

PRÆLECTIONES
THEOLOGICÆ
DE SACRAMENTIS
PŒNITENTIÆ,

ET
EXTREMÆ UNCTIONIS,

QUAS IN SCHOLIS SORBONICIS HABUIT

HONORATUS TOURNELY,

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

PRIMA PARS.

PARISIIS,

Apud Viduam RAYMUNDI MAZIERES, & JOANNEM-BAPT. GARNIER, Reginæ Typographos & Bibliopolas, viâ Jacobæâ, sub signo Providentiæ.

M. DCC XXVIII.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

THEOLOGIÆ CANDIDATIS

PRÆFATIO.

QUAM dives ac multiplex ſit in reparandis humanæ noſtræ naturæ prolapſionibus divina bonitas & clementia, quis tam ingratus & beneficiorum Dei immemor, Dilect. Cand. qui non lubens agnoſcat & fateatur? Deperditam primi parentis lapſu, quam in ortu ſuo acceperat, innocentiam, plenè reparat aquæ Baptiſmus, tam promptus quàm facilis: ſi verò pro humanâ fragilitate quis à baptiſmali juſtitiâ peccando exciderit, an illico deſperata & conclamata eſt æterna illius ſalus? abſit. Præſens ac paratiſſimum adeſt in Pœnitentiâ & Eccleſiæ clavibus remedium. *Accipite Spiritum ſanctum*, ait Chriſtus ſuos alloquens Apoſtolos: *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* *Multiplex miſericordia Dei*, inquit S Leo Epiſt. 62. aliàs 91. *ita lapſibus ſubvenit humanis, ut non ſolùm per Baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ.* Lon-

Joan. 20. v. 21.

T. 1. p. 605.

post naufragium tabulam, *spem sec*
Observat S. Augustinus L. de
animabus cap. 14. *posse quidem al*
cere, *non se peccare*; *at nullam esse*
quæ dicere audeat non esse pœnitendu
caverit. Tam altè scilicet ac inti
mortalium animis insitum est,
nitentiâ supremi numinis crimi
toris iram ac justitiam mitigari
Non absimilis quædam in H
pœnitentiæ nostræ hostibus vid
barbaries ac duritia, qui vel ali
remissibile crimen agnoscunt; v
mo pœnitentibus, veniam, qu
tentiæ fructus est, denegant. It
extitisse homines tam duros & i
ipsos immisericordes, ut nescio
peratæ mentis furore, unicam,
lapsum superest, salutis recu
viam spemque sibi miserè præcl

nec satis cohærere secum, nisi longiùs progrederentur, subindè omnibus indiscriminatim post Baptismum delictis, veniam ab Ecclesiâ concedi non posse contenderunt. Ita testatur S. Pacianus in Epistolâ 3, ad Sympron. *Tractatus omnis Novatianorum*, inquit, *quem ad me confertis undique propositionibus destinasti, hoc continet; quòd post Baptismum pœnitere non liceat; quòd mortale peccatum Ecclesia donare non possit; imò quòd ipsa pereat recipiendo pœnitentes.* En quò præcipitat contumax ac superbus error; *Abyssus abyssum invocat.* Plùs sapit & arridet animo hæretico, dicere Ecclesiam periisse, quàm deposito errore, illam audire ac sequi ducem & magistram, *quæ columna est ac firmamentum veritatis, adversùs quam*, ipso sponsore Christo, *portæ inferi non prævalebunt.*

T. 4. Biblio PP. p. 309.

1. Tim. 3. v. 15.

Matth. 16. v. 18.

Lapsos equidem durâ atque asperâ pœnitentiâ etiam ab Ecclesiâ diu castigandos esse, non diffitebantur veteres illi pœnitentiæ obtrectatores, verùm incassum & sine ullo fructu, sine spe veniæ ab Ecclesiâ obtinendæ. *O frustrandæ fraternitatis irrisio!* exclamabat eâ occasione S. Cyprianus Epist. 52. ad Antonian. *O miserorum lamentantium caduca deceptio! O hæreticæ institutionis inefficax & vana tra-*

Pag. 74.

ditio : Hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam ; dicere fratribus nostris, Plange & lacrymas funde, diebus ac noctibus ingemisce, & pro abluendo & purgando delicto tuo largiter ac frequenter operare ; sed extra Ecclesiam post omnia ista morieris. Quæcumque ad pacem pertinent facies, sed nullam pacem, quam quæris, accipies. Quis non statim pereat ? Quis non ipsâ desperatione deficiat ?

Profectò ingenii humani industriam omnem, laborem & æmulationem torpescere & extingui penitùs necesse est, ubi nullum conanti præmium, merces nulla proponitur. Quid ipsemet Christus ? Annon *proposito sibi gaudio sustinuit crucem ?* Hebr. 12. v. 2. *Homines*, ait S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. cap. 16. *ad* T. 2. p. 413. *aliquod studium aut premiis aut fructibus incitantur ; omne verò studium torpescit dilatione.* Si agricolæ messis ac vindemiæ colligendæ ; si militi victoriæ reportandæ, si nautæ portûs obtinendi spem auferas, obsolescit omnis agrorum cultura, sagum & arma miles abjicit, quiescit nauta. Ita certè funditùs ruit ac è medio tollitur pœnitentia, quæ omni caret spe veniæ ab Ecclesiâ impetrandæ ; *cujus fructus omnis*, ait sanctus Ambrosius, *intercipitur.*

Atque inde quàm proclive est ad omnem morum licentiam fræna laxari!

At si quis fortè dixerit: *Ego occultè & in corde apud Deum pœnitentiam ago*: audiat ille Augustinum respondentem Serm. 392. aliàs Hom. 49. inter 50. *Ergo sine causâ dictum est, Quæ solveritis in terrâ, soluta erunt in Cœlo? Ergo sine causâ sunt claves datæ Ecclesiæ? Frustramus Evangelium, frustramus verba Christi.*

t.p.1504.

Audiant hæc etiam Novatores nostri Lutherani & Calvinistæ, ac tandem desistant Pœnitentiam è numero Sacramentorum Christi expungere, eamque cum Baptismo ejusque memoriâ tam imperitè confundere: desinant non aliam in Ecclesiâ dimittendorum peccatorum agnoscere potestatem, quàm quæ verbi Dei prædicatione constat, aut saltem merâ & simplici declaratione peccati à Deo jam condonati. *Ergo sine causâ dictum est, Quæ solveritis in terrâ, soluta erunt in Cœlo. Frustramus Evangelium, frustramus verba Christi.* Dominus etenim à mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos, dicens: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* quo tam insigni facto & verbis tam perspicuis, aiunt

20. v.

Patres Tridentini, *potestatem remittendi ac retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensu semper intellexit, & Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magnâ ratione Ecclesia Catholica tanquam hæreticos explosit atque condemnavit.* Sess. 14. de pœnit. c. 1.

Porro inter peccata vel in proximum, vel in Deum, ut Montanistis; aut gravissima, aut minùs gravia, ut Novatianis aliquando placuit, Christus non distinguit, neque etiam distinxit unquam Ecclesia: absoluta & generalis est sententia, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cœlo.* Neminem ex animo pœnitentem à spe veniæ excludit Christus; nullum irremissibile crimen esse voluit. *Omnibus delictis*, aiebat Tertullianus adhuc Catholicus, Lib. de pœnit. c. 4. *seu carne seu spiritu, seu facto seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem etiam & veniam per pœnitentiam spopondit.... Non enim comminaretur Deus non pœnitenti, si non ignosceret pœnitenti.* Matth. 18. v. 18. Pag. 122.

Crudeles illos pœnitentiæ ac humanæ salutis hostes debellandos hîc aggredi-

mur, Dilect. Cand. ac ſatis, ut opinor, intelligitis, quàm grave ac ſalutare ſit præſens iſtud argumentum; quàm ſublime, arduum ac periculi plenum clavium miniſterium, ad quod aliquando tractandum deſtinati eſtis, unde & veſtra, & aliorum ſalus omnino pendet. Sedet in tribunali pœnitentiæ Sacerdos, animorum noſtrorum judex idem ac medicus: ad vtrumque verò munus quot & quantæ requiruntur dotes? In judice accurata legum notitia, animus in detegendâ fraude ſolers ac perſpicax, in tuendâ juſtitiâ conſtans & inflexus, ab omni perſonarum ſtudio & affectu alienus, prehenſationibus, ne à vero deflectat, inacceſſus; uno verbo, ſit veri amans, legum ac diſciplinæ cultor & tenax. Animorum verò medicus, quàm induſtrius, quàm ſagax, prudens ac flexilis, ut occultas morborum cauſas ſolerter extricet, idonea pro varietate morborum, & perſonarum conditione adhibeat remedia; flectat duros & contumaces; impeditam fluctuantium conſcientiam ſublevet, & ad ſalutaria remedia, quamlibet aſpera & amara, ultro admittenda ſuaviter adducat! Quàm verè & appoſitè Gregorius Magnus regimen animarum *artium artem appellavit*!

quæ quidem ars eo momenti majoris ac necessitatis est, quòd sine dispendio salutis æternæ ignorari à ministris Ecclesiæ non possit. Decretoria quidem est ac plena timoris hæc Christi sententia, *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis*: at quantùm solatii ista continet, *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est....vitâ vivet & non morietur: omnium iniquitatum ejus non recordabor*. Et, *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Numquid*, ait rursus Deus apud Ezech. *voluntatis meæ est mors impii....& non ut convertatur à viis suis, & vivat?* Et S. Petrus, *Dominus patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.*

Luc. 13. v. 3.

Ezech. 18. v. 21.

Isaia 1. v. 16.

Cap. 18. v. 23.

2. Pet. 3. v. 9.

Verùm, quod rei caput est, dignosci à vobis imprimis oportet, Dilect. Cand. quæ sit pœnitentiæ natura & ratio, quæ vis & efficacia; quæ partes, affectiones & conditiones, ut fructum ferre possit; quæ vetus, & præsens ejus disciplina, ne fortè quis zelo præpostero antiquam revocando, Ecclesiam perturbet; quàm multi autem sunt qui hæc ignorant, ac falsâ pœnitentiæ specie delusi miserè pereunt?

T. 5. p. 213. *Quàm multi*, ait S. Augustinus Serm. 7. de temp. nunc 117. in Append. quasi pœnitentiâ ducti, *assiduè se dicunt esse peccatores, & tamen illos adhuc delectat peccare? Professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur; pronuntiatur offensa, non tollitur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei. Quem facti pœnitet*, ait Pag. 379. egregiè Lactantius L. 6. Instit. c. 24. *errorem suum pristinum intelligit; ideoque Græci meliùs & significantiùs μετάνοιαν dicunt, quàm nos possumus resipiscentiam dicere: resipiscit enim ac mentem suam quasi ab insaniâ recipit, quem errati piget, castigatque seipsum dementiæ, & confirmat animum ad rectiùs vivendum, tùm illud ipsum maximè cavet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur.*

Observat S. Gregorius Magnus in caput 15. L. 1. Reg. tria in uno quoque veraciter pœnitente consideranda esse, videlicet *conversionem cordis*, seu contritionem, *confessionem oris, & vindictam peccati*, id est, satisfactionem, quæ quidem tres sunt quasi partes, quibus Sacramenti Pœnitentiæ constat natura vel integritas. Est autem earum quælibet, ut legitima sit, certis quibusdam legibus ac conditionibus adstricta, quas si quis ignoraverit, in tractando clavium ministerio cæcutiat oportet.

T. 3. part. 2. p. 367.

I°. Contritio inter illas partes ordine, natura & præstantia primum haud dubiè locum obtinet, cùm fieri numquam possit, ut remittatur offensa quâ Dei majestas læsa fuit, sine intimo animi dolore ac detestatione offensæ Deo irrogatæ; quod ratio & natura ipsa contritionis importat. Quid enim est? *animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.* quibus verbis Tridentina Synodus paucis ea omnia complectitur, quæ ad veræ contritionis naturam pertinent.

Contritio.

Conc. Trid. sess. 14. c. 4.

Dolor est animi, intimus scilicet & internus, verus ac sincerus, qui non in sensu, non in fictis lacrymis, aut inani verborum strepitu, non in motivo cujusdam naturalis commodi vel incommodi; non in quadam imaginationis superficie positus est, sed in intimâ voluntate ab omni peccati affectu alienâ, quam ex mali fugâ, ac bonorum operum fructu potissimùm dignoscetis. *Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*, clamabat ad carnales Judæos Propheta Joel. Et Joan. Baptista, *Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere à venturâ ira? Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ.* Etenim tunc benè peccatorem conversum cernimus,

Cap. 2. v. 12.

Matth. 3. v. 8.

ait S. Gregorius Magnus in 1. Lib. Reg. *cùm dignâ afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur.... In fructu, non in foliis aut ramis pœnitentia cognoscenda est.* Et certè, ut idem sanctus Doctor advertit cap. 9. 1. part. Curæ pastor. *fit aliquando ut aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, de mundi autem gloriâ non amare, quod amat.*

T. 3. part. 2. p. 307.

T. 2. p. 9.

Dolor ille intimus, verus ac sincerus, detestationem includit de peccato commisso: id est, ait Synodus Trid. *non solùm cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continet*: juxta illud, *Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis*; & *facite vobis cor novum & spiritum novum. Et certè*, pergit sancta Synodus, *qui illos Sanctorum clamores consideraverit, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*; facilè intelliget, eos ex vehementi quodam ante actæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse.

Ezech. 18.

Psal. 50.

Psal. 6.

Isaia 38.

Præterea, dolor ille seu contritio universalis esse debet, atque ad omnia præterita peccata extendi, cum firmo proposito non peccandi de cætero; aliàs falsa & ficta esset contritio, vana & larvata pœnitentia, de quâ meritò Deus apud Jeremiam conqueritur, *Non est*, inquit, *reversa ad me prævaricatrix in toto corde suo, sed in mendacio.* Quapropter Deus apud Isaiam cap. 1. v. 16. ait: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum: quiescite agere perversè, discite benefacere.* Et verò, *Quid prodest si peccata luxuriæ quis defleat, & tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelet? Quid prodest, si iræ culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidiæ facibus tabescat?* verba sunt S. Gregorii Magni.

Cap. 3. v. 10.

Hom. 19. in To. 1 pag. 1609.

Observate autem hîc diligenter, Cand. Dilect. ex Concilio Tridentino, contritionem aliam esse perfectam, aliam verò imperfectam, seu minùs perfectam, quæ attritio solet appellari. Unde porro utriusque discrimen ac specifica distinctio desumenda sit, operosa profectò est quæstio, de quâ nondum Ecclesia pronuntiavit: an repeti illa distinctio debeat ex motivo veræ ac propriè dictæ charitatis, seu amoris Dei propter seipsum, quo sola contritio perfici necessariò debeat,

non attritio; an ex majori vel minori charitatis, quæ utrique communis sit, intensione seu perfectione graduum; an demùm ex distinctis specie motivis, tùm charitatis, tùm spei; ita ut ad contritionem amor veræ charitatis requiratur, attritioni verò, ut idonea sit ad Sacramentum Pœnitentiæ dispositio, amor, qui spei dicitur, sufficiat, totidem istæ sunt controversiæ, de quibus inter se disputant Scholæ Theologi. His verò jam sepositis, duo hîc certissima sunt & explorata, à quibus nemini Catholico licet discedere.

Primum, *etsi contritionem aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illâ includitur, non esse adscribendam.* Expressa est Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. de Pœnitentiâ declaratio.

Alterum, *illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ; declarat,* (sancta Synodus) *non solùm non facere hominem hypocritam, &*

magis

magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritûs sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Ibidem Seff. 14. cap. 4.

I nunc, & eorum, si potes, opinionem approba, qui 1°. contritionem charitate perfectam præviam esse debere Sacramento Pœnitentiæ asserunt. Si ita esset, cur dixisset Concilium, *contingere aliquando eam esse charitate perfectam*? Dicere potius debuisset, necesse esse ut semper sit charitate perfecta. Si porro ita esset, tota ferè superflua & inutilis redderetur Sacramenti vis & efficacia; & absolutio Sacerdotis simplex evaderet peccati jam dimissi declaratio, non vera relaxatio. Imò Sacramenta ipsa, quæ viam salutis certam & apertam demonstrare nobis ex sese nata sunt; quàm obscuram, incertam & perplexam redderent! hærente semper in animis scrupulo isto, an charitas perfecta quæ Sacramento prævia esse debet, eum habuerit perfectionis & intensionis gradum, qui soli Deo cognitus est;

ſine quo tamen Sacramentum debitè ac cum fructu percipi non poteſt. 2°. Non minùs à vero aberrant, qui cum timore pœnæ ſemper conjunctam volunt, ſaltem implicitam & in intimis animi medullis latitantem, voluntatem peccandi. Ergo immeritò dixit Synodus: *Si voluntatem peccandi excludat....ad gratiam in Sacramento impetrandam diſponit.* Supponunt manifeſtè Concilii Patres, per attritionem metu pœnarum conceptam excludi aliquando, non tantùm exteriorem peccati actum, ſed etiam interiorem illius committendi voluntatem; alioqui quomodo ad gratiam in Sacramento percipiendam poſſet attritio hominem diſponere? Non ergo ſolam manum, ut aiunt, timor cohibet, ſed etiam interiorem animum: nam quo tandem modo cum iis gehennæ timor conſiſteret, quæ gehennam accerſunt? *Volentem peccare animum interiorem non ſinit*, ait S. Aug. Serm. 161. aliàs 18. de verbis Apoſtoli. Et Lib. 2. contra Epiſtolam Petil. c. 83. n. 184. *Intra clauſtra cogitationis coërcet cupiditatem: hominem continet & cuſtodit. Per timorem*, ait alibi ſanctus Doctor, *continent ſe à peccato: fit conſuetudo juſtitiæ, & incipit quod durum erat amari; & dulceſcit Deus, & jam in-*

T. 5. p. 778.

T. 9 p. 268.

In Pſalm. 127. n. 4. p. 1439.

cipit homo propterea justè vivere, non quia timet pœnas, sed quia amat justitiam. En progressus timoris servilis, qui ab odio & cohibitione peccati, ducit ad amorem justitiæ. *Timor*, ait rursus eximius Doctor Tract. 9. in Epist. S. Joan. *locum præparat charitati: cùm autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparavit locum. Quantùm illa crescit, ille decrescit....major charitas, minor timor....si autem nullus timor, non est quà intret charitas.* 3° denique, nobis turpiter ad invidiam imponunt, qui clamitant, magnum dilectionis Dei præceptum à nobis violari, qui solo pœnarum timore, sine ullo amore Dei, peccatorem ad gratiam in Sacramento percipiendam disponi asseveramus. Mera hæc est, mihi credite, calumnia. Novimus primum illud esse ac maximum Legis mandatum, *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animâ tuâ.* Novimus cum Clero Gallicano in Comitiis generalibus anni 1700. *satis adimpleri non posse utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat, nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divinâ opitulante gratiâ, sese ex-*

T. 3. part. 2. p. 888.

Matth. 22. v. 37.

citet ac provocet. Novimus ex Concilio Tridentino, eos qui se ad justificantem gratiam præparant, *incipere* debere *diligere Deum, tanquam omnis justitiæ fontem.* Neque porro satis intelligimus, quî fieri possit ut excludatur voluntas peccandi, firmumque vitæ melioris, & omnium mandatorum Dei observandorum propositum concipiatur, sine aliquo prævio Dei amore, saltem inchoato & incipiente. Quin, judice ipsomet Angelico Doctore, timor, si verus est ac supernaturalis, amorem supponit. *Timor mali*, ait, *nascitur ex amore boni, atque in ipso fundatur.* Verùm, Dilect. Cand. longè satius est & ad salutem animæ longè opportunius, amorem Dei ejusque vim & efficaciam in se experiri, quàm de illo contentiosiùs disputare. *Si unusquisque vestrùm inquiratur*, ait egregiè S. Gregorius Magnus, *an diligat Deum, totâ fiduciâ & securâ mente respondet, Diligo....Veritas autem dicit: Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis....verè etenim Deum diligimus, si ad mandata ejus nos à nostris voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc per illicita desideria defluit, profectò Deum non amat, quia ei in suâ voluntate contradicit.* Jamdiu est ex

[Margin notes: S. 6. c. 6. — 2. 2. q. 15. a. 2. — 1. p. 1575.]

quo pronuntiavit S. Augustinus Lib. de morib. Eccl. cap. 8. *Deum nobis esse summum bonum; neque infra remanendum nobis esse, neque ultra quærendum: alterum enim periculosum, alterum nullum est.* T. 1. p. 692.

II°. ad animi dolorem seu contritionem, & ipsa oris sacramentalis confessio accedat necesse est, quâ pœnitens post excussos diligenter omnes conscientiæ suæ sinus ac recessus, se reum agnoscat ac demisso animo fateatur. Divinam justitiam flectit vera, humilis ac sincera delictorum confessio. Statim ac David ex intimo animi sui dolore culpam confessus est, Deus ab ipso peccatum transtulit. *Si vis justificari*, ait S. Amb. Lib. 1. de Pœnit. cap. 6. *fatere delictum tuum: Solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum.* Et Tertull. L. de Pœnit. cap. 9. *Tantùm relaxat confessio delictorum, quantùm dissimulatio exaggerat: confessio enim satisfactionis consilium est, dissimulatio contumaciæ....satisfactio confessione disponitur, confessione pœnitentia nascitur, pœnitentiâ Deus mitigatur.* Confessio. T. 2. p. 416. Pag. 127.

Confessionis sacramentalis antiquam, & ipsi Ecclesiæ coævam originem, usum in Ecclesiâ constantem ac perpetuum, necessitatem, conditiones ac proprieta-

tes, fructus, sigillum, & alia hujusmodi bene multa vobis, Dilect. Cand. in his Prælectionibus nostris exposituri sumus. Prompto itaque ac diligenti animo, pro dignitate argumenti, in hunc Tractatum incumbite. Excipere Fidelium confessiones, salebrosum opus ac lubricum: in quo ministrum, nisi cautus & sagax fuerit in verâ confessione à falsâ & fucatâ secernendâ, offendere ac labi facillimum est. Quàm multi enim occultè retento alicujus peccati affectu, sibi tamen de suâ confessione, & absolutione Sacerdotis blandientes securiùs, Deo se reconciliatos confidunt. Audite Gregorium Magnum jam à nobis laudatum. *Tria*, inquit Comment. in caput 15. L. 1. Reg. *in uno quoque consideranda sunt veraciter pœnitente: videlicet conversio mentis, confessio oris, & vindicta peccati. Nam qui corde non convertitur, quid prodest ei si peccata confiteatur? peccatum quod diligitur, confitendo minimè deletur. Nonnulli quidem sunt qui peccata confitendo aperiunt, sed non convertendo nequaquam detestantur: hi profectò confitendo nihil agunt, quia quod loquendo ejiciunt, amando introducunt.*

T. 3. part. 2. p. 367.

Satisfactio.

III°. sequitur satisfactio, Pœnitentiæ pars integrans, quæ post condonatam culpam & pœnam æternam, tota desti-

natur ad pœnam temporalem, quæ luenda superest, relaxandam; neque enim fieri potest ut inulta remaneant, quæ læsa fuêre, divinæ justitiæ jura. Omnino necesse est membra Christo capiti conformari: *Si quis vult venire post me*, ait Christus, *tollat crucem suam & sequatur me*. Unde Apostolus dicebat: *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne meâ, pro corpore ejus quod est Ecclesia*: seu adimpleo ea quæ *supersunt*, vel *reliquias* passionum Christi, non quidem in ipso Christo, sed *in corpore ejus quod est Ecclesia*. quia scilicet post solutum à Christo redemptionis nostræ infinitum ac superefflüens pretium, cui deesse nihil potest, hoc unum restat, ut merita ipsius interventu nostræ privatæ satisfactionis, nobis communicentur & applicentur; *Si tamen compatimur, ut cum ipso conglorificemur*, ait Apostolus Rom. 8. v. 17. *Non sufficit*, inquiebat S. Augustinus Serm. de diversis 351. aliàs Hom. 50. inter 50. *mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis.*

Matth. 16. v. 24.

Coloss. 1, v. 24.

T. 5. p. 1360.

Inde pœnitentia laboriosus Baptismus

appellatus, cujus quidem appellationis causam & rationem hanc reddit Synodus Tridentina, *Quia divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter verò qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritûs sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ullà satisfactione peccata dimittantur, ut occasione acceptà leviora putantes, velut injurii & contumeliosi Spiritui sancto in graviora labamur, thesaurisantes nobis iram in die iræ.*

S. 14. c. 8.

Scitu dignissima est, Dilect. Candid. quam oculis vestris subjiciemus, Ecclesiæ veteris circa pœnitentes publicos severissima disciplina, in plures gradus distincta, & ad diuturnam temporis mensuram non rarò protracta. Nullibi profectò meliùs exprimitur, quanta sit offensæ Deo per peccatum irrogatæ gravitas & magnitudo. Et quamquam subsequentibus temporibus, ignaviâ & infirmitate pœnitentium, Ecclesia coacta quodammodo fuerit de priori suâ disciplinæ severitate plurimùm remittere, non tamen mutato disciplinæ modo, mutata

idcirco fuit ipsius mens atque sententia, quæ ab eodem semper & immutabili Spiritu edocta etiamnum exigit, ut quæ pœnitentibus imponuntur pœnarum satisfactiones, quamdam habeant, quantùm humana patitur infirmitas, cum numero & gravitate delictorum proportionem: *Alto vulneri diligens & longa medicina non desit; pœnitentia crimine minor non sit*, aiebat S. Cyprianus Tract. de lapsis. Et S. Ambrosius in Psal. 118. Serm. 8. n. 26. *In ipsâ Ecclesiâ*, inquit, *ubi maximè misereri decet, teneri quàm maximè debet forma justitiæ, ne quis à communionis consortio abstentus, brevi lacrymulâ, atque ad tempus paratâ....communionem facilitate Sacerdotis extorqueat.* quam quidem communionem & pacem mox laudatus S. Cyprianus, *novum* appellat *genus cladis; malum fallens, blandam perniciem, pacem periculosam ac præposteram, periculosam dantibus, & accipientibus nihil profuturam.*

Pag. 178.

T.1.p.1605.

Pag. 172.

Multâ hìc prudentiâ & sapientiâ opus est, Dilect. Cand. quam rerum usus & experientia longè meliùs quàm verba, docebunt. Non raro exigunt personarum ac temporum ratio & circumstantiæ, ut inflectatur ac mitigetur Canonum rigor ac severitas: quâ tamen in re illud

ſemper atque ante omnia certum & exploratum eſſe oportet, veram eſſe ac ſinceram pœnitentis converſionem. *In actione quippe pœnitentiæ*, quod Auguſtini monitum eſt, *non tam conſideranda eſt menſura temporis, quàm doloris.* neque enim divinæ gratiæ tempora & momenta definire noſtrum eſt. Corinthio graviſſimi ſceleris reo, duriſſimam, quam priùs impoſuerat, pœnam, S. Paulus ſubindè mitigavit, *ne fortè*, inquit 2. Cor. 2. v. 7. *abundantiori triſtitiâ abſorbeatur.*

Ench. c. 65. T. 6. p. 220.

Ut plerumque ſe res habent, duo hîc extremè oppoſita fugienda ſunt: alterum eſt, nimia eorum facilitas & indulgentia, qui quibuſlibet veniam & abſolutionem promiſcuè laxant & impertiunt; qui vel nullam, vel ita tenuem ac levem pro gravibus delictis pœnam imponunt, ut pro nullâ habenda ferè ſit: alterum verò, eorum inconſulta ſeveritas, qui qualibet occaſione ſupra modum auſteram, difficilem ac diuturnam exigunt. Iſti in deſperationem ducunt, & à frequentando Sacramento timidos repellunt; illi periculoſam ſecuritatem audacioribus inſpirant. Iſti priorem diſciplinam, auſteram quidem ac maximè rigidam, intempeſtivo zelo ad uſum revocandam exoptant; illi

etiam præſenti ac receptæ diſciplinæ nervos incidunt.

IV° denique, totius actionis pœnitentiæ conſummatio ac fructus eſt abſolutio, quam Sacerdos nomine Chriſti tanquam judex pronuntiat. Quamvis autem abſolutio Sacerdotis, ut Tridentina Synodus decernit, *non ſit ſolum nudum miniſterium declarandi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actûs judicialis, quo à Sacerdote, velut à judice, ſententia pronuntiatur*; quamvis functionem remittendi peccata Sacerdos exerceat, *eſt* tamen *abſolutio*, ut eadem Synodus admonet, *alieni beneficii diſpenſatio*. Non ergo ad arbitrium promiſcuè, ſed ex voluntate Chriſti ac regulis ab ipſo præſcriptis concedenda. S. Hieronymus ad iſta verba, *Tibi dabo claves regni Cœlorum*; *Locum iſtum*, inquit, *Epiſcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, ut vel damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur.* Non ita eſt: eos ſolvere dumtaxat debent, quos in Cœlo ſolvit Chriſtus; hoc eſt, eos qui digni ſunt, & ex animo verè pœnitentes: non alios qui vel ex inveterato habitu peccant, à quo ſeipſos extricare minimè curant; vel aliena, quæ ſuffurati ſunt, bona reſtituere recuſant; aut

Abſolutio.

Seſſ. 14. c. 6.

T. 4 part. 1. p. 75.

læsam proximi famam reparare, aut cum inimicis reconciliari, aut proximam peccandi occasionem declinare &c. Regulas illas egregiè proposuit sanctus Carolus Borromæus, quas Clerus Gallicanus typis mandari jussit, ut in manibus omnium Sacerdotum, qui excipiendis confessionibus præpositi sunt, ad exemplum & imitationem reponerentur.

Sed jam finis sit, Dilectissimi Candidati: his concludo Gregorii Magni verbis, quibus regulam præscribit salutaris ac legitimæ absolutionis. *Tunc vera est*, ait Hom. 26. in Evang. *absolutio præsidentis, cùm æterni arbitrium sequitur judicis.... Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam; ut quos omnipotens Deus per cumpunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententiâ absolvat.*

L. p. 1555.

FINIS.

INDEX

QUÆSTIONUM.

SECUNDA PARS.

FINIS INDICIS.

ERRATA PRIMÆ PARTIS.

PAG. 10. lin. 5. substinendâ *lege* sustinendâ
Pag. 104. cit. 3. l. *T. 6. p.* 223.
Pag. 189. lin. 21. *chariiat* l. *charitas*
Pag. 281. lin. 30. ejusdem quæstionis *l.* quæstionis 17.
Pag. 274. lin. 20. & 25. confessione *l.* contritione
Pag. 392. lin. 9. *l.* Innocentius

ERRATA SECUNDÆ PARTIS.

PAG. 12. cit. 1. l. *Pag.* 124.
Pag. 43. cit. 2. l. *T.* 1. *p.* 605.
Pag. 86. cit. 2. l. *T.* 5 *p.* 1359.
Pag. 104. lin. 11. detimet *l.* detinet
Pag. 105. lin. 10. & 11. nórmam *l.* normam
Pag. 228. lin. 26. sequalem *l.* sequelam
Pag. 136. lin. 11. quigentis *l.* quingentis
Pag. 162. cit. 1. *Ib. p.* 971.

APPROBATIO.

DE Mandato Illustrissimi DD. Regiorum Sigillorum Custodis, legi *Prælectiones Theologicas de Sacramento Pœnitentiæ*, quas in Scholis Sorbonicis habuit vir celeberrimus D. HONORATUS TOURNELY, sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, & Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus; in quibus nil nisi sanum, fidei doctrinæ & bonis moribus Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ apprimè consonum reperi. Parisiis die 1. Decembris 1727.

C. LEULLIER.

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; A nos amez & feaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requêtes ordinaires de notre Hôtel & Grand Conseil, Prevôt de Paris, Baillifs, Senechaux, leurs Lieutenans Civils & autres nos Justiciers, qu'il appartiendra, SALUT. Notre bien amé le sieur HONORE' TOURNELY, Docteur de la Maison & Societé de Sorbone, ancien Professeur Royal dans ladite Maison, & Chanoine de la sainte Chapelle à Paris, Nous ayant fait remontrer qu'il souhaiteroit faire imprimer, & donner au public un Ouvrage de sa composition, qui a pour titre: *Prælectiones Theologicæ in Scholis Sorbonicis expositæ*; s'il nous plaisoit lui accorder nos Lettres de Privilege sur ce necessaires. A ces causes, voulant favorablement traiter ledit sieur Exposant & reconnoître son zele, nous lui avons permis & permettons par ces Presentes, de faire imprimer ledit Ouvrage en tels volumes, forme, marge,

marge, caractere, conjointement ou séparément, & autant de fois que bon lui semblera, & de le faire vendre & debiter par tout notre Royaume pendant le temps de vingt années consecutives, à compter du jour de la date desdites Presentes. Faisons défenses à toutes sortes de personnes, de quelque qualité & condition qu'elles soient, d'en introduire d'impression étrangere dans aucun lieu de notre obéïssance; comme aussi à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre, faire vendre & debiter, ni contrefaire ledit Ouvrage ci-dessus expliqué, en tout ni en partie, ni d'en faire aucuns extraits sous quelque prétexte que ce soit, d'augmentation, correction, changement de titre ou autrement, sans la permission expresse & par écrit dudit sieur Exposant, ou de ceux qui auront droit de lui, à peine de confiscation des exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, dont un tiers à Nous, un tiers à l'Hôtel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit sieur Exposant, & de tous dépens, dommages, & interests. A la charge que ces Presentes feront enregistrées tout au long sur le Registre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, & ce dans trois mois de la date d'icelles; que l'impression de cet Ouvrage sera faite dans notre Royaume, & non ailleurs, en bon papier, & en beaux caracteres, conformément aux Reglemens de la Librairie; & qu'avant que de l'exposer en vente, le manuscrit ou imprimé qui aura servi de copie à l'impression dudit Ouvrage, sera remis dans le même état où l'Approbation y aura été donnée, ès mains de notre très-cher & féal Chevalier, Garde des Sceaux de France, le sieur Fleuriau d'Armenonville; & qu'il en sera ensuite remis deux Exemplaires dans notre Bibliotheque publique, un dans celle de notre Château du Louvre, & un dans celle de notredit très-cher & féal Chevalier, Garde des Sceaux de France, le sieur Fleuriau d'Armenonville, le tout à peine de nullité du contenu des Presentes, du contenu desquelles vous mandons & enjoignons de faire jouir ledit sieur Exposant ou ses ayant cause, pleinement & paisiblement, sans souffrir qu'il leur soit fait aucun trouble ou empêchement. Voulons que la copie desdites Presentes qui sera imprimée tout au long au

ẽ

commencement ou à la fin dudit Ouvrage, soit tenuë pour dûëment signifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & féaux Conseillers & Secretaires, foi soit ajoûtée comme à l'Original. Commandons au premier notre Huissier, ou Sergent, de faire pour l'exécution d'icelles, tous actes requis & nécessaires, sans demander autre permission, & nonobstant clameur de Haro, Charte Normande, & Lettres à ce contraires; Car tel est notre plaisir. Donné à Paris le dixiéme jour du mois de Septembre, l'an de grace mil sept cens vingt trois, & de notre regne le neuviéme. Par le ROY, en son Conseil, CARPOT.

Il est ordonné par l'Edit du Roy du mois d'Aoust 1686. & Arrest de son Conseil, que les Livres dont l'impression se permet par Privilege de Sa Majesté, ne pourront être vendus que par un Libraire ou Imprimeur.

Regîstré sur le Registre V de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, pag. 554 N°. 634 conformément aux Réglemens: & notamment à l'Arrest du Conseil du 13. Aoust 1703. A Paris le 13. Septembre 1723.

Signé, BALLARD Syndic.

Je cede & transporte tout mon droit du Privilége cy-dessus, aux conditions dont nous sommes convenus entre nous, à la Dame Veuve Mazieres & au sieur Jean-Baptiste Garnier son neveu Libraires à Paris. Ce onziéme de Fevrier 1724.

TOURNELY.

La Cession cy-contre a été régîstrée sur le Registre V, de notre Communauté, page 447. N°. 752. conformément au Reglement. A Paris ce 18. Fevrier 1724.

Signé, BALLARD Syndic.

CANONES CONCILII TRIDENTINI
De Sacramento Pœnitentiæ Seß. 14.

CAnone 1. *Si quis dixerit, in Catholicâ Ecclesiâ Pœnitentiam non esse verè & propriè Sacramentum, pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Dêo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum; anathema sit.*

Can. 2. *Si quis Sacramenta confundens, ipsum Baptismum Pœnitentiæ Sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint; atque ideò Pœnitentiam non rectè secundam post naufragium tabulam appellari; anathema sit.*

Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt: non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem, contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium; anathema sit.*

Can. 4. *Si quis negaverit, ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti Poenitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem & satisfactionem, quæ tres Poenitentiæ partes dicuntur; aut dixerit, duas tantùm esse Poenitentiæ partes; terrores scilicet incussos conscientiæ, agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, vel absolutione, quâ credit quis sibi per Christum remissa peccata; anathema sit.*

Can. 5. *Si quis dixerit, eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem & detestatio-*

nem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem; demum illam esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema sit.

Can. 6. *Si quis negaverit confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit modum secretè confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit & observat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit.*

Can. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Poenitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debitâ & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, sed eam confessionem tantùm esse utilem ad erudiendum & consolandum pœnitentem, & olim observatam fuisse tantùm ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit, eos qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum, aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.*

Can. 8. *Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam, à piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes & singulos utriusque sexûs*

Christi Fideles, juxta Concilii Lateranensis constitutionem, semel in anno; & ob id suadendum esse Christi Fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ; anathema sit.

Can. 9. *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti, modò tantùm credat, se esse absolutum; aut Sacerdos non seriò, sed joco absolvat; aut dixerit, non requiri confessionem poenitentis, ut Sacerdos eum absolvere possit; anathema sit.*

Can. 10. *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere; aut non solos Sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi Fidelibus esse dictum: Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Coelo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Coelo; &, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt: quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata, publica quidem per correptionem dumtaxat, si correptus acquieverit; secreta verò per spontaneam confessionem; anathema sit.*

Can. 11. *Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideò casuum reservationem non prohibere, quominùs Sacerdos à reservatis verè absolvat; anathema sit.*

Can. 12. *Si quis dixerit, totam poenam simul cum culpâ remitti semper à Deo, satisfactionemque poenitentium non esse aliam quàm fidem, quâ apprehendunt Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.*

Can. 13. *Si quis dixerit, pro peccatis, quoad poenam temporalem, minimè Deo per Christi merita sa-*

tisfieri poenis ab eo inflictis & patienter toleratis, vel à Sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideò optimam poenitentiam esse tantùm novam vitam; anathema sit.

Can. 14. *Si quis dixerit, satisfactiones, quibus poenitentes per Christum Jesum peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratiâ, & verum Dei cultum, atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes; anathema sit.*

Can. 15. *Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantùm ad absolvendum, non etiam ad ligandum; & propterea Sacerdotes, dum imponunt poenas confitentibus, agere contra finem clavium, & contra institutionem Christi; & fictionem esse, quòd virtute clavium, sublatâ poenâ æternâ, poena temporalis plerumque exolvenda remaneat; anathema sit.*

PRÆLECTIONES

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

SI ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. de Pœnitentiâ, ut justitiam, in Baptismo, ipsius beneficio & gratiâ susceptam, constanter tuerentur; non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus dives in misericordiâ, cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati servitutem, & dæmonis potestatem tradidissent; Sacramentum videlicet Pœnitentiæ, quo lapsis post Baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem pœnitentia

T. 14. Conc. p. 815.

universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam qui Baptismi Sacramento ablui petivissent, ut perversitate abjectâ & emendatâ, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore detestarentur.... Porro nec ante adventum Christi pœnitentia erat Sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante Baptismum. Verba sunt Concilii, ex quibus facile est unicuique colligere, pœnitentiam sub duplici ratione considerari posse, nempe 1°. ut est virtus, quæ omni tempore necessaria fuit lapsis in aliquod mortale peccatum, ut illius veniam ac remissionem à Deo impetrare possent. 2°. ut est verum Sacramentum à Christo Domino institutum, iis duntaxat necessarium, qui post Legem Evangelicam vixêre, ac post susceptum Baptismum novis se criminibus coinquinarunt.

Unam verò Sacramenti rationem in Pœnitentiâ in præsenti disputatione sic considerabimus, ut nullus ignorare possit in quo posita sit pœnitentiæ virtus; utraque enim hæc, tùm virtutis, tùm Sacramenti ratio, sic jam connexa est in Pœnitentiâ, ut ordinariè nec virtus prodesse possit sine Sacramento, vel ordine ad illud, nec Sacramentum sine virtute consistere, cujus omnes dotes in se complecti debet & continere, ut ratum sit & utile ad salutem.

Præsentem itaque hunc Tractatum in duodecim Quæstiones distribuemus.

Prima erit de nomine & definitione Pœnitentiæ, ac Hæreticis à quibus impugnata est auctoritas Ecclesiæ, dimittendi peccata per Sacramentum Pœnitentiæ.

Secunda, de existentiâ, necessitate, & materiâ Sacramenti Pœnitentiæ.

Tertia, de primâ Pœnitentiæ parte, seu de contritione universim sumptâ, prout abstrahit à perfectâ vel imperfectâ.

Quarta, de contritione perfectâ.

Quinta, de contritione imperfectâ, seu attritione.

Sexta, de confessione, quæ est secunda Pœnitentiæ pars.

Septima, de satisfactione, quæ tertia est pars Pœnitentiæ.

Octava, de Disciplinâ veteris Ecclesiæ circa satisfactionem, seu de pœnitentiâ publicâ.

Nona, de absolutione, seu formâ Sacramenti Pœnitentiæ.

Decima, de ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

Undecima, de effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.

Duodecima, de Indulgentiis.

QUÆSTIO PRIMA.

De nomine & definitione Pœnitentiæ, ac Hæreticis à quibus impugnata est auctoritas Ecclesiæ in dimittendis peccatis.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & definitione Pœnitentiæ.

Varia Pœnitentiæ nomina.

INter varia Pœnitentiæ nomina, alia sunt simplicia, alia verò composita, quæ ejus encomia & effectus exprimunt.

Apud Latinos pervulgatum est Pœnitentiæ vocabulum, quod à pœnâ, seu punitione deducunt Isidorus Hispalensis L. 6. Originum, & in Exhortatione ad pœnitentiam; & auctor Libri de verâ & falsâ pœnitentiâ apud S. Augustinum Tomo 6. ultimæ editionis in Appendice cap. 19. *Pœnitere*, inquiunt, *idem est ac pœnam tenere, ut nempe homo semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando.*

T. 6. Append. p. 241. B.

Apud Græcos idem planè significat μετάνοια, quod apud Latinos Pœnitentia. Si solum vocis etymon spectes, μετάνοια est *mentis mutatio seu resipiscentia*; μετανοεῖν quippe apud Græcos, idem est ac post, seu secundò cogitare.

Hâc grammaticali etymologiâ abusi Novatores Lutherani & Calvinistæ, docuerunt totam Pœnitentiæ rationem in solâ mentis mutatione, ac proposito melioris vitæ ineundæ positam esse, non in dolore seu detestatione præteriti peccati, ac punitione illius per opera laboriosa & satisfactoria. Dallæus tamen L. 3. de pœnis & satisfactionibus c. 2. Bellarmino concedit, *in communi Scripturæ usu, Pœnitentiam duo propriè complecti, dolorem nempe ex peccati, cujus nos pœnitet, sensu ortum; & vitæ emendandæ verum, non fictum, serium, non leve, aut inane propositum*: at nomine Pœnitentiæ significari vindictam seu satisfactionem pro peccato præterito susceptam, omnino ille pernegat.

Dall. pag. 208.

Græci nomine exomologesis frequenter utuntur, ut significent, & confessionem, & totam Pœnitentiæ actionem. *Exomologesis*, ait Tertull. L. de Pœnit. c. 9. *prosternendi & humilificandi hominis disciplina est... de ipso quoque habitu atque victu mandat, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mæroribus dejicere.*

Pag. 127. A.

Generatim igitur Pœnitentia significat mutationem mentis, consilii, seu dolorem & tristitiam de re præteritâ sive bonâ, sive malâ: de quâ Apostolus 2. ad Corinth. 7. v. 10. ait: *Quæ secundùm Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur; sæculi autem tristitia mortem operatur.* Hujusmodi pœnitentia quædam est commotio & perturbati animi affectio.

Cùm verò legimus in Scripturis, Deum rei alicujus pœnitere, v. g. fecisse hominem &c. figurata locutio est ad mores nostros accommodata: pœnitentia quippe ista, non activè seu ratione affectûs, hoc est, doloris, mutationis, tristitiæ &c. sed effectivè, debet intelligi, id est, propter effectus quos ita operatur Deus, ac si verè ipsum pœniteret; delevit enim opus suum, quod solent facere ii quos facti pœnitet.

Propriè apud divinos & Ecclesiasticos Scriptores Pœnitentia tria significat. 1°. prioris vitæ mutationem, seu resipiscentiam. 2°. odium & detestationem, seu intimum animi dolorem vitæ prioris. 3°. pœnam seu punitionem quam in vindictam & expiationem malè actæ vitæ, peccator vel ultrò sibi imponit, vel impositam lubenti animo sustinet. Tria hæc simul complectitur Lactantius Institutionum Lib. 6. cap. 24. *Is*, inquit, *quem facti pœnitet, errorem suum pristinum intelligit: ideoque Græci meliùs & significantiùs μετάνοιαν dicunt, quam nos possumus resipiscentiam dicere: resipiscit enim ac mentem suam quasi ab insaniâ recipit, quem errati piget, castigatque seipsum dementia, & confirmat animum ad rectiùs vivendum; tum illud ipsum maximè cavet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur.*

An. 328. Pag. 379. n. 10.

1°. Pœnitentia significat mentis in melius muta-

tionem, seu resipiscentiam. Hanc haud dubiè indigitat Deus apud Isaiam c. 1. v. 16. *Auferte*, inquit, *malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perversè, discite benefacere &c.* Hanc pariter designat S. Petrus Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite*, inquiebat Judæis, *& baptisetur unusquisque vestrûm.* Hanc & S. Paulus 2. ad Corinth. 7. v. 10. *Quæ secundùm Deum*, ait, *tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Versu autem sequenti enumerat effectus hujus pœnitentiæ seu resipiscentiæ, nempe *sollicitudinem, defensionem, indignationem, timorem, desiderium, æmulationem, vindictam.*

II°. Significat animi dolorem, seu detestationem præteriti peccati. Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me*, inquit Deus, *in toto corde vestro.....scindite corda vestra & non vestimenta vestra.* Act. 2. v. 37. de Judæis qui Christum cruci affixerant dicitur: *His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus, viri fratres?* Quibus S. Petrus: *Pœnitentiam agite, & baptisetur unusquisque vestrûm in nomine Jesu.*

III°. Significat punitionem, seu pœnam quam in vindictam scelerum homo pœnitens ex se repetit. Job ultimo v. 6. *Ago pœnitentiam in favillâ & cinere.* Joelis 2. v. 13. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, fletu & planctu.* Matth. 11. v. 21. & Lucæ 10. v. 13. *Si in Tyro & Sydone facta essent virtutes quæ facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.* Hoc sensu Pœnitentiam describens Tertullianus in Libro quem de hoc argumento conscripsit, cap. 9. ait, *eam de ipso quoque habitu atque victu mandare, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum*

[margin: ... 117.]

mæroribus dejicere, illa quæ peccavit, tristi tractatione mutare, jejuniis preces alere, ingemiscere &c. Unde quando idem Auctor L. 2. contra Marcionem cap. 24. observat juxta græcum vocabulum pœnitentiam *non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione esse dictam*, non negat usu Ecclesiastico Pœnitentiæ nomine significari delicti confessionem, & animi dolorem ex ipsius sensu conceptum; sed contendit dumtaxat adversùs Marcionem, pœnitentiæ nomen, quando Deo accommodatur, non arguere in ipso aut *delicti confessionem, aut cognitionis & providentiæ defectum*, sicut objiciebat Marcio, sed simplicem *prioris sententiæ conversionem*, quæ sine ullâ ex parte Dei imperfectione esse potest, *ad solam*, inquit, *invidiam & exprobrationem ejus*, (hominis) *qui beneficii ingratus extiterit*.

Pag. 394 C.

Pag. 323. C.

Hoc triplici sensu à Scriptoribus Ecclesiasticis nomen Pœnitentiæ usurpari, multa demonstrant Veterum testimonia in decursu hujus Tractatûs suo loco referenda.

Morinus L. 1. de administratione Sacramenti Pœnitentiæ cap. 1. n. 12. observat apud Græcos recentiores *μετανοίας* nomen in aliam omnino significationem translatum fuisse, nempe ad significandam humilem quamdam salutationem, quæ cum demissione ac incurvatione corporis præstatur, quæ cùm molesta sit & laboriosa, in pœnam seu pœnitentiam ab ipsis imponitur; unde non infrequenter apud eos legimus, sex vel octo *μετανοίας*, pœnitentias, id est, humiles prostrationes, in punitionem delicti, imponi.

Pag. 4.

Ibid. n. 13.

Græci pœnas omnes in pœnitentiam impositas, ob annis nonagintis & amplius generali nomine appellant *ἐπιτίμιον*, pœnam, mulctam. Elegantem esse

ἀπὸ τοῦ ἐπιτιμᾶν id est ob-

ac pervulgatum hujus vocis apud Græcos sive profanos, sive sacros usum, nonnullis exemplis probant Gaspar Suicerus in suo Thesauro Ecclesiastico Tom. 1. pag. 1195. & Morinus loco mox citato n. 14.

jurgare, punire: unde ἐπιτιμία objurgatio. 2. Cor. 2.

Pervulgatum quoque est apud Græcos nomen *Exomologesis*, quo significant 1°. gratiarum actionem. 2°. delicti confessionem seu declarationem. 3°. integram pœnitentiæ actionem. 4°. tertium pœnitentiæ gradum, qui dicebatur substratio, de quibus suus erit infra, ubi de Confessione sacramentali, dicendi proprius locus. Lege Suicerum To. 1. pag. 1143.

A Latinis nonnunquam Pœnitentia dicitur manûs impositio, quia nempe solebant pœnitentes frequentibus Episcoporum & Cleri totius manuum impositionibus in decursu pœnitentiæ subjacere, atque etiam per solemnem & publicam illam manuum impositionem Ecclesiæ reconciliari: cujus rei infinita penè suppetunt exempla. Unicum hîc sufficiat ex Concilio Carthaginensi IV. an. 398. Can. 76. *Is*, inquit, *qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manûs impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.*

T. 2. Conc. p. 1205. E.

Nos in præsenti Tractatu, nomine Pœnitentiæ intelligimus simpliciter, ritum illum exteriorem, quo ministerio clavium dimittuntur peccata, quique verum est Sacramentum his constans partibus, contritione, confessione, satisfactione, & absolutione, de quibus sigillatim deinceps disseremus.

Pœnitentiæ nomina composita tot ferè sunt, quot illius apud Veteres encomia.

Dicitur à Tertulliano L. de Pœnitentiâ cap. 4. à S. Cypriano Epistolâ 9. & à Conc. Trid. Sess. 6. cap. 14. *secunda post naufragium tabula.* Ut enim confractâ navi, unum vitæ servandæ perfugium reliquum est, si fortè tabulam aliquam de naufragio liceat arripere; ita post amissam Baptismi gratiam, nisi quis ad pœnitentiæ tabulam confugiat, sine dubio de ejus salute desperandum est.

Dicitur etiam à multis, *Baptismus laboriosus*; quia perinde ac Baptismus, animam purgat à sordibus peccati, ob intimum quem includit, animi dolorem de peccatis, ac toleratos in eorum *vindictam, labores.*

Dicitur à S. Chrysostomo Homil. 7. de Pœnitentiâ, *remedium quod peccatum tollit; donum cœleste, virtus admirabilis, gratia legum cursum superans.* Et Hom 8. *Pœnitentia*, inquit, *est medela delictorum, consumptio iniquitatum, effusio lacrymarum, fiducia apud Deum, armatura contra diabolum, gladius ejus caput abscindens, spes salutis desperationis profligatio &c.*

Edit. post. T. 2. p. 327. B.
Ib. p. 341. A.

Definitio Pœnitentiæ.

Cùm Pœnitentia spectari possit, vel ut virtus, vel ut Sacramentum, utroque respectu definienda est.

Pœnitentia quatenus virtus, definiri seu describi rectè potest, *Virtus quâ homo movetur ad odium & detestationem sui peccati, ad firmum melioris vitæ propositum, & sui vindictam in compensationem injuriæ Deo illatæ.* Colligitur hæc definitio, tùm ex Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. tùm ex Catechismo

Romano parte 2. de Pœnitentiæ Sacramento n. 71. tùm ex SS. Patribus. Singulæ autem illius definitionis partes per se sunt manifestæ; & quidem de odio & detestatione peccati, de proposito melioris vitæ, & pœnâ in vindictam peccati subſtinendâ, patet ex jam dictis, quibus ex dicendis inferiùs lux major & confirmatio accedet. Additur verò, *in compensationem injuriæ Deo illatæ*, quæ verba innuunt, quod probat S. Th. 3. parte q. 85. art. 3. pœnitentiam pertinere ad virtutem justitiæ commutativæ, quâ reparatur injuria Deo per peccatum illata.

Pœnitentia quatenus Sacramentum, definitur *Sacramentum à Christo Domino institutum, quo, per juridicam Sacerdotis absolutionem, homini contrito & confesso remittuntur peccata post Baptismum commissa.*

Dicitur 1°. *Sacramentum à Christo Domino institutum:* quæ ratio generica est, & Pœnitentiæ, sicut & aliis novæ Legis Sacramentis, perinde convenit.

Dicitur 2°. *quo per juridicam Sacerdotis absolutionem remittuntur peccata:* quibus verbis & minister, & modus ministerii, & effectus Sacramenti Pœnitentiæ significatur. Minister, nempe Sacerdos; modus ministerii juridicus, ex verâ scilicet potestate remittendi peccata, non verò declarandi tantùm ea esse remissa; effectus denique, nempe remissio peccatorum, quam ex se semper aptum est conferre Sacramentum Pœnitentiæ, si adsint in pœnitente necessariæ conditiones.

Dicitur 3°. *quo remittuntur peccata post Baptismum commissa:* quæ postrema verba innuunt, Sacramentum Pœnitentiæ baptisatis dispensari solum-

modo posse, atque in ea dumtaxat peccata vim suam exerere, quæ post Baptismum patrata sunt; præcedentia enim per Baptismum perfectè deleta & expuncta supponuntur.

Dicitur 4°. *quo remittuntur peccata homini contrito & confesso*: quibus verbis, duæ materiales, vel quasi partes, contritio nempe & confessio ex parte pœnitentis omnino necessariæ designantur. Contritionem verò hîc generatim sumimus, prout abstrahit à perfectâ & imperfectâ, & includit odium peccati, propositum melioris vitæ ac satisfactionis persolvendæ; quæ tria ad pœnitentiam, ut virtus est specialis, pertinent: unde facilè colliges, dotes omnes virtutis pœnitentiæ necessariò includi ac præsupponi in ipso Pœnitentiæ Sacramento.

ARTICULUS II.

De Hæreticis à quibus impugnata fuit auctoritas Ecclesiæ dimittendi peccata per Sacramentum Pœnitentiæ.

Duplex generatim statui potest Hæreticorum ordo qui auctoritatem hanc impugnavêre: alii indirectè tantùm & quasi per latus, alii verò directè & apertâ fronte eam aggressi sunt

Inter primos computandi sunt

1°. Ii omnes qui sublato boni & mali discrimine, nullum in perfectis agnoscebant peccatum, quamtumvis turpia & obscena patrarent. Tales fuêre veteres Gnostici, id est spirituales & perfecti, qui suâ falsâ & ementitâ spirituali scientiâ & perfectione ita superbiebant, ut per contemptum cæ-

teros Christianos *Psychicos, id est, carnales, animales, ac de sæculo* appellarent.

Docebant, teste S. Irenæo Lib. 1. contra hæreses cap. 6. aliàs 1. *intimoratè omnia quæ vetantur.... de quibus Scritura confirmant, quoniam qui faciunt ea, Regnum Dei non hæreditabunt*; & quæ, ait cap. 25. aliàs 24. *non tantùm dicere & audire non est fas nobis, sed ne quidem in mentis conceptionem venire*, (adeo sunt turpia & obscena) *eos qui sunt ipsorum perfecti, operari*: quia impossibile est illos inde corruptelam contrahere: unde à nonnullis *Borboritæ* dicti sunt, quasi cænosi, propter nefandam turpitudinem, quâ se inter mysteriorum suorum celebrationem polluebant. Ita S. Augustinus Lib. de hæresibus cap. 6. Theodoretus L. 1. hæreticarum fabularum cap. de Borborianis.

Edit. postr. p. 30. n. 3.

Ibid. p. 104. n. 4.

Gnosticorum deliria & turpitudines sub finem quarti sæculi excitarunt in Hispaniâ Priscillianistæ, teste S. Aug. hæresi 70. & Severo Sulpitio in fine secundi libri Historiæ sacræ; & sæculo superiori, ex Anabaptistis, sceleratissimi illi homines, qui se Spirituales appellabant, & vulgò *Libertini* dicebantur, libertatem christianam in hoc collocantes, quòd homini regenerato omnia licita forent. Adversùs istos Calvinus Opusculum scripsit sub hoc titulo, *Adversùs fanaticam & furiosam sectam Libertinorum, qui se spirituales vocant, instructio*. Nostris quoque diebus jamdiu obsoletum commentum istud revocarunt crassiores Quietistæ, ab Innocentio XI. proscripti solemni Constitutione datâ anno 1687. die 20. Novembris. Apud illos verò Hæreticos, cùm nullus foret peccati sensus, nullus quoque esse potuit locus Pœnitentiæ.

II°. Caïani, non modò Ecclesiæ, sed &

ipsi Christo potestatem denegarunt purgandi certa quædam peccata. *En consurgit mihi*, ait sanctus Hieronymus Epist. 82. aliàs 83. ad Oceanum, *Caïana hæresis, atque olim emortua vipera contritum caput levat, quæ non ex parte, ut ante consueverat, sed totum Christi subruit Sacramentum. Dicit enim esse aliqua, quæ Christus non possit purgare sanguine suo.*

Edit. pestr. T. 4. part. 2. p. 645.

III°. Quicumque ex Veteribus fatalem ex syderibus peccandi necessitatem induxêre, ii pariter tollendo peccata, Pœnitentiam ipsam de medio sustulisse censendi sunt. Ita Manichæi, & ii qui Mathematici vocabantur, de quibus S. Cæsarius Arelatensis Sermone 253. relato in Appendice Tomi 5. Operum S. Augustini postremæ editionis pag. 415.

IV°. Qui lapsis pacem & communionem temerè laxabant, nullâ peractâ pœnitentiâ, ii quoque indirectè saltem ac per latus, Pœnitentiæ necessitatem impetebant; atque, ut conqueritur S. Cyprianus Epist. 40. apud Pamelium, in recenti verò editione Anglicanâ 43. *ruinam salutis & eversionem animarum inducebant.* Ita Felicissimus, & alii quinque Presbyteri Felicissimo sociati, referente ibidem S. Cypriano.

Edit. Rig. gall. p. 53. Edit. Oxon. 1682. p. 82.

V°. In idem vitium incurrêre ii, qui non pœnitentiâ, sed exacto pretio dimittenda esse peccata garriebant, de quibus S. Maximus Taurinensis Episcopus Hom. 10. ex vulgatis à Mabillonio, Musæi Italici Tom. 1.

An. 466.

Inter alios verò qui directè impugnavêre auctoritatem Ecclesiæ in dimittendis peccatis, isti præcipui fuerunt.

Montanistæ.

A Montano sectæ parente dicti Montanistæ: à Provinciâ Phrygiæ unde oriundus ille erat, Cataphryges; à Pepusæ vico, ubi conventus suos celebrabant, Pepusiani. Ita Theodoretus L. 3. hæreticarum fabularum cap. 2. De variis Montani deliramentis, & ipsi addictis duabus vesano spiritu correptis mulieribus, Priscillâ & Maximillâ, lege fragmentum Apollinaris Hierapolitani apud Eusebium L. 5. Hist. c. 16.

Edit. Vales. pag. 1, 9.

Quoad præsens nostrum argumentum, Montanistæ docuerunt

I°. inter peccata alia esse quæ in proximum, & alia quæ in Deum committuntur: priora non tantùm remitti posse, sed etiam debere ab Ecclesiâ, fatebantur, teste Tertulliano in Libro de pudicitiâ, quem Montano addictus scripsit. *Mundantur*, inquit cap. 2. *delicta, quæ quis in fratrem, non in Deum admiserit.* A quo autem mundari seu remitti illa peccata censebant Montanistæ? ab Ecclesiâ sanè: neque enim illi contendebant aliquod esse tam grave peccatum, quod remitti à Deo non posset.

P. 256. C.

II°. Distinguebant peccata contra Deum, in ea quæ remissibilia, & quæ irremissibilia vocabant. *Causas*, inquit ibid. Tertullianus, *pœnitentiæ, delicta condicimus. Hæc dividimus in duos exitus: alia erunt remissibilia, alia irremissibilia....secundùm hanc differentiam delictorum, pœnitentiæ quoque conditio discriminatur: alia erit, quæ veniam consequi possit, in delicto scilicet remissibili; alia, quæ consequi nullo modo possit, in delicto scilicet irremissibili.*

Ibid.

Ibid. D.

III°. Peccata irremissibilia, in doctrinâ Monta-

nistarum, non erant quælibet, ut nos appellamus, mortalia peccata, sed inter mortalia gravissima, nempe idololatria, homicidium, mæchia &c. *Sunt*, inquit idem Tertull. c.19. *graviora & exitiosa quæ veniam non capiunt, homicidium, idololatria, fraus, negatio, blasphemia, utique & mœchia & fornicatio, & si qua alia violatio templi Dei.* Idem jam dixerat cap. 1. Inter illa verò peccata, quæ remissibilia vocat Tertullianus & mediocria, seu, ut ait, *quotidianæ incursionis*, sunt multa mortalia, quæ ideo remissibilia seu venialia dicit, quòd sint leviora aliis gravissimis peccatis. *Joannes*, inquit c. 19. *commendavit quòd sint quædam delicta quotidianæ incursionis, quibus omnes simus objecti. Cui enim non accidit, aut irasci iniquè & ultra solis occasum; aut & manum immittere, aut facilè maledicere, aut temerè jurare, aut fidem pacti destruere; aut verecundiâ, aut necessitate mentiri? In negotiis, in officiis, in quæstu, in victu, in auditu quanta tentamur? ut si nulla sit venia istorum, nemini salus competat.* Peccata hæc, ut dixi, non sunt illa levissima quæ nunc vocari solent absolutè venialia, sed plerumque mortalia, leviora tamen si comparentur aliis; quæ propterea remitti posse ab Ecclesiâ concedebant Montanistæ: aliis verò gravissimis, veniam à solo Deo, non ab Ecclesiâ indulgeri posse contendebant. Catholici è contra, nullum crimen excipiebant, quod ab Ecclesiâ remitti non posset.

Pag. 572. B.

Ibid. B.

Quòd verò his peccatis, quæ remissibilia vocabant, veniam ab Ecclesiâ indulgeri posse existimarent Montanistæ, patet ex eodem cap. 19. Lib. de pudicitiâ. *Pœnitentia*, inquit Tertull. *Dei clementiam ad se invitat, salvâ tamen illâ pœnitentiæ specie, quæ aut levioribus delictis veniam ab Episcopo*

Pag. 571. A.

consequi poterit, aut majoribus & irremissibilibus à solo Deo.

IV°. Pro gravissimis illis peccatis, quæ remitti ab Ecclesiâ non posse contendebant Montanistæ, pœnitentiam agendam esse non negabant, quamquam nullam ab Ecclesiâ veniam illa consecutura foret. Ita colligitur ex Tertulliano c. 3. citati jam Libri. Ibi quippe respondens huic objectioni Catholicorum, *Frustra scilicet agi pœnitentiam, quæ caret veniâ*, ait: *Meritò utique ita opponunt, quoniam hujus quoque pœnitentiæ fructum, id est veniam, in suâ potestate usurpaverunt.... Quantùm autem ad nos qui solùm Dominum meminimus delicta concedere, & utique mortalia, non frustra agetur. Ad Dominum enim remissa, & illi exinde prostrata, hoc ipso magis operabitur veniam, quòd eam à solo Deo exorat, quòd delicto suo humanam pacem sufficere non credit, quòd Ecclesiæ mavult erubescere, quàm communicare. Adsistit enim pro foribus ejus, & de nota suæ exemplo cæteros admonet, & lachrymas fratrum sibi quoque advocat, & redit plùs utique negotiata, compassionem scilicet, quàm communicationem.* Et cap. 19. *Hæc erit*, inquit, *pœnitentia, quam & nos deberi quidem agnoscimus multò magis, sed de veniâ Deo reservamus.* Ex his itaque patet, Montanistas gravissimorum criminum reis pœnitentiæ actionem coram Ecclesiâ non recusasse, nec illam omnino inutilem dixisse, imò potius necessariam ad veniam obtinendam, non quidem ab Ecclesiâ, sed à Deo. Ejusmodi autem pœnitentes intra fores Ecclesiæ consistebant: si qui verò adhuc magis horrenda perpetrassent, ii longiùs à foribus Ecclesiæ propellebantur. *Reliquas autem*, inquit idem Tertull. c. 4. ejusdem Libri, *libidinum furias impias, & in corpora*

Pag. 556. D.

Pag. 571. B.

Pag. 557. B.

pora & in sexus ultra jura naturæ, non modò limine, verùm omni Ecclesiæ tecto submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra.

Quo ergo sensu, inquies, Tertullianus citati Libri cap. 21. concedit habere Ecclesiam facultatem dimittendi etiam gravia peccata?

Resp. Tertullianum eò loci nomine Ecclesiæ abusum fuisse, nec intellexisse visibilem Fidelium cœtum sub regimine Pastorum, sed ipsam invisibilem Trinitatem, à quâ solâ contendit obtineri posse illorum peccatorum veniam. *Ecclesia propriè & principaliter*, inquit ibidem, *est ipse spiritus in quo est Trinitas unius divinitatis.... Et ideo Ecclesia delicta donabit &c.* Nomine igitur Ecclesiæ intelligit ibi Tertullianus SS. Trinitatem. P. 574. C.

Novatiani.

A Novato & Novatiano dicti sunt Novatiani; dicti quoque Cathari, id est, puri. Novatus Carthaginensis, Novatianus Romanus fuit Presbyter, duo planè distincti homines, sicut testantur Veteres, S. Cyprianus Epistolâ 43. & 49. Eusebius in Chronico, Cornelius S. Pontifex apud Eusebium Lib. 6. Hist. cap. 43. S. Pacianus Epistolâ 2. & 3. ad Sympronianum, S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, & alii. Sectæ auctor fuit Novatus, assertor & propagator Novatianus. Novati inquietam & turbulentam indolem, superbiam, fastum, sævitiam graphicè depingit sanctus Cyprianus Epistolâ 49. quæ est ad Cornelium: Novatiani verò mores ac vitia perstringit Cornelius S. P. in suâ ad Fabium Epistolâ apud Eusebium L. 6. Hist. cap. 43. & S. Cyprianus Epistolâ 57. ad Cornelium.

Novatus furtim Carthagine Romam se recepit, ubi Novatiano invidiæ stimulis agitato propter electionem Cornelii in summum Pontificem, sese adjunxit; atque cùm facto schismate se in Pseudo-episcopum Romanum ordinari à temulentis Episcopis curasset Novatianus, schismati errorem ambo addidêre, nempe spem omnem veniæ ab Ecclesiâ obtinendæ lapsis auferendo.

Pag. 241. *Novatus* (legi debet *Novatianus*) inquit Eusebius loco mox indicato, *Ecclesiæ Romanæ Presbyter, arrogantiâ adversùs eos elatus, quasi nulla spes salutis ipsis posthac superesset, tametsi omnia explerent quæ ad sinceram conversionem puramque confessionem pertinent, propriæ cujusdam sectæ eorum qui tumore mentis elati seipsos Catharos,* (id est, puros) *cognominant, auctor extitit.* In eo igitur versabatur capitalis error Novatianorum, quòd negarent *Ecclesiam habere potestatem dimittendi peccata iis, qui in persecutione lapsi fuerant.* Quòd si qui Novatianum non erroris, sed nimiæ dumtaxat severitatis arguerunt, ut imprimis Atticus quidam apud Socratem L. 7. Hist. cap. 25. ii errore facti laborarunt, rati Novatianum ex rigore & amore dumtaxat disciplinæ, non ex desperatione indulgentiæ per Ecclesiam obtinendæ, lapsos in persecutione ita rejecisse. Verùm ut penitiùs cognoscatur Novatiana hæresis, tres veluti ipsius gradus sunt distinguendi.

I°. Initio defectionis ab Ecclesiâ, cùm nondum Hæresiarchæ animo benè præconcepta ac præformata haberent erroris sui omnia capita, solis idololatris in persecutione lapsis veniam denegasse videntur, non aliis. Ita enim videtur colligi posse tùm ex Eusebio L. 6. c. 43. & Socrate L. 4. c. 28. ubi occasionem & exordium erroris Novatiani non

aliud fuisse significant, quàm quòd à Cornelio qui cum lapsis communicabat recessissent, & iisdem lapsis veniam ab Ecclesiâ dari non posse contenderent; tùm ex S. Cypriano Epistolâ 52. ad Antonianum versùs finem, ubi ex praxi ipsâ & agendi ratione Novatianorum erga mœchos & adulteros, quos ad pacem admittebant, arguit & probat debere eos pari conditione idololatras excipere, ut nempe post pœnitentiam veniam obtineant; tùm ex testimonio Attici Episcopi Constantinopolitani apud Socratem Libro 7. Hist. cap. 25. *Ego*, inquit, *illum* (Novatum) *laudo, quòd cum iis qui sacrificaverant communicare noluerit. Idem enim & ipse fecissem. Novatianos verò minimè probo, qui ob levia delicta laïcos à communione excludunt.*

P. 367. B.

Dissimulari tamen non debet, S. Ambrosium L. 1. de Pœnit. cap. 3. observare Novatianum existimasse omnia pariter peccata non posse ab Ecclesiâ remitti; atque distinctionem peccatorum remissibilium & irremissibilium à discipulis Novatiani postmodum excogitatam fuisse.

II°. Cùm Novatiani intellexissent non satis cohærere dogma magistri sui cum praxi & disciplinâ quam erga mœchos & adulteros observabant, omnibus planè delictis post Baptismum commissis veniam non posse ab Ecclesiâ indulgeri apertè docuerunt. Testantur id innumeri ferè Scriptores: Eusebius loco citato, & apud ipsum L. 7. c. 8. Dionysius Alexandrinus, Atticus apud Socratem loco mox citato, S. Ambrosius L. 1. de Pœnitentiâ c. 1. & 2. S. Pacianus Epistolâ 3. ad Sympronianum, ubi sic loquitur: *Tractatus omnis Novatianorum, quem ad me confertis undique propositionibus destinasti, hoc continet: Quòd post Baptismum pœnitere*

Biblioth. PP. T. 4. p. 309. C.

non liceat; quòd mortale peccatum Ecclesia donare non possit, imò quòd ipsa pereat recipiendo peccantes. Idem prorsus testantur Philastrius L. de hæresibus cap. 34. S. Epiphanius hæresi 59. Theodoretus L. 3. hæreticarum fabularum c. 5. S. Augustinus L. de Agone Christiano c. 31.

III°. denique, nonnulli Novatiani magistri sui dogma paulò emolliendum ac temperandum sibi esse duxerunt, concedendo saltem Ecclesiæ potestatem dimittendi leviora peccata. Ita significat sanctus Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 3. *Aiunt* (Novatiani) inquit, *se, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor vestri erroris Novatianus....In eo igitur patrem vestrum propriâ damnatis sententiâ, qui distinctionem peccatorum facitis, quæ solvenda à nobis putetis, & quæ sine remedio esse arbitremini.*

Edit. postr. T. 2. p. 393. B.

Quæres 1°. an Novatiani negaverint peccatorum gravissimorum veniam à Deo posse concedi?

Resp. nusquam eos istud negasse: testis Socrates L. 4. Hist. c. 28. *Novatus*, inquit, *scripsit ad omnes ubique Ecclesias, ne eos qui dæmonibus immolaverunt, ad sacra mysteria admitterent; sed ut hortarentur quidem eos ad pœnitentiam, indulgentiam autem criminum relinquerent Deo, penes quem jus arbitriumque est crimina remittendi.* Testis & S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 2. *Aiunt*, inquit, *se Domino deferre reverentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservant.*

P. 245 B

T. 2. p. 391. D.

Quæres 2°. utrum Novatiani lapsis in graviora crimina negarent pœnitentiæ actionem?

Resp. non negasse. Patet ex Socrate mox citato; ex S. Ambrosio citato Libro cap. 1. & ex sancto Cypriano Epistolâ 52. ubi respiciens ad illam No-

vatianorum praxim, exclamat: *O frustranda fraternitatis irrisio! ô miserorum lamentantium caduca deceptio! ô haeretica institutionis inefficax & vana traditio, hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam; dicere fratribus nostris, Plange & lacrymas funde, & diebus & noctibus ingemisce....sed extra Ecclesiam post omnia ista morieris.* Edit. Rigalt. p 74.

Massaliani, Meletiani, Apostolici, Luciferiani, Petrus de Osma.

Massaliani, qui & *Euchytæ*, ab oratione dicuntur, ait S. Joannes Damascenus L. de hæresibus, tantam precibus vim tribuebant, ut per eas solas sine Baptismo & Pœnitentiâ homines à peccatis mundari affirmarent. *Tanta est eorum arrogantia*, ait S. Damascenus, *ut eos qui apud ipsos sensum illum Spiritûs sancti perceperint, beatos prædicent, veluti perfectos, & ab omni culpâ liberos, peccatoque superiores....Illos item qui variis criminibus obnoxii ad se confugiunt, nullo pœnitentiæ edito fructu, nullâ Sacerdotum auctoritate muniti, nullâ habitâ ratione graduum, quos Ecclesiastici Canones pœnitentibus præscribunt, omni se statim peccati labe mundaturos pollicentur.* εὐχῖται. Edit. postr. T. 1. p 9. D. P 98. A.

Meletiani à Meletio dicti, ait S. Augustinus L. de hæresibus cap. 48. *nolentes orare cum conversis, id est, eis qui in persecutione ceciderunt, schisma fecerunt.* S. Epiphanius hæresi 68. Meletium excusare videtur, quasi protrahendam dumtaxat voluerit, non omnino negandam lapsis in persecutione pœnitentiam. T. 8 p 17. G. T. 1. p. 718. A.

Apostolici, sic dicti, eo quòd, ait S. Augustinus L. de hæresibus cap. 40. *in suam communionem non* T. 8. p 11. B.

reciperent utentes conjugibus, & res proprias possidentes. Nullam veniæ spem lapsis relinquebant, teste S. Epiphanio hæresi 61. *Ideo sunt hæretici*, pergit S. Augustinus, *quoniam se ab Ecclesiâ separantes, nullam spem putant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipsi carent. Encratitis* (id est, Continentibus) *similes sunt, nam & Apotactitæ appellantur*, (id est, Renuntiatores.)

Luciferiani à Lucifero Caralitano Episcopo nomen duxerunt. Existimabant illi non esse in suis gradibus recipiendos Episcopos & Clericos qui Arianæ hæresi consenserant, & eâ subinde damnatâ, ad Ecclesiæ fidem redierant; sed ad Laïcorum dumtaxat sortem & communionem amandandos. Ita S. Hieronymus in Dialogo adversùs Luciferianos; unde abstinebant illi à conventibus & communione eorum, qui tales Episcopos pœnitentes recipiebant.

Petrus de Osma Theologus Salmaticensis anno 1478. damnatus fuit à Sixto IV. S. Pontifice, ob multas, quas asseruerat propositiones, inter quas hæc erat, *Peccata mortalia quoad culpam & pœnam alterius sæculi, solâ cordis contritione sine confessione & ordine ad claves remittuntur.*

Vviclefitæ, Hussitæ, Lutherani, Calviniſtæ, De Dominis.

De variis illorum Hæreticorum calumniis & mendaciis quibus catholicum dogma deformant, atque Catholicis ab eorum planè mente alienas opiniones affingunt, lege Bellarminum L. 1. de Pœnit. cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.

Quantùm verò ad eorum sententiam circa Sacramentum Pœnitentiæ.

I°. Joannes Wiclef & Joannes Hus docuerunt, Sacerdotem verè non absolvere; malum Sacerdotem nec absolvere, nec alia Sacramenta verè conferre. Ita Thomas Valdensis Tomo 2. de Sacramentis cap. 141. Ita quoque colligitur ex Concilio Constantiensi.

II°. Lutherus visus est aliquando Pœnitentiam inter vera Sacramenta reponere. In Libro de Captivitate Babylonicâ, non procul ab initio, ait: *Principio neganda mihi sunt septem Sacramenta, & tantùm tria pro tempore ponenda, Baptismus, Pœnitentia, Panis.* Verùm in fine ejusdem Libri, hanc suam sententiam revocare videtur. *Si rigidè*, inquit, *loqui velimus, tantùm duo sunt in Ecclesiâ Sacramenta, nempe Baptismus & Panis....Nam Pœnitentia Sacramentum, quod ego his duobus accensui, signo visibili & divinitùs instituto caret; & aliud non esse dixi, quàm viam ac reditum ad Baptismum.* Eandem Lutheri inconstantiam secutus est Melancthon in locis communibus an. 1543. editis. Nihilominus si ad Lutheranorum praxim attendamus, videntur illi Pœnitentiæ Sacramentum retinere: utuntur enim parvo Catechismo quem composuit Lutherus, in quo, referente bonæ memoriæ Illustrissimo & doctissimo Meldensium Episcopo L. 3. Variationum cap. 48. Minister auditâ confessione omnium peccatorum quorum recordatur pœnitens, eum sic interrogat: *Numquid credis remissionem quam tibi do, esse remissionem Dei? Respondet pœnitens: ita. Tùm Minister, Et ego ex Christi mandato remitto tibi peccata tua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.*

Pag. 165.

III°. Qui in Apologiam Confessionis Augustanæ jurarunt, ii procul dubio Pœnitentiam inter Sacra-

Ausbourg.

menta reponere tenentur; apertè enim in illâ Apologiâ dicitur: *Verè igitur sunt Sacramenta, Baptismus, Cœna Domini, Absolutio quæ est Sacramentum Pœnitentiæ.*

IV°. Multi inter Lutheranos è numero Sacramentorum Pœnitentiam expunxêre, quam à memoriâ Baptismi non distingui voluerunt. Ita Melancthon loco citato, Kemnitius in examine Conc. Trid. ad Canonem decimum de Baptismo, & ad Canonem primum de Pœnitentiâ. Contendit ille primam originem Sacramenti Pœnitentiæ, quale fuit à Catholicis excogitatum, ductam esse ex spectaculis acerbæ ac publicæ pœnitentiæ, quam magnâ severitate vetus Ecclesia in manifestis & atrocibus criminibus servabat.

Calvinistæ post parentem suum Calvinum L. 4. Institutionis cap. 19. paragr. 17. negant pœnitentiam Sacramentum esse à Baptismo distinctum, cujus memoria, propter apprehensionem fidei, peccata Baptismum subsequentia remittit. *Aptissimè dixeris*, ait Calvinus, *si Baptismum vocaveris pœnitentiæ Sacramentum, cùm in confirmationem gratiæ & fiduciæ sigillum iis datus sit, qui pœnitentiam meditantur.* Inde duo inferunt maximè commoda: primum, eâdem facilitate peccata remitti post Baptismum, ac in Baptismo. Alterum, nullas superesse pœnas luendas peccatis remissis post Baptismum, ut nullæ supersunt cùm peccata in Baptismo condonantur. Non negant quidem Calvinistæ cum Novatianis, quibus anathema dicunt, Ecclesiam habere potestatem dimittendi peccata post Baptismum; sed contendunt dumtaxat, potestatem hanc per verum Pœnitentiæ Sacramentum à Baptismo distinctum non exerceri.

Pag. 541.

Atque inde commune tùm Lutheranorum tùm Calvinistarum dogma fuit, Sacerdotis absolutionem non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modò credat se esse absolutum; quam doctrinam damnavit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 6. & Can. 9. Ista pariter Christi verba, *Quorum remiseritis peccata &c.* non intelligunt de potestate remittendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ; sed de auctoritate prædicandi Evangelium, adversùs quam interpretationem editus est Canon 3. ejusdem Sessionis.

Marcus Antonius de Dominis Spalatensis Archiepiscopus & apostata L. 5. de Republicâ Ecclesiasticâ cap. 7. & 12. circa Pœnitentiam docet 1°. sola peccata externa, publica, scandalosa & manifesta subjecta esse clavibus Ecclesiæ, quæ proinde ab eâ solvi possunt vel retineri; peccata verò occulta, quæ solum Deum habent testem, solâ interiori pœnitentiâ sanari & remitti à Deo. Ita c. 12. n. 51. Ibidem n. 41. docet 2°. peccata illa externa, quæ clavibus Ecclesiæ subjiciuntur, verè ac propriè tam quoad culpam, quàm quoad pœnam ab eâ dimitti coram Deo, quia promisit Christus solvenda fore in Cœlis, quæ soluta sunt in terrâ. Numero verò 51. exponens modum quo Ecclesia peccata dimittit, ait, *non quidem directè, sed indirectè tantùm ea dimittere*, nempe ex divinâ promissione ac concessione, quatenùs scilicet, soluto per Ecclesiam exteriori vinculo anathematis & excommunicationis, in quo tota ejus consistit auctoritas, *clave*, inquit, *non errante, Deus peccata interiùs dimittit.* Numero verò sequenti, ait peccata, prout sunt offensa Ecclesiæ, *directè* sub eo respectu

ab illâ dimitti, *indirectè* verò prout sunt offensa Dei. Sic ille putat ad concordiam adduci posse Novatores & Orthodoxos, circa quæstionem hanc, an Ecclesia verè dimittat peccata, aut dimissa tantùm esse à Deo declaret. 3°. Eodem n. 52. docet auctoritatem Ecclesiæ in solvendis vel retinendis peccatis exterioribus & manifestis, sacramentalem non esse, seu verum Sacramentum; atque in eo discrimen statuit inter modum quo remittuntur peccata per Baptismum, & per reconciliationem, *quòd actio ministrantis Baptismum*, inquit, *sit sacramentalis & verum Sacramentum; actio autem reconciliantis, neque est sacramentalis propriè, nec verum Sacramentum.* His historicè narratis, ad probationem dogmatis Catholici deveniendum nobis est.

QUÆSTIO SECUNDA.

De existentiâ, necessitate, & materiâ Sacramenti Pœnitentiæ.

TRes erunt hujus Quæstionis Articuli.

Primus, de existentiâ & necessitate Sacramenti Pœnitentiæ: an Christus Ecclesiæ suæ auctoritatem concesserit dimittendi peccata quælibet per verum & propriè dictum Pœnitentiæ Sacramentum, atque singulis Fidelibus necessitas incumbat subjiciendi se clavibus Ecclesiæ.

Secundus, de naturâ hujus auctoritatis: an scilicet sacramentalis absolutio verè & propriè coram Deo peccata dimittat, vel declaret solummodo ea esse dimissa.

Tertius, de materiâ Sacramenti Pœnitentiæ.

ARTICULUS PRIMUS.

De existentiâ & necessitate Sacramenti Pœnitentiæ.

Utrum Christus Ecclesiæ suæ auctoritatem concesserit dimittendi qualibet peccata per verum & propriè dictum Sacramentum Pœnitentiæ.

Duplex hîc oppugnandus error, & opposita veritas orthodoxa confirmanda: Novatianorum scilicet, qui ab Ecclesiâ auferunt remittendorum saltem graviorum peccatorum auctoritatem; & Lutheranorum ac Calvinistarum, qui negant auctoritatem hanc exerceri per verum & propriè dictum Sacramentum omnibus post Baptismum necessarium.

Probatur adversùs Novatianos, Christum Ecclesiæ auctoritatem dedisse remittendi omnia peccata, nullumque esse hâc in vitâ crimen irremissibile.

CONCLUSIO.

Christus Ecclesiæ suæ concessit auctoritatem dimittendi peccata, nullumque est hâc in vitâ crimen irremissibile.

Probatur 1°. ex Scripturæ testimoniis, tùm iis quibus potestatem hanc se daturum promittit Christus, tùm iis quibus eam de facto concedit, tùm iis denique quibus constat Apostolos traditâ sibi auctoritate usos fuisse.

I°. Matthæi 16. v. 19. Christus sancto Petro

ait: *Tibi dabo claves regni Cœlorum; & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum.* Sub metaphorâ clavium, remittendi vel retinendi peccata, aperiendi vel claudendi Cœlum potestas promittitur sancto Petro, & in ejus personâ toti Ecclesiæ. Ita locum hunc intellexit Tertullianus in Scorpiaco cap. 10. *Si adhuc*, inquit, *clausum putas Cœlum, memento claves ejus hîc Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse.* Ita quoque exponunt innumeri alii Scriptores Catholici, quos laudat Launoius Theologus Parisiensis Tomo 7. Epistolarum, Epistolâ quæ est ad Fromentinum. Non immeritò cum Maldonato in Tractatu de Pœnitentiâ Thesi primâ observari potest, citatis verbis Christum, singularem aliquam S. Petri prærogativam, seu primatum supra cæteros Apostolos designasse, cùm nempe auctoritas dimittendi peccata, quæ omnibus communis futura erat, omnibus in personâ S. Petri tanquam primatum obtinentis, promittitur.

P. 496. A.

Cap. 18. ejusdem S. Matthæi v. 18. eandem potestatem omnibus Apostolis distinctè promittit. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo; & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cœlo.* Quo testimonio usi sunt olim Patres Africani anno 252. in Epistolâ Synodicâ inter Epistolas S. Cypriani 54. ut decernerent nulli lapso pœnitentiam agenti pacem & communicationem denegandam esse.

Pag. 76.

II°. Apud S. Joannem cap. 20. v. 21. quam promiserat, de facto confert Apostolis dimittendi peccata auctoritatem. *Sicut*, inquit, *misit me Pater, & ego mitto vos.... Accipite Spiritum sanctum*,

quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. *Quo tam insigni facto*, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. de Pœnitentiâ, *& verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit: & Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magnâ ratione Ecclesia Catholica tanquam hæreticos explosit, atque condemnavit.*

T. 14. Conc. p. 826. A.

III°. Concessâ sibi à Christo dimittendi peccata auctoritate, usi sunt Apostoli.

Usus est S. Paulus, qui 2. ad Corinth. 2. incestuosum quem satanæ tradiderat in carnis interitum, post duram pœnitentiam, benignè suscipit & Ecclesiæ restituit, *ne fortè*, inquit v. 7. *abundantiori tristitiâ absorbeatur. Propter quod*, pergit Apostolus, *obsecro vos, ut confirmetis in illum charitatem*; ac statim declarat, se in personâ Christi hanc incestuoso veniam indulsisse: *Nam & ego*, inquit, *quod donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi.* Quem locum contra Novatianos urgebat S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 7. his verbis: *Jus sibi vindicavit Paulus acceptum, non usurpavit indebitum.* Et cap. 16. *Cùm igitur Apostolus peccatum remiserit, quâ vos auctoritate dimittendum negatis? Quis reverentior Christi, Novatianus, an Paulus? Sed noverat Paulus Dominum misericordem, noverat Dominum Jesum severitate magis Discipulorum offensum, quàm misericordiâ.* Eo exemplo adeo se urgeri & premi sensit Tertullianus Montanista factus, ut c. 14. L. de pudicitiâ, coactus fuerit negare unum & eundem hominem esse,

T. 2. p. 399. D.

Ibid. p. 413. B.

Pag. 565. D.

cui S. Paulus 1. Corinth. 5. pœnitentiam injunxit; & cui 2. Corinth. 2. veniam concessit.

Eâdem auctoritate dimittendi peccata usus est S. Joannes erga juvenem illum, quem è perditissimâ vitâ quam inter Latrones, quorum dux factus erat, degebat, revocatum, ac pœnitentiæ lachrymis purgatum Ecclesiæ reddidit. Hanc historiam ex Clemente Alexandrino referunt Eusebius L. 3. Hist. c. 23. S. Chrysostomus L. 1. ad Theodorum lapsum c. 11. Baronius ad an. Christi 98. n. 18. & alii.

In his porro testimoniis nulla fit peccatorum levium aut graviorum discretio, sed omnia pariter clavibus Ecclesiæ subjiciuntur; omnia pariter ligari & solvi possunt: nullum quoque discrimen peccati publici vel occulti, quantùm ad necessitatem illud subjiciendi Ecclesiæ clavibus, sicut somniavit antea citatus Spalatensis. *Nemo*, inquit S. Augustinus Sermone 392. aliàs Homiliâ 49. inter 50. *sibi dicat, Occultè ago, apud Deum ago: novit Deus qui mihi ignoscat, quia in corde ago* (pœnitentiam). *Ergo sine causâ dictum est, Quæ solveritis in terrâ, soluta erunt in Cœlo? Ergo sine causâ sunt claves datæ Ecclesiæ? Frustramus Evangelium, frustramus verba Christi.*

T.5.p.1504. E.

Ad hæc accedunt infinita propemodum paternæ Dei erga nos clementiæ ac misericordiæ argumenta, quibus significat, nolle se ut quisquam pereat, nullum esse tam grave ac enorme crimen, cujus verè pœnitentibus veniam & indulgentiam non concedat.

Isaiæ 1. v. 16. *Lavamini, mundi estote....quiescite agere perversè, discite benefacere....& venite, & arguite me, dicit Dominus: si fuerint peccata*

vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.

Ezechielis 18. v. 21. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est..... vitâ vivet & non morietur: omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Rationem subjicit, cur tam amanter eos invitat ad pœnitentiam. *Numquid*, ait v. 23. *voluntatis meæ est mors impii.... & non ut convertatur à viis suis, & vivat?* Quibus verbis consonat S. Petrus Epistolæ 2. cap. 3. v. 9. *Nolens*, inquit, *aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.* Fluit hæc immensa Dei erga nos benignitas, velut rivulus à fonte, à verâ & sincerâ, non fictâ, non externâ tantùm Dei pro salute omnium voluntate.

S. Pacianus Epistolâ 1. ad Sympronianum illustriora collegit ac complexus est hujus divinæ erga nos indulgentiæ ac clementiæ exempla. *Quid illa*, inquit, *tot similitudinum Dominicanarum argumenta respondent? Quòd drachmam invenit mulier, & gratulatur inventam. Quòd pastor ovem reportat erraticam. Quòd filio revertenti post prodacta omnia bona, & cum meretricibus & fornicariis epotata, pater blandus occurrit, & invidum fratrem ostensâ ratione castigat? Filius (inquiens) meus hic mortuus fuerat, & revixit, perierat, & inventus est. Quid ille in viâ vulneratus, à Levitâ & Sacerdote præteritus? Nonne curatur? Revolve quæ Spiritus dicat Ecclesiis. Ephesios desertæ dilectionis accusat; stuprum Tiathyrenis imputat; Sardos in opere cessantes, Pergamenos docentes diversa reprehendit; Laodicenorum divitias inurit; & tamen omnes ad pœnitentiam satisfactionis invitat.* His exemplis & aliud adjungitur, immane scilicet & execrabile facinus Judæorum, qui Christum Dominum

T. 4. Biblioth. PP. p. 306. G.

crucifixerunt: at non tantùm pro iis oravit Christus; sed & Petrus Act. 2. ubi eis exprobravit, quòd *hunc per manus iniquorum affigentes interemissent*; ne tamen desperarent v. 38. addit: *Pœnitentiam agite, & baptisetur unusquisque vestrûm in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum; & accipietis donum Spiritûs sancti.*

Eò referendæ tam frequentes comminationes Scripturæ in eos qui pœnitentiam non agunt. Lucæ 13. v. 3. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* At, ut rectè arguit Tertullianus L. de pœnit. c. 8. *non comminaretur* (Deus) *non pœnitenti, si non ignosceret pœnitenti.*

Pag. 126. C.

Communis ac trita hæc est SS. Patrum doctrina.

S. Hilarius in caput 18. Matth. n. 10. *Neque fas est*, inquit, *nos ex præscripto legis, dandæ veniæ numero concludi; cùm per Evangelii gratiam sine modo fuerit nobis à Deo indulta.*

Pag. 701. D.

S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. cap. 4. n. 26. *Omnibus conversis*, inquit, *pollicetur veniam, quia scriptum est, Omnis quicunque invocaverit nomen Domini salvus erit.* Et L. 1. c. 2. dixerat: *Dominus nullum crimen excepit, qui peccata donavit omnia.*

T. 2. p. 422. B.

Ib. p. 391. B.

S. Hieronymus Epistolâ ad Oceanum de Bigamiâ. *Frustra*, inquit, *mortuus est Christus, si aliquos vivificare non potest. Mentitur Joannes Baptista, & digito Christum & voce demonstrans*, Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi, *si sunt adhuc in sæculo, quorum Christus peccata non tulerit.*

T. 4. p. 646.

Denique S. Augustinus cùm L. 1. de Sermone Domini in monte dixisset, esse aliquod peccatum ad mortem, quod remitti non potest, Lib. Retractationum 1. c. 19. n. 7. ait, *Addendum fuit, si in hâc tam sceleratâ mentis perversitate finierit hanc vitam.*

T. 3 part. 2. p. 197.

T. 1. p. 31. A.

Quoniam

Quoniam de quocunque pessimo in hâc vitâ constituto, non est utique desperandum; nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desperatur.

Clarissima hæc Scripturæ ac Traditionis testimonia ut infirmarent ac eluderent Hæretici, multa absurda & ridicula confinxerunt, quæ à SS. Patribus, Ambrosio imprimis & Paciano, invictè confutata ac penitus contrita sunt.

Dicebant 1°. peccata illa à Deo remitti, cui soli jus illud competit; atque Deo injuriosos esse, qui jus ipsius alteri tribuunt.

Respondebat S. Ambrosius, ipsosmet Novatianos, non verò Catholicos, Deo injuriosos esse: *Nulli enim*, inquit L. 1. de Pœnit. c. 2. *majorem injuriam faciunt, quàm qui ejus volunt mandata rescindere.... Nam cùm ipse in Evangelio suo dixerit Dominus Jesus, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c. quis est qui magis honorat, utrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit?* T. 2. p. 392. D.

Respondebat S. Pacianus Epistolâ 1. ad Sympronianum: *Quod per suos Sacerdotes facit Christus, sua potestas est.* Et Epistolâ 3. *Quod ego facio*, inquit, *id non meo jure, sed Domini: Dei enim sumus adjutores.* Quasi diceret, Christum esse causam principalem remissionis peccatorum, Sacerdotes verò ministerialem seu instrumentalem. *Quare*, pergit ibidem, *sive baptisamus, sive ad pœnitentiam cogimus, seu veniam petentibus relaxamus, Christo id auctore tractamus.* Ibidem premit Novatianos à paritate & exemplo Baptismi quem ipsi conferebant, nec tamen se Deo injuriosos esse propterea fatebantur, quòd in Baptismo peccata dimitterent. Quare igitur injuriam Deo inferre dici possunt, qui per Pœnitentiam peccata remittunt, cùm utrobique ea- Biblioth. PP. T. 4. p. 306. H. Ib. p. 310. H.

dem sit auctoritas à Deo accepta ? Eodem Baptismi exemplo Hæreticos premebat S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 8. aliàs 7. *Cur baptisatis*, inquiebat, *si per hominem remitti peccata non licet? In Baptismo enim utique remissio peccatorum omnium est: quid interest utrum per pœnitentiam, an per lavacrum hoc jus sibi datum Sacerdotes vindicent? Unum in utroque mysterium est.* Et c. 3. aliàs 2. *Distinctionem*, inquit, *peccatorum facitis quæ solvenda à nobis putetis, & quæ sine remedio esse arbitremini: sed Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam promisit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine ullâ exceptione concessit.*

T. 2. pag. 400. B.

Ib. p. 393. C.

Dicebant 2°. citata Scripturæ testimonia intelligenda esse de levioribus peccatis in proximum, non de gravioribus in Deum ipsum commissis.

Respondebat S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 3. *Deum nullam fecisse distinctionem, qui misericordiam suam promisit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine ullâ exceptione concessit.*

Ibid. p. 393. C.

Dicebant 3°. testimonia Scripturæ laudata Ecclesiæ judicio & auctoritati subjicere quidem peccata quæ præcedunt, non verò quæ sequuntur Baptismum.

Respondebat S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 8. Ecclesiam per Pœnitentiam relaxare peccata post Baptismum commissa, sicut per Baptismum relaxat ea quæ præcesserunt. *In Baptismo*, inquit, *utique remissio peccatorum omnium est. Quid interest, utrum per pœnitentiam, an per lavacrum hoc jus sibi datum Sacerdotes vindicent? Unum in utroque mysterium est. Sed dicis* (pergit sanctus Doctor) *quia in lavacro operatur mysteriorum gratia. Quid in Pœnitentia? Nonne Dei nomen operatur? Quid ergo: Ubi*

Ib. p. 400. B.

vultis, vindicatis vobis Dei gratiam; ubi vultis, repudiatis? Sed hoc insolentis arrogantia, non sancti timoris est, ut fastidio vobis sint, qui volunt agere pœnitentiam.

Dicebant 4°. Apostolis quidem concessam esse à Christo potestatem dimittendi peccata, non aliis.

Respondebat S. Pacianus Epistolâ 1. jam citatâ, *Ergo & baptisare solis licet Apostolis, & Spiritum sanctum dare solis, & solis gentium peccata purgare, quia totum hoc non aliis quàm Apostolis imperatum est?....Si ergo & lavacri, & chrismatis potestas majorum longè charismatum ad Episcopos inde descendit; & ligandi quoque jus adfuit, atque solvendi.*

Bibliot. PP. T 4 p 307. A.

Dicebant 5°. se non denegare Ecclesiæ auctoritatem ligandi, quæ potest imponere pœnarum vincula; sed denegare auctoritatem solvendi, quam Deus sibi soli reservavit.

Respondebat S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 2. ad eandem pertinere potestatem, ligare & solvere. *Dominus*, inquit, *par jus esse voluit solvendi & ligandi, qui utrumque pari conditione permisit.* Deinde ostendit solvendi magis, quàm ligandi facultatem in Ecclesiâ agnoscendam, quia Deus ad misericordiam promptior est, quàm ad severitatem.

T. 2. p. 392. A.

Inutilem porro esse pœnitentiam quæ caret spe veniæ, demonstrant SS. Patres contra Novatianorum crudelitatem. *Nemo potest benè agere pœnitentiam*, ait S. Ambrosius cap. 1. *nisi qui speraverit indulgentiam.* Et c. 16. *Frustra dicitis vos* (Novatiani) *prædicare pœnitentiam, qui tollitis fructum pœnitentiæ. Homines enim ad aliquod studium aut præmiis, aut fructibus incitantur; omne autem studium torpescit dilatione.*

Ibid. p. 390. C.
Ibid. p. 4 34 C. D.

Probatur 2°. Conclusio ex constanti ac perpetuâ Ecclesiæ universæ praxi atque Traditione, quæ his certissimis momentis demonstrari facilè potest.

1°. ex communi Ecclesiarum omnium conspiratione in proscribendo impio ac crudeli Montanistarum & Novatianorum dogmate, quod statim ac caput extulit, ubique pari zelo ac studio compressum fuit. Sic, Eusebio teste L. 5. Hist. c. 16. 17. 18. & 19. adversùs Montanistas insurrexêre, Apollinaris Hierapolitanus, Miltiades, Apollonius, Serapio Antiochenus, Martyres Lugdunenses, (c. 3.) Africæ & Phrygiæ Episcopi; uno verbo, omnes Ecclesiæ, sicut ipsemet testatur Apollinaris in Opere quod adversùs illos conscripsit. Inde est quòd Tertullianus post suam ab Ecclesiâ Catholicâ ad Montanistas defectionem, sibi inconstantiam & novitatem opinionis objiciendam esse non dissimulet. *Erit*, inquit cap. 1. Lib. de pudicitiâ, *hic adversùs Psychicos titulus, adversùs mea quoque sententiæ retro penes illos societatem, quo magis hoc mihi in notam levitatis objectent.* Et reipsâ verè scripserat idem Tertullianus Orthodoxus in Libro de Pœnit. cap. 4. *Omnibus delictis, seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem etiam & veniam per pœnitentiam spopondit.* Narrat idem auctor Lib. de pudicitiâ cap. 1. Romanum Pontificem (haud dubiè Zephirinum) edictum emisisse contra Montanistas, quo jussit ut mœchis pœnitentiâ functis venia concederetur.

Pag. 551. B.

Pag. 121. D.

Pag. 551. A.

Non minori studio damnati ac proscripti sunt Novatiani. Romæ, à sexaginta Episcopis, quorum Decreto post serium examen lato Judicio acquievêre cœteri per Orbem sparsi Episcopi, referente

Eusebio L. 6. Hist. c. 43. In Cappadociâ, teste Firmiliano hujus Provinciæ Metropolitâ, in suâ ad S. Cyprianum Epistolâ. In Africâ, teste Epistolâ Synodicâ quæ extat inter Cyprianicas 54. teste vel ipso S. Cypriano, qui Scriptis suis, præsertim toto Tractatu de lapsis, errorem Novatianum impugnat. Alexandriæ quoque damnatus ille error fuit, teste Dionysio Alexandrino, apud Euseb. L. 7. Hist. c. 8. Mitto alios innumeros, Ambrosium, & Pacianum imprimis, qui datâ operâ Scriptis suis omnia hujus hæreseos capita, effugia, diverticula, egregiè confutarunt ac represserunt.

II°. Eadem Ecclesiæ Traditio elucet maximè in praxi perpetuâ Ecclesiæ, quæ semper pœnitentes ad pacem & veniam admisit, ut innumeris monumentis promptum esset ostendere, si res in dubio posset adhuc reponi.

III°. Ex communi SS. Patrum sententiâ in explicandis sensu orthodoxo Scripturæ testimoniis à nobis adductis, sicut observat Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. Ab illis SS. Patrum sigillatim recensendis testimoniis hîc supersedemus, quia recurret sæpius in decursu hujus Tractatûs eorum laudandorum occasio.

IV°. Traditionis hujus & constantis Ecclesiæ fidei tot sunt argumenta invicta, quot extant Decreta Conciliorum, Patrum statuta, Librorum Pœnitentialium sanctiones, quibus certus pœnitentiæ agendæ modus, ratio, mensura, & tempus, definitur pro diversâ peccatorum specie & gravitate. Infinita autem ejusmodi sunt monumenta, tùm vetera, tùm recentiora, quæ cùm omnibus obvia sint, hîc prætermittimus, ut ad solvendas Hæreticorum objectiones citiùs properemus.

Solvuntur Objectiones Hæreticorum ex Scripturis.

Objicies 1°. L. 1. Regum c. 2. v. 25. dicitur: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poterit Deus; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Ita Novatiani apud S. Ambrosium L. 1. de Pœnit. c. 9.

Resp. 1°. cum S. Ambrosio, *scriptum non esse, Nullus orabit pro eo: sed, Quis orabit? Hoc est*, inquit sanctus Doctor, *quis sit ille, qui in tali causâ orare possit, quæritur, non excluditur....* Quia nempe *singularis vitæ aliquis debet orare pro eo qui peccavit in Dominum: quo enim major culpa, eo majora sunt quærenda suffragia.* Ita S. Ambrosius.

T. 2 p. 401. B. C. Ibid. E. F.

Resp. 2°. ex illo testimonio plùs inferri posse, quàm ipsimet contenderent Novatiani, si ad litteræ apices urgeatur: nempe in gravissimis peccatis, ne quidem orandum esse Deum ut ea dimittat; & consequenter omnino desperatos jacere, & sine ullâ pœnitentiâ deserendos, qui horum criminum rei sunt, quod tamen ipsimet non concedebant Hæretici.

Resp. 3°. non absolutè, sed hypotheticè, & in facto singulari de quo agitur, Scripturam pronuntiare, nullum esse qui pro peccatis contra Deum commissis, exorare illum possit per visibile sacrificium. Scilicet eò loci increpat Heli filios suos Ophni & Phinees, de quibus dicitur v. 17. *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines à sacrificio Domini*, per suam nimirum ingluviem, rapacitatem & incontinentiam. In eâ igitur hypothesi, quòd nullus sit, aut Sacerdos qui offerat sacrificium, aut peccator qui postulet offerri pro se, si pollutum sit Tabernacu-

lum, si cessant sacrificia, si ab iis retrahantur homines, ut de facto retrahebantur per filios Heli, nullum supererat visibile remedium, quo placari posset divina justitia; *Quis ergo orabit Deum pro peccatis?* En litteralis hujus loci sensus.

Objicies 2°. hanc S. Joannis sententiam ex c. 5. v. 16. primæ ipsius Epistolæ. *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* Ergo, concludunt Novatiani apud SS. Ambrosium & Pacianum, omne peccatum mortale est irremissibile.

Respondet 1°. S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 10. S. Joannem absolutè non excludere deprecantem; sed assignare quis ille debeat esse, qui pro gravi & ad mortem peccato Deum exorare possit, nempe non vulgaris, sed singularis virtutis homo. Coincidit hæc responsio cum priori jam adductâ. *Ibid p. 402.*

Respondet 2°. S. Hieronymus L. 2. adversùs Jovinianum, hunc S. Joannis locum versans, pro peccatis gravioribus, non quidem impossibilem, sed difficilem esse veniæ impetrationem. *Cernis*, inquit, *quòd si pro peccatis minoribus deprecemur, impetremus veniam; si pro majoribus, difficilis impetratio sit.* T. 4. part. 2. p. 222.

Respondet 3°. S. Augustinus L. 1. de Sermone Domini in monte c. 22. peccatum ad mortem dici illud, cujus veniam, reus eâ qua par est humilitate, nunquam deprecatur; pro quo frustra quis oraret, cùm obduratio & impœnitentia peccatoris irritas efficiat Sanctorum pro ejus conversione orationes: atque in exemplum peccati ad mortem, adducit peccatum Judæ proditoris; in exemplum verò peccati, quod non est ad mortem, peccatum S. Petri. T. 3. part. 2. p. 197.

Hæc tamen adjectâ conditione mitigat sanctus Doctor L. 1. Retract. c. 19. Verba paulò antea laudavimus.

Respondent 4°. S. Pacianus Epist. 3. ad Sympronianum, S. Hieronymus Commentario in Jeremiam, ad ista verba capitis 14. *Noli orare pro populo isto:* S. Augustinus L. 1. Retractationum c. 19. & L. de correptione & gratiâ cap. 12. peccatum ad mortem esse illud, in quo quis cum impœnitentiâ finali moritur, quod certè post hanc vitam non dimittitur; in inferno enim nulla redemptio. *Ego dico*, inquit S. Augustinus citato L. de correptione & gratiâ, *peccatum ad mortem esse, fidem, quæ per dilectionem operatur, deserere usque ad mortem.* Et S. Hieronymus loco citato: *Jejunia*, inquit, *& preces, & victima, & holocausta tunc proficiunt, cùm recedimus à vitiis, & flemus antiqua peccata. Sin autem in sceleribus permanentes, putaverimus votis atque sacrificiis redimere nos, vehementer erramus.*

10. pag. ... B. ... 3. p. 597.

Objicies 5°. verba Christi apud S. Matth. c. 12. v. 31. *Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, Spiritûs autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Verba hæc objiciunt Novatiani apud S. Ambrosium L. 2. de Pœnit. c. 4. & S. Pacianum Epistolâ 3. ad Sympronianum.

Respondet S. Augustinus Sermone 71. de verbis Domini aliàs 11. cap. 12. & Epistolâ 185. aliàs 50. ad Bonifacium, & in Enchiridio cap. 82. blasphemiam in Spiritum sanctum esse finalem impœnitentiam, quæ certè nusquam remittitur. Verùm videtur Christus aliquid discriminis statuere inter pecca-

tum in filium hominis, & peccatum in Spiritum sanctum; quòd nempe istud non remittitur, aliud verò remittitur: at si de impœnitentiâ finali textus ille deberet intelligi, par esset conditio peccati utriusque; neque enim magis remittitur peccatum in filium hominis, cum quo quis moritur nullâ prævia pœnitentiâ, quàm peccatum in Spiritum sanctum. Itaque

Resp. cum multis è SS. Patribus, blasphemiam in Spiritum sanctum eam esse, per quam cognita & manifesta veritas impugnatur, ac evidentia Christi miracula dæmoni tribuuntur, qualis blasphemiæ rei erant Judæi illi qui apud S. Marcum c. 3. v. 29. de Christo dicebant, *Quoniam dæmonium habet*; & apud S. Matth. c. 12. v. 24. *Non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Blasphemia in Spiritum sanctum*, inquit S. Hieronymus ad citatum S. Matthæi locum, *ea est per quam qui manifestè intelligit opera Dei, neque potest virtutem Dei negare, stimulatus tamen invidiâ calumniatur, & Christum, & opera Spiritûs sancti, dicit esse Beelzebub*. Seu, ut loquitur S. Pacianus Epistolâ 3. citatâ, *blasphemare in Spiritum sanctum, est non videre quod videas, & sancti Spiritûs opera diabolo deputare; eamque gloriam Domini, quâ diabolus ipse superatur, diaboli appellare virtutem*. Similia docet S. Ambrosius L. 2. de Pœnit c. 4.

T. 4. part. 1. p. 50.

Bibliot. PP. T. 4 p. 312. F.

T. 2. p. 421.

Dicitur illa blasphemia singulari quâdam ratione peccatum in Spiritum sanctum; quia nempe per quamdam appropriationem, ut vocant Theologi, operatio miraculorum, & animorum illustratio Spiritui sancto tribuitur, *qui docet omnem veritatem*, Joannis capite 16. & *qui dividit singulis prout vult*, 1. Corinth. 12.

Blaſphemia autem illa dicitur non remitti, non quidem abſolutè, quaſi, ſi de ipsâ agatur, ut par eſt, pœnitentia, non remittatur; ſed quòd difficile ſit eam remitti multis de cauſis. 1°. propter apertum impedimentum quod gratiæ objicitur. Non enim poteſt obtineri gratia, niſi cognitâ & admiſsâ veritate per fidem in Chriſtum mediatorem; qui autem veritatem illam negat, qui Chriſtum rejicit, ille ſibi unicam præcludit viam ad veritatem & ad gratiam: quemadmodum ſi ægrotus unicum, quo ſanari poteſt, remedium repellat, deſperatus non immeritò dicitur, qui difficilè admodum deperditam ſanitatem recuperare poteſt. 2°. quia ſpretâ & directè rejectâ veritate, nihil aliud quàm error & impietas relinquitur. 3°. quia, ut ait S. Pacianus citatâ Epiſtolâ 3. *in cæteris peccatis aut errore labimur, aut frangimur metu, aut carnis infirmitate ſuperamur*. Hinc Apoſtolus 1. ad Timoth. 1. ait ſe miſericordiam conſecutum, quia ignorans fecerat in incredulitate: at in eâ, de quâ loquimur, blaſphemiâ, nihil eſt quod ejus gravitatem elevare poſſit. Unde S. Athanaſius exponens adducta in Objectione verba Chriſti, in Epiſtolâ 4. ad Serapionem n. 15. docet peccatum in filium hominis condonari, quia excuſationem habet, ex infirmitate ſcilicet & abjectione naturæ humanæ Chriſti, ad quam attendentes Judæi, pronum erat ut eum purum hominem ſuſpicarentur: at peccatum in Spiritum ſanctum non remittitur, quia excuſationem non admittit. Igitur blaſphemia in Spiritum ſanctum dicitur irremiſſibilis, comparatè ad alia peccata quæ faciliùs condonantur.

Bibliot. PP. T. 4. p. 312. E.

Edit. poſtr. T. 1. p. 706. n. 15.

Ita nodum hunc diſſolvit S. Joannes Chryſoſtomus Hom. 42. in Matth. ubi ſic loquitur: *Spiri-*

tûs-ne, inquies, *blasphemia non dimittetur poenitentibus? quod omnino falsum esse patet. Nam & hoc peccatum dimissum scimus, cùm multis eorum qui talia in Spiritum sanctum dixerant, ignotum esse constet. Quid igitur est quod dicit? significare voluit multò minùs cæteris hoc esse ignoscibile ac veniale. Quamnam ob rem? Quia videlicet, quisnam esset Christus ignorabant: Spiritûs autem sancti gratia multis & magnis signis se ipsam manifestaverat.*

Edit. Comel. p. 391. A.

Observant verò Scripturæ Interpretes, istam loquendi rationem, *Non remittetur neque in hoc sæculo, neque in futuro*, hebraïsmum esse, quo rem difficilè fieri significatur. Sic cùm Christus apud S. Lucam c. 21. v. 33. dixit: *Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt*: sensus est, facilius esse Cœlum & terram perire, quàm verba Dei, sicut exponit ipse S. Lucas c. 16. v. 17. *Facilius est*, inquit, *Cœlum & terram præterire, quàm de Lege unum apicem cadere.* Pariter quando dicebat Christus Matth. 19. *facilius esse ut camelus intret per foramen acûs, quàm dives ingrediatur in Regnum Cœlorum*; sensus non est, impossibile omnino esse divitem salvum fieri, sicut impossibile est camelum transire per foramen acûs; statim quippe Christus addit, *Quod impossibile est apud homines, apud Deum possibile est*: sed his & similibus loquendi modis rei difficultatem expressit Scriptura, non impossibilitatem.

Objicies 4°. celebrem hanc Apostoli sententiam Hebræorum 6. v. 4. *Impossibile est eos, qui semel illuminati sunt, gustaverunt etiam donum cœleste, & participes facti sunt Spiritûs sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœni-*

tentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis Dei Filium, & ostentui habentes. Ex quibus verbis inferebant Novatiani, nullum post Baptismum superesse lapsis remedium. Suspicantur nonnulli, propter hæc verba quæ Novatianum errorem videntur primâ fronte redolere, tardiùs inter Canonicas Scripturas receptam esse hanc ad Hebræos S. Pauli Epistolam.

Respondent multi recentiores, impossibile eô loci idem esse ac difficile. Verùm responsionem hanc improbat Estius: tùm quia res quæ frequenter contingit, qualis est pœnitentia post lapsum, simpliciter impossibilis non solet appellari: tùm quia in eâdem Epistolâ, quoties vocem hanc, *impossibile*, usurpat Apostolus, ut cap. 6. *Impossibile est mentiri Deum*; cap. 10. *Impossibile est sanguine hircorum & taurorum auferri peccata*; cap. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*, veram impossibilitatem significare intendit.

Pag. 955. col. 1.

Resp. Apostolum non negare possibilem post Baptismum pœnitentiam, sed ipsius Baptismatis repetitionem, quasi breviter dicat: Impossibile est semel baptisatos iterum baptisari; & Baptismatis gratiam, quatenus est gratia regenerationis & renovationis, quam per Baptismum ac pœnitentiam antebaptismalem assecuti fuerant, iterum recuperare per eam pœnitentiam quæ sequitur Baptismum: tùm quia sicut homo semel nascitur, ita semel renascitur, & regeneratur; tùm quia Baptismus perfectè remittit omnem culpam & pœnam temporalem, non ita pœnitentia quæ sequitur Baptismum, quæ, remissâ culpâ, temporalem pœnam luendam relinquit; tùm quia facilè & absque labore in Baptismo conceditur gratia perfectè renovans & regenerans: non ita gratia reconciliationis,

quæ nonnisi lachrymis, gemitibus, ac multo labore obtineri potest post Baptismum. Inde multi è SS. Patribus remissionem quæ fit in Baptismo, putam esse Dei gratiam dixêre; remissionem verò quæ fit per pœnitentiam, *esse meritum confitentis*, ut loquitur S. Pacianus Epistolâ 3. ad Sympronianum. Non quòd posterior hæc remissio ex gratiâ non sit; sed quòd, ut dictum est, nonnisi præviis lachrymis ac exanthlatis laboribus concedatur. Atque hinc nata veterum Christianorum nonnullorum consuetudo, improbanda quidem, qui Baptismum suum ad finem vitæ protrahebant, ut nempe perfectè purgati statim à morte ad Cœlos evolarent, nec duris pœnitentiæ laboribus, si fortè lapsi fuissent, subjici tenerentur. Hæc itaque Apostoli propositio, *impossibile est renovari ad pœnitentiam*, distinguenda: id est, impossibile est eos recuperare Baptismatis gratiam, quatenus est gratia regenerationis & renovationis, concedo: id est, obtinere veniam peccatorum per pœnitentiam, & justificari per gratiam sanationis & reconciliationis, nego.

Biblioth. PP. T. 4. p. 310. H.

Quòd autem Apostolus loquatur eò loci de non iterando Baptismo semel percepto, probant, tùm verba quibus utitur, *illuminationis, degustati doni cælestis, participationis Spiritûs sancti &c.* quæ Baptismo apprimè congruunt; tùm multi è sanctis Patribus Græcis & Latinis. Ita quippe S. Athanasius Epistolâ 4. ad Serapionem, S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. c. 2. S. Chrysostomus Hom. 9. in Epistolam ad Hebræos, S. Epiphanius hæresi 59. S. Augustinus in Expositione inchoatâ Epistolæ ad Romanos, S. Joannes Damascenus L. 4. orthodoxæ fidei c. 10.

Sed, inquies cum Estio in hunc locum, *quorsum Apostolus tam sollicitè doceret Hebraos, non posse semel baptisatos iterum baptisari, cùm nulla historia testetur aliquos fuisse tempore Apostolorum, qui Baptismi Sacramentum semel acceptum, repeterent, aut repetendum esse docerent?* Hac ratione motus Estius, reponit ibidem textum Apostoli non tam de Baptismi ceremoniâ, quàm de ejus effectu intelligendum esse.

Pag. 953. col. 1.

Verùm S. Athanasius Epistolâ 4. ad Serapionem, & post eum S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. c. 2. docent non sine consilio S. Paulum scribentem ad Hebræos loqui de non iterando Christi Baptismate, & ejus effectu, ut occurreret falsæ illorum opinioni, Baptisma Christi, sicut legale, sæpius iterari posse. Audiatur S. Athanasius. *Quod in Epistolâ ad Hebraos dictum est*, inquit, *non excludit à pœnitentiâ peccatores; sed ostendit unicum, & non duplex esse Ecclesia Catholica Baptisma. Hebrais enim hac scripsit; & ne illi pœnitentia obtentu existimarent, juxta Legis consuetudinem, multa esse & quotidie baptismata, ideo eos ad pœnitentiam hortatur; unamque esse per Baptisma renovationem, nec secundam superesse, affirmat, ut & in aliâ dicit Epistolâ, Una fides, unum Baptisma. Neque enim ait, impossibile est pœnitere; sed impossibile est obtentu pœnitentia nos renovare. Est autem ingens inter hac dicta, discrimen. Is enim quem pœnitet, peccare quidem desinit, retinet tamen vulnerum cicatrices: qui autem baptisatur, veterem exuit hominem, & renovatur supernè genitus Spiritûs gratiâ.* Quibus verbis sanctus Doctor nostram expressit & confirmavit responsionem.

T. 1. p. 705. A.

Instabis: Ejusdem Epistolæ cap. 10. v. 26.

Apostolus ait : *Voluntariè peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis , jam non relinquitur pro peccatis hostia : terribilis autem quadam expectatio Judicii, & ignis æmulatio.* Censet igitur Apostolus , peccata post Baptismum commissa remitti non posse.

Resp. 1°. dist. ant. Non relinquitur hostia pro peccatis , iis nempe qui per apostasiam Christo, cui nomen dederant , renuntiant , & in eâ perseverant , concedo ; cùm enim Christus sit hostia pro peccatis nostris Deo Patri oblata , qui Christum rejiciunt , nullum aliud habent salutis suæ perfugium : iis qui de priori suâ apostasiâ pœnitentiam agunt , nego. Loqui verò Apostolum eò loci de peccato apostasiæ , innnuunt verba versûs 25. *Non deserentes* , inquit Apostolus , *collectionem nostram , sicut consuetudinis est quibusdam.*

Resp. 2°. appositè ad solutionem jam adductam, hostiam illam , quæ voluntariè peccantibus non relinquitur , esse secundum Baptismum , aut potius mortem & passionem Christi, quatenus in Baptismo repræsentatur & operatur : quia nempe , ut dictum est , non eâdem facilitate , nec eadem omnino gratia restituitur per pœnitentiam , quæ data fuerat per Baptismum. Ut enim egregiè dicit Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 8. *Divina justitia ratio exigere videtur , ut aliter ab eo in gratiam recipiantur , qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint , aliter verò qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati , & accepto Spiritûs sancti dono scienter templum Dei violare , & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet , ne ita nobis absque ullâ satisfactione peccata dimittantur , ut occasione acceptâ , peccata leviora*

T. 14. Conc. p. 810. E.

putantes, velut injurii & contumeliosi Spiritui sancto in graviora labamur.

Objicies 5°. exempla Antiochi & Esaü, qui peccatorum veniam obtinere non potuerunt, quamquam cum lachrymis & pœnitentiâ eam exorarent. De priori dicitur 2. Machabæorum 9. v. 13. *Orabat hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* De posteriori verò, Hebræorum 12. v. 17. *Non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lachrymis inquisiisset eam.*

Resp. falsam & mendacem fuisse tùm Antiochi, tùm Esaü pœnitentiam, nec proinde mirum, si veniam peccatorum non obtinuit. Antiochus etenim non à culpâ per sinceram conversionem cordis liberari postulabat, sed à crudelissimo morbo quo vexabatur. Esaü quidem flebat hæreditatem quam amiserat, non verò peccata; eo enim ipso tempore quo simulabat se pœnitere, invidiæ stimulis agitatus, fratris sui occidendi consilium animo volvebat. *Venient*, inquiebat ille Gen. 27. v. 41. *dies luctûs patris mei, & occidam fratrem meum.* Quòd si pœnitentiam illam, de quâ loquitur Apostolus, non ad Esaü, sed ad Isaac referre cum aliquibus Interpretibus, malueris, evanescet omnino difficultas: sensus enim erit, Non potuit Esaü impetrare etiam lachrymis pœnitentiam Isaac patris sui; hoc est, ut suam revocaret sententiam, quâ benedixerat Jacob præ Esaü. Responsionem hanc insinuare videtur id quod ipse dicebat Isaac loquens de Jacob: *Benedixi ei, & erit benedictus:* id est, ratum habeo quod feci; approbo benedictionem datam, quidquid obloquatur Esaü.

Objicies 6°. Proverbiorum 1. v. 24. & 28. Sapientia sic loquitur: *Quia vocavi, & renuistis, extendi*

extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret..... Tunc invocabunt me, & non exaudiam; manè consurgent, & non invenient me. Pariter Jeremiæ 14. v. 12. *Cùm jejunaverint, non exaudiam preces eorum.*

Resp. ad primum, sermonem hîc esse de iis qui post hanc vitam inutilem agunt pœnitentiam: v. enim 26. *Ego quoque*, inquit Deus, *in interitu vestro ridebo & subsannabo vos.* Et cap. 5. Sapientiæ v. 3. *Dicentes intra se pœnitentiam agentes, & præ angustiâ spiritûs gementes, Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum.* Quibus concinit parabola divitis illius, qui in inferno positus auxilium Abrahami implorabat, nec impetrabat, Lucæ 16. Vel si laudata Proverbiorum verba intelligere placeat de iis qui in fine dumtaxat vitæ ad Deum confugiunt; sensus erit, non quidem esse impossibile, sed difficile admodum, ut flectatur Deus pœnitentiâ eorum qui toto vitæ tempore suâ abusi sunt benignitate ac misericordiâ.

Ad secundum, dicendum est, vel jejunia illa ficta fuisse, absque sincerâ animi conversione, quæ procul dubio Deus non exaudit; vel eo tantùm fine & consilio suscepta, ut aliquæ temporales molestiæ averterentur: de invocatione quippe Dei verâ & sincerâ, verum est quod dixit Joel cap. 2. v. 32. *Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit.*

Solvuntur Objectiones ex dictis nonnullorum SS. Patrum, qui videntur agnovisse aliquod esse irremissibile peccatum.

Morinus L. 9. de Pœnit. cap. 28. scribit, antiquos Patres crimen unicum adeo execrabile judicasse, ut nunquam veniam à Deo & Ecclesiâ possit *Pag. 687.*

obtinere: crimen verò illud suspicatur esse blasphemiam in Spiritum sanctum, seu fidei negationem & apostasiam. Verùm in censurâ seu recognitione sui Operis initio præfixâ, Auctor emollire & explicitare tentat quod dixerat citato capite 28. *Non fuit*, inquit, *à me dictum de certâ quâdam specie peccati, quæ sit ex naturâ suâ irremissibilis, cùm nulla sit ejusmodi; sed de nonnullis gravium peccatorum circumstantiis, propter quas Deus impiis istis auxilia pœnitendi subtrahit.*

At frigida profectò videtur expositio hæc, & merum effugium: perinde enim est peccatum aliquod ex se irremissibile esse, ac peccatum tam grave esse, ut nunquam pœnitentiæ gratiam Deus propter illud largiatur, cùm impossibile sit peccatum sine pœnitentiâ dimitti; quod agnovit ipse Morinus, eodem citato capite 28. n. 16. ubi scribit, *ea reciprocatione quâdam inter se connecti, nempe Deum peccato veniam denegare, & Deum gratiam pœnitendi non inspirare, sine quâ non potest à tanto crimine ad pietatem converti.*

Pag. 690. D.

Objicies 1°. auctoritatem Origenis & Theognosti apud S. Athanasium Epist. 4. ad Serapionem, ubi de duobus illis Scriptoribus hæc habet S. Athanasius: *Prisci certè viri, Origenes, eruditissimus & laboriosus Scriptor, & Theognostus admirandus ille & studiosus homo..... aiunt illam esse in Spiritum sanctum blasphemiam, cùm ii, quibus in Baptismate donum Spiritûs sancti tribuitur, ad peccata recidunt; ideoque illos remissionem non consecuturos aiunt, quemadmodum & Paulus in Epistolâ ad Hebræos ait: Impossibile est &c. Idipsum ambo dicunt.* Deinde profert S. Doctor utriusque verba & momenta. Ergo Origenes & Theognostus existimarunt peccatum quodlibet mortale post Bap-

T. 1 p. 701. C.

tismum, esse blasphemiam in Spiritum sanctum; & quidem irremissibilem.

Resp. in hac Origenis & Theognosti sententiâ, qualis refertur à S. Athanasio, duo esse: primum, quodlibet peccatum mortale, quod post Baptismum committitur, esse blasphemiam in Spiritum sanctum; alterum, peccata illa, quæ sequuntur Baptismum, esse irremissibilia..

Primum non obscurè videntur citati Auctores innuere, atque eâ in parte refelluntur à S. Athanasio, qui docet blasphemiam in Spiritum sanctum non esse quodcunque baptisati peccatum, sed singulare crimen quo divinitas impugnatur, & miracula Christi diabolo deputantur. Tota igitur difficultas est, quo sensu dixerint Origenes & Theognostus, baptisatorum peccata, quæ placet ipsis appellare blasphemiam in Spiritum sanctum, esse irremissibilia: an absolutè & simpliciter, an comparatè dumtaxat ad peccata Ethnicorum.

Dico igitur omnino verisimile esse, eos irremissibilia dixisse baptisatorum peccata, non absolutè, sed comparatè dumtaxat ad peccata Ethnicorum; quia nempe difficiliùs, ut exposuimus antea, peccata relaxantur, quæ post acceptam veritatis cognitionem & Spiritûs sancti gratiam, nullâ excusatione imminui possunt & elevari. Sensum hunc indigitare videtur Theognostus apud S. Athanasium citato loco n. 11. *Imperfectis*, inquit, *datur venia;* *ib. p. 703. D.* *iis verò qui gustaverunt cæleste donum & initiati sunt, nulla veniæ relinquitur excusatio vel deprecatio.* Id est, Ethnici aliquam possent peccatis suis obtendere causam excusationis, quam non possunt baptisati; ac fortè *occultior ac profundior iste sensus est*, quem S. Athanasius ait latere in verbis Orige-

Ibid. n. 12. nis & Theognosti, *quique observatione & inquisitione opus habet*, ait idem S. Doctor.

Quòd verò Origenes in communi fuerit Catholicorum sententiâ, peccata scilicet post Baptismum dimitti per pœnitentiam; certò certiùs colligitur ex innumeris ipsius testimoniis. Unum hîc sufficiat ex

Pag. 454. C. L. 3. contra Celsum. *Jam erga peccantes*, inquit, *quàm severa est disciplina, præcipuè contaminatos libidine, quos è suâ republicâ ejiciunt nostri..... resipiscentes haud secus quàm redivivos recipiunt tandem post longiorem melioris mentis approbationem.*

Instabis: Atqui Origenes & Theognostus peccata post Baptismum dixêre irremissibilia absolutè & simpliciter in se, non verò comparatè. Probatur ex S. Athanasio, qui ex istâ Origenis & Theognosti opinione, *Omne baptisatorum peccatum est blasphemia in Spiritum sanctum*, directè sequi ostendit, omne baptisatorum peccatum veniam non posse obtinere, quod certè falsum esse demonstrat S. Doctor n. 13.

T. 1. p. 704. D. ubi sic loquitur: *Si eorum causâ qui post lavacrum peccant dictum id fuisset, & illi veniam peccatorum obtinere non possent; cur (* ergo *) hominem apud Corinthios pœnitentem, in charitate confirmat Paulus, Galatas verò retrorsum abeuntes parturit, donec formetur iterùm in eis Christus? Cùm autem dicit, iterùm, pristinam eorum in spiritu perfectionem declarat. Cur verò Novatum culpamus pœnitentiam tollentem, ac dicentem nullam superesse iis veniam, qui post lavacrum peccaverint, si hæc verba de illis qui post lavacrum peccaverint, dicta fuêre?* Non ita porro arguisset S. Athanasius, nisi persuasum habuisset, in mente Origenis & Theognosti quodcunque peccatum mortale post Baptismum veram esse blasphemiam irremissibilem. Si enim conjicere

potuisset, Auctores illos irremissibilem appellare dumtaxat blasphemiam, quia difficilè remittitur, in vanum ac frustra & Apostoli praxim objecisset, & Novati hæresim immeritò improbari dixisset; iste enim dimittendorum peccatorum facultatem Ecclesiæ omnino detrahebat.

Resp. Cùm verba Origenis & Theognosti obscura forent, & à multis in eum sensum trahi possent, quem indicat S. Athanasius, meritò sensum illum rejicit ac refellit, ne cui sit offensioni: an verò hic revera sit eorum sensus, certò non affirmat S. Doctor, sed dubitanter tantùm proponit. *Ego*, inquit n. 12. *ex iis quæ didici, arbitror utriusque sententiam, mediocri quâdam inquisitione & observatione indigere, ne fortè profundior quædam in ipsis illorum dictis mens lateat.* In alium autem benigniorem sensum inflecti posse eorum verba, ostendunt quæ ex ipsismet laudavimus.

Ibid. p. 703. D.

Objicies 2°. S. Athanasius blasphemiam in Spiritum sanctum verè irremissibilem esse putavit; & quod Origenes & Theognostus de omni peccato post Baptismum affirmabant, hoc saltem de singulari peccato blasphemiæ in Spiritum sanctum concessit S. Doctor, nempe illud veniâ donari non posse.

Probatur verbis S. Athanasii in citatâ Epistolâ 4. ad Serapionem n. 12. *Cùm autem*, inquit, *illos* (Pharisæos) *de multis criminibus priùs accusaret Salvator, quòd scilicet legem de parentibus latam propter pecuniam transgrederentur, & Prophetarum dicta respuerent &c..... attamen hortabatur eos ut pœnitentiam agerent. Verùm ubi ipsum dicerent in Beelzebub ejicere dæmonia, non hoc ultra peccatum simpliciter, sed blasphemiam dixit esse tantam, ut qui talia proferre ausi essent, nec pœnam effugere,*

Ib. p. 704. C.

nec veniam obtinere possent. Et n. 15. postquam exposuit quid sit peccatum in Filium hominis, de peccato in Spiritum sanctum hæc addit : *Verùm posteaquàm in insaniam versi fuerunt* (Pharisæi), *& quod in corpore est Verbum, omnino negaverunt, aut divinitatis opera diabolo ejusque dæmonibus attribuerunt, meritò pro tali impietate indeprecabili sunt supplicio obnoxii. Nam & diabolum pro Deo habuerunt; eumque qui verè & reipsâ Deus est, existimarunt nihilò plùs in operibus posse quàm dæmones.* In decursu illius Epistolæ, ter aut quater blasphemiam hanc vocat *invenialem, indeprecabilem &c.*

Ibid. p. 706. D.

Resp. 1°. dist. ant. S. Athanasius existimavit blasphemiam in Spiritum sanctum esse verè irremissibilem, quando juncta est cum finali impœnitentiâ, concedo : si de illâ sincera, ut par est, agatur pœnitentia, nego. Seipsum exponit S. Doctor in Tractatu de communi essentiâ Patris, Filii, & Spiritûs sancti, n. 49. ubi explicat quid sit peccatum in Filium hominis, quid verò in Spiritum sanctum. *Sunt alii*, inquit, *qui in Spiritum sanctum impingunt, qui scilicet in Christi deitatem blasphemias dicunt, aiuntque, In Beelzebule, principe dæmoniorum, ejicit dæmonia. De istis intelligendum est, quod ait : Non remittetur, neque in præsenti sæculo, neque in futuro. Quin & hoc observandum est, non dixisse Christum, blasphemanti & pœnitentiam agenti remissionem dandam non esse; sed blasphemanti, id est in blasphemiâ perseveranti. Quandoquidem nullum est peccatum irremissibile apud Deum, illis qui verè ex animo, & ut par est, pœnitentiam agunt.* Nihil expressiùs dicere potuit S. Doctor, tùm ut seipsum exponeret, tùm ut communem Ecclesiæ doctrinam confirmaret.

T. 2 pag. 26. D.

At, inquies, commune istud est cuilibet mortali peccato in quo quis moritur, ut veniam post mortem non obtineat: attamen S. Athanasius singulare aliquid & proprium blasphemiæ in Spiritum sanctum designare voluit, cùm eam distinguens contra peccatum in Filium hominis, dixit esse irremissibilem.

Resp. reipsâ voluisse S. Doctorem proprium aliquem blasphemiæ characterem, ac singularem ejus gravitatem præ aliis peccatis indicare; qui character proprius in eo positus non est, quòd nusquam remittatur blasphemiæ peccatum, si de ipso, ut par est, agatur pœnitentia, sed in eo quòd difficiliùs sit pœnitentiam de illo agere, & consequenter difficiliùs remittatur, propter causas quas in secundâ responsione exponemus.

Resp. 2°. dist. ant. S. Athanasius existimavit blasphemiam in Spiritum sanctum esse irremissibilem, comparatè ad peccatum in Filium hominis, hoc est, difficiliùs remitti, concedo: esse irremissibilem absolutè in se, nego. Itaque S. Doctor in citatâ Epistolâ n. 15. comparat inter se peccatum in Filium hominis, & peccatum in Spiritum sanctum; ac contendit istud posterius præ alio longè gravius esse ac difficiliùs remitti, duplici de causâ, tùm quia nulla excusatio potest obtendi, seu ex parte ignorantiæ, seu ex parte infirmitatis; tùm quia longè deterior est dispositio blasphemantis in Spiritum sanctum, quàm peccantis in Filium hominis.

1°. Qui peccant in Filium hominis, sive eum purum hominem existiment, sive phantasticum ei corpus affingant, excusationis causam utcunque habere possunt, tùm ex parte infirmitatis naturæ

humanæ Christi, quem cùm viderent sitientem, laborantem, vel patientem, uno verbo omnibus nostris infirmitatibus subjacentem, eum purum esse hominem suspicari utcunque poterant, quamquam immeritò nec sine gravi peccato; tùm ex parte divinitatis Christi, seu prodigiorum quæ operabatur, ad quæ attendentes Pharisæi, conjicere poterant, eum purum esse Deum, ac phantasticum dumtaxat & umbratile corpus gestare. *Inde est*, inquit S. Athanasius, *quòd etsi magnoperè peccent, possunt tamen celeriter pœnitentiam agendo veniam consequi, cùm habeant*, pergit ille, *pro excusatione imbecillitatem corporis ex unâ parte, & magnitudinem operum hominis potestatem excedentium ex alterâ*. At nulla talis excusatio locum habet in iis qui rei sunt blasphemiæ in Spiritum sanctum, sicut ostendit S. Athanasius ibid. n. 20. p. 711. Non igitur tam *celeriter*, ut ait, hoc est, tam facilè possunt illi veniam & indulgentiam obtinere.

T. 1. p. 706. B.

Secunda ratio cur blasphemia in Spiritum sanctum difficiliùs remittatur, desumitur ex parte pravæ dispositionis illius, qui sciens & volens Christum rejicit, ejusque opera diabolo tribuit. *Qui enim negat Filium hominis*, ait ibidem S. Athanasius n. 23. *quem rogans obtinere poterit propitiationem? aut qua vita vel requies ei expectanda, qui repulit eum, qui dicit, Ego sum vita..... Venite ad me omnes &c?* Qui igitur Christo, qui est unica salutis via, nuntium mittit, ille omnem sibi ad pœnitentiam & salutem aditum præcludit: quòd si in tam deplorando statu perseveret, in æternum certissimè peribit; potest tamen absolutè, quamquam raró ac difficilè, de illo peccato pœnitentiam agere, Deo gratiam liberaliter largiente.

Vid. p. 713. B.

Instabis: Eo ipso sensu S. Athanasius contendit singulare blasphemiæ peccatum esse irremissibile, quo Origenes & Theognostus, quos refellit, dicebant omne peccatum baptisatorum esse blasphemiam in Spiritum sanctum, quæ remitti non potest: atqui Origenes & Theognostus dicebant illud omne peccatum absolutè & in se, non comparatè tantùm, esse irremissibile; ergo S. Athanasius singulare peccatum blasphemiæ planè & absolutè irremissibile esse contendit.

Resp. 1°. nego maj. Quamquam enim constaret, Origenem & Theognostum reipsâ existimasse omne peccatum baptisatorum non posse remitti, consequens non foret S. Athanasium istud concessisse de singulari peccato blasphemiæ, cùm expressè seipsum exponat sensu planè catholico.

Resp. 2°. nego min. Constat enim ex antedictis, verba Origenis & Theognosti, quamquam obscura, posse benignè in sensum orthodoxum inflecti. Ideo autem S. Athanasius erroneum eorum sensum impugnavit, quòd, ut diximus, in hunc sensum perversum propter obscuritatem assumi poterant ab aliquibus, quorum offensioni occurrere voluit S. Doctor.

Objicies 3°. Firmilianus Episcopus Cæsareæ in Cappadociâ, in Epistolâ ad S. Cyprianum inter Cyprianicas 75. loquens de lapsis quibus pœnitentia fuerat imposita, *Non quasi*, inquit, *à nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino pleniùs satisfacere cogantur.* Igitur, Firmiliano fatente, Ecclesia remissionem peccatorum non confert.

An. 256.

Pab. 14

Resp. nego consoq. Sensus enim Firmiliani non

alius est, quàm ut ostendat Episcopos & Sacerdotes propriâ suâ auctoritate non dimittere peccata, sed eos certis regulis ac legibus adstrictos à Christo fuisse, à quo auctoritatem hanc accepêre, quam erga dignos dumtaxat & ex animo pœnitentes exercere debent. Esse verò in Ecclesiâ potestatem dimittendi peccata, conceptis verbis in eâdem Epistolâ agnoscit Firmilianus. *Potestas ergo*, inquit, *peccatorum remittendorum Apostolis data est, & Ecclesiis quas illi à Christo missi constituerunt, & Episcopis, qui eis ordinatione vicariâ successerunt.*

Pag. 148.

Objicies 4°. S. Pacianus in Epistolâ tertiâ ad Sympronianum, Novatiano probanti ex cap. 12. S. Matthæi, omnia peccata baptisatorum esse blasphemiam in Spiritum sanctum, adeoque verè irremissibilia; reponit, verba ista Scripturæ, *Non remittetur, neque in hoc sæculo, neque in futuro*, de solâ blasphemiâ in Spiritum sanctum, quæ singulare peccatum est, idque gravissimum, esse intelligenda: *Hoc est ergo*, inquit, *quod non dimittetur; reliqua bonis pœnitentibus, frater Semproniane, donantur.* Hoc ergo de blasphemiâ concedebat, quod Novatianus de omni peccato.

Biblioth. PP. T.4.p.312. E.

Resp. ut suprà ad Origenem, nempe duo fuisse in sententiâ Novatiani: primum, omne baptisatorum peccatum esse blasphemiam in Spiritum sanctum: secundum, blasphemiam hanc verè esse irremissibilem. Utrumque ex professo refellit S. Pacianus, præsertim prius in loco qui objicitur, ubi probat blasphemiam in Spiritum sanctum esse singulare aliquod, non quodcunque baptisatorum peccatum: quod ergo Novatiani de omni peccato affirmabant, S. Doctor ad unam restringit blasphemiam in Spiritum sanctum; eamque veniæ seu in-

dulgentiæ capacem pariter esse, probat adversùs eosdem Hæreticos Epistolâ jam citatâ: *Cùm enim*, inquit, *Christus dixit: Quæcunque solveritis erunt soluta, nihil excepit, non magna, non modica peccata.* Igitur non existimavit S. Doctor, blasphemiam hanc absolutè irremissibilem esse; sed comparatè dumtaxat, hoc est, non tam facilè remitti ac cætera peccata, in quibus, ait ipse Pacianus, *aut errore labimur, aut metu frangimur, aut carnis infirmitate superamur.*

Ibid. A. Ibid. F.

Objicies 5°. S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. c. 4. de Pharisæis opera Christi diabolo tribuentibus, ait: *Hos ergo qui hæc loquuntur, negat ad veniam pertinere.* Et paulò post: *Responsum est igitur à Domino blasphemiæ Pharisæorum; & ideo his, potestatis suæ gratiam negat, quæ in remissionem peccatorum est, qui cælestem ejus potestatem diabolico fultam suffragio vindicarunt.*

T. 2. p. 421. B C. Ibid. D.

Resp. hoc sensu S. Ambrosium affirmare blasphemiam in Spiritum sanctum ad veniam non pertinere, quia rarò ac difficilè de illo peccato pœnitentia, ut par est, agitur: absolutè tamen de illo posse quemcunque hac in vitâ pœnitere, nec consequenter esse simpliciter irremissibile, ipsemet docet S. Ambrosius in eo ipso loco qui objicitur, ubi hujus peccati reos ad pœnitentiam, propositâ spe veniæ, invitat & hortatur.

Ibid p. 423. B.

Instabis 1°. Si putasset S. Ambrosius blasphemiam in Spiritum sanctum dimitti posse, quare Novatianis contendentibus omne peccatum esse irremissibile, solam excepisset blasphemiam in Spiritum sanctum, de quâ dictum est, *Non remittetur neque in hoc sæculo, neque in futuro?*

Resp. S. Doctorem solam excepisse blasphemiam

in Spiritum sanctum, ut directè & ad hominem, ut dicitur, impugnaret Novatianos, qui contendebant omne generatim peccatum post Baptismum relaxari non posse ab Ecclesiâ. Quod figmentum ut directè impugnet S. Ambrosius, ait blasphemiam in Spiritum sanctum esse singulare peccatum, non verò quodlibet peccatum baptisatorum; adeoque immeritò affirmare Novatianos, omne ac quodlibet peccatum post Baptismum commissum ab Ecclesiâ dimitti non posse: quæ arguendi ratio eò unicè tendebat, ut probaret quodlibet baptisati hominis peccatum non esse blasphemiam in Spiritum sanctum. Alterum verò, nempe utrùm blasphemia hæc verè & absolutè sit irremissibilis, enucleatiùs ibi non expendit S. Doctor: sed dato & non concesso, quod volebant Novatiani, blasphemiam hanc esse irremissibilem, rectè ac directè concludit inde non sequi, quòd omne peccatum sit irremissibile, quia non omne peccatum blasphemia est in Spiritum sanctum. Ex aliis autem S. Doctoris testimoniis apertè constat, eum nullum agnovisse verè & absolutè irremissibile peccatum.

Instabis 2°. Idem S. Ambrosius L. 1. de Spiritu sancto cap. 3. hoc ipsum S. Matthæi testimonium expendens, ait: *Quòd si quis corporis speciè deceptus humani, remissius aliquid sentit de carne Christi quàm dignum est, habet culpam: non est tamen exclusus à veniâ. Si quis verò sancti Spiritûs dignitatem, majestatem & potestatem abneget; non potest ibi exoratio esse veniæ, ubi sacrilegii plenitudo est, quia qui Spiritum negavit, Deum Patrem negavit & Filium.*

Ibid. p. 611. C.

Resp. dist. ant. Nulla potest esse veniæ exoratio; ratione pravæ dispositionis, & propter majus im-

pedimentum quod gratiæ opponitur, & propter defectum excusationis, denique loquendo comparatè ad alia peccata, concedo: absolutè, nego. Et verò Macedonianos, qui divinitatem Spiritûs sancti impugnabant, nusquam à spe veniæ consequendæ rejecit S. Ambrosius, si ad Ecclesiam animo pœnitenti rediissent.

Instabis 3°. Idem S. Doctor Libro de lapsu Virginis consecratæ cap. 8. *Inhære*, inquit, *pœnitentiæ usque ad exitum vitæ, nec tibi præsumas ab humanâ die veniam dari: quia decipit te qui hoc tibi polliceri voluerit. Quæ enim propriè in Dominum peccasti, ab illo solo te convenit in die Judicii expectare remedium.*

Ibid. p. 315. D.

Resp. mentem S. Ambrosii hanc esse, virginem illam; quæ stupri ac necati fœtûs convicta fuerat, de concessâ sibi veniâ securam esse non debere, nisi post actam ad finem usque vitæ suæ, pro more hujus temporis, luctuosam pœnitentiam: hanc autem veniam & à Deo & ab Ecclesiâ sperandam esse, expressè adversùs Novatianos probat S. Doctor, Libris quos de Pœnitentiâ scripsit.

Objicies 6°. S. Hieronymus Epist. 149. ad Marcellam, exponit quid sit blasphemia in Spiritum sanctum, ac probat adversùs Novatianum, peccatum quo quis in tormentis Christum abnegat, non esse veram blasphemiam, quæ non possit remitti; ipsam tamen blasphemiam in Spiritum sanctum eo ipso sensu concedit dimitti non posse, quo Novatianus contendebat quodlibet peccatum post Baptismum esse irremissibile. *Manifestum est*, ait S. Doctor, *peccatum in Spiritum sanctum ideo non posse dimitti, quòd habeat blasphemiam; ut cùm videas in virtutibus Deum, Beelzebub calumnieris*

T. 4. part. 1. p. 164.

in factis. Doceat igitur (Novatianus) *aliquem negatorem Beelzebub vocasse Christum, & ultro referam gradum, negatorem non posse veniam consequi post ruinam.*

Resp. ut suprà ad SS. Pacianum & Ambrosium, hoc unum velle Hieronymum, dato & non concesso quòd blasphemia in Spiritum sanctum sit irremissibilis, malè omnino inferre Novatianos, omne peccatum esse irremissibile, cùm peccatum quodlibet non sit, sicut falsò illi Hæretici supponebant, vera in Spiritum sanctum blasphemia. Unum igitur gratis & per figuram concessionis, ut dicitur, supponit S. Doctor, nempe blasphemiam in Spiritum sanctum dimitti non posse; alterum verò, de quo præsertim interrogatus fuerat à Marcellâ, & quod pugnaciter defendebant Novatiani, prorsùs negat, scilicet omne baptisatorum peccatum esse illam blasphemiam in Spiritum sanctum; ex quo directè concludit adversùs illos Hæreticos, non omne peccatum post Baptismum esse irremissibile, quidquid tandem sit de aliâ quæstione, an blasphemia in Spiritum sanctum verè non possit dimitti, quam quæstionem cur eâ in Epistolâ non expendat S. Doctor, rationem reddit in fine: *Fuerat*, inquit, *proliximus differendum; sed quoniam amicis, & qui ad nostrum hospitiolum convenerunt, præsentiam nostram negare non possumus, & tibi non statim respondere visum est arrogantis, latam disputationem brevi sermone comprehendimus.* Ib. p. 165.

Objicies denique: Romana, Hispanica & Carthaginensis Ecclesia quibusdam criminibus pacem seu veniam & absolutionem aliquando denegarunt, ut colligitur ex Tertull. L. de pudicitiâ cap. 1. & ex S. Cypriano Epist. 55.

Resp. dato non & concesso antecedente, de quo suo loco inferiùs, pacem & absolutionem denegatam non fuisse sensu Montanistarum & Novatianorum, nempe ex *desperatione indulgentiæ*, & defectu potestatis in Ecclesiâ; sed ex *rigore dumtaxat disciplinæ*.

Probatur adversùs Lutheranos & Calvinistas, Poenitentiam esse verum Sacramentum à Baptismi memoriâ distinctum, & omnibus post Baptismum lapsis necessarium.

PRIMA CONCLUSIO.

Poenitentia verum est & propriè dictum Sacramentum, lapsis post Baptismum absolutè necessarium.

Prima pars probatur.

1°. testimoniis Scripturæ & SS. Patrum adversùs Novatianos antea laudatis, ex quibus certò constat datam esse à Christo Ecclesiæ potestatem dimittendi peccata: Ecclesia verò quæ societas est visibilis, potestatem hanc exercere non potest nisi per visibile ministerium, cui, ut mox dicemus, omnes veri Sacramenti dotes & conditiones apprimè conveniunt. Inde est quòd Ecclesiastici Scriptores, de Poenitentiâ & Baptismo, tanquam de duobus distinctis Sacramentis, loquantur.

Tertullianus L. de Præscriptionibus cap. 40. loquens de Sacramentis novæ Legis quæ diabolus æmulatur, *Tingit*, inquit, *& ipse quosdam utique credentes & fideles suos: expositionem delictorum de lavacro repromittit..... Mithra signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem &c.* En quatuor Sacramenta non obscurè à Tertulliano

Pag. 216.

distincta, nempe Baptismus, Confirmatio, Poenitentia, & Eucharistia.

T 2. p. 400. B. S. Ambrosius L. 1. de Poenit. c. 8. *Quid interest*, inquit, *utrùm per Poenitentiam, an per Lavacrum hoc jus* (dimittendi peccata) *sibi datum Sacerdotes vindicent? Unum in utroque mysterium est. Sed dicis quia in Lavacro operatur mysteriorum gratia. Quid in Poenitentiâ? Nonne Dei nomen operatur?* Idem argumentum sæpiùs inculcat S. Pacianus Epist. 1. ad Sympronianum.

Eodem Libro cap. 16. illustre suppeditat testimonium S. Ambrosius, quo directè ostenditur adversùs sententiam Spalatensis antea expositam, peccata etiam occulta Ecclesiæ clavibus esse subjicienda, & per exteriorem poenitentiam expianda. *Si quis igitur*, inquit, *occulta crimina habens, propter Christum tamen studiosè poenitentiam egerit; quomodo ista recipit, si ei communio non refunditur? Volo veniam reus speret: petat eam lachrymis, petat gemitibus &c.* Ibid. p. 414. A.

S. Hieronymus in Epistolâ primâ ad Heliodorum, comparat Poenitentiam cum Baptismo & Eucharistiâ. *Absit*, inquit, *ut de his quidquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt; per quos & nos Christiani sumus; qui claves Regni Coelorum habentes, quodammodo ante diem Judicii judicant.* T. 4. part. 2. pag. 10.

S. denique Augustinus L. 1. de adulterinis conjugiis cap. 28. *Quæ Baptismatis*, inquit, *eadem reconciliationis est causa.* T. 6 p. 464. L.

Inde meritò Conc. Trid. Sess. 14. Can. 1. sic decernit: *Si quis dixerit in Catholicâ Ecclesiâ Poenitentiam non esse verè & propriè Sacramentum, pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur* T. 14. Conc. p. 823. C.

tur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum, anathema sit.

II°. Probatur: Quia omnes conditiones requisitæ ad verum & propriè dictum novæ Legis Sacramentum, Pœnitentiæ conveniunt. Namque 1°. est signum externum & sensibile, tùm ex parte pœnitentis peccata sua declarantis, & internum animi dolorem significantis; tùm ex parte Sacerdotis absolventis per certa & determinata verba. Et verò, ut jam dictum est, Ecclesiæ ministerium, pro ipsâ conditione hominum quibus constat, debet esse sensibile: aliàs nec judex in tribunali Pœnitentiæ posset dignoscere peccata, nisi reus ea declararet exteriùs; nec reus ipse posset esse certus de dimissis sibi peccatis, nisi Sacerdos verbis absolutionis sententiam pronuntiaret. Necessitatem & utilitatem maximam hujus ritûs seu ministerii exterioris in dimittendis peccatis, ipsâ veritatis evidentiâ superatus agnovit Calvinus L. 3. Institutionis cap. 12. paragr. 14. 2°. Est signum perpetuum: quia cùm Christus concessit Ecclesiæ auctoritatem dimittendi peccata, eam certo temporis spatio non circumscripsit. 3°. Signum illud est à Christo institutum, *Cùm nempe*, ait Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 1. *à mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* 4°. Signum illud non est sterile, sed efficax, quod habet annexam gratiæ promissionem, nempe remissionem peccatorum.

Ibid. p. 116. A.

Secunda Conclusionis pars probatur ex iisdem Scripturæ ac SS. Patrum testimoniis, quibus certum est Ecclesiæ datas esse claves Regni Cœlorum,

hoc est, potestatem dimittendi peccata. Ista quippe reciproca sunt, Ecclesiæ nimirum datas esse claves Regni Cœlorum, & unicuique injunctam esse legem subjiciendi se clavibus Ecclesiæ, si fores Regni Cœlorum sibi reserari exoptet; aliàs frustra & incassum datæ essent claves Ecclesiæ, si nullâ lege teneremur ad eas confugere. *Nemo*, ait S. Augustinus Sermone 392. aliàs Hom. 49. inter 50. *sibi dicat, Occultè ago, apud Deum ago; novit Deus qui mihi ignoscat, quia in corde ago* (pœnitentiam.) *Ergo*, concludit S. Doctor, *sine causâ dictum est: Quæ solveritis in terrâ &c. Ergo sine causâ claves datæ sunt Ecclesiæ. Frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi.*

T.5.p.1504. E.

Idem est argumentum Haymonis Hom. in Dominicâ 15. post Pentecosten, ubi confutans eorum errorem, qui sufficere putabant interiorem pœnitentiam quæ fit coram Deo: *Si vera esset*, inquit, *eorum opinio, nequaquam Dominus leprosos quos per semetipsum mundaverat, ad Sacerdotes mitteret.* Et infrà: *Ut ostenderet ad judicium Sacerdotum peccata esse liganda aut solvenda, Lazarum quem per semetipsum à mortuis suscitaverat, non priùs abire permisit, quàm à discipulis solveretur.*

An. 853.

Inde S. Leo (ut alios innumeros omittam) Epistolâ 82. aliàs 91. ad Theodorum sic scribit: *Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solùm per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æterna....sic divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo Christus Jesus, hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ*

T.1.p.605.

rarent; & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.

Denique constans est doctrina totius Traditionis, Pœnitentiam tam esse lapsis post Baptismum necessariam, ad peccata subsequentia, quàm Baptismum ad expungenda peccata præcedentia: unde secunda post naufragium tabula dicta est Pœnitentia. Vide Conc. Trid. Sess. 14. cap. 2. & Can. 6. & 7.

SECUNDA CONCLUSIO.

Pœnitentiæ Sacramentum distinctum est à Baptismo ejusque memoriâ.

Probatur 1°. ex Scripturis, in quibus Baptismus & Pœnitentia exponuntur & proponuntur tanquam duo distincta remedia peccatorum.

Baptismi & Pœnitentiæ distinctum est mandatum: Baptismi quidem, Matth. 28. v. 20. *Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris &c.* Pœnitentiæ verò, Joan. 20. v. 22. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.*

Ipse S. Joannes Epistolæ 1. cap. 1. loquens de remedio peccatorum in quæ baptisati prolabuntur, non remittit ad memoriam Baptismi, ut eorum venia obtineatur, sed *si confiteamur peccata nostra*, inquit v. 9. *fidelis est & justus Deus, ut remittat nobis peccata nostra.*

Ipse quoque S. Petrus Act. 8. v. 22. Simonem magum non revocat ad memoriam Baptismi, sed, *Pœnitentiam age*, inquit, *ab hac nequitiâ tuâ, & roga Deum.*

Sanctus etiam Paulus non remisit Corinthium

incestuosum aut ad Baptismum, aut ad ejus memoriam, 1. Corinth. 5. v. 5. sed *illum tradidit satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus esset in die Domini nostri Jesu Christi.* En quomodo ligavit incestuosum; tum postea 2. Corinth. 2. v. 7. eundem solvit.

Denique disertè Apostolus Hebr. 6. v. 4. negat eos qui baptisati sunt posse iterum renovari per Baptismum. *Impossibile est*, inquit, *eos qui semel sunt illuminati....& prolapsi sunt, rursus renovari*: quem textum de Baptismo non iterando communiter interpretantur SS. Patres; ergo nec Baptismus, nec ipsius memoria quidquam conferunt ad dimittenda peccata quæ sunt post Baptismum commissa. Nullum igitur in Scripturis fundamentum habet figmentum quod hîc impugnamus: deberent tamen Novatores, si sibi constare vellent, expressum aliquod Scripturæ testimonium proferre, quo dicatur, Baptismi memoriam sufficere ad expungenda peccata Baptismum subsequentia; profitentur enim illi, se nullum approbare dogma, nisi quod expresse & clarè continetur in sacris Litteris.

Probatur 2°. Patrum testimoniis.

1°. docent Baptismum & Pœnitentiam duo esse distincta peccatorum remedia.

Pag. 116. B. Tertullianus L. de Pœnit. c. 7. *Hæc igitur*, inquit, *venena providens Deus, clausâ licet ignoscentiæ januâ, & intinctionis serâ obstructâ, aliquid adhuc patere permisit. Collocavit in vestibulo pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat.* Cap. 4. Pag. 123. A. Pœnitentiam vocat, *secundam post naufragium tabulam.* Cap. 7. *secundam spem.* Pag. 125. D.

SS. Ambrosius & Pacianus locis antea citatis ex

professo refellunt Novatianos, qui concessam à Christo Ecclesiæ auctoritatem in dimittendis peccatis, ad solum Baptismum limitabant; atque ostendunt Ecclesiam æquali jure & auctoritate peccata relaxare, sive per Baptismum, sive per Pœnitentiam.

S. Augustinus Epistolâ 98. aliàs 23. ad Bonifacium n. 2. *Semel*, inquit, *perceptam Christi gratiam parvulus non amittit, nisi propriâ impietate, si ætatis accessu tam malus evaserit. Tunc etiam propria incipiet habere peccata, quæ non regeneratione auferantur, sed aliâ curatione sanentur.* Et in Enchiridio ad Laurentium c. 46. *Ideo*, inquit, *quisque renascitur, ut solvatur in eo, quidquid peccati est cum quo nascitur. Nam peccata quæ malè agendo postea committuntur, possunt & pœnitendo sanari, sicut etiam post Baptismum fieri videmus.*

T. 2. p. 264. B.

T. 6. p. 1 4. B.

II°. Docent peccata post Baptismum commissa longè difficiliùs condonari, quàm peccata quæ Baptismum præcedunt. Ita communiter SS. Patres quos longo ordine appellat Morinus Lib. 3. de Pœnit. c. 3. 4. 5. & 6. Unus hîc sufficiat S. Augustinus Sermone de diversis 351. aliàs Hom. 50. inter 50. cap. 5. *Non sufficit*, inquit loquens de peccatis baptisatorum, *mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis.* Et Conc. Trid. Sess. 14. cap. 2. loquens ex professo de discrimine Baptismi & Pœnitentiæ, *Per Baptismum*, inquit, *Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen novitatem & integri-*

T. 5. pag. 1362. D.

T. 14. Conc. p. 816. D.

tatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinâ id exigente justitiâ, pervenire nequaquam possumus, ut meritò Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à SS. Patribus dictus fuerit.

III°. Docent lapsos post Baptismum remittendos esse ut resurgant & sanentur, non ad Baptismum ejusque memoriam, sed ad labores Pœnitentiæ, ad Ecclesiæ claves, ad Sacerdotum auctoritatem. Totus est eam in rem S. Cyprianus in Tractatu de lapsis, & passim in suis Epistolis, cujus verba, ut & aliorum plurimorum, referemus in decursu hujus Tractatûs.

Inde meritò Conc. Trid. Sess. 14. Can. 2. Novatorum errorem his verbis proscribit: *Si quis Sacramenta confundens, ipsum Baptismum Pœnitentiæ Sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non rectè secundam post naufragium tabulam appellari, anathema sit.*

Hist. p. 223. D.

Probatur 3°. ratione Theologicâ ductâ ex discrimine quod est inter Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ, quod doctè & eleganter exponit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 2. Scilicet, Sacramentum Pœnitentiæ habet subjectum, ministrum, formam, materiam, & effectum omnino diversum & distinctum à Baptismo. Subjectum Pœnitentiæ, est homo baptisatus; Baptismi verò capax est homo quilibet. Minister Pœnitentiæ est solus Sacerdos; Baptismi homo quilibet. Peccatum originale, & omnia actualia per Baptismum delentur; sola verò actualia quæ Baptismum sequuntur, per Pœnitentiæ Sacramentum. Materia autem Baptismi est aqua, sicut forma ista, *Ego te baptiso &c.* materia verò Sacra-

Hist. p. 216.

menti Pœnitentiæ sunt actus pœnitentis; forma, verba quibus Sacerdos absolvit. Igitur Baptismus & Pœnitentia duo sunt planè distincta Sacramenta.

Solvuntur Objectiones Novatorum.

Objicies 1°. Eadem est pœnitentia tùm in novâ, tùm in veteri Lege, eadem ipsius vis & efficacia in dimittendis peccatis: atqui pœnitentia veteris Legis non fuit verum Sacramentum; ergo &c.

Resp. 1°. dist. primam majoris partem. Eadem est in novâ & veteri Lege pœnitentia, ratione virtutis, concedo: ratione Sacramenti, nego. *Omni tempore*, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. *ad gratiam & justitiam assequendam pœnitentia necessaria fuit, iis qui se mortali aliquo peccato inquinassent.... sed nec ante adventum Christi pœnitentia fuit Sacramentum, nec post adventum illis est qui baptisati non sunt.* Pœnitentia igitur ante Christum fuit simpliciter virtus: at post Christum virtus est simul & Sacramentum. Non enim dixit Deus Sacerdotibus veteris Legis, sicut novis, *Quæcunque solveritis, erunt soluta*: nulli dixit, *Tibi dabo claves regni Cœlorum &c.* Unde quando Propheta Nathan Davidi pœnitenti ac confitenti suum peccatum dixit 2. Regum 12. v. 13. *Dominus transtulit peccatum tuum*; verè peccatum ille non dimisit, sed à Deo dimissum esse declaravit: Christi verò Sacerdotes, non tantùm declarandi, sed verè dimittendi peccata facultatem habent.

T. 14. Conc. p. 815 E.

Resp. 2°. ad secundam partem, nego eandem esse vim & efficaciam pœnitentiæ veteris & novæ: pœnitentia enim in novâ Lege, quatenùs Sacramentum est, agit ex opere operato; in veteri autem Lege, quatenus simpliciter virtus, ex opere dum-

taxat operantis veniam peccatorum impetrabat.

Objicies 2°. Multi è SS. Patribus istud S. Joan. testimonium, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis &c.* interpretantur non de remissione quæ fiat per modum judicii in tribunali Pœnitentiæ; sed de remissione quæ fit vel per Evangelii prædicationem, quatenus scilicet illâ prædicatione homines à vitiis retrahuntur, & ad virtutem excitantur, vel per administrationem Baptismi. Ita S. Cyrillus Commentario in citatum S. Joannis locum, S. Hieronymus in caput 44. Isaiæ. *Solvunt eos*, inquit, *Apostoli sermone Dei, & testimoniis Scripturarum, & exhortatione virtutum.* S. etiam Augustinus Tractatu 121. in Joan. ubi ait, *charitatem Ecclesiæ, quæ per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris, participum peccata dimittere; eorum autem qui non sunt participes, retinere.*

3. part 2. 808. G.

Resp. nonnullos quidem è SS. Patribus, sensu mox adducto citatum S. Joannis locum interpretari; sed nullus eorum est, qui aliam expositionem rejiciat, nullus qui auctoritatem Ecclesiæ in dimittendis peccatis non confirmet hoc ipso S. Joannis testimonio. Nihil ergo periculi habet apud SS. illos Doctores prior expositio, qui aliam expresse laudant & confirmant sæpius: at in Novatoribus, qui priori admissâ, alteram repudiant, meritò damnata est & proscripta prior expositio à Conc. Trid. Sess. 14. Can. 3. his verbis: *Si quis dixerit, verba illa Domini salvatoris, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c. non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit, detorserit autem contra in-*

14. Conc. 813. D.

stitutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit. Qui Canon, ut rectè observat Estius in 4. dist. 14. paragr. 6. *non adversatur quibusdam SS. Patrum expositionibus, etsi minùs propriis; sed in eos pronuntiatur, qui verba Domini Joan. 20. commentitiis interpretationibus ad auctoritatem prædicandi Evangelium, contra institutionem Sacramenti Pœnitentiæ detorquent, quod faciunt Novatores, & à SS. Patribus citatis nusquam factum legimus.* Quæ verò sit mens SS. Hieronymi & Augustini, patet ex testimoniis antea citatis; S. verò Cyrillus expressè L. 12. in Joannem agnoscit duplicem distinctum modum quo Sacerdotes peccata dimittunt, nempe per Baptismum, & Pœnitentiam. *Remittunt*, inquit, *peccata vel retinent Spiritu afflati homines, duobus ut arbitror modis. Vel enim dignos ad Baptismum vocant..... vel cùm filios Ecclesiæ peccantes corripiunt, vel pœnitentibus ignoscunt, sicuti Paulus erga fornicarium Corinthium.*

T. 2 p. 173. col. 2. B. C.

T. 4. pag. 1101. D.

Objicies 3°. Omne Sacramentum novæ Legis debet constare rebus & verbis, juxta effatum S. Augustini Tractatu 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Atqui in Pœnitentiâ nihil tale occurrit, ergo &c.

Resp. nego min. Constabit enim ex dicendis postea, actus pœnitentis esse partes veluti materiales hujus Sacramenti; absolutionem verò Sacerdotis verbis exteriùs pronuntiatam, esse formam.

Instabis: In quolibet Sacramento tria hæc distingui possunt, scilicet, Sacramentum tantùm, res Sacramenti, & Sacramentum simul & res Sacramenti: atqui in Pœnitentiâ tria hæc distingui non possunt; ergo &c.

Resp. 1°. Scholæ quidem Doctores tria hæc in Sacramentis distinguere: verùm Ecclesia circa quæstionem hanc nihil unquam pronuntiavit; & quamquam non possemus tria hæc in Sacramento Pœnitentiæ distinctè secernere, non idcirco tamen nutaret hujus Sacramenti fides, quæ ab illis Scholæ subtilioribus quæstionibus non dependet.

Resp. 2°. nego min. Namque confessio & absolutio dici possunt Sacramentum tantùm, quæ cùm sensibiles sint, gratiam & significant, & producunt; res verò Sacramenti, est gratia, seu remissio peccatorum, quæ significatur, & non significat; contritio verò est Sacramentum simul, & res Sacramenti: est Sacramentum, quatenus sensibilis fit per confessionem; & aliquo sensu res est Sacramenti, quatenus ex se non cadit sub sensum, sed per confessionem exprimitur.

Objicies 4°. Si ex citatis verbis Matth. 18. *Quæcunque solveritis &c.* colligi possit potestatem solvendi à peccatis esse Sacramentum, pariter ex istis, *Quæcunque alligaveritis &c.* colligetur potestatem ligandi verum esse Sacramentum: atqui istud postremum planè absurdum est, Sacramentum quippe gratiam confert; qui verò ligant peccata vinculo excommunicationis, an gratiam censentur conferre?

Resp. solvendi & ligandi facultatem duas esse ejusdem auctoritatis partes sacramentales, quarum una, nempe solvendi, verum est Sacramentum, cui annexa est gratiæ seu remissionis peccatorum promissio: altera verò, nempe ligandi potestas, sacramentalis quidem est, quia ordinatur ad Sacramentum, non enim ligatur quis, nisi ut solvatur, & pœna, quam Ecclesia imponit, medicinalis est,

ad veniam & indulgentiam destinata; non tamen verum est Sacramentum, quia per se gratiam non confert.

Objicies 5°. contra secundam primæ Conclusionis partem. 1°. Scripturæ veniam peccatorum tribuunt sinceræ conversioni seu contritioni cordis. Psal. 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies*. Ezechielis 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vitâ vivet & non morietur*. 2°. eandem vim assignant charitati, & operibus misericordiæ. 3°. Christus sine Sacramento Pœnitentiæ Lucæ 7. peccatricem, & Joan. 8. adulteram dimisit: pariter S. Petrus Act. 8. Simonem magum gravissimi post Baptismum criminis reum, non remittit ad aliquod Ecclesiæ Sacramentum. 4°. Lex gratiæ nihil detrahit de virtute pœnitentiæ ac fidei; sed ante Christum sola fides & pœnitentia sufficiebat ad consequendam peccatorum veniam.

Resp. ad primum, Scripturam, quæ peccatorum veniam tribuit sinceræ contritioni ac pœnitentiæ, non negare, imò potius confirmare necessitatem Sacramenti Pœnitentiæ, unum enim aliud non excludit: aliàs nequidem Baptismum in novâ Lege necessarium esse inferre quis posset ex iisdem Scripturæ testimoniis, quod tamen non concedunt Novatores Lutherani & Calvinistæ. Meritò igitur commendatur contritionis & sinceræ conversionis virtus, cùm semper necessaria sit: at non idcirco excluditur efficacia & necessitas Sacramenti Pœnitentiæ.

Eadem est responsio ad secundum.

Ad tertium. 1°. Institutum non fuit Sacramentum Pœnitentiæ ante Christi passionem. 2°. Licet

institutum fuisset, nonne potuisset Christus per potestatem excellentiæ sine illo peccata dimittere? virtus enim ipsius signis sensibilibus non est necessariò alligata: S. verò Petrus Simonem magum non tantùm ad pœnitentiam ut virtus est, sed etiam ut Sacramentum, remisisse meritò conjici potest, cùm ipsi dixit, *Pœnitentiam age ab hac nequitiâ tuâ*.

Ad quartum. Nihil detractum fuit de vi & efficaciâ fidei, charitatis, aliarumque virtutum per Pœnitentiæ Sacramentum; aliàs & detractum fuisset per Baptismum, quod non admittunt adversarii: sed solummodo præceptum novum additum est, nempe subjiciendi se clavibus Ecclesiæ.

Objicies 6°. adversùs secundam Conclusionem.

I°. Baptismo omnis mundatio tribuitur Ephes. 5. v. 26.

II°. Joannes prædicavit Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum; ergo Pœnitentiæ Sacramentum non distinguitur à Baptismo.

III°. S. Augustinus L. 2. de Gratiâ & peccato originali cap. 39. & 40. L. 3. ad Bonifacium c. 3. L. 6. contra Julianum c. 13. & 18. & L. 1. de nuptiis & concupiscentiâ c. 33. docet omnia peccata, etiam post Baptismum, dimitti per ipsum Baptismum.

Resp. ad primum, omnem mundationem respectu peccatorum antecedentium tribui Baptismo verè ac effectivè; respectu verò peccatorum subsequentium, tribui eidem Baptismo fundamentaliter, præsuppositivè, dispositivè, quia nemo per Sacramentum Pœnitentiæ mundari potest, nisi qui fuerit baptisatus; Baptismus enim janua est omnium Sacramentorum.

Ad secundum: Cùm tota vis Baptismatis Joan-

pis esset à pœnitentiâ, meritò vocatur Baptismus pœnitentiæ: at longè superior est virtus Baptismatis Christi, quàm Joannis, ut docuimus in Tractatu de Baptismo.

Ad tertium: S. Augustinus remissionem peccatorum quæ sequuntur Baptismum non alio sensu Baptismo adscribit, quàm quòd sit dispositio quædam seu fundamentum præsuppositum ad obtinendam peccatorum veniam ministerio clavium Ecclesiæ. Seipsum sic exponit sanctus Doctor citato c. 33. L. 1. de nuptiis & concupiscentiâ. *Peccata*, inquit, *quæ posteriùs humanâ ignorantiâ vel infirmitate contrahuntur, in Baptismo remittuntur: non ut Baptisma, quoties peccatur, toties repetatur; sed quia ipso quòd semel datur, fit, ut non solùm antea, verùm etiam postea quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur. Quid enim prodesset vel ante Baptismum pœnitentia, nisi Baptismus sequeretur; vel postea, nisi præcederet? In ipsâ quoque oratione Dominicâ, quæ quotidiana est nostra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur, Dimitte nobis debita nostra, nisi ab eis qui baptisati sunt, diceretur?*

T. 10. pag. 299. A.

Instabis. S. Fulgentius L. de fide ad Petrum c. 30. appellat Baptismum Sacramentum fidei & pœnitentiæ.

Resp. dist. ant. appellat Sacramentum fidei & pœnitentiæ, respectu Infidelium adultorum, qui ad Baptismum non admittuntur nisi præmissâ de peccatis pœnitentiâ, ut ibidem testatur S. Fulgentius, concedo: respectu lapsorum post Baptismum, nego.

ARTICULUS II.

An sacramentalis absolutio verè & propriè coram Deo peccata dimittat; vel declaret solummodò ea esse dimissa.

PRæcedenti affinis est ista quæstio, de quâ continuo spiritu hîc agendum esse duximus. Quippe si Ecclesia potestatem habeat dimittendi peccata per verum & propriè dictum Pœnitentiæ Sacramentum, consequens illud esse videtur, ut decretoriè peccata illa dimittat, non verò declaret tantùm esse à Deo dimissa. Inde est quòd Novatores Lutherani & Calvinistæ principium seu fundamentum ipsum negantes, hoc est, Ecclesiam dimittere peccata per verum Pœnitentiæ Sacramentum, consequenter affirmant Ecclesiam hanc habere dumtaxat facultatem, ut declaret dimissa esse à Deo peccata, non ut ea verè ac juridicè dimittat.

Multi Scholæ Theologi, ipso præeunte Scholasticorum principe Magistro Sententiarum L. 4. dist. 18. docuêre sacerdotalem absolutionem declarativam dumtaxat esse peccati à Deo jam dimissi. *Sacerdotibus*, inquit Magister citato loco litterâ E, *potestatem concessit Christus solvendi & ligandi; id est, ostendendi homines ligatos vel solutos.* Et posteà: *Hi ergo peccata dimittunt vel retinent, dum dimissa à Deo vel retenta judicant & ostendunt.* Magistrum sequuti sunt S. Bonaventura, Gabriel, Major, Alensis & alii non pauci.

Immeritò tamen Novatores hâc Scholasticorum opinione, quasi errori suo consona foret, gloriantur, à quo multùm sanè discrepat. Novatores quip-

& idcirco docent absolutionem nudum esse ministerium declarandi peccata esse dimissa, quia illis nec Pœnitentia verum est Sacramentum, nec confessio peccatorum necessaria, nec absolutio actus judicii, qui coram Deo animam à peccatis mundet; sed ad unum pœnitentis solatium, & cæterorum exemplum dumtaxat inservit: ipsa denique solvendi & ligandi potestas à Christo Ecclesiæ concessa, in sententiâ Novatorum, posita est solummodo vel in prædicatione Evangelii, vel in imponendis, aut relaxandis pœnis exterioribus. At ab his erroribus longè absunt Scholæ Doctores, qui omnes votis conspirantibus docent, Pœnitentiam verum esse & propriè dictum Sacramentum, confessionem sacramentalem planè necessariam esse, absolutionem Sacerdotis esse actum judicii, potestatem denique solvendi & ligandi non exteriùs tantùm, sed intus operari. Longè itaque dispari ac diversâ ratione ad hanc opinionem ducti sunt Scholastici, & Novatores: isti ex erroneo principio, illi ex certâ quâdam Scholæ opinione.

Scilicet in eâ versabantur illi opinione, contritionem ex charitate perfectâ, necessariò prærequiri in pœnitente, ut à Sacerdote validè possit absolvi; ex quo sequitur, pœnitentem jam justificatum esse per contritionem perfectam, cùm ad Sacerdotem absolvendus accedit, adeoque non alias Sacerdotis esse partes, quàm ut juridicè declaret peccata esse à Deo dimissa. *Nemo quippe verè compungitur de peccato*, ait Magister ibid. litt. D. *habens cor contritum & humiliatum, nisi in charitate: qui autem charitatem habet, dignus est vitâ æternâ.*

Cùm verò ea Scholæ opinio quæ charitatem perfectam prærequirit ad absolutionem, damnata non

fuerit à Concilio Tridentino; nec consequenter damnata censeri debet altera quæ ex istâ nascitur, absolutionem scilicet declarativam esse remissionis peccatorum jam à Deo concessæ sensu exposito. Ita de sententiâ Magistri & aliorum Scholasticorum sensit Andreas Vega, qui Concilio Tridentino interfuit, Lib. 13. in Decretum hujus Concilii de justificatione cap. 33. *Existimandum non est*, inquit, *eos cum illis* (Novatoribus) *sensisse, qui absolutionem Sacerdotum inanem credunt. Nam & ad augmentum gratiæ, & ad remissionem pœnæ debitæ pro peccatis omnibus, ritè sua peccata confessis utilem eam esse tradiderunt; & hac ratione tueri eos possumus, ne videantur adversari definitionibus Ecclesiæ.* Inde est quòd & Dominicus Soto in 4. dist. 20. q. 2. & Salmeron tomo 11. tractatu 18. qui eidem Concilio adfuêre, eam opinionem refellunt quidem, verùm à Concilio damnatam nusquam affirmant; & Pallavicinus L. 12. Hist. Conc. Trid. cap. 12. ait, *Concilium eorum tantùm errorem damnavisse, qui dicebant absolutionem esse nudum ministerium declarandi remissa esse peccata.* Aliunde verò sæpius inculcat idem Historicus, solemne fuisse Patribus Tridentinis, opiniones Scholæ utrimque disputatas, illæsas relinquere. Adde quòd multi gravesque Theologi, quos appellat Launoius Dissertatione de mente Concilii Tridentini circa contritionem & attritionem, parte 2. cap. 2. & 3. Magistri sententiam circa necessitatem charitatis perfectæ præviæ ad absolutionem sacramentalem, propugnaverint etiam post Concilium Tridentinum, quam haud dubiè non propugnassent, si vel damnata illa fuisset; vel ex eâ sequeretur nexu necessario, absolutionem merè declaratoriam esse peccati jam condonati,

Pag. 634. col. 1.

T. 2. p. 341. n. 5.

condonati, adeoque otiosam & inanem: quas consecutiones nunquam admisêre, imò expressè rejecerunt, qui Magistri sententiam amplexi sunt; neque æquitas patitur, ut consecutiones illæ, quas rejiciunt, ipsis imputentur, quamquam ex eorum sententiâ directè fluere nobis videantur: non itaque violatæ fidei, sed ratiocinii non satis directi & accurati argui illi possunt. Ita opinionem Magistri & aliorum nonnullorum Theologorum multi benignè interpretantur & excusant.

Sunt tamen non pauci, qui, quamquam fateantur opinionem hanc differre ab errore Wiclefi & aliorum Novatorum, eam tamen erroneam appellare non dubitant, & à Concilio Tridentino proscriptam, quâ parte scilicet affirmat, absolutionem Sacerdotis non remittere culpam, sed declarare à Deo remissam. Ita Vasques q. 84. de Pœnitentiâ dubio 2. Suares in 3. partem disputatione 19. sectione 2. Estius in 4. dist. 18. paragrapho 3. & alii benè multi recentiores, quibus suffragari videtur sacra Facultas Parisiensis in Censurâ quâ anno 1638. die 1. Julii notavit doctrinam Libri de Virginitate, auctore Patre Seguenotio Oratoriano Presbytero: Censuræ verba paulò post referemus. His de sententiâ Magistri historicè præmissis, communis Theologorum doctrina probanda & confirmanda nobis superest.

CONCLUSIO.

Absolutio sacramentalis verè & propriè dimittit coram Deo peccata, non verò declarat tantùm esse dimissa.

Probatur Scripturæ testimoniis adversùs Mon-

tanistas & Novatianos Articulo 1. hujus secundæ Quæstionis citatis, ex quibus exploratum ac certum est

I°. Ecclesiæ datas esse in personâ S. Petri claves regni Cœlorum. Matth. 16. v. 19. Atqui claves non dantur ut declaretur ostium esse apertum, sed ut reipsâ aperiatur.

II°. datam esse Apostolis facultatem remittendi peccata. Joan. 20. v. 23. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis &c.* Non dixit Christus, Quorum declaraveritis dimissa esse peccata; sed, quorum remiseritis, verâ scilicet & juridicâ potestate. Sic esse verba Christi sensu proprio & naturali intelligenda, suadent invictè hæc momenta. 1°. Quia testatur Christus se eam Apostolis conferre auctoritatem, quam ipse à Patre acceperat: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, inquit. At Christus verè & propriè peccata remittebat, non declarabat dumtaxat esse remissa. 2°. Ipsi Pharisæi cùm audierunt Christum dicentem paralytico, *Remittuntur tibi peccata tua*; statim ex verbi hujus, *remittuntur*, significatione obviâ & naturali, intellexerunt Christum sibi arrogare auctoritatem verè dimittendi peccata; atque inde eorum querimonia & expostulatio apud S. Lucam cap. 5. v. 21. *Quis est hic* (dicebant) *qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* De solâ declaratione remissi peccati à Christo factâ conqueri illi & obmurmurare non potuissent, cùm olim à Prophetâ Nathan talem Davidi declarationem factam fuisse non ignorarent; eorum igitur scandalum & obmurmuratio locum & occasionem habuit ex nativâ & omnibus cognitâ verbi hujus, *remittere*, significatione, quæ, cùm de pec-

catis agitur, indicat veram, propriam & decretoriam peccatorum remittendorum auctoritatem; quam significationem tantùm abest ut correxerit Christus, quin imò potius confirmavit restitutâ per miraculum paralytico sanitate. *Quid est facilius*, inquit v. 23. *dicere, Dimittuntur peccata tua; an dicere, Surge & ambula?* 3°. Si liceat Lutheranis & Calvinistis, verba hæc, *remittere peccata*, sic interpretari, *declarare esse dimissa*; quidni pariter licitum erit Socinianis, (quos tamen illi refellere omni studio nituntur, sed quibus suâ licentiâ vel inviti arma subministrant,) Lutheranis & Calvinistis Christi divinitatem probantibus ex eo quòd peccata remittat, respondere, verbum, *remittere*, simplicem in Christo designare potestatem declarandi peccata esse à Deo remissa; quemadmodum ipsi Lutherani & Calvinistæ Catholicis, hoc ipsum verbum in præsenti argumento urgentibus, respondent? Videtur ex utrâque parte par licentia, aut potius par impietas & temeritas. 4°. Quia testatur Christus, eo ipso modo dimittenda esse peccata in Cœlis, quo remittuntur in terris: at in Cœlis non tantùm declarantur esse remissa, sed verè & propriè remissa habentur.

III°. Eadem est auctoritas solvendi, & ligandi, Matth. 18. v. 18. *Quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo; & quæcunque solveritis, erunt soluta.*

At, ut optimè ratiocinatur Estius in 4. dist. 18. parag. 3. ligare, idem non est quod annuntiare, vel ostendere ligatum; sed plùs aliquid significat, nempe sententiam Ecclesiæ, quâ pronuntiat hominem vinculo excommunicationis innodandum, pœnis castigandum; ac, si contumax fuerit, eum haben-

T. 2. p. 237. col. 1. B.

dum tanquam Ethnicum & publicanum. Christ igitur concessit Sacerdotibus potestatem veram (mittendi peccata; non quidem absolutam, princ palem & independentem, qualem ipse habet, s ministerialem, quæ non tantùm ad pœnas peccat debitas se extendit, sed ad culpam ipsam, un pœnæ debitum contrahitur: peccati enim nomin magis ipsa culpa, quàm pœnæ reatus solet intellig

Probatur 2°. constanti SS. Patrum Tradition Docent enim 1°. Christum ipsum Sacerdotu ministerio delere peccata, sicut ipse est qui bapt sat. Ita S. Pacianus Epistolâ 1. ad Sympronianun *Quod per Sacerdotes suos facit Christus*, inquit, *si potestas est.* Et Epistolâ 3. *Quod ego facio, id n meo jure, sed Domini; Dei enim adjutores sumus.* S Leo Epist. 82. al. 91. *Huic operi*, inquit, *incessab liter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab his a est, quæ ministris suis exequenda commisit.* S. El gius Hom. 4. *Quos Christus*, inquit, *invisibilit absolvendo dignos suâ reconciliatione judicat; nos visibiliter reconciliando, per officium nostri minister absolvimus.* Ex his sic arguimus: Idem faciunt m nistri exteriùs absolvendo, quod Christus invisibil ter seu interiùs: at Christus non declarat tantù dimissa peccata, sed ea verè dimittit auctorita primariâ, supremâ & independente; ergo minist non tantùm declarant, sed remittunt peccata au ctoritate secundariâ & ministeriali.

Biblioт. PP. T. 4. p. 306. H.

Ib. p. 310. H.

T. 2. p. 605. cap. 2.

Biblioт. PP. T. 12. pag 306. D.

Docent 2°. Sacerdotes veros sedere judices i tribunali Pœnitentiæ, qui pronuntiandi auctorit tem habent in cœlestibus negotiis. Ita SS. Hila rius Commentario in caput 18. S. Matth. Chryso stomus Hom. 5. de verbis Isaiæ, S. Hieronym Epistolâ 1. S. Aug. L. 2. de Civit. Dei cap. 9

Gregorius Magnus Hom. 26. Verba inferiùs referemus, ubi de Confessione. Inde sic arguimus: Qui veri sunt judices, non declarant tantùm aliquem damnatum esse, vel absolutum; sed damnant, vel absolvunt: at Sacerdotes veri sunt judices; ergo non tantùm declarant esse homini pœnitenti dimissa peccata, sed verè dimittunt. Conclusio hæc ipsius est S. Chrysostomi L. 3. de Sacerdotio cap. 6. *Corporis lepram*, inquit, *purgare; imò potiùs nullatenus purgare, sed purgatos probare tantùm, Judæorum Sacerdotibus licebat.... Hi verò* (Sacerdotes novæ Legis) *non lepram corporis, sed immunditiam animæ, non purgatam probandi, sed prorsus purgandi potestatem acceperunt.*

Edit. poster. T. 1. p. 384. B.

Docent 3°. à Sacerdotibus solvi peccatorum nostrorum vincula. Ita S. Athanasius in istud Evangelii, *Profecti in pagum invenietis pullum alligatum. Si nondum*, inquit, *soluta sunt vincula tua, trade te ipsum discipulis Jesu. Adsunt enim qui nos solvant, acceptâ eâ à Salvatore potestate, Quodcunque ligaveritis super terram &c.* Ita S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. c. 2. *Impossibile*, inquit, *videbatur per pœnitentiam peccata dimitti: concessit hoc Christus Apostolis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est.* Ita pariter S. Leo Epist. 82. al. 91. cap. 3. & alii quamplurimi. At solvere alicujus vincula, plùs aliquid profectò importat, quàm declarare esse soluta.

T. 2. p. 791 B.

T. 2. p. 419. A.

Docent 4°. priùs dimitti debere peccata in terris, Sacerdotum ministerio, quàm dimittantur in Cœlis, juxta Christi verba, *Quæcunque solveritis in terris, erunt soluta & in Cœlis.* Ita S. Hilarius in caput 16. S. Matth. *O beatus Coeli janitor*, exclamat, *cujus arbitrio claves æterni aditûs tradun-*

Edit. poster. p. 690 B.

tur, cujus terrestre judicium prajudicata auctoritas sit in Coelo; ut qua in terris aut ligata sint aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Coelo. Ita S. Chrysostomus Hom. 5. de verbis Isaiæ. *A terrâ*, inquit, *judicandi principalem auctoritatem sumit Coelum. Nam judex sedet in terrâ, Dominus sequitur servum.* Ita S. Leo Sermone de Transfiguratione Domini, & S. Bernardus Sermone 1. in Natali Apostolorum Petri & Pauli. *Sententia Petri*, inquit, *pracedit sententiam Coeli.* Ex his sic arguimus: Illa peccata verè & propriè dimittuntur à Sacerdotibus, non verò declarantur tantùm esse dimissa, quæ ante Sacerdotum sententiam non sunt à Deo dimissa: atqui peccata non dimittuntur à Deo, juxta doctrinam SS. Patrum, ante sententiam Sacerdotum; ergo peccata verè & propriè dimittuntur à Sacerdotibus.

Edit. postr. T. 6. p. 131. D. E.
T. 1. p. 370.
T. 1. p. 989. C.

Docent 5°. eâdem auctoritate à Christo acceptâ Sacerdotes remittere peccata per Pœnitentiam & per Baptismum. Argumentum hoc urgent adversùs Novatianos SS. Ambrosius & Pacianus citati Articulo 1. At in Baptismo non declarant tantùm dimitti peccata, sed verè dimittunt: sicut enim verè baptisant, ità verè per Baptismum animam mundant à peccatis; ergo similiter verè à peccatis absolvunt in Sacramento Pœnitentiæ, non verò tantùm declarant datam à Deo absolutionem.

Docent 6°. absolutionis sacerdotalis tantam esse necessitatem, ut ejus defectu perire animas affirmare non dubitaverint. Atque hinc graves illæ querimoniæ & expostulationes tùm S. Cœlestini & S. Leonis SS. Pontificum, adversùs nonnullorum severitatem, qui etiam in fine vitæ certis peccatoribus absolutionis beneficium denegabant; tùm SS.

Patrum adversùs ignavos illos & timidos Pastores, qui persecutionis tempore fugiunt, ac sibi commissas oves omni ope spirituali & Sacramentorum subsidio destitutas derelinquunt, quod malum, quàm grave sit & luctuosum ostendunt S. Augustinus Epistolâ 228. aliàs 180. ad Honoratum, & Victor Vitensis L. 2. de Persecutione Vandalicâ. An verò de illâ sacerdotali absolutione tam solliciti fuissent Veteres? An ejus defectu periclitari hominis salutem asseruissent, si persuasum ipsis fuisset, eam meram esse declarationem peccati à Deo jam dimissi?

Probatur 3°. ex Decretis Conciliorum.

Quotquot adversùs Montanistas & Novatianos insurrexêre Concilia, Conclusionem nostram apertè confirmant. Neque enim inter illos Hæreticos & Orthodoxos quæstio erat, an haberet Ecclesia auctoritatem declarandi remissa esse peccata, sed an reverâ ea remitteret.

In Concilio Constantiensi damnati sunt plures articuli Joannis Wiclef, & Joannis Hus, inter quos isti erant: *Quòd Sacerdos non possit peccatorem confessum & contritum absolvere. Quòd malus Sacerdos verè non absolvat, nec conferat alia Sacramenta.* Unde in Bullâ Martini V. præscribitur interrogandos esse qui suspecti sunt, utrum credant, *quòd Sacerdos possit peccatorem confessum & contritum absolvere.* Et rursus, *utrum credant quòd malus Sacerdos verè absolvat, & verè conferat alia Sacramenta.*

T. 12 Conc. p. 269. B.

Concilium Florentinum definit, *quòd sicut per Baptismum spiritualiter renascimur, ita per Poenitentiæ Sacramentum spiritualiter sanamur;* atque *hujus Sacramenti effectum*, ait esse *absolutionem à peccatis.*

T. 13 Conc. p. 535. A. ib. p. 538. B.

Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 6. & Can. 9. ſuprà memoratum Lutheranorum & Calviniſtarum errorem proſcribit. Cap. 6. doctrinam Eccleſiæ his verbis declarat & exponit: *Quamvis abſolutio Sacerdotis alieni beneficii ſit diſpenſatio, tamen non eſt ſolùm nudùm miniſterium vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actûs judicialis, quo ab ipſo, velut à judice, ſententia pronuntiatur.* Canone verò 9. ſic definit: *Si quis dixerit abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata.....anathema ſit.* Lutheranos & Calviniſtas ferit ille Canon.

T 14. Conc. p. 819. E.

Ib. p. 821. A.

Capite verò 4°. videtur Concilium omnino evertere fundamentum opinionis Magiſtri & aliorum nonnullorum Scholaſticorum: ait quippe, *contingere aliquando contritionem eſſe charitate perfectam, eamque Deo hominem reconciliare priùs quàm Sacramentum Poenitentiæ actu percipiat.* Quæ particula, *aliquando*, apertè inſinuat, contritionem perfectam non eſſe ordinariam diſpoſitionem neceſſariò requiſitam ad Sacramentum Pœnitentiæ, ut oportet, percipiendum; adeoque neceſſe non eſſe, hominem priùs juſtum eſſe ac Deo per charitatem perfectam reconciliatum, quàm ſe clavibus Eccleſiæ ſubjiciat; ex quo directè ſequitur adverſùs Magiſtrum ejuſque ſequaces, abſolutionem non declarare peccata jam dimiſſa, ſed reipsâ ea dimittere.

Ibid. p. 817. D.

His accedit ſacra Facultas Pariſienſis, quæ die 1. Julii anni 1638. Cenſurâ ſuâ confixit Librum Patris Seguenotii Preſbyteri Oratoriani *De virginitate*, in quo contritionis ex charitate perfectâ tan-

tam esse necessitatem in Sacramento Pœnitentiæ ille contendebat, ut absolutio sacramentalis nihil aliud esset quàm juridica peccati jam condonati declaratio. *Quæ tradit auctor*, ait Censura, *de attritionis insufficientiâ, & contritionis ex perfectâ charitate absolutâ necessitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, & quæ addit & approbat de absolutione, quòd nihil aliud sit, quàm declaratio juridica peccati jam remissi, damnavit quoque Facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & insuper temerarias & erroneas.*

Probatur denique rationibus Theologicis.

1°. Quia Sacramentum Pœnitentiæ, ut & alia novæ Legis, gratiam producit ex opere operato, ut definit Conc. Trid. Sess. 7. Can. 8. At si sacramentalis absolutio vim haberet declarandi dumtaxat peccata esse dimissa, & ea verè non remitteret, Sacramentum gratiam vi suâ non produceret, sed jam supponeret concessam; gratia enim propria Sacramenti Pœnitentiæ consistit in remissione peccatorum, & reconciliatione pœnitentis cum Deo: at gratiam ejusmodi non efficeret nec conferret, sed collatam solummodo declararet per Sacramentum Pœnitentiæ; ergo gratiam vi suâ non produceret; sententia ergo Magistri & aliorum imminuit vim & efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ.

Neque est quòd respondeant, nihil detrahi efficaciæ Sacramenti, cùm & pœnam deleat, & augmentum conferat gratiæ. Namque 1°. pœnæ æternæ remissio non sejungitur à remissione culpæ; si igitur Sacramentum culpam non remittit, nec etiam

æternam pœnam: temporalis autem pœnæ relaxatio, non est præcipuus Sacramenti effectus, de quo loquuntur SS. Patres; nec etiam de solo augmento gratiæ loquuntur iidem SS. Doctores, sed de ipsâ simpliciter gratiâ, quâ solvuntur peccatorum vincula, quâ peccatores Deo reconciliantur, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. Igitur sententia Magistri multùm detrahit virtuti & efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ.

II°. Clavium potestas & usus in eo non reponitur, ut ostendat apertum esse ostium, sed ut verè aperiat.

III°. Eâdem auctoritate peccata dimittit Sacerdos in Sacramento Pœnitentiæ, cùm ait, *Ego te absolvo*, quâ in Sacramento Baptismi, cùm dicit, *Ego te baptiso*: sed in Baptismo verè ministeriali auctoritate dimittit peccata, non ostendit tantùm esse dimissa; ergo & in Sacramento Pœnitentiæ.

T. 2 p. 237. & 238.

IV°. *Si Sacerdos*, inquit Estius in 4. dist. 18. paragrapho 3. *confitentem verè non absolvit, jam profectò plùs oneris, quàm utilitatis habebit præceptum confessionis. Nam præcipua ejus utilitas ex institutione Christi, juxta doctrinam quam hîc refellimus, erit nuda absolutionis declaratio; quâ utilitate gravitas illius præcepti minimè videtur compensari.*

Ibid.

V°. *Quia*, pergit idem Theologus, *hæc absolutionis ostensio seu declaratio, vel nullum, vel exiguum usum habet. Non enim fit Deo, qui omnia novit, quique, ut illa opinio vult, poenitentem jam antea absolvit: neque fit Ecclesiæ, quia non est hoc forum exterius; neque ipsi Sacerdoti, quia declaratio fieri debet ad alium: at neque etiam pœnitenti, nam cœteris paribus, ipse multò melius videt in corde*

suo veram contritionem, per quam jam ante æstimatur absolutus, quàm possit ex ejus confessione & signis exterioribus Sacerdos cognoscere; & proinde hac declaratione Sacerdotis non opus habet. Ita Estius.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Solus Deus peccata dimittit. Isaiæ 43. v. 25. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas.* Lucæ 5. v. 21. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?*

Resp. dist. ant. Solus Deus, ut causa primaria & independens, dimittit peccata, concedo: per exclusionem causæ instrumentalis, secundariæ & ministerialis, nego. *Quod enim per ipsos facit Sacerdotes*, ait S. Pacianus jam citatus Epistolâ 1. ad Sympronianum, *ipsemet facit Christus.* Quod refertur ex cap. 5. S.Lucæ, à Pharisæis dictum quidem fuit, sed falsò; Apostolis quippe concessam esse dimittendi peccata auctoritatem ministerialem, ipse declarat Christus, Matth. 16. v. 19. Joan. 20. v. 21.

Instabis 1°. Solus Deus potest actione suâ animam attingere.

Resp. dist. ant. Actione suâ immediatâ & directâ, quæ nullis sensibilibus signis est alligata, concedo. Solus Deus actione suâ potest animam attingere, per exclusionem actionis & Sacramenti, & ministri Sacramentum conferentis, nego. Eâdem enim actione quâ Sacramentum gratiam producit, ut instrumentum à Christo institutum, eâdem & minister ut causa conficiens & conferens Sacramentum.

Instabis 2°. Verbum istud, *remittere*, significat aliquando meram peccati dimissi declarationem, ut Lucæ 7. v. 48. cùm Christus dixit Magdalenæ,

Remittuntur tibi peccata tua; jam enim dimissa fuerant cùm v. 47. dixerat Christus, *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.*

Resp. 1°. in hoc utroque citato versu unam & eandem exprimi remissionem peccatorum Magdalenæ; adeoque utrobique verbum, *remittere*, in propriâ & nativâ significatione usurpari. Versu enim 47. Simoni declarat Christus, Magdalenæ dimitti peccata; & versu sequenti idem declarat & confirmat ipsi Magdalenæ.

Resp. 2°. quòd etsi verbum, *remittere*, significaret aliquando, *declarare peccata esse dimissa*; malè tamen inferri, in adductis Scripturæ testimoniis non alium habere sensum. Loci circumstantiæ, subjecta materia, loquentis mens atque consilium expendi maximè debent: at ea omnia invictè demonstrant, verbum illud, cùm Christus dedit Apostolis ligandi atque solvendi potestatem, non meram declarationem, sed veram auctoritatem dimittendi peccata significare. Eodem ratiocinio probarent Sociniani, Christum impropriè & metaphoricè Deum in Scripturis appellari, quia Scriptura sensu metaphorico & improprio Dei nomen aliquando usurpat; ut cùm Judices deos appellat; cùm Moysen vocat Pharaonis Deum: at eos non ferunt, & meritò quidem, Lutherani & Calvinistæ; nec nos pariter Lutheranos & Calvinistas eodem ratiocinandi vitio hîc laborantes audire possumus.

Objicies 2°. Absolutio quæ supponit pœnitentem jam vitâ gratiæ viventem, & à peccatis absolutum per contritionem & confessionem, verè non dimittit peccata, sed declarat dimissa: atqui talis est Sacerdotis absolutio.

Minor ostenditur duplici exemplo quo frequenter utuntur SS. Patres, nempe leprosi, qui priùs à Christo fuit mundatus, & deinde missus ad Sacerdotes ut ab illis mundus declararetur; & Lazari, quem priùs à morte ad vitam Christus suscitavit, quàm Discipulis solvendum à vinculis tradiderit. Multa hanc in rem adducit SS. Patrum testimonia Launoius, in Dissertatione de mente Concilii Trid. circa contritionem cap. 8. primæ partis & 2. partis secundæ. Duo hîc sufficient.

Unum S. Augustini Sermone 67. de verbis Evangelii Matth. 11. aliàs 8. de verbis Domini. *Quis eum*, inquit loquens de peccatore, *suscitabit, nisi qui remoto lapide clamavit, dicens, Lazare prodi foras? Quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodere? Qui confitetur, foras prodit: foras prodire non posset, nisi viveret: vivere non posset, nisi resuscitatus esset.* T. 5. p. 374. F.

Alterum testimonium est S. Gregorii Magni Hom. 26. in Evangelia. *Tunc*, inquit, *vera est absolutio præsidentis, cùm æterni arbitrium sequitur judicis. Quod benè quatriduani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet demonstrat, quia priùs mortuum Dominus vocavit & vivificavit, dicens, Lazare veni foras; & postmodum is qui vivens egressus fuerat, à discipulis est solutus.... Ecce illum discipuli jam viventem solvunt, quem magister resuscitaverat mortuum.* Ex his sequitur, aiunt Novatores, absolutionem, in mente Patrum, versari dumtaxat circa externa vincula excommunicationis, & pœnarum, quæ Ecclesia solvit, postquam pœnitens interiùs à morte ad vitam spiritualem à Deo revocatus est. Edit. postr. To. 1. pag. 1555. E. Ibid. pag. 1556. A.

Resp. 1°. nego absolutionem sacramentalem

supponere pœnitentem jam à peccatis absolutum.

Resp. 2°. distinguo alteram minoris partem: Absolutio supponit pœnitentem viventem vitâ gratiæ inchoatâ & imperfectâ, quæ perficitur per Sacramentum, concedo: vitâ perfectâ, cui nihil addat Sacramentum, nego. Eò igitur unicè tendit exemplum Lazari, quod sæpius à SS. Patribus laudatur, ut ostendat, prævias quasdam in pœnitente necessarias esse dispositiones vitæ, seu, ut loquitur S. Augustinus, quasdam *fidei & charitatis inchoationes*, quibus moveatur ad odium peccati, melioris vitæ propositum, ac peccatorum sinceram & humilem declarationem; quæ certè nec sine aliquo saltem inchoatæ & imperfectæ vitæ spiritualis sensu fieri possunt, nec inutile etiam ac otiosum reddunt Sacramentum, quo nimirum accedente, fit ut pœnitens, qui tantùm semivivus erat & adhuc peccatorum vinculis constrictus, pleniore fruatur vitâ, vinculis solvatur, omnesque perfectæ vitæ spiritualis motus exercere possit; quemadmodum Lazarus, etsi à Christo suscitatus, deambulare tamen liberiùs & viventis hominis functiones obire priùs non potuit, quàm à fasciis, quibus erat involutus, fuerit à Discipulis Christi expeditus.

Non aliam esse S. Augustini mentem, patet ex loco ipso qui nobis objicitur, ubi post adducta verba præoccupat objectionem, quæ cuilibet statim occurrit, nempe, Si peccator vivit priusquam à Sacerdote solvatur, quid ergo iste operatur? *Quid prodest Ecclesia, si jam confessor voce dominicâ resuscitatus prodit?* Cui objectioni sic respondet: *Quid prodest Ecclesia confitenti, cui Dominus ait, Quæ solveritis in terrâ, soluta erunt & in Coelo? Ipsum Lazarum attende: cum vinculis prodit. Jam vivebat*

T. 5. p. 374. F. G.

Ibid.

confitendo, sed nondum liber ambulabat, vinculis irretitus. Quid ergo facit Ecclesia cui dictum est, Quæ solveritis &c? nisi quod ait Dominus continuò ad discipulos, Solvite illum & sinite abire.

Et Concione 2 in Psal. 101. dilucidè rem totam rursus exponit. *Remissio peccatorum*, inquit, *solutio est. Quid enim prodesset Lazaro, quia processit de monumento, nisi diceretur, Solvite eum & sinite abire? Ipse quidem voce de sepulcro suscitavit, ipse clamando animam reddidit, ipse terrenam molem sepulcro impositam vicit, & processit ille vinctus: non ergo pedibus propriis, sed virtute producentis. Fit hoc in corde pœnitentis: cùm audis hominem pœnitere peccatorum suorum, jam revixit: cùm audis hominem confitendo proferre conscientiam, jam de sepulcro eductus est, sed nondum solutus. Quando solvitur? A quibus solvitur? Quæ solveritis in terrâ, inquit, erunt soluta & in Cælo. Meritò per Ecclesiam dari solutio peccatorum potest: suscitari autem mortuus, nonnisi intus clamante Domino potest: hæc enim Dominus interiùs agit.* Inde patet duo hîc docere sanctum Augustinum: primum, gratiam, per quam peccator excitatur ad odium peccati & pœnitentiam, atque vitæ cujusdam inchoatæ & imperfectæ motus exercet, esse à solo Deo intus operante: alterum, remissionem peccatorum, seu plenam & perfectam spiritualem vitam, esse & ab Ecclesiâ exteriùs ministrante, cui dictum est, *Quæ solveritis &c.* & à Deo ipso qui ratam habet Ecclesiæ sententiam.

T. 4 pag. 1103. B.

Non aliam pariter esse mentem S. Gregorii, manifestum est ex citatâ Homiliâ, ubi ait: *Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit,*

T. 2 pag. 1555. D.

aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam; ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Quibus verbis significat sanctus Doctor, non alios esse absolvendos, quàm qui digni videntur eo beneficio, qui nempe divinâ gratiâ excitati, sinceri doloris ac veræ pœnitentiæ signa dederint.

Objicies 3°. Non est penes Sacerdotes potestas solvendi vel ligandi quos voluerint, sed ad solum Deum illa pertinet.

Ita SS. Patres.

S. Cyprianus Tractatu de lapsis. *Solus Dominus,* inquit, *misereri potest. Veniam peccatis quæ in ipsum commissa sunt, solus potest ille largiri.* (Pag. 173.)

S. Hieronymus Commentario in caput 16. S. Matthæi exponens ista verba, *Tibi dabo claves regni Cœlorum &c.* sic loquitur: *Locum istum Episcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur; cùm apud Deum non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leprosis; ubi jubentur, ut ostendant se Sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc à Sacerdote immundi fiant: non quòd Sacerdotes leprosos faciant, & immundos, sed quò habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mundum vel immundum facit, sic & hìc alligat vel solvit Episcopus & Presbyter, non eos qui insontes sunt vel noxii; sed pro officio suo, cùm peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.* (T. 4. part. 1. p. 75.)

Duo sunt in hoc S. Hieronymi testimonio notatu digna. Primum, non sententiam Sacerdotum,

sed

sed reorum vitam apud Deum quæri: alterum, Sacerdotes novæ Legis non aliud efficere erga peccatores, quàm quod faciebant Sacerdotes Levitici erga leprosos, quos à leprâ non mundabant, sed vel mundos, vel immundos solummodo declarabant.

S. Ambrosius L. 3. de Spiritu sancto c. 18. *Per Spiritum sanctum*, inquit, *peccata donantur. Homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent.* T. 2. p. 693. F.

S. Chrysostomus Homil. 15. in cap. 4. S. Matthæi, ubi ait Apostolos à corruptione peccatorum liberare non posse. *Liberare*, inquit, *à putredine peccatorum, Christi profectò virtutis est; ut autem non ad illa iterum revertantur, Apostolorum curæ est ac laboris.* Edit. Commel p. 143. B.

S. Augustinus Serm. 99. de verbis Evangelii S. Lucæ, aliàs 23. ex Hom. 50. explicans ista verba, *Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei. Hoc est*, inquit, *Spiritus dimittit, non vos.* Ibidem reprehendit eos qui arroganter dicunt, *Ego dimitto, ego mundo, ego sanctifico. Respondeat illi*, ait Aug. *non ego, sed Christus.* Et Tract. 5. in Joan. *Servus*, inquit, *agere secundùm Legem potest, solvere à reatu Legis non potest.* T. 5. p. 525. D. Ibid. A. T. 3. part. 2. p. 310. A.

Resp. dist. ant. Non est penes Sacerdotes potestas solvendi vel ligandi quos voluerint, absoluta nullisque astricta legibus, quasi pro arbitrio suo indignos solvere possint, vel innoxios ligare, concedo: ministerialis, dependens, certisque legibus à Christo præscriptis astricta, nego. Non alia profectò est mens SS. Patrum.

S. Cyprianus Tractatu de lapsis insurgit adversùs eos Sacerdotes qui intempestivâ indulgentiâ, contra mandatum Christi, lapsis pacem restituunt, *ante*

Pag. 173. *expiata delicta*, inquit, *ante exomologesim factam criminis, ante purgatam conscientiam:* quam pacem vocat *falsam, periculosam dantibus, & accipientibus nihil profuturam.* Ibid. Nusquam verò negavit sanctus Cyprianus legitimum usum potestatis traditæ Sacerdotibus ad solvendum vel ligandum.

S. Hieronymus eorum Sacerdotum supercilium & arrogantiam redarguit, qui putant traditâ ligandi & solvendi potestate uti se posse ad arbitrium, nullâ factâ consideratione meriti vel demeriti, seu præviæ dispositionis pœnitentis. Hoc sensu meritò ait, *audiendas esse peccatorum varietates*, ut cognoscantur qui ligandi sint, quive solvendi; *sententiam Sacerdotum apud Deum non quæri, sed reorum vitam*: quia nempe nulla est illa sententia, prorsùs inutilis & otiosa, nisi sit legibus à Christo præscriptis accommodata. *Tunc enim vera est absolutio præsidentis*, ait S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia, *cùm æterni arbitrium sequitur judicis.* T. 1. pag 1555. E. Hoc etiam sensu meritò dixit, Sacerdotes novæ Legis, perinde ac veteres, non *ligare insontes, nec solvere noxios*, quia nempe priùs cognoscere & discernere debent qui solvendi sunt vel ligandi, quàm ut eos solvant vel ligent; sicut Levitici Sacerdotes cognoscere priùs debebant lepram, quàm declarare talem esse leprosum vel non. Comparatio verò hæc claudicat, nec omni ex parte æqua videtur: neque etiam eum in finem eam adducit sanctus Doctor, ut probet Sacerdotes Evangelicos habere dumtaxat potestatem declarandi dimissa esse peccata, sicut veteres declarabant tantùm quinam leprosi forent, vel non; sed ut probet, non debere Sacerdotes quemquam solvere vel ligare, nisi priùs cognitâ peccatorum varietate, naturâ, conditione.

S. Ambrosius citato loco hoc unum vult, nempe Spiritum sanctum, tanquam primam & independentem causam, dimittere peccata; unde concludit, illum esse verum Deum, quod sibi probandum susceperat.

Non alius quoque est S. Augustini sensus Tractatu 5. in Joan. Citatâ verò Hom. perstringit arrogantiam Donatistarum, qui virtutem & efficaciam Sacramentorum ex suâ personali pietate pendere arbitrabantur; quasi nullum foret Sacramentum, quod ab hæretico vel malo ministro conficitur.

S. porro Chrysostomus non loquitur de potestate quam habent Apostoli eorumque successores in Sacramento Pœnitentiæ, sed extra Sacramentum; quæ potestas exercetur per prædicationem & laudabilem vitæ conversationem, non per sacramentalem absolutionem. Namque Episcopi & Sacerdotes per lucem bonorum operum, per exhortationem Scripturarum, possunt equidem deterrere à vitiis, & ad virtutem impellere eos quos Deus suâ gratiâ vocavit ad justitiam: at verò profligatos & obduratos homines à peccatorum fæcibus non ita facilè educere possunt, quia nempe talis conversio est opus dexteræ Excelsi: innocentes autem homines, vel à malo ad bonum conversos, possunt suis monitis, consiliis & exemplis conservare in adepto justitiæ gradu; nam justitiam partam tueri longè facilius est, quàm amissam reparare.

Objicies 4°. Contingit sæpius absolutionem suo effectu frustrari, cùm nempe sufficienter & debitè, ut oportet, præparatus non est, qui ad Pœnitentiam accedit.

Resp. dist. ant. per accidens & ex parte subjecti;

concedo : per se & defectu virtutis in Sacramento, nego. Forma quippe Pœnitentiæ, ut & Baptismi, necessariò non exprimit effectum quasi actu positum, sed tantùm virtutem & efficaciam ad illum producendum, si adsint in percipiente Sacramentum idoneæ dispositiones.

Objicies 5°. Qui accedit ad tribunal Pœnitentiæ, vel perfectam habet contritionem, vel imperfectam : si perfectam, priùs reconciliatur cum Deo quàm Sacramentum actu percipiat ; adeoque absolutio merè declaratoria est peccati jam dimissi : si imperfectam, nullatenus reconciliatur ; ergo absolutio sacramentalis propriè & verè nusquam peccata dimittit.

Resp. 1°. falsò supponi absolutionem sacramentalem non dimittere peccata illius, qui imperfectam habens contritionem ex amore Dei saltem inchoato & initiali, accedit ad tribunal Pœnitentiæ, sicut ex dicendis suo loco patebit.

2°. Nego absolutionem merè declaratoriam esse, etiam cùm peccata per contritionem perfectam priùs remissa sunt, quàm actu percipiatur Sacramentum.

Rationem reddit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4. quia in illâ contritione includitur votum Sacramenti, cum obligatione peccata clavibus Ecclesiæ subjiciendi. *Etsi*, ait Synodus, *contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur ; ipsa nihilominus reconciliatio ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illâ includitur, non est ascribenda.*

Conc. ... D.

Addit Andreas Vega, etiam eo in casu absolutionem sacerdotalem utilem esse, & ad gratiæ augmentum, & ad remissionem pœnæ debitæ pro pec-

catis omnibus ritè confessis. Verùm de hoc argumento iterùm dicemus, ubi de necessitate contritionis.

ARTICULUS III.

De materiâ Sacramenti Poenitentiæ.

Materiam & formam in Sacramentis distinguunt Theologi, per analogiam ad res physicas, sicut ostendimus in Tractatu de Sacramentis in genere.

Duplicem quoque distinguunt materiam : unam remotam, alteram proximam : unam quam vocant materiam *circa quam*, hoc est, objectum vel subjectum circa quod occupatur Sacramentum ; sic peccata sunt materia *circa quam* occupatur efficacia Sacramenti Pœnitentiæ : alteram vocant materiam *ex quâ*, id est, partes ex quibus Sacramentum conficitur ; sic contritio, confessio & satisfactio sunt materia *ex quâ* constat Sacramentum Pœnitentiæ. Inter illas autem partes, aliæ dicuntur essentiales, sine quibus nullum est Sacramentum ; aliæ verò integrantes dumtaxat, quæ ad integritatem pertinent, non ad essentiam.

In aliquibus Sacramentis materia remota est aliquod elementum, vel substantia quædam sensibilis, ut in Baptismo aqua, in Confirmatione oleum: in Pœnitentiâ verò nulla talis occurrit substantia, sed actus pœnitentis sunt materia ; unde Concilium Florentinum in Decreto, & Tridentinum Sess. 14. cap. 3. ejusmodi actus appellant *quasi materiam* Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæstio igitur hîc movetur de materiâ, tùm re-

motâ tùm proximâ Sacramenti Pœnitentiæ.

I°. An peccata sint materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, & qualia: an originale, an actuale dumtaxat; an veniale sit materia sufficiens aut etiam necessaria.

II°. Quænam sit materia proxima: an actus pœnitentis, an manùs impositio ex parte ministri, an quidlibet aliud.

III°. Quænam ex his partibus sint essentiales, quæ verò integrantes tantùm.

Quæ sit materia remota Sacramenti Poenitentiæ.

CONCLUSIO.

Peccatum originale non est materia remota seu *circa quam* Sacramenti Pœnitentiæ, sed actuale dumtaxat quod sequitur Baptismum: mortale quidem, necessaria; veniale autem, libera & sufficiens.

Probatur prima pars. Tùm quia ex dictis antea, Sacramentum Pœnitentiæ distinguitur à Baptismo; Baptismus autem ordinatur ex institutione Christi, ad delendum originale peccatum. Tùm quia Pœnitentia instituta est ad instar actûs judicialis, ait Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 6. qui proinde erga illos exerceri dumtaxat potest, qui sunt Ecclesiæ subditi: at tales non sunt Infideles nondum baptisati. *Quid mihi de iis qui foris sunt judicare?* ait Apostolus primæ Corinth. 5. v. 12. Tùm quia, inquit hîc S. Thomas art. 2. ad 3. propriè non est pœnitentia, nisi de iis quæ voluntate nostrâ commisimus: peccatum verò originale naturæ peccatum est, non propriæ uniuscujusque voluntatis. Si tamen improprio & latiori sensu su-

3. part. q. 84.

matur pœnitentia, nempe pro quacumque rei præteritæ malæ detestatione seu displicentiâ, *Potest*, inquit S. Doctor ibidem, *dici pœnitentia de peccato originali.*

Probatur secunda pars. 1°. Quia illud est materia remota Pœnitentiæ, circa quod occupatur materia ejusdem proxima: atqui materia proxima Pœnitentiæ, nempe contritio, confessio & satisfactio, occupatur circa peccata post Baptismum commissa delenda. 2°. Quia potestas clavium Ecclesiæ à Christo concessa, eos dumtaxat spectat qui post Baptismum solvendi sunt vel ligandi. 3°. Quia Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 1. expressè ait Christum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ pro iis qui post Baptismum lapsi sunt. Unde meritò proscripta fuit à sacrâ Facultate Parisiensi anno 1665. ista propositio: *Confessio valida est, deficientibus peccatis: potuit ergo beatissima Virgo, licet nec contritionem habuerit, nec ullum vel levissimum peccatum commiserit, beato Joanni confiteri.*

Probatur tertia pars.

1°. Quia peccatum mortale non aliâ viâ dimitti potest post Baptismum, quàm per Pœnitentiam; ergo est materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ. Inde Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 5. & Can. 7. declarat omnia peccata mortalia necessariò in confessione esse declaranda.

2°. Peccata venialia sufficientem esse Pœnitentiæ materiam constat: tùm quia sunt peccata vera, quæ clavibus Ecclesiæ possunt subjici: tùm quia sine ullâ peccatorum distinctione Christus dixit: *Quorum remiseritis peccata &c.* tùm quia solent viri pii & sancti sola venialia peccata confiteri, cùm se nullius lethalis noxæ reos esse intelligunt, quem

morem Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 5. & Can. 7. approbat *tanquam rectum & utilem, & qui citra omnem præsumptionem potest retineri.*

T. 14 Conc. p. 818. & 824.

3°. Peccata venialia esse materiam liberam, non autem necessariam Sacramenti Pœnitentiæ, docet ibidem Concilium Tridentinum. *Venialia*, inquit, *peccata, quibus à gratiâ Dei non excludimur, & in quæ frequentiùs labimur, quamquam rectè & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Præsertim verò oratione Dominicâ quam S. Augustinus appellat *quotidianam poenitentiam & satisfactionem.* Enchiridii c. 70.

Ibid.

T. 6. p. 223. B.

Quæ sit materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ.

Novatorum error. Scholasticorum opiniones variæ.

Inter articulos Lutheri à Patribus Tridentinis proscriptos hunc numero secundum refert Pallavicinus Lib. 12. Hist. Conc. Trid. cap. 10. scilicet, *Non sunt tres Poenitentiæ partes, contritio, confessio & satisfactio: sed duæ tantùm, terrores scilicet incussi conscientiis agnito peccato, & fides concepta ex Evangelio vel absolutione, quâ credit quis sibi per Christum esse remissa peccata.*

T. 2. p. 314.

Calvinus L. 3. Institutionis cap. 3. paragr. 8. duas assignat Pœnitentiæ partes, nempe mortificationem, & vivificationem; sed longè alio sensu à Lutheranis: namque per mortificationem non intelligit terrores incussos, sed mortificationem vitiorum, sive abnegationem sui, & spoliationem

totius veteris hominis, *Proinde non parvo aliqua tempore*, ait, *sed totâ vitâ poenitentia agenda est.* Pag. 212. n. 9.
Per vivificationem verò non intelligit fidem vel fiduciam, aut consolationem ex Evangelio conceptam, ut Lutherani; sed pium benè vivendi studium atque affectum ad bona opera, quæ dicit esse non partem, sed fructus Pœnitentiæ.

Errorem hunc damnavit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 3. & Can. 4.

Inter Scholæ Theologos variæ sunt de præsenti argumento opiniones.

Scotus in 4. dist. 14. q. 4. & dist. 16. q. 1. docet, totam Sacramenti Pœnitentiæ rationem seu essentiam in unâ Sacerdotis absolutione repositam esse; contritionem verò, confessionem & satisfactionem necessarias quidem ad effectum Sacramenti, non tamen propriè illius esse partes. Rationem hanc reddit loco posteriori indicato n. 7. *Hujus*, inquit, *nulla pars est contritio, quæ est quoddam spiritale in animâ*, (id est non sensibile) *neque confessio, quia nihil est ipsius sententia Sacerdotis, sed actus rei accusantis se; neque satisfactio, quæ sequitur illam absolutionem sacramentalem..... Hæc tamen tria ad Sacramentum Poenitentiæ, ad hoc ut dignè recipiatur, requiruntur, vel pravia vel sequentia.* T. 9. p. 247. Quibus postremis verbis apertè declarat, opinionem suam multùm distare ab errore Novatorum mox dicto, atque in solâ nominis controversiâ & Scholæ ludo eam totam versari, salvâ fidei veritate, cui hîc satis est, si agnoscatur necessitas ex jure divino contritionis, confessionis & satisfactionis ad effectum Sacramenti percipiendum, qualem disertè agnoscit Scotus.

Unde rectè observat Andreas Vega Francisca-

nus, qui Concilio Tridentino interfuit, Lib. 13. de Justificatione cap. 15. *Scotum eâ in re à fide non aberrasse*; atque Patres Tridentinos, paci & concordiæ inter Scholæ Theologos fovendæ semper consulentes, sic Decretum efformasse suum, ut solos feriat Novatores. Et ipse Pallavicinus L. 12. Hist. Concilii Tridentini cap. 10. narrat *non parum in Concilio disceptatum fuisse, quâ ratione actus poenitentis declarandi forent partes Sacramenti: nihil ob id*, inquit, *perstrictâ Scoti sententiâ, cui neque pariter officere voluerat Synodus Florentina.* Et cap. 12. observat 1°. Concilium de industriâ pœnitentis actus appellasse *quasi materiam*, non simpliciter *materiam* Pœnitentiæ, ne rem inter Scholasticos controversam dirimeret ac definiret. 2°. Concilium cap. 3. & Can. 4. illos actus appellasse partes, non quidem Sacramenti, sed simpliciter pœnitentiæ; atque eo sensu partes videri, quòd *ex divinâ institutione necessarii sint illi actus ad integritatem Sacramenti, & ad plenam absolutamque peccatorum remissionem.* Quo certè sensu agnoscit Scotus, actus illos ad Sacramentum Pœnitentiæ necessariò pertinere.

Edit. Aschaff. 1611. p. 578. & seq.

T. 2. p. 322. n. 27.

Ib. p. 339. n. 1.

Ibid. p. 340. n. 1.

Inter Recentiores, Maldonatus (ut alios sileam) de Pœnitentiâ parte tertiâ, thesi septimâ, Scoti opinionem tanquam veriorem propugnat: objicienti verò, ex eâ sequi nihil assignari posse in Sacramento Pœnitentiæ quod habeat rationem materiæ, cùm absolutio, in quâ, juxta Scotum, tota Sacramenti ratio consistit, forma sit, non materia Pœnitentiæ, respondet 1°. *nunquam fuisse Ecclesiæ sensum, ut decerneret in omni Sacramento debere esse res duas distinctas, quarum altera materia esset, altera forma. Hos enim*, inquit, *non potest*

Pag. 261. B.

in omni Sacramento reperiri, v. g. in Matrimonio: sed tantùm voluit dicere, in omni Sacramento esse quiddam externum, quod habeat vicem materiæ, & quiddam quod habeat vicem formæ, etiamsi non sit distinctum. Ego verò jam docui, pergit ille, *non tantùm aquam in Baptismo esse materiam, sed etiam verba; quia quidquid sensibus percipitur, vocatur materia in Sacramento: significationem autem esse formam.* Respondet 2°. *in Pœnitentiâ absolutionem, quatenus est externa quædam cæremonia, esse materiam; eamdem verò, quatenus habet vim significandi, esse formam.* Ita Maldonatus. *Ibid. C.*

Durandus in 4. dist. 16. q. 1. docet solam pœnitentis confessionem esse partem materialem essentialem Sacramenti Pœnitentiæ; contritionem verò esse dispositionem, & satisfactionem esse fructum Pœnitentiæ.

Paludanus in 4. dist. 16. q. 4. tres illos actus ex æquo essentiales esse partes Pœnitentiæ contendit.

Huic sententiæ videtur accedere Petrus de Osma, qui volebat absolutionem datam ante satisfactionem, nullam esse.

Melchior Canus parte sextâ de Pœnitentiâ, docet contritionem non esse partem essentialem Pœnitentiæ, sed integralem dumtaxat.

Denique fuêre qui manuum impositionem assignarunt pro materiâ proximâ & essentiali Sacramenti Pœnitentiæ. Ita nonnulli tempore S. Thomæ, quos refellit Opusculo vigesimo secundo cap. 4. Ita Marianus Victorius in Libro de Sacramento Confessionis cap. 13. in fine, & in Libello de pœnitentiis publicis, versùs finem.

Communis Theologorum sententia post Conci-

lium Tridentinum assignat tres actus pœnitentis, nempe contritionem, confessionem & satisfactionem, pro materiâ proximâ Sacramenti Pœnitentiæ: duos quidem priores pro materiâ essentiali; tertium verò, nempe satisfactionem, pro materiâ integrante. Itaque sit

Prima Conclusio.

Neque terrores conscientiæ incussi, & fides ex Evangelio vel absolutione concepta, sensu Lutheri; neque mortificatio & vivificatio, sensu Calvini, sunt materia proxima, seu partes Sacramenti Pœnitentiæ. Conclusio est de fide.

Probatur ex Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 3. *Sancta Synodus damnat eorum sententias, qui pœnitentiæ partes, incussos conscientiæ terrores, & fidem esse contendunt.*

T. 14. Conc. p. 817. B.

Et Canone 4. ejusdem Sessionis. *Si quis dixerit duas tantùm esse Pœnitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientiæ agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, vel absolutione, quâ credit quis sibi per Christum remissa esse peccata, anathema sit.*

Ibid. p. 824. A.

Lutheri & Calvini errorem optimis rationibus refellit Bellarminus L. 1. de Pœnit. cap. 19.

T. 3. p. 403.

1°. Adversùs Lutherum sic arguit: Illæ censeri debent partes Sacramenti Pœnitentiæ, quæ à virtute ipsâ pœnitentiæ promanant: atqui terrores illi conscientiæ incussi, & fides seu fiducia obtentæ remissionis peccatorum, non promanant ex virtute pœnitentiæ, sed eam antecedunt; ad eam quidem excitandam prosunt, eam inchoant aut inducunt, non tamen verè constituunt. Pariter vana est illa Hæreticorum fiducia, siquidem de remissione pec-

catorum obtentâ non constat: si verò fiducia illa pro spe certâ consequendæ per Christum salutis habeatur, hæc quoque antecedit vel sequitur pœnitentiam. Præterea, qui ejusmodi terroribus concutiuntur, non ideo tamen semper pœnitentiâ ducuntur; igitur etsi terrores illi & fides aliquando excitent pœnitentiam, non tamen eam constituunt, sed prætereа requiruntur tres actus à Concilio enumerati.

II°. Adversùs Calvini sententiam sic disputat idem Theologus. Vel confundit ille pœnitentiam cum justificatione, vel posteriorem ipsâ justificatione eam esse contendit; dicit enim pœnitentiam esse fructum fidei justificantis, & per mortificationem & vivificationem intelligit refrænationem vitiosarum affectionum, & pium studium benè operandi, quæ in reconciliatione inchoantur, ac deinde totâ vitâ perficiuntur. Atqui tamen Scripturæ divinæ passim docent, pœnitentiam viam esse ad justificationem, & proinde priorem. Act. 11. *Pœnitentiam & Gentibus dedit, & vitam.* Hieremiæ 18. *Si pœnitentiam egerit gens illa à malo, agam & ego pœnitentiam.* Quòd si Pœnitentia via est ad remissionem peccatorum, & prior justificatione, multò majori ratione mortificationem illam & vivificationem præcedet, quæ, in opinione adversariorum, fructus est fidei justificantis, & justificationem ipsam consequitur. Quare Lutherani & Calviniſtæ in extremas abeunt partes; & sicut errant Lutherani, quia pœnitentiam in his motibus constituunt, qui veram pœnitentiam antecedunt; ita quoque errant Calvinistæ, qui eam in his actionibus ponunt, quæ veram pœnitentiam consequuntur. Ita Bellarminus.

Ibid. p. 404. D.

SECUNDA CONCLUSIO.

Manûs impositio non est materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ.

Probatur 1°. ex silentio Scripturæ, quæ ubi refert datam Apostolis ligandi & solvendi auctoritatem, de impositione manuum faciendâ ne verbum quidem: imò & ipsummet Concilium Tridentinum, à quo, post accuratum examen antiquæ Traditionis Ecclesiasticæ, enucleatiùs partes necessariæ hujus Sacramenti expositæ sunt, de necessitate imponendi manus pœnitentibus prorsùs silet; & in cap. 3. Sess. 14. ubi ex professo de partibus Sacramenti Pœnitentiæ disserit, & in cap. 6. ubi de ministro & absolutione.

2°. Licet certum sit, primis Ecclesiæ sæculis frequenter manus imponi solitas fuisse pœnitentibus, ut probat Morinus L. 8. de Pœnitentiâ cap. 8. & 15. Licet posteriores aliqui Scriptores eam usurpandam esse contendant; nihil tamen est unde meritò possit inferri, manuum impositionem partem esse materialem & essentialem Sacramenti Pœnitentiæ. 1°. Quia sæpiùs in decursu ejusdem Pœnitentiæ manus imponebantur pœnitentibus, sicut multis testimoniis ostendit Morinus L. 6. de Pœnitentiâ cap. 8. At quis credat illam manûs impositionem tanto temporis intervallo à reconciliatione aliquando sejunctam, sacramentalem propriè fuisse? 2°. Non tantùm Episcopi & Presbyteri, sed & Clerus ipse inferior manus imponebant pœnitentibus, teste S. Cypriano Epist. 10. At quo jure inferiores Clerici sacramentalem illam impositionem manuum usurpassent? 3°. Manus imponebantur pœnitenti-

Pag. 23.

bus, etiam postquam percepissent sacram Eucharistiam, ut constat ex Conciliis Carthaginensi IV. cap. 78. & Arausicano cap. 3. quorum verba suo loco inferiùs exscribemus. At Sacramenti Pœnitentiæ pars haud dubiè non fuit hujusmodi manûs impositio posterior perceptioni Eucharistiæ.

3°. Juxta S. Augustinum Lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 16. manûs impositio nihil aliud est quàm *Oratio supra hominem*: at nemo dixerit orationem esse materiam Sacramenti Pœnitentiæ; siquidem circa materiam Sacramenti forma ejusdem versatur & occupatur: sed forma Sacramenti Pœnitentiæ quæ his verbis exprimitur, *Ego te absolvo* &c. non versatur nec occupatur circa manûs impositionem, sed circa peccata quæ delet & expungit.

T. 9. p. 117. B.

Dices: Moribundo, qui subitâ vi morbi oppressus planè obmutescit, nec ullo signo confiteri potest aut suum de peccatis dolorem testari, danda est absolutio ex usu Ecclesiæ recepto, ut inferiùs ostendemus: at eo in casu nulla alia potest assignari sensibilis materia Sacramenti, præter impositionem manûs.

Resp. 1°. cum Melchiore Cano part. 6. Relectione de Pœnitentiâ, in praxi Sacramenti Pœnitentiæ potiùs habendam esse rationem eorum quæ ad mores & salutem animarum pertinent, quàm eorum quæ spectant ad Metaphysicam sive speculativas quæstiones. In casu igitur adducto gravissimæ necessitatis, impendi quidem debet absolutio, nec sollicitè quærendum quænam sit sensibilis materia Sacramenti: cùm hæc quæstio, Scholasticorum sensu agitata, nec fidem spectet, ut jam diximus; nec debeat propter illud Scholæ dissidium, animarum salus in discrimen adduci.

Resp. 2°. in casu adducto, christianam hominis moribundi vitam & professionem, de quâ constare priùs debet quàm absolvatur, materiæ locum & vices tenere.

Tertia Conclusio.

Tres actus pœnitentis, nempe contritio, confessio & satisfactio, sunt materia proximâ Sacramenti Pœnitentiæ, seu partes ex quibus componitur.

Probatur ex Concilio Florentino in Decreto: *Quartum Sacramentum*, inquit, *est Pœnitentia, cujus quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero; secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter; tertia, satisfactio pro peccato, secundùm arbitrium Sacerdotis, quæ quidem præcipuè fit per orationem, jejunium & eleemosynam.*

T. 13. Conc. p. 538. A.

Concilium pariter Tridentinum Sess. 14. cap. 3. ait: *Sunt quasi materia hujus Sacramenti, ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio & satisfactio; qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Poenitentiæ dicuntur.*

T. 14. Conc. p. 817. A.

Et Canone quarto ejusdem Sessionis. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem;*

Ibid. p. 823 E.

nem, confessionem & satisfactionem; quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur..... anathema sit.

Quo anathemate, quamquam certum sit, ut antea fuit observatum, non percelli sententiam Scoti, sed unum Novatorum errorem negantium tres illos actus jure divino necessarios esse ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ, & perfectam peccatorum remissionem, nihilominus ad mentem & loquendi rationem Ecclesiæ longè magis accedit sententia in Conclusione expressa. 1°. Quia tres illos actus appellat *quasi materiam* Pœnitentiæ; nihilque aliud assignat quod materiæ vices & locum tenere possit. Quod enim ait Maldonatus, absolutionem, prout est externa cæremonia, materiam esse; prout verò vim habet significandi, esse formam, non placet: quia nempe in Sacramentis tam forma debet esse sensibilis, quàm materia: at illa significatio absolutionis sensibilis non est; ergò ratio formæ consistit dumtaxat in verbis absolutionis, quatenus sensibiliter proferuntur: non igitur eo respectu absolutio potest habere rationem materiæ. 2°. Quia actus illos appellat *partes Pœnitentiæ*; at partes componunt totum: unde meritò Concilium ait eos actus *partes* appellari, quatenus requiruntur ad integritatem Sacramenti. Non igitur partes eo tantùm sensu dicuntur, ut volunt Scotistæ, quòd sint requisitæ ad integritatem effectûs sacramentalis; aliàs pari jure actus fidei, spei & charitatis, qui debent in adultis præire Baptismatis perceptioni, dici quoque possent Baptismatis partes. 3°. Quia Concilium eodem modo actus pœnitentis appellat materiam, vel partes Sacramenti, quo verba absolutionis appellat formam; sed verba illa veram habent formæ Sacramenti Pœ-

nitentiæ rationem; ergo &c.

Nec te moveat quòd Concilium actus illos pœ nitentis dicat esse *quasi* materiam, non simplicit materiam. Hac enim particulâ innuere voluit, no esse aliquid physicum ac substantiale, sicut aqua i Baptismo, oleum in Confirmatione, sed esse al quid morale. Ita Catechismus Romanus de Sacra mento Pœnitentiæ n. 17. *Hi actus*, inquit, *qua materia à sanctâ Synodo appellantur, non quia ver materiæ rationem non habeant: sed quia ejus gener materia non sit, quæ extrinsecùs adhibeatur, u aqua in Baptismo, chrisma in Confirmatione.*

Probari posset Conclusio multis Scripturæ & SS. Patrum testimoniis, quibus illorum actuu necessitas demonstratur; sed ab iis hîc referend supersedemus, quibus suus locus dabitur, ubi si gillatim de unoquoque actu inferiùs disputabimu Unus hîc sufficiat S. Chrysostomus, qui Hom. d Pœnitentiâ tres illos actus simul recenset. *Perfect Pœnitentia*, inquit, *cogit peccatorem omnia liben ter ferre..... in corde ejus contritio, in ore confessio in opere tota humilitas*: ut videlicet quibus mod Deum offendimus, (offendimus autem corde, ore & opere) iisdem reconciliemur Deo.

dit. Antverp. 1614. t. 5. p. 361. l. 2. C.

Ratio Conclusionis est, quia Sacramentu Pœnitentiæ institutum est per modum judicii, qu peccator per sententiam Sacerdotis Deo reconci liatur: atqui ad illud judicium tria requiruntur contritio seu dolor de peccatis, confessio seu de claratio peccatorum, quâ judex cognitâ caus possit sententiam ferre, & satisfactio pro reparan dâ injuriâ Deo per peccatum illatâ.

S. Thomas hîc q. 84. art. 1. ad 1. comparatio ne rem illustrat: Sicut enim in medicinis corpora

libus quædam sunt res exteriùs admotæ vel assumptæ, ut oleum, unguenta, pharmaca &c. quædam verò sunt actus sanandorum, ut motiones, exercitationes corporis &c. ita in Sacramentis quæ Christus in remedium morborum animi instituit, quædam habent pro materiâ res seu substantias corporeas; v. g. Baptismus aquam, Confirmatio chrisma &c. quædam verò actus morales, ut Pœnitentia & Matrimonium; cujus quidem discriminis causam ibidem exponit S. Doctor.

Dices 1°. Concilium Tridentinum Sess. 14. docet actus pœnitentis esse dispositiones ad percipiendum cum fructu Sacramentum Pœnitentiæ; ergo actus illi non sunt materia hujus Sacramenti.

Resp. nego consequentiam. Idem enim potest esse in Sacramento Pœnitentiæ simul & dispositio & materia Sacramenti. Actus pœnitentis sunt dispositiones præviæ ad Sacramentum, quatenùs Sacramentum sumitur inadæquatè, nempe pro absolutione, ad quam cum fructu percipiendam ducunt & præparant: sunt verò partes, seu materia ejusdem Sacramenti, quatenùs sumitur completè & adæquatè, pro eo omni quod ad ejus integritatem necessarium est.

Instabis 1°. Idem Concilium cap. 6. ejusdem Sessionis ait, Sacerdotem esse ministrum Sacramenti Pœnitentiæ: at si actus pœnitentis sunt materia hujus Sacramenti, falsum est Sacerdotem illius esse ministrum; neque enim ille, sed pœnitens ejusmodi materiam subministrat.

Resp. nego min. Ad probationem, dist. Pœnitens materiam quidem subministrat, sed activè non concurrit ad unionem formæ cum materiâ, concedo: & concurrit activè, nego. Solus quippe

Sacerdos activè concurrit ad unionem illam, adeoque ad Sacramentum. Et verò necesse non est in re sacramentariâ, materiam & formam esse ab eodem: imò & in physicis, agens dicitur compositi causa & principium, licet aut solam formam inducat, ut ignis generans ignem; aut solam materiam subministret, ut homo generans hominem.

Instabis 2°. Sacramentum constat ex materiâ, sicut ex formâ; ergo tam potest ejus minister dici, qui materiam subministrat, quàm qui formam inducit.

Resp. nego consequentiam. Namque præcipua compositi pars, est ipsa forma; qui igitur formam hanc inducit & jungit cum materiâ in Sacramento, censetur illius minister: at talis est solus Sacerdos in Sacramento Pœnitentiæ. Lege S. Thomam 3. part. q. 86. art. 6. in corpore.

Instabis 3°. Materia proxima alicujus Sacramenti debet esse proprius ministri actus; v. g. in Baptismo ablutio, in Confirmatione chrismatio est proprius ministri actus: atqui contritio, confessio & satisfactio non sunt à ministro Pœnitentiæ, sed à subjecto seu pœnitente; ergo &c.

Resp. dist. maj. Quando minister actione suâ applicat & determinat ad esse sacramentale materiam remotam, ut fit in Baptismo & Confirmatione, concedo: secus, nego. Porro in Sacramento Pœnitentiæ nulla videtur esse remota materia, quam Sacerdos actione suâ determinet ad esse sacramentale.

Instabis 4°. Sacramentum gratiam producit; non solùm ratione formæ, verùm etiam ratione materiæ ex quâ constat: atqui actus pœnitentis non producunt gratiam, aliàs pœnitens sibi ipsi gratiam conferret.

Resp. nego min. Ad probationem dist. Pœnitens sibi gratiam conferret dispositivè, se præparando ad illam, concedo: effectivè, & ministrando Sacramentum, nego. Audiatur S. Thomas 3. part. q. 86. art. 6. in corpore. *Remissio culpæ*, inquit, *est effectus Pœnitentiæ, principalius quidem ex virtute clavium quas habent ministri, ex quorum parte accipitur id quod est formaliter in hoc Sacramento: secundario autem ex vi actuum pœnitentis pertinentium ad virtutem pœnitentiæ, tamen prout hi actus aliqualiter ordinantur ad claves Ecclesiæ.*

Instabis 5°. Sola absolutio sacramentalis practicè significat gratiam reconciliationis; ergo sola pertinet ad essentiam Sacramenti Pœnitentiæ.

Resp. nego ant. Contritio enim & confessio eam gratiam quoque significant; quamquam fatendum sit, non ita clarè ac distinctè, quàm absolutio, quæ principalis est Sacramenti pars, ait S. Thomas, mox citatus.

Dices 2°. cum Scoto: Contritio non est sensibilis; ergo non potest esse pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ: confessio verò non est ex parte ministri, sed pœnitentis: denique satisfactio sequitur absolutionem; ergo necessaria non est pars Sacramenti.

Resp. ad primum, dist. Contritio non est sensibilis per se, concedo: per aliud, nempe per confessionem, & alia pœnitentis signa, nego. Ad secundum, jam diximus necesse non esse, ut in Sacramento Pœnitentiæ proxima materia sit actus ministrantis, sed satis esse quòd sit actus percipientis Sacramentum. Ad tertium, inde solummodo concluditur satisfactionem non esse partem essentialem, quod fatemur: at partem esse integrans

tem necessariam, ex professo demonstrabimus ad Quæstionem septimam hujus Tractatûs.

Quæ sint partes essentiales vel integrantes dumtaxat Sacramenti Pœnitentiæ.

CONCLUSIO.

Contritio & confessio sunt partes essentiales Sacramenti Pœnitentiæ; satisfactio verò pars integralis.

Prima pars probatur: Quia illæ partes sunt essentiales, sine quibus stare non potest Sacramentum Pœnitentiæ: atqui sine contritione & confessione stare non potest Pœnitentiæ Sacramentum, sicut ex decursu hujus Tractatûs manifestè patebit; ergo &c.

Neque obstat quòd Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 3. dicat contritionem, confessionem & satisfactionem hac ratione partes esse, quatenùs requiruntur ad integritatem Sacramenti: namque de industriâ Concilium generali *integritatis* nomine uti voluit ad significanda ea omnia quæ sunt necessaria in Sacramento Pœnitentiæ, ne quæstionem inter Scholæ Theologos disputatam dirimeret, relictâ libertate unicuique per illam integritatem intelligendi, vel essentiam, vel simplicem rei integritatem ad sensum proprium Philosophorum.

Secunda pars probatur: Quia ea pars integralis est dumtaxat, quæ supponit compositum essentialiter perfectum: atqui talis est satisfactio respectu Sacramenti Pœnitentiæ: namque sine illâ valet absolutio data pœnitenti contrito & confesso, ut ostendemus suo loco inferiùs.

Dices 1°. Si satisfactio est tantùm pars Sacra-

menti integrans, nihil ergo producit, adeoque inutilis & otiosa.

Resp. nego sequelam: Utilis enim est, ac omnino necessaria ad remissionem pœnæ temporalis, quæ luenda superest post condonatam culpam & pœnam æternam: sed de his pleniùs infrà, ubi de satisfactione differemus.

Dices 2°. Ecclesia semper parvì fecit absolutionem datam ante satisfactionem expletam, siquidem pœnitentes qui in decursu pœnitentiæ propter periculum mortis fuerant absoluti, ubi convaluerant, remittebat ad ordinem pœnitentium. Ita colligitur ex Concilio IV. Carthaginensi an. 398. Can. 78. ex Arausicano I. an. 441. Can. 3. & aliis.

Resp. inde probari quidem, olim lege ordinariâ datam esse absolutionem post expletos pœnitentiæ labores: at satisfactionem partem esse essentialem, sine quâ nulla sit absolutio sacramentalis, minimè probatur; siquidem constabit ex dicendis, primis etiam sæculis Ecclesiam ratam habuisse absolutionem quæ dabatur certis in casibus ante satisfactionem. Unde Sixtus IV. S. Pontifex contrariam opinionem damnavit an. 1478. in Petro de Osma Doctore Salmaticensi; sicut & sacra Facultas Parisiensis Censurâ latâ in Librum, cui titulus: *Verax Pacificus, Auctore Theophilo Brachet Domino de la Milletiere.* anno 1644. die 23. Junii.

QUÆSTIO TERTIA.

De primâ Pœnitentiæ parte, seu contritione universim sumptâ.

PRiusquam de contritione perfectâ vel imperfectâ, quæ Attritio dicitur, fusiùs differamus, paucis aperiemus quæ spectant ad contritionem universim sumptam, prout abstrahit à perfectâ vel imperfectâ.

Quæres itaque 1°. unde derivetur nomen contritionis.

Resp. à verbo *contero*, id est, in partes minutissimas divido, confringo, scindo; metaphorâ ex corporibus duris ad res spirituales translatâ. Quemadmodum enim cùm ira conteruntur corpora, ut in pulverem redigantur, duritiem & tumorem deponunt, ac se flecti sinunt ad artificis arbitrium; ita pariter cor peccatoris durum ac tumidum adversùs legem Dei contumax, per contritionem emollitur, legi Dei subjicitur, & eò flectit se quò vocat divina gratia. Inde Deus Ezechielis 11. v. 19. *Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum.* Et Joelis 2. v. 13. *Scindite*, inquit, *corda vestra.* Et Psalm. 50. v. 19. cor pœnitens vocatur *cor contritum & humiliatum.*

Quæres 2°. quid sit contritio.

Resp. cum Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. *Contritio est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.*

T. 14. Conc. p. 817. B.

Hæc definitio convenit contritioni universim

sumptæ, prout omni tempore necessaria fuit ad obtinendam veniam peccatorum, cui si addantur hæc verba, *Et voto præstandi omnia quæ requiruntur ad ritè percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ*, habebis definitionem contritionis, prout Legis Evangelicæ propria est, & coïncidit cum definitione istâ apud veteres Scholasticos receptâ, quam refert S. Thomas in Supplemento tertiæ partis q. 1. art. 1. in corpore; nempe, *Contritio est dolor de peccatis assumptus, cum proposito confitendi & satisfaciendi*.

Dicitur 1°. Contritio, *animi dolor*; id est tristitia quædam animi orta ex offensâ Dei: hinc isti Sanctorum clamores quos in sacris Litteris profusos esse legimus, *Laboravi*, inquit David Psalm. 6. v. 7. *in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.* Isaiæ 38. v. 15. *Recogitabo tibi annos meos in amaritudine animæ meæ* &c.

Necessarium esse hunc dolorem animi in Pœnitentiâ, infinitis penè testimoniis comprobant SS. Patres, quæ legere poteris apud Morinum Lib. 1. de Pœnit. c. 14. 15. 16. *In actione Pœnitentiæ*, ait S. Augustinus Enchiridii cap. 65. *non tam consideranda est mensura temporis, quàm doloris.* Et Sermone 7. de tempore, si tamen Augustini est, in Appendice novæ editionis n. 117. *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei.* Et Enarratione in Psalm. 74. *Tritura cordis*, inquit, *pietas, humilitas. Qui se conterit, irascitur sibi; se habeat iratum, ut illum habeat propitium.* Et S. Gregorius Magnus Homil. 34. in Evangelia, *Pœnitentiam*, inquit, *agere, est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare.*

T. 6 p. 220 E.

T. 5. Append. p. 213. A.

T. 4. p. 784. A. B.

T. 1. p. 1609. C.

Dicitur autem *dolor animi*; id est qui in volun-

tate, non in sensu positus est; & quamquam sensibilis dolor aliquando ex animi contritione excitetur, & laudabilis ille sit, non tamen necessarius, cùm in potestate hominis non sit sensibilem hunc dolorem in se excitare: unde contingit non rarò, majorem in sensu exoriri dolorem pro damno aliquo temporali, v. g. parentum morte, quàm pro damno spirituali; ex quo non inferes generatim, majorem esse dolorem animi pro jacturâ rerum temporalium, quàm spiritualium.

Dicitur 2°. *detestatio de peccato commisso.* Per illam autem detestationem aliquid intelligitur à dolore distinctum: nam in Beatis v. g. est detestatio peccatorum, in quibus tamen non est dolor. Est ergo, interprete eodem Concilio Tridentino, detestatio hæc, odium peccati. *Declarat sancta Synodus, hanc contritionem, non solùm cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud Ezechielis* 18. *Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum & spiritum novum. Et certè,* pergit Synodus, *qui illos Sanctorum clamores consideraverit, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci. Laboravi in gemitu meo &c. facilè intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse.* Ita Synodus Tridentina adversùs Lutherum, qui scripserat odium peccati & detestationem vitæ præteritæ inutilem esse, ac optimam pœnitentiam in novâ vitâ esse repositam, quem errorem Canone 5. citatæ Sess. 14. anathemate damnavit.

T.14. Conc. p. 817. C.

Dicitur 3°. *cum proposito non peccandi de cætero:* aliàs falsa & ficta est contritio, vana & larvata

pœnitentia, de quâ meritò Deus apud Jeremiam cap. 3. v. 10. ait, *Non est reversa ad me prævaricatrix in toto corde suo, sed in mendacio.* Unde Isaiæ 1. v. 16. dicitur: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum: quiescite agere perversè, discite benè facere.* Ratio est, quia sincera pœnitentia debet excludere omnem affectum ad peccatum; qui verò non haberet tale propositum non peccandi de cætero, peccati affectum non deposuisset: unde meritò S. Gregorius Magnus Hom. 34. in Evangelia, ait: *Quid prodest, si peccata luxuria quis defleat, & tamen adhuc avaritiæ æstibus anhelat? Quid prodest, si iræ culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidiæ facibus tabescat?* Et S. Augustinus Sermone 7. de tempore, nunc 117. in Appendice, *Multi*, inquit, *assiduè se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare. Professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur: pronuntiatur offensa, non tollitur. Poenitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei.*

T 1. p. 1609. C.

To. 5. Append p. 213. A.

Disputant inter se Scholæ Theologi, quale debeat esse istud propositum non peccandi de cætero, an formale & explicitum, an virtuale & implicitum. Longè verior nobis videtur sententia eorum qui formale & explicitum desiderant: tùm quia de illo expresè mentionem facit Scriptura: tùm quia Concilium Tridentinum propositum illud distinguit ab odio peccati: at nulla fuisset necessitas illud distinguendi, nisi voluisset propositum illud debere esse formale & explicitum; in odio quippe peccati implicitè saltem ac virtualiter includitur propositum illius in posterùm fugiendi.

Additur denique in definitione contritionis,

cum voto præstandi omnia quæ requiruntur ad Sacramentum Poenitentiæ ritè percipiendum; id est, confitendi & satisfaciendi, ut habet contritionis definitio à veteribus Scholasticis adducta. Votum autem illud seu desiderium planè necessarium est, cùm ex institutione divinâ necessaria sit, & confessio peccatorum, & satisfactio pro illis, ut patebit ex dicendis.

Quæres 3°. quænam sint contritionis universim sumptæ affectiones seu proprietates.

Resp. istas præsertim assignari, ut sit libera, bona, supernaturalis, vera, sincera, magna, vehemens.

1°. Contritionem liberam non esse, sed coactam & per vim extortam, censuit Lutherus, quam totam in terroribus conscientiæ & legis comminationibus, quibus anima necessariò commovetur, reposuit: unde nec metum pœnarum bonum esse; nec contritionem ad gratiam præparare, sed hominem hypocritam & magis peccatorem reddere, scripsit ille in Sermone secundo de Pœnitentiâ, Tom. 1. Operum Lutheri editionis Wittembergensis an. 1558. pag. 60. & in Assertione articulorum, quos Leo X. S. Pontifex damnaverat. Quem errorem proscripsit Concilium Tridentinum Sess. 14. Can. 5. his verbis: *Si quis dixerit, eam contritionem quæ paratur per discussionem, collectionem & detestationem peccatorum, quâ quisque recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocri-*

14 Conc. 14.

tam & magis peccatorem; demum illam esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium, anathema sit.

Prima igitur contritionis proprietas est, ut sit actus liber & bonus. Ratio est, quia, qui actus à Deo præcipitur, & disponit ad veniam peccatorum obtinendam, liber esse debet, bonus & honestus: atqui talis est contritio. Joelis 2. v. 13. *Scindite corda vestra. Poenitemini & convertimini*, ait S. Petrus ad Judæos Act. 3. v. 19. *ut deleantur peccata vestra.* Tali contritione concussi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Deo impetrarunt: terrores autem illi conscientiæ incussi, ad contritionem quidem hominem ducunt ac præparant, sed eam non constituunt, ut voluit Lutherus. Adde quòd motiva ex quibus concipitur contritio, planè bona sint & honesta, ut inferiùs ostendemus, ubi de timore pœnæ & attritione disputabimus.

II°. Contritio debet esse supernaturalis, tùm ratione auxilii, tùm ratione motivi per quod excitatur.

Ratione quidem auxilii, seu gratiæ divinæ, sine quâ nullus, ut oportet, de peccatis dolere ac conteri potest, sicut docet fides Ecclesiæ contra Pelagianos, quam hîc probare nostri non est instituti. *Converte me, Domine*, inquit Jeremias cap. 31. *& convertar, quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim convertisti me, egi poenitentiam.* Necessitatem hanc divinæ gratiæ ad contritionem habendam confirmat Concilium Tridentinum Sess. 6. Can. 3. & Sess. 14. cap. 4. ubi ait, *contritionem imperfectam, quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna & poenarum metu com-*

T. 14. Conc. p. 817. D.

muniter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, non solùm non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritûs sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat.

Ratione pariter motivi, supernaturalis esse debet contritio: actio siquidem moralis ex motivo præsertim suam speciem desumit. Cùm igitur contritio debeat esse supernaturalis, necesse est motivum illius esse supernaturale; nulla igitur est contritio, aut saltem ad salutem planè insufficiens, quæ motivo purè naturali nititur. Talis fuit contritio Antiochi peccatum deflentis, non quòd esset offensa Dei, sed propter gravissimum, quo cruciabatur, morbum: talis & contritio Esaü, qui non peccatum, sed amissam deflebat temporalem hæreditatem: talis eorum omnium, qui vel metu mali, vel spe boni alicujus merè temporalis, à peccatis exteriùs se retrahunt. *Qui enim propter beneficia terrena Deum quærunt*, ait S. Augustinus Enarratione in Psalm. 77. n. 20. *non utique Deum, sed illa quærunt. Eo modo timore servili, non liberali dilectione Deus colitur. Sic ergo Deus non colitur: hoc enim colitur quod diligitur. Unde quia Deus rebus omnibus major & melior invenitur, plùs omnibus diligendus est ut colatur.* Et Lib. de gestis Pelagii cap. 5. *Qui propter illa terrena*, inquit, *suscipit legem Dei, ipse est hæres veteris Testamenti.* Motivum igitur contritionis ex amore Dei saltem initiali & inchoato nasci debet, ex spe veniæ consequendæ, ex timore pœnæ æternæ, & amittendæ felicitatis, ex turpitudine peccati, quatenùs est Dei offensa, & aliis hujusmodi ad ordinem supernaturalem perti-

T. 4. p. 828. B. C.

T. 10. p. 199. C.

nentibus. Unde meritò Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1700. propositionem istam censurâ suâ confixit, *Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam. Hæc propositio*, ait Censura, *est hæretica.* Non facile est in praxi ac per actus exteriores discernere motivum supernaturale à naturali; istud enim alterum facilè imitatur, ejusque veluti speciem induit: ex diversis siquidem specie motivis eædem non rarò prodeunt externæ actiones, sicut observat S. Augustinus loco citato in Psalm. 77. n. 10. *Quantùm*, inquit, *attinet ad facta quæ forinsecùs aguntur, & qui timent poenam, & qui amant justitiam, non furantur; & ideò pares sunt manu, dispares corde; pares opere, dispares voluntate.* Atque hinc incertus semper hac in vitâ homo est, an amore, an odio dignus sit; Deumque suppliciter orare continuò debet, ut purum efficiat contritionis suæ seu pœnitentiæ motivum.

Memoires du Clergé, T. 1. p. 733.

T. 4 p. 813. B. C.

Distingui verò debet motivum pœnitentiæ, ab occasione quâ quis ad pœnitentiam excitatur. V. g. Ninivitæ occasione quidem mortis temporalis, & urbis subversionis, quam imminentem Jonas annontiabat, ducti sunt ad pœnitentiam, quæ cùm ipso Dei ore fuerit laudata & commendata, malum illud temporale non habuit pro motivo, aliàs planè insufficiens fuisset ad placandam divinam iram; sed illius occasione concepta fuit ex quodam motivo supernaturali. Quâ ratione multi ex morbo vel aliâ quâcumque afflictione, occasionem habent redeundi ad Deum per veram & sinceram de peccatis suis contritionem.

Ex his manifestum est, falsò & per insignem calumniam Lutherum & Kemnitium Catholicis im-

ponere, quòd naturalem contritionem sufficientem existiment ad veniam peccatorum in Sacramento percipiendam. Quòd si pauci aliqui ex veteribus Scholasticis visi sunt plùs æquo favere naturali contritioni, à cæteris eâ in parte deserti sunt & improbati.

III°. Contritio debet esse vera & sincera; non in solâ mentis aut imaginationis superficie, non in verborum inani strepitu, vel fictis lachrymis, sed in intimâ voluntate ab omni peccati affectu alienâ; quæ non aliis signis meliùs potest demonstrari, quàm fugâ peccati, & exercitio bonorum operum. *Facite fructum dignum pœnitentiæ*, ait S. Joannes Baptista Matth. 3. v. 8. Et cap. 7. v. 16. de falsis Prophetis Christus ait: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Facile est fictam & mendacem, pro verâ & sincerâ, contritionem assumere: ut enim rectè observat S. Gregorius Magnus cap. 9. primæ partis Curæ seu Regulæ Pastoralis, *Fit aliquando ut aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sæpè sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, de mundi autem gloriâ non amare, quod amat.* Et in Librum 1. Regum cap. 15. ait, ex fructibus pœnitentis æstimari debere veritatem ejus pœnitentiæ. *Tunc*, inquit, *benè peccatorem conversum cernimus, cùm dignâ afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur..... in fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoscenda est.* Et Hom. 30. in Evangelia: *Si unusquisque*, inquit, *vestrûm requiratur, an diligat Deum: totâ fiduciâ & securâ mente respondet, Diligo ..... Veritas autem dicit, Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Probatio ergo dilectionis*

T. 2. pag 9. C.

T. 2. part 1. p. 367 E.

T. 1. p. 1575. D.

lectionis, exhibitio est operis..... Verè etenim Deum diligimus, si ad mandata ejus nos à nostris voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc per illicita desideria defluit, profectò Deum non amat; quia ei in suâ voluntate contradicit.

Qui igitur cum fictâ contritione (quamquam eam veram existimaret) accederet ad Sacramentum Pœnitentiæ, ille non modò fructum, sed nequidem ipsum perciperet Sacramentum, quod certè nullum omnino censetur, cùm non adest pars ejus essentialis, qualis est vera & sincera contritio: sicut nullum foret Baptismi Sacramentum, quod quis in vino conferret, etsi putaret se in aquâ baptisare.

Sedulò igitur explorare debet Sacerdos, an vera sit & sincera pœnitentis contritio, priusquàm absolutionis beneficium ipsi impendat: expendet quale sit ejus motivum, an voluntatem peccandi excludat, & cum spe veniæ consequendæ sit conjuncta; quorum certius haberi non potest argumentum, quàm ex mutatione vitæ, ex fugâ peccati & occasionum ipsius, ex praxi seu exercitio bonorum operum, & aliis hujusmodi, ad quæ attendere debere Sacerdotem præcipit S. Carolus Actorum parte 4. Quamquam enim certum sit nullum esse tam obduratum peccatorem, quem Deus præpotenti suâ gratiâ subitò convertere non possit, atque *in poenitentiâ*, sicut ait S. Augustinus Enchyridii c. 5. *non tam considerandam esse mensuram temporis quàm doloris; tamen, quia plerumque*, pergit S. Doctor, *dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba, vel quacumque alia signa procedit.....rectè constituuntur ab iis qui Ecclesiæ præsunt tempora poenitentiæ, ut fiat etiam satis*

T. 6. p. 120. F.

Ecclesia. Causa ergo pensandæ sunt, ait S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia, *& tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcesserit, aut quæ pœnitentia sequuta est post culpam.*

T. 1. pag. 1555. n. 6.

Quæres 4°. quid sit contritionis quantitas, & quanta esse debeat.

Resp. quantitatem contritionis nihil aliud esse quàm ejus magnitudinem ac vehementiam.

Triplici autem sensu magna dici potest contritio, nempe appretiativè, intensivè, & extensivè.

Appretiativè magna dicitur, cùm Deum rebus omnibus anteponit, & mallet potius rerum omnium pati dispendium, quàm Deum offendere.

Intensivè, cùm summo voluntatis ardore & conatu fertur in odium peccati & amorem Dei.

Extensivè, cùm ad omnia & singula peccata, nullo excepto, se extendit, ac nullâ temporis mensurâ definitur.

Appretiatio spectat objectum quod pluris fit rebus omnibus, & motivum propter quod pluris æstimatur.

Intensio, subjectum seu gradum contritionis.

Extensio, peccatorum multitudinem, varietatem, temporis quo durare debeat contritio, mensuram &c. His positis;

Resp. 1°. contritionem summam esse debere appretiativè. Probant Scripturæ multis in locis. Deuteronomii 4. v. 29. *Cùm quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.* Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Matth. 22. v. 37. *Dili-*

ges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ, & in totâ mente tuâ &c. quæ verba nec de contritione, nec de amore intensivè & quoad gradus summo debent intelligi, sed appretiativè dumtaxat quoad æstimationem: quia nempe divisum esse non debet cor nostrum inter Deum & creaturam, sed ita totum Deo mancipatum, ut bonorum omnium, etiam vitæ propriæ, jacturam pati potius homo velit, quàm Deum offendere & ab eo separari. Modum hunc insinuavit Christus, cùm dixit Matth. 10. v. 37. *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus; & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.* In eâ animi præparatione erat S. Paulus, cùm fretus divinâ misericordiâ dicebat Rom. 8. v. 35. *Quis nos separabit à charitate Christi? An tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? An persecutio? Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque instantia, neque futura.....neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei quæ est in Christo Jesu Domino nostro.* Ita Scripturæ laudata testimonia exponit S. Aug. L. 1. de Doctrinâ Christianâ c. 22. *Cùm ait Scriptura*, inquit, *Diliges Dominum tuum ex totâ animâ, ex totâ mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & quasi locum dare ut aliâ re uti velit.*

T. 3. part. 1. p. 11. E.

Ratio est, quia dolor de peccatis quatenus sunt Dei offensa, debet esse super omnia, sicut & amor Dei: si enim Deo aliquid anteponatur, & dolor falsus est, & amor planè nullus; imò major Deo inferri non potest injuria, quàm si creatura ipsi anteponatur, quod facit quicunque peccat. *Diabolum enim Domino præponit*, ait Tertullianus L. de Pœniten-

Pag. 123. D. tiâ c. 5. *& comparationem agere videtur, qui utrumque cognoverit, & judicato pronuntiare eum meliorem, cujus se esse maluerit.*

Resp. 2°. optandam esse & optimam contritionis quoad gradus intensionem, non tamen necessariam.

Ratio primæ partis est, quia cùm Deus sit summè diligibilis, & peccatum summè odibile, nullus timeri debet excessus aut in amore Dei, aut in odio peccati; atque graduum magnitudo & intensio optanda est maximè. *Quàm magna deliquimus*, ait Pag. 178. S. Cyprianus in Tractatu de lapsis, *tam granditer defleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non desit; pœnitentia crimine minor non sit.*

Ratio secundæ partis est, tùm quia nullus assignari potest certus & determinatus intensionis gradus necessarius ad essentiam vel contritionis, vel amoris Dei constituendam, sicut inferiùs ostendemus; tùm quia Scripturæ testimonia mox relata exponi rectè possunt *de totalitate integritatis & perfectionis, non verò de totalitate gradualis intensionis*, ait Melchior Canus de Pœnitentiâ parte 3. tùm quia intensio gradûs non est in potestate hominis; tùm denique quia, inquit Estius in 4. dist. Pag. 215. col. 1, B. 16. paragr. 7. intensio actûs voluntatis sequitur vehementiam objecti moventis: atqui objectum sensibile naturaliter vehementiùs movet & afficit voluntatem, quàm objectum intelligibile aut spirituale. Unde sicut amor bonorum sensibilium potest esse intensior quàm spiritualium, ita & dolor qui ex malis sensibilibus percipitur, intensior esse potest eo qui concipitur propter mala spiritualia, cujusmodi sunt peccata, idque citra culpam hominis, propterea quòd homo in corpore corruptibili

constitutus, vehementiùs moveatur sensibilibus tam bonis, quàm malis, etiamsi ea absolutè non magis diligat, aut detestetur, modo appretiativo; quod exemplo sanctorum Virorum comprobatur. Jacob Gen. 37. & David 2. Regum 19. longè vehementioris doloris signa dedêre pro morte filiorum suorum, quàm pro suis peccatis.

Resp. 3°. necesse non esse ut contritio summa sit extensivè, hoc est, ut tot sint numero contritionis actus, quot sunt numero peccata; una etenim sufficit universalis contritio, quæ ad omnia commissa peccata se extendat: pariter nulla certa est ac præfixa temporis mensura necessaria ad essentiam contritionis.

Ratio primæ partis est, tùm quia impossibile aliquando est peccatori, omnia & singula sua peccata recensere, iis præsertim, quorum iniquitates supergressæ sunt numerum capillorum capitis: tùm quia aliquando non expedit, ut peccator singulos actus distinctè memoriâ suâ revolvat, præsertim in materiâ luxuriæ, ubi rei præteritæ memoria & distincta cogitatio voluptatis sensum excitare posset, & voluntatis consensum trahere; caro enim infirma, spiritus autem promptus: tùm denique quia formale motivum contritionis, nempe dolor de offensâ, æqualiter ad omnia peccata se extendit, nec fieri potest ut quis de uno peccato, quatenus est offensa Dei, sincerum habeat dolorem, quin pariter de omnibus doleat; unica ergo sufficit contritio, quæ ad omnia peccata detestanda referatur: quamquam hortandi sunt pœnitentes, ut quantùm fieri possit, pro peccatorum numero, augeant & numero contritionis actus, atque recogitent omnes annos suos in amaritudine animæ suæ.

Ratio secundæ partis est, quia potest Deus in momento hominem quamtumvis induratum ad se convertere, neque certam postulat temporis mensuram & durationem. *Impietas impii*, ait Ezechiel c. 33. v. 12. *non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit.* Et Judith 5. v. 19. *Quotiescunque pœnituerunt se recessisse à culturâ Dei sui, dedit eis Deus cœli virtutem resistendi.*

Pag. 204. Eadem est SS. Patrum doctrina. *In isto mundo*, ait S. Cyprianus ad Demetrianum, *pœnitentia nulla sera est.... Licet sub ipso exitu & vitæ temporalis occasu pro delictis roges, & Deum fide implores, venia confitenti datur.* Et S. Augustinus Enchiridii cap. 65. *In actione pœnitentiæ*, inquit, *non tam considerandа est mensura temporis, quàm doloris.* Seriò tamen admonent iidem SS. Patres, ne pœnitentia ad extremam usque vitam differatur, tùm cùm difficilè admodum ab inveterato habitu & peccandi affectu voluntas retrahitur, & infirmitas corporis animam aggravans, seriis illis cogitationibus vix locum relinquit, ac pœnitentiæ sensum valde incertum facit & dubium.

T. 6. p. 210. B.

Quæres 5°. an contritio de peccatis necessaria sit, & quo jure.

Resp. planè necessariam esse jure divino, naturali, & Ecclesiastico. 1°. Jure divino: expressa enim est Dei voluntas in Scripturis. Ezechielis 18. v. 30. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.* Et Luc. 13. v. 3. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* Unde Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. *ait quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum, contritionis motum fuisse necessarium.* Et S. Aug. L. de duabus animabus cap. 14. ait, *posse quidem aliquem dicere non se peccare*;

T. 8. p. 90. C.

et nullam esse barbariem quæ dicere audeat, non esse pœnitendum, si peccaverit. 2°. Jure naturali necessaria est contritio, ait S. Th. 3. parte q. 84. art. 7. ad 1. *De jure, inquit, naturali est, quòd aliquis pœniteat de malis quæ fecit, quantùm ad hoc quòd doleat se fecisse, & doloris remedium quærat per aliquem modum, & quòd etiam aliqua doloris signa ostendat.* 3°. Necessaria est contritio præcepto Ecclesiastico, quia necessaria est confessio saltem semel in anno facienda ex mandato Ecclesiæ: at valida non est sine contritione.

Quæres 6°. an de peccatis venialibus, perinde ac de mortalibus, necessaria sit contritio.

Resp. affirmativè, peccata enim venialia vera sunt peccata. *Nec quemquam putes,* ait S. Aug. Epistolâ 93. aliàs 48. *ab errore ad veritatem, vel à quocunque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentiâ posse transire.* T. 2. p. 232. G.

Quæres 7°. quo tempore obliget præceptum contritionis.

Resp. 1°. certum esse apud omnes Theologos, optimam esse praxim eorum qui peccatum, statim ac commissum fuit, detestantur, juxta istud Ecclesiastici, *Non tardes converti ad Dominum.* Ratio- Eccli. 5. v. 8. nem reddit S. Gregorius Magnus Hom. 11. in Ezechielem, *quia peccatum quod non fuit pœnitentiâ deletum, suo pondere trahit ad aliud.* T. 1. pag. 1289. C.

Resp. 2°. præceptum contritionis obligare posse vel per se, vel per accidens, ratione alterius præcepti urgentis quod sine contritione impleri non potest. Priori modo obligat in articulo mortis, quia tenetur quisque saluti animæ suæ consulere; sine contritione verò & pœnitentiâ nemo potest esse salvus. Posteriori modo obligat quando urget præ-

ceptum percipiendæ v. g. Eucharistiæ aut Confirmationis : cùm enim Sacramenta hæc vivorum sint, debet, qui ad ea accedit, priùs vivere vitâ animæ, quam quidem sine contritione habere non potest. Non minùs certum videtur, teneri peccatorem non differre in multum tempus suam pœnitentiam & conversionem, quia tenetur quilibet fugere periculum morale indurationis in malo, & impœnitentiæ finalis: at in istud periculum incurrit, qui pœnitentiam de die in diem ita differt, & maximam vitæ partem in habitu peccati transigit.

Tota igitur quæstio quæ Theologos varias in partes distrahit, est an præceptum contritionis obliget sub peccato, statim ac peccatum commissum est; an verò saltem quoties memoriæ occurrit; an saltem diebus festis, quibus ex Ecclesiæ præcepto tenentur Fideles Missæ sacrificio interesse; an denique semel in anno, cùm urget mandatum Ecclesiasticum annuæ confessionis, & communionis paschalis, an sæpius: habet enim suos patronos quælibet ex istis opinio, de qua quæstione lege Melchiorem Canum Relectione de Pœnitentiâ parte 4. ubi ait

Pag. 861.

1°. hominem statim à peccato commisso non teneri præcepto contritionis, sicut nec præcepto confessionis: tùm quia videtur hic esse Fidelium omnium consensus, qui circumstantiam hanc in confessione suâ declarare non assueverunt: tùm quia si novum committitur peccatum, tot erunt numero multiplicanda peccata, quot momenta temporis defluxerint à peccato commisso, & omissâ contritione: tùm quia præceptum contritionis affirmativum est, quod non obligat nisi tempore necessitatis; tùm quia sicut alia media ad salutem necessaria,

nempe fidem, Baptismum, confessionem, statim usurpare non tenemur, ita nec pœnitentiam.

Ait 2°. non teneri hominem pœnitentiam agere quoties peccata memoriæ occurrerint, sive speculativè, sive practicè occurrerint: tùm quia obligatio reliquorum præceptorum ex necessitate rei sumitur, non ex memoriâ aut intelligentiâ nostrâ: tùm quia nullum extat tale Dei mandatum, ut peccata detestemur, quoties occurrunt memoriæ: tùm quia non peccat mortaliter qui non diligit Deum, quantumcumque divina bonitas proponatur omni dilectione dignissima, nisi necessitatis articulus intercedat. Idem de præcepto fidei & spei videre licet. Contrariam nihilominus sententiam tuentur S. Antoninus 3. p. titul. 14. c. 18. S. Bonaventura in 4. dist. 16. q. 2. S. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. Pag. 863.

Ait 3°. in diebus festis non obligari hominem ad contritionem eliciendam: præceptum etenim, ait Canus, *de colendo Deo, quo festis diebus adstringimur, opera religionis præscribit: at pœnitentia religionis opus non est, sed vindicationis.* Verùm pace tanti Theologi dixerim, in pœnitentiâ non tantùm vindictam & satisfactionem includi, sed & amorem Dei ac propositum vitæ melioris; quæ certè opera sunt religionis, & ad Dei cultum referuntur. Præcepto igitur Ecclesiastico de audiendâ diebus festis Missâ, satisfacit, qui cum attentione, modestiâ, animo religionis, divinis interest mysteriis, Deumque rogat, ut velit gratiam compunctionis concedere. Affectus ergo ille sufficit, nec sub pœnâ novi mortalis peccati exigenda perfecta contritio, nisi velis, quod absit, peccatores à sacrificio Missæ retrahere, cui non interesse potius eligerent, Pag. 864.

quàm novum committere peccatum; imò & hoc prætextu, ne interessent, uterentur.

Ibid. Ait igitur 4°. præceptum contritionis obligare in articulo necessitatis, ut reliqua omnia præcepta affirmativa. Necessitatis verò illius articulus est 1°. in articulo mortis. 2°. cùm quis tenetur vel administrare, vel recipere Sacramentum aliquod, vel quemcumque alium exercere actum, qui requirat in homine præviam gratiam; quam postremam contritionis necessitatem accidentariam appellat, ortam scilicet non à præcepto pœnitentiæ, sed ab alio præcepto de dignâ Sacramentorum vel susceptione vel administratione. Ita Melchior Canus.

His tamen duobus necessitatis casibus addendum existimamus alium, cùm nempe ex defectu contritionis & pœnitentiæ, morale periculum est futuræ indurationis & impœnitentiæ. Figi reverâ non potest, nec mathematicè determinari instans illud temporis quo premat talis necessitas: sed ex negligentiâ peccatoris in suâ procurandâ salute, ex longâ Dei oblivione, ex inveterato peccandi habitu, ac torpore letargico quo in voluptatibus consepultus de Deo vix cogitat quidquam, facilè intelliget prudens Sacerdos, negligentiam hanc in salute promovendâ, novum esse peccatum, quod in confessione aperire tenetur pœnitens, ac detestari, adeoque violatum ab ipso contritionis & pœnitentiæ faciendæ mandatum. Lege eâ de quæstione Suarem in tertiam partem de Pœnit. q. 90. disp. 15. art. 4. sectione 5. & seq. pag. 209.

Quæres 8°. an necesse sit contritionem esse sensibilem.

Resp. necesse non esse, quia constat exemplo virorum sanctorum, eos aliquando majori sensibili

dolore affectos fuisse ex morte v. g. filiorum ac parentum, quàm ex offensâ Dei. Ratio est, quia sensibilitas illa ex nobis non pendet, sed ut plurimùm ex imaginatione ac naturâ temperamenti profluit.

Quæres ultimò, quotuplex sit contritio.

Resp. duplicem distingui à Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. perfectam unam, quæ justificat ante actualem Sacramenti perceptionem; alteram imperfectam, quæ dicitur attritio, nec justificat sine Sacramento. De utrâque quoniam graves excitantur inter Theologos controversiæ, duplici distinctâ Quæstione differemus.

QUÆSTIO QUARTA.

De contritione perfectâ.

Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 4. circa perfectam contritionem duo docet. Primum, *contingere aliquando eam charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare, priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur*: alterum, *reconciliationem hanc ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illâ includitur, non esse adscribendam.* Verùm non declaravit neque definivit 1°. undenam repetenda sit ratio essentialis ac specifica contritionis & charitatis perfectæ. 2°. an contritio perfecta sit dispositio necessariò requisita ad percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ. 3°. an semper & ordinariè, an aliquando dumtaxat & in casu necessitatis, perfecta contritio justitiam conferat, antequam actu Sacramentum percipiatur. 4°. denique, quale sit illud votum seu desiderium Sacra-

T. 14. *Conc.* p. 817. D.

Estius in 4. dist. 17 paragr. 2. pag. 239.

menti quod includitur in contritione; an requiratur formale & explicitum, an virtuale & implicitum sufficiat? circa quæ cùm nihil fuerit à Synodo expresse pronuntiatum, salvâ fide dissentiunt Theologi.

Hæc igitur quatuor capita totidem Articulis expendenda nobis sunt.

I°. in quo consistat essentialis & specifica ratio contritionis & charitatis perfectæ.

II°. an contritio perfecta, non tantùm in casu necessitatis, sed quoties contingit eam esse perfectam, seu ordinariè, hominem Deo reconciliet, priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu percipiatur.

III°. an perfecta contritio sit dispositio necessariò prærequisita ad percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ.

IV°. an & quale votum seu desiderium Sacramenti necessarium sit.

ARTICULUS PRIMUS.

In quo consistat ratio essentialis & specifica, contritionis & charitatis perfectæ.

AD omnem ex hac controversiâ nominis ambiguitatem statim removendam,

Observandum 1°. nomine charitatis nos hîc intelligere veri nominis charitatem, seu amorem Dei propter seipsum:

Observandum 2°. non rarò apud SS. Augustinum & Thomam charitatis nomine quemlibet generatim intelligi boni ac recti amorem, quodcunque illud sit, sive morale, sive supernaturale. Quo

sensu dixit S. August. L. de Gratiâ Christi cap. 21. *Quasi verò aliud sit bona voluntas, quàm charitas.* Et Lib. de moribus Ecclesiæ cap. 15. referente S. Thoma 1. 2. qu. 62. art. 2. ad 3. *Qualibet virtus*, inquit, *est ordo amoris.* Quæ verba exponens S. Thomas loco mox citato, ait: *Licet charitas sit amor, non tamen omnis amor est charitas. Cùm ergo dicitur, quòd omnis virtus est ordo amoris, potest intelligi vel de amore communiter dicto, vel de amore charitatis. Si de amore communiter dicto, sic dicitur qualibet virtus esse ordo amoris, in quantùm ad quamlibet cardinalium virtutum requiritur ordinata affectio: omnis autem affectionis radix & principium est amor. Si autem intelligatur de amore charitatis, non datur per hoc intelligi, quòd qualibet alia virtus essentialiter sit charitas; sed quòd omnes aliæ virtutes aliqualiter à charitate dependeant.*

To. 10. pag. 239.

Idem fermè repetit Angelicus Doctor 2. 2. q. 17. art. 8. in corp. *Spes*, inquit, *& omnis appetitivus motus ex amore derivatur, ut suprà habitum est, cùm de passionibus ageretur. Amor autem quidam est perfectus, quidam imperfectus: perfectus quidem amor est, quo aliquis secundùm se amatur; utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundùm seipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat, sicut homo amat rem quam concupiscit. Primus autem amor pertinet ad charitatem, quæ inhæret Deo secundùm seipsum: sed spes pertinet ad secundum amorem; quia ille qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit. Et ideo in viâ generationis spes prior est charitate.*

Ibidem q. 19. art. 6. in corp. *Amor sui tripliciter se potest habere ad charitatem. Uno enim modo contrariatur charitati, secundùm quòd aliquis in amore pro-*

prii boni finem constituit: alio verò modo in charitate includitur, secundùm quòd homo se propter Deum, & in Deo diligit: tertio modo à charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur: puta cùm aliquis diligit seipsum, secundùm rationem proprii boni; ita tamen quòd in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis sit ad charitatem.

Nihil certè iis Angelici Doctoris testimoniis expressius desiderari potest, quo probetur, juxta sanctum Doctorem, dari quemdam amorem rectum & honestum, qui tamen non sit amor charitatis propriè dictæ.

Doctrinam hanc hauserat sanctus Doctor ex D. Augustino multis in locis, maximè verò Serm. 349. aliàs 52. de tempore, ubi duplicem distinguit charitatem, unam divinam, alteram humanam vel licitam vel illicitam. Sed non est hujus loci diutiùs in his immorari.

Observandum 3°. ex modò dictis duo inferri.

Primum, nomine & auctoritate S. Augustini Jansenianos abuti, cùm multa ex illo S. Doctore testimonia promiscuè congerunt, ut probent, sine charitate quamlibet hominis actionem vitiosam esse, ac verum peccatum, saltem omissionis. Certum etenim est S. Doctorem nomine charitatis non semper intelligere charitatem propriè dictam, seu amorem Dei propter seipsum; sed generatim quemlibet recti & boni amorem.

Secundum, falsum prorsus esse charitatem, vel habitualem, vel actualem perfectam, vel actua-

lem inchoatam & imperfectam necessariam esse, ut actus moralis bonus sit, non verum, saltem ex omissione, peccatum. Primus error fuit Joannis Hus in Concilio Constantiensi proscriptus Sessione decimâ quintâ. Secundus error fuit Baii, ut constat ex trigesimâ octavâ propositione inter Baianas. Tertius denique error, est discipulorum Baii, qui nullum actum medium agnoscunt, qui non fit aut ex charitate propriè dictâ, aut ex vitiosâ cupiditate; atque omnia, non tantùm Infidelium opera, sed etiam Fidelium, vera esse peccata, saltem omissionis, contendunt, eo ipso quo per veram charitatem actualem ad Deum, tanquam ad ultimum finem, non referuntur: unde manifestè sequitur, actus fidei, spei, timoris supernaturalis, si ex charitate non sint, vera esse peccata. Putida argutia est, quod aiunt, omissionem illam culpabilem non cadere in actionem ipsam, quæ bona supponitur ex officio & fine proximo; sed cadere in ipsum operantem. Namque si actio quælibet moralis, ut bona sit, non verum omissionis peccatum, referri ad finem ultimum ex verâ charitate debeat, certè defectus ille relationis in ipsam actionem directè cadit, eamque vitiat ac inficit: moralis enim actio, in mente adversariorum, bonitatem suam desumit, non tantùm ex objecto, officio & fine proximo; sed ex relatione ad finem ultimum, qua relatione deficiente, actio verum peccatum est, quo primum ac maximum amoris Dei mandatum violari clamitant. Non absimili argutiâ & fraudulentâ distinctione actionis, & agentis, abusus fuerat Jansenius L. 5. de gratiâ Christi cap. 21. ut efficiat timorem pœnæ ex se ipso quidem rectum esse, ex parte verò timentis, qui eum ex motivo chari-

T. 12. Conc. p. 133.

Edit. Lovan. T. 3. p. 543. & seq. Edit. Roth. T. 3. p. 230. & seq.

tatis non refert ad Deum, tanquam ad finem ultimum, vitiosum. Quantùm porro ista remota sint & aliena à Catholicâ doctrinâ, norunt omnes Orthodoxi: habent enim virtutes fidei, ac spei, & aliæ morales, proprium suum objectum & motivum à charitate ipsâ distinctum; quæ cùm in ordine ad finem supernaturalem in actus suos erumpere non possint sine auxilio divinæ gratiæ, consequenter bonam aliquam voluntatem, & aliquid dilectionis includunt, quod nomine charitatis donari potest, non quidem propriè ac strictè sumptæ, quatenus est virtus theologica, sed generatim quatenus est amor recti, seu, ut ait Augustinus, quatenus *omnis virtus est ordo amoris*: tametsi, ut advertit S. Thomas, *omnis amor non sit charitas.* Erat hîc profectò D. Augustini sensus L. de Gratiâ & libero arbitrio cap. 18. cùm dicebat: *Præcepto dilectionis* (ut invicem diligamus) *admonitum est liberum arbitrium ut quæreret Dei donum: quod quidem sine suo fructu prorsus admoneretur, nisi priùs acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret, unde quod jubebatur impleret.* Gratiam excitantem hîc *dilectionem* appellat Augustinus, sicut *charitatem* dixerat esse bonam voluntatem. *Quid est charitas, nisi bona voluntas?*

T. 10. pag. 737. E.

Verùm de hoc argumento propriùs erit dicendi locus, ubi de actibus humanis & de præcepto charitatis disputatio instituenda erit: sufficiat hîc nostros Theologiæ Candidatos monuisse de variâ apud SS. Augustinum & Thomam nominis charitatis significatione, & abusu atque errore Jansenianorum in hocce argumento.

Observandum denique, consentire quidem omnes Theologos, perfectam esse contritionem cùm

informatur

informatur charitate perfectâ : verùm disputant de formali ratione ex quâ repetenda sit charitatis, & consequenter contritionis, perfectio.

Opiniones Scholæ.

Missâ nonnullorum veterum Scholasticorum sententiâ, qui perfectam contritionem dixerunt eam, quæ vel formaliter informatur gratiâ habituali seu sanctificante, vel ipsius est effectus naturâ tantùm posterior; atque omnem de peccatis dolorem, imò & amorem Dei, qui præcedebat gratiæ habitualis infusionem, attritioni seu imperfectæ contritioni adscribebant; missâ, inquam, hâc opinione jam obsoletâ, de qua Morinus L. 8. de Pœnit. cap. 2. 3. & 4. tres dumtaxat opiniones hîc expendemus.

Prima charitatem seu amorem Dei perfectum appellat eum qui est super omnia, imperfectum verò qui initialis est dumtaxat, & non super omnia: pariter contritionem perfectam eo titulo distinguit ab imperfectâ, quòd perfecta sit ex motivo dilectionis Dei super omnia, non verò imperfecta.

Secunda opinio in omni vero & sincero Dei amore conditionem hanc necessariò exigit, ut sit super omnia; & totam distinctionem specificam charitatis & contritionis perfectæ quæ justificat, ab imperfectâ quæ non justificat, repetit ex gradûs intensione seu remissione.

Tertia denique distinctionem hanc desumit ex specifico motivo charitatis seu amoris Dei; huncque perfectum esse contendit amorem, qui versatur circa Deum in se summè bonum & perfectum, nullo explicito ad proprium amantis commodum respectu: illum verò imperfectum, aut saltem mi-

nùs perfectum, qui impar est ex se homini justificando; qui versatur circa Deum ut nobis bonum, hoc est quatenus nostra est felicitas & beatitudo ultima. Primus amor vocatur amicitiæ & benevolentiæ, qui proprius est charitatis; alter vocatur concupiscentiæ, qui ad virtutem spei pertinet, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 17. art. 8. in corp. Contritionem consequenter perfectam esse vult hæc opinio, quæ procedit ex amore Dei, quatenus in se absolutè summè bonus est; imperfectam verò seu attritionem, quæ concipitur ex motivo amoris Dei quatenus nostrum est bonum, nostra felicitas & finis ultimus. Prioris amoris objectum, est bonitas Dei absoluta; posterioris verò, bonitas ad nos relativa.

Duplex verò hîc cautè declinandus erroris scopulus.

Primus est Quietistarum, qui specificum charitatis motivum ita constituunt in consideratione divinæ bonitatis in se & absolutè, sine ullo ad nos respectu ac ordine, ut motivum propriæ felicitatis æternæ, non solùm ab actu fluente & transitorio charitatis, sed etiam ab ejus habitu permanente, non abstrahendo tantùm, sed etiam excludendo rejiciant. *Datur habitualis status*, ait prima propositio ex viginti quas Innoc. XII. confixit an. 1699. *qui est charitas pura, & sine ullâ admixtione motivi proprii interesse.... Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent ampliùs in eo partem. Non amatur ampliùs Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.* Scilicet existimant illi, posse animam ad eum perfectionis spiritualis statum fixum ac permanentem devenire, in quo solâ divi-

Rec. des bulles pag. 69.

næ bonitatis & infinitæ perfectionis consideratione sic tota absorpta est, ut de suâ propriâ æternâ beatitudine in Deo consequendâ non tantùm per abstractionem mentis ampliùs non cogitet, verùm etiam omne istud proprii commodi & æternæ beatitudinis motivum excludat & rejiciat, nullum spei ac cæterarum virtutum exercitio locum relinquens: quem errorem jam diu ab Ecclesiâ in veteribus Gnosticis, & ætate nostrâ in Molinoso cæterisque Quietistis proscriptum refellere, non est præsentis nostri instituti, sed pertinet ad Tractatum de virtute charitatis & spei. In eo igitur statu anima sui penitus oblita ac quasi torpens, non agit, sed patitur; nec desiderio suæ beatitudinis excitatur, nec ullo afficitur proficiendi studio: nec illi curæ est inordinatos concupiscentiæ motus reprimere, quibus fræna intemperanter laxat.

Alter erroris scopulus hîc declinandus, est Lutheranorum, & ipsorum etiam Quietistarum, quibus placet amorem Dei ex motivo æternæ mercedis consequendæ conceptum, mercenarium esse, impurum, illicitum; ex quo virtutis spei fundamenta concuti & omnino everti nemo non videt. Constabit ex dicendis Quæstione sequenti, quàm à fide Catholicâ alienus sit error iste.

Ab hoc duplici vitioso excessu æqualiter recedunt Orthodoxi Theologi, quamquam inter se nonnihil dissentiant circa formale ac specificum charitatis objectum. Quamvis enim communis hæc videatur esse sententia, primarium ac specificum charitatis objectum Deum esse, quatenus in se & absolutè summè bonus est ac perfectus, sunt tamen qui existimant, Deum ut nobis bonum, hoc est quatenus est nostra felicitas ac finis ultimus, esse

quoque objectum formale & specificum charitatis, non quidem primarium, at secundarium saltem primario subordinatum; adeoque amorem Dei conceptum ex motivo æternæ felicitatis in Deo consequendæ, à verâ & propriâ charitate elici contendunt. Alii verò, etsi concedant motivum æternæ felicitatis ab actu charitatis nonnisi per abstractionem mentis divelli, quia nempe eo in actu mens non attendit ad suam propriam beatitudinem, non verò per exclusionem, siquidem charitas actus spei imperat, sicut vicissim spes ad charitatem ducit; volunt tamen proprium specificum formale & adæquatum motivum charitatis esse Deum in se absolutè summè bonum, sine ullo ad nos explicito respectu: formale verò motivum spei esse Deum quatenus nobis bonus, seu quatenus est nostra beatitudo & finis ultimus; & consequenter amorem Dei conceptum ex motivo nostræ beatitudinis, non ad charitatem, sed ad spem referendum esse arbitrantur: atque ex eo dumtaxat capite repetendum discrimen amoris perfecti & imperfecti, seu illius qui est à charitate, quæ per se hominem Deo reconciliat, & illius qui est à spe, quæ per se non reconciliat hominem Deo sine Sacramento.

In hac gravissimorum Auctorum pugnâ istud saltem certum & ex utrâque parte concessum videtur, quod nostræ præsenti quæstioni sufficeret, nempe actum amoris Dei qui concipitur ex motivo divinæ bonitatis in se absolutè & simpliciter consideratæ, perfectiorem esse alio, qui concipitur ex motivo nostræ felicitatis æternæ; siquidem motivum istud posterius est tantùm objectum charitatis secundarium, aliud verò est primarium: unde sequitur, charitatem illam & contritionem perfectam

esse ac parem homini justificando; cujus motivum primarium est suprema & infinita Dei bonitas ac perfectio in se absolutè considerata; illam verò non ita perfectam esse, nec parem homini justificando ante Sacramentum, cujus motivum formale est propria felicitas in Deo consequenda. His ita præmissis, sententiam nostram sequentes Conclusiones aperient.

Prima Conclusio.

Omnis amor Dei essentialiter verus, debet esse super omnia; nec eo præcisè charitas & contritio perfecta distinguitur ab imperfectâ, quòd ista non sit super omnia, illa verò sit super omnia.

Observa non idem nobis hic esse, amorem Dei essentialiter esse verum, & esse perfectum: prius denotat omnem & quemlibet Dei amorem generatim sumptum, prout abstrahit à perfecto vel imperfecto, & exigit essentialiter ut sit super omnia; aliàs verus non esset Dei amor: posterius designat amoris perfectionem, & ad certam speciem perfectam Dei amorem contrahit ac determinat. Hæc verò perfectio specialis non ex eo sumitur, quòd amor sit super omnia, siquidem istud omni vero Dei amori convenit; sed ex motivo speciali amoris, qui dicitur charitas, & qui occupatur circa Deum in se summè bonum & perfectum.

Observa 2°. amorem Dei super omnia, quicunque sit, includere semper & necessariò formalem, vel saltem virtualem voluntatem observandi Dei mandata, & ipsi placendi in omnibus.

Observa 3°. duobus modis amorem Dei dici posse super omnia. 1°. simpliciter & absolutè, cum

scilicet quis seipsum in Deum explicitè refert, ita ut suum ultimum finem, tùm objectivum, tùm subjectivum, positivè & explicitè in Deo constituat; & hoc sensu solus amor charitatis propriè dictæ super omnia dici potest. 2°. Amor Dei dici potest super omnia secundùm quid & in aliquo genere; cùm scilicet aliquis ita dispositus est, ut rerum omnium ac etiam propriæ vitæ dispendium potiùs pati velit, quàm Deum offendere, licet nondum semetipsum in Deum expressè referat, nec suum ultimum finem subjectivum in ipso reponat, quod est proprium charitatis: eo sensu nostra intelligi debet Conclusio.

Observa denique, præsentem controversiam à Concilio Tridentino definitam non fuisse, atque de industriâ ab istis terminis, *super omnia*, abstinuisse, cùm inter dispositiones necessarias ad obtinendam justificationis gratiam, recensuit dilectionem Dei. Ita narrat oculatus testis Andreas Vega scribens in caput 5. & 6. Sessionis 6. L. 6. cap. 29. *Sancta Synodus*, inquit, *non statuit hoc loco, an dilectio Dei quæ disponit ad justitiam, sit dilectio Dei super omnia. Temperatum prorsus est à verbo*, super omnia; *tantùmque est definitum, dilectione Dei disponi peccatores ad justitiam.* Ratio est, quia noluit Synodus quæstionem inter Scholasticos agitatam de amore Dei in contritione imperfectâ seu attritione necessario, dirimere ac definire, ut postea dicemus. His prænotatis.

Pag. 118. col. 1.

Probatur prima pars Conclusionis. 1°. auctoritate Scripturæ, quæ nullum alium Dei amorem commendat, præter eum qui est super omnia; nullam aliam contritionem, quàm quæ fiat ex toto corde. Matth. 22. v. 36. *Diliges Dominum Deum tuum ex*

toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ, & in totâ mente tuâ. Hoc est maximum & primum mandatum. Idem repetitur Marci 12. v. 30. Lucæ 10. v. 27. quæ verba de dilectione Dei summâ appretiativè seu super omnia, non verò intensivè & quoad gradum, intelligenda esse suprà diximus, ubi quærebamus quanta esse debeat contritio. Hunc appretiativè summum seu super omnia Dei amorem expressit Christus Matth. 10. v. 37. cùm dixit: *Qui amat patrem aut matrem plùs quàm me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.* Deuteronomii 4. v. 29. *Cùm quæsieris Dominum Deum tuum invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.* Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.*

Probatur 2°. ex SS. Patribus. Ex multis sufficiant

S. Chrysostomus Homil. 9. in cap. 5. Epistolæ ad Romanos. *Cùm autem*, inquit, *Dei amor extiterit, tum demum omnia infra se posita habet.* Edit. ComMel. p. 96.

S. Hieronymus ad caput 10. S. Matth. exponens mox citata verba, *Ama*, inquit, *post Deum, patrem; ama matrem, ama filios.* T. 4. part. 1. p. 40.

S. Ambrosius in Lucam Lib. 7. n. 136. *Non diligere parentes*, inquit, *sed eos Deo præferre prohiberis.* To 1. pag. 1443. C.

S. Augustinus L. 10. Confessionum c. 29. *Minùs te amat*, inquit, *qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* T. 1 p 184. E.

Et Lib. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 8. *Deus nobis est summum bonum: neque infrà remanendum nobis est, neque ultrà quærendum: alterum* Ib p. 692. D.

enim periculosum, alterum nullum est.

Et Epistolâ 155. aliàs 52. ad Macedonium c. 4. *Deus*, inquit, *est quo nihil melius invenimus; cui si diligendo aliquid vel præponimus, vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus.*

T. 2. p. 540. E.

Denique Sermone 159. aliàs 17. de verbis Apostoli. *Amanda*, inquit, *est justitia; & in hac justitiâ amandâ gradus sunt proficientium. Prius est ut amori justitiæ non præponantur omnia quæ delectant. Ipse est primus gradus.*

T. 5. p. 766. B.

Hanc esse communem Scholasticorum sententiam affirmat Vega L. 6. c. 28. de Justificatione; quamquam cap. 30. observet in Doctoribus antiquis verba hæc, *super omnia*, non legi, cùm exigunt amorem Dei ad justificationem, quia nempe satis intelliguntur in ipsâ voce *amoris Dei* per se contineri. Ea tamen expressit S. Th. 3. parte q. 86. art. 3. in corpore, ubi docet *ad rationem veræ pœnitentiæ requiri ut detestetur peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum.* Et 2. 2. q. 26. art. 3. in corpore: *Super communicationem bonorum naturalium nobis à Deo factorum, fundatur amor naturalis, quo non solùm homo in suæ integritate naturæ super omnia diligit Deum, & plus quàm seipsum, sed etiam qualibet creatura suo modo.*

Probatur 3°. evidenti ratione theologicâ. Namque

I°. Nullus verus supponi potest amor Dei, qui non habeat adjunctam veram voluntatem formalem vel virtualem servandi Dei mandata, & ipsi in omnibus placendi. Joan. 14. v. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Et Epistolæ 1. c. 4. v. 20. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.* Unde veri amo-

ris nomen non meretur simplex illa complacentia, quâ quis in contemplandâ divinâ excellentiâ otiosè immoratur, firmum non habens propositum observandi mandata Dei, imò conservans in corde suo affectum ad peccatum: atqui non potest haberi firmum illud propositum observandi omnia mandata Dei & ipsi placendi in omnibus, nisi amor Dei sit super omnia appretiativè, ut dicitur; quod satis ex se clarum & manifestum videtur. Unde meritò Clerus Gallicanus in Declaratione factâ in Comitiis generalibus an. 1700. loquens de dilectione Dei in Sacramento Pœnitentiæ necessariâ, ait, *non satis adimpleri posse huic Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divinâ opitulante gratiâ, sese excitet ac provocet.*

N. Mém. du Clergé, 1. 1. p. 741.

II°. Debet homo detestari peccatum, quatenus est offensa Dei, super omnia: at fieri-ne potest ut illa peccata quatenus sunt offensa Dei, sincerè ac ut par est detestetur, si Deo aliquid præponat?

III°. Implicat in terminis, Deum diligi, & non diligi super omnia: si enim aliquid ipsi præfertur, non diligitur, sed contemnitur. Et verò cùm Deus sit supremum bonum, aut verè non diligitur, aut super omnia diligitur.

Secunda Conclusionis pars ex mox dictis sequitur. Per illud enim amor Dei imperfectus à perfecto non distinguitur præcisè, quod omni vero Dei amori, sive perfectus sit sive imperfectus, convenit: atqui talis est conditio hæc, *super omnia*; ergo &c.

Confirmatur. Quia conditio ista, *super omnia*,

necessaria est in omni virtute quæ circa Deum versatur. Sic Religio Deum colit supra omne adorabile; fides divina credit supra omne credibile; spes in Deo confidit supra omnia; charitas etiam Deum diligit super omnia, non tantùm ea, quæ dicitur amor perfectus seu amicitiæ & benevolentiæ, quo Deus ut summè in se & absolutè bonus diligitur; sed etiam amor minùs perfectus, seu spei & concupiscentiæ, quo diligitur quatenus nobis bonus: sub illo etenim respectu, magis amandus est Deus ab homine, quàm quodcunque bonum quod sibi posset concupiscere. Suares L. 1. de gratiæ necessitate ad opera naturalia cap. 31. n. 20. p. 372. To. 1. de gratiâ, probat amorem concupiscentiæ esse super omnia. Idem S. Th. quodlibeto 1. q. 4. art. 3. Quin & ipse timor, si simpliciter & propriè dictus sit ac supernaturalis, debet esse super omnia; hoc est, magis timere debet offensam Dei propter pœnam cujus est causa, quàm quodcunque aliud malum: si autem magis timeret pœnam, quàm culpam seu offensam Dei, inordinatus esset; culpa enim majus est malum, quàm pœna. Quamvis ergo in timore pœnæ motivum seu proximum objectum sit fuga pœnæ, sicut in amore concupiscentiæ motivum & objectum proximum est proprium amantis commodum; ipsa tamen Dei offensa, est finis ultimus ad quem refertur timor, sicut possessio Dei ut nostra est beatitudo, est finis ultimus amoris spei seu concupiscentiæ: atque hoc legitimo ordine servato, & timor gehennæ bonus est, & amor Dei quatenus noster finis ultimus, laudabilis & castus. Igitur in omni virtute seu dono supernaturali quod occupatur circa Deum, semper imbibitur conditio *super omnia.*

Omnis Dei amor, ut & virtus quæ circa Deum occupatur, imò & timor pœnæ, debet esse super omnia.

Dices 1°. Si omnis verus Dei amor sit super omnia, ergo nullus erit amor Dei incipiens, inchoatus & imperfectus, adeoque omnis amor Dei statim hominem Deo reconciliat, quod certè pugnat cum doctrinâ Concilii Trid. tùm Seff. 6. cap. 6. tùm Seff. 14. cap. 4. & communi SS. Patrum sententiâ. Sequela verò probatur, quia nihil deest in amore Dei super omnia, ad reconciliationem hominis cum Deo procurandam; & nihil aliud exigunt SS. Patres ad illam reconciliationis gratiam, quàm ut Deus rebus omnibus anteponatur per verum amorem.

Resp. nego sequelam ant. Amor enim Dei verus & super omnia, dici potest incipiens & imperfectus tribus potissimùm modis.

Exponuntur modi quibus amor Dei super omnia dici potest incipiens & imperfectus.

I°. ratione intensionis vel remissionis actûs, ita ut ille amor Dei super omnia sit perfectus & par homini sanctificando, qui est in gradu intenso, hoc est, qui summo voluntatis conatu elicitur. Modum hunc explicandi perfectionem essentialem amoris Dei, & illum distinguendi ab imperfecto, sequenti Conclusione expendemus & rejiciemus.

1°. ex gradu.

II°. incipiens & imperfectus dicitur amor Dei comparatè ad perfectum, ratione formalis & specifici motivi, ita ut ille amor sit perfectus & veræ charitatis, ac consequenter par homini sanctificando, qui elicitur ex motivo proprio charitatis, hoc est, divinæ bonitatis ac infinitæ perfectionis in se absolutè consideratæ, sine ullo explicito ad proprium amantis commodum ordine ac respectu; imperfectus verò sit, aut saltem incipiens, nec ita perfectus, qui elicitur ex motivo spei, hoc est, nostræ beatitudinis in Deo consequendæ. Ex duplici illo formali motivo distincto oritur duplex distincta

2°. ex motivo formali.

virtus theologica, charitas nimirum & spes. Si verò quæras cur amor Dei super omnia, qui est charitatis, justificet hominem, non verò amor Dei super omnia, qui est spei, & dicitur in Scholis concupiscentiæ amor? Respondetur, rationem esse, quia proprium est charitatis sanctificare hominem, non verò spei: nempe quia charitatis proprium est hominem intimè unire cum Deo per veram amicitiam; at compati non potest mortale peccatum cum tali unione: amor verò spei seu concupiscentiæ non ita conjungit per veram amicitiam.

Quod autem additur in confirmationem antecedentis, SS. Patres nihil aliud exigere ab homine quàm ut Deum super omnia diligat, ad gratiam reconciliationis obtinendam, verum est si de amore charitatis intelligantur, ut debent intelligi; falsum verò, si intelligantur de amore quocunque, licet sit super omnia. Unus hîc sufficiat instar omnium testis S. Augustinus Lib. de catechisandis rudibus cap. 17. ubi loquens de triplici hominum genere qui ad fidem Christianam veniunt, de tertio sic ait *Qui propter beatitudinem sempiternam, & perpetuam requiem quæ post hanc vitam sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed in Regnum æternum intret cum Christo, verè ipse Christianus est; cautus in omni tentatione, ne prosperis rebus corrumpatur, & ne frangatur adversis; & in abundantiâ bonorum terrenorum modestus & temperans, & in tribulationibus fortis & patiens. Qui etiam proficiendo perveniat ad talem animum, ut plùs amet Dominum quàm timeat gehennam: ut etiamsi illi dicat Deus Utere deliciis carnalibus sempiternis, & quantùm potes pecca, nec morieris, nec in gehennam mit-*

S. Aug. aliud exigit à peccatore, quàm ut timeat pœnam & desideret beatitudinem. T. 6. p. 281. F.

Hypothesis quam adducit S. Augustinus Eandem hypothesim eleganter proponit tùm Sermone 178.

teris, sed mecum tantummodo non eris; exhorrescat, & omnino non peccet, non jam ut in illud quod timebat, non incidat, sed ne illum, quem sic amat, offendat. Proponit ibi sanctus Doctor hominem, qui & timore pœnæ, & amore proprii sui commodi, hoc est æternæ beatitudinis sanctis promissæ consequendæ, peccatum fugit, & bonum operatur, cujus consequenter & timor, & amor est super omnia: non tamen ibi hæret ac sistit, sed proficiendo pervenit ad amorem charitatis perfectum, quo nempe Deum propter Deum diligit, & eo privari pertimescit. Igitur præter amorem illum primum beatitudinis, qui incipiens, nec tam perfectus est, licet super omnia, alium perfectiorem & charitatis necessarium agnoscit S. Augustinus.

alias 19. de verbis Apostoli cap. 10. (Tom. 5. p.853.) tum in Psalm. 127.

III°. S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 9. tres distinguit charitatis gradus: *incipientium, proficientium, & perfectorum. Incipientium charitas consistit in recessu à peccato & resistentiâ concupiscentiis: proficientium verò, in virtutum exercitatione quibus roboratur charitas: perfectorum denique, in studio inhærendi Deo ac eo fruendi, cùm nempe dissolvi cupiunt & esse cum Christo.* Quâ in divisione mens S. Doctoris non est, à primo & secundo gradu excludere motivum amoris Dei super omnia, & ipsi inhærendi, quod expresse in utroque illo gradu agnoscit ibidem in responsione ad tertium; sed hoc unum dumtaxat vult, incipientes & proficientes magis sollicitos esse de fugâ peccatorum, & profectu virtutum, sicut perfectorum principalis cura non est, ut proficiant, sed ut Deo inhæreant. Audiatur Angelicus Doctor citato articulo, in resp. ad 3. *Ad tertium dicendum, quòd perfecti etiam in charitate proficiunt. Sed non est ad hoc principalis*

3°. ex triplici gradu, incipientium, proficientium & perfectorum, ex S. Thoma.

eorum cura; sed jam eorum studium circa hoc maximè versatur, ut Deo inhæreant. Et quamvis etiam hoc quærant & incipientes & proficientes, tamen magis sentiunt circa alia suam sollicitudinem, incipientes quidem, de vitatione peccatorum; proficientes verò, de profectu virtutum.

Quartus modus exponitur, quando charitas est infirma propter infirmitatem hominis in quo est.

His tribus modis quibus generatim amor Dei super omnia incipiens nec ita perfectus dici potest, alius accedit, quo & ipsamet charitas, quamquam ex suo specifico ac formali motivo essentialiter perfecta, aliquo tamen sensu imperfecta dici etiam potest, ratione scilicet subjecti seu hominis, cùm tam infirmus est, ut vel ad primam occasionem facilè dejiciatur à statu gratiæ in quo erat, statim tentationi succumbens. Hanc infirmam & imperfectam charitatem habebat S. Petrus, cùm dicebat Domino: *Animam meam pro te ponam*, ait S. Augustinus Lib. de Gratiâ & lib. arb. c. 17. quod certè eventus ipse comprobavit, quando ad ancillæ interrogationem timore correptus Dominum ter negavit. Hoc sensu de charitate dixit S. Augustinus Tract. 5. in Epistolam S. Joan. cap. 3. *Numquid mox ut nascitur, jam prorsùs perfecta est? Ut perficiatur, nascitur: cùm fuerit nata, nutritur; cùm fuerit nutrita, roboratur; cùm fuerit roborata, perficitur; cùm ad perfectionem venerit, quid dicit? Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.*

T. 10. pag. 731. D.

T. 3. part. 2. p. 858. F.

Instabis: Si amor Dei qui concupiscentiæ dicitur, & est super omnia, par non foret homini justificando, maximè absurdum incommodum sequi posset, scilicet hominem, qui Deum ut suum finem ultimum diligeret super omnia, si ante perceptum Sacramentum diem extremum clauderet, damnandum fore,

Resp. hoc idem incommodum locum habere ac solvendum in opinione eorum Theologorum, qui essentialem charitatis perfectionem reponunt in intensione gradûs. Si enim quis Deum ex charitate super omnia appretiativè summâ diligere supponatur, qui non habeat illam gradûs intensionem necessariam, ut charitas perfecta sit, & ex se hominem Deo reconciliet; damnabitur, si eo in statu morte præveniatur.

Eadem difficultas de timore Dei super omnia proponi potest. Itaque metaphysicæ illæ suppositiones in rebus practicis& moralibus non ita morosè urgeri debent; atque divino Judicio relinquendum, quid fiat de homine in dictâ hypothesi constituto: sive Deus nunquam permittat, ex infinitâ suâ misericordiâ, hominem sic benè affectum mori sine verâ contritione & charitate; sive bonam ejus voluntatem, quamquam imperfectam, acceptet; sive quocunque alio modo saluti illius hominis provideat.

Dices 2°. Numquid verus Dei amor, quamquam incipiens, imperfectus, & nondum super omnia, in eo homine reperitur, qui, quantùm potest pro viribus, desiderat Deum amare super omnia, quique, ut loquitur Clerus Gallicanus in Comitiis an. 1700. *ita est animo præparato, ut ad exequendum mandatum dilectionis ex toto corde, divinâ opitulante gratiâ, sese excitet ac provocet?* Numquid pia illa voluntas ac sanctum desiderium sufficiens est dispositio ad Sacramentum percipiendum?

N. Mém. du Clergé, T. 1 p. 741.

Resp. conatum illum quo quis animo sincero & firmo desiderat amare Deum, verum reipsâ includere Dei amorem super omnia. *Qui enim Deum mente integrâ desiderat*, ait S. Gregorius Magnus E.

T. 1. p. 1574.

Hom. 30. in Evangelia, *jam habet quem amat.* Et S. Augustinus Epist. 127. aliàs 45. *Justa vita*, inquit, *cùm volumus, adest; quia eam ipsam plenè velle, justitia est: nec plùs aliquid perficienda justitia, quàm perfectam voluntatem requirit.* Quæ S. Doctoris verba non eò tendunt, ut velimus voluntatem amandi Deum super omnia ex quocunque motivo, esse perfectam justitiam; hoc enim ad solam perfectam charitatem pertinet: sed ad hoc unum adduximus, ut ostenderemus voluntatem veram & firmam amandi Deum, esse ipsum Dei amorem proportionatum motivo ex quo elicitur. Clerus autem Gallicanus *excitationis* vocabulo usus est, quia nihil ampliùs hac suâ Declaratione voluit exigere à peccatore accedente ad tribunal Pœnitentiæ, quàm quod fuerat à Concilio Tridentino definitum, nempe *ut diligere incipiat Deum tanquam omnis justitiæ fontem*; non exponendo neque determinando, quis & quantus esse debeat amor ille, an charitatis, an spei, an super omnia vel non; quam quæstionem Scholæ Theologis agitandam reliquit, pro libertate quam Ecclesia ipsis concedit.

T. 2. p. 375 C.

SECUNDA CONCLUSIO.

Charitas & contritio perfecta non constituitur, nec distinguitur essentialiter ab imperfectâ, per intensionem gradûs: sed charitas ex proprio suo motivo perfecta, in quocunque gradu essentialiter perfecta est, ac par homini sanctificando.

Quæstio non est, utrùm possint plures esse vel pauciores charitatis & contritionis gradus; istud enim in confesso est apud omnes. *Charitas enim*, ait S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 5. in corpore, *non augetur*

tur per extensionem ad objecta varia ; minima enim charitas se extendit ad omnia illa quæ sunt ex charitate diligenda : sed augetur tantùm per intensionem gradûs in subjecto, per hoc quòd subjectum magis ac magis participat charitatem; seu, ut dixerat art. 4. in resp. ad 3. *per hoc quòd charitas magis inest & radicatur subjecto.*

Quæstio pariter non est, utrùm charitas, quæ secundùm gradus augetur, dici possit augeri secundùm essentiam : quæ controversia merè philosophica est, spectans ad modum quo intenditur qualitas, de quâ lege, si vacat, Cajetanum in mox citatum S. Thomæ articulum, ubi S. Doctor contendit, charitatem quæ augetur secundùm gradus, augeri quoque secundùm essentiam, duplici de causâ: 1°. *Quia charitas est accidens; accidentis autem totum esse est alteri inesse.* Charitas autem eo magis augetur, quo subjecto magis inhæret & radicatur; ergo augetur secundùm suam essentiam. 2°. *Quia est virtus essentialiter ordinata ad actum; unde idem est eam augeri secundùm essentiam, & ipsam habere efficaciam ad producendum ferventioris dilectionis actum.*

Verùm quomodocumque appelletur gradualis illa intensio charitatis, vel essentialis, vel accidentalis, ad rem nostram parùm attinet.

Quæstio enim in eo dumtaxat versatur, utrùm necesse sit ad essentiam charitatis & contritionis perfectæ, ut vel absolutè summa sit quoad intensionem gradûs, vel comparatè solùm : hoc est, majori intensione doleat de peccato, quàm de quolibet alio malo; & majori intensione diligat Deum, quàm rem aliam quamcumque, vel quàm diligat quodlibet creatum bonum; vel tandem ut certum

quemdam fixum ac determinatum intensionis gradum habeat, qui soli Deo notus sit: aliquo enim ex his tribus modis necessariam esse gradûs intensionem in charitate & contritione, nonnulli existimant Theologi, quos refert Suarez Tom. 4. in 3. part. S. Th. q. 85. art. 1. disput. 4. sect. 4.

Probatur itaque Conclusio.

1°. Necesse non est charitatem & contritionem esse absolutè summam intensivè. Tùm quia summi illius conatûs voluntas vix hac in vitâ capax est: unde S. Augustinus Libro de spiritu & litterâ cap. 36. & Libro de perfectione justitiæ cap. 8. ait præceptum dilectionis ex toto corde, hac in vitâ perfectè impleri non posse. *Nam*, inquit, *cùm adhuc est aliquid carnalis concupiscentiæ, quod vel continendo frænetur, non omni modo ex totâ animâ diligitur Deus.* Tùm quia illius conatûs ex gratiæ beneficio eliciti, nullus est determinatus ac fixus terminus; nullus quippe potest assignari, quo major dari non possit. Tùm quia ad veram essentialiter charitatem satis est, *quòd homo habitualiter totum cor suum ponat in Deo; ita scilicet quòd nihil cogitet aut velit, quod divinæ dilectioni sit contrarium: quæ charitatis perfectio communis est omnibus charitatem habentibus*, ait S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 8. in corpore. Tùm denique quia constat ex cap. 21. S. Joannis, intensiorem fuisse in S. Petro Christi amorem, quàm in cæteris Discipulis: interroganti enim Christo v. 15. *Simon Joannis, diligis me plùs his?* respondit Petrus, *Etiam Domine, tu scis quia amo te.* In aliis ergo Christi Discipulis non erat intensivè summus amor Christi: erat tamen vera charitas per quam justi & sancti reddebantur; ergo ad veram essentialiter cha-

T. 10. p. 175. A.

titatem necesse non est ut summa sit intensivè & quoad gradum, sed sufficit summam esse appretiativè, hoc est, ut Deus rebus omnibus anteponatur, & supra omnia diligatur, quia summè bonus & perfectus.

II°. Necesse non est contritionem maximè intensam esse comparatè ad alias res, de quibus vel dolemus, vel quas amamus; quia vix intelligi potest quomodo fieri debeat illa comparatio. Vel enim fieri debet cum quolibet dolore possibili, & tunc nullus assignari ampliùs poterit terminus talis intensionis, & recidit hæc expositio in absurditatem prioris sententiæ; vel comparatio facienda est cum dolore vel amore quem homo aliquando habuit: at præterquam quòd difficilis admodum videtur talis comparatio, non est necessaria; quia fieri potest, & sæpè contingit, hominem magis intensè dolere de damno aliquo temporali, quàm de spirituali; fieri quoque potest ut magis intensè diligat creaturam, nec tamen tam grave sit ejus peccatum, ratione levioris objecti, præ alio, in quo non tam intensè voluntas mota fuit, sed quod ratione materiæ gravius est: unde sequeretur, si comparatio instituenda foret, 1°. necesse esse ut dolor de damno spiritali intensior sit dolore de damno temporali: at contrarium patet esse falsum, etiam exemplo virorum sanctissimorum, ut antea agendo de quantitate contritionis, observavimus. Sequeretur 2°. intensiorem contritionem necessariam esse pro peccato leviori, præ alio, in quo non tam intensa fuit voluntatis peccantis actio: at utrumque istud videtur planè absurdum. Vel denique comparatio facienda est cum dolore, quem homo actu habet dum conteritur: at non minùs id absurdum

Suarez. in part. 1. 4. q. 85 art 1. sect. 4 p. 57.

videtur, quasi eo puncto temporis quo peccator de peccatis suis dolet, aliò distractam voluntatem habere supponi debeat. Adde quòd comparationem illam non exigat aut Scriptura aut praxis Ecclesiæ; atque sufficiat sic animo affectum esse pœnitentem, ut rerum omnium, propriæ etiam vitæ dispendium pati potiùs velit, quàm Deum offendere: quâ in præparatione, excessus, ut ita dicam, appretiationis, non sumitur ab intensione, sed ab excellentiâ motivi, & consequenter ex substantiâ & essentiâ ipsiusmet actûs, qui nobiliori modo tendit in tale objectum, & ideo ex naturâ suâ magis conjungit voluntatem cum illo. Igitur comparativa illa intensio contritionis, non solùm difficilem omninò facit viam salutis, sed etiam obscuram & perplexam.

III°. Nullus certus ac determinatus intensionis gradus requiritur ad essentiam charitatis & contritionis perfectæ; sed in quocunque gradu etiam remisso, potest essentialiter esse perfecta charitas & contritio, ac par homini justificando.

Probatur 1°. ex Scripturâ, negativo primùm argumento. Quia nempe nullibi assignat certum illum ac determinatum gradum necessarium ad essentiam charitatis & contritionis perfectæ. Neque enim adversarii hîc se tueri possunt iis Scripturæ testimoniis, quæ amorem Dei & contritionem de peccatis ex toto corde imperant, Matth. 22. v. 38. Joelis 2. v. 12. Ea quippe, si ad rigorem litteræ sumantur, non tantùm certum aliquem, sed etiam absolutè summum intensionis gradum designant, quem tamen defensores tertiæ opinionis, quam hîc refellimus, non exigunt tanquam necessarium. Testimonia ergo hæc, ut jam non semel diximus, exponi debent de charitate & contritione

summâ *appretiativè*, seu ratione motivi formalis; non intensivè, & ratione gradûs.

Deinde probatur argumento positivo: Quia scilicet Scriptura, nullâ factâ mentione gradûs & intensionis, unam exigit Dei dilectionem, ad hoc ut homo Deo gratus sit & acceptus. Proverb. 8. 17. *Ego diligentes me diligo.* Ecclesiastici 13. v. 18. *In omni vitâ tuâ dilige Deum.* Et cap. 3. v. 4. *Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur.* Primæ Petri 4. v. 8. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Rationem reddit S. Paulus Rom. 13. v. 10. *Quia plenitudo Legis est dilectio.* Et Coloss. 3. v. 14. *Quia charitas est vinculum perfectionis.* Signum autem à posteriori hujus charitatis, est mandatorum Christi observatio, ipso pronuntiante Christo Domino, Joan. 14. v. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Et primæ Joan. 2. v. 5. *Qui servat verbum Christi, verè in hoc charitas Dei perfecta est; & in hoc scimus quoniam in ipso sumus.* Et cap. 4. v. 20. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.*

Probatur 2°. ex SS. Patribus, qui non tantùm charitati & contritioni absolutè & simpliciter, nullâ injectâ mentione gradûs & intensionis, verùm etiam incipienti seu minùs provectæ & intensæ, vim sanctificandi hominem ac purgandi peccata tribuunt.

S. Chrysostomus Lib. 1. ad Theodorum lapsum n. 6. *Hujusmodi*, inquit, *est Dei erga homines clementia: nunquam aversatur sinceram pœnitentiam; sed etiam si quis in extremum improbitatis pertigerit, & hinc ad virtutis viam redire voluerit, ipsum suscipit & amplexatur, nihilque non agit, ut eum in*

T. 1. p. 8. A.

pristinum statum restituat; quodque majoris est clementiæ, etsi quis non integram pœnitentiam exhibeat, brevem tamen illam & ad modicum exhibitam non abnuit, sed magnam huic mercedem tribuit.

Edit Commel. p. 1268. Et Hom. 7. in secundam ad Timoth. *Sicut ignis*, inquit, *ubi sylvam occupaverit, omnia purgare consuevit; ita & charitatis fervor, quocunque inciderit, omnia perimit, atque perrumpit..... Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala.*

T. 1. p. 605. S. Leo Epist. 82. aliàs 91. cap. 4. *Misericordia Dei nec mensuras possumus ponere*, inquit, *nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras vera conversio.*

S. Augustinus infinitis penè in locis, nullâ factâ gradûs & intensionis mentione, charitati simpliciter & absolutè vim tribuit sanctificandi hominem.

T. 5. p. 172. B. Sermone 35. de Proverbiis cap. 12. aliàs de diversis 2. *Deum non vides*, inquit, *ama, & habes. Quàm multa in damnabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur?..... Deus nobis de compendio se offert: clamat nobis, Amate me, & habebitis me; quia nec potestis amare me, nisi habueritis me.* Ibid. C.

T. 3. part. 2. p. 830. C. Tractatu 1. in Epist. S. Joan. cap. 1. *Ante omnia*, inquit, *confessio, deinde dilectio: quia de charitate quid dictum est? Charitas cooperit multitudinem peccatorum..... Sola ergo charitas extinguit delicta.*

Ibid p. 860. C. Et Tractatu 5. c. 3. *Non discernuntur*, inquit, *filii Dei à filiis diaboli, nisi charitate. Qui habent charitatem, nati sunt ex Deo; qui non habent, non sunt nati ex Deo.*

Ibidem varios quidem recenset charitatis incipientis & adultæ gradus, sed vel in ipso primo gradu

essentialiter perfectam illam esse, ac justitiam homini conferre supponit. *Charitas enim inchoata*, ait Libro de naturâ & gratiâ, cap. 70. *inchoata justitia est; charitas provecta, provecta justitia est; charitas magna, magna justitia.* Patet hanc esse S. Doctoris mentem

T. 10. pag. 164. D.

Ex Tractatu 9. in Joannem, ubi de charitate ait: *Quam cùm habere cœperit homo, Spiritum sanctum habebit: quam si non habuerit, sine Spiritu sancto erit. Et quomodo corpus tuum sine spiritu, quod est anima tua, si fuerit, mortuum est; sic anima tua sine Spiritu sancto, id est, sine charitate si fuerit, mortua deputabitur.* Igitur in doctrinâ S. Augustini, charitas etiam incipiens & inchoata, adeoque minùs intensa, vitam animæ confert, id est, sanctitatem & justitiam per Spiritum sanctum.

T. 3 part 2. p. 364 A. B.

Et Lib. de naturâ & gratiâ c. 38. *Si*, inquit, *in Abel justo charitas Dei, quâ unâ verè justus est quicunque justus est, adhùc erat quo posset & deberet augeri; quidquid minùs erat, ex vitio erat. Et cui non minùs sit donec ad illam ejus fortitudinem veniatur, ubi tota hominis absorbeatur infirmitas?* Duo ex isto testimonio infero. Primum, charitate justum esse, quicunque justus est: alterum, charitatem in Abele justo talem esse potuisse, quæ semper augeri & potuerit & debuerit; & quidquid minùs illa habuit, ex vitio fuisse, nempe mortalitatis humanæ, cui peccatum saltem veniale obrepit. Ex his sic arguimus.

T 10 pag. 146 F.

Charitas quæ augeri potest & debet, justum reddit hominem, licet vitio imputetur, quòd minor sit: sed charitas in quocunque gradu, præsertim remisso, augeri potest & debet; ergo charitas in gradu remisso reddit hominem justum.

Denique S. Thomas 3. part. q. 70. art. 4. in corp. sic loquitur : *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale quod committitur in transgressione mandatorum Legis : minima enim charitas plùs diligit Deum, quàm cupiditas millia auri & argenti.*

Et secundâ secundæ q. 24. art. 5. in corpore. *Minima charitas*, inquit, *se extendit ad omnia illa quæ sunt ex charitate diligenda.* Ibidem art. 10. docet, charitatem non minui, sed totaliter destrui per mortale peccatum. *Peccatum mortale*, inquit, *totaliter corrumpit charitatem ; & effectivè, quia omne peccatum mortale contrariatur charitati ; & etiam meritoriè, quia qui peccando mortaliter aliquid contra charitatem agit, dignus est ut Deus ei subtrahat charitatem.*

Probatur denique rationibus theologicis.

I°. Quia non potest assignari quis sit gradus ille certus, fixus ac determinatus, ut vera sit & essentialiter perfecta charitas & contritio par homini sanctificando, sed soli Deo notus esse potest, ipsis fatentibus adversariis. Ita Alexander Alensis in L. 4. Sent. q. 17. At inde sequitur, ait Canus part. 3. de Pœnitentiâ, hominem semper invincibiliter ignorare an contritionis habendæ præcepto satisfecerit ; ex quo quanta suboriatur animi anxietas, quot conscientiæ scrupuli animam divexent, nemo non intelligit.

II°. In aliis virtutibus fidei & spei non requiritur certus intensionis gradus, ut veræ sint & essentialiter perfectæ virtutes ; ergo neque in charitate.

III°. Charitas habitualis, in quocunque sit gradu, vera est & essentialiter perfecta charitas ; ergo & charitas actualis.

IV°. Quæcumque aversio à Deo tanquam à fine ultimo, & conversio ad creaturam, etiam in gradu remisso, sufficit ad peccatum mortale, & ad inimicitiam cum Deo habendam, & jacturam gratiæ sanctificantis; ergo & quæcumque conversio ad Deum tanquam ad finem ultimum, etiam in gradu remisso, sufficit ad recuperandam amicitiam cum Deo: Deus quippe longè pronior est ad veniam, quàm ad vindictam.

V°. Charitas non destruit peccatum cui opponitur, ratione gradûs & intensionis. sed ratione suæ substantiæ; quia nempe est amor Dei super omnia propter se dilecti, qui compati non potest cum peccato mortali. *Actus dilectionis Dei super omnia*, inquit Bellarminus L. 2. de Justificatione c. 16. *opponitur peccato habituali, non privativè, sed contrariè, & expellit illud efficienter, sive dispositivè per modum ultimæ dispositionis, ita ut ex naturâ rei & infallibiliter sequatur ad illum actum infusio gratiæ & deletio peccati habitualis; sicut ad ultimam dispositionem in generatione humanâ, sequitur ex naturâ rei & infallibiliter infusio animæ rationalis: unde sine miraculo non potest post actum dilectionis Dei super omnia, manere peccatum.*

T. 4. p. 347. E.

VI° denique, quia nihil potest assignari in homine qui Deum super omnia diligit ex motivo charitatis, quamquam actu remisso, quod ipsum Deo exosum & inimicum efficiat: peccatum enim detestatur, firmum habet non peccandi propositum, voluntas ejus in Deum conversa est per charitatis actum, adeoque cum Deo conjuncta per amorem, qui amicitiæ & benevolentiæ dicitur, vult Deo in omnibus placere; quid ergo deesse potest, ut justus sit, Deo gratus & acceptus? nihil profectò.

TERTIA CONCLUSIO.

Distinctio specifica amoris Dei perfecti ab imperfecto, & contritionis perfectæ quæ hominem Deo ex se reconciliat, ab attritione, repetitur ex distinctis specie motivis formalibus charitatis & spei: motivum autem formale & specificum charitatis est Deus, quatenùs in se absolutè bonus & perfectus: motivum verò formale spei, Deus est quatenùs nobis bonus, seu nostra suprema beatitudo absens, ardua & obtentu difficilis; ergo ille Dei amor perfectus est, qui elicitur ex motivo proprio charitatis; imperfectus verò seu minùs perfectus, qui est ex motivo proprio spei: prior amor dicitur amicitiæ & benevolentiæ, posterior concupiscentiæ.

Observa 1°. bonitatem esse objectum formale motivum amoris, quia, inquit S. Thomas secundâ secundæ q. 26. art. 2. ad 1. *Unum quodque diligitur, in quantùm habet rationem boni.*

Observa 2°. ex duplici modo quo res bona considerari potest, nempe vel ut bona in se, vel ut bona amanti, quatenùs ex illâ commodum aliquod reportat, duplicem nasci amorem, unum amicitiæ, quo res amatur, quia in se bona est; alterum concupiscentiæ, quo amatur, quia utilis est amanti.

Observa 3°. triplicem in amore finem esse distinguendum: alius nempe est subjectivus, seu *cui*, ipsa scilicet persona, in cujus commodum res amata cedit: alius dicitur formalis, seu *quo*, & est ipsamet actio quâ possidetur bonum: alius denique objectivus, seu *qui*, nempe objectum quod amatur. V. g. in amore quo amatur Deus tanquam no-

stra suprema beatitudo, finis subjectivus seu *cui*, est persona amantis, cui desideratur beatitudo; finis *quo*, seu formalis, est actio quâ Deus beatificans possidetur; finis verò *qui*, est Deus ipse, quatenùs nostrum bonum: ad hunc verò finem objectivum seu *qui*, alii duo, tanquam ad ultimum, implicitè referri & ordinari debent; aliàs amor inordinatus foret & perversus. V. g. si quis in amore beatitudinis ita seipsum consideraret, ut Deum ad se, non se ad Deum implicitè referret, haud dubiè præposterè amaret. Pariter neque ipsa actio quâ formaliter Deus possidetur, debet esse finis ultimus *cui* in amore beatitudinis æternæ homo inhæreat: actio quippe illa est creata, finis autem hominis ultimus non est in re aliquâ creatâ constituendus. Solus ergo Deus, quatenùs nostra beatitudo, debet esse finis ultimus, ad quem nostra omnia referamus. Recole quæ paulò ante diximus in confirmationem secundæ partis Gonclusionis primæ præsentis Articuli primi.

Observa 4°. virtutes distingui ab invicem per sua specifica & formalia motiva.

Observa 5°. quòd, etsi motivum formale charitatis sit distinctum à motivo formali spei, charitas tamen sive in actu suo, sive in habitu, positivè non excludit spem, ejusque motivum formale. 1° Non excludit in actu suo: etsi enim possit quis actum perfectæ charitatis elicere, & Deum propter seipsum amare, sine ullo explicito ad proprium suum commodum respectu, hunc tàmen respectum positivè non excludit nec rejicit, sed ab eo dumtaxat abstrahit, quia ex motivo illius tunc homo non operatur, nec ad illum mentem suam convertit. 2°. Non excludit in habitu, ut volunt Quietistæ; quin

imò potiùs charitas inclinat ad actus spei, quos etiam imperat.

Observa denique, præsentis loci non esse, demonstrare amorem Dei ex motivo spei, seu ex motivo nostræ beatitudinis in Deo consequendæ elicitum, castum esse, bonum, non mercenarium; quam controversiam Quæstione sequenti, ubi de attritione, expendemus. Unum ergo intendit Conclusio nostra, scilicet amorem Dei eo ipso perfectum esse, quo elicitur ex motivo proprio charitatis, quo nempe Deus diligitur propter seipsum, quia in se summè bonus est ac perfectus; eum verò amorem esse minùs perfectum, qui elicitur ex motivo proprio spei, hoc est beatitudinis æternæ in Deo consequendæ.

Probatur itaque Conclusio. 1°. quoad primam partem, nempe distingui amorem Dei perfectum ab imperfecto, & contritionem perfectam ab imperfectâ seu attritione, ex motivis formalibus charitatis & spei: quia nempe distinctio specifica alicujus actûs vel habitûs virtutis non aliunde repeti potest, quàm ex motivis specificis & formalibus distinctis illarum virtutum: at certum est ex fide, charitatem & spem duas esse distinctas virtutes; debent igitur habere, & de facto habent motiva formalia distincta; ergo amor Dei qui ex motivo proprio charitatis elicitur, distinguitur essentialiter & formaliter ab alio amore qui elicitur ex motivo proprio spei; ergo sicut charitas perfectior est spe, & justificat hominem, non verò spes, ita amor charitatis perfectior est amore spei, & ille, non verò iste, hominem Deo ex se reconciliat, in quo posita est secunda Conclusionis nostræ pars.

II°. Probatur secunda pars Conclusionis ex SS.

Patribus, qui Deum in se summè bonum & perfectum, abstrahendo à proprio amantis commodo, assignant tanquam proprium charitatis & perfecti amoris objectum, juxta istud primæ Cor. 13. v. 5. *Charitas non quærit quæ sua sunt*. Ergo charitas in Deum propter Deum tendit.

S. Clemens Alexandrinus L. 4. Stromatum, *Existimo*, inquit, *neque propter metum supplicii, neque propter aliquam doni promissionem, sed propter ipsum bonum oportere accedere ad verbum salutare.* Pag. 354. B.

Ibidem. *Sola autem quæ propter charitatem fit beneficentia, propter ipsum honestum est expetenda ei qui est cognitione præditus.* Et paulò post: *Si quis ergo per hypothesin ei qui est cognitione præditus, proposuerit, utrùm malit Dei cognitionem, an salutem æternam, sint autem ea separata, cùm sint omnino eadem; nihil penitùs dubitans elegerit Dei cognitionem, propter se judicans esse expetendam eam quæ fidem transcendit per charitatem ad cognitionem, proprietatem. Hæc est ergo prima ejus, qui est perfectus, beneficentia, quando non fit propter aliquem usum eorum quæ ad se pertinent.* Ib. p. 385. B. Ibid. D.

Ibidem. *Qui nudæ vocationi, quatenùs vocatus est, obedit, is neque propter timorem, neque propter voluptates, tendit ad cognitionem. Non enim considerat an aliquod utile lucrum vel delectatio aliqua extrinsecùs consequatur, sed tractus à dilectione ejus qui verè est amatoris, & ad id quod fieri oportet adductus, pius est Dei cultor. Unde nec si per hypothesin à Deo acceperit potestatem faciendi ea quæ sunt probibita, citra ullam pœnam; neque si propterea Beatorum bona accepturum eum esse ei promissum fuerit..., in animum unquam esse inducturum, ut ali-* Ibid. p. 388. A.

quid agat præter rectam rationem, cùm id quod verè est honestum, & ex seipso eligendum, & eâ ratione expetendum amandumque, semel elegerit.

Ib. p. 469. B. Denique Libro 6. *Non est utique charitas ejus qui diligit, appetitio; sed est benevola & firma conjunctio in unitatem fidei.*

S. Basilius Prooemio in Regulas fusiùs tractatas circa finem, *Aut enim*, inquit, *supplicii metu à malo declinamus, versamurque in affectu servili; aut mercedis fructus requirentes, ob nostram ipsorum utilitatem mandata explemus, & hoc pacto mercenariis efficimur similes; aut ob ipsum honestum, charitatemque erga Legislatorem nostrum, gaudentes quòd digni simus habiti, qui tam glorioso ac bono Deo serviamus, & ita demùm ut filii afficimur.* T. 2. p. 329. E.

S. Gregorius Nazianzenus Orat. 3. *Hominibus placere*, inquit, *parùm admodum curamus: id unum expetentes, ut honorem à Deo consequamur. Imò sublimiùs etiam assurgimus, (de iis loquor, qui verè Philosophi, veroque Dei amore præditi sunt) quippe qui summo bono conjungi propter ipsum summum bonum exoptantes, non autem propter honores in altero ævo recon litos.* En amor perfectus. T. 1. p. 73. B C.

S. Ambrosius Lib. 4. de interpellatione David cap. 11. *Qui illum sequitur*, inquit, *non præmio ducitur ad perfectionem, sed perfectione consummatur ad præmium. Imitatores enim Christi non propter spem boni sunt, sed pro amore virtutis.* T. 1. p. 671. B.

S. Hieronymus Epist. 146. ad Damasum. *Qui diligit*, inquit, *non ideo imperata custodit, quia aut timore pœnarum, aut præmii aviditate compellitur, sed quia hoc ipsum quod à Deo jubetur, est optimum.* T. 4. part. 1. pag. 154.

S. Chrysostomus Hom. 76. in Joan. *Boni etiam & studiosi*, ait, *etiam sine premii respectu, ipsius* (virtutis) *pulchritudinem intuentur, & propterea eam complectuntur: & ut Deo placeant, non propter mercedem rectè agunt*. Et Hom. 4. in secundam ad Corinthios, *Cùm peccaveris*, inquit, *ingemisce, non quòd pœnas daturus sis, (nihil enim hoc est) sed quòd Dominum Deum tuum offenderis, tam benignum, tam te amantem &c.* Atque hinc vulgata & in ipsis etiam Catechismis exposita formula eliciendi actum contritionis de peccatis, propter Deum in se infinitè bonum.

Edit. Commel. p. 591. A. B.

Pag. 768.

S. Augustinus L. 3. de doctrinâ christianâ c. 10. definit charitatem, *motum animi ad fruendum Deo propter seipsum, & se & proximo propter Deum*. Frui autem, juxta S. Doctorem, ibid. L. 1. cap. 4. est *amore inhærere alicui rei propter seipsam*.

T. 3. part. 1. p. 50. A.

Ibid. pag. 6. C.

Et Sermone 142. de verbis Evangelii Joan. 14. aliàs 54. de verbis Domini, & 34. ex Hom. 50. cap. 3. sic loquitur: *Ergo amandus erat Deus; & amandus est Deus ita, ut, si fieri potest, nos ipsos obliviscamur.*

T. 5 p. 686. A.

Et Enarratione in Psalm. 53. *Laudetur* (Deus) *voluntate*, inquit, *ametur charitate: gratuitum sit quod amatur, & quod laudatur. Quid est gratuitum? Ipse propter se, non propter aliud. Si enim laudas Deum ut det tibi aliquid aliud, jam non gratis amas Deum.*

T. 4. p 498. G.

Alibi, præsertim verò L. de catechisandis rudibus cap. 17. antea citato inter probationes secundæ partis primæ Conclusionis præsentis Articuli, perfecti amoris Dei characterem depingit in eo homine, qui, etsi posset (ex falsâ hypothesi) suis indulgere voluptatibus, sine ullo damnationis &

supplicii metu, cum bonorum omnium temporalium abundantiâ, imò nec cum necessitate moriendi, peccare tamen vel eo solùm reformidaret, quòd Deum, quem amat, offenderet; quâ sanè in hypothesi, homo ille unius amoris Dei propter se motivo duceretur.

Hanc SS. Patrum doctrinam conspirantibus votis sequuti sunt omnes Scholæ Theologi, cùm egerunt tùm de objecto formali motivo charitatis & spei; tùm de distinctione utriusque virtutis; tùm de præeminentiâ charitatis supra spem. Unus cæterorum instar nobis hîc sufficiet S. Thomas.

Secundâ secundæ q. 17. art. 8. cui titulus, *Utrùm charitas sit prior spe*, in corpore articuli sic loquitur: *Amor quidam est perfectus, quidam imperfectus. Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundùm se amatur, utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundùm ipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat, sicut homo amat rem quam concupiscit. Primus autem amor pertinet ad charitatem, quæ inhæret Deo secundùm seipsum: sed spes pertinet ad secundum amorem, quia ille qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit. Et ideo in viâ generationis spes est prior charitate: sicut enim aliquis introducitur ad amandum Deum, per hoc quòd timens ab ipso puniri, cessat à peccato..... ita etiam spes introducit ad charitatem, in quantùm aliquis sperans remunerari à Deo, accenditur ad amandum Deum & servandum præcepta ejus: sed secundùm ordinem perfectionis, charitas prior est naturaliter; & ideo adveniente charitate, spes perfectior redditur.*

Eâdem q. art. 6. in corpore. *Virtus aliqua*, inquit,

quit, *dicitur esse theologica, ex eo quòd habet Deum pro objecto cui inhæret. Potest autem aliquis alicui inhærere dupliciter, uno modo propter seipsum; alio modo in quantùm ex eo in aliud devenitur. Charitas ergo facit hominem Deo inhærere propter seipsum, mentem hominis uniens Deo per affectum amoris: spes autem & fides faciunt hominem inhærere Deo, sicut cuidam principio ex quo aliqua nobis proveniunt. De Deo autem provenit nobis & cognitio veritatis, & adeptio perfectæ bonitatis. Fides ergò facit hominem Deo inhærere, in quantùm est nobis principium cognoscendi veritatem..... spes autem facit Deo inhærere, prout est in nobis principium perfectæ bonitatis, in quantùm scilicet per spem divino auxilio innitimur ad beatitudinem obtinendam.* Et in responsione ad tertium. *Dicendum*, inquit, *quòd spes facit tendere in Deum, sicut in quoddam bonum finale adipiscendum, & sicut in quoddam adjutorium efficax ad subveniendum: sed charitas propriè facit tendere in Deum, uniendo affectum hominis Deo, ut scilicet homo non sibi vivat, sed Deo.*

Et q. 26. art. 3. in resp. ad 3. *Quòd aliquis*, inquit, *velit frui Deo, pertinet ad amorem quo Deus amatur amore concupiscentiæ. Magis autem amamus Deum amore amicitiæ, quàm amore concupiscentiæ; quia majus est in se bonum Dei, quàm bonum quod participare possumus fruendo ipso. Et ideo simpliciter homo magis diligit Deum ex charitate, quàm seipsum.*

Idem docet q. 27. art. 3. ad 3. & q. 28. art. 1. ad 3. *De Deo*, inquit, *potest esse spiritale gaudium dupliciter: uno modo, secundùm quod gaudemus de bono divino in se considerato; alio modo, secundùm quod gaudemus de bono divino, prout à nobis parti-*

cipatur. Primum autem gaudium melius est, & hoc procedit principaliter ex charitate: sed secundum gaudium procedit etiam ex spe, per quam expectamus divini boni fruitionem.

Atque ex dignitate & excellentiâ motivi quo Deus propter seipsum diligitur, charitas habet ut hominem Deo reconciliet, non verò spes: de charitate enim dictum est, non de spe, *Charitas operit multitudinem peccatorum*, primæ Petri 4. *Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* primæ Joan. 3. *Plenitudo Legis dilectio.* Rom. 13. *Charitas est vinculum perfectionis.* Coloss. 3. *Major horum est charitas.* primæ Cor. 13. Perfectâ istâ charitate flagrabat Apostolus, cùm dicebat Philipp. 1. v. 23. *Cupio dissolvi & esse cum Christo.* Et v. 21. *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.*

Rationem præeminentiæ charitatis hanc reddit S. Thomas secundâ secundæ q. 23. art. 6. in corp. *Inter virtutes theologicas*, inquit, *illa est potior, quæ magis Deum attingit: semper autem id quod est per se, majus est eo quod est per aliud: fides autem & spes attingunt quidem Deum, secundùm quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel adeptio boni; sed charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat. Et ideo charitas est excellentior fide & spe.* Et in resp. ad 3. *Idem bonum est objectum charitatis & spei: sed charitas importat unionem ad illud bonum, spes autem distantiam quamdam ab eo. Et inde est quòd charitas non respicit illud bonum ut arduum, sicut spes: quod enim jam unitum est, non habet rationem ardui; & ex hoc apparet*, concludit S. Thomas, *quòd charitas est perfectior spe.*

Solvuntur Objectiones adversùs secundam Conclusionem.

Objicies 1°. contra secundam Conclusionem. Scriptura gradûs intensionem requirit, tùm in amore Dei, tùm in contritione de peccatis. Matth. 22. v. 38. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ, & in totâ mente tuâ.* Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Huic intenso amori, non alteri, veniam peccatorum Deus concedit. Lucæ 7. v. 47. de peccatrice muliere dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.* Hanc pariter intensam & ferventem de peccatis contritionem animo conceptam habebat David, cùm dicebat Psalmo 37. v. 9. *Afflictus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei.*

Resp. dist. ant. Scriptura gradûs intensionem requirit, tùm in amore Dei, tùm in contritione de peccatis, ut quid optimum & exoptandum, concedo: ut necessarium ad essentiam amoris perfecti, & contritionis perfectæ, nego. Ita respondet Vega L. 13. c. 14. Pag. 384.

Ad primum testimonium ex cap. 22. S. Matth. sæpiùs jam dictum est, his verbis exprimi amorem Dei summum appretiativè, non verò intensivè. Vide suprà Qu. 3. in responsione ad quartam quæstionem de quantitate contritionis.

Ad secundum testimonium ex capite 2. Joelis, sensus est, contritionem extensivè summam esse debere, quia ad omnia ferri debet peccata, nullius retento affectu; ita ut non sit divisum pœnitentis cor inter Deum & creaturas.

Ad tertium & quartum testimonium; inde qui-

dem rectè concludi potest, optimam esse ac optandam amoris Dei & contritionis de peccatis vehementiam, quæ & in muliere peccatrice & Davide meritò suspicitur; at planè necessariam illam esse ad essentiam amoris & contritionis perfectæ, adeoque ad obtinendam veniam peccatorum, inde non probatur: quamquam istud, *dilexit multùm*, rectè intelligi potest de magnitudine amoris appretiativâ; qui enim Deum super omnia diligit ex motivo charitatis, & paratus est omnium rerum dispendium, etiam propriæ vitæ, potiùs pati, quàm Deum offendere, ille certè multùm diligit.

Objicies 2°. SS. Patres quos refert Morinus L. 1. de Pœnit. c. 14. pro majori peccatorum gravitate, eo majorem & intensiorem exigunt à pœnitente dolorem, contritionem & satisfactionem, sicut ex infrà dicendis suo loco patebit. Catechismus ipse Concilii Tridentini parte 2. de Pœnitentiâ n. 46. docet, *contritionem adeo vehementem, acrem & incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit.* Magnam verò esse hujusce Catechismi auctoritatem probant insignia testimonia SS. Pontificum & aliorum virorum illustrium, à quibus approbatus fuit; quæ legere poteris in Apparatu ad Catechismum art. 3.

Resp. 1°. cum Vegâ jam citato, SS. Patres indicare quid deceat & optandum sit, non quid sit absolutè necessarium.

Resp. 2°. eos loqui ut plurimùm de remissione peccati, quoad pœnam temporalem quæ superest luenda post condonatam culpam, cui profectò pœnæ, ut à Deo remittatur, æqua & proportionata respondere debet afflictio spiritûs & corporis;

hoc est, condigna satisfactio per opera laboriosa, sicut infrà ostendemus.

Respondet 3°. Estius in 4. dist. 16. parag. 7. SS. Patres exponi posse de majori vel minori dolore pro mensurâ offensæ, appretiativo, non intensivo: *Quia*, inquit ille, *sicut peccata alia aliis graviora sunt, ita magis de uno quàm de alio pro ratione gravitatis eorum dolere debet peccator, magis, inquam, appretiativè, non intensivè. Etsi enim omnia peccata ita sint detestanda, ut nullius rei gratiâ velit homo aliquod eorum committere, nequidem ad aliud peccatum evitandum, magis tamen ea fugere debet, quibus Deus graviùs offenditur; & proinde etiam pro iis commissis dicto jam modo, id est, appretiativè magis dolere. Non autem oportet ut de iis doleat magis intensè, quia sicut citra culpam potest magis intensè dolere de malis temporalibus quàm de peccato; ita & magis de leviori peccato, quàm de graviori, concurrentibus videlicet aliis causis, quæ dolorem minoris peccati reddant magis intensum, ut infamiâ, turpitudine, damno & similibus.* Ita Estius.

Pag. 215. col. 1. B.

Resp. 4°. ad Catechismum Concilii Tridentini, non tantam esse illius auctoritatem, ut in rebus inter Theologos salvâ fide controversis, necesse sit ad sententiam auctorum illius accedere. Et verò multa illi docent, quæ benè multis non probantur Theologis: v. g. aquam Calicis Eucharistici priùs converti in vinum, quàm in Sanguinem Christi; admixtionem balsami essentialem esse in Sacramento Confirmationis, & alia hujusmodi non pauca, in quibus, salvâ quæ debetur Catechismo reverentiâ, ab auctoribus illius recedunt Scholæ Magistri. Non itaque hîc pugnandum Scriptorum

recentiorum auctoritate, sed Scripturæ, veterum SS. Patrum, & certissimis rationum theologicarum momentis ac præsidiis.

Objicies 3°. Æquum videtur ac planè necessarium, ut peccator, qui Deum summè offendit, nec ipsi ad condignum pro offensâ satisfacere potest, toto saltem sibi possibili conatu offensam detestetur.

Resp. nego sequelam antecedentis. Namque etsi summa sit offensa Dei, ratione dignitatis objecti infiniti, nempe Dei qui offenditur, non tamen semper summa esse debet intensivè ratione conatûs, seu intensionis in voluntate peccante; atque ad compensationem injuriæ Deo illatæ, satis est, si summa sit appretiativè ejus ad Deum conversio.

Instabis: Non potest dolor esse summus appretiativè, & remissus intensivè; quia id quod movet ad appretiationem, movet quoque ad intensionem actûs: imò intensio doloris in voluntate, sequitur magnitudinem doloris ex appretiatione objecti. Sic v. g. filius magis dolet de morte patris, quàm amici; quia pluris facit patrem, quàm amicum: si ergo quis magis intensè dolet de re aliâ quâlibet, quàm de offensâ Dei, signum est, non satis in eo firmam esse fidem, eumque pluris æstimare rem illam, quàm Deum.

Adde quòd inordinatum esse videtur, ut homo intensiùs doleat de malo temporali, quàm de offensâ Dei, licet appretiativè magis fugiat peccatum, quàm quodcunque malum temporale.

Resp. nego ant. Namque ex diverso capite oritur appretiatio objecti, & actûs intensio. Appretiatio quidem, ex præstantiâ & dignitate objecti;

intensio verò ex magnâ & vehementi applicatione seu conatu facultatis ergà objectum, quod tale est aliquando, ut etsi magis æstimetur appretiativè, non tamen ita movet & afficit voluntatem, sicut aliud objectum, quod non tanti fit. Res declarari potest & illustrari exemplo matris, quæ parvulum filium intensiori amore prosequitur, licet natu majorem amore minùs quidem intenso, sed majori appretiativè diligat, cujus vitæ conservationem præfert vitæ junioris.

Ad id quod additur: fatemur quidem esse quid inordinatum, ut voluntas rationalis amore intensiori feratur in creaturam, quàm in Creatorem, & intensiùs oderit quodcumque aliud malum, quàm peccatum; quemadmodum inordinatum est, ut caro concupiscat adversùs spiritum, ut pars animæ inferior plenè & perfectè subdita non sit superiori: verùm hæc inordinatio appendix est naturæ nostræ infirmæ & corruptæ, quæ vitio & culpæ non imputatur, cùm homo Deum super omnia appretiativè diligit: neque enim hac in mortali vitâ perfectè impleri potest mandatum dilectionis Dei, *sed ille hac in vitâ multùm profecit*, ait S. Augustinus L. de sp. & litterâ c. 36. *qui quàm longè sit à perfectione justitiæ, proficiendo cognovit.* T. 10. p. 123. C.

Objicies 4°. Esto charitas sit essentialiter perfecta in quocumque gradu, non potest tamen mortale peccatum, vel formaliter vel effectivè expellere sine certâ intensione seu magnitudine gradûs; quia non opponitur peccato mortali ratione suæ substantiæ, sed ratione gradûs. Sic v. g. etsi scintilla ignis sit verus essentialiter ignis, impar tamen est comburendo ligno vel expellendo frigori, quia sufficientem non habet activitatis seu intensionis gradum.

Resp. nego ant. ejusque probationem. Ad paritatem, dico alium longè modum esse actionis spiritualis, & physicæ: actio physica, qualis est ignis comburentis, vel calefacientis, non fit nisi successivè applicando activa passivis, ut aiunt Philosophi; nihil ergo mirum, si & certam temporis mensuram, & certum intensionis seu activitatis gradum exigat: non ita spiritualis actio, qualis est justificatio hominis per charitatem, quæ fit in instanti, non ratione gradûs, sed substantiæ ipsius charitatis seu amoris Dei super omnia. Potest quidem charitas illa esse tam remissa & infirma ratione subjecti, ut citò evanescat, propter infirmitatem hominis, qui tentatione facilè vincitur, ut antea diximus; sed quamquam accidentaliter imperfecta fuerit charitas, id est minùs perfecta defectu intensionis, vera tamen fuit charitas quoad essentiam, veramque homini contulit sanctitatem, quamquam maximè fluxam, labilem & caducam.

Solvuntur Objectiones adversùs tertiam Conclusionem.

Philipp. 1. v. 23.

Objicies 1°. Amor quo S. Paulus dissolvi cupiebat & esse cum Christo, est amor perfectæ charitatis ex S. Thoma secundâ secundæ q. 24. art. 9. & ex S. Bonaventurâ in 3. dist. 27. art. 2. q. 1. sed hujus amoris motivum erat unio cum Christo, seu æterna beatitudo in Deo consequenda; ergo motivum propriæ beatitudinis pertinet ad charitatem.

Confirmatur 1°. ex ipsâmet definitione charitatis quam tradit S. Augustinus L. 3. de doctrinâ christianâ cap. 10. *Charitas est motus animi ad fruendum Deo propter seipsum; & se, & proximo propter Deum.* At fruitio illa concipi non potest sine

T. 3. part. 1. p. 50. A.

motivo proprii commodi, seu propriæ felicitatis in Deo consequendæ.

Confirmatur 2°. Quia omnis amor essentialiter est unio quædam amantis cum re amatâ: unio verò illa essentialiter includit respectum mutuum extremorum quæ uniuntur, nempe amantis & rei amatæ; ergo non potest separari à motivo specifico charitatis & unionis quam importat, motivum propriæ beatitudinis in Deo dumtaxat consequendæ.

Resp. dist. min. Hujus amoris motivum erat unio cum Christo, propter summam ejus bonitatem, ac perfectionem in se absolutè consideratam, concedo: propter beatitudinem, quâ nos beatos reddit, nego. Distinguo quoque hanc propositionem: Hujus amoris motivum erat beatitudo æterna objectivè sumpta, hoc est, Deus ipse in se bonus, qui est beatitudinis nostræ objectum, concedo: æterna beatitudo formaliter sumpta, hoc est, possessio ipsa Dei, quatenùs nos actu & formaliter beatos reddit, nego. Itaque perfectum fuisse S. Pauli amorem, cùm dicebat, *Cupio dissolvi & esse cum Christo*, nullus dubitat; sed tota quæstio est, quodnam fuerit hujus amoris formale motivum. Contendimus non aliud fuisse, præter summam & infinitam Dei perfectionem in se consideratam, non verò quatenùs ex illâ nobis bona proveniunt. Ita enim S. Thomas citatus secundâ secundæ q. 17. art. 6. in corp. *Charitas*, inquit, *facit hominem Deo inhærere propter seipsum, mentem hominis uniens per affectum amoris. Spes autem & fides faciunt hominem inhærere Deo, sicut cuidam principio, ex quo aliqua nobis proveniunt.*

Duobus quippe modis, inquit Suarez L. 2. de necessitate gratiæ c. 13. n. 23. *potest quis amare sibi gratiâ*

Part. 1. de pag.

443. col. 1. E. *beatitudinem ; uno modo in suum commodum, seu ut est bonum sibi, ita ut hæc sit proxima ratio amandi tale bonum, & hic est proprius amor concupiscentiæ, specie distinctus ab amore charitatis : alio modo potest quis amare sibi beatitudinem immediatè & proximè propter gloriam Dei, & ut illum tanquam amicum præsentem habeat, & gaudeat de bonis ejus: & hic amor, licet materialiter (ut ita dicam) possit denominari concupiscentiæ, respectu boni beatitudinis, quod quis sibi amat, formaliter verò, & quoad motivum est amor amicitiæ. De hoc ergo posteriori amore amicitiæ rectè dicitur esse actum charitatis, quia ex formali ejus motivo elicitur ; & tale erat desiderium Pauli ad Philippenses 1. desiderantis dissolvi & esse cum Christo.*

Ex quibus facilè solvitur prima & secunda Objectionis factæ confirmatio. Potest enim quis velle alio frui & cum eo uniri, vel propter rem ipsam in se, quod proprium est charitatis, *quæ est motus animi ad fruendum Deo propter seipsum*, ait S. Augustinus citatus; vel propter commodum quod ex re percipitur, quod proprium est spei, & amoris qui dicitur concupiscentiæ.

Objicies 2°. auctoritatem S. Thomæ, qui tria docet Conclusioni nostræ planè adversa.

1°. charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum. Ita

Primâ secundæ q. 65. art. 5. ad 1. *Charitas*, inquit, *non est qualiscumque amor Dei ; sed amor quo diligitur ut beatitudinis objectum, ad quod ordinamur per fidem & spem.*

Eâdem parte q. 114. art. 4. in corp. *Vita æterna consistit in æternâ Dei fruitione : motus autem humanæ mentis ad fruitionem divini boni est actus proprius*

charitatis, per quem omnes actus aliarum virtuum ordinantur in hunc finem, secundùm quod aliæ virtutes imperantur à charitate.

Secundâ secundæ q. 23. art. 4. in corp. *Proprium objectum amoris*, inquit, *est bonum. Et ideo ubi est specialis ratio boni, ibi est specialis ratio amoris: bonum autem divinum, in quantùm est beatitudinis objectum, habet rationem specialem boni, & ideo amor charitatis, qui est amor hujus boni, est specialis amor.*

II°. Docet duplex esse charitatis motivum: unum primarium, nempe Dei bonitas in se considerata; alterum secundarium à primario inseparabile, nempe Dei bonitas ad nos relativa, id est quatenùs nostra est beatitudo. Ita

Secundâ secundæ q. 23. art. 5. in responsione ad 2. *Charitate*, inquit, *diligitur Deus propter seipsum: unde una sola ratio diligendi attenditur principaliter à charitate, scilicet divina bonitas, quæ est ejus substantia, secundùm illud Psalmi 105. Confitemini Domino quoniam bonus. Aliæ autem rationes ad diligendum Deum inducentes, sunt secundariæ & consequentes ex primâ.*

III°. Docet amicitiam charitatis fundari super communicationem beatitudinis. Ita secundâ secundæ q. 23. art. 1. & 5. in corpore. Et q. 25. art. 10. in corp. *Amicitia charitatis*, inquit, *fundatur super communicationem beatitudinis æternæ, in cujus participatione communicant cum Angelis homines.* Idem repetit art. 12. & q. 26. art. 2. in corpore. *Amicitia charitatis*, inquit, *fundatur super communicatione beatitudinis, quæ consistit in Deo essentialiter, sicut in primo principio, à quo derivatur in omnes qui sunt beatitudinis capaces. Et ideo prin-*

cipaliter & maximè Deus est ex charitate diligendus; ipse enim diligitur sicut beatitudinis causa.

Resp. ad primum, maximum esse inter ista duo discrimen, scilicet charitatem esse amorem Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum, & charitatem tendere in Deum ex motivo beatitudinis in ipso consequendæ. Prius meritò dixit S. Thomas, Deus enim est beatitudinis, sicut & charitatis objectum, quia summè bonus & perfectus est in se, ac pertinet ad summam Dei perfectionem, quòd sit nostræ beatitudinis objectum; nisi enim summè perfectus esset, nostra non foret beatitudo: charitas verò ex proprio suo & formali motivo non tendit in Deum, quatenùs est nostrum bonum seu nostra beatitudo. Unde rectè observat Sylvius in secundam secundæ S. Thomæ q. 23. art. 4. S. Doctorem non dixisse, *Deum, quatenùs est auctor nostræ beatitudinis, seu in quantùm ab eo provenit nostra beatitudo, esse objectum charitatis; sed simpliciter dixisse Deum ut objectum nostræ beatitudinis amore charitatis diligi, quia,* pergit ibidem Sylvius, *sicut objectum beatitudinis est Deus secundùm se, (Videbimus enim eum sicuti est) ita etiam objectum charitatis est idem Deus secundùm quod in se est.*

[margin: ...dit. An...rp. 1582. ...p. 125. ...1. D.]

Addit Suarez Disputatione 1. de objecto materiali & formali charitatis, sectione 2. n. 4. *S. Thomam secundâ secundæ q. 23. art. 4. hoc sensu dixisse, speciale objectum charitatis esse bonum divinum ut est beatitudinis objectum, quia Deus ut objectum beatitudinis non amatur propter aliud tanquam propter finem: finis enim ultimus ut sic, non amatur propter alium.*

[margin: ...g. 891.]

Neque aliud evincunt laudata S. Doctoris testimonia.

Primâ secundæ q. 65. art. 5. probandum sibi sumit, charitatem non posse esse sine fide & spe; & respondens ad primam objectionem, nempe posse hominem amare Deum naturaliter sine præsuppositâ fide, meritò ait charitatem non esse qualemcumque Dei amorem, sed amorem quo diligitur Deus ut beatitudinis objectum, ad quod ordinamur per fidem & spem: quo in ratiocinio hoc unum ad propositum suum facit, nempe Deum ut beatitudinis objectum, esse quoque objectum charitatis: non potest autem Deus ab homine considerari ut objectum beatitudinis, sine fide & spe; adeoque non potest esse charitas sine fide & spe.

Eâdem parte q. 114. art. 4. cùm ait, motum humanæ mentis ad fruitionem divini boni esse proprium actum charitatis, sic intelligi debet, interprete eodem Sylvio in hunc locum, *ut loquatur de motu in Deum, quo tanquam summo bono sumus aliquando fruituri; non verò de motu in ipsam fruitionem. Constat enim*, addit ille, *ipsius doctrinam esse, quòd charitas per prius & principalius fertur in Deum propter seipsum, quàm in ejus fruitionem; cùm ille prior actus sit amor amicitiæ, alius autem concupiscentiæ.* Ita Sylvius. T. 2. p. 800. B.

Quo verò sensu secundâ secundæ q. 23. art. 4. dixerit, bonum divinum, in quantùm est objectum beatitudinis, esse quoque objectum charitatis, patet ex dictis paulò ante, tùm ex Sylvio, tùm ex Suare.

Cùm verò secundâ secundæ q. 25. art. 12, & q. 26. art. 1. & 2. docet charitatem tendere in Deum, ut est principium & prima causa nostræ beatitudinis; beatitudinem iis in locis apertè considerat, non ratione termini, seu ipsius fruitionis Dei, quâ homo beatus redditur formaliter, sed ra-

tione principii, seu ratione divinarum perfectionum, per quas Deus ipse est principium & causa nostræ beatitudinis.

Ad secundum: Nusquam S. Thomas rationes illas secundarias quæ movent ad diligendum Deum, appellavit motiva formalia & specifica charitatis, quæ à primario motivo separari non possint, quasi necesse foret in omni actu charitatis includi motivum propriæ beatitudinis & aliarum rerum quibus ad amorem Dei incitari possumus; aliàs nusquam posset homo elicere actum charitatis in Deum, quin eodem actu formali diligat proximum, quia amor proximi est objectum secundarium charitatis, quod inseparabile dici deberet in opinione adversâ, à motivo formali primario charitatis; atqui tamen constat hoc esse falsum; rationes ergo illæ secundariæ, non sunt, propriè loquendo, motiva charitatis, sed dispositiones quibus ad charitatem homo præparatur, sicut docet ipse S. Thomas ibid. q. 27. art. 3. *Quarto modo*, inquit, *Deus potest diligi propter aliud: quia scilicet ex aliquibus aliis disponimur ad hoc quòd in Dei dilectione proficiamus; puta per beneficia ab eo suscepta, vel per præmia sperata, vel etiam per pœnas quas per ipsum vitare intendimus.*

Ad tertium: patet responsio ex modò dictis. Amicitia scilicet charitatis fundatur in communicatione beatitudinis, tanquam in dispositione excitante & movente ad charitatem, concedo: tanquam in motivo formali & specifico, nego. Adde quòd S. Thomas in locis citatis agat de charitate, sub eâ ratione quâ mutua est amicitia Deum inter & hominem, quæ quidem amicitia amori addit mutuam redamationem *cum quadam communicatione*

mutuâ, inquit S. Thomas secundâ secundæ q. 23. art. 1. *Cùm ergo*, pergit S. Doctor, *sit aliqua communicatio hominis ad Deum, secundùm quod nobis suam beatitudinem communicat, super hanc communicationem oportet aliquam amicitiam fundari..... Amor autem super hanc communicationem fundatus, est charitas: unde manifestum est, quòd charitas amicitia quædam hominis est ad Deum.*

Instabis 1°. Idem S. Doctor secundâ secundæ q. 26. art. 13. in resp. ad 3. sic loquitur: *Unicuique Deus erit* (in patriâ) *tota ratio diligendi, eo quòd Deus est totum hominis bonum. Dato enim per impossibile, quòd Deus non esset totum hominis bonum, non esset ei ratio diligendi; & ideo in ordine dilectionis oportet quòd post Deum homo maximè diligat seipsum.*

Resp. S. Thomam eò loci probare, ordinem charitatis in patriâ remanere; adeoque post Deum, hominem magis seipsum diligere. Cùm verò sibi objecisset, Deum in Cœlis fore totam rationem diligendi, adeoque eum magis diligendum qui Deo erit propinquior; respondet verissimum quidem esse, Deum fore homini totam rationem diligendi, non tamen inde concludi posse, quòd homo non debeat post Deum, seipsum magis diligere, cùm Deus sit totum hominis bonum. Cùm verò addit, quòd si *per impossibile Deus non esset totum hominis bonum, non esset ei ratio diligendi*; verissima est propositio: ratio enim diligendi est Dei bonitas; fieri autem non potest ut Deus sit in se bonus, nec sit hominis totum bonum, quamquam ratio motiva formalis amoris Dei, quatenùs est charitatis, sit ejus bonitas absoluta, non verò relativa ad nos.

Instabis 2°. Idem S. Doctor in 3. Sententiarum dist. 29. q. 1. art. 4. docet non esse contra chari- T.9.p.314.

tatem, ut quis diligendo Deum, ad mercedem respiciat tanquam ad finem amoris sui, non verò rei amatæ, quasi Deum ad suam beatitudinem referret, quod sanè foret inordinatum.

Resp. duo hæc distincta esse ac distinguenda, nempe aliquid esse contra charitatem, & aliquid fieri ex motivo proprio & specifico charitatis: operari ex motivo mercedis æternæ, tantùm abest ut sit contrarium charitati, quin potiùs motivum istud imperat charitas, cùm imperat actus spei; at motivum mercedis esse motivum proprium charitatis nusquam ille asseruit, imò potiùs contrarium docuit.

Objicies 3°. auctoritatem S. Bonaventuræ in Lib. 3. Sentent. dist. 27. q. 2. art. 2. ubi probat operari ex motivo mercedis æternæ, ad charitatem pertinere.

Resp. 1°. S. Doctorem quærendo & opinando, non assertivè affirmando id dixisse, *Quidam*, inquit, *voluerunt dicere, quod* (ita operari) *non est à charitate, sed ab affectu quodam natura charitatem concomitante..... Aliis autem videtur, quòd talis affectus mercenarius possit esse à charitate.*

T. 5. p. 307. col. 1. B.

Resp. 2°. Cùm S. Doctor in eam inclinavit partem, ut diceret affectum illum mercenarium posse esse à charitate, charitatem ibi genericè sumit 1°. prout comprehendit omnem motum qui est à gratiâ, non verò à naturâ. *Desiderium enim*, pergit S. Doctor post verba mox citata, *habendi æternam mercedem, & fruendi æterno bono, est desiderium gratiæ; nec est amoris naturalis nec acquisiti, sed potiùs gratuiti*; id est, à gratiâ proficiscentis. 2°. charitatem sumit, prout comprehendit tam amorem concupiscentiæ, quàm amorem amicitiæ, sicut ex lectione textùs facilè constabit.

Ibid.

Objicies

Objicies 4°. Ex S. Bernardo Lib. de diligendo Deo cap. 1. n. 1. & c. 7. n. 17. duæ sunt causæ diligendi Deum, una quo merito Dei, altera quò commodo nostro. *Ob duplicem causam*, inquit, *Deum dixerim propter seipsum diligendum: sive quia nihil justius, sive quia nihil fructuosius diligi potest. Ad primum pertinet, quo suo merito; ad secundum, quo nostro commodo diligatur.*

To. 1., pag. 584. A. & p. 591. C.

Resp. nullum orthodoxum Theologum negare, quin Deus diligendus sit quia nostrum bonum est, seu suprema nostra beatitudo; sed quæstio est, utrùm motivum illud nostræ beatitudinis sit proprium, formale & specificum charitatis: hoc negamus, neque hoc asseruit S. Bernardus loco citato. Ait quidem, unam causam diligendi Deum propter seipsum, esse quia nobis bonus est, seu, ut loquitur, fructuosus; sed indicat S. Doctor his verbis, causam moventem ducentem ad charitatem, non verò motivum formale & proprium charitatis: nemo verò negat quin spes excitet & ducat ad charitatem, seu ad Deum propter se diligendum, quamquam istud non sit spei motivum formale & distinctivum.

Objicies 5°. Deus per charitatem diligitur ut benevolus & beneficus, ac beatificans: at non potest ita diligi sine respectu ad bonum quod ex eo speramus.

Resp. dist. maj. Deus per charitatem diligitur ut benevolus &c. ratione principii, hoc est, quia habet in se omnes perfectiones, inter quas est beneficentia &c. concedo: ratione termini, hoc est boni quod ex divinâ beneficentiâ in nos derivatur, nego. Hoc enim pertinet ad spem, non verò ad charitatem.

Objicies 6°. Non potest homo spoliare se naturali illo desiderio quo beatitudinem quærit & exoptat; ergo in omni charitatis actu desiderium istud includitur.

Resp. dist. ant. Non potest homo spoliare se naturali desiderio quo beatitudinem quærit, vel formaliter & explicitè, vel virtualiter dumtaxat, implicitè, materialiter, & præsuppositivè, concedo: formaliter semper & explicitè, quasi in quolibet actu semper explicitè ac formaliter desiderium beatitudinis habeat, nego. Quamvis enim desiderium illud excludere non possimus, utpote nobis innatum circa beatitudinem generatim & in communi, in actibus tamen liberè elicitis, possumus ab eâ mentem ita avocare & abstrahere, ut non propter eam formaliter & explicitè, sed propter absolutam objecti bonitatem seu excellentiam operemur; quamquam virtualiter semper, vel materialiter & præsuppositivè desiderium illud in nobis sit: unde tantùm abest, sicut jam diximus, ut charitas desiderium illud excludat & rejiciat, quin illud simul cum spe imperat.

Meritò igitur ab Ecclesiâ proscripti fuêre phanatici nostrorum temporum Quietistæ, qui charitatis perfectionem in eo collocant, ut anima justi, extincto penitus suæ æternæ beatitudinis desiderio, imò & suæ æternæ damnationi acquiescens, Deum unicè propter seipsum diligat. Illusio est & error manifestus. Sic enim diligendus Deus propter se, sic ad perfectam charitatem anhelandum, ut aliarum virtutum, præsertim verò fidei & spei, exercitium nec intermittatur, nec excludatur.

Objicies 7°. Amor Dei castus, purus & gratuitus, est amor perfectæ charitatis; sed amor Dei quo

amatur quatenus nobis bonus, seu quatenus nostra est beatitudo, est castus, purus & gratuitus; ergo &c.

Minor certa est ex S. Augustino multis in locis. Sermone 158. aliàs 16. de verbis Apostoli, *Unusquisque*, inquit, *inspiciat se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis, bonis operibus suis, quæ faciat cum charitate, non expectans retributionem temporalem, sed promissum Dei, faciem Dei. Non enim quidquid tibi Deus promittit, valet aliquid præter ipsum Deum. Omnino me non satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsum Deum.* T. 5. p. 783. G.

Et in Psalm. 72. exponens ista verba, *Pars mea Deus in sæcula. Factum est cor castum*, inquit, *gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult servire Deo, carius facit quod vult accipere, quàm ipsum à quo vult accipere. Quid ergo, nullum præmium Dei? Nullum, præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit: si aliud dilexerit, non erit castus amor.* Igitur amor quo Deus diligitur ut præmium nostrum, merces, beatitudo nostra, castus est & à perfectâ charitate. T. 4. p. 766. G.

Resp. dist. maj. Amor Dei castus, purus & gratuitus, quo Deus diligitur quia in se bonus & infinitè perfectus, est amor perfectæ charitatis, concedo: Amor Dei castus quo Deus diligitur ut nobis bonus, seu quatenus est nostra beatitudo, nego. Dist. min. Atqui amor Dei quatenus nobis bonus &c. est castus & gratuitus, comparatè ad amorem mercenarium quo Deus diligitur propter bona temporalia, concedo: comparatè ad amorem perfectæ charitatis, iterum distinguo: est amor castus, id est, bonus, licitus, honestus, necessarius, & supernaturalis, concedo: id est, tam perfectus ac amor cha-

ritatis, nego. Solutio ex jam dictis manifesta est.

Ad S. Augustinum, dico 1°. eum loqui non de actu perfectæ charitatis, sed de homine habente charitatem., qui certè ex intuitu mercedis æternæ operari potest & debet : neque enim charitas excludit spem, imò potius hanc semper includit, cujus actus sicut & aliarum virtutum imperat ; quamquam ipsa charitas ex proprio suo ac formali motivo ad mercedem illam non respiciat, sed in unâ Dei hæreat perfectione infinitâ.

Dico 2°. citatis testimoniis Deum considerari à S. Doctore, ut est beatitudinis nostræ objectum, sub quo respectu procul dubio attingitur à charitate, ut ex dictis patet; adeoque meritò ait castum esse amorem illum & à charitate, qui non aliam quærit beatitudinem præter Deum. Verùm de motivo formali amoris Dei, de quo uno nos hîc agimus, non loquitur S. Augustinus; neque enim ait illum amorem esse à perfectâ charitate, qui tendit in Deum sub eâ formali causâ, quia nos beatos efficit, talis quippe amor ad spem, non ad charitatem pertinet : amare quidem Deum qui est nostra beatitudo, proprium est charitatis ; amare verò quia est nostra beatitudo, proprium est spei. Revoca quæ hîc diximus in responsione ad primam Objectionem.

Objicies denique S. Bernardum in Epistolâ 11. ad Guigonem n. 8. ubi quatuor amoris gradus distinguens, de quarto sic loquitur : *Nescio si à quoquam hominum quartus in hac vitâ perfectè apprehenditur, ut se scilicet homo diligat tantùm propter Deum. Asserant hoc si qui experti sunt : mihi, fateor., impossibile videtur.* Ergo fictitius est ille charitatis perfectæ actus, quo Deus diligitur sine ullo ad nos respectu.

T. 1. p. 3. F.

Resp. S. Bernardi mentem esse, impossibile esse ut quis ita diligat Deum propter se, sine ullo ad proprium suum commodum respectu, ut omnino excludat & extinguat in corde suo propriae beatitudinis desiderium; non verò ut ab eo, saltem in actu transitorio & fluente charitatis, abstrahat.

ARTICULUS II.

An perfecta contritio non tantùm in casu necessitatis, sed ordinariè hominem prius Deo reconciliet, quàm percipiatur actu Poenitentiae Sacramentum.

QUæstio non movetur de contritione generatim sumptâ, neque de contritione imperfectâ per quam certum est justitiam homini non conferri sine Sacramento; sed de contritione, quae ex charitate perfecta est.

Quaestio hîc quoque non est, quomodo contritio perfecta justificet hominem: an ipsa sit formalis hominis sanctificatio; vel tantùm causa, vel dispositio proxima; aut eam saltem nexu individuo semper comitetur justificatio. Ab illâ Scholasticorum controversiâ, quae non est praesentis nostri instituti, hîc abstinemus; nec de modo, sed de reipsâ quaerimus, utrum quoties contingit perfectam esse contritionem, toties hominem Deo reconciliet antequam actu percipiatur Sacramentum; an verò vim illam dumtaxat habeat, Deo ita ordinante, in necessitatis articulo. Circa quam controversiam Adrianus & Cajetanus, referente Baltazaro Eredia Calaritano Archiepiscopo apud Pallavicinum L. 12. Hist. Concilii Tridentini cap. 10. docuerunt, per contritionem non deleri peccata: adver-

T. 2. p. 300.

sùs quam sententiam narrat ibid. Historicus, paratum fuisse in Concilio Tridentino Canonem; sed cùm prædictus Archiepiscopus admonuisset ita sentire Cajetanum & Adrianum, abstinuisse Synodum, nec hanc opinionem proscripsisse, quæ sensum inter Scholasticos controversum pati potest.

Michael Baïus Doctor Lovaniensis, docuit etiam *charitatem perfectam quæ est ex corde puro & conscientiâ bonâ & fide non fictâ, in Catechumenis & pœnitentibus posse esse sine remissione peccatorum*, quæ sententia damnata est à SS. Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII.

x. Ba i 4. pag.

Estius in 4. dist. 17. paragr. 2. docet, contritionem perfectam, Deo ita disponente, non reconciliare hominem Deo ante Sacramentum, nisi in casu necessitatis, cùm nempe urget periculum mortis, aut non potest Sacramentum percipi.

p. 219.

Conclusio.

Perfecta contritio non tantùm in casu necessitatis, sed ordinariè hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum actu percipiatur.

Probatur 1°. ex Scripturis, quæ charitati & perfectæ contritioni, nullâ factâ distinctione casûs necessitatis, & ordinarii, vim tribuit sanctificandi hominem & purgandi peccata. Ezechielis 33. v. 12. *Impietas impii non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit*. Et cap. 18. v. 21. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est... omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Lucæ 7. v. 47. Christus de Magdalenâ ait: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm: cui autem minùs remittitur, minùs diligit.* Et cap. 10. v. 27.

Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo & ex totâ animâ tuâ.... Hoc fac & vives. 1. Joan. 4. v. 7. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est. Qui non diligit, non novit Deum, quoniam Deus charitas est.* Et v. 16. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et cap. 3. v. 14. dixerat: *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte.* 1. Petri 4. v. 8. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Denique Coloss. 3. v. 14. *Charitas est vinculum perfectionis.* Vide nonnulla alia Scripturæ testimonia suprà Conclusione secundâ Articuli primi.

Probatur 2°. ex SS. Patribus quorum testimonia loco mox indicato laudavimus, quæ consule ne sæpius eadem exscribere teneamur.

Probatur 3°. ex Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. docet sancta Synodus, *etsi contritionem hanc, aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illâ includitur, non esse adscribendam.* Quibus verbis declarat Concilium 1°. contingere aliquando contritionem perfectam esse charitate, hoc est elici ex motivo charitatis, tuncque hominem Deo reconciliare priusquam actu percipiatur Sacramentum. 2°. virtutem hanc reconciliandi ipsi non competere, nisi quatenus includit votum seu desiderium Sacramenti.

T. 14. Conc. p. 817. D.

Neque obstat quod nonnulli respondent, particulam, *aliquando*, restringere hanc contritionis virtutem ad aliquos tantùm casus, puta necessitatis. Namque vel ex ipsâ verborum Concilii inspe-

ctione manifestum est, Patres Tridentinos hâc particulâ indicare dumtaxat voluisse, contritionem, de qua initio capitis generatim dixerant, aliquando eam ex motivo veræ charitatis oriri atque perfectam esse, tuncque justificare ante Sacramentum; aliquando verò elici ex alio, quàm charitatis motivo, tuncque non justificare sine Sacramento.

Pius V, an. 1566. an. 6. Greg. XIII. 1572. an 12. Urban VIII. 1623. an. 20.

Probatur 4°. ex SS. Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. qui suis in Bullis, quas postea Urbanus VIII. renovavit & confirmavit, oppositam sententiam damnarunt in multis Michaelis Baii Doctoris Lovaniensis propositionibus expressam, quarum inter damnatas

Recueil des Bulles, pag. 18 & suiv. Oper. Baii, part. 2. pag. 59 & seq.

31ª. erat. *Charitas perfecta & sincera quæ est ex corde puro & conscientiâ bonâ & fide non fictâ, tam in Catechumenis, quàm in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.*

32ª. *Charitas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.*

66ª. *Homo existens in peccato mortali potest habere veram charitatem.*

68ª. *Per contritionem etiam cum charitate perfectâ & voto suscipiendi Sacramentum conjunctâ, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.*

His accedit Judicium sacræ Facultatis Parisiensis quæ an. 1560. die 27. Junii Censurâ suâ notavit plures propositiones, de quibus, ut pronuntiaret, rogata fuerat ab aliquibus Belgii Theologis. Inter illas hæc numero decima erat, *Homo existens in peccato mortali sive ejus reatu ad æternam mortem habet in se charitatem. Hæc propositio*, ait Censura, *est hæretica.* Igitur, judice sacrâ Facultate, charitas non potest compati cum peccato mortali. Unde

cima verò talis erat, *Per contritionem, non adhibito realiter Sacramento Baptismi aut Pœnitentiæ, non dimittitur peccatum extra casum martyrii, aut necessitatis*; *quæ propositio*, ait Censura, *est hæretica & schismatica*. Nemo non videt has ipsas esse Baii propositiones, quæ cùm multos in Belgio turbarent Theologos, consulta de ipsis fuit sacra Facultas Parisiensis, cujus censuram & vellicat & falsi ac suppositionis arguit ipse Baïus, sicut videre est in novâ Operum ipsius editione, inter Baïana pag. 8. & seq.

Probatur denique rationibus Theologicis quas suprà Conclusione secundâ Articuli primi exposuimus n. 4. 5. & 6. Vide. Quibus adde, quòd ipsis fatentibus adversæ partis Theologis, in articulo mortis sufficit contritio ad remittenda peccata: atqui virtutem hanc non habet præcisè propter articulum mortis, sed ex suâ propriâ perfectione. Præterea, perfecta contritio in veteri Lege peccata delebat; quidni & in novâ? Non enim ejus virtus imminuta est, sed solummodo novum additum fuit mandatum de Sacramentis percipiendis, quibus certè infirmitati nostræ occurrere voluit Christus, ut qui perfectam non habent contritionem, saltem per imperfectam simul cum Sacramento veniam peccatorum impetrare possint.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Mulier peccatrix, cujus mentio fit apud S. Lucam c. 7. v. 47. priùs Deum dilexit, quàm remissionem peccatorum obtinuerit. *Remittuntur ei peccata multa*, inquit Christus, *quoniam dilexit multùm*. Non dicit in præterito, remissa sunt ei peccata; neque dixit, quoniam diligit, sed quoniam

dilexit; ergo priùs dilexit, quàm veniam peccatorum obtinuerit; ergo charitas potest esse sine remissione peccatorum.

Resp. dist. ant. Priùs Deum dilexit, quàm obtinuerit remissionem peccatorum, priùs, inquam, prioritate naturæ, concedo: prioritate temporis, nego: nam ultima dispositio & forma sunt simul tempore. Cùm verò Christus dixit, *Remittuntur ei peccata multa*, non veniam primò concessit, sed jam datam confirmavit; jam enim interiùs illa peccatrix fuerat à Deo mundata & absoluta, sed voluit Christus ejus absolutionem coram hominibus declarare & confirmare: sicut cùm cap. 5. S. Marci v. 34. dixit mulieri jam sanatæ, *Esto sana à plagâ tuâ*; non eam his verbis sanavit, sed pronuntiavit seu declaravit sanatam.

Instabis. S. Augustinus Sermone 99. de verbis Evangelii Lucæ 7. aliàs Hom. 23. inter 50. c. 2. de illâ peccatrice sic loquitur: *Accessit ad Dominum immunda, ut rediret munda: accessit ægra, ut rediret sana.* Atqui his verbis videtur sanctus Doctor supponere, non fuisse mundatam antequam audierit hanc Christi sententiam, *Remittuntur ei peccata &c.*

T. 5. p. 521. E.

Resp. loqui S. Augustinum eò loci de toto mulieris accessu adæquatè sumpto, prout nempe accessus ille complectitur propositum veniendi ad Christum, & mulieris ejusdem progressum donec Christi præsentiâ frueretur, & in ejus amore exardesceret; vel certè dici potest, eam accessisse immundam, quia paulò ante talis erat, & palam habebatur adhuc peccatrix, licet interiùs à peccatis mundata fuisset.

Objicies 2°. exempla S. Pauli & Cornelii Cen-

turionis, qui etsi charitate in Deum flagrarent, baptisari tamen debuerunt ut veniam peccatorum acciperent. Act. 22. v. 16. *Exurge & baptisare, & ablue peccata tua*, inquit Ananias ad Paulum, qui cap. 9. v. 6. sic animo erat præparato, ut Dei voluntatem in omnibus adimplere se velle profiteretur, *Domine quid me vis facere?* Cornelius pariter Centurio Act. 10. v. 2. dicitur *vir religiosus ac timens Deum cum omni domo suâ, faciens eleemosynas multas*; & v. 22. *vir justus* appellatur: atqui tamen non priùs justificatus est, quàm percepisset Baptismum.

Resp. contritionem perfectam, quam quis habet ante Sacramentum, non dispensare à lege percipiendi Sacramentum; adeoque meritò & S. Paulum, & Cornelium Centurionem baptisatos fuisse, quamquam jam ex perfectâ charitate justificatos; expresse quippe Act. 10. v. 44. dicitur Spiritum sanctum cecidisse in Cornelium, antequam baptisaretur. Ratiò est, tùm quia mandatum Christi semper impleri debet; at lex est expressa de Baptismo percipiendo: tùm quia ipsa contritio non reconciliat, nisi quatenùs includit votum seu desiderium Baptismi, ut expresse docet Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. tùm quia quamquam homo supponatur jam justitiam adeptus, Sacramentum tamen augmentum gratiæ producit: tùm quia præter invisibilem sanctitatem animæ, necesse est hominem exteriùs societati Fidelium seu Ecclesiæ coadunari, quod fit per visibile Sacramentum Baptismi: tùm denique quia, inquit S. Augustinus Lib. 4. contra Donatistas c. 21. *Ne secura esset justitia Catechumeni, dictum est: Nisi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu sancto, non intrabit in Regnum Cœlorum.*

T. 9. p. 138. F. G.

Rursus ne percepto Baptismo secura esset iniquitas baptisatorum, dictum est: Nisi abundaverit justitia vestra &c. Aberrant igitur, qui asserunt, vel inutilem esse Sacramentorum perceptionem iis qui jam ex perfectâ charitate sanctificati sunt, vel eos sine voto Sacramenti fuisse sanctificatos, quem utrumque errorem evertit Conc. Trid. tùm Sess. 13. cap 7. & Can. 11. tùm Sess. 14. c. 4.

Objicies 3°. Concilium Trid. Sess. 6. c. 6. inter dispositiones ad Baptismum necessarias requiri amorem Dei, quo baptisandus *Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiat.* Supponit igitur Concilium, amorem illum Dei hominem non reconciliare sine Sacramento.

T. 14. Conc. p. 759. A.

Resp. dist. conseq. supponit amorem Dei imperfectum, seu minùs perfectum, qui non est charitatis, sed inferior, non reconciliare hominem concedo: amorem perfectum & veræ charitatis nego. Sess. enim 14. cap. 4. citato expresè docet, perfectam contritionem justificare antequam Sacramentum actu percipiatur. In citatâ igitur Sess 6. cap. 6. Concilium loquitur de amore initiali & imperfecto; quamquam seipsum disertè non exponat. Eo enim in loco initium quidem amoris exigit Synodus in iis qui se præparant ad Baptismum, sed disertè non exponit nec explicat, qualis debeat esse amor ille, an charitatis, an alius, qui spei dicitur sufficiat. Rem inter Scholasticos controversam definire noluit Concilium, unde de industriâ, amorem illum dilectionem simpliciter appellavit, non charitatem; imò nec addidit debere esse *super omnia*, sicut antea observavimus ex Andrea Vega L. 6. cap. 28. de Justificatione. Sub dubio igitur ac in suspenso relictum est, quid voluerit Concilium

cùm exigit à baptiſandis, *ut diligere incipiant Deum tanquam fontem totius juſtitiæ:* an intellexerit juſtitiam ſeu ſanctitatem, quâ Deus in ſe ſanctus eſt, & ſub eâ præcisè formali ratione; an ſanctitatem, quæ in nos derivatur, & ſub eâ formali ratione, quâ nos ſanctos & beatos efficit: uno verbo, objectum dilectionis noſtræ, nempe Deum, deſignavit quidem Synodus; ſed motivum formale illius non aſſignavit, verùm Scholæ diſputationibus controverſiam hanc permiſit.

Inſtabis. Idem Concilium Seſſ. 13. c. 7. ſtatuit neminem, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſsâ ſacramentali confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debere: atqui hoc non ſtatueret, ſi homo juſtificaretur per contritionem perfectam. T. 14. *Conc.* p. 807. C.

Reſp. nego min. Namque id jubet Concilium ad majorem cautelam accedentis ad ſacram menſam, & ad majorem reverentiam Sacramenti: homo quippe ſemper incertus eſt, an perfectâ contritione moveatur, an verò imperfectâ tantùm. Deinde, cùm maxima munditiees ac ſanctitas requiratur ad dignam Euchariſtiæ perceptionem, mirum non eſt, ſi præter internam cordis contritionem, poſtulet Eccleſia Fidelem iterum Sacramento Pœnitentiæ mundari, priuſquam accedat ad tremendum altaris myſterium.

Objicies 4°. S. Auguſtinus agnoſcit in Cornelio fuiſſe charitatem, quæ ipſum tamen non juſtificavit niſi accedente Sacramento Baptiſmi. Lib. 1. de diverſis quæſtionibus ad Simplicianum q. 2. *In quibuſdam*, inquit, *tanta eſt gratia fidei, quanta non ſufficit ad obtinendum regnum Cœlorum; ſicut in Catechumenis, ſicut in ipſo Cornelio antequam Sacra-* T. 6. p. 89. C.

mentorum participatione incorporaretur Ecclesiæ. In quibusdam vero tanta est, ut jam corpori Christi & sancto Dei templo deputentur.... Fiunt ergo inchoationes quædam fidei, conceptionibus similes: non tamen solùm concipi, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniatur æternam.

Resp. nego ant. Multis enim in locis fatetur S. Augustinus, Cornelium Spiritu sancto plenum fuisse cùm accessit ad Baptismum. Ita L. 4. de Baptismo c. 21. 23. & 24. & L. 3. quæstionum in Leviticum, quæst. 84. Libro itaque 1°. de diversis quæstionibus ad Simplicianum citato, agnoscit quidem in Cornelio quasdam initio inchoationes fidei, & nondum ex charitate formatam fidem; ad quam nonnisi proficiendo subinde pervenit, quâ adeptâ, etiam ante perceptum Baptisma sanctificatus fuit: neque tamen inutilis fuit Baptismus, cujus extat expressum Christi mandatum, quod si neglexisset Cornelius, haud dubiè perfectam non habuisset charitatem. *Si Cornelius*, ait sanctus Doctor L. 4. contra Donatistas c. 21. *etiam Spiritu sancto jam accepto baptisari noluisset, contempti tanti Sacramenti reus fieret.* Et cap. 22. ait in Cornelio ejusque sociis donum Spiritûs sancti eminuisse ante Baptismum, baptisatos nihilominus fuisse, *Quia*, inquit, *nemo debet in quolibet provectu interioris hominis, si fortè ante Baptismum usque ad spiritalem intellectum pio corde profecerit, contemnere Sacramentum, quod ministrorum ope corporaliter adhibetur, sed per hoc Deus hominis consecrationem spiritaliter operatur.* Et Lib. 3. Quæstionum in Leviticum quæst. 84. *Hinc est*, inquit, *quòd Cornelius & qui cum eo erant, cùm jam invisibiliter infuso Spiritu sancto sanctificati apparerent, baptisati sunt tamen:*

T. 9 p. 138. E.

Ibid. p. 139. E.

T. 3. part. 1. p. 514. F.

nec superflua judicata est visibilis sanctificatio, quam invisibilis jam præcesserat. Citatâ igitur qu. 2. ad Simplicianum varios nascentis, proficientis & adultæ in Cornelio sanctificationis gradus considerat S. Augustinus. Initio quidem quædam dumtaxat erant *inchoationes fidei conceptionibus similes* : tùm gradatim ad majorem fidei ac virtutum perfectionem pervenit, & quidem tantam, ut etiam ante Baptismum justitiam seu sanctificantem gratiam sit assecutus, non tamen sine lege & obligatione percipiendi Baptismatis.

Instabis 1°. S. Augustinus non semel asserit, Catechumenis, quantumcunque proficiant, non dimitti peccata, nisi cùm baptisantur; adeoque & justitiam & Sacramentum necessariò requiri. Ita Tract. 13. in Joan. *Quantumcunque*, inquit, *Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam iniquitatis portat: non ei dimittitur, nisi cùm venerit ad Baptismum.* Et Tract. 4. *Omnia peccata*, inquit, *super illum sunt, & nisi venerit ad salutarem Baptismum, ubi peccata solvuntur, cum omni suâ excellentiâ non potest intrare in regnum Cœlorum.* Et L. de unitate Ecclesiæ cap. 22. *Utrumque necessarium est ad regnum Dei adipiscendum, & Baptismus, & justitia. Alterum sine altero,* inquit L. 4. de Baptismo contra Donat. c. 21. *parum est: utrumque perficit æternæ possessionis hæredem.*

T. 3 part. 2. p. 394. C.

Ibid. p. 318. B.

To. 9. pag. 379. G.

Ibid. p. 139. A.

Resp. dist. ant. Asserit Catechumenis, quantumcunque proficiant, non dimitti peccata, si vel contemnant vel negligant Baptismum, rati sibi inutilem esse, ac sibi suam sufficere sanctitatem, concedo: Catechumenis, qui non per contemptum aut negligentiam, sed per solam necessitatem Baptismo privantur, nego. Porro S. Augustinum loqui de Ca-

techumenis primi ordinis, patet ex ipso Tract. 1:
T. 3. part. 2. p. 393. F. G. in Joan. ubi sic loquitur: *Quare oportebat ut Do minus baptisaretur? quia multi contempturi erant Baptismum, eò quòd jam majore gratiâ præditi vide rentur, quàm viderant alios Fideles. V. g. jam con tinenter vivens Catechumenus, contemneret conjugatum, & diceret se meliorem esse quàm ille sit Fideli Ille Catechumenus posset dicere in corde suo, Qui mihi opus est Baptismum accipere, ut hoc habeam quo & iste, quo jam melior sum?* Ejusmodi Catechume nos meritò redarguit S. Augustinus, eosque suo rum peccatorum sarcinam adhuc portare rectè af firmat; neque vera est, sed ementita & falsa eo rum conversio, fallax prætensa illa, quâ gloriantu excellentia. *Neque enim*, ait sanctus Doctor L. 4
T. 9. p. 141 L. de Baptismo contra Donat. c. 25. *ullo modo dicen da est conversio cordis ad Deum, cùm Dei Sacramen tum contemnitur.* Cùm autem L. de unitate Eccle siæ citato ait, *& justitiam & Sacramentum esse ne cessarium*, non loquitur de justitiâ perfectâ quæ præ cedat Sacramentum, sed de eâ quæ sit ipsius Sacra menti effectus: quia non satis est ad salutem ritum externum Sacramenti percipere, sed necessaria es interior justitia quæ per Sacramentum confertur non Hæreticis quidem & Schismaticis, sed iis qu sunt in unitate Ecclesiæ, & ad Sacramentum acce dunt cum debitis dispositionibus.

Instabis 2°. S. Augustinus supponit Catechu menum qui divinâ charitate flagrat, nec tamen ve niam peccatorum obtinet ante Baptismum. L. 4. d
Ibid. p. 138. Baptismo contra Donat. c. 21. *Nec ego dubito*, in quit, *Catechumenum Catholicum divinâ charitat flagrantem haretico baptisato anteponere.* Et L. 2 de peccatorum meritis & remiss. c. 26. *Sanctifica*

ti

tio Catechumeni, inquit, *si non fuerit baptisatus*, *ei* T. 10. pag. *non valet ad intrandum in regnum Cælorum*. Denique 63. A. de se ipso ait sanctus Doctor L. 8. Confessionum c. 12. *Quod fleret amarissimâ contritione*. Et L. 9. T. 1. p. 156. c. 2. *Quod Deus cor suum charitate sagittaverat*; & B tamen ejusdem Libri cap. 4. in fine, significat se Ib. p. 157 B. ante Baptismum peccatorum veniam non obti- Ib. p. 161. F. nuisse.

Resp. nego ant.

Ad primum testimonium ex Lib. 4. de Baptismo contra Donat. c. 21. dico ex ipsâ lectione manifestum esse, S. Doctorem non affirmare Catechumenum illum veniam peccatorum non esse assecutum; sed hoc unum ait, talem Catechumenum anteponendum esse Hæretico baptisato, imò & Catholico qui fictus ad Baptismum accessisset, quod certè verum est.

Ad secundum: loquitur sanctus Doctor de sanctificatione exteriori Catechumeni, nempe signo crucis, impositione manuum, degustatione salis, aliisque cæremoniis quibus sanctificabantur & præparabantur Catechumeni ad Baptismum; atque meritò ait, quòd si Catechumenus in illis hæreret externis cæremoniis, talis sanctificatio ei inutilis foret ad Regnum Cœlorum, nisi accedat & Baptismus: quamquam etsi de sanctificatione interiori exponeretur addictum testimonium, meritò adhuc dixisset sanctus Doctor, inutilem illam fore, si Catechumenus vel ex contemptu, vel ex negligentiâ non percipiat Sacramentum.

Ad tertium: mens S. Doctoris est, haberi non posse securitatem de remissis peccatis, nisi per Baptismum. *Ea fides*, inquit citato loco, *securum me* Ibid. *non faciebat de præteritis peccatis meis*, *quæ mihi per*

Baptismum tuum nondum remissa erant. Unde statim ac baptisatus fuit cum amico suo Alipio, ait c. 6. *Baptisati sumus, & fugit à nobis sollicitudo vitæ præteritæ.*

Ib. p. 162. D.

Instabis 3°. Ex S. Augustino L. 12. de Civitate Dei c. 9. & L. 14. c. 7. & L. de Gratiâ Christi c. 21. charitas est bona voluntas. *Quasi verò*, inquit, *aliud sit bona voluntas, quàm charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo & à Patre datam, ut filii ejus essemus.* Atqui non omnis bona voluntas sanctificat hominem. Hinc Lucæ 2. v. 14. promittitur danda *pax hominibus bonæ voluntatis*; ergo nec charitas omnis sanctificat hominem ante Sacramentum.

T. 10. p. 239. E.

Resp. dist. min. Non omnis bona voluntas, quæ plena & perfecta non est, hominem sanctificat, concedo: quæ plena est ac perfecta, nego. Porro S. Augustinus de illâ loquitur bonâ voluntate, *quæ*, ut ipse ait L. de Grat. & lib. arb. c. 15. *tam magna est, ut possit implere divina mandata.*

Ib. p. 734.

Ad probationem minoris, si sequamur textum Græcum legi non debet, *Pax hominibus bonæ voluntatis*; sed, *in terrâ pax, in hominibus bona voluntas*: id est, annuntiatur hominibus pax, quæ est ipsa Dei bona voluntas erga homines: quamquam si vulgatæ versioni (ut æquum est) adhæreamus, homines bonæ voluntatis ibi dicuntur non principiativè, id est, non qui habent bonam erga Deum voluntatem; sed objectivè, id est, qui sunt objectum bonæ voluntatis, seu qui diliguntur à Deo. Ita Maldonatus.

Instabis 4°. S. Augustinus Epistolâ 228. aliàs 180. ad Honoratum, acriter insurgit adversùs timidos illos Pastores, qui tempore persecutionis fu-

giunt, ac commissas sibi oves Sacramentorum ope spiritali destitutas derelinquendo, æternæ salutis periculo exponunt. *Si ministri desint*, inquit, *quantum exitium sequitur eos qui de isto sæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati?* At si persuasum habuisset sanctus Doctor, contritionem perfectam sine Sacramento sufficere, non ita sollicitus fuisset de illarum animarum salute.

T. 2. p. 835. D.

Resp. 1°. in sententiâ quam hîc impugnamus, locum non esse huic objectioni; siquidem in casu saltem necessitatis ac mortis periculo fatentur adversarii contritionem perfectam sine Sacramento actu percepto sufficere ad salutem.

Resp. 2°. nego min. Sacramenta enim semper necessaria sunt, sive adsit perfecta contritio in eo qui ea postulat, sive imperfecta tantùm, ut patet ex responsione ad secundam Objectionem. Unde meritò invehitur S. Augustinus adversùs Pastores qui tempore persecutionis fugientes, ope Sacramentorum destitutos Fideles derelinquunt: cùm enim difficile sit perfectam habere contritionem, & aliunde homo semper incertus sit, an illam habeat, maximi ad salutem animæ præsidii sunt Christi Sacramenta.

Objici hîc solet auctoritas S. Gregorii Nazianzeni Oratione 40. & S. Fulgentii in Epistolâ ad Ferrandum. Verùm fatemur eos nobis hac in parte adversari, à quibus recedimus, sicut & ipsi ab aliis recessisse videntur. Vide quæ diximus in Tractatu de Baptismo Qu. 2. Art. 2. ubi quærebamus an & quomodo perfecta contritio suppleat vices Baptismi.

ARTICULUS III.

An perfecta contritio sit dispositio necessariò prærequisita ad percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ.

QUæstio hîc non est, utrum aliquis Dei amor necessarius sit in pœnitente, ut ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè & ut oportet accedat; hoc quippe momentum Quæstione sequenti expendemus.

Quæstio pariter non est, utrum omnis amor Dei super omnia ex se hominem sanctificet: constat enim ex jam dictis Articulo secundo, Conclusione secundâ & tertiâ, solum amorem Dei super omnia elicitum ex motivo proprio charitatis, vim hanc habere.

Quæstio etiam non est, utrum charitas & contritio perfecta justitiam conferat extra Sacramentum: de hoc enim mox egimus Articulo secundo.

Quæstio ergo est, utrum contritio perfecta quæ justitiam confert ex se, abstrahendo ab aliâ quæstione unde habeat ut sit perfecta, sit dispositio necessaria ad percipiendum Sacramentum Pœnitentiæ.

Circa quam controversiam duæ generatim sunt Theologorum sententiæ, una affirmans, negans altera.

Duobus autem præsertim modis affirmans sententia defenditur.

I°. Sunt qui volunt perfectam contritionem esse dispositionem necessariam & immediatam ad Sacramentum debitè percipiendum, ita ut attritio planè sit insufficiens. Ita Magister Sententiarum, &

alii nonnulli Theologi, sive qui ante, sive qui post Tridentinum Concilium scripsêre, quorum aliqui, ut Magister &c. dicere non timuerunt, absolutionem sacramentalem esse dumtaxat declaratoriam peccati jam dimissi; alii verò, præsertim multi ex iis qui post Concilium scripsêre, quamquam hominem per contritionem perfectam jam justificatum existiment, absolutionem tamen merè declaratoriam esse affirmare non audent, propter auctoritatem Concilii Tridentini. Sententiam Magistri ab errore Novatorum longè diversam esse, nec expresè à Concilio Tridentino damnatam, supra Qu. 2. Art. 2. ex Andræa Vega Franciscano, qui Concilio Tridentino interfuit, & aliis observavimus. Lege quæ ibi dicta sunt. Non desunt tamen Theologi, qui post definitionem Concilii putant erroneam esse sententiam quæ exigit contritionem perfectam ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè percipiendum. Ita Suares de Pœnit. disp. 20. sect. 1. p. 279. n. 10. Vasques q. 84. de Pœnit. dubio 2. & alii.

II°. Alii existimant attritionem non esse immediatam dispositionem ad effectum Sacramenti, sed mediatam dumtaxat, quia pœnitens virtute Sacramenti debet interiùs mutari & de attrito fieri contritus; quâ contritione accedente redditur proximè & immediatè capax recipiendi effectum Sacramenti: atque hac viâ conciliant illi simul & necessitatem contritionis perfectæ, & efficaciam Sacramenti.

Sententia negans certa videtur, & jam communis inter Scholæ Theologos.

CONCLUSIO.

Contritio perfecta quæ justificat ante Sacramentum, non est dispositio necessariò requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè percipiendum.

Probatur 1°. ex Concilio Trid. Sess. 14. c. 4. ubi ait, *aliquando contingere contritionem esse charitate perfectam, & hominem Deo reconciliare priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur.* Si autem aliquando tantùm contingit contritionem esse perfectam, non est igitur necessaria & ordinaria dispositio ad Sacramentum Pœnitentiæ; de dispositione quippe ordinariâ non ita certè Concilium loqueretur.

T. 14. Conc. p. 117. D.

Porro sicut contingit contritionem illam esse aliquando perfectam & reconciliare ante Sacramentum, ita contingit & quidem sæpius, illam esse imperfectam seu minùs perfectam, & reconciliare hominem Deo tantùm cum Sacramento; ergo non existimat Concilium Trid. contritionem perfectam ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè percipiendum esse dispositionem necessariam.

Et verò si id existimasset, clarè haud dubiè mentem suam exposuisset, in eo præsertim loco ubi ex professo tractat de dispositione necessariâ ad gratiam Sacramenti Pœnitentiæ percipiendam: at tantùm abest, ut asserat contritionem ex motivo charitatis perfectam, esse necessariam, quin potius contrarium manifestè colligitur ex verbis subsequentibus, & oppositione attritionis cum contritione.

Ibidem enim addit Concilium, *Contritionem imperfectam seu attritionem, quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem*

nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponere, quibus verbis declarat Concilium, contritionem imperfectam, quæ non sufficit extra Sacramentum, cum Sacramento sufficere; adeoque contritionem perfectam absolutè necessariam non esse ad Sacramentum dispositionem.

Neque audiri debent qui reponunt contritionem imperfectam disponere quidem remotè, non verò proximè.

Namque alio modo peccatorem disponit in Sacramento ad veniam obtinendam, alio modo extra Sacramentum, ut constat ex verbis Concilii: atqui contritio imperfecta disponit remotè extra Sacramentum; ergo disponit proximè in Sacramento.

Confirmatur auctoritate Cleri Gallicani in Comitiis generalibus an. 1700. ubi declarat, *hæc duo ex sacro sanctâ Synodo Tridentinâ monenda & docenda esse; primum, ne quis putet in utroque Sacramento* (Baptismo & Pœnitentiâ) *requiri ut præviam, contritionem illam quæ sit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliat. Alterum &c.*

N. Mem. du Clergé, T. 1. p. 741.

His addo Censuram sacræ Facultatis Parisiensis, quâ an. 1638. die 1. Julii notavit Librum de virginitate, auctore Claudio Seguenotio Oratoriano. *Quæ tradit auctor*, ait Censura, *de attritionis insufficientiâ, & contritionis ex perfectâ charitate absolutâ necessitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, & quæ addit & approbat de absolutione, quòd nihil aliud sit quàm declaratio juridica peccati jam remissi, damnavit quoque Facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, communi & omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias.*

efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & insuper temerarias & erroneas. Docet igitur sacra Facultas, contritionem ex perfectâ charitate necessariò præviam esse non debere ad Pœnitentiæ Sacramentum. Per charitatem verò perfectam, quam dictus auctor præviam requirit ad Sacramentum, eam non videtur intelligere, quæ intensivè & ratione gradûs talis sit, sed eam quæ ex motivo suo proprio ac formali sit vera & perfecta charitas, sicut manifestè patet ex notis ipsius ad caput 38. pag. 113. ubi motivum timoris gehennæ opponit motivo perfectæ charitatis; non ergo sacra Facultas eam dumtaxat sententiam notavit, quæ charitatem exigit intensivè perfectam ad Sacramentum Pœnitentiæ, sed eam quæ exigit charitatem ex motivo suo proprio ac formali perfectam, & justificat ante Sacramentum.

Probatur 3°. gravissimo isto momento, quod habet in Scripturis & Traditione fundamentum. Scicilicet, Sacramentum Pœnitentiæ per se institutum est ad suscitandos homines à morte peccati, & ideo dicitur Sacramentum mortuorum, sicut & Baptismus; ergo ex institutione suâ vim habet conferendi primam gratiam, & expellendi peccatum mortale, alioqui non esset remedium fini proportionatum; ergo necesse non est ut supponat jam dimissum peccatum per contritionem perfectam, aliàs nusquam efficeret id ad quod efficiendum est à Christo institutum: unde meritò sacra Facultas dixit, sententiam quam hîc impugnamus esse *imminutivam efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ.*

Confirmatur 1°. Quia ex probatis supra Qu. 2. Art. 2. Ecclesia veram accepit à Christo potestatem dimittendi peccata per absolutionem sacramenta-

lem, non declarandi solùm ea esse dimissa: atqui si necesse foret pœnitentem habere perfectam contritionem antequam sacramentaliter absolvatur, absolutio peccata non dimitteret, sed jam dimissa supponeret per contritionem perfectam; ergo declarativa dumtaxat foret peccati jam dimissi.

Confirmatur 2°. Quia Lex nova longè facilior est, suavior, ac levior veteri: *Jugum meum suave est, & onus meum leve*, ait Christus. Atqui si in Pœnitentiæ Sacramento requireretur actus perfectæ contritionis, Lex nova facilior ac levior non esset circa remissionem peccatorum assequendam: nam in antiquâ Lege sufficiebat actus contritionis perfectæ, sine Sacramento aut ejus voto; nunc autem præter actum perfectæ contritionis, requiritur Sacramentum, quod sanè non sine aliquâ molestiâ & difficultate potest suscipi.

Matth. 11. v. 30.

Respondent 1°. adversæ partis Theologi, suam Sacramento Pœnitentiæ vim & efficaciam semper conservari, cùm, ut ait Tridentina Synodus, perfecta contritio non reconciliet hominem sine voto Sacramenti quod includit, aliunde verò ipsamet contritio pars est Sacramenti; ergo Sacramentum ipsum semper est efficax.

Refellitur responsio: tùm quia Concilium Tridentinum dixit præcipuam hujus Sacramenti vim positam esse in verbis formæ, non dixit in contritione: tùm quia contritio, prout antecedit hoc Sacramentum & justificare dicitur in voto Sacramenti, non confert ad remissionem peccati ex opere operato, & virtute clavium, sed ex dispositione tantùm operantis, quemadmodum & ante institutionem hujus Sacramenti justificabat; ergo, juxta responsionem adductam, peccatum non dimittitur

ex opere operato & virtute clavium, quod pugnat cum doctrinâ Ecclesiæ.

Respondent 2°. aliqui, malè inferri Sacramentum Pœnitentiæ fore inutile, & absolutionem esse duntaxat declaratoriam peccati jam dimissi, siquidem vi Sacramenti & augetur gratia, & pœna peccatis debita remittitur.

Refellitur responsio, quia efficacia Sacramenti Pœnitentiæ non in eo dumtaxat versatur ut augeat gratiam, sed ut primò illam restituat; neque ut relaxet tantùm pœnam temporalem, sed etiam æternam, cujus reatus ab ipsâ culpâ peccati non separatur.

Respondent 3°. aliqui, efficaciam Sacramenti in eo maximè elucere, quòd homo qui attritus dumtaxat accessit, virtute Sacramenti interiùs immutetur & fiat contritus, ita ut attritio sit dispositio ad contritionem.

Refellitur: tùm quia Concilium Tridentinum non dixit attritionem disponere ad contritionem, sed ad gratiam in Sacramento percipiendam: tùm quia realis illa & interior immutatio pœnitentis, quâ de attrito fit contritus, non satis cum experientiâ conciliari potest; pauci enim sunt qui virtute Sacramenti sentiant in se excitari actum perfectæ contritionis: non igitur hoc sensu pœnitens de attrito dicitur fieri contritus, quòd attritio ducat ad contritionem; sed quòd accedente Sacramento, ad quod proximè disponit attritio, accipiat gratiam sanctificantem, quæ habitu est perfecta contritio: tùm denique quia majus quiddam non est ac difficilius disponere proximè ad perfectam contritionem, quàm ad gratiam Sacramenti: atqui prius admittere videntur auctores tertiæ hujus responsionis.

ſariam eſſe diſpoſitionem ad Sacramentum
tentiæ ; adeoque priùs quàm actu percipiatur
mentum, pœnitentem Deo reconciliatum eſſe,
nſequenter abſolutionem Sacerdotis verè non
tere, ſed declarare dumtaxat dimiſſum eſſe
tum.

nittimus hîc referre momenta quæ ſolent ob-
ut probetur neceſſitas amoris Dei perfecti in
mento Pœnitentiæ : de illis enim ſuus aptior
icendi locus Quæſtione ſequenti, ubi expen-
um erit an & qualis amor Dei requiratur, ut
o ſit diſpoſitio ſufficiens ad Sacramentum de-
ercipiendum.

ARTICULUS IV.

, & quale votum ſeu deſiderium Sacramenti neceſſarium ſit, & includatur in contritione perfectâ.

r votum Sacramenti intelligunt Theologi, de-
ſiderium ſeu voluntatem percipiendi Sacramen-

nia Dei mandata, & sic animo est comparato, ut ea reipsâ adimpleret, si ea cognosceret. Tale votum seu desiderium semper includitur in contritione perfectâ: fieri quippe non potest ut aliquis Deum perfectè diligat, quin eo ipso velit ipsi in omnibus placere, ejusque observare mandata.

Discrimen est inter votum rei necessarium, & rem in voto necessariam.

Aliud autem est, votum rei alicuius esse necessarium, & rem necessariam esse in voto: prius significat voluntatem observandi rem praeceptam, esse necessariam; posterius, rem praeceptam tantae necessitatis esse ad salutem, ut si non reipsâ, saltem voto debeat haberi: quod votum, Deo ita miserante, rei ipsius vices gerit, ac idem praestat, quamquam non eodem modo; votum enim Sacramenti non agit ex opere operato, sicut Sacramentum, sed ex opere dumtaxat operantis, & gratia quae infunditur, propriè sacramentalis non est.

Quaestio igitur hîc est 1°. utrum in contritione perfectâ votum Sacramenti Poenitentiae includatur. 2°. quale debeat esse: an explicitum, an implicitum sufficiat; circa quod more suo dissentiunt Theologi.

Conclusio.

Votum seu desiderium Sacramenti Poenitentiae includitur in contritione perfectâ: debere illud esse explicitum, in his quibus lex Baptismi & Poenitentiae promulgata est, probabilius nobis videtur.

Duae sunt Conclusionis partes.

Prima pars manifesta est ex Concilio Tridentino Sess. 6. cap. 6. ubi agens de modo quo praeparari debent ad obtinendam justificantem gratiam, ii qui sunt baptisandi, post multa ait: *Denique dum*

proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, & servare divina mandata. T. 14. Conc. p. 759. A.

Et Sess. 14. cap. 4. *Fuit*, inquit, *quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum contritionis motus necessarius; & in homine post Baptismum lapso ita demum praeparat ad remissionem peccatorum, si cum fiduciâ divinae misericordiae & voto praestandi reliqua conjunctus sit, quae ad ritè suscipiendum Sacramentum requiruntur.* Et infrà ait, *reconciliationem, quae per contritionem perfectam obtinetur, non esse adscribendam ipsi contritioni, sine voto Sacramenti quod in illâ includitur.* Ibid. p. 817. B. Ibid. D.

Quaeres quid sit peccata remitti per Sacramentum Poenitentiae in voto.

Respondent aliqui, sensum esse peccata non dimitti per contritionem perfectam, nisi sub obligatione & conditione percipiendi Sacramentum. Verùm expositione indiget haec responsio. Si enim sensus sit, peccata non dimitti nisi cùm impletur conditio, hoc est Sacramentum percipitur, falsa est: contritio enim perfecta, ex dictis, statim hominem Deo reconciliat, nec expectat ut impleatur dicta conditio à quâ non dependet. Si verò sensus sit, peccata dimitti quidem, sed per ordinem ad futurum Sacramentum, cujus percipiendi lex data est, & nobis incumbit obligatio, vera est responsio.

Resp. itaque, his verbis exprimi tantam esse Sacramenti Poenitentiae necessitatem, ut si reipsâ haberi non possit, saltem in voto necessarium sit ad obtinendam veniam peccatorum cum ordine ad ipsum Sacramentum; ita ut ex parte nostrâ faciamus quidquid necessarium est ut Sacramentum percipiamus: atque inde fit, ut etsi remittatur peccatum per contritionem perfectam, semper id fiat in or-

Ita Suarez de Poenit. disp. 17. sect. 2 n. 7. p. 252.

dine ad Sacramentum. Ad eum modum quo in emptione rei alicujus, ante solutum integrum pretium, dominium & possessio rei confertur quidem & absolutè datur, sed tamen cum ordine ad futuram integram solutionem: unde quando hæc postea fit, licet non acquiratur novum aut majus dominium talis rei, solvitur tamen pretium, & prior contractus in suo ordine completur. Eo quoque modo dicimus peccata dimitti per contritionem in ordine ad futurum Sacramentum, quasi ad futuram solutionem: unde quando posteà percipitur Sacramentum, completur contractus prior, quantùm ex parte nostrâ oportet & fieri potest.

Accedit præterea, quòd etiam tunc per Sacramentum completur quodammodo justificatio prior, quæ minùs perfecta fuerat ob defectum Sacramenti, postea verò perficitur, & infunditur gratia per se sufficiens ad remissionem peccatorum, quæ gratia sacramentalis, per se etiam loquendo erat necessaria, & cum ordine etiam ad illam data fuerat prior remissio; & ideo licet quoad remissionem peccati, in re nihil ei addatur, tamen quoad positivam formam expulsivam peccati, aliquid ei additur: unde facilè colliges, Sacramenti perceptionem necessariam esse nec inutilem, cùm per contritionem perfectam dimissa sunt peccata.

Secunda pars Conclusionis probatur ex adductis modò Concilii Tridentini testimoniis, in quibus distincta fit mentio voti Sacramenti quod includitur in contritione: atqui si de voto seu desiderio implicito & generali Synodus dumtaxat loqueretur, inutile fuisset expressam facere illius mentionem, cùm certum sit tale votum omnium man-

datorum Dei includi in contritione, nec ab eâ posse separari.

Præterea, votum medii quod ex ordinatione divinâ necessarium est ad salutem, debet esse diversum à voto rei, quæ ex præcepto tantùm est necessaria: atqui votum rei istius debet esse saltem implicitum. Sic morti proximus debet implicitum saltem habere desiderium Eucharistiæ & Unctionis extremæ, quia utrumque Sacramentum ex præcepto necessarium est; ergo votum Sacramenti Pœnitentiæ, quod est medium absolutè necessarium ad salutem, debet esse explicitum: aliàs majoris necessitatis non foret votum Baptismi & Pœnitentiæ, quàm cujuslibet alterius mandati Christi.

Ratio est, quia cùm Sacramentum re perceptum necessarium est necessitate, ut vocant medii, votum seu desiderium illius, Deo ita indulgente, supplet in casu necessitatis vices Sacramenti; ergo singulari aliquâ ratione, distinctâ à desiderio observandi cætera Dei mandata, requiritur votum hujus Sacramenti: at non alia est singularis ratio magis distincta, nisi quòd rei, quæ necessaria est medii necessitate, desiderium debet esse explicitum, non verò rei, quæ necessaria est dumtaxat ex præcepto, cujus proinde votum implicitum sufficit.

QUÆSTIO QUINTA.

De contritione imperfectâ, seu attritione.

ATtritionis nomen, inquit Estius in 4. dist. 16. paragr. 9. *Scripturæ & Patribus incognitum, à Scholæ Doctoribus distinctionis & doctrinæ causâ* Pag. 216.

fuit excogitatum, ad significandum dolorem de peccato, seu pœnitentiam quamdam imperfectam. Sicut enim (pergit ille) *in corporalibus attritum dicitur, quod aliquo modo, nempe forinsecus tantùm, læsum est aut comminutum; contritum verò, quod totum intus & foris fractione in minima resolutum est, ita in spiritualibus attritio ab illis dicta est imperfecta quadam & aliquò usque tantùm progressa pœnitentia, contritio verò pœnitentia intima & perfecta.*

Morinus Lib. 8. de Pœnit. c. 2. n. 14. narrat quâ occasione inductum sit in Scholas Theologorum, attritionis vocabulum. *Cùm*, inquit, *apud antiquos Scholasticos, Magistro & ipsius discipulis ab ipso vivâ voce edoctis immediatè succedentes, ratum esset contritionem, justificationis & gratiæ gratum facientis esse pedissequam, nomen illis excogitandum fuit, quo præparationes ad gratiam gratum facientem suscipiendam notare & indigitare possent. Hactenus enim contritione cordis & compunctione significata fuerant.... Nomen autem illud fuit Attritio, quo hæc omnia complexi sunt. Illo, ut jam in Scholis vulgato, utuntur Alexander Alensis, Guillelmus Parisiensis, & Albertus magnus, & posteriorum nemo illud præteriit. Nonnulli tamen eodem tempore illud aut non agnoverunt, aut neglexerunt; sed auctorum qui hos antecesserunt, nullus mihi cognitus attritionem commemoravit, licet easdem cum his quæstiones agitarent: itaque nomen illud in Scholis vulgari cœpit post annum 1220. centum & paucissimis annis post natam Scholasticam.* Ita Morinus pag. 505.

pag. 505 col. 2. C.

Quomodo differant contritio & attritio?

Quomodo autem differant inter se contritio & attritio, an specie seu naturâ, an tantùm intensionis gradu & accidentaliter, sicut perfectum ab imperfecto, non consentiunt Theologi: pendet istud ex variâ

variâ eorum sententiâ circa motivum utriusque. Qui veram in utrâque charitatem exigunt, illas non specie ac naturâ, sed tantùm accidentaliter, ratione intensionis graduum, differre; qui verò distinctum specie motivum, amorem scilicet veræ charitatis in contritione, & amorem spei in attritione postulant, ii specie ac naturâ contritionem & attritionem distingui arbitrantur: atque inde vario modo intelligitur decantatum istud apud veteres Scholasticos axioma, *Pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ fit de attrito contritus.* Juxta priorem sententiam, cùm eadem charitas sive ante Sacramentum, sive vi Sacramenti, gradu & intensione augetur, intra eamdem speciem attritio fit contritio: in posteriori verò sententiâ, attritio nunquam potest fieri contritio; quæ enim naturâ & specie differunt, in se invicem converti ac transmutari non possunt: pœnitens igitur de attrito contritus fieri dicitur, vel cùm amori concupiscentiæ seu spei accedit amor benevolentiæ seu charitatis; vel cùm virtute Sacramenti infunditur gratia sanctificans, quæ habitu & naturâ suâ vera est ac perfecta charitas diffusa in cordibus per Spiritum sanctum.

Doctrina Concilii Tridentini. T. 14. Conc. p. 817. D. E.

Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4. postquam assignavit charitatem pro motivo contritionis perfectæ, de attritione hæc addit. *Docet sancta Synodus, illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cùm spe veniæ; declarat, non solùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritûs sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moven-*

tis, quo pœnitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat; & quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Synodus his verbis & errorem Lutheri perstringit, & attritionis duplex ordinarium assignat motivum, turpitudinem nempe peccati, & timorem pœnarum; tùm conditiones attritionis, & fructum seu utilitatem exponit. Conditiones istæ sunt, ut excludat voluntatem peccandi, adjunctam habeat veniæ spem, & sit ex impulsu Spiritûs sancti; effectus verò in eo est, ut pœnitentem adjuvet, ipsi viam ad justitiam paret, eumque disponat ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam.

Duplex attritionis motivum.

Ex istis porro duplex dumtaxat motivum attritionis hîc expendimus, præcipuè verò timorem gehennæ ac pœnarum, de quo potissimùm disputatio movetur; de consideratione quippe turpitudinis peccati vix ulla difficultas est.

Turpitudo peccati, quæ.

Fatentur omnes non sufficere eam turpitudinis peccati considerationem, ex quâ pœnitens in opinione hominum quamdam infamiam contrahit; sed eam requiri, quæ ad offensam Dei, seu læsam divinam justitiam, ordinem ac respectum includat. Unde Clerus Gallicanus anno 1700. meritò proscripsit inter alias multas, istam propositionem, n. 86. *Attritio ex gehennæ metu sufficit etiam sine ullâ Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu, quia talis honesta & supernaturalis est. Hæc propositio*, ait Censura, *quâ à dispositionibus necessariis ad absolutionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.*

N. Mém. du Clergé, To. *1. p. 733.*

De solo igitur timoris motivo in præsenti Quæstione controversiam tribus sequentibus Articulis instituemus.

Timor pœnæ.

Primus erit adversùs Novatores Lutheranos & alios, ac spectat naturam ipsam timoris, seu contritionis imperfectæ: an mala sit, vitiosa, non tantùm inutilis, sed etiam noxia, quæ hominem magis peccatorem & hypocritam reddat; an verò bona, honesta, laudabilis, & utilis ad salutem.

Secundus, an Concilium Tridentinum definierit vel non, amorem Dei necessarium esse in attritione, ut hominem disponat ad gratiam in Sacramento impetrandam.

Tertius, an & quis requiratur Dei amor in attritione, ut sit dispositio sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu percipiendum.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrùm attritio concepta ex gehennæ & pœnarum timore bona sit, honesta & laudabilis.

Varia timoris species distinguitur, & aperitur status quæstionis.

SAnctus Thomas secundâ secundæ q. 19. art. 2. in corpore, quatuor distinguit species timoris; mundani, servilis, filialis, & initialis inter utrumque medii.

I°. Timor mundanus est, *quo quis sic malum timet, ut recedat à Deo*, ait Angelicus Doctor; hoc est, magis timet malum temporale quod in-

Timor mundanus.

ferri ab hominibus potest, quàm malum pœnæ æternæ. Timor ille mundanus malus est atque perversus, de quo dicebat Christus Matth. 10. v. 28. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.* Hoc mundano timore correpti multi ex Principibus, qui Christo crediderant, eum palam & publicè profiteri non audebant, ne fortè Pharisæis displicerent & è Synagogis ejicerentur. Joan. 12. v. 42. *Propter Pharisæos non confitebantur, ut è Synagogâ non ejicerentur: dilexerunt enim gloriam hominum magis quàm gloriam Dei.*

Timor servilis, & serviliter servilis.

II°. Est timor servilis, per quem culpam aliquis fugit propter pœnam ipsi annexam: quod quidem cùm duplici modo fieri possit, duplex distinguitur timor servilis, unus simpliciter servilis, quo quis peccatum fugit ex metu pœnæ, tanquam ex motivo & fine proximo, & abstrahit ab eo quod ageret, si pœna peccatoribus non esset intentata; alter serviliter servilis, quo quis peccatum metu pœnæ exteriùs quidem non committit, sed ita est actu saltem implicitè & conditionatè affectus, ut si posset impunè, illud ultrò committeret. *Servilitas autem,* ait S. Thomas secundâ secundæ q. 19. art. 4. in corp. *non pertinet ad speciem timoris servilis, sicut nec informitas ad speciem fidei informis.* Vitium est non timoris, sed timentis. Duo ista malignè confundunt Novatores; & quæ de timore serviliter servili, qui malus est, à SS. Patribus dicuntur, ea transferunt ad timorem simpliciter servilem.

Timor filialis, incipiens, & perfectus.

III°. Timor filialis dicitur, quia proprius est filiorum Dei, qui ex charitate & amore justitiæ, non timore pœnæ, Deum amantissimum patrem ac

dominum peccando offendere pertimescunt ; de quo timore dicitur Eccli. 2. v. 6. *Serva timorem illius, & in illo veterasce : nam qui sine timore est, non poterit justificari.* Et Psalm. 18. v. 10. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi.*

Ib. 1. v. 28.

IV°. Timor initialis ille est, juxtà S. Thomam, quo quis ad Deum convertitur, eique inhæret, tùm propter timorem culpæ, tùm propter timorem pœnæ. Audiatur S. Thomas loco mox citato secundâ secundæ q. 19. art. 2. in corp. ubi mentem suam circa naturam timoris mundani, servilis, filialis, & initialis clarè aperit. *Cùm enim*, inquit, *objectum timoris sit malum, quandoque homo propter mala quæ timet, à Deo recedit, & iste dicitur timor humanus vel mundanus : quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur, & ei inhæret ; quod quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis : si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis..... si autem propter timorem utrumque, erit timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem.* Hæc S. Thomas, quibus certè nihil expressiùs desiderari potest.

Quæstio hîc non est de timore Dei filiali aut initiali ; fatentur enim omnes, vel ipsi Novatores, bonum illum esse, rectum ac laudabilem.

Quæstio pariter non est de timore, aut mundano, aut serviliter servili, qui peccandi voluntatem nullo modo excludit : ab omnibus uterque reprobatur ac rejicitur.

Quæstio etiam non est, an timor gehennæ generatim ac secundùm se consideratus bonus sit, rectus ac licitus : non negat Jansenius L. 5. de gratiâ Christi Salvatoris cap. 21.

Quæstio igitur in eo versatur unicè, an timor simpliciter servilis, quo quis peccatum fugit propter pœnam ipsi impositam, tanquam motivum & finem proximum, abstractione factâ finis ultimi, ad quem ille per charitatem non refertur; utrùm, inquam, timor ille hîc & nunc semper malus sit, perversus, inordinatus, verumque saltem omissionis peccatum, eo ipso quòd ex motivo charitatis non fiat, nec ad Deum tanquam ad finem ultimum referatur; & utrùm timor ille nunquam peccandi voluntatem saltem implicitam & conditionatam excludat, sed è contra illam semper adjunctam habeat.

ERRORES.

Asserit Lutherus, qui contritionem ex tali timore conceptam contendit liberam non esse, sed extortam, violentam & coactam, hominemque magis peccatorem & hypocritam facere: cujus erroris fundamentum & quasi radix est, omnem humanam actionem, quæ non provenit ex charitate perfectâ, habituali & sanctificante, verum esse peccatum; atque ante illam hominem tantò à gratiâ comparandâ remotiorem fieri, quantò magis ad eam se disponere ac præparare nititur.

Qui verò cum Baio, Jansenio, Quenellio sentiunt non quidem habitualem, sed actualem charitatem propriè dictam, necessariam esse ad omnem humanam actionem, ut sit moraliter bona, non verum peccatum; ii consequenter aiunt attritionem ex solo metu pœnarum conceptam, vitiosam esse, verumque saltem omissionis peccatum, eo ipso quòd ex motivo charitatis non fiat, nec ad Deum, tanquam ad finem ultimum referatur. Erroris fun-

damentum est, nullum esse medium inter vitiosam cupiditatem, & laudabilem charitatem; & quidquid ab homine fit, esse vel à cupiditate, ac consequenter malum; vel à charitate, ideoque rectum & honestum. Fusè istud prosequitur Jansenius L. 3. de statu naturæ lapsæ c. 19.

Inde consectarium est ut doceant 1°. sine actuali charitate, ac solo pœnarum metu nunquam excludi interiorem peccati voluntatem, saltem implicitam & conditionatam. 2°. timorem illum pœnarum invitum ac violentum esse, non liberum. 3°. timorem pœnæ, & opus ex isto timore factum, etiam fide suppositâ, non esse supernaturalem, seu ex gratiâ Christi, sed ex viribus naturæ. Hæc reipsâ docet Jansenius L. 5. de gratiâ Christi Salvat. c. 27. *Impossibile est*, inquit, *ut ille qui in peccandi proposito constitutus est, solâ pœnæ formidine ita mutet voluntatem, peccatumque detestetur, ut non peccet.* Ibid. c. 25. & 26. ex professo probat timorem illum, etiam suppositâ fide, naturalem esse, ex propriis viribus naturæ, non verò ex impulsu & gratiâ Spiritûs sancti. Ibid. cap. 29. probat eum [pœ]næ timorem invitum esse ac violentum, *quo non peccatum, sed aliud quidpiam fugitur.* Rationem profert c. 24. *quia nascitur*, inquit, *ex amore creaturæ & sui.* Denique L. 3. de statu naturæ lapsæ c. 17. *Ineptum est dicere*, inquit, *illum qui invitus fecerit præceptum quod facit, opus moraliter bonum facere.*

Edit. Rothom pag. 237. col. 2. B. C.

Pag. 240. col. 1.

Pag. 234. col. 2.

T. 2. p. 208. col. 1.

Magistrum sequitur Quenellius. Inter multas ejus propositiones à Clemente XI. totâ suffragante per orbem diffusâ Ecclesiâ, damnatas, istæ sunt quæ ad rem nostram pertinent. Sexagesima prima: *Timor nonnisi manum cohibet: cor autem tamdiu pecca-*

to addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur. Sexagesima secunda: *Qui à malo non abstinet nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam reus est coram Domino.* Sexagesima. *Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.* Eodem quo Jansenius fundamento nititur; nempe, *non esse nisi duos amores,* (Prop. 44.) *unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur: amorem Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remunerat; & amorem quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.* Idem Prop. 45. 46. & 47. cujus postremæ hæc verba sunt. *Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est quod apparet exteriùs: alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia.* Et Prop. 49. *Ut nullum est peccatum sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.* Mitto alias.

Primum autem ac fundamentale hujusce doctrinæ principium, quod clarè insinuat ja[m] relata Quenellii quadragesima quarta Propositio, istud est; nempe unumquemque, vi præcepti dilectionis Dei, sub pœnâ peccati, saltem omissionis, teneri omnes suas actiones ex motivo propriæ charitatis ad Deum, tanquam ad finem ultimum, virtualiter saltem referre. Verùm observa hîc obiter, præceptum dilectionis Dei partim negativum esse, ac partim affirmativum. Certum autem videtur, quâ parte negativum est, semper obligare; id est teneri semper hominem nihil omnino facere, quod huic præcepto adversetur, seu nunquam peccare: quâ

e verò affirmativum est, non obligare semper
ro semper, pro naturâ scilicet præcepti affirma-
. Ita expressè S. Thomas, quem perpetuò hîc
is opponunt, sed cujus verba vel ex parte sup-
unt, vel adulterant. Audiatur S. Doctor pri-
secundæ q. 88. art. 1. ad 2. *Præceptum*, inquit,
stoli (Omnia in gloriam Dei facite) *est affirma-*
m, unde non obligat ad semper; & sic non facit
ra hoc præceptum, quicumque actu non refert in
iam Dei omne quod facit. Sufficit ergo quòd ali-
habitualiter referat se & omnia sua in Deum, ad
quòd non semper mortaliter peccet, cùm aliquem
m non refert in gloriam Dei actualiter. Et q. 100.
10. ad 2. *Sub præcepto charitatis*, ait S. Thomas,
inetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod
inet, ut omnia referantur in Deum....Sic ergo
honorat parentes, tenetur ex charitate honorare,
ex vi hujus præcepti, quod est, Honora paren-
sed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum
m tuum ex toto corde tuo. *Et cùm ista sint duo*
epta affirmativa, non obligantia ad semper,
unt pro diversis temporibus obligare; & ita p-
contingere, quòd aliquis implens præceptum de ho-
tione parentum, non tunc transgrediatur præcep-
de omissione modi charitatis. Ibid. q. 88. jam
câ art. 1. ad 2. sic loquitur S. Doctor. *Dicen-*
quòd illud præceptum Apostoli (primæ Cor.
) *est affirmativum, unde non obligat ad semper.*
ùm his obiter prælibatis, de quibus suus pro-
s erit alibi dicendi locus,
Duo hîc diligenter observanda sunt.
Primum, longum discrimen esse inter hæc duo;
m virtutis v. g. fidei, spei, aut timoris super-
ralis, ex sese absque charitate mereri non posse
m æternam; & illum verum esse peccatum,

saltem omissionis, dignum æternis suppliciis. Primum verum est: alterum in Novatoribus, velut erroneum damnamus.

Secundum, in homine peccatum ex metu pœnarum refugiente, ista distinguenda esse. 1°. actum exteriorem peccati. 2°. absolutam & efficacem hîc & nunc peccandi voluntatem. 3°. hypotheticam voluntatem actualem, si non explicitam, saltem implicitam ac intùs latitantem, seu affectum actualem ad peccatum. 4°. voluntatem habitualem peccati, seu affectum habitualem ad peccatum, qui nihil aliud videtur esse quàm habitualis quædam ac libera voluntatis ad peccatum conuersio: dicitur autem libera, quatenùs ex peccato propriâ ac liberâ voluntate contracto, quodque retractari potuit, fluit ac sequitur. 5°. maculam seu reatum ex peccato nondum revocato ac dimisso, animæ inhærentem. 6°. propensionem generalem ad malum, seu concupiscentiam, quæ à peccato est, & ad peccatum inclinat.

Certum est per timorem simpliciter servilem excludi actum exteriorem peccati, sicut & absolutam ac efficacem peccandi voluntatem. Certum est etiam, per eundem timorem non excludi habitualem voluntatem peccati, hoc est, maculam & reatum ex peccato nondum dimisso animæ inhærentem: sola etenim charitas justificat, & operit multitudinem peccatorum. Non excludit etiam generalem, quæ naturæ nostræ corruptæ inest, ad malum propensionem: namque semper hac in vitâ remanet concupiscentia, ad agonem & exercitium virtutis. Superest igitur quæstio, utrùm timor ille excludat affectum habitualem ad peccatum, aut saltem hypotheticam ac conditionatam peccati voluntatem, tùm explicitam, tùm etiam implicitam. Negant Recentiores

nonnulli: scilicet existimant, in timore servili duo esse secernenda, timorem nempe pœnæ; & servilitatem ei conjunctam, hoc est, voluntatem actualem peccati intùs latitantem. Porro, inquiunt, voluntas illa actualis ac conditionata, seu affectus peccati, in ipsius animi medullis viget semper & latenter vivit, donec in corde regnet ac dominetur charitas propriè dicta.

Ut autem manifestè pateat hanc esse Recentiorum nonnullorum mentem circa vim timoris servilis, audiendus est unus ex illis Tractatu de Pœnitentiâ, parte 1. pag. 299. ubi hæc docet: *primum, timorem continere à peccato exteriori; secundum, comprimere etiam posse absolutam & efficacem hîc & nunc peccandi voluntatem, remanente tamen intùs hypotheticâ* Eo ferè modo quo mercator furente tempestate, ac imminente naufragii periculo, merces in mare projicit, quas amat tamen & servare vellet. *Sic*, inquit, *qui ob timorem gehennæ propositum peccatum fugit, is sibi quidem fortè temperat etiam animo, ne in illud absolutâ voluntate feratur: sed adjunctâ tamen eâ conditione, ut peccaret, nisi pœna & majoris infortunii metus cohiberet. Tertium, si homo in hanc voluntatem hypotheticam & intimam animi præparationem oculos reflectat, continget etiam forsan ut eam reprimat, nec erumpat in actum expressum & explicitum; sed ea nihilominùs in ipsius animi medullis vigebit semper, & latenter vivet, si non in hoc quod propositum fuit, saltem generatim in malum propensa. Quartum, si demus timore posse etiam omnem peccandi voluntatem expelli, id non præstabit, nisi alteriùs affectûs substitutione: regnat enim semper in corde aliquis amor, non potest ergo quis sese à peccati affectu avocare, quin alium inducat: is autem erit aut amor sui, aut amor Dei: si amor sui, is adhuc vitiosus est,*

creaturæ enim affigit; si autem amor Dei, habemus quod omnibus votis exoptamus. Aperta ista sunt nec involuta. Timor excludere quidem potest in mente illorum Theologorum, absolutam, imò & aliquando hypotheticam peccandi voluntatem, ac impedire ne in actum expressum & explicitum erumpat; attamen remanente semper in intimis animi medullis occultâ & latitante etiam actuali voluntate seu affectu peccati. Neque dissimulat Auctor præcipuum hujusce doctrinæ fundamentum, nempe nullum esse medium inter amorem Dei & creaturæ, inter vitiosam cupiditatem, ac laudabilem charitatem; atque id omne quod ex motivo propriæ charitatis ad Deum, tanquam ad finem ultimum virtualiter saltem non refertur, verum esse saltem omissionis peccatum.

Alii Theologi, hoc rejecto erroneo principio, sentiunt, per timorem simpliciter servilem excludi, saltem actualem omnem ad peccatum affectum, sive absolutum, sive conditionatum, sive explicitum, aut implicitum, occultum ac latitantem. Ratio manifesta est; quia concipi non potest quâ ratione timor possit disponere pœnitentem ad gratiam Sacramenti, quemadmodum docet Concilium Tridentinum, quamdiù vivit ac perseverat in eo actualis ad peccatum affectus, etiam implicitus, occultus ac latitans.

Dixi, per timorem excludi *saltem* omnem ad peccatum actualem affectum: plurimi enim sunt Theologi, qui existimant omnem omninò cujuslibet peccati affectum & voluntatem, tùm actualem, tùm etiam habitualem, solo pœnarum metu deponi & excludi, atque firmum & efficax propositum concipi non peccandi de cætero. His præmissis, sit

Conclusio.

Contritio imperfecta, seu attritio, concepta ex motivo timoris pœnæ æternæ, quo peccatores ad fugam peccati & pœnitentiam moventur, bona est, laudabilis, donum Dei: unde non semper adjunctam habet, uti volunt Recentiores nonnulli, actualem peccandi voluntatem conditionatam, saltem implicitam ac intùs latitantem; nec peccati etiam omissionis reus est, qui ita timet.

Probatur 1°. ex Scripturis, tùm veteris tùm novi Testamenti.

Exodi 2. v. 20. *Ut probaret vos venit Dominus, & ut terror illius esset in vobis, & non peccetis.*

Deuteronomii 6. v. 13. *Dominum Deum timebis, & illi soli servies.*

Proverbiorum 1. v. 7. *Timor Domini principium sapientiæ.* Et c. 14. v. 27. *Timor Domini fons vitæ, ut declinent à ruinâ mortis.*

Eccli. 1. v. 22. & seq. *Corona sapientiæ timor Domini, repetens pacem & salutis fructum..... Utraque autem sunt dona Dei. Radix sapientiæ est timere Dominum..... Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non potest justificari.* Et c. 2. v. 19. & seq. *Qui timent Dominum, inquirent quæ benè placita sunt ei.,... Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas....& patientiam habebunt usque ad inspectionem ejus, dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.* En clarè expressus pœnarum timor, qui est pœnitentiæ objectum, motivum, & finis.

proximus. Timorem hunc à Deo postulabat David Psalmo 118. v. 120. *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis tuis timui.*

Isaias cap. 33. v. 14. æternæ pœnæ timorem peccatoribus velut frænum objicit: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

Matthæi 10. v. 28. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potiùs timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.* At quomodo hæc omnia starent, si in eo qui ob solum gehennæ timorem peccatum fugit, vigeret semper ac latenter viveret actualis quidam ac hypotheticus ad peccatum affectus, saltem implicitus?

Probatur 2°. ex SS. Patribus, & Ecclesiæ constanti Traditione.

Pag. 128. C. Tertullianus L. de Pœnit. capite ultimo. *Si de exomologesi retractas*, inquit, *gehennam ex corde considera, quam tibi exomologesis extinguet; & pœnæ priùs magnitudinem imaginare, ut de remedii adeptione non dubites.*

S. Clemens Alexandrinus Lib. 2. Stromatum; Pag. 273. ante medium: *Prima*, inquit, *ad salutem inclinatio nobis fides apparet, post quam timor & spes & pœnitentia..... nos ducunt ad charitatem.* Et paulò Ibid. B. post: *Qui timorem accusant, legem insectantur: quòd si legem, clarum est quòd illum quoque qui legem dedit.* Et L. 7. pag. 536. *Justitia est duplex: una quidem propter charitatem, alia verò propter metum; jam verò abstinentiam à malis operatur is qui timet.*

Pag. 178. S. Cyprianus Tractatu de lapsis, *Deus*, ait, *quantùm pietate patris indulgens semper & bonus est,*

tantùm Judicis majestate timendus est.

Denique S. Augustinus, ut alios innumeros prætercam, in Psalm. 127. exponit quid sit timor castus, & non castus seu servilis. *Alius*, inquit, *non in hac terrâ pati timet, sed gehennas timet, unde terruit & Dominus. Audistis cùm Evangelium legeretur, Ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Audiunt hoc homines; & quia verè futura sunt impiis, timent & continent se à peccato. Timent quidem, sed non amant justitiam.* (En character timoris servilis.) *Cùm autem per timorem continent se à peccato*, pergit S. Doctor, *fit consuetudo justitiæ, & incipit quod durum erat amari, & dulcescit Deus; & jam incipit homo propterea justè vivere, non quia timet pœnas, sed quia amat justitiam.* (En progressus timoris servilis.) Deinde adductâ comparatione, egregiè illustrat S. Doctor quid sit timor servilis, & timor castus. *Pone*, inquit, *aliquam feminam castam, timentem virum suum: aliam pone adulteram, & ipsa timet virum suum. Casta timet, ne discedat vir; adultera, ne veniat. Quid, si ambo absentes sunt? Illa timet ne veniat, illa ne tardet. Absens est quodammodo cui desponsati sumus, absens est qui nobis arram dedit Spiritum sanctum..... Absens est sponsus noster, interroga conscientiam tuam..... Quàm multi, si dicatur illis: Ecce jam Christus, cras dies Judicii, non dicunt, Utinam veniat! Qui enim dicunt, multùm amant; & si dicatur illis, Tardabit; timent ne tardet, quia timor castus est..... Castus ergo timor venit de amore: ille autem timor nondum castus, præsentiam* (Domini) *& pœnas timet. Timore facit quidquid boni facit; non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum. Non*

T. 4. p. 1439. B.

Ib. p. 1440. B.

Ubid. F.

Ib. p. 1441. A.

timet ne perdat amplexus sponsi pulcherrimi; sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor.

Et Sermone 161, aliàs 18. de verbis Apostoli: *Cùm dicis mihi*, inquit, *gehennam timeo, ardere timeo, in æternùm puniri timeo: Quid? dicturus sum, Malè times, vanè times: non audeo..... Planè time, nihil melius times; nihil est quod magis timere debeas. Sed interrogo te, Si non te videret Deus, quando facis, nec quisquam te convinceret in judicio illius, faceres?..... Si faceres, ergo pœnam times, castitatem nondum amas, charitatem nondum habes: serviliter times; formido est mali, nondum dilectio boni. Sed time tamen, ut ista formido custodiat te, ut perducat ad dilectionem: timor enim iste quo gehennam times, & ideò mala non facis, continet te; & sic volentem peccare animum interiorem non sinit. Est enim quidam custos timor, quasi pædagogus legis; littera est minans, nondum gratia juvans: custodiat tamen te timor iste, dum non facis timendo, & veniet charitas, intrat in cor tuum; & quantùm illa intrat, timor tantùm exit. Timor enim id agebat ne faceres; charitas id agit ut nolis facere, etiamsi impunè possis admittere.*

T.5.p.778. F.

Ibid. G.

Apertè distinguit hîc S. Augustinus, timorem simpliciter servilem nondum castum, qui à malo abstinet; & timorem serviliter servilem, qui peccatum externè quidem cohibet, sed internam & actualem supponit peccandi voluntatem, quâ quis sic est actu animo affectus & præparatus, ut reipsâ peccatum exteriùs consummaret, si nulla ipsi foret imposita pœna: qui profectò timor rejicitur. Alter verò timor simpliciter servilis, judice S. Augustino, bonus ac laudabilis est, qui *volentem peccare animum interiorem non sinit*; seu, ut loquitur

L. 2. contra Epist. Petiliani c. 83. n. 184. *intra claustra cogitationis coercet malam cupiditatem; qui hominem continet ac custodit.* Falsa est igitur ac meritò damnata ista sexagesima prima Quenellii Propositio, *Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur.* Cùm ergo S. Augustinus variis in locis asserit, nonnisi amore justitiæ excludi peccandi voluntatem, nomine amoris justitiæ non intelligit charitatem verè & propriè dictam, sed dumtaxat charitatem latiùs & genericè sumptam, pro qualicumque pio voluntatis affectu erga bonum. Et certè sanctum Doctorem uni & soli charitati vim non tribuisse excludendi actualem peccandi voluntatem, constat ex locis mox allatis: in iis siquidem expressè agnoscit timorem intra claustra cogitationis cupiditatem coercere, atque non sinere seu permittere interiorem animum peccandi.

T. 9. p. 268. E.

Denique idem S. Doctor L. de catechisandis rudibus c. 17. distinguens aliquot genera hominum qui ad fidem veniunt, ait aliquos esse, *qui propter beatitudinem sempiternam & perpetuam requiem quæ post hanc vitam Sanctis futura promittitur, volunt fieri Christiani, ut non eant in ignem cum diabolo, sed in Regnum æternum intrent cum Christo*, & hos dicit *verè Christianos esse.* Timor ergo bonus est, sanctus & laudabilis.

T. 6. pag. 281. n. 27.

Probatur 3°. auctoritate S. Thomæ pluribus in locis. Secundâ secundæ q. 19. art. 2. in corpore, *Quandoque*, inquit, *homo propter mala quæ timet ad Deum convertitur & ei inhæret; quod quidem malum est duplex, scilicet malum pœnæ, & malum culpæ: si ergo aliquis convertatur ad Deum ut ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis;*

si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis.. si autem propter utrumque, erit timor initialis. Vide S. Doctorem ibi expressè asserere, per timorem ser vilem hominem ad Deum converti, eique inhærere Quâ porro ratione id fieri posset, si timor ille actua lem peccandi voluntatem, saltem implicitam & conditionatam, semper adjunctam haberet?

Ibidem art. 7. probat timorem, tùm filialem tùm servilem, initium esse sapientiæ. *Timor servilis* inquit, *est sicut principium extra disponens a sapientiam; in quantùm aliquis timore pœnæ disce dit à peccato, & habilitatur per hoc ad sapienti effectum, secundùm illud Eccli.* 1. Timor Domini expellit peccatum.

Rursùs ibid. art. 9. in corpore sic loquitur: *Ti mor servilis non est numerandus inter septem don Spiritûs sancti, licet sit à Spiritu sancto.* Profect timor qui à Spiritu sancto procedit, bonus est honestus ac laudabilis, nec annexam semper hab actualem peccandi voluntatem, ut per se manif stum videtur: timor autem servilis, ex Angeli Doctore, ex Spiritu sancto procedit.

Probatur 4°. ex Concilio Tridentino. Sess Can. 7. adversùs Lutherum sic statuit: *Si quis xerit, opera omnia quæ ante justificationem fi quâcunque ratione facta sint, vera esse peccata odium Dei mereri; aut quantò quis vehementiù titur se disponere ad gratiam, tantò eum gr peccare, anathema sit.* Et Can. 8. *Si quis di gehennæ metum, per quem ad misericordiam I peccatis dolendo confugimus, vel à peccando a mus, peccatum esse, aut peccatores pejores f anathema sit.*

4. Conc. os.

Sessione decimâ quartâ paulò ante hîc cit

moris naturam, conditiones & effectus exponit, declarat, ac commendat. *Hoc timore*, addit, *utiliter concussi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt.* Et Can. 5. ejusdem Sessionis sic definit: *Si quis dixerit, eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; demùm illum esse dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium, anathema sit.* Porro si gehennæ timor ex se sine actuali charitate malus esset ac perversus, si nusquam excluderet actualem peccandi voluntatem, si peccatum omissionis semper includeret, an donum Dei dici posset, impulsus Spiritûs sancti, ac hominem præparare ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam?

Ibid. p. 817. E.

Ibid. p. 824.

Meritò igitur Alexander VIII. S. P. an. 1690. die septimâ Decembris, Decreto suo duas istas Propositiones damnavit, decimam quartam & decimam quintam inter triginta & unam, *Timor gehennæ non est supernaturalis. Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis.*

Recueil des Bulles pag. 306.

Probatur denique momentis theologicis.

1°. Timor cupiditatem reprimit, *saltem*, ait S. Augustinus L. 2. contra Epistolam Petiliani cap. 83. n. 184. *intra claustra cogitationis.* Mala opera

cohibet, instillat justitiæ amorem. *Fit consuetudo justitiæ, & incipit amari quod durum erat, & dulcescit Deus*, ait idem S. Doctor in Psalm. 127. *& jam incipit homo justè vivere.*

II° Charitati locum parat, ad eam disponit. *Timor*, ait S. Augustinus Epist. 140. ad Honoratum c. 18. *pellit consuetudinem malorum operum, & servat charitati locum.* Et L. 2. de adulterinis conjug. c. 19. *Timor facit ut quod erat necessitate cœptum, fiat charitate perfectum.* Et Tract. 9. in Epistolam Joannis, *Timor*, inquit, *locum præparat charitati; cùm autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparavit locum. Quantùm illa crescit, ille decrescit..... Major charitas, minor timor.... si autem nullus timor, non est quà intret charitas.*

T. 2. p. 439. A.

T. 6 p. 417. B C.

T. 3 part. 2. p. 288. B.

III°. Timor gehennæ, tùm ex objecto suo seu fine proximo, tùm ex effectu, seu medio quo ad finem suum tendit, bonus & ordinatus est. 1°. Objectum seu finis timoris, est fuga pœnæ maximè formidandæ: *Nihil est*, ait jam laudatus S. Augustinus Serm. 161. *quod magis timere debeas*, utpote contrarium possessioni summi boni. Timor quippe alicujus mali sumit rationem suam, & consequenter honestatem, ex bono illo cui tale malum opponitur; ex amore quippe ac desiderio boni, oritur odium, vel fuga mali: at bonum illud cui gehennæ malum opponitur, per se maximè honestum est & amabile; ergo & timor rectus est ac laudabilis: 2°. Medium quo utitur timor ad fugiendam pœnam, est emendatio vitæ, detestatio peccati, firmum illud de cætero non committendi propositum. At stare illa non possunt, nisi timor internam & actualem peccandi voluntatem excludat; illud

enim omne excludere debet, quod pœnam æternam (quam timor refugit) meretur: at voluntas ipsa actualis peccandi, peccatum est quod æternam meretur pœnam; ergo si rectus sit timor, si supernaturalis & efficax, voluntatem illam actualem interiorem non peccandi excludere debet: concipi etenim non potest, ut jam diximus, quomodo stare possit & propositum melioris vitæ, quod in omni contritione debet includi, & dispositio legitima ad gratiam in Sacramento percipiendam, quamdiu vivit ac perseverat in homine actualis ad peccatum affectus, etiam implicitus, ac in medullis animi, ut loquuntur, occultus & latitans.

IV°. Timor gehennæ ac pœnarum, non tantùm imperfectis & incipientibus, sed etiam perfectis ac sanctis ipsis utilis est ac necessarius, ut in virtute firmiores sint, & inter media supplicia constantes ac intrepidi. *Majore timore*, aiunt Martyres apud sanctum Augustinum in Psam. 68. Conc. 1. *minora contemnimus.... Quis non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum?* Idem argumentum præclarè urget S. Ambrosius in Psalm. 118. Sermone 21. & ipsemet Augustinus nonne de seipso dicebat Lib. 8. Conf. c. 11. n. 25. *Tenebar, & instabas tu Domine, in occultis meis severâ misericordiâ, flagella ingeminans timoris & pudoris, ne rursùs cessarem, & non abrumperetur id ipsum exiguum ac tenue quod remanserat, & revalesceret iterùm, & me robustiùs alligaret.*

T. 4. p. 691. B C.

T. 1. pag. 155. A.

Ex tertiâ ratione mox expositâ facile est inferre, actum timoris gehennæ ac pœnarum esse proximè à virtute spei. Namque ejusdem est principii amare aliquod bonum, & odio habere contrarium malum. *Nulli dubium est*, ait S. Augustinus L. 83. Quæst.

T. 6 pag. 11.

q. 33. *nullam aliam esse metuendi causam, nisi id quod amamus.* Cùm ergo amor quo beatitudo diligitur, ad ſpem pertineat, conſequenter actus quo timetur malum contrarium ſupremo illi bono, ad ſpem quoque revocandus eſt.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Quod opponitur charitati, non poteſt eſſe donum Dei: atqui timor gehennæ opponitur charitati, per quam ſcilicet expellitur, pronuntiante S. Joanne Epiſt. 1. cap. 4. v. 18. *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foràs mittit timorem.*

Reſp. nego min. Ad probationem diſt. Charitas mittit foràs timorem, ſicut magis perfectum excludit minùs perfectum; quo ſenſu viſio Dei beatifica excludit fidem & ſpem, concedo: mittit foràs timorem, tanquam contrarium & malum, iterùm diſt. timorem mundanum & ſerviliter ſervilem, concedo: ſimpliciter ſervilem ſenſu antea expoſito, nego.

Objicies 2°. Qui culpam fugit propter pœnam, ille videtur ſuo proprio commodo unicè conſulere, atque pœnæ fugam ſpectare velut ſuum finem ultimum; & ita majus malum, nempe fugam peccati, referre ad minus, nempe ad fugam pœnæ: atqui iſtud certè inordinatum eſt.

Reſp. nego maj. Qui enim ex laudabili timore pœnæ fugit peccatum, is pœnæ fugam non ſpectat ut finem poſitivè ultimum, à quo abſtrahit, ſed ut finem proximum, qui rectus ac laudabilis eſt. Quòd ſi in fugâ pœnæ ultimò poſitivè inhæreret, atque ita eſſet actu animo affectus, ut ſi poſſet impunè, peccatum committeret, profectò culpan-

dus ille foret, ac inordinatè omnino timeret; quamquam inordinatio illa seu defectus, & ut loquitur S. Thomas, servilitas illa, non timoris ipsius vitium est, sed hominis timentis. *Si enim servilitas,* aít S. Doctor secundâ secundæ q. 19. art. 4. in corp. *esset de ratione timoris servilis, oporteret quòd timor servilis simpliciter esset malus, sicut adulterium simpliciter est malum, quia id ex quo contrariatur charitati, pertinet ad adulterii speciem: sed prædicta servilitas non pertinet ad speciem timoris servilis, sicut nec informitas ad speciem fidei informis; species enim moralis habitûs vel actûs ex objecto accipitur: objectum autem timoris servilis est pœna, cui accidit, quod bonum, cui contrariatur pœna, ametur tanquam finis ultimus; & per consequens pœna timeatur tanquam principale malum.*

Ad probationem dist. pariter: ordinare majus malum ad minus, tanquam ad finem simpliciter ultimum *& principale malum*, est quid inordinatum, concedo: tanquam ad finem dumtaxat proximum, nego. Porro qui fugit peccatum ex timore pœnæ, tanquam ex motivo ac fine proximo, ille non refert fugam peccati, quod est summum malum, ad fugam pœnæ, tanquam *ad principale malum* & finem simpliciter ultimum: adeoque in eo non peccat, quòd propter pœnæ timorem abstineat à peccato; imò rectè agit, tametsi de fine ultimo tunc non cogitet, sed ab illo abstrahat.

Instabis: Ut timor bonus sit, honestus ac laudabilis, necesse est ut culpa magis timeatur quàm pœna; culpa etenim majus malum est quàm pœna: porro qui ex solo pœnarum metu à peccato abstinet, profectò plùs timet pœnam quàm culpam; ergo &c.

Ad istud argumentum respondent aliqui cum Suare Dispur. 50. Sect. 2. n. 9. negando majorem. Volunt illi scilicet, attritum eo actu quo detestatur culpam propter pœnam, magis quidem detestari pœnam quàm culpam; nihilominus tamen actum illum non esse inordinatum vel malum, quia non impedit quin idem ille homo simpliciter & propter alias rationes magis detestetur culpam quàm pœnam. Porro, inquiunt, nullus tenetur semper & in omni actu suo magis detestari culpam quàm pœnam, modò non excludat rectum ordinem ad finem ultimum, seu ad Deum; eo enim ipso quo actus ex se bonus talem ordinem non excludit, virtualiter in ipsum refertur.

Respondet verò Sylvius Supplem. q. 1. art. 2. quæsito 1°. & nostro quidem judicio rectius, negando minorem. Sicut enim non sequitur, Servus diligit dominum propter cibum quem ab eo expectat; ergo magis diligit cibum quàm dominum: Fideles Deum diligunt propter retributionem; ergo diligunt retributionem magis quàm Deum: ita nec sequitur, Pœnitens detestatur culpam propter pœnam; ergo magis detestatur pœnam. Ratio est, inquit Sylvius ibidem, quia licet pœna sit finis proximus, non tamen excludit finem ultimum qui est Deus, ad cujus gloriam culpæ detestatio ac metus pœnæ est referibilis; & quamdiu non excluditur, ex se in illum tendit ac refertur.

Objicies 3°. Timor qui non excludit peccandi voluntatem, sed eam potiùs supponit, bonus non est, nec honestus, nec supernaturalis: atqui talis est pœnarum timor. Minorem probant multis ex S. Augustino præsertim depromptis testimoniis. Epist. 145. aliàs 144. *Inaniter*, inquit, *ille pu-*

tat victorem se esse peccati, qui pœna timore non peccat; quia etsi foris non impletur negotium malæ cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas intùs est hostis. Et postea..... *Inimicus justitiæ est, qui timore pœnæ non peccat..... Nam qui gehennas metuit, non peccare metuit, sed ardere.* Et in Psalm. 118. Conc. 25. *Timor quo non amatur justitia, sed timetur pœna, servilis est, quia carnalis est; & ideo non crucifigit carnem. Vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando speratur impunitas: cùm verò pœna creditur secutura, latenter vivit, vivit tamen. Mallet enim licere, & dolet non licere quod Lex vetat.* Multa alia hujuscemodi congerit Jansenius ejusdem S. Doctoris testimonia L. 5. de gratiâ Christi cap. 27. 28. & 29.

T. 2. p. 470. n. 4.

Ibid. p. 471. B.

T. 4. pag. 1345. F.

Resp. 1°. nego maj. Simili argumento probaretur, actum fidei informis malum esse, quia ex sese non excludit peccandi voluntatem: atqui tamen actus fidei informis ex suo objecto, officio, & fine proximo bonus & honestus est: *informitas* enim illa, ut sæpius ex S. Thoma diximus, non pertinet ad speciem seu substantiam fidei informis, sicut *servilitas* non pertinet ad speciem timoris servilis; & idcirco ex suo objecto ac fine proximo, bonus, rectus ac laudabilis est timor servilis. Porro eo ipso quo actus ex suo objecto ac fine proximo bonus est, rectus ac laudabilis, nec ullâ pravâ afficitur circumstantiâ, in Deum ipsum tanquam in finem simpliciter ultimum, tùm ex naturâ & intentione operis, tùm ex intentione operantis saltem implicitè refertur.

Resp. 2°. nego min. Timor quippe ex se bonus, honestus ac supernaturalis, id omne potest ac debet excludere, sine quo ad finem quem intendit, nempe fugam æternæ pœnæ, pervenire non potest: atqui

si actualem peccandi voluntatem seu affectum non excludat, pœnam quam timet, effugere non potest: namque non modo actus exterior peccati, sed & actualis interior peccandi voluntas æterno punitur supplicio.

Ad probationem ex S. Augustino, dico locis eum citatis & aliis hujuscemodi non paucis, loqui non de timore simpliciter servili, quem locis à nobis inter probationes Conclusionis relatis laudat ac commendat; sed de timore *serviliter* servili, ut loquitur ipse S. Doctor citato Sermone 161. aliàs 18. de verbis Apostoli, hoc est de illo timore, qui actualem supponit in homine peccatore peccandi voluntatem, quàm hìc & nunc peccando adimpleret, nisi futuram aut præsentem reformidaret pœnam. An verò possit timor sine ullo dilectionis Dei initio voluntatem illam peccandi superare ac excludere, non negativè dumtaxat, sed etiam positivè, ita ut qui timet, firmum, absolutum & efficax concipiat non peccandi de cætero propositum, alia quæstio est de qua inferiùs.

T.5.p.778.

Objicies 4°. Sæpissime S. Augustinus asserit, nullum esse medium inter amorem Dei, & creaturæ; nullum inter vitiosam cupiditatem, & laudabilem charitatem. Enchiridii cap. 117. n. 31. *Regnat*, inquit, *carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas.* Lib. de Grat. & lib. arb. cap. 18. *Quidquid se putaverit homo facere benè, si fiat sine charitate, nullo modo fit benè.* Ergo fit malè, seu ex malâ cupiditate. Jam verò vel actus timoris pœnæ est à cupiditate & amore creaturæ, vel à charitate & amore Dei: si prius, malus est ac vitiosus; si posterius, bonus ac rectus, non quidem ex se, sed ex charitate. Multa eam in rem, more suo, S. Augustini testimonia co-

T.6.p.240.

T.10.p.737.

acervat Jans. L. 3. de statu naturæ lapsæ cap. 19. & seq. T. 2. p. 211.

Confirmant ex discrimine Legis utriusque, veteris & novæ, quod ex S. Augustino L. contra Adimantum cap. 17, his duobus verbis continetur, *timor* & *amor*: timor ad veterem; amor ad novam Legem pertinet.

Resp. dist. ant. nullum est medium inter amorem Dei & creaturæ, inter vitiosam cupiditatem & laudabilem charitatem, habitualem & ratione subjecti, seu hominis qui vel justus est, vel injustus, ac consequenter in quo regnat & dominatur vel habitualis charitas seu gratia sanctificans, vel cupiditas, concedo: nullum est medium ratione actûs, seu motivi ex quo agit homo, nego. Cùm igitur S. Augustinus dixit, *regnare carnalem cupiditatem, ubi non est Dei charitas*, sensus non est, actionem, quæ ex charitate Dei non elicitur, eo ipso esse à carnali cupiditate, adeoque formaliter malam. Sicut enim omnis actio hominis justi in quo regnat ac dominatur charitas, bona semper non est; aliàs justus nunquam peccaret: ita quoque omnis actio hominis in peccato existentis in quo viget cupiditas, mala semper non est; aliàs nihil boni operari usquam posset, quo ad gratiam in Sacramento percipiendam se disponeret, & ita converti ad Deum nusquam ille posset, quod certè & falsum, & perabsurdum est: ut enim justus non semper operatur ex charitatis imperio, ita nec injustus ex tyrannide dominantis in se cupiditatis, sed aliquando ex ductu luminis naturalis & ex amore honestatis. Sensus igitur S. Augustini est, in subjecto seu personâ agente regnare quoad habitum carnalem cupiditatem, ubi non est Dei charitas; quod certè verissi-

mum est. Homo quippe, ut jam diximus, vel justus est, vel injustus: si justus, regnat in eo charitas; si injustus, cupiditas: charitas autem & cupiditas nullam imponunt voluntati necessitatem ad actus sibi conformes semper ac necessariò eliciendos: avarus non semper agit ex avaritiâ, prodigus non semper ex prodigalitate: habet scilicet quælibet virtus moralis suum proprium objectum ex officio ac fine proximo bonum & honestum, abstractione etiam factâ finis ultimi. Ita S. Augustinus Serm. 349. aliàs 52. de tempore, duplicem distinguit charitatem, unam divinam, & alteram humanam, licitam, vel illicitam: charitas quidem aliarum virtutum actus imperat, sed non elicit; ac necessaria est, ut virtus alicujus sit ad vitam æternam meriti ac valoris. *Potest quidem aliquis esse actus bonus ex suo genere*, ait S. Th. 2. 2. q. 23. art. 7. ad 1. *non tamen perfectè bonus; quia deest debita ordinatio ad finem ultimum.* Ergo sine illâ ordinatione actus virtutis moralis ex objecto & fine proximo bonus est, licet non perfectè bonus, id est meritorius vitæ æternæ, si fiat sine charitate. Non semel id à nobis observatum jam fuit.

p. 1345.

Ad confirmationem, dico in utrâque Lege locum fuisse & timori, & amori. Nonne extitêre viri sancti in Lege veteri? An sine amore Dei sancti fuêre? Discrimen itaque inter utramque Legem istud est, quòd in veteri Lege timor prævaluit, in novâ amor. *Quamquam utrumque in utroque sit*, ait S. Augustinus, de moribus Ecclesiæ L. 1. c. 28. n. 56. *prævalet tamen in vetere timor, amor in novo.*

p. 706.

ARTICULUS II.

An Concilium Tridentinum definierit amorem Dei necessarium esse in attritione, ut hominem disponat ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu percipiendum.

IN duas extremas partes hîc abeunt nonnulli. Sunt qui volunt Tridentinum Concilium definiisse, contritionem ex charitate perfectam dispositionem esse necessariam ad Sacramentum Pœnitentiæ. Sunt ex adverso, qui putant Concilium *adeo expressè statuisse, attritionem, quæ non vivificat animam, quæque supponitur esse sine amore Dei, sufficere ad absolutionem, ut anathema pronuntiaverit adversùs negantes.* Quæ sententia damnata est à Clero Gallicano in Comitiis generalibus an. 1700. *tanquam falsa, temeraria, Concilio Tridentino contraria, & in errorem inducens.*

Mém. du Clergé, T. 1. p. 733.

CONCLUSIO.

Concilium Tridentinum nihil definivit adversùs sententias Theologorum qui pugnant vel pro necessitate contritionis perfectæ, vel pro sufficientiâ contritionis imperfectæ, ex solo pœnarum timore conceptæ.

Probatur 1°. Quia certum est Patres Tridentinos prudenter semper præcavisse, ne suis decretis ullum inferrent præjudicium liberis Scholæ opinionibus. *Nec enim,* ait Pallavicinus L. 4. Hist. Conc. Trid. cap. 10. *collecta fuerat Synodus ad decidendas opiniones, sed ad errores rescindendos.* Et appo-

sitè ad præsens nostrum argumentum L. 12. c. 10. ait: *Quantùm ex Actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error hæreticorum damnaretur, tanquam inhonestum improbantium pœna timorem; non item ut ferrent sententiam de scholasticâ quæstione, an hujusmodi timor, non solùm absque contritione animi perfectâ (de quo controversia vix fuit, sicut patebit) sed etiam absque eo quòd ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem. In Patrum conventu*, pergit Historicus, *id pauci attigerunt. Aliquod dumtaxat vestigium comperio opinionis negantis necessitatem amoris, in iis quæ Granatensis disputavit: at verò Joannes Æmilianus, Hispaniensis Tudetanus Antistes, extremum oppositæ sententiæ tenuit; hoc est, opus esse contritione perfectâ.*

T. 2. p. 321.

Ib. p. 322.

Atqui certum est nostram hanc præsentem quæstionem in utramque partem à Theologis Scholasticis fuisse agitatam & etiamnum agitari, illæsâ Concilii auctoritate.

Pro necessitate contritionis perfectæ scripserant Magister, Hugo, S. Bonaventura, Alensis, & plures alii: quin & à multis Concilio Tridentino supparibus & coætaneis Scriptoribus propugnatam fuisse, ostendit Launoïus in Dissertatione de mente Concilii Trid. circa contritionem & attritionem parte 2. cap. 2. Ex Concilio Tridentino reduces Fredericus Nausea Episcopus Viennensis in Austriâ, & Franciscus Sonnius Antuerpiensis, necessitatem inchoatæ charitatis ad Sacramentum Pœnitentiæ docuerunt, ille in Catechismo, iste Tractatu 4. de Pœnit. cap. 6. Pro sufficientiâ verò attritionis pugnant, Franciscus Victoria, Andreas Vega, Dominicus Soto, Melchior Canus, qui tres Concilio Tridentino interfuerunt, & alii non pauci.

An verò in tot varias & oppositas opiniones distracti fuissent Theologi, si quid à Concilio hîc definitum fuisset?

Probatur 2°. Quia si quæstionem propositam dirimere ac definire voluissent Patres Tridentini, procul dubio pro more suo illam in præviis disputationibus ac consultationibus ventilassent & expendissent: sed disputatum esse, vel in deliberatione positum, utrum contritio sit in Sacramento Pœnitentiæ necessaria nec ne; aut utrum attritio sufficiat vel non, ad obtinendam in Sacramento culpæ remissionem, nec ipsum Concilium, nec Scriptores ii qui Concilio æquales aut suppares fuerunt, testantur; imò paucos quæstionem hanc attigisse narrat mox citatus Concilii Historicus.

Probatur 3°. expendendo ea ipsa loca in quibus Synodus mentem suam declaravit circa dispositiones necessarias ad obtinendam justificationis gratiam.

Duobus maximè in locis id effecit, nempe Sess. 6. cap. 6. & 14. & Can. 3. & Sess. 14. cap. 4. & Can. 4. Atqui nulla ex his locis definitio, nullum decretum extundi potest, quo præsens controversia dirimatur.

1°. Non ex Sess. 6. cap. 6. Ibi quidem inter varias dispositiones necessarias ad justificationem, requirit Synodus ut qui *disponuntur ad justitiam, Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant; ac propterea moveantur adversùs peccata per odium aliquod & detestationem.* T. 14. Conc. p. 759. A.

Atqui duo hîc explorata satis ac certa non sunt, sed in dubio ac controversiâ adhuc versantur. 1°. qualem amorem Dei Synodus desideret in eo qui se ad justitiam præparat: an amorem super omnia; an eo minor sufficiat: an amorem charitatis qui ten-

dat in Deum, quatenus in se bonus est ac perfectus; an amorem qui spei dicitur, & Deum considerat quatenus nobis bonus est: quam distinctionem Synodus non exprimit, sed exigit tantùm ut Deus incipiatur *diligi tanquam fons omnis justitiæ*, non exponendo motivum illius dilectionis, an sit Deus quatenus fons omnis nostræ justitiæ, an quatenus est in se absolutè justus.

Nodum controversiæ vidit Andreas Vega, qui huic Sessioni sextæ interfuit, quam insigni commentario illustravit. *Synodus*, inquit Lib. 6. cap. 29. *non statuit hoc loco, an dilectio Dei quæ disponit ad justitiam, sit dilectio Dei super omnia. Temperatum prorsus est à verbo*, super omnia; *tantùmque est definitum, dilectione Dei disponi peccatores ad justitiam.*

Pag. 118. col. 1.

II°. Non constat inter Theologos, an Concilium loquatur de dispositione necessariâ ad justitiam habendam in Sacramento, vel extra Sacramentum. Sunt enim, inter quos Isambertus noster, de Sacramento Pœnitentiæ disput. 14. art. 7. n. 8, qui existimant citato in loco Concilium loqui de dispositione necessariâ ad justitiam extra Sacramentum obtinendam: an meritò vel immeritò istud contendant, hîc non curamus; sufficit inde concludere, rem esse in dubio & controversiâ positam apud Theologos. Addit citato in loco Concilium, ejusmodi homines moveri adversùs peccata per odium aliquod: non ait, per odium perfectum quod sit ex charitate, sed per aliquod odium; quâ restrictâ loquendi ratione satis innuit, nolle se rem inter Theologos controversam dirimere.

Adde, testimonium Concilii adductum, non ex Canonibus, sed ex capite 6. colligi: at certum est definitiones

definitiones Canonibus contineri & exprimi.) Doctrina exponitur quidem & declaratur in capitibus; sed in Canonibus definitur: at nullus est Canon qui expressè statuat, amorem Dei necessariam esse dispositionem ad gratiam in Sacramento percipiendam.

Observat Cardinalis Palavicinus Lib. 8. Hist. Concilii Trid. caput ipsum 6. ex quo laudata sunt verba, primò sic efformatum fuisse ut nullam omnino contineret dilectionis Dei mentionem; sed multos contra reclamasse Theologos, quorum votis cessit Synodus, & amoris mentionem fecit inter dispositiones necessarias ad justificationem. T. 1 p. 772.

Capite 14. ejusdem Sess. 6. agens Concilium de lapsis post Baptismum, & eorum reparatione, ait: *Docendum est, Christiani hominis pœnitentiam post lapsum multò aliam esse à baptismali, eâque contineri non modò cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum, verùm etiam eorumdem sacramentalem confessionem &c.* Atqui nec his verbis definit Synodus, ex quo motivo debeat esse peccatorum detestatio, an ex motivo charitatis propriè dictæ, an ex motivo spei: unde de industriâ, ne litem hanc finiret, detestationis, non verò contritionis nomine uti voluit. Audiatur jam laudatur Vega L. 13. c. 17. *Quamvis*, inquit, *hic mentis affectus, quo mentem à peccatis admissis revocamus, detestatio peccatorum hoc loco appelletur, tamen despiciendum non est communius in Scholâ contritionis vocabulum.... Eâ verò ratione, communiori hoc detestationis nomine usi videntur*, (Patres Tridentini) *ne attritionem, quæ imperfectus est dolor de peccatis, à partibus Pœnitentiæ viderentur excludere.* T. 14. Conc. p. 762. Pag. 581. col. 2.

De Pœnitentiâ R

Pariter Canon 3. ejusdem Sess. 6. rem nostram non attingit. Ait enim solùm: *Si quis dixerit, sine praeveniente Spiritûs sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Cujus Canonis scopus est, ut per se patet, astruere necessitatem gratiæ divinæ ad dilectionem Dei, non verò necessitatem dilectionis Dei in Sacramento Pœnitentiæ. Ita testatur oculatus testis Vega L. 6. c. 29. *Ex quâ definitione*, inquit, *colligi non potest, dilectionem Dei super omnia antecedere justificationis gratiam....sed solùm inde colligitur, ad quamcunque sufficientem dilectionem opus esse auxilio Spiritûs sancti speciali.* Et verò ipse Vega L. 13. c. 24. & 25. & c. 34. pugnat pro sufficientiâ attritionis.

T. 14. Conc. p. 764 D.

Pag. 118. col. 1.

II°. Sess. 14. cap. 4. & Càn. 4. nihil quoque circa præsentem controversiam pronuntiavit Synodus Tridentina, quamquam in præfatione hujus Sessionis promittat *se exactiorem & pleniorem definitionem de Sacramento Pœnitentiæ tradituram, in quâ demonstratis & convulsis, Spiritûs sancti præsidio, universis erroribus, Catholica veritas perspicua & illustris fiet.*

T. 14. Conc. p. 815. C.

Non Canone 4. quo dumtaxat definitur, *tres actus pœnitentis, videlicet contritionem, confessionem & satisfactionem esse quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ*; adversùs Lutherum qui duas tantùm Pœnitentiæ partes admittebat, *terrores scilicet incussos conscientiæ, agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio &c.* En Canonis Scopus: de necessitate verò contritionis, quæ fit ex charitate perfectâ in Sacramento Pœnitentiæ, ne verbum quidem. Nec obstat quòd inter partes Pœnitentiæ re-

Ibid. p. 824. A.

contritionem: quippe non exprimit, an
im intelligat, vel imperfectam; sed contri-
generatim tantùm, prout abstrahit à perfectâ
erfectâ, & qualem eo in capite describit,
vit, datâ Theologis licentiâ, quam volue-
erpretandi.
cap. 4°. in quo primùm de contritione ge-
ı sumptâ; tùm de perfectâ, tùm de imper-
u attritione tractat. Quæ de contritione ge-
sumptâ exponit, v. g. quòd sit animi dolor
statio de peccato commisso, cum proposito
ccandi de cætero, contritioni tùm perfectæ,
ıperfectæ ex æquo conveniunt, neque rem
n attingunt.
perfectâ verò contritione duo tantùm affir-
nodus. 1°. contingere aliquando eam cha-
perfectam esse, & reconciliare hominem
priusquam Sacramentum actu percipiatur.
onciliationem hanc contritioni non esse ad-
ıdam, sine voto Sacramenti quod in eâ inclu-
utrum verò contritio perfecta sit dispositio
ıria ad Sacramentum Pœnitentiæ, Synodus
onuntiat. Reverâ quidem longè verisimiliùs
s verbis infertur non esse dispositionem ne-
am, sicut antea docuimus: verùm per ratio-
ı ac discursum theologicum id infertur; hîc
laram & expressam quærimus definitionem,
tiocinium theologicum.
contritione verò imperfectâ seu attritione,
or docet. 1°. hanc attritionem non facere
iem hypocritam & magis peccatorem, sed
ınum Dei. 2°. esse impulsum Spiritûs sancti.
r illam pœnitentem sibi viam præparare ad
im. 4°. licet per se peccatorem ad justifica-

tionem perducere nequeat, eum tamen disponere ad Dei gratiam in Sacramento obtinendam.

Atqui hæc invictè non demonstrant, attritionem illam, prout contra perfectam contritionem distinguitur, esse dispositionem immediatam, proximam ac sufficientem ad gratiam Sacramenti percipiendam.

I°. Quia quatuor illa mox dicta capita, fidei non minùs, quàm attritioni adaptari possunt; nec tamen fides sola dispositio est sufficiens ac proxima ad gratiam Sacramenti.

II°. Quia ea quatuor ex professo requirit Synodus in attritione, de quibus litem movebant Lutherani, qui attritionem ex metu gehennæ conceptam bonam esse, laudabilem & honestam negabant; imò extortam & coactam asserebant: à quorum calumniis contritionem imperfectam Synodus vindicare voluit. An verò necessarius in eâ foret amor Dei, & ita disponere posset ad Sacramentum, minimè controversum fuit Catholicos inter & Hæreticos.

III°. Concilium ait quidem attritionem illam disponere peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento percipiendam; verùm non explicat nec determinat quomodo disponat, an proximè, an remotè, de quo disputant Theologi, & adhuc sub judice lis est. Nec obstat si dixeris, attritionem illam alio modo disponere in Sacramento, & alio extra Sacramentum: porro extra Sacramentum disponit remotè; ergo disponit proximè in Sacramento. Namque, ut jam diximus, Scholæ ratiocinium est, non Ecclesiæ definitio. Quamquam, qui pugnant pro necessitate contritionis perfectæ, respondent, non immeritò dici posse, attritionem alio modo dispo-

nere cum Sacramento, & alio extra Sacramentum: quippe disponit, inquiunt, remotissimè extra Sacramentum, & remotè cum Sacramento. Verùm quidquid sit de hac responsione, hoc unum tamen probat, quod hîc volumus, scilicet rem esse in Scholis controversam, & minimè à Concilio definitam.

IV° denique observat Palavicinus L. 12. Hist. Concilii Tridentini cap. 10. verbum, *disponit*, substitutum fuisse verbo, *sufficit*, quod primùm usurpatum fuerat cùm caput illud 4. digestum est. *Oportet scire*, inquit, *postea Decretis doctrinam complexis verba hæc fuisse adjecta: Illam contritionem, quam Theologi vocant attritionem, quòd imperfecta sit, & solùm vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu, qui servilis timor dicitur, concipitur, si voluntatem peccandi excludat, & dolorem qualemcunque de commissis delictis exprimat, statuit hæc sancta Synodus, & declarat, non solùm non facere hominem hypocritam & magis peccatorem....verùm etiam sufficere ad Sacramenti hujus constitutionem, ac donum Dei esse, & Spiritûs sancti impulsum verissimum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus, cùm sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat, viam sibi ad justitiam munit.* En tenor Decreti quale primùm conceptum fuerat. *Sed Joannes Æmilianus Hispaniensis Tudetanus Antistes*, pergit Historicus, *monuit, falsò dici hujusmodi dolorem sine amore vix unquam concipi posse: quòd autem hæc attritio satis esset Sacramento constituendo, ita ut homini attrito deleantur peccata absolutionis supervenientis vi, variare auctorum sententias; adeoque id esse tollendum. Quamobrem De-*

T. 2. p. 512.

cretum sicuti nunc extat, reformatum est.

Probatur denique auctoritate Alexandri VII. S. Pontificis, qui an. 1667. die 5. Maii, ad pacem inter Scholæ Theologos fovendam, & extinguenda exortæ dissensionis semina, Decreto suo prohibuit, *Ne quis audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ notâ taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfatâ attritione ex metu gehennæ conceptâ, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur; sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac sanctâ Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Supponit igitur S. Pontifex, nihil eâ in re ab Ecclesiâ definitum fuisse in Concilio Tridentino.

Atque inde est, quòd cùm Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1700. Censuræ suæ subjecisset propositionem istam, *Attritio ex gehennæ metu sufficit etiam sine ullâ Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu; quia talis honesta & supernaturalis est*, postremam dumtaxat partem attingit, nullâ factâ prioris mentione. *Hæc propositio*, ait Censura, *quâ à dispositionibus necessariis ad absolutionem excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.*

ARTICULUS III.

An amor Dei, & qualis necessarius sit in attritione ut sit dispositio sufficiens ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam.

EX dictis Quæstione 4. Art. 1. Conclusione 1. omnis verus Dei amor debet esse super omnia.

; alter dicitur concupiscentiæ seu spei, quo s diligitur quia nobis bonus: ex duplici au- motivo formali distincto, tùm charitatis, tùm , duplicem illum amorem distingui, & chari- perfectionem ex suo motivo non ex intensione tuum reperi debere ostendimus. Ibidem Art. 3. atum est contritionem perfectam, quæ justifi- ante Sacramentum, non esse dispositionem ne- riò requisitam ad Sacramentum Pœnitentiæ.

quæstio itaque jam movetur, utrum in attritio- nperfectâ aliquis & qualis necessarius sit Dei r, ut pœnitens sufficienter dispositus dicatur atiam Sacramenti percipiendam. Variæ sunt ologorum sententiæ.

, Qui ex veteribus Scholasticis post Magistrum uerunt perfectam contritionem Sacramento itentiæ præire debere, ac priùs coram Deo pœ- itèm justificatum esse, quàm à Sacerdote ab- aretur, ii procul dubio amorem Dei super om- ex verâ & perfectâ charitate necessarium esse rabantur.

°. Cùm alii plures ex adverso Theologi ani- rterent, Magistri sententiam multùm detrahe-

deseruerunt, qua parte contendit contritionem, quæ priùs hominem Deo reconciliet, quàm accedat ad Sacramentum Pœnitentiæ, esse omnino necessariam; retentâ nihilominus necessitate contritionis ex motivo veræ ac propriæ charitatis, quæ ex se hominem non justificat, nisi fuerit in certo quodam intensionis gradu qui Deo soli cognitus est. In mente illorum Theologorum, ut jam observavimus, contritio & attritio non differunt specie, cùm idem sit utriusque essentiale motivum charitatis, sed tantùm accidentaliter intra eandem speciem, ratione scilicet majoris vel minoris intensionis seu perfectionis graduum; atque pœnitens de attrito dicitur fieri contritus virtute Sacramenti, quia ipsius contritio augetur & intenditur.

III°. In extremam omnino partem declinavêre, qui docuerunt, vel attritionem naturalem, modo honestam, sufficere, quam sententiam Clerus Gallicanus in Censurâ suâ anni 1700. declarat *hæreticam esse*: vel, *attritionem ex gehennæ metu sufficere, etiam sine ullo ad Deum offensum respectu. Quæ propositio*, ait ibidem Clerus Gallicanus, *temeraria est, scandalosa, perniciosa, & in hæresim inducit.*

Mém. du Clergé, To. 1. pag. 733

IV°. Multi Scholæ Theologi, maximè post Concilium Tridentinum, existimaverunt attritionem, qualem describit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4. conceptam vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ ac pœnarum metu, si voluntatem peccandi excludat, sufficientem esse dispositionem ad gratiam Sacramenti Pœnitentiæ percipiendam: quam opinionem suo tempore inter Scholasticos communiorem fuisse testatur Alexander VII. S. P. in suo Decreto an. 1667.

Inter Theologos qui sententiam hanc propugnavêre, tres sunt maximè conspicui, Concilio Tri-

dentino suppares, quique & ipsi præsentes interfuêre, scilicet Melchior Canus, Dominicus Soto, & Andreas Vega Franciscanus. Soto & Vega contendunt attritionem hanc, ut sufficiat, debere bonâ fide existimari esse contritionem; Canus verò etiam cognitam ut simplicem attritionem, tanquam sufficientem admittit: quo verò sensu iidem Theologi fateantur, doctrinam hanc nec antiquam esse, nec satis tutam, exponemus inferiùs in solutione objectionum.

Unum hîc observatione dignum maximè arbitror: nempe Theologos illos, qui post Concilium Tridentinum sententiam attritionis vel defendunt, vel impetunt, omnem Dei amorem ab attritione non excludere; sed eum solùm qui veræ ac propriæ charitatis est, ac justificat hominem ante Sacramentum actu perceptum. Et verò non alia ipsis mens videtur fuisse, quàm ut exclusâ hujus amoris seu charitatis justificantis necessitate, suam Sacramento vim & efficaciam servarent, & adversùs Magistrum ejusque discipulos ostenderent, absolutionem sacramentalem non tantùm declarare dimissa, sed etiam verè dimittere peccata. Porro etiam exclusâ illâ charitatis justificantis necessitate, nonne datur alicui vero Dei amori locus; illi scilicet, quo Deus ut nobis bonus, seu ut nostra felicitas æterna in ipso consequenda, diligitur? Quapropter cùm iidem Theologi asserunt, *solo* pœnarum metu conceptam attritionem sufficere, illâ exclusivâ *solo* non omnem excludunt Dei amorem, sed illum dumtaxat qui veræ charitatis est, hominemque Deo reconciliat ante Sacramentum re perceptum.

Id porro ita esse, duo maximè suadent. Primum, Theologos illos ignorare non potuisse, Concilium

Tridentinum exigere ut timor gehennæ ac pœnarum excludat *voluntatem peccandi*, & junctus sit *cum spe veniæ*. Atqui spes illa veniæ necessariò includit amorem rei quæ speratur, sicut timor rectus & laudabilis amorem boni quo privari metuimus. Alterum, communiter eos ipsos Theologos attritionis patronos, quos Janseniani tanquam infensissimos hostes, ac destructores magni præcepti amoris Dei, ad invidiam ac per summam calumniam traducunt, eos, inquam, Theologos, aliquem amorem Dei in attritione agnoscere. Unus instar omnium sit Isambertus noster disput. 14. de Sacramento Pœnitentiæ art. 14. ubi conceptis verbis ait, *attritionem includere aliquem verum amorem Dei super omnia, quamvis non eliciatur ex eâ supernaturali dilectione quæ est propria charitati.*

T. 6. p. 112. col. 2.

V°. Communior Theologorum sententia est, attritionem ex solo metu pœnarum, sine ullo Dei amore saltem inchoato & initiali, non sufficere; sed aliquem in eâ, ut sit dispositio sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ ritè ac utiliter percipiendum, requiri Dei amorem: non eum quidem qui veræ charitatis est, hominemque justificat ante Sacramentum, sed eum qui ex spe nascitur, ut supra jam exposuimus. Quæ quidem sententia adversarios habet 1°. eos qui veram ac propriè dictam, si non ex intensione gradûs, saltem ex objecto ac motivo charitatem exigunt; id est amorem Dei propter semetipsum, abstractione factâ proprii amantis commodi. 2°. eos qui cum Lutheranis & Quietistis, amorem spei, quo Deus diligitur propter mercedem æternam in ipso consequendam, velut perversum, illicitum & inordinatum rejiciunt ac damnant. 3°. eos qui amorem proprii commodi, seu

felicitatis æternæ in Deo consequendæ, ad charitatem propriè dictam revocant, tanquam secundarium ac minùs principale illius objectum.

In mente illorum qui quintam istam opinionem tuentur, contritio & attritio specie differunt, quia diversis specie motivis, nempe charitatis aut spei, nituntur, nec una unquam potest fieri altera: atque pœnitens in eâ opinione dicitur de attrito fieri contritus, non quidem semper actu, quasi in ipso præcisè momento quo percipitur Sacramentum, actualis in animâ excitetur perfectæ contritionis actus; sed habitu saltem, quia sanctificantem recipit gratiam, quæ habitu est perfecta contritio.

Variis istis opinionibus & alia potest adjungi, quæ videtur esse Guillelmi Episcopi Parisiensis; eum scilicet pœnitentem, qui pravam peccandi consuetudinem, quâ irretitus tenetur, excutere, & ad Deum redire summo ardore desiderat, tametsi nondum habeat firmum non amplius peccandi propositum, attamen ad Sacramenti gratiam Deo miserante disponi, atque propositum illud virtute Sacramenti ipsi infundi.

Piè credimus & sentimus, ait Guillelmus Lib. de Pœnit. cap. 4. *eos, qui cum fide hujus Sacramenti, & vehementi desiderio redeundi in Dei pacem & gratiam, licet timore infirmitatis suæ & oppressione malæ consuetudinis propositum abstinendi consuetis & eadem emendandi non habeant, interdum de divinæ pietatis abundantiâ virtute clavium & Sacramenti istius præstari hujusmodi propositum & infundi: conantibus enim ad Deum reverti, dexteram auxilii sui porrigere patrem misericordiarum dubitandum non est. Quemadmodum ille qui lunaticum filium attulit ad Dominum Jesum, credere quidem*

T. 1. p. 462. col. 1. H.

nitebatur, sed nondum fidem, ad quam conabatur, habebat; propter quod & dicebat, Credo Domine, adjuva incredulitatem meam. *Merito tamen sui conatûs, & filio sanitatem, & ipsemet fidei donum obtinuit. Sic de similiter conantibus, quòd præsto sit eis divina beneficentia auxilium, pia fides non dubitat.*

In eamdem quoque sententiam adducere fortè quis posset Declarationem Cleri Gallicani factam in Comitiis generalibus an. 1700. de dilectione Dei in Pœnitentiæ Sacramento requisitâ. En verba. *Neque verò satis adimpleri potest utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divinâ opitulante gratiâ, sese excitet ac provocet.* Hæc itaque animi præparatio, qua quis ad exequendum amoris Dei præceptum seipsum excitat ac provocat, sufficiens nonnullis videri potest dispositio ad Sacramentum Pœnitentiæ, absque ullo prævio amoris Dei actu. Verùm fallerentur qui ita sentirent: siquidem Clerus Gallicanus aliquem exigit Dei amorem in pœnitente sese ad gratiam Sacramenti percipiendam disponente; & reipsâ, *Deum jam amat, qui Deum desiderat*, aiunt SS. Augustinus & Gregorius Magnus. His præmissis, sit

Mém. du Clergé, To. 1. p. 741.

PRIMA CONCLUSIO.

Contritio imperfecta, seu attritio, aliquem saltem inchoatum & initialem Dei amorem includere debet, quo nempe pœnitens diligere incipiat Deum tanquam fontem totius justitiæ.

Probatur 1°. testimoniis Scripturæ, quæ generaè

tim commendant ac exigunt conversionem ex toto corde, & dilectionem Dei.

Deuteronomii 4. v. 29. *Cùm quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & totâ tribulatione animæ tuæ.*

Isaiæ 55. v. 7. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus.*

Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.*

Matth. 22. v. 37. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ.*

1. Joan. 3. v. 15. *Qui non diligit, manet in morte.*

1. Corinth. ultimo v. 22. *Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema.*

Scio equidem hæc Scripturæ testimonia, si ad litteram urgeantur, non imperfectum modò, sed etiam perfectum ac veræ charitatis amorem Dei, & conversionem peccatoris extra Sacramentum exprimere: verùm illa cum aliquâ restrictione, & accommodatè ad efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ intelligi debent & exponi, ita ut contritio perfecta ex amore Dei perfecto necessaria sit ad gratiam justificationis extra Sacramentum obtinendam; imperfecta verò ex amore Dei non ita perfecto, sufficiat cum Sacramento quod instituit Christus in subsidium infirmitatis humanæ, & ut medium efficax assequendæ gratiæ. Ex citatis ergo testimoniis probatur saltem, in omni verâ contritione necessariam esse peccatoris ad Deum conversionem, quæ sine amore aliquo Dei vix potest intelligi, sive perfecto, sive minùs perfecto, appo-

sitè ad modum quo justificatio obtinetur, in Sacramento aut extra Sacramentum.

Probatur 2°. ex SS. Patribus quorum plurima testimonia congessit Launoius cap. 8. primæ partis Dissertationis de mente Concilii Trid. circa contritionem; & solent à nonnullis Recentioribus, pace eorum dixerim, & parum cautè, & sine delectu minùsque appositè ad præsentem controversiam, laudari.

I°. Non satis cautè hîc ea SS. Patrum testimonia proferuntur, quæ contritionem ex charitate perfectam exigunt; nisi eâ cautione intelligantur, quâ mox citata Scripturæ testimonia: quam cautionem non videntur adhibuisse ii Theologi, qui contritionem illam ex charitate perfectam postulant, ut dispositionem necessariam ad Sacramentum Pœnitentiæ; hanc etenim opinionem rejecit Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1700. Hanc suâ Censurâ jam confixerat sacra Facultas Parisiensis an. 1638. verba superiùs relata sunt Art. 3. Qu. 4.

II°. Minus appositè, nostro quidem judicio, ad præsentem nostram controversiam laudantur innumera ferè SS. Patrum testimonia, quæ generatim dumtaxat, & abstractione factâ ab usu & necessitate Sacramentorum, commendant necessitatem conversionis ad Deum, contritionis ex toto corde, amoris Dei super omnia &c. Extra propositum ista sunt; quis enim Orthodoxus ea unquam negavit?

Igitur ea dumtaxat SS. Patrum testimonia ad rem nostram propiùs attinent, quæ loquuntur de dispositionibus necessariis ut ministerio clavium & per Sacramentum Pœnitentiæ gratia reconciliationis obtineatur. Eum in sensum in medium afferri possunt

Tertullianus Lib. de Pœnit. cap. 3. ubi exigit à pœnitente, *ut intelligat quid boni sit Deus*. cap. 4. *ut pœniteat errorum, repertâ veritate; pœniteat amasse, quæ Deus non amat: quando ne nos quidem ipsi*, inquit, *servulis nostris, ea quibus offendimur, non odisse permittimus. Obsequii enim ratio, in similitudine animorum constituta est.*

Pag. 121. C. Pag. 123. A.

S. Cyprianus Tractatu de lapsis, ab iis qui lapsi fuerant in persecutione, & à Sacerdotibus reconciliari postulabant exigit, *ut singuli delictum suum confiteantur, & ad Dominum toto corde convertantur & redeant.*

Pag. 177.

S. Chrysostomus Hom. 4. in 2. ad Corinth. *Cùm peccaveris*, inquit, *ingemisce: non quòd pœnas daturus sis, nihil enim hoc est; sed quòd Dominum tuum offenderis tam benignum, tam te amantem, tam denique saluti tuæ appensum, ut filium quoque suum tuâ causâ tradiderit.*

Edit. Commel. p. 768.

S. Augustinus pluribus in locis necessitatem amoris Dei in pœnitente confirmat.

Sermone 7. de tempore, qui in postremâ editione rejectus est in Appendicem & est n. 117. *Pœnitentiam*, inquit, *certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.*

T. 5. Append. p. 213. A.

Sermone 278. aliàs 34. de diversis c. 12. *Omnia præterita*, inquit, *conversis dimittuntur. Cæterùm hujus vitæ sunt quædam gravia & mortifera, quæ nisi per vehementissimam molestiam humiliationis cordis, & contritionis spiritûs, & tribulationis pœnitentia non relaxantur. Hæc dimittuntur per claves Ecclesiæ.* Loquitur ibi sanctus Doctor de remissione peccati per Sacramentum Pœnitentiæ: postulat autem contritionem cordis *vehementissimam*; quo verbo, non gradûs intensionem, sed veram ac since-

Ib. p. 1127. F.

ram intelligit contritionem, quæ certè absque aliquo Dei amore saltem inchoato nec stare, nec concipi potest.

Libro contra Adimantum Manichæum cap. 17. discrimen veteris & novæ Legis ait ex timore & amore repeti. *Hæc est*, inquit, *brevissima & apertissima differentia duorum Testamentorum, timor & amor: illud ad veterem, hoc ad novum hominem pertinet.* Mens S. Doctoris non est, ut antea observavimus, excludere omnino aut à veteri Lege amorem, aut à novâ timorem; sed hoc unum vult, prævaluisse in veteri Lege timorem, in novâ verò prævalere amorem, sicut ipsemet declarat L. de moribus Ecclesiæ c. 28. n. 56.

T 8. p. 137. B.

Lib. de Gratiâ Christi cap. 26. *Etsi mandatum Dei videtur aliquando non à diligentibus, sed à timentibus fieri; tamen ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur, nec rectè bonum opus vocatur.* Quibus verbis non damnat sanctus Doctor omnem timorem, sed eum, ut dictum est supra, qui serviliter servilis est, & non excludit actualem affectum peccati: neque etiam dilectionem, quæ sit veræ charitatis, requirit, nisi volueris eum generatim loqui de bono opere meritorio vitæ æternæ extra ipsum Sacramentum, quo casu necesse est ut fiat ex motivo veræ charitatis; verùm intelligi rectè potest sanctus Doctor generatim de necessitate alicujus dilectionis ad omne opus bonum.

T. 10. pag. 241. G.

Denique necessitatem alicujus saltem inchoati & imperfecti amoris Dei probat sanctus Doctor, iis omnibus locis in quibus asserit, timore pœnæ si solus fuerit, multò minùs si serviliter servilis, absque amore justitiæ, nec peccatum declinari, nec bonum fieri. Ita Epistolâ 145. aliàs 144. superiùs laudatâ

laudatâ inter Objectiones Articuli 1. hujus Quæstionis.

Lib. de naturâ & gratiâ c. 57. *Qui timore supplicii*, inquit, *quod lex minatur, non amore justitiæ, se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber est, nec alienus à voluntate peccandi. In ipsâ enim voluntate reus est, quia mallet, si fieri posset, non esse quod timeat, ut liberè faciat quod occultè desiderat.*

Ibid. p. 156. C.

In Psal. 77. *Ex corde nullo modo fieri potest, quod formidine fit pœna, non dilectione justitiæ. Nam quantùm attinet ad facta quæ forinsecus aguntur, & qui timent pœnam, & qui amant justitiam, non furantur; & ideo pares sunt manu, dispares corde; pares opere, dispares voluntate.*

T. 4. p. 823. B.

Denique, Lib. 21. de civitate Dei cap. 16. *Neque id fit veraciter atque sinceriter, nisi verâ dilectione justitiæ.... Tunc itaque victa vitia deputanda sunt, cùm Dei amore vincuntur.*

T. 7. p. 636. C. D.

Cave putes S. Doctorem his in locis damnare tanquam malum, servilem pœnæ timorem, quem donum Dei esse affirmat; aut velle, eum semper peccare, qui ex illo timore agit. Unum igitur perstringit timorem serviliter servilem, atque eò unicè dumtaxat tendit, ut ostendat solum pœnæ timorem sine aliquo amore justitiæ, non excludere peccandi affectum, adeoque insufficientem illum esse ad gratiam in Sacramento percipiendam, quamquam ex se seu ex officio suo & objecto semper bonus sit.

S. denique Gregorius Magnus in c. 15. L. 1. Regum. *Tria*, inquit, *in unoquoque considerunda sunt veraciter pœnitente, videlicet conversio mentis, confessio oris, & vindicta peccati. Nam qui corde non convertitur, quid prodest ei, si peccata confiteatur? Peccatum quod diligitur, confitendo minimè deletur. Non*

T. 3. part. 2. p. 367. C.

nulli quidem sunt qui peccata confitendo aperiu non convertendo nequaquam detestantur. Hi p confitendo nihil agunt, quia quod loquendo eji amando introducunt. Unde & salubriter confit lentibus Scriptura insinuat dicens: Corde credi justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Q corde credere ad justitiam, nisi voluntatem d ad fidem per dilectionem operantem? Cùm erg cordis intentionem ad justitiam per amorem di per initium bonæ voluntatis fructum habet bon versionis

His accedit Clerus Gallicanus Declar factâ in Comitiis generalibus anni 1700. t quendo de dispositionibus necessariis ad Ba & Pœnitentiæ Sacramenta, ait: *Neque satis pleri potest utrique Sacramento necessarium vit inchoandæ, ac servandi mandata divina propo si pœnitens primi ac maximi mandati, quo De corde diligitur, nullam curam gerat, nec sit animo ita præparato, ut ad illud exequendum, nâ opitulante gratiâ, sese excitet ac provocet. etiam*, addit Clerus Gallicanus, *caveri à Sac ti Pœnitentiæ administris, ne in hoc Pœnitent cramento*, aliisque Sacramentis conferendis se tur opinionem probabilem de valore Sacrame lictâ tutiore: *Neve pœnitentes ipsorum fidei a suam committentes admonere cessent, ut in pœn inchoatæ saltem dilectionis Dei ineant viam sola secura sit, graviter peccaturi in hoc salut crimine*, vel eo solo quòd certis incerta præp

N. Mem. du Clergé T. 1 p. 741.

Probatur 3°. ex iis quæ docet Concilium dentinum, tùm Sess. 6. circa dispositiones n rias ad justificationem; tùm Sess. 14. circa ram contritionis generatim, & speciatim tionis.

Meminisse autem oportet, quod antea probavimus, Concilium circa præsentem controversiam nihil decretoriè pronuntiasse; quapropter discursu dumtaxat & ratiocinio theologico sententiam nostram ex verbis Concilii confirmamus. Itaque

Sessione 6. c. 6. postquam recensuit actus fidei & spei necessarios in iis qui se præparant ad justificationem, de amore addit, *Deumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.* En amor initialis seu inchoatus & imperfectus, quem Synodus requirit ad justificationem, perinde ac actus fidei & spei, quos necessariò prærequiri nemo negaverit. Observavimus antea ex Palavicino L. 8. Hist. Concilii Tridentini cap. 13. verba mox laudata, quæ omissa fuerant in Decreto, quale primùm conceptum ac delineatum fuerat, addita postmodum fuisse urgentibus & efflagitantibus multis Theologis, quia, inquiebant, (referente ibidem Palavicino) *si pœnitentia tota esset ex timore, sine amore justitiæ, & non propter Dei offensam, infructuosa esset.* Ipse pariter Dominicus Soto, qui in hac ipsâ Sessione 6. verba fecit, L. 2. de naturâ & gratiâ cap. 13. testatur Synodi mentem fuisse declarare actum dilectionis Dei, sicut fidei & spei, naturâ debere antecedere gratiam habitualem seu sanctificantem.

T. 1. p. 724.

Pag. 96. & *seq.*

Reverâ lis est inter Theologos, utrum eò loci Synodus agat de dispositionibus necessariis ad obtinendam justitiam in Sacramento, vel extra Sacramentum, quâ de causâ movemur ne rem à Synodo definitam asseramus. Verùm ex totâ serie hujus capitis non obscurè colligitur, Concilium generatim loqui de dispositionibus necessariis ad justitiam tùm in Sacramento, tùm extra Sacramentum assequen-

T. 14. Conc p. 759. A.

dam. *Propterea*, inquit, *moventur adversùs peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet; denique dum proponunt suscipere Baptismum &c.* quæ certè verba innuunt, loqui Patres Tridentinos de iis qui sese ad Baptismum præparant ac disponunt.

Sessione 14. cap. 4. contritio genericè sumpta definitur *animi dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero*: atqui singulæ illæ contritionis dotes ac proprietates important necessitatem alicujus amoris Dei.

1°. Quia est *dolor de peccato*: dolor autem, juxta S. Augustinum L. 14. de Civitate Dei cap. 7. & S. Thomam in Supplemento q. 3. art. 1. in amore fundatur rei illius, de cujus jacturâ dolemus. Deinde dolor ille debet esse de peccato, quia est offensa Dei. Hoc innuit ipsa Synodus cap. 1. Sess. 14. *Fuit*, inquit, *pœnitentia universis hominibus qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore necessaria......ut perversitate abjectâ & emendatâ, tantam Dei offensionem cum peccati odio & pio animi dolore detestarentur.* Ita pariter docet S. Thomas 3. part. q. 85. art. 3. *Pœnitens*, inquit, *debet dolere de peccato commisso, in quantùm est offensa Dei.* Ita Vega L. 13. c. 25. in Concilium Tridentinum. *Necessarium est*, inquit, *dolere de peccatis, quia offensa Dei sunt; & hoc est quod potissimùm nobis debet esse amarum in peccatis nostris...., Et donec in hanc tantam perfectionem noster excreverit dolor, quantuscunque ille sit, & quâcunque aliâ ratione habeatur, nunquam perfectus erit, nec sufficiens ad reconciliandum nos Deo.* Ita pariter Theologi de quibus Palavicinus L. 8. Hist. Concilii Tridentini c. 13. mox citato, & Clerus Gallicanus in suâ Censurâ anni 1700.

Ibid. p. 815. E.

Pag. 611. col. 1.

Porro vix concipi potest dolor ille *de offensâ Dei*, sine aliquo Dei amore. *Actus enim virtutis pœnitentiæ*, ait S. Thomas 3. part. q. 85. art. 6. *est contra peccatum ex amore Dei.* Et q. 86. art. 3. *Ad rationem pœnitentiæ requiritur ut displiceat peccatum, quia est contra Deum* super omnia dilectum.

II°. Quia contritio est *detestatio* seu odium peccati commissi : at non potest homo verè detestari & odisse peccatum, quatenùs est offensa Dei, sine aliquo saltem imperfecto Dei amore. *Tantùm quisque peccatum odit*, ait S. Augustinus Epist. 145. aliàs 144. *quantùm justitiam diligit.* Ratio est, quia odium rei alicujus nascitur ex amore contrarii; ad eamdem quippe virtutem pertinet, diligere bonum, & odio habere malum contrarium. Igitur si homo detestatur peccatum, quia est offensa Dei, ergo amat Deum; amor enim ille, vel est creaturæ, vel Dei, aut in se summè boni ac perfecti, aut nobis præcisè boni, nullus hîc datur medius : non est autem amor creaturæ; ergo est amor Dei. *Duo sunt amores, ex quibus omnes prodeunt voluntates*, ait S. Leo Serm. 5. de jejunio septimi mensis, *ita diversa inter se qualitatibus, sicut dividuntur auctoribus. Rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est aut mundi : in dilectione Dei, nulla nimia; in dilectione autem mundi, cuncta sunt noxia.*

T. 2. p. 471. C.

T. 1. p. 357.

III° denique, quia contritio, tùm perfecta tùm imperfecta, non solùm negativè, sed etiam positivè debet *excludere voluntatem peccandi*, & firmum includere propositum vitæ melioris : atqui non potest satis intelligi, quomodo eâ ratione excludi possit voluntas peccandi, & firmum ac efficax concipi vitæ melioris propositum, sine aliquo amo-

re Dei; tùm quia ex mox laudatis S. Augustini te
stimoniis, timor gehennæ solus vix potest sine ad
juncto aliquo amore justitiæ, peccandi affectum
positivè excludere; tùm quia, qui affectum illum
deponit, in eâ debet esse animi præparatione, u
Deum creaturis omnibus anteponat: at quis anim
concipiat istud fieri posse sine aliquo Dei amore
Tum denique quia debet homo pœnitens averti
creaturâ, & converti ad Deum: at hæc conversi
ex amore Dei saltem initiali profluit.

Deinde verò in contritione etiam imperfectâ
includatur necesse est firmum melioris vitæ ineun
dæ, & mandatorum Dei observationis propositum
at tale propositum concipi non potest sine aliqu
Dei amore; inter illa etenim mandata, dilecti
Dei primum ac præcipuum locum tenet: sed qu
firmiter proponit diligere Deum super omnia, jam
incipit diligere, ut antea Art. 1. Qu. 4. Conclu
sione 1. in responsione ad secundam Objectionem
ostendimus ex SS. Augustino & Gregorio.

SECUNDA CONCLUSIO.

Sufficit ad justificationem in Sacramento Pœniten
tiæ obtinendam, amor Dei qui dicitur spei, qu
Deus diligitur quia nobis bonus, nostra beatitu
do ac finis ultimus; qui etsi comparatè ad amo
rem charitatis, sit imperfectus aut minùs perfe
ctus, in se tamen castus est, gratuitus, bonus &
honestus. Hæc postrema pars est adversùs Lu
theranos & Quietistas.

Prima Conclusionis pars ex dictis hactenus se
quitur, nec indiget ulteriori probatione. Namqu
si perfectio charitatis non ex intensione gradûs

sed ex formali ac specifico ejus motivo ducitur; si charitas essentialiter ex suo formali ac specifico motivo perfecta, in quocunque gradu sit, hominem Deo reconciliat; si aliunde certum sit, charitatem perfectam, quæ hominem Deo reconcilias ante Sacramentum actu perceptum, non esse necessariam ad Sacramentum dispositionem, procul dubio amor charitatis veræ ac propriè dictæ non requiritur, sed amor qui dicitur spei sufficit ad Sacramentum debitè percipiendum: hæc autem omnia hactenus probata sunt. Igitur

Probatur secunda pars adversùs Lutheranos & Quietistas.

I°. Scripturæ testimoniis: tùm iis quibus motivum æternæ mercedis nobis proponitur, ut ad mandatorum Dei observationem incitemur; tùm iis quibus laudantur viri sancti & perfecti, qui ex hoc motivo egerunt.

Primi ordinis testimonia illustriora sunt

Deuteronomii 6. v. 3. *Audi Israel, & observa ut facias quæ præcipit tibi Dominus, & benè sit tibi.*

Lucæ 10. v. 25. cùm quidam Legis peritus postulasset à Christo, quid facto esset opus ut vitam æternam obtineret, respondet Christus: *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo.... Hoc fac & vives.*

Ibidem v. 20. Apostolis dicit Christus: *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem, quòd nomina vestra scripta sunt in Cœlis.*

Matth. 5. Christus octo beatitudines enumerat, & unicuique suum assignat præmium quo incitemur & moveamur. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum.*

Et cap. 19. v. 29. *Omnis qui reliquerit domum,*

vel fratres aut sorores &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

Coloss. 3. v. 23. *Quodcunque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus: scientes quòd à Domino accipietis retributionem hæreditatis.*

Secundi ordinis testimonia nobis proponunt exempla sanctorum & perfectorum, qui intuitu mercedis æternæ operati sunt. Ita

Abraham, de quo dicitur Ecclesiastici 44. v. 20. *Non est inventus similis illi. Expectabat enim,* ait Apostolus Hebr. 11. v. 10. *fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor est Deus.*

Moyses quoque perfectus fuit: *Dilectus Deo & hominibus, cujus memoria in benedictione est.* Ecclesiastici 45. v. 1. *Aspiciebat autem in remunerationem,* ait ibidem Apostolus v. 26.

David Psalmo 118. v. 112. *Inclinavi,* inquit, *cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.*

Denique S. Paulus ad hanc æternam mercedem respiciebat, cùm 2. ad Timoth. 4. v. 7. & 8. dicebat: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Deus in illâ die justus judex: non solùm autem mihi, sed & iis qui diligunt adventum ejus.*

Probatur 2°. auctoritate S. Augustini.

Sermone 334. in natali Martyrum aliàs 48. de Sanctis. *Hoc est,* inquit, *Deum gratis amare; de Deo Deum sperare, de Deo properare impleri, de ipso satiari. Ipse enim sufficit tibi, præter illum nihil sufficit tibi.*

To. 5. pag. p. 1299. C.

Et Sermone 178. aliàs 19. de verbis Apostoli

c. 10. *Aliud est timere pœnam, aliud est amare justitiam. Amor castus in te esse debet, quo amare desideres videre, non Cœlum & terram &c.... sed desidera videre Deum tuum.... Ecce propter quam visionem fac bonum; ecce propter quam noli facere malum.* Ibid. p. 853. B. F.

Et Serm. 158. aliàs 16. de verbis Apostoli: *Unusquisque*, inquit, *inspiciat se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis, bonis operibus suis quæ faciat cum charitate; non expectans retributionem temporalem, sed promissum Dei, faciem Dei. Non enim quidquid tibi Deus promittit, valet aliquid præter ipsum Deum. Omnino me non satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsum Deum.* Ibid. p. 763. G.

Denique, ut alia infinita omittam, Enarratione in Psalm. 72. non procul à fine, explicans ista verba, *Pars mea Deus in sæcula. Factum est cor castum*, inquit, *gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult servire Deo, carius facit quod vult accipere, quàm ipsum à quo vult accipere. Quid ergo, nullum præmium Dei? Nullum, præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit: si aliud dilexerit, non erit castus amor.* To. 4 pag. 766. G.

S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 4. ad 3. docet eum dumtaxat amorem Dei esse mercenarium, quo diligitur Deus propter bona temporalia. *Dicendum*, inquit, *quòd amor mercenarius dicitur, qui Deum diligit propter bona temporalia: quod secundùm se contrariatur charitati; & ideo amor mercenarius semper est malus.* Lege & articulum 8. ejusdem quæstionis, ubi Doctor Angelicus duplicem amorem distinguit, unum perfectum ex charitate, alterum minùs perfectum ex spe.

Probatur denique ex Concilio Trid. Sess. 6. cap.

T. 14. Conc. p. 761. D. E. 11. *Constat*, inquit, *eos orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari, qui statuunt justos in omnibus operibus peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut imprimis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cùm scriptum sit: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas, propter retributionem. Et de Mose dicat Apostolus, quòd respiciebat in remunerationem.*

Ibid. p. 763. C. D. Et cap. 16. *Benè operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda. Hæc est enim corona illa justitiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse aiebat Apostolus, à justo Judice sibi reddendam.*

Ibid. p. 767. B. Et Canone 31. ejusdem Sess. *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit.*

Diximus in Conclusione, amorem illum spei quo Deus diligitur ut merces nostra, beatitudo ac finis ultimus, imperfectum, aut potius minùs perfectum esse, comparatè scilicet ad amorem charitatis: tùm quia ex dictis antea Quæstione 4. Art. 1. Conclusione 3. motivum charitatis perfectius est motivo spei; unde fit ut charitas hominem justificet, non verò spes: tùm quia in amore illo spei timor adhuc prædominatur, non ita in amore perfectæ charitatis, quæ foràs expellit timorem. Inde inchoatus, initialis seu incipiens amor dicitur, quia nondum ad perfectum charitatis motivum pervenit; sed ad illud homo pœnitens, & per timorem æternæ pœnæ, & per amorem beatitudinis, quasi

per gradus se præparat ac disponit. *Debet enim ita animo esse preparato*, ait Cleri Gallicani Declaratio citata Conclusione 1. *ut ad exequendum dilectionis Dei ex toto corde mandatum, sese excitet ac provocet.* Hos gradus proficientis hominis, & ex timore pœnæ, ac amore felicitatis pervenientis ad amorem charitatis, distinguit S. Augustinus L. de Catechisandis rudibus cap. 17. *Qui propter beatitudinem sempiternam*, inquit, *& perpetuam requiem quæ post hanc vitam sanctis futura promittitur, vult fieri Christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo, sed in Regnum æternum intret cum Christo, verè ipse Christianus est; cautus in omni tentatione, ne prosperis rebus corrumpatur, ne frangatur adversis.. .Qui etiam proficiendo perveniet ad talem animum, ut plùs amet Dominum quàm timeat gehennam: ut etiamsi illi dicat Deus, Utere deliciis carnalibus sempiternis, & quantùm potes pecca, nec morieris, nec in gebennam mitteris, sed mecum tantummodo non eris, exhorrescat, & omnino non peccet, non jam ut in illud quod timebat, non incidat, sed ne illum quem sic amat, offendat.*

T.6.p.281. F.

Solvuntur Objectiones adversùs primam Conclusionem.

Objicies 1°. Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 4. tractans ex professo de attritione ejusque motivis, non alia assignat, quàm vel considerationem turpitudinis peccati, vel gehennæ ac pœnarum metum, nullâ omnino factâ mentione amoris Dei; atque ex his motivis conceptam attritionem disponere ait ad gratiam in Sacramento percipiendam, & quidem proximè, ut nos ipsi concessimus supra Art. 3. Quæstionis 4. inter probationes Con-

clusionis. At verisimile non videtur, quòd si Concilium existimasset amorem Dei absolutè necessarium esse in attritione, ut sit dispositio sufficiens ad Sacramentum, silentio illum prætermisisset, præsertim cùm in præfatione hujus Sessionis 14. promittat, se *exactiorem & pleniorem de Sacramento Pœnitentiæ definitionem traditurum.*

Confirmatur 1°. Quia eodem cap. 4. opponit Synodus contritionem imperfectam, perfectæ; & postquam dixit contritionem aliquando *charitate perfectam esse*, subinde attritionem describit eam quæ non ex charitate, sed vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ concipitur, quæ sanè oppositio manifestè innuit mentem Concilii esse, nullam charitatem seu amorem Dei necessarium esse, ut attritio sit dispositio sufficiens ad Sacramentum.

Confirmatur 2°. Quia, narrante Palavicino L. 12. Hist. Conc. Trid. cap. 10. jam hîc Articulo 2. citato, Concilium in Decreto, quale primùm conceptum fuerat, loco verbi *disponit*, quod jam legitur, posuerat, *sufficit*; quo verbo satis apertè declaraverat Concilium, quam in partem inclinaret.

Resp. ex hoc argumento rectè colligi, quod antea probavimus, noluisse Concilium Tridentinum quæstionem inter Theologos agitatam dirimere ac definire; atque verba sua ita sapienter librasse ac temperasse, ut nulli sententiæ orthodoxæ præjudicium inferrent: quapropter nec charitatis, nec dilectionis Dei mentionem fecit expressam, cùm motiva contritionis imperfectæ exposuit; atque eâ ipsâ de causâ, loco *sufficit*, substituit verbum *disponit*, quod cùm genericum veluti sit, & de dispositione sive remotâ, sive proximâ possit intelligi,

Theologorum disputationibus locum & occasionem liberam reliquit: nihilominus tamen ex iis quæ docet Synodus circa naturam contritionis, sive perfectæ sive imperfectæ, rectè infertur ratiocinio & discursu theologico, aliquem Dei amorem necessarium esse. Adde quòd Sess. 6. cap. 6. conceptis verbis requirit Synodus, ut qui se disponunt ad justitiam, *Deum diligere incipiant, tanquam omnis justitiæ fontem.* Inde patet responsio ad secundam confirmationem.

Ad primam verò dico, rectè inde probari in attritione non eum requiri amorem qui sit veræ & propriæ charitatis, quæ ex se hominem Deo reconciliat: at quemlibet alium amorem Dei à Synodo excludi tanquam non necessarium, minimè inde probatur.

Instabis. Concilium suo Decreto docet eam attritionem sufficere ad Sacramentum Pœnitentiæ, quam Lutherus negabat esse sufficientem; imò quam malam esse contendebat: atqui attritio hæc ex solo pœnarum metu concipitur, sine amore Dei; nusquam etenim Lutherus negavit, attritionem conceptam ex timore juncto cum charitate seu aliquo amore Dei esse bonam & honestam, ut constat ex assertione articulorum quos damnavit S. P. Leo X. *Si dixerint*, (ait Lutherus) *se loqui de contritione in charitate factâ, jam articulus nihil ad me; non enim unquam sic docui: imò quia ut meum damnant, de contritione naturali & impiâ extra fidem eos loqui oportet.* Docet igitur Concilium, attritionem conceptam ex solo metu gehennæ sufficere ad Sacramentum.

Resp. nego maj. Concilii quippe mens ac scopus adversùs Lutherum, non est ut probet attritio-

nem conceptam ex metu gehennæ sufficere, hanc quippe quæstionem Theologis discutiendam reliquit: verùm ut probet eam non esse malam, non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, sicut dicebat Lutherus, imò bonam esse, laudabilem, ex impulsu Spiritûs sancti; & consequenter disponere ad gratiam in Sacramento percipiendam, quocunque tandem modo disponat, sivè remotè, sive proximè, quem modum non figit nec determinat Concilium. In duobus scilicet peccabat hîc Lutherus. 1°. omnem pœnæ timorem esse per se malum, ac semper habere adjunctam peccandi voluntatem: fundamentum erroris erat, quòd motum timoris coactum semper ac violentum esse putaret. 2°. nullum opus bonum fieri posse ante charitatem diffusam in cordibus, hoc est ante gratiam sanctificantem; unde concludebat, actum timoris, qui præcedit justificationem, malum esse ac inordinatum: fundamentum erroris erat, quòd præter gratiam gratum facientem seu sanctificantem, nullam aliam actualem præparantem ad justitiam agnosceret. Adversùs illum Concilium docet 1°. timorem pœnæ bonum & honestum esse. 2°. illum esse ex impulsu Spiritûs sancti, nondum quidem inhabitantis, sed moventis. 3°. illum disponere ad Sacramenti gratiam: ex quo planè ruit calumnia Lutheri Orthodoxos infamantis, quasi naturalem contritionem tanquam sufficientem admitterent.

Instabis 2°. Concilium requirit in attritione, ut excludat peccandi voluntatem: atqui solus timor gehennæ sine amore Dei talem voluntatem excludere potest. Namque excludit illud omne quod pœnam meretur & accersit: at non tantùm actus exterior peccati, sed & ipse affectus ad peccatum pœ-

nam meretur & accersit; ergo &c.

Resp. 1°. Etsi concederemus solo timore absque ullo Dei amore posse omnem peccandi voluntatem tùm actualem tùm etiam habitualem excludi, non idcirco tamen rectè inferretur, Concilium statuisse satis esse ut ex solo motivo timoris ille peccati affectus excludatur; sed dici non immeritò posset, Synodum præter motivum timoris, exigere etiam motivum alicujus amoris Dei, saltem inchoati & initialis, quo Deus incipit diligi tanquam fons omnis justitiæ. Vide quæ diximus ex Concilio Tridentino inter probationes.

Resp. 2°. dist. min. Solus timor gehennæ voluntatem peccandi excludere potest, actualem, concedo: habitualem subdist. Timor gehennæ adæquatè sumptæ, iterùm concedo: timor gehennæ inadæquatè sumptæ, nego. Gehenna seu pœna adæquatè sumpta complectitur pœnam damni & sensûs: gehenna sumpta inadæquatè pœnam sensûs dumtaxat includit. Timor gehennæ inadæquatè sumptæ, seu pœnæ sensûs, excludit actualem omnem peccandi voluntatem, hoc est tùm absolutam, tùm conditionatam, eamque sive explicitam, sive etiam implicitam; seu, ut loquitur S. Augustinus Lib. 2. contra Epist. Petiliani c. 33. *intra claustra cogitationis malam cupiditatem coërcet*: timor verò gehennæ adæquatè sumptæ, prout scilicet complectitur pœnam tùm damni, tum sensûs, voluntatem peccandi sive actualem sive etiam habitualem excludit ac removet. (Consule quæ supra dicta sunt Art. 1. hujusce Quæst.) Verùm timor ille non est absque amore spei: ut enim antea diximus ex S. Thoma 1. 2. qu. 25. art. 2. timor mali nascitur ex amore boni contrarii, atque in ipso fundatur.

Instabis 3°. Timor pœnæ est bonus, honestus, & supernaturalis, ex impulsu Spiritûs sancti; ergo suf-

ficiens est dispositio ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Resp. nego consequentiam. Namque fides pariter est bona, honesta, supernaturalis, ex impulsu Spiritûs sancti, an idcirco sola sufficit? minimè.

Objicies 2°. Amor ille Dei quem exigimus, est super omnia: atqui omnis amor Dei super omnia ex se sanctificat hominem, & Deo reconciliat; ergo amor ille hominem priùs Deo reconciliaret, quàm accederet ad Sacramentum: atqui, ex ante dictis, talis amor Dei non est necessarius, nec stare potest cum efficaciâ Sacramenti.

Resp. dist. min. Amor Dei super omnia, qui est à charitate, quo quis finem suum ultimum, tùm objectivum tùm subjectivum, positivè ac explicitè in Deo constituit, sanctificat hominem, concedo: amor Dei super omnia, qui non est à charitate propriè dictâ, nec positivè ac explicitè finem ultimum, tùm objectivum tùm subjectivum, in Deo constituit, nego. Vide superius Art. 1. Quæst. 4.

Objicies 3°. Si præter Sacramentum amor Dei requiritur, melior fuit Judæorum, quàm Christianorum conditio; illi etenim per solum Dei amorem sine jugo Sacramenti poterant in gratiam cum Deo redire.

Resp. nego maj. Quamquam enim necessarius foret amor Dei perfectus cum Sacramento, (qui tamen, Deo infirmitati humanæ consulente, necessarius non est) nihilominus multis aliis titulis melior longè foret nostra, quàm Judæorum conditio: tùm propter revelationem magis evidentem mysteriorum fidei; tùm propter gratiæ abundantiam, Sacramentorum facilitatem & efficaciam; tùm propter immunitatem ab innumeris ferè legalibus præceptis & ceremoniis quibus gravabantur Judæi; tùm denique quia lex amoris suavissima est: ubi enim amatur, *non laboratur*, ait S. Augustinus, aut saltem *labor ipse amatur*.

T. 6 p 384.

Solvuntur

Solvuntur Objectiones adversùs secundam Conclusionem.

Objicies 1°. contra primam partem Conclusionis, testimonia Scripturæ à nobis ipsis adducta in probationem primæ Conclusionis. Aut enim ipsum veræ charitatis amorem illa exprimunt, aut nullibi in Scripturis talis amor exprimitur; quibus adde istud Apostoli 1. Corinth. 13. v. 1. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam.....nihil sum.*

Resp. laudata Scripturæ testimonia non sine aliquâ restrictione ac cautione hîc urgenda esse; aliàs efficeres, non tantùm charitatem ex motivo suo formali perfectam, sed etiam intensione gradûs summam, necessariam esse: quippe loquendi formulæ, *ex toto corde, ex totâ animâ, ex totis viribus*, nisi aliquâ ratione temperentur, æquè natæ sunt significare summam hanc gradûs intensionem, ac solam appretiationem seu majorem objecti æstimationem, ut jam observatum fuit, tùm Qu. 3. in responsione ad quæsitum 4. tùm Qu. 4. Art. 1. in responsione ad Objectiones contra secundam Conclusionem.

Itaque citata testimonia vel de habitu, vel de ipso actu charitatis intelligi possunt. Si de habitu, verè dixit Apostolus, *Si charitatem non habuero, nihil sum*; quia nempe homo sine habituali charitate nihil potest ad salutem de condigno meritorium operari, cùm sit in statu peccati, Deo exosus & inimicus. Si verò de actu charitatis, distinctione opus est: vel enim sermo est de justificatione habendâ extra Sacramentum, vel in Sacramento: si prius, (quo maximè sensu loquitur Scriptura) ac-

tus charitatis perfectæ necessarius est; si posterius, sufficit cum Sacramento amor Dei qui spei dicitur.

Objicies 2°. Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 6. videtur exigere in iis qui se ad Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ disponunt, verum amorem Dei ex motivo charitatis.

I°. Postquam dixit actus fidei & spei esse necessarios, adjungit & *ipsam dilectionem seu amorem Dei.* Ergo amor ille motivo distinctus est à spe; ergo est amor veræ charitatis. Idem planè constat ex Declaratione Cleri Gallicani, ubi distinctos exigit actus fidei, spei & dilectionis.

II°. Quia amorem hunc vocat dilectionem *incipientem*: atqui amor spei seu concupiscentiæ, alius non est incipiens, & alius perfectus, sed statim perfectus est, ut pote naturæ consentaneus; ergo amor ille est veræ charitatis.

III°. Quia dicit Deum illo amore diligi tanquam *omnis justitiæ fontem*: atqui hæc dilectio est à charitate, juxta S. Thomam 2. 2. q. 26. art. 4. in corp. *Deus*, inquit, *diligitur ut principium omnis boni, super quo fundatur dilectio charitatis.*

IV°. Quia asserit ex illo amore sequi odium ac detestationem peccati, & propositum novæ vitæ inchoandæ, & Legis divinæ servandæ: atqui hæc ab alio non possunt oriri principio, quàm à charitate.

Resp. nego ant.

Ad primam probationem, fatemur Concilium præter fidem & spem, exigere dilectionem Dei; sed qualis illa sit, non apertè explicat: quin generali potius voce *dilectionis* usi sunt Patres, non charitatis, non amoris super omnia, ne rem dirimerent controversam. Hanc equidem dilectionem distinguunt à spe: at quis certò asserere potest, an eam

distinguant vel tanquam rem à re, vel tantùm ut effectum à causâ, partem à toto, proprietatem à naturâ?

Ad secundam: Diximus amorem illum incipientem appellari, tùm quia ab eo ad amorem veræ charitatis homo gradum facit; tùm quia non ita perfectus est ac amor charitatis.

Ad tertiam, dist. min. Dilectio quâ Deus diligitur ut omnis fons justitiæ, in se absolutè sine ullo explicito ad nos respectu, est à verâ charitate, concedo: ut est fons justitiæ nostræ, seu quatenus est nostra justitia, felicitas & finis ultimus, nego. S. Thomas citato loco vult dumtaxat eum esse charitatis ordinem, ut tum primùm feratur in Deum bonum per essentiam, deinde in seipsum & proximum, in quibus est bonitas participata.

Ad quartam, nego min. Ista quippe ex amore Dei inchoato, qualem descripsimus, oriri possunt.

Instabis. Idem Concilium Sess. 14. multa docet ex quibus videtur colligi necessitas amoris Dei ex motivo charitatis.

I°. Cap. 1. asserit, pœnitentiam quolibet tempore fuisse necessariam ad gratiam & justitiam assequendam: sed talis pœnitentia procul dubio includit amorem charitatis.

II°. Cap. 3. inter partes Sacramenti Pœnitentiæ recenset contritionem simpliciter: at contritio simpliciter sumpta charitatem includit.

III°. Cap. 4. definiens contritionem generatim sumptam, ait eam non solùm cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum & inchoationem, sed veteris etiam odium continere....atque in eâ cor novum, & spiritum novum fieri: sed ista fieri non possunt sine charitate; charitas ergo includitur in

contritione genericè sumptâ: quod verò convenit contritioni genericè sumptæ, convenit etiam attritioni quæ species est veræ contritionis.

IV° Eodem capite, attritionem vocat contritionem imperfectam: atqui imperfectum non distinguitur à perfecto, essentialiter, sed accidentariò tantùm: contritio igitur perfecta dicitur, cùm includit perfectam charitatem; imperfecta verò seu attritio appellatur, cùm imperfectam habet, hoc est remissam & minùs intensam charitatem.

Resp. ad primum, Concilium ibi loqui de virtute pœnitentiæ, quæ omni profectò tempore necessaria fuit ad obtinendam veniam peccatorum, atque ex motivo charitatis perfectæ debet oriri: de Sacramento verò Pœnitentiæ quis affirmaret, omni tempore necessarium illud fuisse?

Ad secundum: Loquitur Concilium de contritione generatim, prout à perfectâ vel imperfectâ abstrahit; quo sensu eam inter partes Sacramenti Pœnitentiæ recenset. Et verò, postquam cap. 4. definivit contritionem, quam præcedenti capite dixerat esse partem hujus Sacramenti, illam dividit in perfectam, & imperfectam, quâ certè divisione manifestum est, contritionem sumptam fuisse à Concilio in genere, prout scilicet abstrahit à perfectâ & imperfectâ.

Ad tertium: Patet ex jam dictis, imperfectum Dei amorem sufficere ad ea omnia quæ hîc proponuntur.

Ad quartum: Attritio non dicitur contritio imperfecta, tantùm propter gradum remissum; sed maximè propter motivum, quod cùm sit specie diversum in contritione & attritione, differunt inter se essentialiter contritio & attritio.

Objicies 3°. Cùm SS. Patres necessitatem amoris Dei etiam inchoati toties commendant, non alium profectò, quàm veræ charitatis amorem intelligunt. *Quid est boni cupiditas*, ait S. Augustinus L. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 9. *nisi charitas?* Et L. de Gratiâ Christi cap. 26. postquam dixit: *Ubi non est dilectio, nullum opus bonum imputari, nec rectè opus bonum vocari*; statim explicat qualis sit illa dilectio: *Quia*, inquit, *omne quod non est ex fide, peccatum est; & fides per dilectionem operatur. Ac per hoc gratiam Dei, quâ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis, sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illâ quod ad pietatem pertinet veramque justitiam, fieri posse non dubitet.* Idem sanctus Doctor pluribus in locis repetit, ex solo timore pœnæ sine amore justitiæ verè peccatum non declinari: amorem autem illum justitiæ esse à charitate, inde constat, quòd illum opponat timori qui expellitur per charitatem.

T. 10. pag. 444. G.

Ib. p. 243. A.

Resp. nego maj. Patet quippe ex testimoniis Conclusione tertiâ hîc relatis, amorem quo Deus diligitur, quia nobis bonus, nostra felicitas ac finis ultimus, laudari & commendari à S. Augustino: at amor ille, ex probatis antea Quæstione 4., non ad charitatem, sed ad spem revocatur.

Cùm verò SS. Patres sæpius commendant, tanquam omnino necessarium, amorem Dei ex motivo proprio charitatis, vel loquuntur de habitu charitatis sine quo nullus potest esse justus, vel de actu necessario ad obtinendam veniam peccatorum extra Sacramentum, non verò in Sacramento. Porro quæ in Objectione laudata sunt sancti Augustini testimonia, non sunt ad rem: nomine quip-

pe charitatis intelligit ibi sanctus Doctor gratiam supernaturalem sine quâ nihil boni possumus; non verò propriè dictam charitatem, quæ virtus est theologica. Id verò manifestum est tùm ex scopo illius; tùm ex verbis ipsis citatis. Oppugnat scilicet Pelagianos negantes necessitatem gratiæ; & probat, sine dilectione, hoc est sine gratiâ, nihil boni fieri posse in ordine ad vitam æternam. Ait quidem citato cap. 26. Lib. de Gratiâ, per illam gratiam *diffundi charitatem in cordibus*, quod verum est; sed non ait omnem illam gratiam esse veram & propriè dictam charitatem, quod tamen supponit objectio. Quo verò sensu dixerit sæpius, timorem pœnæ sine amore justitiæ non excludere ipsum peccati affectum, jam non semel exposuimus; scilicet S. Doctorem loqui vel de timore serviliter servili, vel exigere dumtaxat amorem imperfectum, qui dicitur spei: quæ autem objici solent ad probandum talem Dei amorem ad charitatem etiam pertinere, solvimus supra ad Quæstionem quartam.

Objicies 4°. Qui peccavit contra fidem aut spem, non potest Deo reconciliari, etiam in Sacramento, nisi præmittat actus fidei & spei; ergo pariter cùm omne peccatum mortale sit contra charitatem, non potest peccator justitiam assequi, etiam in Sacramento Pœnitentiæ, sine prævio charitatis actu.

Resp. nego consequentiam. Disparitas est, quia fides & spes sunt initium, fundamentum & radix justificationis nostræ, ut ait Concilium Trid. Sess. 6. c. 8. at charitas est finis, aut ipsa forma, quâ justificamur; unde necesse est actus fidei & spei præcedere, tanquam media & dispositiones ad gratiam sanctificantem, non verò ipsam charitatem,

quæ non est medium sed finis. Ratio verò & causa propter quam actus charitatis necessarius est ad obtinendam justitiam extra Sacramentum, non ista est, quia peccatum omne mortale est contra charitatem; (istud enim ipsi convenit, sive habeatur justitia extra Sacramentum, sive in Sacramento) sed quia sine actu charitatis extra Sacramentum, nulla datur causa quæ divinam misericordiam moveat & excitet ad gratiam sanctificantem liberaliter ac gratis concedendam: nullus enim alius actus est, quàm charitatis, qui, non quidem ex merito, ut aiunt, de condigno, sed de congruo saltem, aliquam habeat cum gratiâ sanctificante proportionem: *Nihil quippe eorum quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promerentur,* ait Conc. Trid. Sess. 6. cap. 8.

T.14. Conc. p.760. C.

Objicies denique: Quamquam multi Theologi existiment amorem charitatis necessarium non esse, attritionem verò ex metu pœnæ conceptam sufficere; nihilominus non dissimulant illi, sententiam hanc novam esse, nec satis tutam, adeoque in mortis articulo eum non satis saluti suæ consulturum, qui sine amore Dei super omnia accederet ad Sacramentum Pœnitentiæ. Ita Dominicus Soto in 4. Sent. dist. 18. q. 3. art. 2. *Doctrina hæc*, inquit, *de attritione quæ in Sacramento fit contritio, licet sit vera, non est tamen ita multùm vetus....reverâ enim qui mihi diceret non se pœnitere propter Deum, absolvere non auderem.*

Melchior Canus parte 5. de Pœnitentiâ: *Contritio*, inquit, *ponitur pars Sacramenti, quia est certa & indubitata materia. Quòd autem attritio sufficiat, quamvis verum sit, non est tamen adeo certum & indubitatum.*

Pag. 879.

Suares q. 90. in 3. partem S. Th. art. 4. dispu-tatione 15. n. 17. *Licet*, inquit, *sit opinio probabilis, attritionem cognitam cum Sacramento sufficere ad justificationem, tamen non est certa, & potest esse falsa.... Ergo qui sciens & videns ita se mori permittit, voluntariè exponit se periculo morali æternæ damnationis.*

T. 4. p. 208. col. 1. C.

Comitolus L. 1. Responsorum moralium q. 32. n. 7. & 8. *Plures*, inquit, *magnique Theologi in pœnitente, antequam absolvatur, contritionem veram charitate formatam requirunt: neque usque adeo certum est, attritionem pœnitentis esse satis.*

Becanus Tractatu 1. cap. 4. de bonitate actuum internorum: *Fateor*, inquit, *tutius esse cum contritione accedere ad confessionem; ac proinde eum, qui scit se non esse contritum, sed tantùm attritum, consultius facturum, si conetur in se excitare contritionem.*

Idem docet Sanchez in Decalogum L. 1. cap. 9. n. 34.

Resp. Launoium cujus est ista objectio aut non satis assecutum fuisse illorum Theologorum mentem, aut minùs sincerè illam retulisse, amputatis iis quæ vel antecedunt, vel sequuntur. Et verò vel ex hoc uno lector præjudicet quale sit Launoii criterium in referendis Ecclesiasticorum Scriptorum testimoniis: certum quippe est, ut mox patebit, & Dominicum Soto, & Melchiorem Canum existimasse attritionem naturalem, quæ bonâ fide contritio putatur, sufficere ad Sacramentum Pœnitentiæ; quantò magis sufficere putarunt attritionem supernaturalem ex solo pœnarum metu conceptam? An istam, quæso, rejecissent, alterâ admissâ? Credat Launoius, non ego. Igitur Dominicus Soto loquitur de attritione quæ concipitur ex solo pœnarum metu, sine ullo ad

Deum offensum respectu, quam meritò rejicit. Namque in 4. dist. 17. q. 2. art. 5. docet contritionem ab attritione distingui ex parte objecti, *quia*, inquit, *contritio est dolor de offensâ Dei, attritio verò dolor peccati ob timorem inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium*. Requiritur enim, ait Soto dist. 18. q. 3. art. 2. *detestatio peccati, quatenus est offensa Dei*; aut saltem ut pœnitens bonâ fide existimet se ex tali motivo pœnitere: quin & Clerus Gallicanus contrariam sententiam proscripsit. Idem tamen Soto eâdem dist. q. 3. art. 3. docet, attritionem etiam naturalem, quæ invincibiliter ut talis ignoratur, sufficere: verùm hæc opinio meritò ab aliis Theologis rejicitur, & ab eodem Clero Gallicano damnata fuit.

Pag. 455. col 1.

Pag. 495. col. 1.

Pag. 497.

II°. Melchior Canus parte 6. de Pœnitentiâ, conceptis verbis docet, attritionem efficacem ex timore pœnarum supernaturalium idoneam esse dispositionem ad gratiam Baptismi & Pœnitentiæ percipiendam: imò & attritionem quæ procedit ex amore naturali Dei, sufficere, ibidem insinuat, quamquam non ita assertivè; *forsitan*, inquit, *est dispositio idonea*. Loco igitur in Objectione citato solvit argumentum Durandi, quo probat contritionem non esse partem Sacramenti; sed totam ejus essentiam in unâ absolutione repositam esse: argumentum autem illud inde petitur, quòd attritio sufficiat ad Sacramentum; unde concludebat Durandus, contritionem non esse partem Sacramenti. Respondet Canus 1°. nomine contritionis comprehendi & ipsam attritionem, cui ge[ne]rica contritionis definitio competit. 2°. idcirco Concilium Florentinum contritionis potius, quàm attritionis nomine usum e[sse] in designandâ parte Sacramenti, quia contritio est

Pag. 932.

certa & indubitata materia, non verò attritio, (
quâ disputant inter se Theologi. *Non enim hîc*
certitudo fidei, ait Dominicus Soto in 4. dist. 1
q. 2. art. 5. *sed Doctorum opinio.* Cùm igitur C
nus dixit sententiam de sufficientiâ attritionis ce
tam non esse, non ex propriâ & privatâ loquit
sententiâ, (ipse siquidem sententiam hanc ibide
ait esse veram, eamque sequitur & approbat par
6.) sed loquitur ex placitis seu ex sententiâ alioru
Theologorum, qui disputant de sufficientiâ illi
attritionis, circa quam Ecclesia nihil pronuntiavi

III°. Suares loco citato quærit, an saltem in a
ticulo mortis necessaria sit contritio, remque pr
ponit in utramque partem, pro variâ Theologoru
sententiâ; & quæ in Objectione referuntur, n
sententiam ipsius Suaris exprimunt, sed aliorun
quam ubi retulit, ipse quæstionem solvit adhibi
distinctione, his verbis: *Dico tamen*, inquit, *fi*
lem hunc constitutum in articulo mortis, qui benè n
vit solam attritionem de peccatis suis habuisse,
eum eâ confessum & absolutum esse, ex vi justitiæ
Deum, seu pœnitentiæ non teneri ad perfectiorem p
nitentiam agendam....nihilominus teneri tam ex ch
ritate Dei, quàm propriâ: quod deinde rationib
confirmat, ex quibus perspicuum est, Launoiu
objectionem seu aliorum sententiam, quam si
proponit Suares, pro ipsâmet Suaris sententiâ i
cautè retulisse.

IV°. Comitolus loquitur de illâ attritione, q
quis non detestaretur peccatum, quia est offen
Dei, sed purè & simpliciter propter metum gehe
næ; quam speciem attritionis certum est non su
ficere: unde meritò ibidem ait citatus Auctor, *S*
cerdotis partes præcipuas esse debere, urgere pœnite

Margin notes: 455. — 4. p. 208. 2. A.

tet ardenti cohortatione, ut propter Deum peccata admissa execrentur. Non aliam esse Comitoli mentem fatebitur, quisquis duplicem casum quem proponit initio q. 32. inspiciet. *Primus est: Domitius flagitia sua apud Sacerdotem confitetur, eorum nullo suscepto dolore. Secundus: Lucilius negat sibi propter Deum sua scelera displicere. Quaeritur an utrumque absolvere possit debeatve Sacerdos.*

Pag. 61.

V°. Becanus ait quidem eum consultiùs facturum, qui conatur in se excitare contritionem; at non ait irritum propterea fore Sacramentum, si cum solâ attritione accedat quis ad Sacramentum Pœnitentiæ.

VI° denique, Sanchez cum Suare consentit, & putat peccare quidem contra charitatem, ministrum qui pœnitenti in articulo mortis accedenti ad Sacramentum Pœnitentiæ cum solâ attritione, cùm habere posset contritionem, sacramentalem absolutionem impenderet; nimirum propter grave damnationis æternæ periculum: at titulo justitiæ & ad veritatem Sacramenti necessariam esse contritionem, nec attritionem sufficere, non docuit Sanchez; imò potius in eo ipso loco qui objicitur, contrarium probat. Auctores igitur à Launoio citati non eam rejiciunt attritionem, quam hîc propugnamus, sed illam tantùm quæ non dolet de peccatis quia sunt offensa Dei: quod motivum absolutè necessarium est in omni verâ & supernaturali attritione.

Objectiones contra secundam Conclusionis partem.

Objicies 1°. contra secundam Conclusionis partem: Operari intuitu mercedis charitati adversatur. 1. Corinth. 13. v. 5. *Charitas non quærit quæ sua*

sunt. Et Isaiæ 1. v. 23. *Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones.* Ergo amor Dei quatenus nobis bonus, non est bonus nec licitus, sed mercenarius.

Resp. dist. ant. intuitu mercedis temporalis quæ sit à Deo distincta, concedo: intuitu mercedis æternæ, quæ sit ipse Deus, subdistinguo: adversatur charitati agere intuitu mercedis æternæ, quæ ad nos refertur tanquam ad finem *qui*, seu ultimum, concedo: quæ ad nos refertur tantùm tanquam ad finem *cui*, nego. S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 6. rem totam exponit his verbis. *Amor sui tripliciter se potest habere ad charitatem: uno enim modo contrariatur charitati, secundùm quod aliquis in amore proprii boni finem constituit: alio verò modo, in charitate includitur, secundùm quod homo se propter Deum, & in Deo diligit: tertio modo, à charitate quidem distinguitur, sed charitati non contrariatur, puta cùm aliquis diligit seipsum, secundùm rationem proprii boni; ita tamen quòd in hoc proprio bono non constituat finem. Sicut etiam & ad proximum potest esse aliqua alia specialis dilectio præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo, dum proximus diligitur ratione commoditatis, consanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis sit ad charitatem.* Nihil certè iis Angelici Doctoris verbis expressius desiderari potest, ut jam supra diximus, quo probetur, juxta S. Doctorem, dari quemdam amorem rectum & honestum, qui tamen non sit amor charitatis propriè dictæ. Relege quæ dicta sunt Qu. 4. Art. 1. Conclusione 3. Isaias loco citato eos arguit, qui amore rerum temporalium à vero justitiæ tramite deflectunt.

Sunt qui respondent, Apostolum eò loci agere

adversùs illos qui suis dumtaxat privatis commodis student, & omnia iis metiuntur, cùm è contra charitas publicam utilitatem ac Dei gloriam quærat in omnibus. Vide Estium in hunc locum.

Objicies 2°. S. Bernardus Epistolâ ad Guigonem Priorem Cartusiensem 11. n. 3. non approbat amorem quo Deus diligitur quia nobis bonus. *Qui magis*, inquit, *aut certè solum diligit suum, convincitur non castè diligere bonum, quod utique propter se diligit, non propter ipsum. Et hic talis non potest obedire Prophetæ qui ait: Confitemini Domino quoniam bonus. Confitetur quidem, quia fortasse bonus est sibi; non quia bonus est in se.*

T. 1. p. 592 D.

Resp. dist. ant. S. Bernardus non approbat amorem quo Deus diligitur quia nobis bonus, propter bona caduca & temporalia, quæ ab ipso petimus aut accipimus, ita ut istud unicum sit amoris nostri motivum, concedo: propter bona spiritalia eaque æterna, quæ non sunt ab ipso Deo distincta & diversa, iterum distinguo: damnat illum amorem qui referret bona illa æterna seu beatitudinem ad nos tanquam ad finem ultimum, non solùm subjectivum, sed etiam objectivum, concedo: qui non referret, imò potius nos ipsos ad Deum ordinat ac refert tanquam ad finem ultimum objectivum, nego.

Porro S. Bernardum improbare dumtaxat amorem Dei propter bona temporalia, non verò propter beatitudinem æternam ab ipso non distinctam, patet ex Sermone 9. in Psalm. 90. n. 8. *Sunt*, inquit, *fortè nonnulli, qui à Domino obtinere temporalia seu spiritualia qualibet concupiscunt: sed perfecta charitas solùm sitit quod summum est, totâ desiderii vehementiâ clamans*, Quid enim mihi est in

Ib. p. 853. B.

Cœlo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.... *Singularis est puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, non modo nihil sperare nisi à Deo, sed nil quærere nisi eum.*

Instabis. Eâdem Epistolâ sic prosequitur S. Bernardus. *Est qui confitetur Domino, quoniam potens est; & est qui confitetur, quoniam sibi bonus est; & item qui confitetur, quoniam simpliciter bonus est. Primus servus est, & timet sibi: secundus mercenarius, & cupit sibi: tertius filius, & defert patri. Itaque & qui timet, & qui cupit, uterque pro se agunt: sola quæ in filio est charitas, non quærit quæ sua sunt. Quamobrem puto de illâ dictum: Lex Domini immaculata convertens animas; quòd sola videlicet sit, quæ ab amore sui & mundi avertere possit animum, & in Deum dirigere. Nec timor quippe, nec amor privatus convertit animam: mutant interdum vultum vel actum, affectum nunquam.* Ex quibus sic arguitur: Ille amor castus non est, sed perversus, qui sibi soli cupit, qui pro se agit, qui affectum nunquam mutat, qui animum non potest à sui & mundi amore avocare: atqui talis est amor quo Deus diligitur ut nobis bonus.

.29. E.

Resp. dist. min. quo Deus diligitur ut nobis bonus, in rebus temporalibus, concedo: in rebus spiritualibus, præsertim verò in ipsâ æternâ felicitate, iterum distinguo: si felicitas illa æterna propter nos, seu privatum nostrum commodum diligatur tanquam finis quem ad nos metipsos referamus, sicuti ad finem *cujus gratiâ*, seu objectivum, concedo: sicuti ad finem *cui*, seu subjectivum, nego. Finis *cui* seu subjectivus, est persona cui optamus bonum: finis *cujus gratiâ*, seu objectivus, est bonum

illud propter quod comparandum aliquid sit. Turpe
oret ac flagitiosum, Deum ad se referre tanquam ad
inem *cujus gratiâ*; hoc enim est Deum minoris fa-
cere, quàm nos ipsos: sed piè & honestè Deum re-
erimus ad nos tanquam ad finem *cui*, in eo quippe
estamur summam ejus perfectionem: sic refertur
causa ad effectum, fons ad rivulum, perfectum ad
erfectibile &c. Porro in amore spei Deum ad nos
psos referimus tanquam ad finem *cui*, non verò
anquam ad finem *cujus gratiâ*: bonus est ergo, ho-
nestus ac laudabilis amor ille, nec de eo loquitur
S. Bernardus loco in objectione laudato. Id ita esse

Patet 1°. quia eodem loco profitetur se de eo amo-
re loqui, in quem dirigitur illud opprobrium à Pro-
phetâ, *Confitetur tibi, cùm benefeceris ei.* Atqui ne-
mo dixerit opprobrium esse, diligere Deum ut bea-
titudinem nostram ac finem ultimum.

Ps. 48. 19.

Deinde, Propheta Regius, quem laudat ibi san-
ctus Bernardus, agit de iis qui Deum colunt propter
remunerationem temporalem: *Confidunt*, inquit,
*in virtute suâ, & in multitudine divitiarum suarum
gloriantur.*

Patet. 2°. quia S. Bernardus eum amorem vocat
ibi mercenarium, quo qui ducitur, propriâ cupidi-
tate trahitur, arctatur &c.

Instabis 2°. Idem sanctus Doctor L. de diligen-
do Deo cap. 7. vult amorem illum, quo diligimus
Deum ut bonum nostrum, esse mercenarium. *Non
sine præmio*, inquit, *diligitur Deus, etsi absque præ-
mii intuitu diligendus sit. Vacua namque vera cha-
ritas esse non potest, nec tamen mercenaria est; quippe
non quærit quæ sua sunt.... Verus amor præmium non
quærit, sed meretur.*

T. 1. p. 598 D.

Resp. dist. ant. Diligendus est Deus absque præ-

mii intuitu, quod sit à Deo diversum & infra Deum; concedo: quod sit Deus ipse, nego. Loquitur eò loci S. Bernardus de præmio quod diversum sit à Deo & infra Deum: *Verus*, inquit, *amor seipso contentus est. Habet præmium, sed id quod amatur.*

Ibid. D.

Objicies 3°. Vel ille amor Dei qui in spe fundatur, & dici solet concupiscentiæ, excludit affectum peccati, vel non: si prius, justificat hominem; nihil quippe amplius requiritur ad reconciliandum hominem Deo, quàm ut deponat affectum peccati, & Deum diligat super omnia: si posterius, amor ille castus non est, sed inordinatus.

Resp. per illum amorem excludi dumtaxat actualem, non verò habitualem peccati affectum, seu maculam ex peccato actuali animæ inhærentem, ut antea de timore ipso diximus: unde mirum non est, quòd hujus amoris virtute homo non justificetur; istud enim ad solam charitatem pertinet, non ad spem: *Charitas operit multitudinem peccatorum. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.*

1. *Pet.* 4. 8. *Luc.* 7. *v.* 47.

Instabis. Spes affectum peccati non tollit, siquidem compatitur cum peccato mortali in peccatoribus; ergo proprium est charitatis, affectum illum expellere; amor ergo Dei quo talis affectus tollitur, est amor charitatis.

Resp. dist. ant. Spes non semper tollit affectum peccati, concedo: non tollit quando adjunctum habet amorem illum cujus ipsa fundamentum est, nego.

Instabis iterum: Proprium non est spei amare; sed tantùm sperare; sicut proprium non est charitatis sperare, sed amare: aliàs confunderentur motiva virtutum, & consequenter virtutes ipsæ.

Resp. dist. ant. Proprium non est spei amare;

amore

amore amicitiæ & benevolentiæ, concedo: amore concupiscentiæ, nego.

Objicies 4°. Amor concupiscentiæ malus est: Ecclesiastici 18. v. 30. *Post concupiscentias tuas non eas.* Atqui amor ille de quo loquimur, est concupiscentiæ.

Resp. dist. ant. Amor concupiscentiæ carnalis, concedo: concupiscentiæ spiritualis & laudabilis, de quâ dicit David Psal. 83. v. 1. *Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini*, nego.

Instabis: Amor concupiscentiæ est amor proprius, vel saltem oritur ex amore proprii commodi: atqui amor proprius vitiosus est.

Resp. dist. ant. Est amor proprius, ad finem supernaturalem rectè ordinatus, concedo: est amor proprius naturalis inordinatus, nego.

Objicies denique: Hujus rei amor castus & purus non est, quâ viri sancti & perfecti privari exoptant: atqui æternâ beatitudine viri sancti & perfecti privari exoptant, ac anathema fieri pro suis fratribus. Ita Moyses Exodi 32. v. 32. in gratiam populi dicebat Deum alloquens: *Aut dimitte eis hanc noxam; aut si non facis, dele me de Libro tuo.* Et Apostolus Rom. 9. v. 3. *Optabam*, inquit, *ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus.*

Quidquid sit de majori propositione, ad minorem

Resp. 1°. Moysen & S. Paulum exponi debere non de salute æternâ, sed morte temporali quam pro fratribus suis subire parati erant. Ita exponunt sanctus Gregorius Nazianzenus Oratione 36. p. 580. & Oratione 44. p. 711. S. Hieronymus ad Algasiam To. 4. part. 1. Epistolâ 8. aliàs 151. q. 9. Ne-

que enim unquam crediderunt, (quod sine errore credi non potest) Moyses & S. Paulus, se innocuos, propter salutem aliorum, de Libro vitæ æternæ deleri posse, & ita anathema seu maledictum evadere posse.

Resp. 2. Moysen & S. Paulum id exoptasse ex abundantiâ & pio charitatis excessu, ac sub conditione, quam impossibilem judicabant; certi nempe ac securi fieri non posse, ut propter alios, ipsi immerentes æternâ privarentur felicitate. Ita S. Chrysostomus Hom. 16. in Epistolam ad Romanos, & S. Aug. Quæstionibus in Exodum cap. 147. *Securus hoc dixit*, (Moyses) ait, *ut à consequentibus ratiocinatio concludatur; idest, ut quia Deus Moysen non deleret de Libro suo, populo peccatum illud remitteret.* Idem repetit S. Doctor Serm. 88. de verbis Evangelii n. 24. postremæ editionis.

Edit. Commel. p. 183.

T. 3. part. 1. p. 464. G.

T. 5. p. 481. C.

QUÆSTIO SEXTA.

De confessione, quæ secunda pars est Sacramenti Pœnitentiæ.

QUatuor Articulis complectemur quæ de confessione nobis dicenda sunt & probanda.

I°. de nomine & definitione confessionis.

II°. de institutione, seu divino præcepto confessionis.

III°. de præcepto Ecclesiastico confessionis.

IV°. de conditionibus confessionis.

De ministro autem dicemus inferiùs ad Quæstionem decimam.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine & definitione confessionis.

SAnctus Thomas 2. 2. q. 3. art. 1. ad 1. observat triplicem in Scripturis distingui confessionem, nempe laudis, fidei, & peccatorum.

Confessio laudis, ait Estius in 4. dist. 17. paragr. 4. *ea est quâ Deum ut summè bonum, summèque laudabilem, & ejus beneficia atque judicia cum gratiarum actione agnoscimus & prædicamus.* Hoc sensu Psal. 34. v. 18. dicitur: *Confitebor tibi in Ecclesiâ magnâ, in populo gravi laudabo te.* Et Matth. 11. v. 5. Christus ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.*

T. 2. part. 2. p. 222. col. 1. A.

Confessio fidei ea est, quâ fidem nostram exterius declaramus & profitemur: quo sensu dixit Apostolus Rom. 10. v. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.*

Confessio denique peccatorum, de quâ hîc agimus, est declaratio peccatorum facta vel Deo soli, vel Deo ejusque ministro, de quâ frequens occurrit in sacro textu mentio. 1. Joan. 1. v. 9. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra.* Et Psal. 31. v. 6. *Dixi, Confitebor adversùm me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Confessio hæc peccatorum Deo facta, semper necessaria fuit ad veniam eorum impetrandam.

Confessio peccatorum quæ fit homini, multiplex potest distingui: alia quippe est civilis, quâ reus coram Judicibus suum crimen fatetur; alia est

satisfactoria, quæ fit ad placandum proximum & eum nobis reconciliandum; alia consolatoria, & quæ fit per modum consilii, per quam scilicet peccata nostra effundimus in sinum viri docti & prudentis, ab eo percepturi consolationem, consilium, ac remedium, de quâ Sapiens Proverb. 28. v. 13. *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur.* Alia legalis quam Lex ipsa Mosaïca faciendam præscribebat ab iis qui rei erant, & mundari exoptabant. Levitici 5. & Numerorum 5. Ad hanc peccatorum confessionem obstrictos fuisse Judæos, testantur rerum Judaïcarum periti. Lege Morinum L. 9. de Pœnitentiâ cap. 33. 34. 35. & 36. Quin & Pagani ipsi, vel ipso suggerente dæmone mysteriorum Dei æmulo, aliquam exigebant peccati confessionem ab eo qui sacris initiari volebat. Narrat eam in rem Plutarchus in Apopthegmatis, Antalcidam, cùm erat initiandus, à Sacerdote fuisse interrogatum, cujus maximi peccati esset sibi conscius. Plura vide apud Illustrissimum Huetium, quæstionum Alnetanarum L. 2. cap. 20. Alia denique est confessio peccatorum sacramentalis, quæ una ad præsens nostrum institutum pertinet.

Apophtegma scitè dictum

Definitio confessionis.

Definitur verò, *Sacramentalis accusatio peccatorum suorum, quæ post Baptismum commissa sunt, facta Sacerdoti à pœnitente, ad eorum veniam virtute clavium Ecclesiæ obtinendam.*

Dicitur 1°. *accusatio*, non simplex declaratio; non historica narratio, multò minùs excusatio, vel ostentatio. Dicitur *accusatio*, ait Catechismus Romanus de Pœnitentiâ parte 2. n. 51. *quòd peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt, qui lætantur cùm malè fecerint; aut sic enarranda, ut si rem aliquam gestam*

vitiosis auditoribus delectandi causâ exponamus. Verùm accusatorio animo ita sunt enumeranda, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.

Dicitur 2°. *sacramentalis accusatio*, quia ordinem dicit ad Sacramentum Pœnitentiæ, cujus pars est essentialis.

Dicitur 3°. *peccatorum suorum*, non verò aliorum: quibus verbis designatur propria materia confessionis.

Dicitur 4°. quæ post Baptismum commissa sunt: præcedentia quippe peccata per Baptismum perfectè condonantur sine ministerio clavium.

Dicitur 5°. *facta Sacerdoti*, quia solus Sacerdos est minister Sacramenti Pœnitentiæ. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Dicitur denique, *ad obtinendam peccatorum veniam virtute clavium Ecclesiæ*: quæ verba finem confessionis ejusque efficaciam significant, *ac per hoc, distinguitur*, inquit Catechismus mox citatus n. 52. *à confessione quæ fit in Judicio civili ac forensi, ubi pœna & supplicium, non culpæ venia constituta est confitentibus.*

Apud Græcos idem significat ἐξομολόγησις, quod apud nos confessio. Est enim ἐξομολόγησις, juxta vim nominis, declaratio, & manifestatio, à verbo ἐξομολογέω, confiteor, palam prædico. Hoc sensu usurpatur Matth. 3. v. 6. Act. 19. v. 18. Jacobi 5. v. 16. Joan. 1. v. 9. Eodem sensu passim usurpatur à Scriptoribus Græcis, imò & à Latinis, ad quos vox ista *exomologesis* obtinuit, teste Tertulliano L. de Pœnit. cap. 9. S. Cypriano tractatu de lapsis & passim in Epistolis, & aliis benè multis.

Illustrissimus & doctissimus Albaspinæus L. 2.

Observationum, Observatione 27. Morinus L. 2. de Poenit. c. 2. n. 4. Petavius Animadversionibus in S. Epiphanium, ad hæresim 59. quæ est Novatianorum, pag. 249. observant apud veteres Scriptores frequenter per *exomologesim* significari totam laboriosæ & publicæ pœnitentiæ actionem, præsertim verò tertium ipsius gradum, qui dicebatur *substratio*, quique totus in fletu, mœrore, jejuniis aliisque carnis macerationibus transigebatur. Hoc sensu Tertullianus loco mox citato ait: *Exomologesis prosternendi & humilificandi disciplina est, conversationem injungens misericordiæ illicem, de ipso quoque habitu & victu mandat &c.* Et L. de Oratione c. 7. *Exomologesis est petitio veniæ*, inquit, *quia qui veniam petit, delictum confitetur.*

Pag. 127. A.

Pag. 132. B.

Eâ nostrorum observatione abutuntur Novatores, Dallæus imprimis, ut elevent vim argumenti quod Catholici pro necessitate confessionis colligunt ex illâ *exomologesi* toties apud Veteres commendatâ; nihilque aliud eo nomine significari contendunt, quàm vel totam publicæ pœnitentiæ actionem, vel publicam confessionem, quæ illius pars erat non minima. Verùm patebit ex decursu hujus disputationis, eos multùm aberrare, atque non pro solâ duntaxat aut pœnitentiâ, aut confessione publicâ, verùm & pro privatâ & auriculari, ut vocant, secretorum peccatorum declaratione à Veteribus usurpari *exomologesis* nomen. Unde scitè Petavius loco citato, *Neque inficior*, inquit, *quin exomologesis interdum veram & Sacramenti propriam, adeoque privatam peccatorum expositionem significet: sed cautè & prudenter*, pergit ille, *in hujus vocis interpretatione versandum est, ut ex ipso narrationis contextu, quo sensu à Patribus usurpata*

Pag. 250.

sit dijudicare possimus. Et verò probabile non videtur, non eo sensu à veteribus Scriptoribus usurpatam fuisse vocem *exomologesis*, quo sciebant usurpari à Scriptoribus Ecclesiasticis: at apud illos *exomologesis* significat confessionem peccatorum, non solam pœnitentiæ actionem. Quin non aliâ de causâ vox ista translata videtur ad significandam totam actionem pœnitentiæ, quàm quod propriè significet peccatorum declarationem: Pœnitentia enim est veluti quædam continua peccati confessio. *Qui veniam petit*, ait Tertullianus citatus, *delictum confitetur.*

Atque ut plura hîc omittamus Veterum testimonia, certum est *exomologesim* apud S. Cyprianum Epistolâ 13. usurpari pro confessione, non pro solâ pœnitentiæ actione; siquidem agens de lapsis qui libellos à Martyribus obtinuerant, ut ab agendâ canonicâ pœnitentiâ liberi & immunes fierent, statuit, ut si premi in infirmitate cœpissent, exomologesi factâ reconcilientur: quo loco *exomologesis* haud dubiè non significat canonicam pœnitentiam, à quâ præ infirmitate lapsi illi dispensabantur; ergo significat peccatorum confessionem. *Si premi*, inquit, *infirmitate aliquâ & periculo cœperint, exomologesi factâ, & manu eis à vobis in pœnitentiam impositâ, cum pace à Martyribus sibi promissâ ad Dominum remittantur.* Pag. 26.

Ætate S. Isidori qui obiit an. 636. & sequentibus, *exomologesis* nomen translatum fuit ad significandas Litanias: Litania verò est supplex deprecatio cum summæ demissionis testificatione conjuncta. *Inter Litanias*, inquit S. Doctor L. 6. Originum c. 19. *& exomologeses hoc differt, quòd exomologeses pro solâ peccatorum confessione agantur; Litaniæ* Pag. 84. E.

verò indicantur propter rogandum Deum & impetrandum in aliquo misericordiam ejus. Sed nunc jam utrumque vocabulum sub unâ designatione habetur; nec distat vulgò utrum Litaniæ an exomologeses dicantur. Idem erat hujus vocis usus tempore Concilii Moguntini an. 813. ut constat ex Can. 32. qui totus ex verbis S. Isidori expressus est.

T. 7 Conc. p. 1249. D.

ARTICULUS II.

De divino confessionis præcepto.

Circa divinam confessionis institutionem errant Novatores, nostrique Scholastici varias in partes scinduntur, non quidem circa necessitatem confessionis jure divino, quam agnoscunt, sed circa vim probationis quæ ex Scripturis colligi potest.

Novatorum error.

Præter Hæreticos qui Sacramento Poenitentiæ bellum indixêre, de quibus diximus Qu. 1. Art. 2. divinam Confessionis institutionem ac necessitatem propiùs oppugnarunt

I°. Illi de quibus Concilium Cabillonense II. an. 813. Can. 33. & Magister L. 4. dist. 17. *Quidam dicunt Deo solummodo confiteri debere peccata.*

T. 7. Conc. p. 1279. A.

II°. Flagellantes negabant confessionem sibi esse necessariam, quam sanguine per flagella excusso abundè suppleri arbitrabantur. Ita refert Gersonius, Tom. 1. parte 1. pag. 636.

III°. Inter articulos Wiclefi proscriptos à Concilio Constantiensi an. 1415. Sess. 8. hic numero septimus legitur, *Si homo debitè fuerit contritus,*

T. 11. Conc. p. 46. A.

omnis confessio exterior est superflua & inutilis.

IV°. Petrus de Osma Doctor Salmaticensis docuit *confessionem peccatorum in specie, ex Ecclesia universalis statuto, non divino jure, compertam esse, & peccata mortalia quoad culpam & pœnam alterius sæculi, absque confessione, solâ cordis contritione; pravas verò cogitationes, solâ displicentiâ deleri.* Damnatus ille fuit à Sixto IV. Summo Pontifice an. 1478.

V°. Lutherus utilem esse ac meritò retinendam confessionem peccatorum scripsit. *Occulta confessio quo modo celebratur,* inquit ille Lib. de Captivitate Babylonicâ cap. de Pœnitentiâ, *miro modo mihi placet, & utilis, imò necessaria est; nec vellem eam non esse, cùm sit afflictis conscientiis remedium.* Et in parvo Catechismo expressè dicitur, *Ministris confitenda esse peccata;* atque eo ferè ipso ritu danda præscribitur absolutio, quo apud nos. Inde Illustrissimus Bossuetius Meldensium Episcopus L. 3. Variationum cap. 47. & 48. infert Lutherum eâ in parte à nobis non dissensisse. At quamquam usum confessionis retinendum duxerit Lutherus cum suis, tanquam utilem, non tamen necessariam illam esse jure ac præcepto divino, sed planè liberam uniuscujusque arbitrio permittendam existimavit; & hanc ipsam confessionis legem, quam agnoscit Romana Ecclesia, appellat in Assertione articuli noni inter eos quos damnavit Leo X. *cruentissimam carnificinam.* Melanchthon ait esse *conscientiarum laqueum.* Confessio Augustana anni 1530. *planè impossibilem vocat.* Ita Lutherani in jam dictâ Confessione Augustanâ, in Saxonicâ anni 1551. & in Wittembergensi anni 1552. Idem planè constat ex articulis Lutheri Patribus Tridentinis oblatis

ut expenderentur & damnarentur, quos refert Pallavicinus L. 12. Hist. Concilii Trid. c. 10. quorum hic unus est. *Confessio secreta sacramentalis juris divini non est; nec apud antiquos Patres ante Concilium Lateranense ejus facta est mentio, sed publicæ pœnitentiæ.* Item, *Enumeratio peccatorum in confessione non est necessaria ad illorum remissionem, sed libera, & tantùm utilis ad erudiendum pœnitentem, & consolandum.* Item, *Confessio peccatorum quam Ecclesia faciendam præcipit, est impossibilis, & traditio humana à piis abolenda &c.*

T. 2. p. 314.

Calvinus L. 3. Institutionis cap. 4. paragr. 13. utilitatem confessionis plurimùm etiam commendat: *Qui enim*, ait, *impeditam habent conscientiam, referre inde possunt singularem fructum.* Ibid. paragr. 7. non dissimulat antiquum esse auricularis Confessionis usum: verùm, nec necessariam esse, sed liberam; nec à Christo institutam, sed ab Innocentio III. in Concilio Lateranensi contendit; imò eam ibidem *tyrannidem*, & paragr. 9. vocat *rem pestilentem, multisque nominibus Ecclesiæ noxiam.* Et in Antidoto Concilii Tridentini ait, *nullum fuisse per annos mille in Ecclesiâ confessionis usum, donec Innocentius III. laqueum hunc populo Christiano induxit, quem Tridentini Patres adstringunt:* unde *tormentum Innocentianum* à Calvinistis solet vulgò appellari.

Pag. 216. Pag. 223. Pag. 224. Opuscul. p. 216.

Inter recentiores Calvinistas Dallæus amplam edidit Dissertationem quatuor Libris comprehensam adversùs sacramentalem confessionem, in quâ multâ arte conatur tùm infirmare ac elevare omnia Catholicorum argumenta, tùm oppositum errorem defendere.

Itaque quæstio non est cum Novatoribus, utrum confessio peccatorum sit Deo facienda; fatentur

Neque utrum sit utilis & consulenda ea quæ fit homini; hanc etenim & laudant & commendant: sed quæstio est, utrum sit libera, an verò necessaria jure ac præcepto divino.

Observat Arcudius L. 4. de Pœnit. c. 2. Pontifices & Sacerdotes Græcos ferè nunquam sua confiteri peccata, non quidem ex errore, quasi existiment confessionem non esse juris divini; eo enim in capite utramque Ecclesiam semper consensisse ostendit Leo Allatius L. 3. c. 16. & 17. verùm ex metu pœnarum quæ à Canonibus certis peccatis imponuntur. Pag. 345.

Variæ Scholasticorum opiniones circa vim probationis quæ infertur ex Scripturis pro necessitate confessionis.

Discrepantes illas aliquorum ex nostris opiniones invidiosè nobis opponunt Novatores, ut efficiant nequidem constare inter nos de necessitate confessionis jure divino.

Verùm I°. dogmatis Catholici firmitas & certitudo non pendet, neque debet æstimari ex obscurâ aliquorum privatorum opinione, sed ex communi Fidelium sententiâ & praxi, ex Conciliorum Decretis ac Canonibus, ac publicis fidei professionibus. Etsi igitur daremus aliquos ex nostris Scholasticis in dubium aliquando revocasse divinam esse confessionis institutionem, nullum inde causæ nostræ Catholicæ detrimentum accederet.

II°. Scholastici Doctores non circa dogmatis substantiam variant, sed circa vim probationis quæ infertur ex Scripturis.

Primò, qui cum Thoma Valdensi Tom. 2. cap. 40. confessionis originem & institutionem repe-

tunt vel ab ipso mundi exordio, cùm scilicet Deus ab Adamo & Evâ delicti confessionem postulavit, quam etiam Judæis Levitici 5. & Numerorum 5. faciendam mandavit, quique idcirco affirmant, Christum novum non dedisse confessionis faciendæ præceptum, sed tantùm nonnulla quæ deerant, supplevisse, ii confessionis necessitatem ex jure divino confirmant maximè, nedum impetunt; atque hoc unum dumtaxat volunt, nempe confessionem, cujus tam antiquus usus est, per Christum ad dignitatem Sacramenti evectam fuisse, quâ caruit antea, sive in Lege naturæ, sive in Lege Mosaïcâ.

Secundò, nec eidem divinæ confessionis institutioni adversantur, qui docent Christum instituendo Sacramentum Pœnitentiæ, expressum & conceptis verbis non dedisse præceptum confessionis; sed Apostolis suis provinciam hanc & curam demandasse, ut præceptum & modum confitendi peccata definirent. Si verò quæras ab illis, quare Christus clarè & expresè tale præceptum non dederit, respondebunt cum Hugone Victorino Lib. 2. de Sacramentis parte 14. cap. 1. quia necesse non erat. Cùm enim Christus Sacerdotes clarè instituisset morborum animi judices & medicos, qui ægri sunt præcepto non indigent ut medicos adeant, ad quos adeundos satis ex se movet & incitat recuperandæ sanitatis desiderium. Quia verò intellexerunt Apostoli, homines salutis animæ parum sollicitos negligere remedium à Christo institutum, idcirco, juxta eorum Theologorum sententiam, expressum confessionis mandatum promulgarunt. Ita videntur exponendi S. Bonaventura, Hugo Victorinus, Alexander Alensis, & alii nonnulli. Ita quoque Patres Concilii Cabillonensis II. Can. 33. cùm aiunt, *Sa-*

cerdotibus esse confitenda peccata, quia secundùm institutionem Apostoli confiteri debemus alterutrum peccata nostra, & orare pro invicem ut salvemur. T. 7. Conc. p. 1272.
Institutionem appellant Apostoli, declarationem seu promulgationem quam Apostolus fecit institutionis à Christo factæ. Cùm verò addunt ibidem, *confessionem, quæ Deo fit, purgare peccata; eam verò quæ fit Sacerdoti, docere qualiter ipsa purgentur peccata*, sensus eorum non est, quòd confessio quæ fit Sacerdoti verè non purget peccata, sed quòd Sacerdos non propriâ & privatâ auctoritate ea dimittat, sed virtute ipsius Christi, qui aliquando per se solus ea dimittit, aliquando verò ministerio Sacerdotum: *Deus namque*, inquiunt, *salutis & sanitatis auctor & largitor, plerumque hanc præbet sua potentia invisibili administratione, plerumque medicorum operatione.*

Tertiò, inter hostes confessionis jure divino necessariæ recenseri meritò non possunt, qui licet necessitatem illam fateantur, litigant tamen circa Scripturæ loca ex quibus probari illa efficaciter potest.

Sunt enim qui cum Alexandro Alensi, necessitatem illam inferunt ex istis Christi verbis apud S. Matth. cap. 4. *Pœnitentiam agite*; non verò ex istis apud S. Joan. cap. 20. *Quorum remiseritis peccata &c.*

Sunt qui cum Scoto eam probant tùm ex istis verbis, *Diliges Dominum Deum tuum: quo præcepto*, inquit, *tenetur ad Deum converti qui mortaliter peccavit*; tùm ex istis, *Quorum remiseritis peccata &c.* quibus confertur Sacerdotibus auctoritas absolvendi à peccatis; tenetur autem quisque assumere faciliorem viam redeundi ad Deum, & obtinendi veniam peccatorum.

Sunt qui eam inferunt ex istis verbis Joan. 5. *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio.*

Sunt qui cum Bellarmino & aliis benè multis adducunt tùm figuras varias confessionis, quæ præcesserunt in veteri Lege; tùm hæc novi Testamenti loca, Act. 19. v. 18. *Multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos.* 2. Corinth. 5. v. 18. *Dedit nobis ministerium reconciliationis.* Jacobi 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra.* 1. Joan. 1. v. 9. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata nostra.*

Quamquam verò multò major Theologorum pars confessionis necessitatem probet ex istis verbis Christi apud S. Joan. c. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.....Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt:* non omnes tamen consentiunt inter se, an ex illis solis verbis certò & efficaciter confessionis necessitas eruatur; an recurrendum sit ad intentionem Christi quam vivâ voce suis Apostolis declaravit, & habemus in Traditione Ecclesiæ expressam. Aliqui enim existimant, ex citatis verbis tam inferri posse Baptismi, quàm Pœnitentiæ necessitatem. Ita Jansenius Gandavensis cap. 147. Concord. & S. Cyrillus Alexandr. Comment. in Joan. Scotus pariter docet, citatis verbis expressè quidem ac distinctè Sacerdotibus conferri potestatem dimittendi peccata, eorum nempe qui liberè se illis subjiciunt; verùm contendit, non ita facilè, sine Traditionis subsidio, probari posse, omnibus Fidelibus legem & necessitatem vi illorum verborum imponi, ut se subjiciant Sacerdotibus, quasi non possit aliâ viâ obtineri re-

missio peccatorum. Disputant similiter nonnulli, utrum necessitas confessionis ex utroque adductæ propositionis membro æquè colligatur; hoc est, tam ex potestate remittendi, quàm retinendi peccata: sunt enim qui ex priori potissimùm, non ex posteriori illam deduci existimant.

Quartò, qui docent pœnitentem certis in casibus non adstringi lege confitendi peccata, v. g. cùm unius dumtaxat Sacerdotis habet copiam, atque moraliter certus est ab eo revelandum esse peccatum, aut aliquod aliud grave, sive in vitâ, sive in bonis detrimentum & incommodum inde sequuturum, qui, inquam, ita docent, ii absolutè ac simpliciter non impugnant necessitatem confessionis, sed tantùm in certis casibus legem ipsius non obligare arbitrantur.

Quintò denique, qui cum Estio infra referendo in 4. dist. 17. cap. 8. docent modum confitendi peccata secretò, seu in aurem Sacerdotis non esse à Christo præscriptum, nec ad substantiam sacramentalis confessionis pertinere, sed ad disciplinam tantùm, ii absolutè non negant confessionem peccatorum jure divino esse necessariam; sed tantùm modum confitendi secretò, quamquam antiquum & retinendum, non esse institutionis ac præcepti divini. Siquidem, inquiunt, Christus non prohibuit, quin aliquis delicta sua publicè confiteri possit, si voluerit, quæ publica confessio æquè valida est, ac secreta quæ fit in aurem Sacerdotis: ex quibus omnibus perspicuum est, hâc inter nostros sententiarum varietate ac discordiâ minimè lædi Catholicum de necessitate confessionis dogma.

Cùm verò Dallæus totâ suâ Dissertatione pugnaciter contendat, neque ex Scripturis, neque ex

Traditione ullum efficax argumentum erui posse pro demonstrandâ necessitate Confessionis jure divino, utrumque istud argumentum sigillatim tractandum nobis est, ac Catholicæ veritati asserendum.

Utrum necessitas confessionis sacramentalis efficaciter probari possit ex Scripturâ.

CONCLUSIO.

Necessitas sacramentalis confessionis efficaciter probatur ex cap. 20. S. Joannis.

In hoc uno Scripturæ testimonio vim faciemus; tùm quia decretorium nobis videtur; tùm quia cætera, quæ passim laudantur à Bellarmino & aliis, etsi vim suam habeant, non ita tamen efficacem ac supra omnem exceptionem.

Itaque Christus Joan. 20. v. 23. Apostolis suis potestatem remittendi & retinendi peccata his verbis concessit. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Potestatem hanc jam promiserat & delineaverat Christus apud S. Matth. cap. 18. v. 18. *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo; & quæcunque solveritis, erunt soluta & in Cœlo.* In illâ verò Apostolis eorumque successoribus datâ potestate remittendi peccata, continetur lex & obligatio confessionis peccatorum faciendæ ab illis omnibus, qui veniam peccatorum obtinere desiderant. Quomodo enim Sacerdotes possunt remittere peccata, tanquam judices & medici morborum animarum nostrarum, nisi peccata illa & morbos cognoscant, ut aptum ipsis applicent remedium? (neque

(neque enim eâ potestate cæco quodam ac indiscreto modo uti debent Ecclesiæ ministri.) Quomodo verò peccata illa cognoscent, occulta potissimùm & secreta, nisi qui rei sunt, ea confiteantur? Auctoritas igitur quæ est in Sacerdotibus dimittendi peccata, secum importat in omnibus Fidelibus obligationem confitendi peccata, ut eorum veniam ab iisdem Sacerdotibus obtineant: sicut ergo auctoritas illa Sacerdotum juris est divini, ita & lex confessionis. Nostrum non est istud argumentum, sed Concilii Tridentini Sess. 14. c. 5. *Ex institutione*, inquit, *Sacramenti Pœnitentiæ universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam existere, quia Dominus Jesus Christus è terris ascensurus ad Cælos, Sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam præsides & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi Fideles ceciderint, quo, pro potestate clavium, remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuntient. Constat enim Sacerdotes judicium hoc, incognitâ causâ exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent.* Hæc Synodus in capite 5.

T. 14. Conc. p. 818. A.

Istud Concilii argumentum firmum ac efficax fore non diffitetur Calvinus, si verum sit Sacerdotes à Christo judices fuisse institutos in tribunali Pœnitentiæ: at id prorsus negat. *Quod contendunt*, inquit L. 3. Institutionis c. 4. paragr. 18. *non posse fieri judicium nisi causâ cognitâ, in promptu est solutio, temerè hoc sibi arrogare qui sunt à seipsis judices creati. Ac mirum est tam securè sibi fabricare*

Pag. 228.

principia, quæ nemo sanæ mentis admittet &c.

Verùm non satis attendit Calvinus, eo ipso Sacerdotes à Christo Domino judices institui, quo ipsis remittendi vel retinendi peccata, solvendi vel ligandi auctoritatem concessit: quâ enim ratione discernere possent quæ sunt remittenda, quæve retinenda peccata, nisi judicum personam sustinerent, ac verum exercerent judicium? Nonne Sacerdotes Levitici judices erant in distinguendâ leprâ à non leprâ? An ipsis inferiores sunt Sacerdotes Evangelici? Nonne verum judicis officium exercuit sanctus Paulus, cùm incestuosum Corinthium satanæ primùm tradidit, tùm absolvit, *ne fortè abundantiori tristitiâ absorberetur. Ego quidem*, inquit 1. Corinth. 5. v. 3. *absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens, eum qui sic operatus est &c.* An cæco modo & incognitâ causâ promiscuè laxanda est omnibus peccatorum venia? non certè. Igitur Sacerdotes in administrando Sacramento Pœnitentiæ veri sunt judices, qui cognoscere priùs debent per confessionem pœnitentium, quæ sint eorunt peccata, ut secundùm leges à Christo præscriptas, ea vel remittant, vel retineant. Sanæ mentis non est, ait Calvinus, ista principia admittere: immò sanæ mentis est ea admittere, quæ tota retrò antiquitas agnovit, & universa semper agnovit Ecclesia.

Probatur præterea Conclusio: Quia, juxta effatum S. Augustini L. 4. contra Donat. c. 24. *si quisquam in hac re auctoritatem divinam quærat, quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolicâ traditum rectissimè creditur.* Atqui talis est obligatio confitendi peccata; neque enim assignari po-

9. p. 140.

est quo in Concilio primùm fuerit instituta. Quod enim de Concilio Lateranensi IV. an. 1215. garriunt Novatores, fabula est. 1°. quia Concilium illud institutam confessionis faciendæ legem supponit, cujus dumtaxat tempus ac modum assignat; neque magis dici potest instituisse confessionem, eo quòd præscribat utriusque sexûs Fidelibus, ut quotannis proprio suo Sacerdoti peccata sua confiteantur, quàm instituisse Eucharistiam, eo quòd semel in anno à singulis Fidelibus eam esse percipiendam statuat. 2°. quia nova non est lex quam imponit confessionis faciendæ, sed eam proprio Sacerdoti, ob singulares causas, quotannis faciendam esse decernit. 3°. quia ab omni verisimili planè alienum est, utramque Ecclesiam, Græcam & Latinam, conspirasse in illo novo confessionis faciendæ jugo, quod sanè permolestum ac grave est, recipiendo, nemine reclamante ac contradicente. Non ita profectò facilè inducuntur novi ritus, præsertim ubi molesti sunt, duri & graves: porro adversùs Decretum Lateranense, quod novum & insolitum supponunt Novatores, nullæ reclamarunt Ecclesiæ, nulli Episcopi, nulli Fideles. De sensu quidem & interpretatione *proprii Sacerdotis*, multùm disputatum fuit, & etiamnum disputatur; at de ipsâ necessitate confitendi peccata, nullus dubium movet Orthodoxus. 4° denique, quia patebit ex testimoniis SS. Patrum paulò post referendis, longè Concilio Lateranensi antiquiorem esse confessionis usum, & ipsi Ecclesiæ à Christo fundatæ coævum.

Solvuntur Objectiones Dallæi adversùs probationem ex Scripturâ, pro demonstrandâ necessitate confessionis jure divino.

Dallæus duos suæ Dissertationis Libros integros insumit, tùm ut solvat argumenta quæ ex Scripturis adducunt Catholici, pro demonstrandâ necessitate confessionis jure & præcepto divino; tùm ut ex iisdem Scripturis nonnulla objiciat. Ea verò breviter hîc referemus & solvemus, quia vix ullam habent difficultatem alicujus ponderis: nam si verborum luxuriantem copiam, si pompam & apparatum detraxeris ab objectionibus Dallæi, pauca sanè superesse intelliges quæ vim habeant.

Dallæus L. 1. c. 3. Objicies itaque 1°. In citato testimonio Joann. 20. nulla fit expressa mentio confessionis: hanc autem non omisisset Christus, si necessariam existimasset, sicut non omisit Baptismum, Eucharistiam &c. Deinde nostri Doctores disputant inter se de vi & robore argumenti quod ex citatis Christi verbis colligimus.

Resp. confessionis necessitatem ita necessario nexu colligatam esse cum potestate Apostolis datâ remittendi peccata, ut vel ista neganda sit, vel illa agnoscenda; unde necesse non fuit magis expressam ipsius fieri mentionem: Catholici verò, etsi disputent de vi & robore argumenti quod infertur ex citatis verbis Scripturæ, non disputant tamen de ipsâ necessitate confessionis jure divino.

Ibid. cap. 7. Objicies 2°. Totum nostrum argumentum falso substruitur fundamento, scilicet Sacerdotes verè sedere judices in tribunali Pœnitentiæ.

Namque I°. Sunt tantùm ministri & dispensatores mysteriorum Dei 2. Corinth. 5. v. 20.

II°. Solus Deus peccata dimittit, Isaiæ 43. v. 25. Marci 2. v. 17. ministri verò, judices & prætores propriè non dimittunt peccata, sed legem à Principe latam vel applicant, vel exponunt.

III°. Non magis ex citatis verbis Christi Joan. 20. probari potest Sacerdotes esse judices, quàm & reges & monarchas, qui suâ auctoritate peccata dimittere possint, vel retinere.

IV°. Non magis Sacerdotes dici possunt veri judices, propterea quòd acceperint à Christo potestatem remittendi vel retinendi peccata, quàm dici possint servatores hominum, eo quòd dicantur aliquando in Scripturis, homines servare. 1. ad Timoth. 4. v. 16. Rom. 11. v. 14.

Resp. nihil eo Dallæi argumento levius ac infirmius esse, quod in merâ nominis æquivocatione versatur. Judicis quippe nomine placet illi semper eum intelligere, qui supremâ & independenti auctoritate ad arbitrium peccata dimittit, vel retinet, nullis regulis ac legibus astrictus: sed ultrò concedimus ac fatemur, Sacerdotes hoc sensu judices non esse; habent enim sibi à Christo præscriptas leges in discernendis peccatis quæ vel dimittere debent vel non dimittere, quas si non observaverint, & peccant, & nihil efficiunt. *Causæ ergo pensandæ sunt*, ait egregiè S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia, *& tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum est quæ culpa præcessit, & quæ pœnitentia secuta est post culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat.* Factâ itaque distinctione judicis supremi, primarii, independentis, & judicis secundarii, dependentis, ac ministri, totum evanescit Dallæi argumentum. Namque

T. 1. pag. 1555. D.

Ad primum, dist. ant. Sacerdotes sunt ministri simul & judices à primo & supremo Judice Christo dependentes, concedo: sunt ministri tantùm, nullo verò modo judices delegati, nego.

Ad secundum, dist. pariter: Solus Deus peccata dimittit, tanquam causa principalis, suprema & independens, concedo: secluso Sacerdotum ministerio & judicio, nego. Ita objiciebant olim Novatiani. Lege quæ diximus ad Qu. 2. hujus Tractatûs Art. 1. & 2.

Ad tertium, patet responsio ex jam dictis.

Ad quartum, dist. Sacerdotes non possunt dici servatores hominum, redemptione, seu satisfactione & pretii solutione, concedo: solus enim Christus *Mediator est inter Deum & homines, qui dedit semet ipsum redemptionem pro omnibus.* Non possunt dici servatores ministerio, quasi pretium sanguinis Christi tanquam veri ministri & judices à Christo instituti nobis non applicent, nego.

1. Tim. 2. v. 6.

Cap. 4. &c.

Objicies 3°. Esto Sacerdotes sint à Christo instituti judices ordinarii Joan. 20. in remittendis vel retinendis peccatis, non tamen vi hujus testimonii probatur eos judices esse necessarios, ad quos absolutè confugere teneantur Fideles, quibus rectus ad Deum ipsum aditus non est interclusus: quemadmodum etsi Rex judices ordinarios præfecerit subditorum litibus solvendis, possunt tamen litigantes aut inter se lites componere, aut ad Regem ipsum rectà tendere. Esto igitur possint Sacerdotes absolvere eos qui se eorum judicio liberè subjiciunt; at illis lex & necessitas imposita non fuit se subjiciendi Sacerdotibus.

Resp. nego ant. Ad probationem, reverà nulli hominum interclusus est ad Deum aditus per veram

iceram cordis contritionem; at illa sincera esse
potest, nisi includat voluntatem observandi
a Christi mandata, & ipsi placendi in omni-
cùm igitur hæc sit Christi voluntas, ut qui
Baptismum lapsi sunt, se clavibus Ecclesiæ ac
rdotum judicio subjiciant per sinceram & in-
m peccatorum confessionem, nemo potest ve-
à Deo consequi, nisi vel de facto peccata sua
essus fuerit Sacerdoti, vel habuerit proposi-
ea confitendi. Comparationes adductæ aptæ
videntur: tùm quia lex non prohibet quin liti-
es possint inter se transigere, & litem compo-
sine forensi strepitu: tùm quia Rex supremus
bditorum suorum Judex, qui potest ad se unum
icujus notitiam & discussionem referre, omisso
iorum judicum ministerio. Quòd si Rex è
ta decrevisset, nullam finiendam esse litem
per judices à se institutos, sanè necesse foret
os judices recurrere: at hoc ipsum fecit Chri-
qui supremus est animarum Pastor & Judex;
t nimirum ut qui peccatorum veniam sperant,
cerdotum subjiciant judicio.

istabis 1°. Etsi Sacerdotes sint judices peccato- *Cap. 4. p. 18.*
venialium, non tamen necessaria est, sed pla-
iera eorum confessio; ergo pariter sentiendum
eccatis mortalibus, de quibus judicium quidem
possunt, quando pœnitens liberè ea declarat,
llâ lege tenetur ea declarare.

sp. nego consequentiam & paritatem. Dispari-
t, quia peccata venialia possunt aliis remediis
iri & remitti; unde necesse non est ea judicio
rdotis in tribunali Pœnitentiæ subjicere per
essionem sacramentalem: at peccata mortalia,
sto ita volente, non remittuntur ordinariè nisi

per Sacramentum Pœnitentiæ, adeoque nisi factâ Sacerdoti eorum declaratione. Ratio est, quia peccata venialia non extinguunt charitatem nec hominem ligant coram Deo, sicut mortalia: illa verò peccata solvi necessariò debent à Sacerdotibus in terris, quæ ligant coram Deo.

Instabis 2°. Licet in administrando Sacramento Baptismi minister judicium exerceat, quo dignos admittit rejectis indignis, non tamen exigit distinctam peccatorum singulorum confessionem, sed generalem dumtaxat, quâ Catechumenus peccatorem se agnoscens, præteritam vitam detestatur, & meliorem inire proponit. Pariter igitur, ut Sacerdos suum judicis adimpleat officium in tribunali Pœnitentiæ, necesse non est ut pœnitens sua sigillatim ei enumeret peccata; sed satis est, si generatim se peccatorem agnoscat & fateatur, qui beneficium absolutionis suppliciter efflagitat.

Resp. antecedens supponere falsum, scilicet administrationem Sacramenti Baptismi fieri per modum judicii, quemadmodum fit in Pœnitentiâ. Judicii enim ratio postulat, ut non tantùm dimittantur peccata, sed etiam retineantur aliquando, id est puniantur ac pœnis canonicis coerceantur: at peccata nondum baptisatorum Ecclesia non punit, nihil enim potest in eos *qui foris sunt*, 1. Cor. 5. v. 12. Non igitur de illis propriè judicat, quamquam exploret præviis quibusdam exercitiis pietatis & religionis, eorum dispositiones & affectus: at non est hoc propriè judicium seu jurisdictionem exercere, sicut exercetur in tribunali Pœnitentiæ; & consequenter non est eadem ratio exigendi distinctam peccatorum confessionem in Baptismo, sicut in Pœnitentiâ.

Objicies 4°. Neque S. Paulus, neque cæteri Apostoli peccatorum sacramentalem confessionem exegisse leguntur à Fidelibus.

Cap. 1. & 2.

Resp. argumentum illud negativum nullius esse momenti, cùm positiva suppetunt momenta: multa quippe vera & retinenda esse fides docet, fatentibus ipsis Calvinistis, quæ tamen scripta non sunt in sacris Codicibus; v. g. baptisandos esse infantes, Baptismum ab Hæreticis datum ratum esse: ubi enim hæc asserit scriptura? Pariter confessionem peccatorum utilem esse non negant Novatores, dicant ubinam S. Paulus utilitatem hanc commendaverit. Igitur dici meritò potest cum Tertulliano Lib. de coronâ militis cap. 4. *Si legem expostules Scripturarum, nullam invenies, traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.*

Pag. 102. A. B.

Objicies 5°. Sacræ Litteræ tùm veteris tùm novi Testamenti veniam peccatorum promittunt verè & ex animo pœnitentibus, nullâ factâ confessionis peccatorum mentione.

Cap. 3. & 4.

Resp. ea ipsa testimonia quæ congerit Dallæus, nullam quoque facere mentionem Baptismi: an inde concludet illum non esse ad salutem necessarium? Testimonia ergo illa veram supponunt in homine cordis conversionem: at vera non est, ut diximus, nisi juncta sit cum observatione mandatorum Christi, aut saltem cum firmo proposito ea observandi; inter illa verò mandata lex confessionis suum locum habet.

Objicies 6°. Fideles postulant à Deo in Oratione Dominicâ, ut sibi peccata dimittat, sicut ipsi dimittunt suis fratribus: atqui sic peccata dimittunt, ut ab illis non exigant confessionem singulorum delictorum.

Cap. 5. & 6.

Resp. dist. maj. Postulant sibi dimitti peccata, sicut ipsi aliis dimittunt, simpliciter & quoad dimissionem, concedo: quoad modum, quasi idem debeat esse modus quo Deus nobis dimittit, & nos dimittimus debitoribus nostris, nego. Deus quippe dimittit nobis per infusionem gratiæ, nos verò nihil operamur in iis quibus offensas dimittimus: Deus non dimittit nisi se diligentibus, nos & ipsis inimicis dimittere debemus: Deus peccatores suâ gratiâ prævenit, ipsisque dat unde sibi satisfaciant; at nos nihil tale facimus erga proximum: Deus denique in novâ Lege exigit delicti confessionem factam Sacerdoti, nos non exigimus ab iis quibus remittimus. Itaque hac Oratione Dominicâ postulamus simpliciter, ut Deus nobis dimittat peccata nostra, sicut nos dimittimus proximo nostro; verùm servatis semper legibus à Christo præscriptis, inter quas est confessio peccatorum.

Utrum necessitas confessionis sacramentalis secretæ seu auricularis probari possit ex constanti SS. Patrum doctrinâ & traditione.

Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 5. de modo confitendi peccata, sive publico, sive secreto, hæc tradit: *Quoad modum*, inquit, *confitendi secretò apud solum Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cùm ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publicè confiteri possit; non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consultè humanâ aliquâ lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publicâ essent confessione aperienda. Unde cùm à sanctissimis & antiquissimis Patribus magno unanimique consensu*

T. 14. Conc. p. 819. A.

secreta confessio sacramentalis, quâ ab initio Ecclesia sancta usa est, & modò etiam utitur, fuerit semper commendata, manifestè refellitur inanis eorum calumnia, quæ eam à divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque à Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur.

Istud Concilii testimonium, quo Catholica circa confessionem auricularem doctrina declaratur, postquam laudavit Estius in 4. dist. 17. paragr. 8. hæc addit: *Ex quâ Concilii doctrinâ*, inquit, *colligitur primùm, non pertinere ad essentiam confessionis sacramentalis, ut sit secreta.... Deinde nec præcepti divini esse, ut secretò fiat; non enim vetuit Christus aliquâ lege, quin publicè aliquando fieri posset: imò satis declarant verba Concilii, posse etiam laudabiliter & cum fructu eam publicè fieri. Tertiò, publicam confessionem non esse præcepti divini. Quartò, eandem non esse humanâ lege præcipiendam. Postremò, secretam confessionem, tanquam à Patribus commendatam & perpetuo usu Ecclesiæ comprobatam, omnino retinendam esse. Quod autem* (pergit Estius) *Patres Concilii, tùm in Decreto, tùm in Canone 6. ejusdem Sess. asserunt ac definiunt, modum secretè confitendi soli Sacerdoti non esse alienum ab institutione & mandato Christi, non hoc sentiunt, quòd modum illum Christus præceperit: si enim præcepisset, consequenter vetuisset confessionem publicè fieri, quod apertè negant Patres; sed tantùm volunt, modum secretè confitendi, neque contrarium, neque dissentaneum esse præcepto & institutioni Christi, quin potius maximè cum eo congruere.* Ita Estius.

T. 2. p. 2281 col. 1. C. D.

Ex quibus Theologi quamplures duo inferunt. Primum, modum ipsum confitendi peccata non

pertinere ad substantiam seu essentiam sacramentalis confessionis; sive enim publica sit, sive secreta confessio, perinde est ad substantialem Sacramenti veritatem: aerem igitur verberat Dallæus & inaniter laborat, cùm ad infirmanda veterum Scriptorum pro necessitate confessionis testimonia, respondet illos de publicâ dumtaxat loqui confessione, quæ pars erat pœnitentiæ publicæ in usu tunc temporis receptæ. Esto enim ita sit: at saltem inde constat, Veteres illos agnovisse planè necessariam esse confessionem peccatorum ad eorum veniam virtute clavium obtinendam, sive publica illa sit sive arcana & secreta, qui modus ad substantiam confessionis non pertinet: quamquam patebit ex testimoniis mox laudandis, ipsam secretam confessionem in usu fuisse eo ipso tempore quo disciplina publicæ pœnitentiæ vigebat, imò confessionem secretam fuisse regulam confessionis & pœnitentiæ publicæ.

Alterum ex citatis verbis Estii inferunt, nempe secretam confessionem non esse præcepti divini, quamquam antiquus sit & meritò retinendus ipsius usus: quam sententiam aptiorem esse & commodiorem existimant refellendis Novatoribus, & dogmati Catholico demonstrando.

Alii è contra, & verbis & menti Concilii conformiorem putant sententiam eorum qui secretam confessionem à Christo institutam & præceptam fuisse contendunt: tùm quia expresè dicit Concilium, *non esse divino præcepto mandatum ut delicta publicè declarentur, imò nec satis consultè id humanâ aliquâ lege præcipiendum fore*; ergo ipsa secreta confessio à Christo præcepta est. Namque vel publica, vel secreta est præcepti divini; non est enim alius ordinarius confitendi modus: atqui ex Con-

pso publica non est à Christo præscripta; er-
ivata & secreta. Tùm quia idem videtur esse
ite Concilii, secretam confessionem esse præ-
divini, & eam non esse alienam à præcepto
is quamquam ingenuè fatendum sit, eâ lo-
i ratione de industriâ usos esse Patres, ne ex-
definirent rem inter Theologos controver-
Neque verò ex istâ sententiâ sequitur, quod
bat Estius, nempe, *si præcepit Christus con-
em privatam & secretam, ergo vetuit publi-*
namque meritò dici potest, Christum ita
pisse usu communi & ordinario secretam con-
em, ut non vetuerit aliquibus in casibus eam
è fieri.

igitur rei caput statim aggrediamur contra
Dallæi conatus, demonstrandum nobis est,
ffirmasse Concilium Tridentinum secretam
iricularem confessionem sacramentalem vel à
Ecclesiæ sæculis usurpatam fuisse. Multa
a rem per varias Ecclesiæ ætates digesta SS.
m testimonia legere poteris apud Bellarmi-
& alios Polemicos Doctores: nos brevitatis
, ad certa quædam generalia argumenta revo-
us probationes quæ ex Traditione colligi pos-
n confirmationem Catholici dogmatis. Ita-
it

CONCLUSIO.

uum & perpetuum fuisse in Ecclesiâ Christi
nfessionis sacramentalis secretæ seu auricularis
m, efficaciter demonstratur ex constanti Tra-
ione SS. Patrum.

PRIMUM ARGUMENTUM.

SS. Patres docent occulta peccata Sacerdotibus esse aperienda.

Vel unicum istud argumentum sufficeret funditùs evertendæ Dallæi Dissertationi. Ille siquidem Lib. 5. cap. 10. contendit omnia peccata mortalia, præsertim secreta, legibus pœnitentiæ & confessionis publicæ obnoxia non fuisse; ergo necesse fuit illa subjici pœnitentiæ occultæ ac secretæ judicio Sacerdotis imponendæ: at quomodo illis æquam imponere potuisset Sacerdos pœnitentiam, nisi ea per secretam pœnitentis confessionem perspecta habuisset? Inde est quòd SS. Patres toties commendant occulta peccata Sacerdotibus aperienda esse, ut sanari possint.

S. Clemens Epistolâ 2. ad Corinthios cujus fragmentum nobis superest. *Quamdiu*, inquit, *sumus in hoc mundo, de malis quæ in carne gessimus ex toto corde resipiscamus, ut à Domino salvemur, dum habemus tempus pœnitentiæ. Postquam enim è mundo exivimus, non ampliùs possumus ibi confiteri, aut pœnitentiam adhuc agere.* Loquitur vir Apostolicus de omnibus generatim peccatis, adeoque tam occultis quàm publicis, quæ per confessionem declaranda sunt, ut à Domino salvemur.

Edit. Cotell. T. 1. p. 123. D. E.

Tertullianus qui secundo & tertio sæculo vixit, L. de Pœnit. c. 4. *Omnibus ergo delictis*, inquit, *seu carne, seu spiritu, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem & veniam per pœnitentiam spopondit.* Venia autem illa per Sacerdotes quibus peccata declarare necesse est, concedi debet: *Presbyteris advolvi*, ait c. 9. Ibid. *Tantùm*,

Pag. 122.

Ib. p. 127.

inquit, *relaxat confessio delictorum, quantùm dissimulatio exaggerat: confessio enim satisfactionis consilium est, dissimulatio contumaciæ....satisfactio confessione disponitur, confessione pœnitentia nascitur, pœnitentiâ Deus mitigatur.* Et c. 10. eos redarguit qui confiteri erubescunt: *Plerosque*, ait, *hoc opus, ut publicationem sui aut suffugere, aut de die in diem differre, præsumo, pudoris magis memores quàm salutis: velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contractâ vexatione, conscientiam medentium vitant, & ita cum erubescentiâ suâ pereunt.* Occulta & secreta peccata clarè hîc indicantur.

Ibid.

S. Cyprianus Tractatu de lapsis plurimùm laudat eos qui vel ipsam mali conceptam cogitationem declarant Sacerdotibus, & pœnitentiâ castigant. *Quanto*, inquit, *& fide majores, & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constricti, quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt. Scientes scriptum esse, Deus non irridetur....Confiteantur singuli delictum suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo est, dum admitti ejus confessio potest, dum satisfactio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est.* En peccatum cogitatione dumtaxat perpetratum & consequenter occultum, quod apud Sacerdotes per secretam confessionem ex S. Cypriano deponendum est.

Pag. 174.

Origenes Hom. 2. in Leviticum, inter varios modos quibus in novâ Lege obtinetur peccatorum venia, pœnitentiam & confessionem enumerat. *Est*, inquit, *septima, licet dura & laboriosa, per pœnitentiam remissio peccatorum.... cùm non erubescit peccator Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.*

T. 1. p. 68. G.

haud dubiè occultum; aliàs quare erubesceret?

Ib. p. 70 L. Homiliâ 3. *Etenim omni genere pronuntianda sunt, & in publicum proferenda cuncta quæ gerimus* (seu, ut loquitur Homil. in Psalm. 37. *non celanda intrinsecùs*) *si quod in occulto gerimus, si quod in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri.* Hortatur ibi Origenes peccatores ad spontaneam delictorum etiam occultorum confessionem; quia nisi ea hac in vitâ Sacerdotibus aperuerint, à dæmone coram omnibus propalabuntur & declarabuntur in die ultimi Judicii.

Ib. p. 293 F.

Et Hom. mox citatâ in Psal. 37. eos qui peccata sua intus celant nec aperiunt Sacerdotibus, comparat illis qui habent *intus inclusam escam indigestam*, quam si vomuerint, sublevantur; si intus retinuerint, suffocantur.

Ibid.

S. Basilius in Regulis brevioribus, in responsione ad quæstionem 288. *Peccata*, inquit, *iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est.* Et qu. 110. quærit utrum expediat, dum soror Presbytero confitetur, etiam ipsam antistitam adesse. Et Epistolâ Canonicâ ad Amphilochium Can. 34. secretam fuisse peccati occulti confessionem clarè ostendit: *Adulterio pollutas mulieres*, inquit, *& confitentes ob pietatem, vel quomodocunque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam præbeamus.*

T. 2. p. 516. D.

ibid p. 453. C.

Edit. vet. T. 2. p. 771. B.

S. Gregorius Nyssenus Homiliâ in eos qui alios acerbè judicant, loquens de ministro Ecclesiæ: *Audacter*, inquit, *ostende illi quæ sunt recondita. Animi arcana tanquam occulta vulnera medico retege. Ipse honoris & valetudinis tuæ rationem habebit.*

T. 1. p. 969. B.

Et Epistolâ ad Letoium, occulti peccati confessione

tionem commemorat Can. 4. *Qui ex seipso*, inquit, *ad sua proferenda peccata impulsus est, eo quòd suâ sponte occultorum accusator esse voluerit....in mitioribus pœnis versatur.* Ib. p. 950. D.

Et Can. 6. *Qui latenti ablatione sibi alienum usurpat, si deinde per enuntiationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit, vitii studio in contrarium mutato, ægritudinem curabit, largiendo quæ habet pauperibus.* En furti occulti secreta confessio. Nec juvat quòd reponit Dallæus, in textu legi particulam *si*. *Si deinde per enuntiationem peccatum suum Sacerdoti aperuerit*; quæ particula denotat liberam fuisse, non ex præcepto divino necessariam confessionem. Namque 1°. in græco textu non extat dicta particula *si*. 2°. Etsi extaret, non significaret, quod Dallæo placet, confessionem illam non esse præcepto divino necessariam, sed tantùm ad illam neminem exteriùs compelli ac cogi posse; quo sensu libera dici potest, quamquam in conscientiâ seu in foro interno obliget hominem qui salutis animæ suæ curam gerere tenetur, eaque usurpare remedia quæ Christus instituit. Ib. p. 954. A.

S. Chrysostomus Hom. de muliere Samaritanâ, postquam demonstravit occultum fuisse peccatum quod illa confessa est, *Imitemur*, inquit, *& nos mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubescamus....Qui enim homini detegere peccata erubescit....neque confiteri vult, & pœnitentiam agere, in die illâ non coram uno vel duobus, sed universo terrarum Orbe spectante traducetur.* Edit. vet. T. 6. p. 421. D. Pag. 4. b. A.

S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. cap. 6. *Si vis*, inquit, *justificari, fatere delictum tuum. Solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum.* Loqui verò S. Doctorem de peccatis etiam occultis, T. 2. p. 416. A.

Ib. p. 414. A. patet ex Libro 1. cap. 16. *Si quis*, inquit, *occulta crimina habens, propter Christum tamen studiosè pœnitentiam egerit &c.* Pœnitentiam verò illam & confessionem coram Sacerdotibus peragendam esse, qui confitentibus condolere debent, patet ex Lib. 2. cap. 8. In exhortatione enim ad Pœnitentiam, hoc motivo potissimùm peccatorem ad pœnitentiam citò amplectendam excitat, *quia nescit*, inquit, *si possit ipsam pœnitentiam accipere, & confiteri Deo & Sacerdoti peccata sua.* Ipse quoque S. Doctor, narrante in ejus vitâ Paulino, *quotiescunque aliquis ob percipiendam pœnitentiam lapsus suos apud se confitebatur, ita flebat, ut & illum flere compelleret; videbatur etiam sibi cum jacente jacere. Causas autem criminum*, addit ibidem Paulinus, *quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur.*

T. 5. p. 1508. A. S. Augustinus Hom. 41. in ultimâ editione 393. verba S. Ambrosii mox relata ex adhortatione ad pœnitentiam, exscribit.

T. 4. pag. 1103. B. C. Et Concione 2. in Psal. 101. *Cùm audis*, inquit, *hominem confitendo proferre conscientiam, jam de sepulchro eductus est, sed nondum solutus. Quando solvitur? A quibus solvitur? Quæ solveritis, inquit, in terrâ &c.*

S. Leo Epistolâ 136. aliàs 80. postquam damnavit abusum qui irrepserat, peccata sua publicè ex *T. 1. p. 719.* libello recitandi, *sufficit*, inquit, *reatus conscientiarum solis Sacerdotibus indicari confessione secretâ.*

Denique, ut alios omittamus ferè innumeros, ipse Sozomenus L. 7. Hist. cap. 16. referens historiam confessionis memoratæ illius mulieris quæ à Diacono vitiata fuerat, & eorum quæ hâc occasione statuta sunt à Nectario, apertè significat confessionis

secretæ seu auricularis usum ab initio in Ecclesiâ fuisse. *Cùm,* inquit, *in petendâ veniâ peccatum necessariò confiteri oporteat, grave ac molestum ab initio jure meritò visum est Sacerdotibus, tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate spectatissimus esset, & taciturnitate ac prudentiâ polleret, huic officio præfecerunt, ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur.*

Pag. 716. C.

Et verò matrona illa nobilis cujus mentionem ibi facit Historicus, teste Socrate Lib. 5. cap. 19. κατὰ μέρος, *sigillatim* primùm omnia delicta post Baptismum à se perpetrata confessa erat huic Sacerdoti Pœnitentiario, non palam & coram omnibus, sed in aurem ac secretò. Deinde verò aliud facinus suum cum Diacono declaravit, unde grave in Ecclesiâ scandalum subortum est; ex quo infertur, semel & iterum confessam fuisse mulierem illam: 1°. cùm accessit ad Pœnitentiarium, & omnia sua peccata ipsi sigillatim confessa est. 2°. quando singulare suum cum Diacono crimen aperuit. Utraque verò confessio secreta fuit: non enim recepta erat Ecclesiæ moribus publica confessio, ut observat Sozomenus, qui eam ob causam Pœnitentiarium taciturnum seu secreti tenacem fuisse dicit.

Pag. 278. D.

Quæ hactenus laudata sunt Veterum testimonia longè superant ætatem Concilii Lateranensis IV. in quo primùm invectum fuisse confessionis arcanæ usum fabulantur Novatores: sunt enim quinque priorum sæculorum, quo tempore puriorem fuisse Ecclesiam vel ipsi fatentur adversarii.

Secundum Argumentum.

SS. Patres docent secretam confessionem regulam fuisse imponendæ pœnitentiæ, sive publicæ sive privatæ, pro judicio prudentis Sacerdotis.

Origenes postquam Hom. 2. in Psalm. 37. admonuit cautè seligendum esse Sacerdotem cui peccatorum nostrorum declaratio fiat, *Tantummodo circumspice diligentiùs, cui debeas confiteri peccatum tuum; proba priùs medicum cui debeas causam languoris exponere, qui sciat infirmari cum infirmante, flere cum flente &c.* tùm addit: *Si quid ille dixerit, qui se priùs & eruditum medicum ostenderit & misericordem, si quid consilii dederit, facias & sequaris. Si intellexerit & præviderit talem esse languorem tuum, qui conventu totius Ecclesiæ exponi debeat & curari, ex quo fortassis & cæteri ædificari poterunt, & tu ipse facilè sanari, multâ hoc deliberatione & satis periti medici illius consilio procurandum est.*

T. 1. pag. 293. F.

Eò loci loqui Origenem de omnibus peccatis tam occultis quàm publicis, certò certius videtur: si enim de solis publicis ageret, ut contendit Dallæus, non multâ deliberatione opus fuisset ut publica ipsis pœna indiceretur, cùm ita statutum foret communi Ecclesiæ lege ac disciplinâ. Sacerdos igitur cognitis per secretam confessionem peccatis, judicabat pro suâ prudentiâ, quibus remediis sananda forent & corrigenda.

Idem non obscurè colligimus ex historiâ nobilis illius matronæ de quâ Socrates L. 5. c. 19. & Sozom. L. 7. c. 16. *Mulier quædam nobilis*, ait Socrates, *ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta post Baptismum à se perpetrata sigillatim con-*

Pag. 278. D.

fessa erat. Presbyter verò præcepit mulieri, ut jejuniis & orationibus vacaret &c. Deinde narrat Historicus, eandem mulierem aliud suum facinus cum Diacono declarasse. De eodem Pœnitentiario Presbytero Sozomenus superiori argumento citatus, post verba relata addit: *Ille verò pro cujusque delicto, quid aut facere singulos, aut luere oporteret, pœnæ loco indicens, absolvebat confitentes.*

κατὰ μέρος particulatim.

Pag. 716. D.

Ex his duobus Historicis constat 1°. apud Sacerdotem illum pœnitentes peccata sua sigillatim deposuisse. 2°. auditâ confessione & cognitâ peccatorum naturâ & gravitate, salubrem & æquam imposuisse pœnam, sive publicam, sive privatam, pro naturâ delicti & conditione pœnitentis. Igitur secreta & auricularis confessio regula erat imponendæ pœnitentiæ, sive publicæ sive occultæ. Unde à Tertulliano Libro de Pœnitentiâ cap. 9. confessio dicitur dispositio ad satisfactionem, & *consilium satisfactionis.*

Pag. 127. A.

Pag. 126. D.

Idem colligere est ex S. Augustino Serm. 351. aliàs Hom. 50. inter 50. ubi postquam dixit debere peccatorem venire ad Antistites Ecclesiæ, à quibus satisfactionis modum accipiat, sic pergit: *Id agat quod non solùm illi prosit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum; ut si peccatum ejus, non solùm in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur Antistiti, in notitiâ multorum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recuset, non resistat, non lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem.*

T. 5. p. 1359. C. D.

Idem colligitur ex S. Cæsario Arelatensi Hom. 1. inter 14. quas è tenebris eruit doctissimus Baluzius.

Bibliot. PP. T. 27. pag. 324.

Confirmari potest istud secundum argumentum innumeris ferè SS. Patrum testimoniis, quibus modum & rationem Pœnitentiæ assignant, hac impositâ Sacerdotibus lege, ut pro gravitate delicti æquam & justam imponant pœnitentiam. *Alligat vel solvit Episcopus & Presbyter*, ait S. Hieronymus in caput 16. S. Matth. *non eos qui insontes sunt vel noxii; sed pro officio suo, cùm peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus. Causæ pensandæ sunt*, ait S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia, *& tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Videndum quæ culpa præcesserit, aut quæ pœnitentia sequuta sit post culpam.* Idem præcipitur à Concilio Laodiceno Can. 2. Carthaginensi III. Can. 31. Wormatiensi cap. 25. à S. Basilio in Regulis brevioribus, in responsione ad quæstionem 288. à S. Gregorio Nysseno in Epistolâ Can. ad Episcopum Mitilenes, à S. Chrysostomo L. 2. de Sacerdotio c. 3. ab Innocentio I. Epistolâ 1. ad Decentium & aliis.

tom. 1. pag. 75. — 1. pag. 1525. D.

Ad hæc Veterum testimonia oculos convertens doctissimus Petavius in suis ad S. Epiphanium notis pag. 245. scitè dixit: *Quætcùnque veterum Patrum scripta sunt, vel Conciliorum decreta, quibus pœnitentiæ modus indicitur, totidem confessionis arcana firmamenta ac monimenta retinemus. Jubent antiquissima Patrum atque Ecclesiæ consulta, lapsos pro peccatorum gravitate plecti, & ab Antistitibus aut Sacerdotibus pœnitendi leges ac conditiones accipere, ut eorum causâ cognitâ, ac prudenter æstimatâ, levioribus illos gravioribusve pœnis coerceant. Quis nisi insanus*, pergit ille, *aliter id administrari putet, quàm si peccata sua ille ipse, qui admisit, exponat? Confessione igitur ac declaratione aliquâ opus est.* Ita Petavius.

Tertium Argumentum.

SS. Patres docent omnia peccata clavibus Ecclesiæ esse subjicienda, & Sacerdotes veros esse judices quorum judicio & ministerio illa remittuntur.

Duas continet partes præsens argumentum. Primam nonnullis SS. Patrum testimoniis jam demonstravimus Qu. 2. hujus Tractatûs Art. 2. quibus adde

Sanctum Augustinum Serm. 392. aliàs 49. inter 50. cap. 3. *Agite*, inquit, *pœnitentiam qualis agitur in Ecclesiâ, ut oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat, Occultè ago, apud Deum ago: novit Deus qui mihi ignoscat, quia in corde meo ago.... Ergo sine causâ sunt claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi?* T. 5. p. 1504. B.

Et Sermone 351. aliàs Hom. 50. cap. 4. n. 9. postquam varia recensuit crimina de quibus Apostolus ait, *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt*, sic pergit: *Judicet ergo seipsum homo in istis voluntate, dum potest, & mores convertat in melius: ne cùm jam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino judicetur. Et cùm ipse in se protulerit severissimæ medicinæ, sed tamen medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesiâ claves ministrantur; & tanquam bonus jam incipiens esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, à Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum.* Ib. p. 1359. B.

Nec juvat respondere cum Dallæo, S. Augustinum manifestè loqui de pœnitentiâ publicâ, cujus legibus subdita non fuêre omnia prorsus peccata mortalia. Esto ita sit: at inde sequitur, quod volu-

mus, præter publicam pœnitentiam, aliam fuisse secretam quâ purgabantur secreta & occulta peccata. Quo sensu dixit S. Gregorius Nyssenus Epist. ad Letoïum, *avaritiæ crimen à Patribus prætermissum fuisse*, quia nempe nullæ ipsi publicæ pœnæ à Canonibus decretæ fuerant: at secretâ pœnitentiâ castigari illud debuisse, nemo negaverit, nisi qui avaritiam ex numero peccatorum mortalium expungere voluerit. Secreta porro illa pœnitentia præsupponebat præviam, occultam & secretam peccati Confessionem.

T. 1. p. 953. A. B.

S. Leonem Epistolâ 83. ad Theodorum Forojuliensem aliàs 91. *Multiplex*, inquit, *misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solùm per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ, ut qui regenerationis dona violassent, proprio se judicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent: sic divinæ bonitatis præsidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nonnisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo J.C. hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent*. Et infrà.... *Multùm utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur.*

T. 1. p. 605.

Secunda pars, nempe Sacerdotes esse judices in tribunali Pœnitentiæ,

Probatur ex SS. Patribus.

Ex sancto Hilario Commentario in caput 18. S. Matth. n. 8. postremæ editionis. *Ad terrorem autem metûs maximi*, inquit, *quo in præsens omnes contine-*

Pag. 700. C.

ventur, immobile severitatis Apostolicæ judicium præmisit: ut quos in terris ligaverint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos solverint, confessione videlicet veniæ receperint in salutem; hi Apostolica conditione sententiæ in Cœlis quoque aut soluti sint aut ligati. Duo ex hoc testimonio habes. Primum, Sacerdotes judicium exercere erga eos quos vel solvunt vel ligant; alterum, judicium illud exerceri mediante confessione.

Frustra contendit Dallæus L. 3. c. 9. corrigendum esse Hilarii textum, & loco istorum verborum, *confessione veniæ*, legendum esse, *concessione veniæ*, cùm aliter omnino obscurus sit & interturbatus sensus. Fatentur quidem doctissimi Benedictini, quorum studio novis typis prodière S. Hilarii Opera, clariorem esse hanc Dallæi lectionem; sed quo clarior est, eo minùs mutationis suspecta ipsis videtur altera, præsertim cùm omnes consentiant codices, sive manuscripti sive editi, quos illi summâ curâ expenderunt. Neque verò aliter legendum esse suadet quod postea subjicit sanctus Doctor, *Ergo venia omnis*, inquit, *ex eo est, cùm etiam ea quæ in se sint peccata, post reditum confessionis indulgeat.* Superest igitur inquirendum, quis sit eorum verborum sensus, *quos solverint confessione veniæ. Quantùm sapimus*, inquiunt iidem doctissimi Benedictini, *vocabulum veniæ, non ad præcedentem vocem, confessione, sed ad subsequentem, scilicet salutem, referendum est, ut sensus sit, quos confessione receperint in salutem veniæ, hoc est, in salutem quam venia dat, non meritum.*

Pag. 701. B.

Pag. 700. not. L.

Ex S. Chrysostomo Hom. 5. de verbis Isaiæ. *Sacerdotii*, inquit, *solium in Cœlis collocatum est, & cælestia administrandi habet auctoritatem. Quis hæc*

Edit. recent. T. 6. p. 132. D.

dicit? Ipse Coelorum Rex: Quaecunque enim ligaveritis super terram, erunt ligata & in Coelis; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in Coelis. Quid cum hoc honore conferri possit? A terrâ judicandi principalem auctoritatem sumit Coelum. Nam Judex sedet in terrâ, Dominus sequitur servum; & quidquid hic in inferioribus judicarit, hoc ille in supernis comprobat.

Ex S. Hieronymo Epistolâ 1. ad Heliodorum, ubi de Sacerdotibus ait: *Absit ut de his quidquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus: qui claves Regni Coelorum habentes, quodammodo ante Judicii diem judicant.*

T. 4. part. 2. p. 10.

Ex S. Aug. L. 20. de Civitate Dei cap. 9. *Judicium datum*, inquit, *nullum meliùs accipiendum videtur, quàm id quod dictum est, Quae ligaveritis in terrâ, ligata erunt & in Coelo.*

T. 7. p. 586. B.

Ex S. denique Gregorio Magno Hom. 26. in Evangelia: *Apostoli*, inquit, *principatum superni Judicii sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent..... Ecce qui districtum Dei judicium metuunt, animarum Judices fiunt.*

T. 1. p. 1555. B.

Eosdem Sacerdotes medicos morborum animorum nostrorum frequenter appellant Veteres, Origenes Hom. 2. in Psal. 37. S. Gregorius Nyssenus in Epistolâ Canonicâ & Oratione in mulierem peccatricem, S. Hieronymus ad caput 10. Ecclesiastae, S. Ambrosius in Psal. 37.

Ex quibus compertum esse debet, meritò Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5. asseruisse Sacerdotes à Christo praesides & judices institutos, ad quos omnia mortalia deferri debeant. *Judices autem*, ut ait idem Concilium, *non possunt causâ in-*

T. 14. Conc. p. 818. B.

nitâ judicare; ergo necesse est ut per confessio- m pœnitentis ejus delicta cognoscant; ergo eo o quo Christus Sacerdotes judices instituit, om- nes legem & necessitatem imposuit sua apud ip- deponendi peccata.

Quartum Argumentum.

Ab exemplis confitentium peccata sua.

His exemplis funditùs evertitur negativum Dal- i argumentum, quod ad fastidium usque reco- it singulis ferè Dissertationis suæ paginis.

S. Irenæus L. 1. cap. 13. aliàs cap. 9. observat llieres illas quæ à Marco hæresiarchâ corpore & mo vitiatæ fuerant, ad Ecclesiam tandem redeun- crimen suum confessas fuisse. Idem dicit de uxore iusdam Diaconi, ab eodem seductâ præstigiatore arco.

Pag. 634 n. 5.

Ibid.

Operam perdit Dallæus, cùm respondet per nfessionem intelligere S. Doctorem vel pœni- tiæ actionem, vel publicam peccati declaratio- n. Esto enim id concedamus; an inde infirma- nostrum pro necessitate confessionis argumen- n? Imò confirmatur magis: tùm quia pœniten- non imponebatur nisi ex præviâ peccati decla- ione, quæ, ut diximus Argumento secundo, re- a erat imponendæ pœnæ delictis proportionatæ; ue & pœnitentiam & confessionem simul fuisse eessariam ad veniam peccatorum obtinendam, ertè insinuat vel ipse Socrates Libro 5. Hist. cap. . ubi refert historiam confessionis matronæ cu- dam nobilis: *Presbyter*, inquit, *præcepit mulieri, jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo scili- unà cum delictorum confessione, opus etiam poe-*

Pag. 279. A.

nitentiæ conveniens ostenderet. En confessio distincta ab aliis pœnitentiæ laboribus. Tùm quia modus ipse edendæ confessionis ad ejus essentiam & substantiam non pertinet: fuerit ergo publica vel secreta confessio illarum mulierum, perinde est ad dogma Catholicum quod hîc propugnamus, nempe jure divino necessariam esse peccatorum confessionem factam Sacerdoti.

Pag. 176. S. Cyprianus citatus argumento primo, mentionem facit in Tractatu de lapsis, nonnullorum qui peccata cogitationis Sacerdotibus aperiebant.

Pag. 232. B. Eusebius L. 6. Hist. cap. 34. laudat Philippi Imperatoris pietatem in suis peccatis declarandis. Et cap. 9. dixerat, è tribus calumniatoribus Narcissi Episcopi Hierosolymitani, duobus miserè extinctis, tertium totius calumniæ ordinem confessum esse, ac duram egisse pœnitentiam. Idem narrat cap. 43. de nonnullis Confessoribus qui à Novato primùm seducti, ad Ecclesiam demum reversi sunt, atque tùm ipsius Novati, tùm suam propriam nequitiam evulgarunt.

Pag. 211. B. Pag. 243 A.

Socrat. pag. 278. Sozom. p. 727. Socrates L. 5. Hist. c. 19. & Sozomenus L. 7. c. 16. famosum illud referunt exemplum confessionis factæ à nobili quadam matronâ, quæ tantum peperit in Ecclesiâ scandalum.

S. Ambrosius, narrante Paulino, *poenitentium confessiones excipiebat; & causas criminum, quas illi confitebantur,* ait, *nulli nisi Domino soli loquebatur.*

S. Eleutherius Tornacensis Episcopus, referente Guiberto in ejus vitâ, Deo revelante cognovit secretum Clodovei Regis peccatum, quod ex verecundiâ confiteri non audebat, de quo Regem admonuit, & ut confiteretur hortatus est. Apud Patrem

le Cointe Annalium Francorum To. 1. ad an. 499. pag. 210.

Extat etiam confessio S. Isidori Hispalensis Episcopi litteris consignata à Redempto ejus Clerico, cùm impendente morte palam & generatim confessus est in æde S. Vincentii. *Initio Oper. S. Isidori.*

Extat quoque confessio Rotberti Cenomanensis Episcopi edita à Sirmondo Tom. 3. Conciliorum Galliæ, quam morti proximus misit per Epistolam ad Episcopos qui erant in obsidione urbis Andegavensis cum Carolo Calvo Imperatore. *Pag. 405.*

Extat confessio S. Fulgentii, seu formula ab iis observanda qui peccata sua confitebantur, apud Menardum in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 225.

S. Eligius, referente S. Audoeno Episcopo Rothomagensi in ejus vitâ apud Surium mense Decembri, & Tom. 5. Spicilegii pag. 159. omnia ab adolescentiâ suâ peccata coram Sacerdote confessus est. *7. sæculi.*

Idem refertur de S. Tillone Abbate, apud Bollandum die 7. Januarii.

Idem de S. Richario narrat Alcuinus in ejus vitâ, sæculo secundo Benedictino pag. 191. Ibid. pag. 397. idem refertur de S. Bavone.

Theodorus Studites in vitâ S. Platonis, eum laudat quòd ab adolescentiâ Pastori animæ suæ confiteri suevisset usque ad intimas cogitationes: apud Surium die 16. Decembris.

Beda Lib. 4. Hist. cap. 25. narrat Adamanum quemdam ad Sacerdotem accessisse, & suum ipsi confessum esse delictum. *Obiit an. 735.*

Superfluum videtur plura congerere exempla & testimonia subsequentium ætatum: non diffitetur

enim Dallæus L. 3. cap. 2. post octavum sæculum nonnihil immutatum fuisse circa mores antiquos, & paulatim invaluisse morem confitendi peccata. Verùm, saltem ex testimoniis ad octavum usque sæculum, quo florebat Beda, citatis, apertæ calumniæ revincuntur Novatores, qui usum & legem confessionis anno 1215. in Concilio Lateranensi IV. primùm inductam esse asseverant. Et verò in multis Conciliis, Libris Pœnitentialibus, Episcoporum Ritualibus ac privatis Statutis, confessionis edendæ normam ac legem præscribi longè ante ætatem Concilii Lateranensis IV. palam omnibus est.

Mabillonius in præfatione ad sæculum tertium Benedictinum parte 1. pag. 66. ait se ante sæculum decimum quartum non legisse exempla Presbyterorum qui sua confiterentur peccata: verùm P. Martene ejusdem Ordinis Benedictini Scriptor Lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 6. art. 2. pag. 12. nonnulla refert exempla eâ ætate antiquiora. Consule, si vacat, locum mox indicatum.

Hanc perpetuam & constantem Ecclesiæ Traditionem confirmavit ac dilucidè exposuit Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5. verba paulò ante adduximus. Eamdem suis Canonibus definivit.

T. 14. Conc. p. 823.

Can. 3. *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis retenta sunt; non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem, contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium: anathema sit.*

Can. 6. *Si quis negaverit, confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit, modum secretè confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit.*

Can. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentia ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant: sed eam confessionem tantùm esse utilem ad erudiendum & consolandum pœnitentem, & olim observatam fuisse tantùm ad satisfactionem canonicam imponendam; aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia, anathema sit.*

Can. denique 8. *Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam à piis abolendam: aut ad eam non teneri omnes & singulos utriusque sexûs Christi fideles, juxta magni Concilii Lateranensis Constitutionem, semel in anno; & ob id suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ, anathema sit.*

His Canonibus Concilium Tridentinum Novatorum errorem simul aperit & confodit.

Solvuntur Objectiones adversùs probationem ex Traditione SS. Patrum.

Objicies 1°. celebre Nectarii Patriarchæ Constantinopolitani factum quod narrant Socrates Lib. 5. Hist. c. 19. & Sozomenus L. 7. c. 16. ex quo sic arguitur: Quod ab Ecclesiâ institutum est occasione Novatianorum, & abrogatum deinde propter grave quod subortum est scandalum, non divinæ, sed humanæ institutioni deputari debet: atqui talis est peccatorum confessio Sacerdoti facienda.

Probatur minor ex Socrate loco citato. *Postquam*, inquit, *Novatiani se ab Ecclesiâ sejunxissent, eo quòd cum illis qui persecutione Decianâ lapsi fuerant, communicare noluissent, ex illo tempore Episcopi Pœnitentiarium Presbyterum albo Ecclesiastico adjecerunt, ut qui post Baptismum lapsi essent, coram Presbytero ad eam rem constituto, delicta sua confiterentur.* En institutio Ecclesiastica confessionis Presbytero faciendæ.

Pag. 278. D.

Deinde narrat Socrates, quâ occasione abrogatus sit confessionis illius usus. *Nectarii Episcopi temporibus*, inquit, *abrogarunt, ob facinus quoddam quod in Ecclesiâ commissum fuerat. Mulier quædam nobilis ad Pœnitentiarium Presbyterum accedens, delicta post Baptismum à se perpetrata sigillatim confessa erat. Presbyter verò præcepit mulieri, ut jejuniis & orationibus continuis vacaret, quo scilicet una cum delictorum confessione opus etiam pœnitentiæ conveniens ostenderet. Progressu temporis mulier aliud facinus confeßa est, Ecclesiæ videlicet Diaconum cum ipsâ stupri consuetudinem habuisse. Id cùm dixisset, Diaconus quidem Ecclesiâ ejectus est; populus verò graviter commoveri cœpit. Neque enim solùm ob scelus*

Ibid. D.

lus quod patratum fuerat indignabantur, verùm etiam eo quòd labes haud mediocris atque infamia hoc facto adspersa videbatur Ecclesiæ. Cùm igitur eam ob causam Ecclesiastici homines dicteriis appeterentur, Eudæmon quidam Ecclesiæ Presbyter, Episcopo Nectario suasit, ut Pœnitentiarium Presbyterum expungeret, unumquemque verò pro arbitrio & pro animi sui conscientiâ ad Sacramentorum communionem sineret accedere. Consilium Sacerdotis secutus est Nectarius.

Antequam istud argumentum solvamus.

Observa 1°. discordes esse inter se Novatores, circa id quod ex isto facto Nectarii inferre adversùs nos intendunt. Calvinus, Musculus, Molinæus, inde volunt sublatam esse à Nectario auricularem confessionem, adeoque eam non esse juris divini, cujus tamen antiquum usum esse concedit ipse Calvinus L. 3. Institutionum c. 4. paragr. 7. *Hîc hîc*, inquit ille, (urbanè satis & honestè) *aures asini isti arrigant. Si lex Dei erat auricularis confessio, quî aujus esset Nectarius eam refigere ac convellere?* E contra Dallæus L. 4. de confessione cap. 24. Calvinum & alios ex suis hallucinatos esse eâ in parte arbitratur: *Quæso enim*, inquit, *quî abrogari potuit ea confessio, quæ nusquam usitata deprehenditur?* Pag. 124.

Observa 2°. esse inter nostros qui existimant à Nectario sublatam confessionis etiam secretæ legem; atque ab eo eâ in re graviter peccatum fuisse. Ita Thomas Valdensis Tom. 2. cap. 141. Melchior Canus de Pœnitentiâ parte 5. ad 6. argumentum. Pag. 897.

Aliqui cum Baronio ad an. Christi 56. n. 26. & 27. totam hanc Socratis narrationem gratis fictam

in gratiam Novatianorum, quibus impensè favebat, arbitrantur. Ita Latinius in Disputatione eâ de re Romæ editâ an. 1587.

Alii verò existimant sublatam ab eo dumtaxat & abrogatam fuisse pœnitentiam publicam de peccatis occultis. Ita Bellarminus L. 3. de Pœnit. cap. 14. Baronius ad an. Christi 56. n. 33. Petavius in notis ad S. Epiphanium p. 238. Perronius in Replicâ ad Regem Angliæ cap. 3. Roffensis art. 8. contra Lutherum & alii multi è recentioribus.

Alii cum Vasquesio q. 90. art. 1. dubio 3. penitus sublatam pro peccatis etiam publicis pœnitentiam publicam.

Alii denique, sublatam dumtaxat volunt confessionem publicam occultorum peccatorum. Ita Morinus L. 2. de Pœnit. c. 9. n. 5. His præmissis.

Resp. nego min. Neque enim de ipsâ confessionis faciendæ lege ac necessitate loquitur Socrates, sed de instituto Sacerdote Pœnitentiario.

Ad probationem itaque.

Dico 1°. non immeritò doctissimum Petavium in notis ad Epiphanium p. 242. suspicari Socratem tectè admodum & callidè Novatianæ crudelitatis virus instillare, cùm fingit occasione Novatianorum tum primùm institutum esse Presbyterum Pœnitentiarium, lapsorùm peccatis excipiendis destinatum; quasi tum demum totum hoc pœnitentiæ & reconciliationis negotium excogitatum fuerit ac novo Canone sancitum, antea verò Novatianorum crudelitatem sequuta fuerit Ecclesia. Æquior longè videtur Sozomenus, qui hujus Presbyteri originem repetit ab ipsâ necessitate confitendi peccata, hoc est ab ipso jure & præcepto divino. L. 7. c. 16. Pag. 276. C. *Cùm*, inquit, *in petendâ veniâ peccatum necessariò*

confiteri oporteat, grave ac molestum ab initio jure meritò visum fuit Sacerdotibus, tanquam in theatro, circumstante totius Ecclesiæ multitudine, crimina sua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vita integritate spectatissimus esset, & taciturnitate ac prudentiâ polleret, huic officio præfecerunt.

Dico 2°. Socratem affirmare quidem institutum Presbyterum Pœnitentiarium occasione Novatianorum, *Ne scilicet*, ait Bellarminus L. 3. de Pœnit. c. 14. *Hæretici illi Catholicos reprehendere possent, quòd nimis facilè lapsos ad communionem admitterent*; pariter eundem destitutum ob scandalum de quo loquitur: verùm non ait usum confessionis tum primùm incœpisse, aut desiisse. Namque Presbyter ille Pœnitentiarius destinatus solus non erat excipiendis omnium Fidelium peccatis; quomodo enim par esse potuisset tanto sustinendo oneri in tam numerosâ civitate? Igitur præfectus dumtaxat erat ille pœnitentibus publicis, & eo abrogato pœnitentium negotium ad eum statum revocatum est, in quo erat antea; id est, ad curam Episcoporum rediit, intactâ & salvâ remanente praxi confitendi secretò aliis Presbyteris: multi quippe ad istud ministerium erant destinati.

T. 3. p. 454. H.

Ac primò quidem, Presbyterum illum pœnitentibus publicis, quorum curam gerebat, præfectum fuisse, perspicuum est, tùm ex occasione quâ institutus dicitur, nempe lapsorum in persecutione Decianâ, quorum gravissimum delictum publicâ & acerbâ pœnitentiâ expiari solebat; tùm ex occasione quâ depositus fuit, nempe scandali quod ortum est ex crimine mulieris cum Diacono, quod in notitiam populi venit, sive ex confessione zelo indiscreto publicè factâ, sive ex pœnitentiâ ipsius

publicâ; tùm quia pœnitentiæ aut pœnitentium nomine simpliciter intelligunt Veteres, publicos pœnitentes. *Eum pœnitentem dicimus*, inquit Concilium Toletanum I. *qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam pœnitentiam gerens, sub cilicio, divino fuerit reconciliatus altario.* Tùm denique quia ipse Sozomenus postquam narravit istud Nectarii factum, statim addit, in aliis Ecclesiis, Romanâ præsertim, retentum fuisse Presbyteri illius Pœnitentiarii officium; ac describit ritum agendi publicam pœnitentiam in Ecclesiâ Occidentali observari solitum.

T. 2. Conc. p. 1223 B.

Secundò, præter illum Pœnitentiarium excipiendis peccatis eorum qui ad publicam pœnitentiam damnati fuerant, præfectum, extitisse alios Presbyteros destinatos ad audiendas aliorum Fidelium confessiones, colligimus tùm ex facto Serapionis apud Eusebium L. 6. c. 44. Ille quippe morti proximus, curavit sibi advocari unum ex Presbyteris dispensationi Sacramentorum à Dionysio Alexandrino Episcopo præpositis, à quo posset & reconciliationis & Eucharistiæ beneficium percipere. Tùm ex Origene Hom. 2. in Psal. 37. ubi postquam dixit necesse esse confiteri Sacerdotibus peccata, cautè admonet, *circumspiciendum esse diligentiùs, cui peccata confitearis; probandum priùs esse medicum cui languorem tuum exponas &c.* At nisi præter publicum illum & magnum Pœnitentiarium alii extitissent inferiores Sacerdotes, apud quos Christiani sua potuissent deponere peccata, quomodo dixisset Origenes, cautè seligendum esse Sacerdotem cui peccata confitearis? ubi enim unus supponitur tali officio destinatus, non amplius confi-

Pag. 246.

T. 1. p 293. F.

lio & delectui locus relinquitur. Tùm denique quia S. Gregorius Nyssenus Epistolâ ad Letoïum ait, *avaritia peccatum fuisse à Patribus prætermissum*; quod intelligi dumtaxat eo sensu potest, quòd nullæ publicæ pœnæ in Canonibus decretæ sint propter avaritiæ peccatum: purgandum tamen illud fuisse per pœnitentiam, ac virtute clavium Ecclesiæ remittendum, solus negaverit Novatianus. Igitur præter publicam, erat & secreta pœnitentia, judicio prudentis Sacerdotis determinanda; ergo præter illum Pœnitentiarium publicis pœnitentibus præfectum, erant alii Sacerdotes præpositi excipiendis cæterorum Fidelium peccatis.

T. 1. p. 953. A. B.

Deposito itaque & abrogato Constantinopoli Pœnitentiario, non sublatus propterea fuit confessionis secretæ usus; sed ad eum ipsum statum rediit res pœnitentiæ, in quo erat ante institutionem hujus Pœnitentiarii, hoc est ad Episcoporum curam.

Quid ergo, inquies, abrogavit Nectarius?

Resp. abrogasse Pœnitentiarium, ejusque munus & officium, cujus istæ partes erant. 1°. morum sanctitati invigilare censoriâ quadam & publicâ auctoritate. 2°. excipere depositiones testium, qui de patrato facinore reum accusabant; reum ad se vocare, cum testibus conferre &c. Officium illud designare videtur Origenes L. 3. contra Celsum, cùm ait, *apud Christianos quosdam constitui ad inquirendum in vitam ac mores eorum qui ad sacra accedunt; ut ii qui turpia perpetrant facinora, à publicis conventibus arceantur.* 3°. eorum omnium confessiones excipere, qui ex præscripto Canonum publicæ pœnitentiæ subjici debebant. 4°. quædam designare peccata publicè castiganda. 5°. præesse ejusmodi publicis pœnitentibus, & observare dili-

T. 1. p. 454. G.

pro peccatis notoriis & pub
& abrogatam non fuisse pe
Orientali, demonstrari pot
sostomo Nectarii successor
ad Ephesios, nonâ & duode
que in locis quæ fusè enu
gallicè scriptæ L. 11. cap. 1
pag. 503. 32. Tum ex S. Nilo discip
Epistolâ ad Chariclum Pres
ne 87. Concilii Trullani,
Goarium pag. 890. &c.

Instabis 1°. Pœnitentiari
tâ confessione non tantùm
culta peccata eorum qui de
tiæ publicæ; ergo exaucto
ejusque extincto munere, n
gatio confitendi peccata oc

Resp. nego consequentia
tentiario Sacerdoti tenerent
tes erant, sua tam occulta q
peccata, (aliàs integra non
tamen solus erat præpositus
Fidelium (eorum præsertim

pliciter, sed ea ipsi Pœnitentiario publico confitendi, permanente semper ac pendente obligatione ea confitendi alicui ex aliis Presbyteris ab Episcopo huic muneri præfectis. Et verò post Nectarii decretum, superstitem remansisse in Ecclesia Græcâ confessionis privatæ usum, patet ex Libris Pœnitentialibus Orientalium, præsertim Joannis Jejunatoris coætanei S. Gregorii Magni, Joannis Monachi, qui Basilii discipulus dicitur, Nicephori Cartophilacis, Simeonis Archiepiscopi Thessalonicensis, Gabrielis Philadelphiæ Metropolitæ; ex Arcudio, ex notis Goarii ad Euchologium Græcorum, & ex Leone Allatio Lib. 3. de consensu utriusque Ecclesiæ cap. 9.

Instabis 2°. Nulla fit à Socrate & Sozomeno mentio confessionis alicujus, quæ Pœnitentiarii institutionem antecesserit: hanc tamen omittere non debuissent, si fuisset in usu.

Resp. argumentum istud negativum nullius esse ponderis, tùm quia non postulabat scopus illorum Historicorum, ut agerent de confessione privatâ, sed tantùm de institutione & abrogatione Pœnitentiarii: tùm quia iidem Historici non referunt post decretum Nectarii adhuc in usu remansisse publicam de peccatis publicis pœnitentiam; neque tamen ex eorum silentio benè infertur, talem usum in Ecclesiâ Constantinopolitanâ extinctam fuisse, vel ipso concedente Dallæo.

Instabis 3°. Saltem Eudæmon qui consilium dedit Nectario de abrogando Pœnitentiario, ut consilium suum probaret ejusque levaret invidiam, innuere debuisset satis esse ad Fidelium correctionem, privatam confessionem, si reverâ in usu tunc fuisset: atqui hoc dixisse non legitur; ergo &c.

Socrat. p. 465.

permisit pro arbitrio & pro anim
Sacramentorum communionem a
obligabat lex privata confession

Resp. nego consequentiam. I
cluditur quidem necessitas adeu
lum Pœnitentiarium post decre
non excluditur necessitas secretæ
licet pœnitentes, quibus præfect
tentiarius, ad participationem E
mittebantur, nisi eo permittent
cùm igitur sublatus ille fuit, p
pœnitens pro suâ conscientiâ a
mensam, permanente semper obl
di se clavibus Ecclesiæ, & pecc
Sacerdoti.

Instabis 5°. Socrates Eudæmo
li consilii, eo quòd Christiani su
non essent reprehensuri. Addit S
rem factam inde peccandi licent
inquit, *minora erant peccata, tù*
eorum qui sua ipsi delicta enuntiab

Pag. 727. D.

Resp. nego min. Namque per privatam confessionem sua invicem delicta non coarguunt Christiani, ut omnes norunt; at verò ante abrogatum Pœnitentiarii munus, facile erat unicuique fratris sui scelera redarguere: nam coram tribunali Pœnitentiarii, divini simul & Ecclesiastici judicis, peccatores delatione, accusatione, & testimonio convicti ad pœnitentiam publicam cogebantur, vel anathemate plectebantur; igitur Socrates de Eudæmone conquerebatur, quòd publicam illam morum censuram abrogari voluisset: nec immeritò addit Sozomenus, majorem ex abrogato Pœnitentiario factam esse ad peccandum licentiam; timore enim hujus publici censoris ac publicæ reprehensionis, velut frœno quodam, à peccato cohibebantur Christiani.

Instabis denique: Ex concessis, Nectarius non abrogavit pœnitentiam publicam pro peccatis publicis, quæ in Ecclesiâ Constantinopolitanâ, sedente S.Chrysostomo, & in aliis Orientis Ecclesiis, etiam post decretum Nectarii in usu fuit: non abrogavit quoque confessionem publicam occultorum peccatorum, quia hæc nusquam ullâ lege Ecclesiasticâ præcepta fuit, ut inferiùs ostendemus; sequitur ergo ut abrogaverit confessionem privatam.

Resp. nego consequentiam. Abrogavit enim munus Pœnitentiarii, ut jam dictum fuit; intactis aliis, quæ vel ex præcepto divino, vel ex usu communi Ecclesiæ recepta erant.

Objicies 2°. cum Dallæo L. 4. c. 25. varia S. Chrysostomi testimonia, quibus affirmare videtur sufficere confessionem soli Deo factam, nec opus esse peccata sua Sacerdoti declarare. Ita præsertim Hom. 21. ad populum Antiochenum, nunc Ca-

ionem publicam, quam I
officio Pœnitentiarii abrogave
mentalem & privatam confess

Responsionem hanc sugilla
26. quia nempe Homilias illa
tiâ pronuntiavit sanctus Doct
Diaconus, vel Sacerdos tant
Constantinopoli in Thraciâ, c
cupavit nisi post Nectarium, a
398. Anno enim 381. ad illa
fuerat Nectarius, quam cùm
tenuisset, anno 397. diem ext
dem vel sequenti anno in ejus
est S. Chrysostomus. Non pot
læus, alludere in citatâ Homi
ctarii.

Verùm, etsi concedamus cit
S. Chrysostomo pronuntiatam
antequam creatus esset Episcop
ctè ostendit Dallæus, non pot
alludere ad factum Nectarii. C

cere meritò possumus, Flavianum Episcopum Antiochenum Pœnitentiarium ejusque officium in suâ quoque Ecclesiâ abrogasse; atque S. Chrysostomum à Flaviano in Sacerdotem ordinatum, appositè ad hancce immutationem factam dixisse, soli Deo confessionem esse faciendam, non per exclusionem secretæ, sed publicæ dumtaxat confessionis, aut saltem obligationis se subjiciendi Presbytero Pœnitentiario? Quidquid ergo sit de illâ doctissimorum Cardinalium responsione, à Dallæo certè malè refellitur.

Respondent alii, & quidem ad locum unde petitur Objectio magis aptè & accommodatè, S. Doctorem verba facere ad illuminandos seu baptisandos, quibus sufficit si coram Deo sua agnoscant peccata; ac spem firmam habeant in divinam clementiam, quæ per Baptismum omnia & singula peccata ipsis dimittit. De iisdem qui ad Baptismum accedunt Tertull. L. de Baptismo cap. 20. dicebat, *gratulandum esse, si non publicè confiteantur iniquitates aut turpitudines suas.* Neque enim lege confessionis Sacerdoti faciendæ tenentur, qui Baptismum percipiunt; sed ii dumtaxat, qui post Baptismum peccarunt.

Pag. 231. B.

Instabis: Atqui in aliis locis quam plurimis, quibus certum est S. Doctorem alloqui baptisatos, confessionem soli Deo, per exclusionem Sacerdotis, factam sufficere non rarò affirmat.

Homiliâ 30. sive 5. de incomprehensibili Dei naturâ, *Non te in theatrum*, inquit, *conservorum tuorum duco, neque hominibus peccata revelare cogo; conscientiam tuam expande coram Deo, ostende ipsi vulnera, & ab eo medicamenta postula.... Dic igitur, ut id lucro tibi sit: dic, ut illis hîc depositis,*

T. I. p. 490. D.

illò abeas purus, & à delictis vacuus, & ab intolerandâ promulgatione illâ libereris.

Hom. 56. quæ est 8. nunc 6. de Pœnitentiâ, exponens ista S. Pauli verba, *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo comedat*, sic loquitur: *Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accusationem produxit, non delictorum testes statuit, intus in conscientiâ astante nemine, præter eum qui cuncta videt.*

T. 2. p. 326 A. B.

Hom. 57. seu 9. nunc 3. de Pœnitentiâ, *Deo soli*, inquit, *dic peccatum tuum.... & dimittitur tibi peccatum.*

Ib. p. 300. C.

Hom. 2. in Psal. 50. nunc inter spurias rejectâ, *Peccata tua*, inquit, *ipse commemora, ut ea deleas. At pudet te peccata confiteri? Dic ea quotidie in oratione. Num dico ut ea conservo exponas, qui te probris impetat? Dic Deo, qui iis medetur.*

T. 5. p. 589. A.

Denique, ut alia multa ejusdem ordinis prætermittam, Hom. 4. in Lazarum, *Nihil*, inquit, *tam exitiale peccato, quàm peccati accusatio & condemnatio, cum pœnitudine lachrymisque conjuncta. Condemnasti tuum peccatum? deposuisti sarcinam.... cur igitur te, quæso, pudet, & erubescis dicere peccata tua? Num enim homini dicis, ut te probro afficiat? Num enim conservo confiteris, ut in publicum proferat? Imò verò ei qui Dominus est, ei qui tui curam gerit, ei qui humanus est, ei qui medicus est, ostendis vulnera.*

T. 1. pag. 757. D.

Resp. nego ant. Ad probationem distinguo: soli Deo facienda est confessio, per exclusionem confessionis publicæ palam & coram omnibus faciendæ, concedo: soli Deo per exclusionem Sacerdotis cui secretò aperiantur peccata, iterum distinguo: soli Deo tanquam auctori primario remissionis pec-

catorum, cujus nomine Sacerdos agit, concedo: soli Deo per exclusionem ministerii sacerdotalis, nego. Duplici itaque potissimùm sensu dixit sanctus Chrysostomus, soli Deo, non homini aperienda esse peccata.

Primò, quia publicè non sunt declaranda, tanquam *in theatro*, inquit, *nec ei, qui ea palam exprobret, & probris impetat*; publicam ergo duntaxat confessionem rejicit, non privatam & secretam. Non aliam esse S. Doctoris mentem apertum est ex verbis citatis Hom. 30. 56. secundæ in Psal. 50. & quartæ in Lazarum. Obversabatur oculis S. Doctoris, cùm hæc scribebat, recens Nectarii factum, atque memor scandali, quod ex indiscretâ mulieris confessione ortum fuerat, soli Deo peccata confitenda esse dicit, exclusâ scilicet publicâ, non verò secretâ confessione, ex quâ nullum omnino pœnitenti opprobrium aut detrimentum timendum est.

Secundò, soli Deo confessio fieri dicitur à S. Chrysostomo, tùm quia Sacerdos, non suo, sed Christi, cujus minister est, nomine, eam excipit, veniamque peccatorum dispensat; tùm quia quoad secretum & taciturnitatem attinet, perinde est ac si soli Deo intra conscientiæ arcana fieret; atque inde fit ut apud Veteres confessio aliquando dicatur fieri soli Deo, aliquando Deo & Sacerdoti. Ita in formulâ confessionis S. Fulgentii, apud Menardum in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 225. pœnitens modò Deo, modò Sacerdoti dicitur confiteri; & S. Leo Epistolâ 136. aliàs 80. *Sufficit*, inquit, *confessio illa quæ primùm Deo offertur, tum etiam Sacerdoti.* Et Sacerdotes Græci accedentes ad se pœnitentes sic alloquuntur apud Goarium pag. 679. *Frater, ut quid ad Deum & me*

T. I. p. 719.

procul dubio nec Baptiſmum a
nec Eccleſiæ miniſterium rem

His adde, S. Doctoris inſ
ex citatis locis non poſtulaſſe
feſſione ſacramentali Sacerdoti
5. de Pœnit. adhortatur Fide
ac demiſsè ſentiant; non extoll
Phariſæus ille de quo Lucæ 18
agnoſcant & fateantur peccata.

Hom. 8. de Pœnit. & 2. in
quotidiano conſcientiæ exami
cordis ſui receſſus nullo teſte
nia delicta coram Deo cum dc
tetur, & ſeipſum, juxta præcep
bat. An propterea excludit con
faciendam? minimè. An neceſ
illius mentionem faceret? Qu
commemoranda foret, quoti
vel de examine conſcientiæ,
chriſtianâ aliiſque pietatis ac rel
mo inſtituitur? Argumenta iſ

fessionis sacramentalis nondum instituta erat, concedo: in novâ, nego. Quod verò S. Basilius loquatur de veteri Lege, vel ipsum exemplum Davidis, quem eò loci inducit loquentem, apertè demonstrat.

Objicies 4°. S. Gregorius Nyssenus Epistolâ ad Letoïum, ait avaritiæ peccata fuisse à Patribus prætermissa: at, inquit Dallæus, quâ ratione id potuisset asserere, si viguisset privata confessio & pœnitentia? *L. 4. c. 25.*

Resp. avaritiæ peccata eo sensu à Patribus fuisse prætermissa, quòd nullæ publicæ & canonicæ pœnæ decretæ adversùs illa legantur: loqui enim S. Doctorem eâ in Epistolâ de pœnis publicis & canonicis, vel ipsi testes esse possunt legentium oculi, cùm verò dubium non sit avaritiæ peccatum mortale esse; dubium quoque esse non potest, quin privatâ confessione & pœnitentiâ castigatum sit ab Ecclesiâ, cujus clavibus subjici debet omne peccatum mortale.

Objicies 5°. Origenes Hom. 2. in Leviticum, postquam enumeravit multa veteris Legis sacrificia pro expiandis peccatis, statim inducit aliquos ex auditoribus objicientes: *Meliùs agebatur cum antiquis, quàm nobiscum, ubi oblatis diverso ritu sacrificiis, peccantibus venia præstabatur. Apud nos una tantùm modo venia est peccatorum, quæ per lavacri gratiam in initiis datur. Nulla post hæc peccanti misericordia, nec venia ulla conceditur.* At, inquit Dallæus, si nota fuisset Origeni lex & virtus confessionis sacramentalis, quomodo sic objicientes induxisset; aut saltem quomodo eos non confutasset? *T. 1 p. 67. F.*

Resp. 1°. eos qui apud Origenem sic objiciunt,

Montanistarum erroris fuligine tinctos esse, qui peccata mortalia post Baptismum commissa non posse ab Ecclesiâ dimitti sentiebant. 2°. falsum planè esse quod supponit Objectio, nempe Origenem ejusmodi hominès non confutasse. In eâ enim ipsâ Homiliâ citatâ, inter varios modos quibus in Lege Christi venia peccatorum obtinetur, expresse meminit pœnitentiæ & confessionis quæ fit Sacerdoti. *Est*, inquit, *adhuc septima, licet dura & laboriosa, per pœnitentiam remissio peccatorum, cùm lavat peccator in lachrymis stratum suum....& cùm non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum.*

Ibid. p. 61. G.

Objicies 6°. Multi ex SS. Patribus affirmant, per contritionem, nullâ prorsus factâ mentione oralis & sacramentalis confessionis, peccata dimitti. Ita SS. Hilarius in Psal. 51. Basilius in Psal. 57. Ambrosius L. 10. in Lucam c. 22. Maximus Taurinensis Hom. 5. de pœnitentiâ Petri, Augustinus in Psal. 31. &c.

Resp. sanctos illos Patres loqui de contritione perfectâ, cujus hæc virtus est, ut peccata deleat, sicut nos supra Qu. 4. Art. 2. docuimus. In hac verò contritione includi votum seu desiderium confessionis sacramentalis, post institutionem eius à Christo factam, affirmat Concilium Trid. Sess. 14. c. 4. cujus verba laudavimus ejusdem Quæstionis 4. Art. 4. Neque mirum Dallæo videri debet, quòd mox appellati Ecclesiæ Doctores confessionis oralis & sacramentalis mentionem his in locis non fecerint: non postulabat enim eorum institutum, siquidem de pœnitentiâ Davidis & S. Petri verba faciunt, quibus illa confessio necessaria non fuit, cùm instituta non esset.

Objicies 7°. Nullâ primis sæculis lege adstricti

leguntur

leguntur Fideles ad sua Sacerdotibus confitenda peccata, priusquam ad sacram mensam accederent: quod probat Dallæus.

I°. Quia initio nascentis Ecclesiæ Christiani omnes, ex Catechismo Concilii Tridentini, quotidie sacræ mensæ participes erant; & cùm his temporibus paucissimi essent ministri, nemo sibi fingere potest singulos peccata sua confiteri solitos ante perceptionem Eucharistiæ.

II°. Quia S. Cornelius apud Euseb. L. 6. Hist. c. 43. narrat de Novatiano, illum singulos ad Eucharistiam accedentes, eorum manibus apprehensis sibi sacramento obstrinxisse his verbis: *Jura mihi per corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, te nunquam meas partes deserturum, nec ad Cornelium reversurum.* At si mos tunc fuisset Fideles privatim Sacerdotibus confiteri, facilè fuisset secretò juramentum hoc extorquere. Pag. 245 B.

III°. SS. Clemens Alexandrinus L. 1. Stromatum, Chrysostomus Hom. de jejunio sive 8. de Pœnit. Origenes Tomo 28. in Joan. & alii non pauci, unumquemque permittunt suæ conscientiæ ut accedat ad Eucharistiam.

IV°. Quia vel ipsi Patres Concilii Cabillonensis anni 813. cùm de prævià ad Eucharistiam dispositione loquuntur, nullam prorsus faciunt sacramentalis confessionis mentionem, ut videre est ex Can. 46. cujus titulus est, *De discretione adhibendâ in perceptione Eucharistiæ.* T 7. Conc p. 1282. E.

Resp. nego ant. Lex enim illa continetur & in institutione Pœnitentiæ, & in hoc Apostoli mandato, *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Nec verò est quod Dallæus, aut exempla, aut expressa testimonia trium priorum sæculorum, con- 1. Cor. 11. v. 28.

tur, nec exempla, nec tam exp
ſtimonia moroſè debent exigi
ſunt, nec ea referri neceſſe vi
primi Chriſtiani attenti magis
ſanguine ſuo defendendæ & pr
ni, quàm ſcripto conſignandis
fidei Chriſtianæ officiis quæ uſ

Ad primam probationem: C
eos tantùm obſtringat qui alic
ti ſibi conſcii ſunt, mirum no
deles, qui tam ſanctam & inn
vitam, non legantur ad remedi
ties confugiſſe, quoties ad ſac
debant.

Ad ſecundam: Gratis fingit
rum fuiſſe Novatianum quod ſ
ſcandalo remotius: qui project
audaciam noverit ex ejus factis,
non ariolabitur. Deinde & jurar
do, fecit quod ad rem ſuam e
ita majus erat vinculum, quo il
bat jurisjurandi ...

Ad tertiam : Citati scriptores unumquemque Fidelium conscientiæ suæ permittunt, quantùm ad examen & judicium de animæ suæ statu, de præparatione suâ, vel indignitate ad percipiendam Eucharistiam; non verò quantùm ad officium expiandi delicta sua ante communionem, independenter à ministerio Sacerdotum, quibus noverant concessam à Christo dimittendi peccata auctoritatem.

Ad quartam :. Non meminit quidem expressè eo in Canone confessionis sacramentalis Concilium Cabillonense, eam tamen indicasse videtur *nomine purificationis animæ*, quam Eucharistiæ docet esse præmittendam : & aliunde Can. 33. cujus titulus est, *Quòd Deo & Sacerdoti confitenda sint peccata*, confessionis usum receptum significat; quamquam observet eâ ipsâ ætate fuisse ab aliquibus impugnatam ejus necessitatem.

T. 7. Conc. p. 1279. A.

Objicies 8°. Venerabilis Beda, qui octavo floruit Ecclesiæ sæculo, non agnovit necessariam pro omnibus omnino mortalibus peccatis expiandis confessionem Sacerdotibus factam : Libro enim 5. in Lucam cap. 69. docet non alios Fideles debere confiteri Sacerdoti, quàm qui lepræ spiritualis immunditiâ laborant; hoc est, vel hæreticâ pravitate, vel judaïcâ perfidiâ, vel superstitione gentili, vel etiam schismate fraterno : cætera autem vitia Sacerdotis absolutione non egere.

T 5. Oper. p. 421.

Resp. mentem Venerabilis Bedæ esse, ut qui mox dictis vitiis sunt infecti, debeant ad Ecclesiam redire, atque palam & publicè ejuratis erroribus, vel suscepto Baptismate, vel schismate abdicato, testentur se fidei & unitati Ecclesiæ adhærere publicâ professione & Sacramentorum communione : *Cætera verò crimina*, inquit, *Dominus per se ipsum*

Ibid. n. 40.

Ibid. n. 50. missum, *ut illo*, inquit, *Sacer*
siâ constitutum est, Sacramentu
peret, & verus ejus approbare
non potest per seipsum Dominu
ut ipsa societas congregatorum,
in invicem atque communican
nam, in omnibus quæ dicuntur
Sacramentis, tanquam unam
obducat.

Quòd verò Beda usum & nec
nie Sacerdoti faciendæ agnove
Commentario in Epistolam S.
ba; *Confitemini alterutrum pecc*
Ibid. p 959. n. 50. inquit, *sententiâ debet esse disc*
leviaque peccata alterutrum co
mur, eorumque quotidianâ creda
ri. Porro gravioris lepra immun
Sacerdoti pandamus, atque ad ej
ter & quanto tempore jusserit,
Adde Librum pœnitentialem ip
fertur in fine Tomi 8. ejus Oper
tes monet quantâ cum discreti...

recentiores auctores Latinos recenseri inter quotidianos pietatis & religionis actus ; apud Veteres nunquam. Solent pariter omnes Fideles, cùm graviter ægrotant, peccata confiteri Sacerdoti; de veteribus Fidelibus nihil tale legitur, quamquam habeamus descriptam in veteribus monumentis vitam & mortem multorum Sanctorum.

Quin in multis differt confessio hodierna, ab eâ quæ nono etiam sæculo ab aliquibus observabatur.

I°. Persuasum erat tunc temporis, confessionem soli Deo factam sufficere. Ita sensisse multos, testantur Alcuinus Epistolâ 71. Haymo Halberstatensis in Evangelia, Dominicâ 15. post Pentecostem, & Concilium Cabillonense II. an. 813. Can. 33. quos gravi censurâ non perstringunt. Notat idem Concilium, eos qui confessionem Sacerdoti factam admittebant, non tamen existimasse omnia peccata in eâ esse aperienda: imò vel ipsi hujus Concilii Patres eodem Canone affirmant, *confessionem quæ Deo fit, purgare quidem peccata; eam verò quæ fit Sacerdoti, docere qualiter ipsa purgentur peccata*: & Can. 32. octo solùm enumerant vitiorum species, de quibus interrogantur Fideles.

T. 7. Conc. p. 1279. B.

Ibid. pag. 1278. E.

II°. In antiquis Libris pœnitentialibus & Ritualibus sacramentariis noni sæculi & præcedentium temporum, non legimus Sacerdotem pœnitentes à peccatis absolvisse, & pronuntiasse verba ista, quæ hodie solemnia sunt, *Ego te absolvo à peccatis tuis*; sed humili prece ac supplicatione veniam ipsis à Domino poscebat. Imò & ex S. Thoma Opusculo 22. discimus, quemdam Doctorem hac de re cum eo contendisse & affirmasse, formam absolutionis esse deprecatoriam, & vix ab annis 30. formam illam absolutam inductam fuisse & usurpatam.

III°. Etiam post nonum sæculum usque ad decimum tertium, plures Catholici scripserunt confessionem soli Deo factam, ad obtinendam veniam peccatorum sufficere.

Ita Magister Sententiarum L. 4. dist. 17. litt. C. ubi propositâ hac quæstione, utrum sufficiat peccata confiteri soli Deo, an verò oporteat confiteri & Sacerdoti, sic statim ait: *Quibusdam visum est sufficere, si soli Deo fiat confessio, sine judicio sacerdotali & confessione Ecclesiæ.* Et mox eorum fundamenta exponit, tùm addit: *His auctoritatibus innituntur: Dicunt enim, quòd si quis timens detegit culpam suam apud homines, ne inde opprobrio habeatur, vel alii suo exemplo ad peccandum accingantur, & ideo tacet homini, & revelat Deo, consequitur veniam.*

Gratianus pariter Decreti 2. part. dist. 1. de Pœnit. causâ 33. quæst. 3. occasione mulieris quæ crimen suum Deo tantùm confessa dicebatur, quærit, an solâ confessione cordis crimen deleri possit. *Utrum*, inquit, *solâ cordis contritione & secretâ satisfactione, absque oris confessione quisquam possit Deo satisfacere.* Duas, quæ tunc vigebant, opiniones refert: alii quippe asserebant, alii verò negabant solâ confessione cordis sine oris confessione Sacerdoti factâ, peccata deleri posse. Expensis & æquâ lance libratis hinc & inde momentis, nihil pronuntiat, sed lectori reservat judicium. *Quibus auctoritatibus*, inquit, *vel quibus rationum firmamentis utraque sententia... innitatur, breviter exposuimus: cui autem harum potius adhærendum sit, lectoris judicio reservatur; utraque enim fautores habet sapientes & religiosos viros. Unde Theodorus Cantuariensis Episcopus ait in Pœnitentiali suo: Quidam Deo solum-*

Decr. Grat. pag. 2184.

Ib. p. 2253

confiteri debere peccata dicunt (ut Graci,)
m verò Sacerdotibus (ut tota ferè sancta Eccle-
Quod utrumque non sine magno fructu fit intra
m Ecclesiam: ita dumtaxat ut Deo, qui remis-
peccatorum, peccata nostra confiteamur; &
erfectorum est....sed tamen Apostoli institutio
sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata
....Confessio itaque qua soli Deo fit (quod est
um) peccata purgat: ea verò qua Sacerdoti fit,
qualiter ipsa purgentur peccata. Deus namque
s & sanctitatis auctor....plerumque hanc pra-
invisibili administratione; plerumque medico-
peratione.

d & post tempora Innocentii III. auctoris De-
lis, *Omnis utriusque sexûs*, in Concilio Latera-
an. 1215. Semeca Glossator Gratiani in titu-
le Pœnit. dist. 2. ait, *meliùs dici confessionem*
utam fuisse à quadam universali Ecclesia tradi-
, potiùs quàm ex novi & veteris Testamenti au-
te.

eandem sententiam venit Michael Bononien-
qui floruit an. 1378. sub Urbano VI. & Mi-
fuerat generalis Carmelitarum, in Psal. 29.
cribit, *confessionem ad obtinendam veniam pec-*
m necessariam non esse. Denique Petrus Oxo-
is Theologus Salmaticensis idem asseruit.

esp. istas Dallæi observationes, quæ argumen-
gativo nituntur, levioris esse momenti. Ex
nsione ad superiorem Objectionem patet, cur
am frequens occurrat apud Veteres confessio-
idelium mentio, sive in decursu vitæ, sive in
is periculo: quamquam usum illum in articu-
ortis clarè designent & S. Ambrosius in Ex-
tione ad pœnitentiam, cùm ait debere *homi-*

... pœnitentiæ publi...
de privatâ perinde ac de public...
quitur sanctus Doctor.

Ad primum: Non negamus...
extitisse, qui necessitatem co...
faciendæ in dubium revocaver...
ritas dogmatis Catholici detrim...
teſt? minimè profectò: verita...
eſt & immutabilis, cui nemo p...
non ſpatia temporum, non inter...
privilegia perſonarum. Errarunt...
manum eſt; at ſine notâ hæreſ...
Eccleſia quæſtionem hanc clarè ...
rat: unde etſi ab aliis paſſim O...
tur, non tamen ut Hæretici ab i...
duriori cenſuræ notâ perſtringun...
noni ſæculi Scriptores citati, A...
Patres Concilii Cabillonenſis, ...
tem confeſſionis ſuo tempore rec...
probant.

Quid ad Cabillonenſe Concili...
diximus initio hujus diſputation...

iscrimen inter confessionem hodiernam, & eam
uæ nono sæculo erat in Ecclesiâ solemnis, quia
ab utrâque formâ eadem retinetur fides: Græci
. g. utuntur adhuc formâ deprecatoriâ; & quidem
alidâ & legitimâ.

Ad tertium: Jam agnovimus à nonnullis, ætate
Magistri, impugnatam fuisse confessionis necessi-
atem; verùm à cæteris Theologis repressi illi fuê-
e, ab ipso imprimis Magistro, qui expressè osten-
it non sufficere soli Deo confiteri. Citatâ distin-
tione 17. litt. D. *Ex his aliisque pluribus*, inquit,
indubitanter ostenditur, oportere Deo primùm, &
deinde Sacerdoti offerre confessionem; nec aliter posse
perveniri ad ingressum paradisi, si adsit facultas.

Verba Magistri.

Ad Gratianum.

Respondent 1°. nonnulli, auctoritatem Gratiani
on tanti esse ponderis, ut in re facti, testimonium
jus præponderare debeat. 1°. quia sine delectu
multa interdum ex SS. Patribus testimonia ultro ci-
roque, & pro affirmante & pro negante senten-
â profert. Exemplo sit S. Ambrosius, quem ali-
uando pro necessitate confessionis, aliquando con-
ra necessitatem illam, commemorat. 2°. illi *sa-*
pientes ac religiosi viri, quos Gratianus innuit ad-
ersatos fuisse necessitati confessionis, vel illi ipsi
unt SS. Patres, quorum nonnulla profert testimo-
ia; vel Scriptores suæ ætatis. Si primos intellexit,
raviter deceptus est, nec eorum mentem satis est
assecutus: errori locum fortè dedit, quòd in frag-
mentis quibusdam seu Canonibus excerptis, ut falsò
putabat, ex Pœnitentiali Theodori Cantuariensis,
egisset: *Quidam Deo solummodo confiteri debere pec-*
cata dicunt, ut Græci. at postrema ista verba non
xtant in prædicto libello pœnitentiali. Si verò per

runt, ut Godefridus, Petrus D
dus, Petrus Cluniacensis, Hug
ctorini, Magister Sententiarum

Respondent 2°. alii cum SS. T
tura & Antonino, mirum videri
jus ætatis (Gratiani) Scriptor
confessionis adversati fuissent,
nondum solemni decreto defini

Respondent 3°. multi, & quid
num non de præcepto, seu nece
loqui, sed de ipsius efficaciâ, seu
peccata dimitteret, vel supponere
tritionem. Duplex scilicet hîc qu
fessionem: una inter Catholicos
necessaria sit jure ac præcepto div
tingit Gratianus: altera inter Th
poris agitata, spectat effectum seu
confessionis, an scilicet peccata
per contritionem dimissa suppo
mus antea, pervulgatam illâ æta
& aliorum sententiam, qui perfe

ciperet. Illa ipsa est postrema opinio de quâ loquitur Gratianus loco citato, ut apertè constat tùm ex ipsomet titulo quæstionis, *An solâ contritione cordis, absque oris confessione quisquam possit Deo satisfacere*: tùm ex testimoniis Scripturæ quibus utitur, & exemplis quæ laudat, leprosi, qui mundatus fuit, antequam se Sacerdoti ostendisset; Lazari, qui ad vitam revocatus est, antequam à discipulis solutus fuisset; Abrahami, qui justus erat ante Circumcisionem: tùm denique ex iis quæ Gratianus infert ex testimoniis SS. Patrum quæ protulit. *Luce clarius constat*, inquit, *cordis contritione, non oris confessione peccata dimitti*. Rursus.... *Ostendens*, inquit, *in contritione cordis non in confessione oris, peccata dimitti*. Iterùm: *Ex quo datur intelligi quòd, antequam Sacerdotibus peccata nostra confiteamur, à leprâ peccati mundamur*. Denique: *Patet*, inquit, *quòd antequam quisque confiteatur peccatum, per gratiam internæ compunctionis absolvitur*.

Pag. 2200. *Pag. 2201.* *Pag. 2204.* *Ibid.*

Quantùm verò ad Glossatorem Gratiani, respondeo tanti non esse ejus auctoritatem, ut eâ moveamur: in plerisque lapsus ille fuit, & idcirco emendandus & corrigendus, sicut admonent Editores Gratiani in præfatione. Petrus verò de Osma ob istum errorem à Sixto IV. damnatus est an. 1478.

Proponuntur & solvuntur nonnullæ quæstiones circa obligationem confitendi peccata ex jure ac præcepto divino.

Quæres 1°. quosnam obstringat divinum confessionis faciendæ mandatum.

Resp. omnes adultos qui post Baptismum in mortale aliquod peccatum lapsi sunt.

Ratio est, quia eos dumtaxat obstringit manda-

tum confessionis, qui solvi possunt vel ligari ab Ecclesiâ: atqui soli adulti baptisati qui post Baptismum lapsi sunt in aliquod mortale peccatum, solvi possunt, vel ligari ab Ecclesiâ. 1°. soli adulti baptisati, quia in Infideles nondum baptisatos nihil juris habet Ecclesia: unde confessio illa peccatorum quæ à Catechumenis ad Baptismum accedentibus aliquando facta legitur, nec sacramentalis erat, nec distincta & absolutè necessaria singulorum peccatorum enumeratio; sed generalis dumtaxat, libera, ad Baptismi gratiam percipiendam præparatoria. 2°. soli adulti lapsi post Baptismum in aliquod mortale peccatum, obstringuntur lege confessionis; quia solum mortale peccatum est materia necessaria confessionis: peccata siquidem venialia aliis remediis expiari possunt & remitti.

Quæres 2°. quo tempore obliget divinum confessionis præceptum, vel per se, vel per accidens.

Resp. 1°. præceptum illud non obligare per se statim à perpetrato peccato. Ratio est, quia præcepta affirmativa non obligant pro omni omnino tempore: inde est quòd Ecclesiasticum confessionis præceptum, quod est determinatio divini, quoad tempus, non obstringit nisi semel in anno. Et verò major non potest esse obligatio confessionis post commissum peccatum, quàm contritionis: atqui, ex dictis antea, præceptum contritionis non obligat statim ab ipso patrato peccato. Per accidens tamen, ratione alterius, obligat lex confessionis, eos nimirum qui vel Missam celebrare, vel ad sacram mensam accedere volunt.

Resp. 2°. præceptum divinum confessionis per se obligare, ubi probabile est periculum mortis. Ratio

est, quia vel nunquam obligat, quod certè erroneum foret asserere; vel saltem in articulo mortis, quo præsertim tempore tenetur quilibet salutis animæ suæ curam gerere.

Dixi, si probabile sit mortis periculum: in levioribus enim morbis, ex quibus nullum timeri prudenter potest periculum mortis, non videtur urgere præceptum illud.

Inde sapienter cautum est SS. Pontificum Decretis, ut cùm medici ad curam morborum corporis advocantur, debeant priùs ægros monere de confessione faciendâ, quàm se ad morbi curationem accingant. Ita Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. an. 1215. Pius V. in Bullâ, *Super gregem*, ubi prohibet medicis visitare infirmum tertiâ die, nisi confiteatur, aut confessionem differat ex consilio Sacerdotis; vetatque eos ad Doctoratum admitti, nisi solemniter jurent se id servaturos. Clemens V. in Concilio Ravennatensi II. anno 1311. Rubricâ 15. Has Constitutiones renovarunt S. Carolus Borromæus in I. Concilio Mediolanensi an. 1500. Constitutionum parte 2. Concilium Bituricense an. 1584. titulo 21. de Pœnitentiâ & ejus partibus Can. 14. Concilium Aquense anno 1585.

Quæres 3°. vtrum in mortis periculo constitutus, qui post diligens examen suæ conscientiæ cognoscit se aliquorum dumtaxat peccatorum venialium reum esse, teneatur ea confiteri Sacerdoti.

Resp. non teneri per se & absolutè, quia sunt alia remedia pro peccatis venialibus: teneri tamen per accidens. 1°. ratione scandali, quod oriri inde posset. 2°. ad vitandum peccatum præsumptionis. 3°. ne seipsum decipiat, nimiùm sibi blandiendo;

... per se obliget confessioni

Resp. affirmativè: tùm quia ... tiva præcepta non tantùm obli... cessitate, sed etiam cùm probab... rum observatio necessaria. At ... periculum necessaria judicatur c... talis peccatorum: neque enim ... Christum Dominum voluisse ut l... stringat in solo mortis articulo; ... ut homo in gratiam redeat cum ... per mortale peccatum: at cùm sa... minem mortaliter peccare, & ... tionis in malo timeri debeat, si ... affectu mortalis peccati, hinc ... tur sæpius in vitâ obligare confe... Ecclesiæ lege ac mandato quotan... illa est: an verò sæpius etiam in ... judicabit vir prudens & pius.

Quæres 5°. utrum præcepto co... tur Fideles, cùm justa est timen... vium peccatorum subrepat oblivi...

Resp. affirmativè. Debet quipp... tùm in se est, efficere ut integr... confessio: cùm igitur ...

Quæres 6°. utrum jure divino necessaria sit confessio ei qui vult accedere ad Sacramentum Eucharistiæ.

Resp. affirmativè. Tùm quia disertè Apostolus ait: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane ille cedat.* Tùm quia ita expresse Conc. Trid. Sess. 13. Can. 11. *Ne tantum*, inquit, *Sacramentum, indignè, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habitâ copiâ Confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

1. Cor. 11. v. 28.

T. 14. Conc. p. 809. D. E.

ARTICULUS III.

De præcepto Ecclesiastico confessionis.

Celebre confessionis semel in anno faciendæ Decretum emisit Concilium Lateranense IV. an. 1215. sub Innocentio III. Can. 21. cujus hæc verba sunt: *Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum: nisi fortè de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab Ecclesia ingressu arceatur, & moriens christianâ careat sepulturâ....*

T. 11. Conc. p. 172. E.

quis nempe intelligendus sit e
Sacerdos.

Quis sit in mente Concilii La
Sacerdos. Aperitur quæstioni
recensentur opini

Sacerdos proprius dici potest
tur aut alieno, aut communi.

Sacerdos proprius, quatenu
ille est qui ordinariam & imm
ctoritatem in plebem sibi subjec
mus Pontifex in toto Orbe chr
in suâ Diœcesi, Parochus in suâ
posito, Sacerdos alienus ille dic
sui status auctoritatem habet
bem christianam; tales sunt regu
Sacerdotes qui nulli Ecclesiæ titu
ralis astricti sunt. Sacerdos prop
habet & ordinationi suæ vel titu
xam auctoritatem regendi Fidel
alienus delegatam duntaxat & e

Sacerdos proprius, prout com
ille est, qui usu & praxi quotidia

idelium cura incumbit, nec solet usu communi & rdinario Sacramenta ipsis dispensare, qualis est . Pontifex in totâ Ecclesiâ, & Episcopus quilibet 1 suâ Diœcesi: quamquam enim jure sibi proprio, c auctoritate à Christo acceptâ potestatem haeant excipiendi Fidelium confessiones, & Sacranentum Pœnitentiæ ipsis administrandi, gravioriius tamen curis occupati, inferioribus Parochis lispensationem hanc relinquunt.

Quæstionis ergo status est, quo sensu debeat intelligi in Canone Lateranensi, *proprius Sacerdos* ui semel in anno confitenda esse peccata decernit: n proprius, per oppositionem ad alienum; ita ut xcludantur tantùm ii qui nullam habent auctoritem sive ordinariam sive delegatam à Superiori xcipiendi Fidelium confessiones: an verò proprius er oppositionem ad communem; ita ut ad solum 'arochum, & eos quos ipse advocat, pertineat jus c auctoritas audiendi confessionem illam paschaem, & ita excludantur S. Pontifex, Episcopi, & li omnes quibus hac in parte vices suas committe: voluerint; adeo certè ut præcepto Ecclesiastico onfessionis annuæ non satisfaceret, qui vel S. Pontifici, vel Episcopo suo, aut Pœnitentiario ab illo esignato sua confiteretur peccata. Hinc & inde raves angustiæ.

Si enim dixeris, eo in Canone proprium Sacerlotem opponi communi, læsa videntur jura S. Pontificis & Episcoporum, qui procul dubio Superiores sunt Parochis, quique à Christo acceperunt, vi Ordinationis suæ, potestatem dimittendi peccata. Si verò dixeris opponi alieno, & eos dumtaxat excludi qui nullam habent sive ordinariam sive delegatam auctoritatem, inutilis prorsus & il-

.... habent aut propriam auctoritatem.

Difficultatem augent non | pantes diversis temporibus S tutiones, quibus vel concec gularibus facultatem excipit siones, quarum Constitution legere poteris apud Launoïu circa Canonem, *Omnis utriu* difficultatem non attigit nec Tridentinum, quamquam Fe hementi Oratione insurrexiss larium pro excipiendis Fidel sicut narrat Palavicinus L. 7. dentini cap. 4. Sessione etenin asserit, *Concilium nempe Later Christi Fideles confiterentur, q sarium & institutum esse intell tum divinum confessionis adimp* 8. ejusdem Sessionis, anathemat gant *Fideles utriusque sexûs, Lateranensis constitutionem, sem fiteri peccata*, nullâ injectâ pro tione.

T. 1. p. 639. n. 12.

T. 14. Conc. p. 819. B.

Ib. p. 824. E.

ligi volunt Parochum, ut excludantur & S. Pontifex, & Episcopi, qui non tantùm aliis non possunt delegare facultatem excipiendi paschalem confessionem, sed nec ipsi, contradicente vel invito Sacerdote Parochiali, eam per se exercere valeant, *cùm non sint proprii Sacerdotes, nisi quoad Sacramenta Confirmationis & Ordinis, & quoad casus quos sibi reservant; jus verò omne administrandi Sacramentum Pœnitentiæ ad solos Parochos pertineat.* Verba sunt Auctoris Libri cujusdam anonymi contra auctoritatem Episcoporum, quem Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1655. censurâ suâ confixit.

Ita jam pridem docuerant nonnulli Doctores Parisienses cum Guillelmo de sancto amore, quorum ista propositio, *Regulares de licentiâ vel commissione R. Pontificis, seu Diœcesanorum Episcoporum, prædicationis exercere officium & confessiones audire non valent*, damnata fuit ab Alexandro IV. S. Pontifice an. 1255. Et anno sequenti, misit idem S. Pontifex ad Parisiensem Episcopum indiculum aliquarum propositionum, quas Odo Duacenus Parisiensis Theologus, & Christianus Bellovacensis Canonicus Lutetiæ palam pronuntiare deberent, quas inter hæc erat, *Quòd Pontifex, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Diœcesibus possent dare Regularibus licentiam prædicandi & confessiones audiendi, etiam sine consensu inferiorum Sacerdotum, vel Rectorum Ecclesiarum, cùm viderint expedire.*

Jam anno 1252. dubium istud moverant nonnulli, de quo consulta est sacra Facultas Parisiensis, nempe, *utrum, Sacerdote Parochiali contradicente vel invito, parochianus ejus Domino Papa seu Pœnitentiariis suis, vel Episcopo aut Pœnitentiariis*

qui est Parochialis Curatus; *i*
facere, *quia implicat contrad*
positionem damnavit an. 1321
Pontifex, & ipse de Poliaco t

Sunt inter defensores hujus
existimant posse quidem S. Por
dine suæ potestatis, dispensar
nensi, & dare, cui voluerit, fa
annuam Fidelium confessioner
id non posse, cùm ad eos non p
lege latâ per Concilium genera
à proprio & inferiori Parocho p
existimant, ut validè confessior
sanorum excipiant. Sententiam I
dus de mediâ villâ in 4. dist. 17
hoc nixi fundamento, tam S.
Episcopos adstrictos esse legibus
neralium, existimant penes eos
à Canone Lateranensi; adeoque
licentiâ proprii Parochi, pascha
delium confessionem. Eò tendere
in suâ Dissertatione de Canone,
sexûs.

Secunda sententia . . .

fuit Frater Joannes Gorellus Minor, cujus doctrinam notavit sacra Facultas Parisiensis anno 1408. & Frater Claudius Cusinus Prædicator, quem eadem Facultas an. 1516. repressit. 2°. Regulares qui sua habent à SS. Pontificibus privilegia, posse Fidelium confessiones quolibet anni tempore excipere, etiam non obtentâ licentiâ & approbatione Episcoporum. Ita propugnarunt nonnulli Regulares Andegavenses, quos & Alexander VII. anno 1659. & Episcopi Gallicani in Comitiis generalibus an. 1656. gravi censurâ confixêre: certum enim est omnia Regularium privilegia ad terminos & limites Concilii Tridentini revocata jam esse, ut dicemus Qu. 10. Art. 3. hujus Tractatûs, cùm de approbatione Episcoporum necessariâ Sacerdotibus ad excipiendas Fidelium confessiones disputabimus.

Tertia itaque sententia, inter extremas quasi media, eorum est qui putant 1°. Concilium Lateranense usu communi ac recepto per proprium Sacerdotem intellexisse Parochum, qui solet ex officio Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta suis parochianis dispensare. 2°. noluisse Concilium quidquam derogare juribus S. Pontificis & Episcoporum, quos sub appellatione etiam proprii Sacerdotis contineri quoque non ignorabat; quique possunt, vel per se ipsos, vel per delegatos, suorum Fidelium confessiones excipere.

Hujus tertiæ sententiæ defensores hæc tanquam certa & explorata habent.

I°. Parochum usu communi ac recepto proprium appellari Sacerdotem.

II°. Parochos, quamquam juris sint divini, inferiores esse Episcopis.

IV. posse a S. Pontificem
jure suo, quibus voluerint idone
regularibus sive sæcularibus, d
piendi Fidelium confessiones.

V°. eas SS. Pontificum Co
indulgent Regularibus facultat
siones, etiam sine licentiâ & ap
porum, quales editæ sunt ab A
1256. Clemente IV. an. 126
an. 1295. Benedicto XI. an.
Concilium Tridentinum abrog
se; neque posse amplius in quæ
versiam adduci, an necessaria
scoporum approbatio, ut valid
delium confessiones: illam eni
riam esse, ac posse Episcopos
vel denegare, vel ad tempus l
non fatetur.

VI°. privilegia, quibus SS
dunt Regularibus facultatem i
restrictam tempore excipiendi
effectum suum sortiri, si acced
probatio, quæ si indefinita pari
tate, confessio paschalis his Re

dubitari etenim non potest, ut jam dictum est, quin Episcopi jus habeant limitandi ad certum tempus approbationem suam, & excipiendi tempus ipsum Paschale, si voluerint: jus illud apud nos certum & inconcussum est. Utrum verò expediat Episcopos hoc suo jure uti, & in approbatione Regularium excipere tempus Paschale, res est prudentiæ, œconomiæ & charitatis, cujus leges ipsis præscribere nostrum non est, à quibus debemus eas accipere: norunt illi, multa esse licita, quæ non expediunt; sibique à Christo Domino datam auctoritatem, non in destructionem, sed in ædificationem.

VII°. Jura Parochorum servanda esse, atque eorum consensum rogandum ab iis qui alieno Sacerdoti confiteri voluerint, juxta præscriptum Lateranense: atque ut unicuique quod suum est reddatur, & quâ fieri potest faciliori & tutiori ratione componatur vetus istud dissidium inter Parochos, Episcopos, & Regulares pro confessione paschali, optimum istud perpetuæ concordiæ vinculum futurum nobis videtur, si Episcopi ex unâ parte in Litteris suis approbationis clausulam istam semper inserant, *de consensu Parochorum*; & Parochi ex alterâ, quasi ex publico quodam condicto, eo ipso consensum suum dedisse censeantur Regularibus ad excipiendam paschalem suorum parochianorum confessionem, quo approbati illi sunt sine ullâ limitatione ab Episcopis. Ita suum unicuique jus servabitur, sedabuntur conscientiarum scrupuli, lites evanescent & pax Christi vincet in cordibus omnium.

VIII° denique, eas SS. Pontificum Constitutiones quæ à facultate, quam conferunt Regularibus, audiendi confessiones, excipiunt tempus Paschale,

quales sunt Innocentii IV. an. 1250. Martini IV. an. 1281. Benedicti XI. an. 1304. Sixti IV. an. 1478. Innocentii VIII. an. 1490. nullum inferre præjudicium auctoritati aliorum SS. Pontificum, in concedendâ Regularibus licentiâ audiendi paschalem confessionem, accedente Episcoporum approbatione. Ita Joannes XXII. an. 1321. Alexander V. an. 1409. Leo X. an. 1516. Clemens VIII. an. 1592. Innocentius X. an. 1649. Alexander VII. an. 1659. Clemens IX. an. 1670. quorum Constitutiones cum aliis mox dictis conciliari possunt. Dici quippe non immeritò potest, priores Constitutiones attendisse dumtaxat ad usum ordinarium & communem; & per *proprium Sacerdotem* intellexisse Parochum, qui ex usu & praxi quotidianâ Sacramentum Pœnitentiæ dispensat, salvo tamen jure S. Pontificis & Episcoporum: posteriores verò attendisse ad illud jus S. Pontificis & Episcoporum.

His ita præmissis, sit

CONCLUSIO.

Proprius Sacerdos in Canone *Omnis utriusque sexûs*, est Parochus, salvo tamen jure S. Pontificis & Episcoporum.

Probatur prima pars.

1°. Quia eodem sensu usurpatur proprius Sacerdos Can. 21. quo Canone 32. at in hoc postremo Canone proprius Sacerdos est ipse Parochus. Postquam enim Patres cuilibet Parochiali Presbytero assignandam esse decreverunt sufficientem ex Ecclesiæ proventibus portionem, sic addunt: *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem, de proventibus Ecclesiæ, quæ curam proprii Sacerdotis*

T. 11. Conc. p. 184. D.

libet habere, pensionem alii quasi pro beneficio conferre præsumat. Nemo non intelligit proprium eò loci Sacerdotem esse ipsum Parochum, cujus est usu & praxi communi dispensare parochianis suis sacramenta, cui eam ob causam decimas solvere illi tenentur.

Probatur 2°. ex duplici causâ quæ locum & occasionem dedisse videtur Canoni Lateranensi.

Prima videtur fuisse abusus avaritiâ nonnullorum Parochorum invectus. Cùm enim Fideles solerent iis Parochis decimas solvere, à quibus Sacramenta tempore Paschali percepissent, nonnulli Parochi extra limites suæ Parochiæ excurrentes, alienos parochianos, lucri desiderio ad se pertractos, ad paschalem communionem admittebant: unde rixæ ac discordiæ circa decimas, quas ab iisdem Fidelibus varii Parochi exigebant. Abusum hunc jam compresserat anno 797. Theodulphus Aurelianensis Episcopus in suo Capitulari cap. 14. *Nullus Presbyter*, inquit, *Fidelibus de alterius Presbyteri Parochiâ persuadeat, ut ad suam Ecclesiam concurrat, relictâ propriâ Ecclesiâ, & suas decimas sibi dent.* Eandem disciplinam promovent Capitularia Regum nostrorum L. 7. c. 48. & 68. Abusus ille multùm invaluerat in Hispaniâ, quem Concilium Palentinum an. 1322. Can. 10. repressit, urgente Guillelmo Sabinensi Episcopo Cardinali Sedis Apostolicæ in Hispaniâ Legato: verba Canonis lege Tomo 11. Conc. pag. 1692. Ut igitur Ecclesia huic incommodo & abusui occurreret, Parochias in certos limites distribui curavit; atque voluit ut parochiani suo proprio Sacerdoti, hoc est Parocho, sua semel in anno confiteantur peccata, & Eucharistiam ab eo percipiant, cui decimas ex

T 7 Conc. p. 1139. D. E.

Palencia in Castella vetere.

...... nunc habet p
Parochiis; & Canon sequen
Secunda causa seu occasio
videtur ea fuisse, quam refert
in Chronico pag. 345. nempe
rum Regularium, quorum e
stitutus Ordo est. Inter eos er
qui, ait Abbas Urspergensis
ritate aut licentiâ Prælatorum,
messem alienam, populis prædic
rum plerumque regere satageban
dire, & ministeriis Sacerdotum
tur malo ut occurreret Synodus
davit Canone 21. ut unusquisq
anno peccata sua deponat apud
tem, aut alienum, de ejus licen
ille Sacerdos opponitur extrane
nullam habet animarum curam,
pis acceptam licentiam & au
erant illi Regulares dicti *Humil*
quitur Abbas Urspergensis. Pro
dos hoc sensu, & juxta commu
significationem, est Parochus,
Regulares usurpabant. C...

ensat. 2°. Quia conjicere non sine fundamento
ℹo possumus, Lateranensis Concilii ætate ap-
ationem & jurisdictionem necessariam in mi-
o Sacramenti Pœnitentiæ, distinctam & quasi
ratam fuisse; atque Episcopos approbasse qui-
, quos judicabant idoneos excipiendis confes-
ibus, sed Parochis curam demandasse, ut qui-
vellent, inter approbatos, jurisdictionem con-
ent. Cùm verò certum sit, validam non esse
confessionem, nec absolutionem, nisi præsup-
ur in Sacerdote jurisdictionem, hinc meritò
it Canon Lateranensis, ut quilibet Fidelis sua
l in anno confiteatur peccata proprio suo Sa-
oti, aut alieno de ejus licentiâ. Ratio quam
n Synodus adjungit, conjecturam nostram
irmat, *Cùm aliter*, inquit, *ille ipse non possit*
vere; nempe defectu jurisdictionis, quam ipsi
chi tum conferebant, curâ hâc illis ab Episco-
ommissâ. Quæ particularia Concilia Latera-
em Canonem renovarunt, & de verbo ad ver-
exscripserunt, (plurima autem sunt) totidem
ntur esse nostræ conjecturæ præsidia & firma-
ta: imprimis Concilium Arelatense anni 1275.
. 21. ubi expressè sic jubet: *Quoniam Paro-*
libus Presbyteris curam animarum habentibus
aliter & præcipuè cura commissa est animarum;
imus inhibentes, quòd infirmantium confessiones,
isi per ipsos Parochiales Presbyteros, si haberi po-
nt, vel per alios Presbyteros sæculares vel religio-
e ipsorum licentiâ audiantur: quam licentiam da-
lumus & præcipimus ab eisdem liberaliter & li-
r, cùm fuerint requisiti. Licentia hæc tunc tem-
erat ipsamet jurisdictio, sine quâ validè non
nistratur Sacramentum Pœnitentiæ. Verùm

T. 11. Conc. p. 2574. D.

examen, si illis videbitur esse n
idoneus judicetur, & approbatio
tur, obtineat; privilegiis, & c
que, etiam immemorabili, non o
in Decreto mentio fit licentiæ n
ribus Parochis obtinendæ. Q
Episcopi, non verò Parochi,
lii Lateranensis) jurisdictionem
Patres Gallicani in encyclicâ
observant, formulam istam, *d*
rum, quam apponere solent in
nis Sacerdotum quos deputant
sionibus, planè necessariam no
ex quodam Episcoporum *cons*
ergo Parochi subditos quidem h
in quos Sacerdos jurisdictionem
tribunali Pœnitentiæ; at jurisdi
confert, quæ per approbation
censetur.

Probatur 3°. ex SS. Pontific
tionem Canonis Lateranensis

IV. Constitutione datâ Neapoli an. 1250. Martinus IV. an. 1281. Constitutione quæ incipit, *Ad uberes. Volumus*, inquit, *ut qui Fratribus confitebuntur, suis Presbyteris Parochialibus confiteri saltem semel in anno, prout generale Concilium statuit, teneantur.* Benedictus XI. an. 1304. in Extravaganti quæ incipit, *Inter cunctas.* Sixtus IV. anno 1478. Constitutione quæ incipit, *Vice illius.* Innocentius VIII. an. 1490. scribens ad Officialem Tornacensem, occasione concionis habitæ à Fratre Angely Minoritâ, mandat *ne Mendicantes de cætero parochianos à confitendo eorum peccata Rectoribus Parochialibus abstrahere, & eosdem ad id non teneri prædicare præsumant.*

Probatur 4°. Decretis multorum Conciliorum particularium, quibus confirmatur & executioni mandatur Canon Lateranensis, atque Parochus designatur velut proprius Sacerdos, de quo Concilium. Ita Synodus Tolosana an. 1228. Can. 13. Biterrensis an. 1256. Can. 46. Arelatensis an. 1260. Can. 16. Senonensis an. 1269. Can. 4. Arelatensis an. 1275. Can. 19. 20. & 21. Coloniensis an. 1280. cap. 8. Rothomagensis an. 1299. Can. 6. Lingonensis an. 1452. Narbonensis an. 1551. Can. 50. Cameracensis eodem anno, Mediolanensis sub S. Carolo an. 1565. parte 2. titulo 6. Remensis an. 1583. cap. de Pœnitentiâ, Aquensis an. 1585. Burdigalensis an. 1624. Can 3.

His adde omnes ferè Rituales Libros; adde & Comitia generalia Cleri Gallicani annis 1579. 1625. 1635. 1645. & 1656.

Adde denique Judicium sacræ Facultatis Parisiensis, quæ anno 1482. istam Fratris Angely propositionem damnavit, scilicet, *Parochianus non te-*

propriam Sacerdotem, in n
nensis, esse Parochum, cui j
Fideles semel saltem in anno
Proprius igitur Sacerdos, cit.
nitur alieno, salvo remanent
scoporum jure, quos Canon
noluit, quæ secunda pars
banda.

Probatur itaque secunda p

1°. ex verbis ipsis citati Ca
tem, ait Canon, *alieno Sace*
causâ sua confiteri peccata, lic
& obtineant à proprio Sacerdot
solvere non possit vel ligare. P
Canon opponit alieno, qui no
tiâ ipsius, solvere vel ligare: a
Pontificem in totâ Ecclesiâ,
Diœcesibus alienos esse Sacer
petere & obtinere debeant ab i
ut validè Pœnitentiæ Sacram
habent enim hanc auctoritate
rivatam; & virtute Ordinatio
eminentiori ratione continent
rioribus Sacerdotibus

ntiario, aut cuilibet approbato sine restrictione
cerdoti confitentur. Nec dicas, Canonem Latera-
nlem de proprio dumtaxat loqui Sacerdote, quem
timus esse Parochum. Ita certè est: at excludi-ne
luit S. Pontificem & Episcopos? minimè. Pro-
ius enim Sacerdos, juxta verba Canonis, oppo-
tur alieno: at nec S. Pontifex, nec Episcopi dici
ssunt Sacerdotes alieni. Et verò pari ratione pro-
retur, nec S. Pontificem, nec Episcopos admi-
strare posse Sacramentum Unctionis extremæ,
ia nempe S. Jacobus Presbyterorum dumtaxat
eminit, cùm de ministris hujus Sacramenti loqui-
r: at nemo sanus id dixerit. Idcirco enim sanctus
icobus Presbyteros dumtaxat appellavit, non
iòd exclusos voluerit supremos Pastores, sed quòd
usu soleant Presbyteri Sacramentum illud ad-
inistrare, Episcopis, aliis & quidem gravioribus
tris detentis & occupatis.

Ita ratiocinatur Innocentius I. in Epistolâ ad De- ntium Eugubinum, cujus ratiocinium præsenti usæ nostræ facile est accommodare. Igitur solum trochum proprium Sacerdotem appellavit Ca- on Lateranensis, tùm quia ex usu & praxi com- uni solet confessiones suorum audire; tùm quia, xta disciplinam tunc temporis receptam, Paro- ius jurisdictionem dabat iis qui fuerant ab Episco- s approbari: at non idcirco excludere voluit aut S. ontificem aut Episcopos, quorum jura illæsa con- rvavit. Neque enim verisimile videtur, voluisse mocentium III. & Episcopos in Concilio Late- anensi sedentes, spoliare se jure & potestate sibi unatâ & à Christo Domino concessâ: præsertim im, ut diximus supra, immutata fuerit disciplina er Concilium Tridentinum, atque jam Episcopi

T. 2. Conc. p. 1248.

tualibus Ecclesiis viros idon
scopi possint coadjutores & co
solum in prædicationis officio,
dis confessionibus, ac pœniten
teris quæ ad salutem pertinen
illud suum agnoverant & asse
vel in ipso Lateranensi Con
S. Antonino, in Chronico pa
sti 1215. in eodem Concilio
scopis & aliis Prælatis inferio
rioris licentiam sibi deligere p
Idem jus suum demonstrar
stituerunt in Urbibus & Opp
chidiaconatibus Confessarios
Decani rurales, & cæteri P
confiteri possent. Constat istud
numentis, quæ indicasse suffici
siæ Metensis, octavo sæculo
lium à Stephano Cantuariensi
bratum an. 1222. Can. 18. a
de Collemedio Archiepiscopi
1236. Londinense Concilium a
Wigorniense an. 1240. Can.

Probatur 2°. auctoritate SS. Pontificum, qui iis Constitutionibus Regularibus potestatem fecerint audiendi etiam annuam Fidelium confessionem, circa quas Constitutiones duo sunt generatim observanda.

I°. eas omnes quæ Regularibus indulgent facultatem audiendi confessionem annuam, etiam non petitâ nec obtentâ Episcoporum licentiâ & approbatione, revocatas & abrogatas esse, ut jam diximus, à Concilio Tridentino.

II°. eas quoque quæ continent clausulam aliquam juribus Episcoporum, aut Ecclesiæ Gallicanæ privilegiis adversam, vim legis apud nos non habere. His duobus in tuto positis, certum est Pontifices, concedendo Regularibus facultatem excipiendi annuam Fidelium confessionem, jussisse nomine *proprii Sacerdotis* in Canone Lateranensi, non excludi nec S. Pontificem nec Episcopos, quibus, aut aliis ab ipsis sine ullâ limitatione approbatis, si quis sua deposuerit peccata tempore Paschali, haud dubiè præcepto Lateranensi satisfaciet. Ita porro Joannes XXII. qui Constitutione datâ an. 1321. quæ incipit, *Vas electionis*, damnavit inter alias hanc Joannis de Poliaco propositionem, *Stante edicto, Omnis utriusque sexus in Concilio generali, Romanus Pontifex non potest facere quòd parochiani non teneantur peccata semel in anno proprio Sacerdoti confiteri.*

Alexander V. an. 1409. mox dictam Joannis XXII. Constitutionem confirmavit, damnatis etiam nonnullis ejusdem argumenti propositionibus; quarum ejus Constitutio dissidii ac turbarum plurimum excitavit in Academiâ Parisiensi, à quâ secutus est Gersonius, qui publicam adversus Men-

dicantes concionem haberet. Observat autem Launoïus, Gersonis concionem in causâ fuisse cur Alexandri Bulla nec in Tomis Conciliorum, nec in ipso Romano Bullario locum habuerit. (Hanc integram refert Bullæus in Historiâ Universitatis Parisiensis sæculo septimo Tom. 5. pag. 196.) Observat aliâ ex parte Joannes Major in 4. dist. 17. q. 7. in Conciliis Constantiensi & Basileensi petitam, nec obtentam illius Bullæ revocationem, cujus occasione vexati plurimùm & exagitati fuêre in Academiâ Parisiensi Franciscani.

Leo X. an. 1516. in Constitutione quæ incipit; *Dudum intra mentis arcana*, quæ in Concilio Lateranensi V. Sess. 11. lecta fuit & approbata, octo dumtaxat contradicentibus Episcopis, de Regularibus & confessione Paschali apud eos factâ sic statuit: *Possint illi per eosdem Episcopos & Prælatos super sufficienti litteraturâ & aliquâ saltem hujusmodi Sacramenti peritiâ dumtaxat examinari; talibusque præsentatis admissis, vel etiam indebitè recusatis, confitentes, Constitutioni, quæ incipit, Omnis utriusque sexûs, quoad confessionem duntaxat satisfecisse censeantur.* Observa clausulam istam, *vel etiam indebitè recusatis*, vim & locum apud nos non habere: quibus enim recusant Episcopi (quamquam, si velis, indebitè) suam approbationem, ii non approbantur; qui verò non approbati sunt, ii non possunt validè confessiones excipere; neque tenentur Episcopi recusatæ approbationis reddere rationem. Nemo autem non intelligit, quàm multis dissidiis & incommodis viam aperiret ejusmodi clausula, si obtineret: quotquot enim repulsam paterentur, obtendere semper possent se indebitè recusatos. Adde quòd Concilium illud Lateranense V

T. 14. Conc. p. 316. C.

apud nos Concilii Oecumenici vim & auctoritatem non habet.

Clemens VIII. an. 1592. occasione discordiæ inter Parochos Cameracenses & Atrebatenses ex unâ parte, & Regulares ex alterâ, sic statuit: *Præsenti Decreto sancimus, licere sæcularibus Christi Fidelibus universis liberè Missas audire &c. & tam dictis Fratribus & Presbyteris dictæ Societatis, quàm aliis privilegiatis prædictis, quibus id à Sede Apostolicâ indultum est, idoneis tamen & ab Ordinario approbatis, peccata sua, etiam Quadragesimali & Paschali, & quovis alio tempore, confiteri licitè posse; dummodo tamen iidem sæculares Christi Fideles Sacramentum Eucharistiæ die festo Paschalis Resurrectionis in propriâ Parochiâ ab eorum Parocho sumant.*

Innocentius X. an. 1645. ortâ inter Henricum Burdigalensem Archiepiscopum & Regulares controversiâ circa confessionem Paschalem, confirmavit Decretum sacræ Congregationis Interpretum, quo statuitur *prædictum Archiepiscopum non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, quin à Dominicâ Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè, administrare valeant sæcularibus personis Sacramentum confessionis.*

Intellexerunt Episcopi, hocce Edicto violari aliquatenus, ac coarctari plurimùm jura sua, quasi non possent Regularibus aut denegare suam approbationem, aut datam revocare, aut ad certum tempus restringere: quapropter Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus congregatus an. 1645. adversùs istud Decretum reclamavit, & scripsit die 26. Decembris ejusdem anni ad Innocentium X. S. Pontificem.

Alexander VII. an. 1659. approbans censuram latam ab Inquisitione Romanâ, nonnullarum propositionum quas Regulares Andegavenses propugnaverant, inter quas hæc erat n. quarta: *Nullus in foro conscientiæ Parochiæ suæ interesse tenetur, nec ad annuam confessionem, nec ad Missas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, divinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ in Catechesibus annuntiantur & docentur:* hujus, inquam, propositionis censuram ab Inquisitione Romanâ latam approbans S. Pontifex, istam nihilominus clausulam & conditionem apponit, nempe, *Quoad primam & secundam partem*, inquit, *simpliciter accepta, est erronea, & temeraria; suppositis verò privilegiis Apostolicis, nullam meretur censuram. Et quoad tertiam partem, de auditione verbi Dei, servetur dispositio sacri Concilii Tridentini* Supponit igitur S. Pontifex, posse Regulares, si habeant privilegia Apostolica, excipere Paschalem Fidelium confessionem, quâ certè clausulâ & exceptione videtur mitigasse censuram ejusdem propositionis, quam Clerus Gallicanus tulerat an. 1656. hanc enim ut & alias quinque generatim & in globo respectivè damnat, *tanquam temerarias, scandalosas, falsas, erroneas, in hæresim & schisma inducentes.*

Denique Clemens X. an. 1670. Constitutione quæ incipit, *Superna*. datâ undecimo Kalendas Junii, declarat *Regulares simpliciter ab Ordinariis approbatos posse in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcunque etiam infirmorum confessiones audire, absque ullâ Parochorum, vel ipsius Episcopi licentiâ: de quâ tamen confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere, & hos*

Bullar. Rom. T. 6. p. 333. col. 2.

posse illis ab Episcopo sub pœnâ suspensionis à facultate audiendi confessiones præcipi: sufficere tamen ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam; & eos qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni quæ incipit, Omnis utriusque sexûs, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos. Dissimulare non debemus, ad postulationem Cleri Gallicani Senatûs Consulto cautum esse, ne quis Decretum istud Clementis X. imprimeret, venderet aut distribueret: reverâ enim nonnulla continere videtur Episcoporum juribus, & privilegiis Ecclesiæ Gallicanæ contraria.

Probatur 3°. auctoritate aliquarum Synodorum particularium, quæ proprium Sacerdotem sic intelligunt in Canone Lateranensi, ut nec S. Pontificem, nec Episcopos, & ab ipsis delegatos excludant.

Claromontana Synodus an. 1263. *Proprium autem Sacerdotem*, inquit, *dicimus duobus modis, ex officio, utpote Papam, Episcopum & Curatos. Vel ex commissione, sicut fratres Prædicatores & Minores, quibus Episcopus commiserit vices suas.*

Lingonensis an. 1452. *Volumus, quòd in fine publicationis Constitutionis prædictæ* (nempe Canonis Lateranensis) *subinseratur & publicè, quòd per hoc non intendimus præjudicare privilegiis super audiendis confessionibus eisdem fratribus concessis, subjungendo quòd fratres nobis præsentati possunt audire confessiones liberè, & confitentibus eisdem pœnitentias salutares impertiri de commissis. Item ne remaneat aliqua hæsitatio, quis proprius dicatur Sacerdos, declaramus, prout Doctores & Jura declarant, quòd proprius Sacerdos est Papa, ejus Legatus, Episcopus, & Pœnitentiarius Diœcesanus, & ejus Vicarius ge-*

aum quod antea de jure pot

Tolosana an. 1530. *Injun volentibus, ut proprio Sacer prium Sacerdotem dicimus S. & generaliter omnes alios Sa gitimè approbatos.*

T. 15. Conc. p. 853. Rothomagensis an. 1581. Sacerdos, inquit, *atque etiam suo Conventu, audeat, maxim dragesima & Octavas Pasch quorumcunque, & aliquem ab Episcopi expressâ atque etia.* Supponit igitur Synodus, po tempore Paschali deputare Re das Fidelium confessiones.

Denique Synodus Trecensis dit Parochos qui sub pœnâ exc prohibebant, ne tempore Pa perciperent, nisi priùs sibi, vel bentibus confessi fuissent. *Qua* ait Synodus, *temeraria videtur Sacerdotes ...*

s congregatus an. 1655. qui censurâ suâ per- t doctrinam Libri cujusdam anonymi his ca- s comprehensam. 1°. *Fideles inter & suos s mutua, jure divino, & quidem tam stricta dit obligatio, ut ab illis solis Sacramenta & n Dei postulare possint.* 2°. *S. Pontifex & ipi proprii non sunt Sacerdotes, nisi quoad Sa- ita Confirmationis & Ordinis, & quoad casus ibi reservant.* 3°. *Securum non est Regularibus ri.* 4°. *Jus omne administrandi Sacramentum entia in officio Parochi continetur.* 5°. *Parochi ictionem ordinariam inferiorem, quam habent solvendum parochianos sibi confessos à peccatis, ab Episcopis instituti sunt, ab eisdem Episco- recipiunt, & eam nihilominus cum Presbyte- rochiarum suarum communicant.* Adversùs do- m hanc insurrexit Clerus Gallicanus, atque licam scripsit die 25. Aprilis ad cæteros Epi- s Epistolam, in quâ ait 1°. *Quòd etsi Fideles is suis peccata confiteri debeant, hoc tamen Chri- Religionis officio apud omnes Sacerdotes, etiam ares, fungi possint, modò sint ab Episcopis ap- ti.* 2°. *Annua confessionis editum à Concilio anensi præceptum implere, qui apud Regulares iscopis approbatos, iisdem permittentibus, tem- Paschatis peccata deponunt.* 3°. *Parochos esse os Sacerdotes, apud quos Concilium Latera- annuam confessionem fieri jubet; sed proprii Sa- is officium in proprii Episcopi dignitate conti-* 4°. *Fideles, qui Paschalis communionis gratiâ ntur, non solùm suis Episcopis, eorum Vicariis alibus & Pœnitentiariis, verùm etiam quibus- Sacerdotibus secularibus vel regularibus ab- opis ad hanc functionem approbatis, ejusdem*

N Mém. du Clergé, To. 1 pag. 671. & suiv.

DHcâ Declaratione oblatâ (
1656. die 27. Octobris, Sy
Domino Rousse Doctore I
Sorbonicâ, & Pastore S. Ro
scopos proprios esse Sacerdotes
quidem superiori & immediato,
bum Dei annuntiare, Sacrame
quibus voluerint ea administra
dere.

Hanc denique doctrinam
Parisiensis, intelligimus ex d
tione seu Judicio doctrinali, c
tum est anno 1252. mense J
turbarum quas in Academiâ I
ex unâ parte Regulares, ex a
sancto amore, tùm Libro quem
culis mundi, tùm concionibus
asseruerat non posse Regulares
prædicare, nec Fidelium excipere
de Regulares plurimùm offensi,
stolicam & Episcopos criminal
Parisienses, quasi reos violatæ
ctoritatis S. Pontificis & Episco

...us, quorum sigilla præsentibus Litteris sunt appensa, salutem in Domino. Universitati vestræ volumus esse notum, quòd consulti fuimus à quibusdam, utrum Sacerdote Parochiali contradicente vel invito, parochianus ejus Domino Papæ, seu Pœnitentiariis suis, vel suo Episcopo, aut Pœnitentiariis ipsius, cùm voluerint, peccata sua universaliter valeant confiteri, atque ab eisdem pœnitentiam pro commissis recipere salutarem. Cui consultationi respondentes diximus & dicimus in hoc unanimiter consentientes, prædicta licitè posse fieri & debere. Si qui autem dicant aut dixerint contrarium, quantùm in nobis est, reprobamus, erroneum reputantes. Actum an. Domini 1252. mense Januario. Refertur hocce Decretum in Præfatione Operum Guillelmi de sancti amore; atque ibidem dicitur excerptum è vetere Collegii Sorbonici libro manuscripto, qui *Summa casûs conscientiæ* inscribitur. Idem Decretum transtulit in suam Historiam Universitatis Parisiensis Bullæus ad quintum seculum To. 3. pag. 249.

Pag. 70.

Alterum sacræ Facultatis doctrinale Judicium latum est occasione Sorbonicæ disputationis institutæ Joannis Lallerii, qui in Thesi suâ scripserat, *confessos Religiosis Mendicantibus præsentatis & acceptatis, secundùm formam Decretalis*, Dudum, *non esse absolutos, & teneri eadem peccata confiteri Curato.* quam propositionem improbavit sacra Facultas an. 1484. tertio Kalendas Augusti.

Ratio denique hujus secundæ partis est, quia ut validè excipiantur Fidelium confessiones, necessaria est præter Ordinis potestatem, jurisdictio: atqui jurisdictio per Episcopos simul cum approbatione jam confertur, non verò per Parochos, sicut ætate Concilii Lateranensis: unde tunc Paro-

...nostræ partes, sicu
probationem illarum adduxi
Sacerdos Parochus est, ut
Conclusionis, quomodo Can
faciunt qui Regularibus, qu
approbatis, sua confitentur p
titâ nec impetratâ proprii Pa
de, ea tùm SS. Pontificum,
& particularium Synodorum
tum est, ut in executionem C
quilibet Fidelis saltem semel i
suo Parocho confiteatur pecc
cum aliis benè multis privilegi
bus datur ipsis facultas excipi
nuam confessionem. Inter tot o
cesse est ancipites hærere Fidel
partem se convertant; neque
quibus stare potius debeant.

Resp. nego ant. & utramque
Namque 1°. Cùm proprius Sac
nonis Lateranensis, ita sit Paro
excludantur aut S. Pontifex au
proprii sunt Sacerdotes; (*Siqu*
...

robatis sine ullâ restrictione; sua confitentur peccata. Nihilominus tamen nomine proprii Sacerdotis Synodus usu communi & ordinario Parochos designare voluit; tùm quia, ut jam diximus, ex praxi & usu quotidiano ipsis potissimùm incumbit cura dispensandi Fidelibus Sacramenta; tùm quia solebant tunc temporis Parochi jurisdictionem dare iis quos Episcopi approbaverant; tùm denique quia cùm non aliis Sacerdotibus Fideles decimas suas solverent, quàm iis à quibus tempore Paschali Sacramenta percepissent, ad omnem confusionem atque dissensionem fugiendam, sapienter voluit Concilium, ut unusquisque Fidelis suo Parocho semel saltem in anno sua confiteretur peccata, non alieno de ejus licentiâ.

III°. Non pugnant invicem varia illa Statuta, tùm SS. Pontificum, tùm Episcoporum & Synodorum particularium circa præsens argumentum. Quæ enim proprium Sacerdotem interpretantur Parochum, & unumquemque Fidelem apud ipsum ita semel in anno confiteri peccata volunt, ad usum & praxim communem respiciunt: alia verò, quæ indulgent Regularibus facultatem excipiendi Paschalem confessionem, attendunt ad jus & auctoritatem tùm S. Pontificis, tùm Episcoporum, cui nihil omnino derogatum voluit Synodus Lateranensis. Si verò quæras quibus potissimùm Statutis adhærere debeat populus Fidelis, an iis, quæ concedunt, an iis quæ denegant Regularibus facultatem excipiendi annuam confessionem,

Resp. post receptum Concilii Tridentini Statutum Sess. 23. de reformatione c. 15. huic quæstioni ut & antiquis dissidiis locum amplius non relinqui. Etenim vel approbati sunt Regulares ab Epis

scopo sine ullâ limitatione temporis, vel cum limitatione temporis Paschalis: si prius, possunt audire confessiones tempore Paschali: si posterius, non possunt.

Pariter, vel eâ conditione approbat Episcopus Regulares pro tempore Paschali, ut Fidelis teneatur licentiam & consensum proprii Parochi rogare, vel sine illâ conditione: si prius, necesse est consensum hunc petere & obtinere; si posterius, necesse absolutè non videtur. Sequatur unusquisque usum & disciplinam Ecclesiæ in quâ vivit: in pluribus enim, præsertim majoribus & numerosis urbibus, usus invaluisse videtur, ut non expressus, sed tacitus sufficiat Parochorum consensus.

Instabis 1°. Si proprii Sacerdotis nomine intelligantur Episcopi & ab ipsis approbati, ita ut alieni dumtaxat excludantur, qui nec ordinariam nec delegatam habent auctoritatem, Canon Lateranensis planè otiosus & inutilis videbitur, quo nihil novi statutum fuit: quis enim ambigit unquam, necessariam esse auctoritatem ad validè excipiendas confessiones?

Resp. nego sequelam antecedentis. Occurrit enim sapienter Canon ille, & avaritiæ Parochorum, qui alienas oves ad se pertrahebant, ab ipsis decimas percepturi; & temeritati nonnullorum Regularium, qui non petitâ nec impetratâ licentiâ, usurpabant Parochorum jura. Esto nihil novi statuat Canon; at saltem novum reprimit abusum.

Instabis 2°. Parochi juris sunt divini; ergo non possunt Episcopi efficere ut sine eorum consensu valeat confessio apud Regulares facta tempore Paschali.

Resp. dist. ant. juris sunt divini, inferioris & su-

ordinati Episcopis, concedo: non inferioris nec subordinati, nego; & nego consequentiam. Episcopus enim proprius est in suâ Diœcesi, & quidem excellentiori ratione Sacerdos, qui superiorem & immediatam habet à Christo ligandi atque solvendi auctoritatem, quique adeo continet in se quidquid potestatis & auctoritatis est in Parochis inferioribus.

Instabis 3°. Quamquam Episcopi superiores sint Parochis, istorum tamen jura illæsa servare debent, nec contra generalis Concilii Statutum ea possunt infringere; ergo efficere non possunt ut valeat confessio facta Regularibus, non accedente expresso Parochorum consensu.

Resp. Episcopos non violare jura Parochorum, sed sua vindicare ac defendere, cùm Regularibus indulgent facultatem excipiendi annuam confessionem Fidelium: nihil enim potest Parochus quoad Sacramentorum dispensationem in suâ Parochiâ, quod jure superiori non possit Episcopus in suâ Diœcesi. Quòd si Episcopi & Parochi eam ineant concordiæ rationem, quam initio hujus Articuli exposuimus, nullum erit dissensionis periculum; præsens enim controversia, non tam supremo & stricto jure potestatis tùm Episcoporum tùm Parochorum solvi debet, quàm legibus prudentiæ & charitatis, sicut sapienter admonet Gerso in Regulis moralibus de Pœnitentiâ. Et S. Thomas in Supplemento qu. 8. art. 5. in responsione ad 1. solvens objectionem eorum qui contendebant privilegia Regularibus concessa vergere in præjudicium Parochorum, ait, *præjudicium non fieri alicui, nisi ei subtrahatur quod est in favorem ejus indultum; jurisdictionis autem potestatem non esse commissam alicui homini in favorem*

scantur. In responsione tam
Statutum Ecclesiæ de confes
ciendâ proprio Sacerdoti, e
Fratribus, eodem modo se g
venialia dumtaxat habet pec
proprio suo Parocho confit
est, inquit, *quòd ille qui au*
fessionem audit, inducat con
confiteatur proprio Sacerdoti:
hilominus eum debet absoluer
naventura Tractatu qui insc
res prædicent & confessiones a

Instabis 4°. Nihil possunt
Pontifex, contra Decreta Con
quale Decretum est Concilii
fessione annuâ proprio Paroch

Resp. 1°. dist. ant. in his q
mores, concedo: quæ specta
distinguo: si Ecclesia potesta
scopis, disciplinam, prout ex
immutandi, concedo: secus,
tum Lateranense ad disciplinar
dem.

aliquos deputant excipiendis Fidelium confessionibus.

Objicies 2°. Omnia Regularium privilegia pro audiendis Fidelium confessionibus revocata sunt per Concilium Tridentinum; ergo &c.

Resp. dist. ant. omnia Regularium privilegia pro audiendis Fidelium confessionibus, sine licentiâ & approbatione Episcoporum, revocata sunt, concedo: accedente licentiâ & consensu Episcoporum, nego.

Objicies 3°. Et Academia Parisiensis & Clerus Gallicanus intercessione suâ identidem obstitêre Decretis S. Pontificum, quibus indulgebant Regularibus facultatem audiendi confessiones Fidelium. Nemo nescit quot turbas excitaverint in Academiâ Parisiensi Bullæ Alexandri V. & Nicolai V. datæ in gratiam Mendicantium, quos è sinu suo ejiciendos censuit Academia, nisi dictis Bullis se renunciaturos promitterent: atque cùm Calixtus III. irritum declarasset quod gestum fuerat ab Academiâ Parisiensi, recruduit discordia, nec priùs composita lis, quàm novum Decretum Pontifex emisisset. Non minori studio Episcopi Gallicani privilegiis Regularium à SS. Pontificibus concessis obstitêre. Adversùs Statutum Clementis VIII. an. 1592. datum pro Diœcesibus Cameracensi & Atrebatensi, reclamavit Illustrissimus Archiepiscopus Cameracensis Dominus de Barlemont; adversùs Decretum Innocentii X. an. 1645. datum contra Archiepiscopum Burdigalensem, reclamavit eodem anno Clerus Gallicanus Parisiis congregatus; adversùs Decretum Clementis X. an. 1670. reclamavit Senatus, ad supplicationem ejusdem Cleri Gallicani.

...ento conquesti sunt Episc...
rum Concilii Tridentini rec...
esse debet discordiæ periculu...
scunt Regulares, Episcopor...
omnino necessariam esse ut c...
leant. Non aliam fuisse cau...
turbarum quæ Academiam...
commoverunt, facilè intellig...
alios Historicos salutaverit; ...
obducta vulnera refricare.

Eâdem ratione moti sunt ...
cani, ut obstarent nonnullis R...

Ita Archiepiscopus Cam...
contra Decretum Clementis ...
in suo Mandato, *obnubilatâ ...
falsitate, & Pastoribus non qu...
uerint quidquid voluerunt.*

Archiepiscopus Burdigalen...
adversus Decretum Innocenti...
*Pontifex, non posse prædictum ...
bibere Regularibus habentibus p...
quin à Dominicâ Pal...*

Episcoporum in dandâ vel denegandâ, vel limitandâ Regularium approbatione.

Pariter adversus Decretum Clementis X. reclamatum fuit, quia nonnulla continet Episcoporum juribus contraria circa Regularium approbationem. Dicitur enim 1°. *Regulares prævio examine & indefinitè approbatos, non teneri aliud examen subire, licet ad illud vocentur ab Episcopis. 2°. eosdem Regulares non posse ab audiendis confessionibus suspendi, nisi novâ superveniente causâ quæ ad ipsas confessiones pertineat. 3°. Episcopum inconsultâ Sede Apostolicâ non posse negare omnibus alicujus Monasterii Religiosis facultatem audiendi sæcularium confessiones*; quæ totidem sunt capita quibus Episcopi meritò contendunt lædi jus suum circa approbationem Regularium, quam omnino necessariam esse statuit Concilium Tridentinum, vel denegandam, vel limitandam prout expedire judicaverint. Non negavit ergo Clerus Gallicanus, quin possint Regulares, accedente Episcoporum licentiâ audire Fidelium confessiones; imò expressè in Comitiis anni 1655. id sibi juris inesse docent Episcopi, adversùs quosdam Parochos, ut indulgere valeant Regularibus facultatem excipiendi suorum Diœcesanorum Paschalem confessionem.

Proponuntur & solvuntur nonnullæ quæstiones circa præceptum ecclesiasticum confessionis.

Quæres 1°. an per confessionem sacrilegam satisfiat præcepto ecclesiastico confessionis annuæ.

Resp. negativè: Namque cùm præceptum Ecclesiæ de faciendâ confessione sit dumtaxat determinatio divini præcepti quoad tempus, non aliâ confessione satisfit ecclesiastico, quàm divino præ-

regii, & violati præcepti ecc

Quæres 2°. quas incurran siastico annuæ confessionis p ciunt?

Resp. vi Canonis eos nulla stum quippe est ex serie verbo sententiæ, sed ferendæ: *alio vens ab ingressu Ecclesiæ arcea stianâ careat sepulturâ*. Quap ingressu Ecclesiæ arcere non ecclesiasticâ sepulturâ paroch chate sacramentaliter confessu intervenerit superioris Judicis hilominus Episcopi pœnas al facto incurrendas.

Quæres 3°. pro quâ anni pa præceptum.

Resp. quovis anni die, non schate.

Ratio est, quia 1°. si Eccle determinato intra annum temp obligare, haud dubiè tempus ill designavit tempus Paschale pro

stendâ, utitur hoc verbo, *suadendum*, non verò isto, *imperandum*; quâ loquendi ratione innuit nullâ strictâ lege teneri Fideles ad confessionem certo tempore intra annum faciendam.

Si tamen certum tempus Episcopi in suis Dioecesibus assignarent, iis haud dubiè parendum esset: assignavit autem Clerus Gallicanus tempus Paschale, in Comitiis generalibus annorum 1625. 1635. & 1645.

Quæres 4°. quænam praxis magis accedat ad mentem Ecclesiæ, in adimplendo præcepto confessionis annuæ.

Resp. eam esse quæ confessionem imperat tempore Quadragesimæ: hanc enim expresè approbat Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 5. ubi de præcepto confessionis annuæ sic loquitur: *Jam in universâ Ecclesiâ, cum ingenti animarum fidelium fructu observatur mos ille salutaris confitendi sacro illo & maximè acceptabili tempore Quadragesimæ: quem morem hæc sancta Synodus maximè probat & amplectitur, tanquam pium & meritò retinendum.*

T. 14. Conc. p. 819. B.C.

Quæres 5°. utrum qui toto anni cursu omisit confiteri, teneatur quantociùs satisfacere Ecclesiæ præcepto.

Resp. affirmativè. 1°. Quia istud Ecclesiæ mandatum est dumtaxat determinatio divini quoad tempus: at divinum mandatum confessionis faciendæ magis adhuc urget elapso præscripto tempore, quia tunc major est confitendi necessitas, ubi gravius est & præsentius indurationis periculum. 2°. Quoties præceptum aliquod eum in finem datur, ut non protrahatur ulteriùs ejus executio, ille cui imponitur, non liberatur ab onere præcepti, quando huic non satisfecit tempore præscripto. Sic qui teneretur

tempori, & præsertim imposit
& honorem talis temporis, u
perseverat.

Quæres 6°. an qui per plu
sisset ad Sacramentum Pœnite
toties in eodem anno confiter
violati toties Ecclesiæ præcept

Resp. negativè, quia praxis
videtur: qui enim per quindeci
fessus non est, non obligatur ad
decies; & verò unicâ confession
clarari & expungi possunt.

Quæres 7°. utrum qui omi
peccata declarare, teneatur ea c
no, ita ut per præcedentem conf
fecerit præcepto Ecclesiæ.

Resp. si suâ culpâ illa peccat
gra fuit confessio, teneri illum a
nonem; quia, ex dictis, non sat
cepto per confessionem nullam &
rò absque culpâ peccata illa omis

sit discretionis tempus, judicabit prudens Sacerdos; alii enim tardiùs, alii citiùs bonum à malo discernere possunt.

Quæres ultimò, an qui reus dumtaxat est peccatorum venialium, teneatur vi præcepti ecclesiastici ea confiteri.

Resp. negativè, nisi fortè scandali periculum foret. Ratio est, quia, ut diximus, non obligat præceptum Ecclesiæ, quando ipsum divinum non obligat: atqui præceptum divinum non obligat ad confessionem venialium, quæ aliis remediis possunt, Deo ita volente, expiari. Censet nihilominus S. Thomas, teneri hominem illum, vi præcepti ecclesiastici, sistere se proprio Sacerdoti, eique declarare se nullius mortalis peccati reum. Ita in Supplemento qu. 6. art. 3. ad 3. & qu. 8. art. 5. ad 4.

ARTICULUS IV.

De conditionibus confessionis.

Sexdecim vulgò assignantur à Theologis, his quatuor versibus expressæ.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis:
Necnon nuda, frequens, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lachrymabilis, accelerata,
Fortis & accusans, & sit parere parata.

Simplex & *nuda* debet esse confessio; id est verbis non fucata, nec ad historicam vitæ narrationem magis, quàm ad peccatorum coram judice accusationem accommodata.

Humilis, ex intimo propriæ indignitatis sensu, deposito omni fastu & pompâ sæculari, oculis in terram demissis, flexis genibus, ut reum decet, qui

... sententiæ contrahatur pe
duretur, ac finalis sequatur i

Discreta; id est, prudens
licet amplius aut minùs enun
sed intra eos fines se contine
sionis integritas.

Libens; id est, non extor
in Judicio sæculari solet à re
animo confiteri non censentu
gos circuitus ac multo labore
crimina declaranda.

Verecunda; id est, casta &
quæ reipsâ obscœna sunt & tu
& turpibus exprimat.

Integra; id est, plena quæ
versa & numero plura cum sui
nian.

Secreta, tam ex parte pœnite
debet confiteri, quàm ex parte
ria peccata sibi in aurem decla
lo clausa debet apud se retinere

Lachrymabilis; id est, cum i

Parere parata; id est, pœnitens ita debet esse animo præparato, ut faciat quidquid prudens jusserit Sacerdos.

Inter istas autem conditiones mox enumeratas duæ potissimùm sunt quæ pleniorem à nobis exigunt expositionem, integritas scilicet, & secretum confessionis.

De integritate confessionis.

Duplex est confessionis integritas, una formalis, materialis altera: prior, est accusatio omnium peccatorum mortalium quæ post diligens conscientiæ examen, memoriæ occurrunt; posterior, est adæquata omnium planè peccatorum declaratio. De priori integritate hîc dumtaxat agimus, non de posteriori; certum quippe est materialem confessionis integritatem non semper esse necessariam, cùm non aliud exigat à pœnitente Ecclesia, quàm *ut postquam diligentiùs se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes ac latebras exploraverit, ea peccata confiteatur quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eâdem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Prophetâ dicimus: Ab occultis munda me Domine.* Ita Concilium Trid. Sess. 14. c. 5. T. 14. Conc. p. 818. E.

Imò contingit aliquando non teneri pœnitentem omnia & singula, quorum recordatur, peccata confiteri: v. g. si pœnitens gravi morbo laborat, nec potest sine gravissimo incommodo omnia sigillatim peccata percurrere: si ex quorumdam peccatorum declaratione grave aliquod malum immineat, nec facultas sit alium Sacerdotem adeundi: si peregrinus in eâ regione sit, ubi à Sacerdotibus non possit intelligi:

Quæritur 2°. utrum circ... intra eandem peccati speciem ... clarandæ.

Quæritur 3°. utrum perf... rienda.

Quæritur 4°. utrum mor... violentia integrè confiteri ne... vendi.

Ex parte ministri, quæriti... fessio illius qui cùm habeat ca... partim uni, partim alteri su... puta reservata, Superiori, c... dori.

Ex parte temporis, quæriti... fessio illius qui intempolatis te...

De integritate confessionis

Utrùm omnia & singula pecca... speciem mutantibus sint ne... ticula ... non in genere ... ... numerum

stantiis speciem mutantibus sigillatim quoad speciem & numerum, non in genere tantùm sunt in confessione declaranda.

Conclusio hæc iisdem demonstratur SS. Patrum testimoniis, quibus antea probavimus confessionis omnium peccatorum necessitatem. Revoca quæ dicta sunt.

Hinc Concilium Cabillonense II. an. 813. Can. 32. damnat abusum eorum qui plenè non confitentur. *Hoc emendatione indigere perspeximus*, aiunt Concilii Patres, *quòd quidam dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, non plenè id faciunt. Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, animâ videlicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plenè fit confessio.*

T. 7. Conc. p. 1278. D.

Et Concilium Wormatiense an. 868. Can. 25. ait, *debere Sacerdotem in pœnitentiâ dandâ singulorum causas sigillatim considerare, originem quoque, modumque culparum, & affectus gemitusque delinquentium diligenter examinare, temporum etiam & personarum, locorum quoque & ætatum qualitates inspicere, ut pro consideratione locorum, ætatum vel temporum, seu pro qualitate delictorum atque gemituum uniuscujusque delinquentis, à sacris regulis oculos non deflectat.*

T. 8. Conc. p. 950. D.

Concilium Londinense anno 1200. Can. 4. præscribit, *ut Sacerdotes in pœnitentiis imponendis diligenter attendant circumstantias, qualitatem personæ, quantitatem delicti, tempus, locum, causam, moram in peccato factam.*

T. 11 Conc. p. 15 A.

Denique Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 5. *Ex his colligitur*, inquit, *oportere à pœnitentibus*

T. 14. Conc. p. 818. B.

cordia agnoſcenda exponunt. Qui
& ſcienter aliqua retinent, nihi
per Sacerdotem remittendum propo
beſcat ægrotus vulnus medico dete
medicina non curat. Colligitur p
circumſtantias in confeſſione explic
ciem peccati mutant; quod ſine ill
que à pœnitentibus integrè expon
bus innoteſcant; & fieri nequeat u
minum rectè cenſere poſſint, & pœ
tet, pro illis pœnitentibus imponer
eſt à ratione, docere circumſtanti
bus otioſis excogitatas fuiſſe, aut
cumſtantiam confitendam eſſe, nem
Ibid. p. 824. trem. Et Can. 7. ejuſd. Seſſ. Si q
cramento Pœnitentiæ ad remiſſione
ceſſarium non eſſe jure divino conf
gula peccata mortalia... anathem
Deinde Concilium Novatores
hanc confeſſionis integritatem ma
tiarum carnificinam appellant; nec

exposuit, eandem Can. 7. definivit.

Concilium & auctoritate suâ, & pondere rationis quam insinuat, veritatem Conclusionis nostræ ostendit; Judex etenim litem dirimere & judicare ex æquitate non potest, nisi omnino perspectas habuerit rei causas, rationes, circumstantias, ac litis Instrumenta omnia expenderit; nec Medicus aptā remedia morbis applicare potest, nisi morbos illos apprimè noverit: Sacerdos verò in tribunali Pœnitentiæ Judex est ac Medicus animarum, ut antea probavimus. Unde meritò damnanda ista propositio, *Præcepto confessionis satisfacit, qui enuntiat simpliciter se furto abstulisse eam pecuniæ quantitatem, quæ ad peccatum lethale sufficit.* Clerus quoque Gallicanus an. 1700. istam n. 83. propositionem meritò proscripsit. *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

N. Mem. du Clergé, T. 1. p. 732.

Dices: Potest aliquis absolvi ab excommunicatione, remanente ipso peccati reatu; ergo potest absolvi ab uno peccato quod confitetur, licet non absolvatur ab alio quod non confitetur.

Resp. nego consequentiam. Disparitas est, quia per absolutionem ab excommunicatione homo præcisè justus non redditur, sed Ecclesiæ dumtaxat restituitur, à quâ fuerat præcisus; è contra per absolutionem sacramentalem à peccatis, si valida sit, homo gratiam adipiscitur & reconciliatur Deo: at implicat aliquem justum fieri ac Deo reconciliari, cui omnia simul peccata mortalia dimissa non fuerint; si enim vel unum remaneret, exularet ab eo gratia sanctificans seu justificans.

Quæres 1°. quænam peccata specie distincta censeantur, & quæ circumstantiæ speciem peccati mutent.

Resp. ad primum: Ea peccata specie distincta esse, quae pugnant contra virtutem specie distinctam: Sic fornicatio contra castitatem, adulterium & contra castitatem & contra justitiam pugnat: unde duplex est specie distinctum peccatum.

Ad secundum resp. pariter, tunc circumstantiam addere novam peccati speciem, cùm pugnat contra distinctam virtutem. Sic injusta percussio Clerici, propter circumstantiam personae Deo dicatae; & furtum in loco sacro, ratione loci peccata sunt, non solùm contra justitiam, sed etiam contra religionem. Circumstantia verò tùm aggravat aut minuit solam peccati speciem, cùm magis vel minùs pugnat contra eandem virtutem: ut injusta percussio Clerici gravior aut levior, furtum in loco sacro majoris aut minoris quantitatis, non differunt inter se, nisi secundùm magis aut minùs intra eandem speciem; quia injusta percussio sive gravior, sive levior, easdem laedit virtutes: similiter & furtum sive majus, sive minus. In idem fermè recidit quod docet Maldonatus de Poenit. To. 2. p. 279. circumstantias, quae mutant finem & objectum actionis, mutare quoque speciem: v. g. occidere hominem propter adulterium, facit ex homicidio adulterium; & furari rem sacram, facit ex furto sacrilegium. Observat autem idem Theologus, *quòd cùm Scholastici docent circumstantias mutare speciem peccati, non sit intelligendum ex uno peccato fieri aliud, sed unam & eandem actionem, propter circumstantiam accedentem esse duo peccata.*

Quaeres 2°. unde repeti debeat numerica peccatorum distinctio.

Resp. eam repeti vel à multiplicitate numericâ actuum internorum, vel à multiplicitate morali

n exteriorum, vel objectorum: quæ omnia exponere solent Theologi in Tractatu de is & actibus humanis.

æres 3°. an qui uno actu physico plura attin- jecta, v. g. qui uno ictu plures interficit ho- , unâ detractione plures lædit, teneatur ex- re distinctè numerum illorum objectorum.

p. cum distinctione. Vel enim ille plura ob- distinctè cognovit, vel confusè tantùm: si tenetur distinctè in confessione declarare v.g. homines uno ictu interfecisse, de tribus per- letraxisse &c. Si verò confusè tantùm objecta gnovit, satis est si generatim dicat se multos ecisse, de multis detraxisse. V.g. aliquis ignem vit Pagi domibus, aut veneno infecit fontem ns loci, unde incolæ mortui sunt; vel detra- totâ aliquâ societate ac familiâ, satis est si e omnes Pagi incolas interfecisse, de universâ i societate detraxisse.

æres 4°. an pœnitens confiteri debeat dubia ta.

sp. affirmativè, quia peccata hujusmodi re- debent saltem ut dubia.

æres 5°. an qui recordatur peccati mortalis, ex oblivione non exposuit in præcedente con- ne, teneatur illud confiteri.

p. teneri. Ita statuit Alexander VII. an. 1665. erus Gallicanus an. 1700. in celebri suâ Cen- ibi propositio ista n. 80. damnatur, *Peccata in sione omissa seu oblita ob instans periculum vitæ, liam ob causam, non tenemur in sequenti con- e exprimere. Hæc propositio*, ait Censura, *est tria, erronea, & confessionis integritati de-*

N Mém. du Clergé, t. 1. p. 731.

Quæres denique, an & quale debeat esse examen conscientiæ.

Resp. accuratum esse debere, & tale quale solet exigi in rebus gravissimi momenti: nullius quippe rei potior & major esse debet cura, quàm salutis animæ.

An necesse sit aperire in confessione circumstantias in eâdem specie aggravantes.

Circumstantiæ aggravantes in eâdem specie dicuntur, quæ malitiam & gravitatem peccati insigniter augent. V. g. furari duos nummos, vel centum, vel mille, est quidem in eâdem furti specie; at longè gravius est furari centum aut mille, quàm duos. Similiter peccatum carnis quod cum matre vel sorore aut nepte vel consobrinâ committitur, est quidem in eâdem specie incestûs, sed longè gravius in primo & secundo, quàm in tertio gradu. Unde scitè advertit Melchior Canus, parte 6. de Pœnitentiâ, in administratione Sacramenti Pœnitentiæ habendam potius esse rationem eorum quæ spectant ad mores, quàm eorum quæ spectant ad Metaphysicam.

Non consentiunt tamen inter se Theologi circa propositam quæstionem. Sunt qui cum Vasquesio, & aliis nonnullis quos ille appellat ad quæstionem 91. art. 1. dubio 2. negant necesse esse ad integritatem confessionis, aperire circumstantias aggravantes: alii affirmant cum Melchiore Cano, cum quibus sit

CONCLUSIO.

Circumstantiæ in eâdem specie aggravantes necessariò aperiendæ sunt, ut integra sit confessio.

Probatur 1°. momentis & rationibus in priori

Conclusione adductis: quæ enim de circumstantiis speciem peccati mutantibus ibi diximus ex Concilio Tridentino & aliis, æquè probant, ut patebit attendenti, necesse esse ad integritatem confessionis, ut circumstantiæ in eâdem specie augentes peccati gravitatem, declarentur; aliàs, nec pœnitens perfectè & integrè statum suæ conscientiæ aperiret, nec Sacerdos judicis & medici partes, ut oportet, exercere posset in imponendis pœnis idoneis & proportionatis.

Et verò contingit aliquando, ut circumstantiæ aggravantes intra eandem speciem magis augeant peccati malitiam & gravitatem, quàm si peccatum illud ad aliam transiret speciem: v. g. furari nummum in loco sacro, non est simplex furtum, sed sacrilegium; attamen graviùs peccat qui centum nummos alio in loco furatur.

Probatur 2°. ex Canone *Omnis utriusque sexûs. Sacerdos*, inquit, *sit discretus & cautus, ut more periti medici super infundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati, per quas prudenter intelligat quale illi consilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.* T. 11. Conc. p. 173. B.

Probatur 3°. ex praxi & usu Veterum, qui pro variis circumstantiis intra eandem speciem peccati malitiam aggravantibus, graviorem imponebant pœnam. V. g. licet ejusdem speciei sit idololatria voluntaria, cum eâ quæ per vim extorquetur, tamen Ecclesia Hispanica graviorem longè pœnam imposuit priori, quàm posteriori. Pariter furtum clandestinum & apertum ad eandem pertinet speciem peccati; prius tamen secretâ confessione pur-

Can. 22. Denique, habitus p
speciem peccati : v. g. qui c
mentiuntur, blasphemant, forr
cie peccatum mendacii, blaspl
nis committunt; attamen nec
rire in confessione, an invete
catorum habitus: aliâ quippe
prudens Sacerdos cum iis qui e
cant, & aliâ cum iis qui semel
ex infirmitate labuntur.

Dices 1°. Concilium Triden
circumstantiis intra eandem
tibus.

Resp. Concilium more suo
nionibus dirimendis ac definie
inter Doctores Catholicos in un
tari, qualis est præsens nostra q
si attentè expendantur & pond
bus utitur Concilium, ut pre
circumstantias quæ mutant sp
erit & ipsas quoque circumsta
speciem aggravantes, necessari

augent peccati malitiam, non debent necessariò declarari; ergo nec illæ quæ notabiliter ejusdem peccati augent gravitatem.

Resp. nego consequentiam. Illæ quippe circumstantiæ necessariò videntur declarandæ, quæ mutant peccantis statum, & alia remedia exigunt: tales sunt circumstantiæ insigniter aggravantes peccati malitiam. V. g. aliud ferendum est judicium de muliere quæ metu mortis, vel causâ unius voluptatis in adulterium consentit: alia pariter causa & conditio est, eorum qui vincuntur peccato & tentatione; alia eorum, qui ultrò peccato se offerunt, nec expectant tentationem, sed præveniunt. Ad has circumstantias attendere debet prudens Sacerdos in tribunali Pœnitentiæ.

Dices 3°. Jure naturali prohibitum est detegere occultum proximi crimen: atqui circumstantiæ aperiri non possunt aliquando, quin simul alterius crimen detegatur. V. g. mulier confiteatur se cum fratre suo unico, vel cum Confessario peccasse; Sacerdos, qui utrumque novit & fratrem & Confessarium, quos hactenus viros pios habuerat, eos statim nefandi criminis reos intelliget.

Resp. 1°. eo in casu teneri illam mulierem ad alium accedere Sacerdotem, cui sua peccata confiteatur; quòd si non possit,

Resp. 2°. posse illam tutâ conscientiâ occultum alterius crimen detegere. Nonne reus justè torquetur, ut criminis socios detegat? Nonne censuris adiguntur Fideles revelare occultos furti vel homicidii auctores? Nonne civis deferre tenetur quem novit Reipublicæ noxium; & servus herum monere, si noverit ab alio servo bona ejus diripi? Quidni ergo idem illi mulieri in casu proposito licebit?

art. 2. ad 3. & art. 4. in corp
tentiam accedere videatur.

An necesse sit aperire in co
complicis

Duplex esse potest hujus q
1°. Utrum persona compli
claranda, quando aliter integ
fessio; quod certè contingit,
complicis mutatur species pe
augetur intra eandem specie
Titius habet sororem unicam
committit: non potest Titius
commisisse cum sorore, quin
cognoscatur à Sacerdote. Qua
tius accusare se apud Sacerdo
nitentiæ, incestûs? Si se accu
complicem: si taceat, integrè
eâ verò hypothesi, supponitur
plicis distinctè cognosci pers
generatim dumtaxat & confusè
bium non foret quin teneatur
minis ita generatim declarare.

atem, sive ad emendationem complicis, sive
onum procurandum aut fugiendum malum,
nam criminis participem declarare. Circa
nque caput non una est Theologorum praxis
e sententia.

irca primum, Morinus L. 2. de Pœnit. c. 12.
quentibus, ait longè communiorem esse Theo-
rum sententiam, teneri scilicet eo in casu pœ-
ntem, ad declarandam complicis personam.
tos laudat cap. 16. hujus opinionis defensores;
ddit, paucos admodum ab eâ dissentire.
uares nihilominus disputatione 34. sectione 2.
1. contrariam probabilem existimat, nec pau-
appellat ejus patronos; inter cæteros, Ostiensem,
arrum, Medinam, Bannem, Marsilium &c.
Quantùm ad secundam, si res in se ac speculati-
onsideretur, omnes facilè consentiunt licitum
declarare aliquando criminis socios, aut sim-
iter reos: verùm an in praxi istud expediat, &
ervari semper debeat, non una est omnium mens,
una agendi ratio. His præmissis, sit

Prima Conclusio.

sona criminis particeps necessariò debet decla-
ari, cùm aliter stare non potest integritas con-
essionis, ejusque faciendæ urget præceptum.

Probatur 1°. ex praxi & usu veterum Canonum
bus complicis persona designatur, quando certis
busdam criminibus certa & determinata pœna
ernitur. Sic Canone 67. Epistolæ S. Basilii ad
nphilochium, incestus cum sorore eâdem pœnâ
à homicidium punitur. Et Can. 75. *Qui cum pro-*
â, inquit, *ex patre, vel ex matre sorore pollutus*

Edit. vet. T. 2. p. 770. D

Ib. p. 771. D

est, in domum orationis ne permittatur accedere, donec ab iniquâ & nefariâ actione desistat. Postquam autem in horrendi peccati sensum & animadversionem venerit, triennio defleat. Et Can. 79. *Ii qui in suas novercas insaniunt, sunt eidem Canoni obnoxii, cui & ii qui in suas sorores insaniunt.* Peccata verò hæc talis sunt conditionis ac naturæ, ut declarari non possint, quin socius ac particeps criminis detegatur ac declaretur.

Ib. p. 778. C.

Idem planè dicendum de peccatis quæ marito cum uxore, & uxori cum marito communia sunt: ista quippe vel tacenda, vel persona complicis declaranda. Utriusque verò generis peccata à Canonibus castigata legere poteris quamplurima in antiquo Pœnitentiali Romano, titulo 5. cap. 6. 7. 8. 9. & sequentibus.

Præterea, certum est criminis socium declaratum olim fuisse, cùm ex conditione illius crescebat vel minuebatur peccati gravitas. Ita colligimus ex Venerabili Bedâ de remediis peccatorum cap. 2. *Si*, inquit, referens antiquos Canones, *uxoratus ancillam suam compresserit, annum unum pœniteat....& à suâ se abstineat. Illa, si invita passa est, quadraginta dies pœniteat.* Idem colligere est ex Burchardo Wormatiensi Episcopo, Lib. 19. Decretorum.

To. 8 pag. 1119. n. 40.

Probatur 2°. Quia integritas confessionis juris est divini, quæ postulat, ut & species peccati, & circumstantiæ insigniter aggravantes aperiantur; si ergo aperiri non possunt absque declaratione complicis, necesse est personam illius declarari.

Neque est quòd excipias 1°. peccata, de quibus citati Canones, publica fuisse, adeoque mirum esse non debere quòd complicis persona declararetur. 2°. personam complicis generatim dumtaxat &

confusè in his declarari, non clarè, non distinctè.

Namque I°. non distinguunt citati Canones, inter publica vel occulta peccata: deinde, eorum multa sunt ejusmodi, ut planè in occulto, nullo teste nisi complice, consummentur.

Denique, de occultis ipsis peccatis expressè loquuntur etiam antiqui Canones: v. g. caput 43. Concilii Triburiensis; 62. Concilii Wormatiensis; & 26. Pœnitentialis Romani titulo 3. verba suppeditat Morinus.

II°. Gratis fingitur, confusè & generatim dumtaxat complicis personam notam fuisse ex confessione pœnitentis, iis temporibus quibus editi sunt citati Canones: namque cùm eâ ætate soli Episcopi & Parochi eorumque Vicarii exciperent Fidelium confessiones, ac longè distinctiùs suas singulas oves cognoscerent, in oppidis præsertim & minoribus urbibus, facilè intelligitur sæpissime contigisse, ut ex declaratione talis peccati v. g. incestûs, statim distinctè cognita fuerit complicis persona.

Dixi in Conclusione, cùm urget præceptum confessionis: si enim commodè differri potest, aut alius adiri Sacerdos cui distinctè perspecta non sit complicis persona, consultius est differre, & alium adire Sacerdotem, ut, quantùm fieri potest, famæ complicis consulatur.

Dices 1°. Nusquam licet detrahere de famâ & honore proximi: sed qui criminis occulti socium & complicem declarat in confessione sacramentali, detrahit de fámâ sui proximi.

Resp. nego min. tunc quippe *vera non est detractio*, ait S. Thomas 2. 2. q. 73. art. 2. *cùm subest legitima causa revelandi occultum crimen*: atqui causa legitima censetur, cùm sine tali declaratione stare

nihi enim imputare debet reu
petrati juridicè convincatur:
Judicem à delatore accusari
famam lædat, sed ut bonum
tur, & reus ab aliis sceleribu
tur. In delatione quoque pri
quæ fit in aurem Sacerdotis,
ciæ, nulla est detractio, nu
tum incurritur: ex tali quipp
cretâ confessione habet Sac
agere potest quod vergat in d
Quòd si nonnihil decrescat in
cerdotis persona illa crimini
putet.

Dices 2°. Sacerdos qui pe
non potest nisi revelando pe
illius cujus confessionem fac
non tenetur peccatum illud
violaret confessionis arcanum
netur pœnitens declarare pec
test declarari, quin persona c
tim cognoscatur.

Resp. nego paritatem. Dif

Quæres 1°. an criminis capitalis reus, Judici ex officio interroganti criminis socios aperire teneatur.

Resp. affirmativè: jus enim & auctoritas quæ est in Judice ad interrogandum, importat in reo legem ac necessitatem respondendi, & quidem ad mentem illius, nusquam enim mentiri licitum est: insuper tenetur quodlibet Reipublicæ membrum, ejus conservationi ac bono consulere, eosque pro virili arcere longiùs qui illud conturbant.

Quæres 2°. an qui criminis non quidem particeps est, sed objectum seu occasio, sit quoque in confessione declarandus, quando sine illius declaratione confessio integra non foret. V. g. filius propinat venenum matri gravidæ ex illegitimo concubitu, ut fœtum extinguat; tenetur-ne declarare matrem ex illegitimo concubitu concepisse, & hanc fuisse criminis à se patrati occasionem?

Resp. affirmativè cum Soto, quia circumstantiæ hujusmodi gravitatem peccati imminuere, vel augere insigniter possunt.

Secunda Conclusio.

Criminis socium, vel simpliciter reum, in confessione declarare, propter solam aut pœnitentis, aut complicis, aut rei utilitatem, per se quidem licitum est: utrum verò expediat in praxi, generatim nec probamus, nec improbamus; sed ex subjectis circumstantiis judicabit vir prudens.

Tres sunt Conclusionis partes.

Prima pars, nempe licere pœnitenti propter suam propriam utilitatem criminis socium, vel simpliciter reum declarare, ut ab importunis ejus sollicitationibus seipsum liberet, ac peccandi occasionem

fugiat, manifesta videtur: jus enim ipsum naturale dictat, ut quisque suæ consulat saluti, quamquam per accidens damnum alterius sequatur. Sic jussit Gregorius XV. Constitutione datâ an. 1622. ut Sacerdotes, qui in tribunali Pœnitentiæ ad inhonesta & turpia suos pœnitentes sollicitant, denuntientur ac declarentur locorum Ordinariis; gravi censurâ insuper notatis iis Confessariis, qui docuerint non teneri pœnitentes ad talem declarationem faciendam. Adversùs eosdem sollicitantes Constitutionem antea ediderat Pius IV. an. 1561. Quantâ verò cautione ac prudentiâ debeant Superiores ejusmodi denuntiationibus faciles aures præbere, iisque habere fidem, demonstrant multa perditarum mulierum exempla, quæ aut ab aliis animo vindictæ conductæ, aut invidiæ stimulis agitatæ, aut desiderio emungendæ pecuniæ, viros pios & sanctos aliquando infamare conantur. Monet verò appositè sanctus Augustinus, Sermone 351. cap. 4. aliàs Homiliâ ultimâ inter 50. loquens de hujusmodi delationibus, *multos Christianos propterea tacere & sufferre aliorum peccata quæ noverunt, quia documentis sæpe deseruntur, & ea quæ ipsi sciunt, Judicibus Ecclesiasticis probare non possunt. Quamvis enim*, addit sanctus Doctor, *vera sint quædam; non tamen Judici facilè credenda sunt, nisi certis indiciis demonstrentur.*

T. 3. Bull pag. 318.

T. 2 Bull. p. 34.

T. 5. p. 1359 F.

Secunda pars Conclusionis, nempe per se licitum esse pœnitenti, propter solam complicis utilitatem, crimen ipsius Sacerdoti manifestare, ut corrigatur & ad meliorem mentem adducatur, imò & peccata fratrum simpliciter denuntiare, probatur ex praxi veteris Ecclesiæ, quæ ejusmodi delationem imperabat, impositis etiam pœnis adversùs eos qui

fratrum peccata, quæ noverant, non accusabant. Ita jussit Heraclas, referente S. Dionysio Alexandrino, apud Eusebium Lib. 7. Hist. cap. 7. ut Hæretici ad Ecclesiam redeuntes non priùs admitterentur, *quàm quæcumque ab adversariis audierant, palam exposuissent.* Pag. 253. D.

Multa in hanc rem exempla dabit Morinus L. 2. de Pœnitentiâ cap. 7. Unus hîc nobis sufficiat S. Augustinus Sermone 392. cap. 4. aliàs Hom. 49. inter 50. *Nolo*, inquit, *talem patientiam habeant Christianæ mulieres; prorsus zelent viros suos; non propter carnem suam, sed propter animas illorum. Omnino ergo moneo, ego præcipio, ego jubeo: Episcopus jubet, Christus in me jubet.... Nolite viros vestros permittere fornicari. Interpellate contra illos Ecclesiam. Non dico Judices publicos, non Proconsulem, non Vicarium, non Comitem, non Imperatorem, sed Christum. In cæteris omnibus ancillæ estote virorum vestrorum, subditæ ad obsequium.... Sed ubi ventum fuerit ad illud negotium, ubi vos Apostolus æquavit, dicens, Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.... clamate pro re vestrâ.* T. 5. pag. 1505. B. C.

Sermone verò 16. de verbis Domini, nunc 82. qui totus est de correptione fraternâ, modum præscribit sanctus Doctor, quo debeat proximi peccatum corripi & ad Ecclesiam deferri. Cap. 8. *Novit*, inquit, *nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo publicè corripere, at tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo: corripio in secreto; pono ante oculos Dei Judicium; terreo cruentam conscientiam; persuadeo pœnitentiam. Hac caritate præditi esse debemus.... Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerum-* Ib. p. 444. F. Ibid. G.

que zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus; nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum. Ita S. Augustinus.

Tertia pars Conclusionis probatur: Quia etsi, per se loquendo, licitum sit fratrum peccata in confessione accusare, tùm ad propriam, tùm ad illorum utilitatem; quia tamen in praxi nonnulla gravissima incommoda nasci possunt, idcirco diximus generatim, nos nec probare nec etiam improbare usum illum, sed prudentis esse judicare quibus in circumstantiis ille expediat. Incommoda porro ista inter multa hæc duo sunt potissimùm. Primum, ne Fideles veniant in suspicionem, violari à Sacerdote confessionis sigillum, ex quo certè Pœnitentiæ tribunal odiosum maximè redderetur; quod profectò malum tanti est, ut quodcunque vel pœnitentis, vel complicis bonum ei cedere debeat. Secundum, ne fictis confessionibus & calumniis, quibus nonnulli perditi viros probos aliquando obtentu religionis & pietatis impetunt, locus & occasio detur.

De confessione moribundi non integrâ dicendi hîc locus esset: verùm commodior occurret infrà ad Quæstionem nonam, de illâ differendi occasio.

De integritate confessionis ex parte ministri, ubi pœnitens casus habet reservatos.

En casus. Titius commisit quædam peccata Superiori reservata: Superior ob legitimum impedimentum audire non potest integram Titii confessionem, sed ea dumtaxat peccata quæ sunt reservata: quæritur, potest-ne Superior illa sola reservata peccata audire, de illis absolvere Titium, eumque remittere ad inferiorem Sacerdotem, ut ab eo cæte-

peccatorum absolutionem percipiat?
pondent multi, & quidem graves Theologi, a adducto casu dimidiari confessionem, ita ut ta Superiori, non reservata verò inferiori Sai declarentur, atque ex utrâque partiali cone & absolutione, unicum & integrum exuracramentum. Ita S. Antoninus parte 3. titulo p. 19. n. 6. Cajetanus verbo *Confessio*, con: 10. Petrus Soto Lectione 10. De confessioavarrus in caput *Consideret* n. 12. Alensis 4. q. 77. membro 5. art. 2.
pondent alii, quantùm fieri potest, consulensse integritati confessionis; atque ita in adduſu, Superiorem debere integram pœnitentis sionem excipere; aut si sola reservata peccata potuit, non debere eum ab illis absolvere, inferiorem mittere Sacerdotem, cui potestaciat absolvendi ab illis reservatis simul & ab eccatis, post factam eorum omnium sinceram egram confessionem.
ræres 1°. Utrum qui habet casus reservatos priùs absolvi à non reservatis quæ confessus iàm remittatur ad Superiorem pro reservatis.
). negativè, quia non potest unum peccatum io dimitti, ut patebit ex dicendis inferiùs: Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 7. hoc injungit Sacerdotibus qui *nihil possunt in caeservatis, ut pœnitentibus suadeant, ut ad Su's ac legitimos judices pro beneficio absolutioedant.* T. 14. Conc. p. 820. C.
æres 2°. Utrum Sacramentum Pœnitentiæ esse simul validum & informe; hoc est, suo , remissione nimirum peccatorum, privari, do quo Baptismus ficto datus, ratus quidem

est & validus, sed informis sine gratiâ regenerante, propter pravam recipientis dispositionem.

Respondent affirmativè ex Theologis ii qui pro materiâ Sacramenti Pœnitentiæ assignant impositionem manûs: ratum enim est Sacramentum quod debitâ constat materiâ & formâ; informe verò si desit in pœnitente debita conditio, nempe vel integra confessio, vel contritio.

Respondent alii negativè: quia nempe cùm actus pœnitentis sint materia Sacramenti Pœnitentiæ, si actus illi eâ quâ par est ratione adsint, non tantùm validum est Sacramentum, sed & suum sortitur effectum; si verò aliquis essentialis actus desideretur, ne validum quidem est, cùm parte quadam essentiali frustretur.

Atque in eo statuunt discrimen Baptismatis & Pœnitentiæ, quòd Baptismi materia sit elementum ab actibus baptisandi prorsus distinctum, & quòd Baptismus etiam informis characterem imprimat; at non ita est in Sacramento Pœnitentiæ.

De integritate confessionis ex parte temporis.

Status quæstionis est, utrum integra censeri debeat confessio illius qui interpolatis temporibus confitetur.

Duplici autem modo contingere istud potest, ut rectè observat Maldonatus, Tractatu de Pœnit. cap. 4. Vel enim mutata est hominis voluntas intra diversum illud spatium temporis quo incœpta est ac perfecta confessio, ita ut non amplius supponatur ille verum ac sincerum de peccatis suis dolorem retinere; vel non est mutata. Si priùs, certum est integram non esse confessionem, nisi pœnitens ea rursus confiteatur peccata quorum depo-

t dolorem, priusquam inchoatam confessionem solveret: si verò per interpolationem temporis n mutetur propositum & voluntas confitentis, n tantùm integra est confessio, verùm etiam alio modo perfectior, quia majori cum consilio ac liberatione fit, ac diutius perseverat is qui confitur, in dolore, pœnitentiâ, & contritione. Ita Maldonatus. Pag. 184.

De secreto confessionis, & confessione per Litteras.

Secretum confessionis, quod sigillum solet appellari, spectari potest vel ex parte confitentis, vel x parte ministri.

Ex parte confitentis, duo quæruntur. Primum, n publica peccatorum confessio in usu aliquando erit. Secundum, an confessio per Litteras, & absoutio absentibus data olim valuerit.

Ex parte verò ministri multa quæruntur circa sigillum confessionis, quæ distinctè & separatim à obis sunt pertractanda.

De secreto confessionis ex parte confitentis. An publica confessio peccatorum in usu aliquando fuerit.

Peccata vel sunt publica, vel planè occulta. De trisque quæritur, fuerintne olim subdita legi onfessionis publicæ: quæ quæstio cùm tota sit facti, ut dicitur, nonnisi claris & apertis Veterum stimoniis definiri potest.

Petavius in suis Animadversionibus ad hæresim 9. S. Epiphanii, observat discordes esse hac in re heologos. *Fuêre*, inquit, *qui nullum peccatorum enus à publicæ confessionis lege exciperent, ne occulta quidem....Alii publica dumtaxat crimina,* Pag. 245.

vulgoque cognita publica illi professioni subjecerunt. Alii denique certa dumtaxat ex omnibus à pœnitentiæ præsidibus delecta fuisse peccata publicè declaranda, contendunt. Rursus aliqui pœnitentes ipsos asserunt in concionem productos sua propalam peccata confessos: alii, quo illorum pudori consuleretur, eas partes Sacerdotibus demandandas putarunt, qui aut memoriter, aut ex scripto pœnitentium crimina in populum efferrent. Ita Petavius, qui declarat se ab his omnibus vehementer dissentire.

Morinus Lib. 2. cap. 9. & 10. fusè præsentem quæstionem tractat, ac docet publica peccata legi confessionis & pœnitentiæ publicæ subdita fuisse, ita ut pœnitentiæ publicæ comes individua semper fuerit confessio publica. Ibidem probat, ex occultis peccatis certa quædam selecta fuisse ab Episcopis vel Pœnitentiariis, quæ jubebant à pœnitente publicè declarari. Hunc verò morem apud Antiquos usitatissimum, ab annis plusquam nongentis obsoletum jam fatetur.

Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 5. de confessione publicâ hæc habet, quæ sententiæ nostræ regula & norma esse debent. *Quoad modum confitendi secretò apud solum Sacerdotem*, inquit, *etsi Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cùm ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publicè confiteri possit, non est tamen hoc divino præcepto mandatum; nec satis consultè humanâ aliquâ lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publicâ essent confessione aperienda.* Ex quibus hæc tria colliges. Primum, aliquando justis de causis posse fieri publicam peccatorum confessionem. Secundum, illam divino mandato præceptam

T 14 *Conc*, p. 819. A.

on esse. Tertium, non satis consultè humanâ aliquâ lege præcipiendum iri, ut delicta, præsertim secreta, publicâ essent confessione declaranda. His præsuppositis, mentem nostram sequentes aperient conclusiones.

Prima Conclusio.

Confessio publica non semper comes fuit pœnitentiæ publicæ; nec ullâ Ecclesiæ lege confessioni publicæ subdita fuêre ea omnia peccata, quæ publicâ pœnitentiâ castigabantur.

Probatur I°. Quia ex Morino L. 5. c. 9. 10. & seq. peccata gravia, etiam occulta, subdita fuêre laboribus pœnitentiæ publicæ: atqui nulla proferri potest Ecclesiæ lex, quâ pœnitentes adigantur ad publicam confessionem peccatorum occultorum, *nec enim satis consultè*, ait Conc. Trid. *istud humanâ aliquâ lege præciperetur*; ergo &c.

II°. Ex eodem ibidem cap. 7. multi viri sancti solo animo pietatis publicis pœnitentibus se adjungebant, sine conscientiâ gravioris alicujus peccati, quod probat n. 7. exemplo Wambæ Gothorum & Hispanorum Regis, & Gaudentii Valariensis Episcopi: at ubi nullum crimen est, nulla illius publicè confitendi incumbit necessitas.

III° denique, quia certa quædam erant peccata quæ Canones publicæ pœnitentiæ addicebant, & publicari simul seu declarari palam omnino prohibebant, ne fortè, si cognita fuissent, auctorem in periculum mortis aut gravioris alicujus damni adduxissent: tale est crimen adulterii & homicidii. Hoc sensu S. Basilius in Epistolâ Canonicâ ad Amphilochium Can. 34. ait: *Adulterio pollutas mulieres*,

Edit. vet. T. 2. p. 771. B.

præfinitum à Canonibus t
forte earum crimen deteger
zamon ad istum Canonem
extra divinos Ecclesiæ ambi
Catechumenis exeuntes, pri
ligeret propter adulterii crin
injunctam, & fieret punitio

Illæ porro mulieres adul
pœnitentiam, non diffitente
non tenebantur omnes illius
fortè inde venirent in suspici
quanto minùs obligabantur
confessionem? Publica igitur
ex præscripto Canonum, co
nitentiâ publicâ.

Eadem est ratio homicidii
rei erant, ad publicam damn
sicut ex Can. 56. ejusdem E
nifestum est: suum tamen cr
omnibus non tenebantur illi
ipsius veniam ab Imperator
quàm pœnitentiæ laboribus
gladio animadversum in eos

Balsam. p. 970. D.

Edit. vet. t. 2. p. 775. C.

onijs quæ suprà ad argumentum quartum pro
onstrandâ necessitate confessionis adduximus:
psemet S. Basilius mox citato Canone 56. de
iicidâ, sic statuit, *Qui suâ sponte interfecit, &*
a pœnitentiâ ductus est, viginti annis Sacramento
communicabit. Viginti autem anni sic dispensa-
ur: Debet quatuor annis deflere stans extra fores
torii, & Fideles ingredientes rogans ut pro eo pre-
ur, suam iniquitatem pronuntians &c. En con-
o publica juncta simul cum pœnitentiâ. Illa si-
iter mulier quæ à Marco præstigiatore corrupta
rat, postquam ad Ecclesiam rediit, inter ipsos
nitentiæ labores *per omne vitæ tempus crimen*
m confessa est, referente S. Irenæo L. 1. cap. 13. *Pag. 63. n.*
is 9. Atqui exomologesis illa, ex dictis suprà, *5.*
a erat oralis confessio & quidem publica, pro
iditione pœnitentiæ cum quâ conjuncta erat;
o &c.

Resp. nego min. Fatemur quidem exomologe-
illam fuisse oralem confessionem; (quamquam
ius totam significet pœnitentiæ actionem) at
iper publicam illam fuisse, & à pœnitentiâ pu-
câ indivulsam, negamus: secreta quippe con-
sio, ut probatum antea fuit, regula erat pœni-
ıtiæ sive secretò sive publicè imponendæ. Unde
ritò Veteres exomologesis simul & pœnitentiæ
blicæ mentionem faciunt, non eâ quidem de cau-
, quòd publica confessio semper annexa foret pœ-
tentiæ publicæ, sed quòd publicæ pœnitentiæ sem-
r prævia erat confessio, quam aliquando publi-
im fuisse ex consilio Sacerdotis, non negamus.
xempla hîc & superiùs adducta non urgent: de-
ionstrant illa quidem invictè, antiquum fuisse
onfessionis usum; at publicè eam semper factam

... declarasse
adduci non possum ut creda
vitæ periculum quod ex tal
set, nisi fortè veniam illius
quo casu distinctè crimen il
dam & publicè. Mulier pari
omni vitæ tempore crimen
non orali confessione; ad q
criminis ejusdem confessio
actione, quæ continua & ad
dam fuit patrati criminis pr
pla illa de publicâ confession
pugnaciter non renuemus;
communi Ecclesiæ lege ac n
ejusmodi publicam confessio
pœnitentia publica, sed libe
xat Sacerdotis; præsertim
occulta peccata.

SECUNDA CO

Publicorum peccatorum publ
confessionem, vetera oster

Probatur iis exemplis & ...

quæ suppeditabit Morinus Lib. 2. cap. 9. & 10. An verò ex præscripto Canonum ac vulgatâ lege necesse foret publica peccata publicè confiteri, non audemus definire; neque enim res illa nobis satis explorata & certa videtur.

Tertia Conclusio.

Nullâ unquam Ecclesiasticâ lege imposita fuit necessitas publicè declarandi occulta peccata.

Probant aliqui ex Tertulliano Lib. de Baptismo cap. 20. ubi ait, *gratulandum nobis esse, si non publicè confiteamur iniquitates aut turpitudines nostras.* Verùm agere eò loci Tertullianum, de baptisandis, non de lapsis post Baptismum, de quibus dumtaxat loquimur, vel ipse contextus demonstrat.

Pag. 232. B.

Probatur itaque 1°. auctoritate Concilii Tridentini jam citatâ Sess. 14. c. 5. ubi ait, *non satis consultè humanâ aliquâ lege præceptum iri, ut delicta, præsertim secreta, publicâ essent confessione aperienda.* At Ecclesia sancta & impolluta, cui omnibus diebus semper adest Spiritus sanctus, nihil potest inconsultè, nihil intempestivè ac imprudenter præcipere; nullâ ergo lege sancivit unquam, ut occulta peccata publicâ confessione aperirentur.

Probatur 2°. ex Can. 34. Epistolæ S. Basilii, quo prohibet ne adulterium mulierum publicetur & palam evulgetur: verba laudavimus Conclusione primâ.

Edit. vet. T. 2. p. 771. B.

Idem sanctus Doctor in Regulis brevioribus, interrogatione 229. quærit, *an oporteat vetitas actiones citra verecundiam omnibus detegere, aut aliquibus dumtaxat, & quinam hi sint.* Respondet verò, *servandam esse rationem eandem in peccatorum con-*

Edit. recent. T. 2. p. 492. B. C.

‑ue declaranda.

Probatur 3°. ex Sozomen
ubi referens historiam mulie
Pag. 726. cum Diacono evulgatum fue
lestum ab initio juremerito vi
tanquam in theatro, circumsta
titudine, crimina sua evulgar
ex Presbyteris aliquem, qui v
tissimus esset, & taciturnitate
huic officio præfecerunt, ad q
deliquerant, actus suos confit
fuisset publicè declarandi pe
ad quid taciturnitas illa & p
Sacerdote qui excipit Fideli

Probatur 4°. ex S. Leone
cap. 2. ubi abusum qui irrep
bus in locis confitendi peccat
T. 1. p 719. primit & damnat. *Illam etiam*
stolicam regulam præsumptione
à quibusdam illicitâ usurpatio
nibus constituo submoveri, ne v
peccatorum genere, libello sc
tur: cùm reatus conscientiaru
datibus indicari confessione s

ii pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, eatur tam improbabilis consuetudo; ne multi à entiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, verunt inimicis suis sua facta reserari, quibus Legum constitutione percelli. Sufficit enim illa tio quæ primùm Deo offertur, tum etiam Sacer- ui pro delictis pœnitentium precator accedit. enim plures ad pœnitentiam poterunt provocari, li auribus non publicetur conscientia confiten- a S. Leo, qui & auctoritate suâ abusum reji- uem ait Apostolicæ regulæ contrarium, & in- noda gravissima illius publicæ confessionis dicat.

obatur denique iis omnibus Veterum testi- is quibus, suprà agendo de necessitate confes- , argumento 1°. ex Traditione ostendimus, tuum semper fuisse ac constantem in Ecclesiâ æ seu auricularis confessionis usum. Consule, ces 1°. Exempla confessionis publicæ quæ lusione secundâ indicavimus, videntur esse torum occultorum, nempe adulterii, fornica- , & aliorum hujusmodi, quæ certè in occulto nittuntur.

sp. vel illa peccata occulta planè non fuisse, multis perspecta & probata, sive ex liberâ rei essione, sive ex delatione aliorum, sive quo- ue ex alio capite. Sic publicum & omnibus co- m fuit facinus earum mulierum quæ à Marco tæ fuerant; cognitum pariter flagitium mulie- ius cum Diacono, quod narratur à Socrate zomeno; pariter publica erat defectio Hæ- rum ab Ecclesiâ. Vel si peccata illa occulta no fuisse contenderis, dicemus liberam fuisse n confessionem, ex consilio dumtaxat Sacer-

quam sui publicationem,
Quorsum illæ tam freque
Patrum conciones, quibus
ut postpositâ illâ verecund
audacter occulta sua crimi
clarent; nec fratrum suoru
ctum pertimescant, nec ec
occultis corporis partibus
nolunt medico eum aperire
scentiâ pereunt? Hæc &
apud Tertullianum L. de Pe
prianum Tractatu de lapsis,
ad Pœnitentiam, S. Amb
c. 10. verba suppeditat Mo
Resp. ea omnia appositè c
bus adversùs timidos & igna
apud Sacerdotem privatim
recusabant, sive ex pudore &
contingit, sive ex timore pœ
proposito permanendi in iisd
nibus; vel etiam publicam su
more illorum temporum, re
Pag. 1272 quit Tertullianus

ignorantem fallis, aut, non ad plenum scientem
indi difficultate confundis? Rogo ergo vos, fra-
etiam pro periculo meo, per illum Dominum
occulta non fallunt, desinite vulneratam tegere
ientiam. Prudentes ægri medicos non verentur,
occultis quidem corporum partibus etiam seca-
, etiam perusturos.

ices 3°. Origenes Hom. 3. in Leviticum ait,
uni genere pronuntianda esse peccata, & in publi- T. 1 p. 70. L.
proferenda cuncta quæ egerimus: si quod in oc-
gerimus, si quid in sermone solo vel etiam intra
ationum secreta commisimus, cuncta necesse est
icari, cuncta proferri.

esp. Origenem eò loci hortari peccatores ad
riorem peccatorum confessionem, non quidem
criminatim & coram omnibus promiscuè fa-
iam, sed coram prudente ac perito Sacerdote,
n docet inter multos esse *cautè* seligendum: in
icum ergo *proferre peccata*, idem est apud Ori-
m, ac exteriùs proferre, seu, ut ait Hom. 2.
alm. 37. *non celare intrinsecus*. Vide quæ suprà *Ib. p.* 25[illegible] F.
nus ad primum argumentum ex Traditione pro-
onstrandâ necessitate confessionis.

QUARTA CONCLUSIO.

onsilio prudentis Sacerdotis inter occulta pec-
ita quædam aliquando selecta fuisse quæ pœ-
tens publicè aperiret, vetera nonnulla osten-
int monumenta.

obatur ex Origene Hom. 2. in Psalmum 37.
postquam admonuit cautè seligendum esse Sa-
otem apud quem peccata deponamus, hæc ad-
Si quid ille dixerit, qui se priùs & eruditum Ibid.

... idem innuare videtur S. A... aliàs Hom. 50. inter 50. ubi ... peccatorem venire ad Antisti... satisfactionis modum accipia...

T. 5. pag. 1359. C.D. *quod non solùm illi prosit ad ... sed etiam cæteris ad exemplum ... non solùm in gravi ejus malo, se... dalo est aliorum, atque hoc ex... sa videatur Antistiti, in notiti... totius plebis agere pœnitentiam...*

Idem denique colligi potest ... Hist. c. 16. ubi de Presbytero ...

Pag. 716. D. *Ad quem accedentes ii qui del... confitebantur. Ille verò pro cujus... facere singulos, aut luere oporte... cens, absolvebat confitentes.* Co... ex consilio illius Pœnitentiarii ... dam inconsulto zelo, matronam ... jus ibidem historiam narrat, ... Diacono facinus evulgasse, *h... progressam*; ut legunt nonnulli a... c. 19. Verùm observat Petavius ... phanium hæresi 59. verba Socr... κατὰ ...

nus commisit cum Diacono; quod crimen publicè cognitum & evulgatum fuisse, demonstrat gravis, quæ inde suborta est Fidelium offensio, quæ locum dedit abrogando illi Pœnitentiario, ut antea diximus.

De confessione per Litteras, & absolutione absentibus datâ.

Duplex hîc occurrit solvenda quæstio, una juris, altera facti.

Juris quæstio est, utrum confessio per Litteras absenti Sacerdoti facta, & absolutio ab eo missa ad pœnitentem absentem, sit contra naturam & institutionem Sacramenti Pœnitentiæ, ita ut defectus præcisè compræsentiæ ministri & pœnitentis, nullum & irritum faciat Sacramentum. Affirmant nonnulli Theologi post S. Thomam in 4. dist. 17. qu. 2. art. 4. ubi ait, *in extremâ necessitate utilius esse confiteri laïco præsenti, quàm Sacerdoti absenti.*

Negat Morinus cum aliis benè multis quos appellat L. 8. de Pœnit. c. 25. ubi observat præsentem quæstionem sub duplici temporis ratione considerari posse, scilicet vel ante Decretum Clementis VIII. datum die 20. Julii anni 1602. quo ejusmodi confessionem per Litteras factam, & absolutionem absentibus missam prohibet ac damnat; vel post istud Decretum. Ante prohibitionem Clementis VIII. & validum & licitum fuisse Sacramentum Pœnitentiæ inter absentem ministrum & pœnitentem per Litteras confitentem, pluribus ille factis historicis demonstrare nititur; at verò post Decretum Summi illius Pontificis, planè negat aut validum esse aut licitum, vel confiteri per Litteras, vel absolvere absentes. Illicitum quidem illud jam esse,

perficitur, suam subinde muta

Sunt etiam qui contendunt VIII. non esse divisivè, sed co sumendum: hoc est, damnari sionem factam simpliciter per terpretem, sed quatenus illa j tione quam Sacerdos mittit ad tem. Ita Suares disput. 21. sect

Quæstio verò facti est, utrum bitionem Clementis VIII. val facta per Litteras absenti Sacer missa per Sacerdotem ad pœn Valuisse contendit Morinus loc stra sit de propositâ quæstione m patebit ex sequentibus Conclusi

PRIMA CONC

Si sola spectetur natura & inst Pœnitentiæ, seclusâ prohibiti videtur jure divino irrita sive Litteras aut per internuntium sive absolutio ab eo missa ad p tem.

Non ex generali ratione Sacramenti novæ Legis: ımque Matrimonium verum est novæ Legis Sa-:amentum, quod tamen inter absentes validè con-ahitur.

Non ex speciali naturâ & conditione Sacramenti œnitentiæ: unde enim haberet ut inter absentem iniftrum & pœnitentem non possit validè per-:i?

An ex eo quòd Sacramentum illud per modum ıdicii administretur? at verum Judicium ferri po-ft in absentes, ut patet exemplo sententiæ excom-unicationis quæ in absentes pronuntiari validè ›test: modò enim perfecta, quantùm fieri potest, ıbeatur causæ cognitio, potest Judex sententiam iam in absentes dicere.

An quòd non possit Sacerdos absentis pœnitentis spositionem sat certò exploratam habere, atque :riculum esse possit, ne cùm absolvit hominem, utatus subinde fuerit ejus affectus, nec ampliùs oneus percipiendo Sacramento?

Verùm in hacce causâ non major, quàm moralis quiritur certitudo: potest verò Sacerdos per Litte-s vel per internuntium moraliter certus esse de dis-›sitione pœnitentis, ut patet tùm exemplo mori-ındi quem Sacerdos absolvit, postquam intellexit : aliorum testimonio, postulatam ab ipso fuisse enitentiam, & data contritionis aliqua signa; tùm emplo eorum qui absentes Matrimonium contra-ınt: quamquam enim absolutè potuerit mutari m illius pœnitentis, tùm illorum contrahentium ıimus, præsumi tamen debet non mutatus, & Sa-:rdos prudenter & absolvit pœnitentem, & con-ıngit absentes.

An denique istud haberet ex ratione speciali ver-

borum quibus constat forma Sacramenti Pœnitentiæ, v. g. quòd verba debeant ad præsentes dirigi? quòd verbum istud, *absolvo*, exigat præsentiam illius qui absolvitur, præsertim cùm adjunctum habet pronomen *te*? Verùm quàm ista levia sint & planè infirma, patet vel ipso Sacramenti Matrimonii, quod inter absentes celebratur, exemplo: verba enim formæ quibus Sacerdos dicit, *Ego vos conjungo &c.* diriguntur ad absentes; nec magis verbum, *absolvo*, & pronomen *te* in formâ Pœnitentiæ, necessariò præsentiam exigit rei qui absolvitur, quàm in absolutione ab excommunicatione, quæ potest ad absentem dirigi.

Ratio à priori hæc est, quòd in Sacramentis quorum materia in aliquo morali posita est, necesse non sit, ut forma materiæ correspondens significet subjectum præsens, quia nempe suam practicam significationem perfectam & integram habet etiam in absentes: porro & Matrimonii, & Pœnitentiæ materia in re morali reponitur.

Non ita est in aliis Sacramentis, quorum materia est aliquod elementum vel res physica, v. g. aqua in Baptismo, & oleum in Confirmatione: cùm enim illa perficiantur per physicam materiæ & formæ applicationem ad subjectum, necesse est illud esse præsens; aliàs nec materia applicari, nec forma suam habere posset significationem & veritatem. Quâ enim veritate diceret Sacerdos, *Ego te baptiso*, nisi reipsâ aquam in hominem præsentem infunderet? Quomodo diceret Episcopus, *Ego te confirmo*, nisi præsens adesset ille, quem oleo inungit? Atque ita refutata manent maximâ ex parte, quæ Suares & Isambertus ex naturâ & institutione Sacramenti Pœnitentiæ adversùs Conclusionem nostram objiciunt.

Diximus in Conclusione, si sola spectetur natura & institutio Sacramenti Pœnitentiæ, seclusâ Ecclesiæ prohibitione &c. Namque patebit ex tertiâ Conclusione, Ecclesiam hanc à Christo accepisse auctoritatem, ut in administratione Sacramentorum, quorum materia in re morali consistit, certas apponere possit conditiones, quibus reddat vel ministrum vel recipientem inhabilem aut ad ministrandum aut ad recipiendum Sacramentum, illæsâ remanente substantiâ Sacramenti à Christo institutâ. Sic inhabiles declaravit ad contrahendum Matrimonium, eos qui clam contrahere illud tentarent: sic inhabilem facit Sacerdotem ad absolvendum à peccatis, nisi sit ab Episcopo approbatus &c.

Dices cum Isamberto disput. 18. art. 6. Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 2. ait voluisse Christum, ut qui post Baptismum peccarunt, ante tribunali Pœnitentiæ se tanquam reos sistant: at verba hæc, *sistant se*, ait Isambertus, in propriâ significatione forensi significant corporalem præsentiam, quod probat ex Lib. 2. Digesti titulo 11. paragrapho *Si quis*.

Resp. in tribunali Pœnitentiæ & foro conscientiæ verba hæc, *sistant se*, nihil aliud significare, quàm ut peccatores confugiant ad tribunal Pœnitentiæ: qui verò absentes sunt ac per Litteras confitentur, & se clavibus Ecclesiæ subjiciunt, ii verè confugiunt ad tribunal Pœnitentiæ. Neque hîc rigidè urgenda significatio verbi, *sistere se*, quæ obtinet in usu fori civilis; nemo enim ignorat quàm latum sit discrimen inter tribunal forense ac civile cui reus denuntiatus sistere se præsentem tenetur, & tribunal Pœnitentiæ. In priori enim reus corporaliter præsens esse debet, ut in cute suâ pœnam à Judice

..., non per scriptum m.
præcepit Christus. Quæ verba
cerpta sunt.

Resp. deceptum esse Grati
verba hæc leguntur apud S. A
quidem sunt ex Libro de verâ
qui genuinus non est S. Doct

Secunda Conc

Utrum ante prohibitionem C
tum aliquando fuerit absent
teras confiteri, & ab eo abs
certa, nec satis firmâ veteru
ctoritate confirmata nobis vi

Morin. pag. 510.

Probatur strictim percurren
quæ adducit Morinus Lib. 6. ca
aliunde oculatis ac maximè pers
ria visa non sunt.

Euseb. pag. 216.

Primum exemplum est famos
apud Euseb. Lib. 6. Hist. c. 44.
mus advocavit unum ex Presbyt
solutionem & Eucharistiam perc
mitate verò quâ detinebatur ...

nentalis absolutionis, sed unius dumtaxat
tristitiæ, quâ Serapio inter publicos pœnitentes
in suum decurrens, privatus fuerat, sed quam
ntibus dandam esse jusserat Dionysius Ale-
inus.

tur nec Serapio per internuntium confessus
nec sacramentaliter absolutus, sed Euchari-
dumtaxat pueri ministerio ad se delatam, si-
& reconciliationem canonicam ac ceremo-
n accepit: nihil amplius ex narratione Eusebii
idi potest.

cundum exemplum colligit ex Concilio Du- nsi sub Joanne VIII. an. 872. ubi Robertus mmanensis Episcopus graviter ægrotans, & i, ut credebatur, proximus, Concilii Patribus er 20. milliaria gallica dissitis scripto pec- confitetur, & ab iis absolvitur *per Ecclesia- s Apostolicæ auctoritatis potestatem*, inquiunt ilii Patres, *quam Dominus noster Jesus Chri- radidit Discipulis & Apostolis suis dicens, Ac- e Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, tuntur eis &c.* quæ certè verba indicant sacra- talem absolutionem.

Douzi vicus Campaniæ prope Sedanum Diœcesis Remensis.

T. 3. Conc. Gall. p. 706.

milem absolutionem refert ab Hincmaro Ar-
piscopo datam Hildebaldo Suessionensi Epi-
o ægrotanti, eamque per Litteras expostulanti.
erùm istam, tùm confessionem Roberti, tùm
lutionem sacramentalem fuisse non demonstrat
inus. Et certè 1°. confessio illa dumtaxat ge-
lis fuit, non verò specialis de singulis peccatis,
em exigit Pœnitentiæ Sacramentum. 2°. Dici
immeritò potest, absolutionem ab Episcopis
cilii Duziacensis missam ad Robertum, vel
e dumtaxat à censuris & pœnis canonicis,

quæ a Theologis Sacramental
quòd dicatur ejusmodi abso
tate quam Christus dedit Ec
vendi &c. namque & absolu
tione ac censuris ad hanc qu
vocatur, neque tamen sempe

Ejusdem planè fuit condi
Hincmarus absenti Hildeb
enim ipsum, teste Sirmondo i
mum Conciliorum Galliæ, u
sua peccata confiteatur: *Bo*
commoneo, inquit, *ut præter ista*
nem, quæ ab ineunte ætate usque
degis te commisisse cognoscis,
tim Deo & Sacerdoti satagas
confessio generalis & absolut
mentalis, necesse non fuisset it
fiteri apud Sacerdotem.

Tertium exemplum est Pota
scopi qui ad Patres Concilii
confessionem suam misit.

Verùm exemplum istud, ve
no, non est ad rem nostram: i

ctus, alio in ejus locum subrogato Episcopo.

Quartum exemplum petit ex Gregorio VII. S. Pontifice, qui sæpius ad absentes absolutionem misisse legitur. Ita Epistolâ 54. Libri 1. Episcopum Lincolniensem in Angliâ; Epistolâ 61. Lib. 2. Episcopum Leodiensem, & Epistolâ 2. Lib. 9. Alphonsum ejusque proceres absolvit à peccatis.

T. 10 Conc. p. 33 114. & 275.

Verùm ipsemet Morinus L. 10. cap. 22. n. 6. responsionem ad hujusmodi facta suppeditat: nimirum SS. Pontifices à censuris dumtaxat & pœnis canonicis absolvere absentes, & ipsis indulgentias quasdam concedere; quæ absolutio nonnunquam simpliciter dicitur esse à peccatis, quia censuræ illæ & pœnæ canonicæ sunt peccatis addictæ. *Meritò*, inquit Morinus, *SS. Pontifices, licet sint absentes, licet peccatorum confessionem non audierint, peccata dicuntur absolvere & remittere, cùm indulgentiam concesserint, cujus virtute Pœnitentia canonica expungitur, & eâ prætermissâ absolutio conceditur, vimque suam omnem exerit.* Et certè in laudatis à Morino exemplis, nulla fit mentio confessionis editæ ab illis quos S. Pontifex absolvit; ac verisimile non videtur, voluisse S. Pontificem sacramentaliter absolvere eos, quorum sacramentalem confessionem non exceperat.

Pag. 778

Quintum exemplum est S. Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, qui cùm strenuè, ut cœperat in Concilio Clarendonensi, jura Ecclesiastica non defendisset, ac Henrico II. Anglorum Regi molliter assentatus fuisset, peccati veniam & absolutionem petiit ab Alexandro III. S. Pontifice, quam obtinuit.

Verùm S. Pontifex absolvit dumtaxat S. Thomam, vel à suspensione, quam sibi ipsi imposuerat,

ne Sacrum faceret, vel à pœnis canonicis: unde illum admonet, ut si quid *commisit de quo propria conscientia debeat remordere, illud Sacerdoti qui discretus sit & providus, confiteatur.*

T. 10 Conc. p. 1430. E.

His exemplis addi potest auctoritas eorum Theologorum qui, referente S. Antonino 3. parte titulo 14. cap. 19. & titulo 17. cap. 12. in Concilio Basileensi interrogati de absolutione datâ à Sacerdote non habente jurisdictionem, responderunt, posse illum, impetratâ postmodum facultate, pœnitentem ubicunque fuerit, absolvere.

Addi quoque potest, quod refert Morinus ex Harmenopolo sectione 5. titulo 3. Epitomes Canonum, in Scholio ad 54. Canonem S. Basilii, nimirum, Episcopum quemdam sub Luca Patriarchâ, militi cuidam, qui cædem voluntariam commiserat, intra perexiguum tempus absolutionem per scriptum concessisse.

Denique addi potest exemplum S. Pauli, qui Corinthium incestuosum absens absolvit. 2. Corinth. 2. v. 10.

Verùm ista non urgent.

Non primum, quia rem nudè narrat S. Antoninus, nec ait probatam fuisse eorum Theologorum responsionem atque sententiam; nihil ergo certi concludi inde potest, quod unum volumus.

Non secundum, quia non constat num Episcopus ille præsens militem præsentem antea absolvisset, cujus absolutionem scripto confirmari voluit: quâ verò de causâ, incertum planè est.

Non denique tertium, tùm quia absolutio illa si fuit à solâ pœnâ exteriori seu ab excommunicatione, ut multis placet, potuit absenti indulgeri: si verò fuit sacramentalis à culpâ remissio, dici non

[illegible]itò potest, eam à ministris præsentibus datam fuisse, quam absens Paulus ratam habuit & confirmavit. Istud innuere videtur S. Paulus v. 10. *Cui autem, inquit, aliquid donastis, & ego: nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.*

Tertia Conclusio.

Clemens VIII. Decreto suo anni 1602. non tantùm illicitam, sed etiam invalidam declaravit tùm confessionem per Litteras, tùm absolutionem absentibus datam.

Probatur ex ipso Constitutionis Clementis contextu datæ an. 1602. die 20. Julii. *Sanctissimus D. N. D. Clemens VIII. &c. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Inquisitoribus maturè ac diligenter considerata, hanc propositionem, scilicet, licere per Litteras seu per internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minùs uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit ac prohibuit. Præcepitque ne deinceps ista propositio publicis privatisque Lectionibus, Concionibus & Congressibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur.* To. 3. Boll. R. P. 9.

Eo verò Decreto non tantùm illicitam, sed etiam invalidam & nullam declarari confessionem & absolutionem inter absentes, vel hoc unum maximè suadet, quòd S. Pontifex nullum prorsus, nequidem extremæ necessitatis casum excipiat, quo quæ sunt valida, licita fiunt, urgente scilicet charitatis præ-

cepto, de procurandâ quantùm fieri potest salute proximi, per media à Christo instituta. Cùm ergo S. Pontifex casum illum extremæ necessitatis non excipiat, imò prohibeat ne prædicta propositio aliquo in casu tanquam probabilis defendatur, certè mens ejus hæc fuisse videtur, nimirùm confessionem & absolutionem hujusmodi & illicitam & invalidam omnino habendam esse.

Dices: Quæ ex institutione Christi rata & valida sunt, ea non potest S. Pontifex, imò nec Ecclesia universa, irrita & nulla declarare; nihil quippe potest Ecclesia in substantiam Sacramentorum: atqui ex dictis Conclusione primâ, Sacramentum Pœnitentiæ ex suâ naturâ & institutione Christi valet inter absentes.

Resp. dist. maj. Ea non potest Ecclesia irrita & nulla declarare, mutando materiam à Christo institutam, & aliam substituendo, concedo: imponendo aliquas conditiones & leges quibus vel ministros, vel suscipientes inhabiles efficiat ad ministranda vel suscipienda Sacramenta, nego. Distinguo minorem ad sensum majoris. Quamquam igitur non possit Ecclesia mutare Sacramentorum substantiam à Christo institutam, potest tamen pro auctoritate à Christo acceptâ certas apponere leges & conditiones in administratione Sacramentorum quorum materia in aliquo morali posita est, quarum omissio inhabiles reddat vel ministros vel Fideles ad Sacramenta ministranda aut percipienda: cujus quidem auctoritatis illustre argumentum habemus in duplici Sacramento, Matrimonii nempe & Pœnitentiæ. In priori enim, quamquam Christus institutione suâ voluerit ut mutuus contrahentium consensus sit legitima hujus Sacramenti materia,

stam nihilominus ita subjecit politiæ & legibus Ecclesiæ, ut ab illis pendeat, & inhabiles sint ad contrahendum Matrimonium qui leges illas non observant: sic invalidè contrahunt, qui clam & sine præsentiâ Parochi ac duorum testium contrahere jam præsumunt. Pariter, etsi Sacerdos quilibet in Ordinatione suâ accipiat potestatem absolvendi à peccatis, nonnullas tamen conditiones præscripsit Ecclesia, quas nisi Sacerdos habuerit, inhabilis est ad absolvendum: v. g. nisi approbatus fuerit ab Episcopo, nisi jurisdictionem acceperit &c. Ita quoque judicandum de confessione & absolutione inter absentes: etsi enim ipso jure divino irritæ & nullæ non sint, Ecclesia præsentiam ministri & pœnitentis ita necessariam esse voluit, ut ejus defectu declaret inhabiles, & ministros ad absolutionem conferendam, & Fideles ad sacramentalem peccatorum confessionem faciendam.

Quarta Conclusio.

Clementis VIII. Decretum & divisivè & collectivè intelligendum est, ita ut damnet aut confessionem factam absenti per Litteras & internuntium, aut absolutionem datam absentibus, & utramque simul.

Probatur ex ipsâ Declaratione Clementis VIII. qui, referente Petro Lombardo Archiepiscopo Armacano, Epistolâ datâ ad Ægidium Coninc die 6. Junii an. 1624. in Congregatione Inquisitionis Romanæ declaravit, se utramque adductæ propositionis partem divisim damnasse ac prohibuisse, & contrariam interpretationem in prædictâ Congregatione rejectam fuisse. Illius Epistolæ exemplar

p ... ... lectione 4. d

Dices: Valet absolutio c
confessio em, aut potius c
nonnisi per testes Sacerdos c
confessio fit absenti per inr

Resp. 1°. prohibitionem
spectare dumtaxat modum
rium quo fit confessio, non
gularem & extremæ necessi
confessio fit, quàm ipsius d
quod desiderium pia mater
necessitate sufficere judicat,
cium impendatur. Unde, re
cano, Clemens VIII. expre
vit, se non damnasse con
Idem testantur Bellarminus
Franciscus Florentinus & L

Resp. 2°. cum Isamberto,
dammodo per testes præsent
Sacerdoti, cùm suum de pec
fessionis desiderium significat
perseverare censentur, cùm
absolvitur moribundus.

Circa sigillum illud confessionis hæc expendi solent à Theologis.

I°. quo jure necessarium sit.

II°. quàm arcta sit ejus lex & obligatio.

III°. quæ sit ejus materia.

IV°. quas personas obliget.

V°. quæ pœnæ sint à Canonibus decretæ adversùs infractores sigilli confessionis.

Quo jure necessarium sit confessionis sigillum.

Communis est Theologorum sententia, triplici jure, naturali, divino, & ecclesiastico necessarium esse confessionis sigillum.

Probat auctoritate suâ & rationum momentis Synodus Senonensis anno 1524. apud Bochel Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ Lib. 2. pag. 241. *Obligantur*, inquit, *Sacerdotes omnes & singuli triplici jure, videlicet naturali, divino & humano, celare peccata quacunque revelata & dicta in confessione sacramentali, qua tanto & tali debet claudi sigillo secreti, ut nullo casu, nec verbo, nec signo, aliqualiter reveletur, aut revelari existimetur. Peccat enim graviter, primò contra jus naturale, Sacerdos qui revelat peccatum sibi in secreto confessionis dictum, quia revelando tale peccatum diffamat proximum, & facit proximo quod sibi non vellet fieri. Secundò peccat contra jus divinum, quia eodem jure prohibetur revelatio confessionis, quo jure præcipitur ipsa confessio, qua est de jure divino à Christo instituta; & si licitum esset in aliquo casu Sacerdoti revelare peccatum sibi dictum in confessione, enervaretur præceptum divinum de confessione faciendâ; quia nemo esset qui vellet suum peccatum occultum propria famæ denigrativum Sacerdoti detegere & revelare,*

... quovis modo aliquatenus p... prudentiori consilio indiguerit ... pressione personæ cautè requir... catum in pœnitentiali judicio ... serit revelare, non solùm à s... nendum decernimus, verùm e... petuam pœnitentiam in arctum ... dendum.

Plura in eandem rem Eccl... superfluum videtur. Summan... teres silentii hujus religion... poteris ex Tertulliano L. de P... sio Libro quoque de Pœniten... S. Paulino in vitâ S. Ambro... 34. & in Regulis brevioribus ... 229. Sozomeno L. 7. Hist. c... ba sæpius hoc in Tractatu rela...

Dices: Quibus temporibus ... tia publica, confessionis sigill... servatum videtur: cùm enim c... pœnæ singulis gravioribus pec... Canonibus, facile erat ex illis ... foret pœnitentis crimen.

Resp. 1°. sola peccata publi...

Resp. 2°. etiam ex pœnitentiâ publicâ minimè cognitum in specie fuisse occultum crimen : tùm quia, ipso teste S. Basilio citato sæpius Canone 34. summâ curâ providebatur ne occultum mulierum adulterium per pœnitentiam detegeretur : tùm quia eædem pœnæ publicæ animo pietatis ac religionis è multis absque conscientiâ gravioris criminis sustinebantur : tùm denique quia nusquam Sacerdos vel Episcopus crimen in aurem sibi declaratum, palam evulgabat invito ac non consentiente reo.

Quàm arcta sit lex & obligatio sigilli confessionis.

Respondent communiter Theologi, tantam esse silentii hujus religionem, ut nullo prorsus in casu violari possit aut debeat. Ita Synodus Senonensis mox citata. Præcipuam verò causam & rationem tam arctæ obligationis repetunt iidem Theologi, ex ipso jure divino : audiatur inter cæteros Estius in 4. dist. 17. paragr. 14. *Quamvis*, inquit, *lege naturali quisque teneatur ad secreti sibi commissi occultationem, maximè quando ejus detectio spectaret ad infamiam proximi ; ac præterea lege canonicâ graves pœnæ constitutæ sint Sacerdotibus peccata sibi confessa revelantibus....præcipua tamen vis hujus obligationis nasci videtur ex jure divino, atque ex ratione Sacramenti, quo fit ut nullo prorsus casu, nequidem periculi vitæ, Reipublicæ, Regni, animarum, nec ullâ dispensatione Ecclesiasticæ potestatis liceat vel minimum peccatum ex confessione cognitum detegere. Hoc autem non ita esset, si ex solâ lege naturali vel humanâ hæc obligatio nasceretur : nam in multis casibus alia secreta prodi possunt, & in legibus humanis potest ab homine dispensari. Atque hinc etiam patet majus esse hoc vinculum, quàm sit ulla pro-*

T. 2. p. 233. col. 1. B E.

vus fieri sine ullâ aut saltem
sione, per contritionem per
fessionis voto; ergo licet si
juris divini, potest tamen
cerdos.

Resp. nego consequentiam
ex Scripturâ & constanti Tra
tum sit perfectam contritione
sine ullâ aut saltem integrâ
ne, quando premit necessita
Christi positivâ ad impossibil
porro neque ex Scripturis,
habemus posse aliquo in casu
arcanum. Ratio hujus discrimi
sigilli directè pugnet & contra
Pœnitentiæ, & contra finem
Christo factæ. 1°. pugnat co
menti Pœnitentiæ, quia mi
peccata dimittere debet, quo
minister: at Christus ea ita dim
& occulta maneant. 2°. pugn
stitutionis Christi, quia finis S
tiæ est bonum totius Ecclesiæ

Synodus Senonensis antea laudata.

Dices 2°. Sigillum confessionis privatum dumtaxat pœnitentis bonum spectat; bonum autem privatum cedere debet publico, nec ampliùs viget obligatio etiam juris naturalis servandi secretum quod vergeret in commodum alicujus privati, si ex tali secreto gravis Reipublicæ clades & excidium immineret; si ergo Sacerdos ex occultâ confessione cognosceret grave damnum Ecclesiæ vel Reipublicæ imminere, teneretur postposito privato bono pœnitentis, consulere publico, neque eo in casu lex divina sigilli obligaret.

Resp. reverâ bonum publicum privato esse anteponendum: at lex sigilli in confessione sacramentali non privatum dumtaxat spectat pœnitentis bonum, ut falsò supponit argumentum, sed totius Ecclesiæ commodum, Sacramenti à Christo instituti reverentiam & securitatem, omnium denique Fidelium utilitatem: unde quodcunque fingatur sequi bonum ex infractione sigilli, longè majus esset malum quod inde in universam Ecclesiam redundaret. Si ergo ex secretâ confessione intelligeret Sacerdos, grave aliquod Ecclesiæ vel Reipublicæ detrimentum paratum esse, caveat, ne vel crimen, vel personam prodat: verùm prudenter & cautè generatim monere potest de periculo imminente, & adversùs paratas insidias præmunire Ecclesiam vel Rempublicam, atque hâc viâ & ratione longè securiùs providebit bono publico: si enim persuasum haberet pœnitens, suum hocce crimen esse detegendum, pro certo nusquam illud Sacerdoti aperiret; & ita spes omnis ac via eriperetur tùm admonendi hominem, & ad melius consilium, si fieri potest, adducendi, tùm præcavendi paratas insidias.

An. 1225. Dices 3°. Guillelmus Altissiodorensis in Summâ Lib. 4. Tract. 6. q. 4. istas hypotheses proponit.

Prima est: Titius Sacerdoti confitetur se peccasse cum Caiâ: moritur Titius, ejus frater uxorem ducere vult Caiam. Jubet Episcopus ut idem Sacerdos eos matrimonio conjungat. Quomodo se gerere debet hic Sacerdos? an Episcopum monere de occulto criminis impedimento? an Titium & Caium matrimonio conjungere?

Secunda hypothesis est: Jubet Episcopus alteri Sacerdoti easdem personas matrimonio conjungere; atque eos omnes excommunicationi subjicit, qui dictum impedimentum norunt, nec declarant. Quid eo in casu agere debet Sacerdos prior qui ex confessione impedimentum illud novit? Ratio dubitandi est, *Quia*, inquit Altissiodorensis, *si revelat, infringit sigillum; ergo peccat mortaliter. Si verò tacet, nullum damnum accidit; ignorantia enim facti excusat à peccato eos qui conjunguntur: ergo revelare non debet.*

Tertia hypothesis hæc est: Sacerdos ex confessione novit nonnullos Canonicos accedere debere ad sacros Ordines, qui tamen irregulares sunt, & eâ quidem irregularitate, quæ dispensationem non admittit: tenetur-ne Sacerdos vitium illud aperire?

* Quarta hypothesis à Cæsario Cisterciensis Ordinis Monacho refertur L. 3. Historiarum memorabilium cap. 32. Quidam Monachus non Presbyter quotidie Sacrum faciebat: crimen aperit in confessione. Abbas prohibet ne celebret. Reus timens ne si abstineat à celebrando, crimen evulgetur, celebrare pergit. Abbas in Capitulo generali sui Ordinis casum illum generatim, nullo nec nominato, nec indicato, proponit, quærens quid in his circumstan-

is Confessario liceret, an reum detegere, vel non? apitulum nihil definire voluit, nisi hoc unum, onsulendum esse S. Pontificem, tunc temporis nnocentium III. *Summus Pontifex convocatis Cardinalibus Virisque litteratis de eorum consilio respondit, eo in casu revelandam esse confessionem; quia,* inquit, *talis confessio, non est confessio, sed blasphemia.* ta narrat dictus Cæsarius Monachus Cisterciensis.

Ad tres priores hypotheses refert Guillelmus Theologos Parisienses respondisse, Sacerdotem, qui ex confessione cognovit occultum illud impedimentum, teneri illud revelare. *Ad hoc*, ait Guillelmus, *solent dicere Magistri, quòd in hoc debet Sacerdos revelare confessionem, & non infringit sigillum confessionis, sed aperit; quia infringere importat deformitatem, est enim infringere indebitè revelare. Et ad ultimum* (id est secundam hypothesim) *objectum dicunt, quòd damnum accidit si taceat: fit enim quiddam quod est contra Deum, & si scirent illi qui conjunguntur, deberent se separare.* Momenta quibus illi Magistri nitebantur, ista sunt. 1°. *quia tenetur tùm Confessarius, tùm Episcopus impedire malum quantùm potest.* 2°. *quia in fraternâ correptione non dicitur proditor criminis, ille qui illud revelat ei qui prodesse potest, & non obesse; ergo si Sacerdos iste illud revelat Episcopo qui prodesse potest, & non obesse, non peccat.* 3°. *quia ille qui est mortuus, si viveret, deberet velle quod revelaretur.* Eodem modo responsum est ad tertiam hypothesim.

Verùm qui sint illi Magistri Parisienses, an aliqui dumtaxat privati, an Facultas ipsa Theologica, non apparet; nec præponderare potest ista responsio tot solidissimis, quæ hactenus prolata fuêre, momentis, maximè post Decretum Lateranense anni

1215. & Clementis VIII. anni 1594. Quem porro cordatum virum movebit ista Magistrorum illorum ratio? *Sacerdos*, in dicto casu, *non infringit sigillum* (*quod deformitatem importat*) *sed aperit*. Egregia verò subtilitas & argutia!

Ad quartam hypothesim, fidem non meretur illa Cæsarii Cisterciensis narratio, quæ conciliari non potest cum iis quæ ipsemet S. P. Innocentius III. statuit in Canone Lateranensi circa inviolabile confessionis sigillum.

Quæres 1°. an teneatur Sacerdos, etiam cum periculo vitæ, non reserare secretum confessionis.

Resp. affirmativè, quia Sacerdos cùm suscipit munus audiendi confessiones, se tacito quodam pacto obstrinxit nunquam violandi secretum confessionis, & extrema quæque potius experiendi.

Quòd si, inquies, Ecclesia sub pœnâ excommunicationis adigeret Sacerdotem ad hanc sigilli infractionem.

Resp. fictam esse hypothesim; Ecclesia enim nunquam id tentabit quod novit adversari juri divino. Quòd si privatus aliquis Episcopus (quod absit) officii sui tam esset immemor, ut id extorquere vellet à Sacerdote, caveat iste ne obtemperet, nec pœnam excommunicationis eo in casu reformidet, quia tunc nulla est, utpote manifestè injusta. Interpres Decretorum apud Gratianum, de Pœnitentiâ dist. 6. cap. 2. turpiter lapsus est, ut & in aliis benè multis, cùm aliter pronuntiavit.

Quæres 2°. quid respondere debeat Sacerdos, si à Judice interrogetur de auditis in confessione; v.g. an Petrus reus sit homicidii &c.

Respondent multi cum Estio, posse simpliciter Sacerdotem respondere, se nescire: quia nempe

nescit ut testis qui interroganti Judici teneatur verum respondere: cùm enim non possit Judex interrogare Sacerdotem de iis quæ novit ut Sacerdos sub sigillo confessionis, non tenetur quoque Sacerdos interroganti Judici verum respondere.

Respondent alii cum Maldonato, Sacerdotem eo in casu hoc unum dicere debere, se nihil dicendum habere. *Aliud consilium*, inquit Maldonatus de Pœnit. cap. 3. (de obligatione sigilli) *mihi magis probatur, ne Sacerdos dicat se nescire, sed consistat in jure suo, & fortiter respondeat, se nihil posse dicere quod audierit in confessione in unam aut alteram partem. Nam hac ratione & cavet mendacium, & magis defendit jus Ecclesiasticum, & nullum relinquit locum suspicandi aut cunctatione aut modo respondendi.*

Pag. 187. D.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 1. ad 2. circa propositam quæstionem hæc habet. *Dicendum*, inquit, *quòd de illis quæ homini sunt commissa in secreto per confessionem, nullo modo debet testimonium ferre, quia hujusmodi non scit ut homo, sed tanquam Dei minister, & majus est vinculum Sacramenti quolibet hominis præcepto: circa ea verò, quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est: quandoque enim sunt talia, quæ statim cùm ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur; puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personæ, vel si quid aliud est hujusmodi, quod quis propalare tenetur vel testificando, vel denuntiando, & contra hoc debitum obligari non potest per secreti commissum.*

Quæres 3°. an non indirectè saltem & obliquè liceat aliquando secretum confessionis revelare.

Resp. nunquam licere: *Caveat Sacerdos*, ait Canon Lateranensis, *ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem.*

Reus igitur foret Sacerdos violati saltem indirectè sigilli. 1°. qui diceret v. g. se talem audivisse confitentem, sed non absolvisse: sic enim detegeret occultum conscientiæ illius hominis statum. 2°. qui diceret se multos quidem audivisse, sed solum Petrum inter illos peccata venialia confessum: sic enim alios peccatorum mortalium reos indicaret. 3°. qui diceret se in hoc vel illo loco, in hac vel illâ societate multa audivisse & per confessionem cognovisse crimina. 4°. qui post auditas confessiones colloquitur de peccatis per confessionem cognitis, cum evidenti periculo ne personæ ipsæ veniant in suspicionem patrati criminis: cùm enim Sacerdos consilium petere voluerit circa nonnullos occurrentes casus, ita prudenter & cautè se gerat, ut absque ullâ expressione personæ, consilium requirat. 5° denique, qui cùm multos audivit, iis tantùm scripto testimonium daret de exceptâ confessione, quos absolvisset; aliis verò testimonium factæ, ut dicunt, confessionis denegaret: istorum enim peccata indirectè saltem indicaret, propter quæ absolutionem denegavit.

Quando igitur rogatur Sacerdos ut scripto testetur se talis confessionem excepisse, testimonium illud non deneget, si reverâ exceperit confessionem; nihil autem aliud in eo exprimat, quàm se talis confessionem audivisse, vel talem accessisse ad tribunal Pœnitentiæ: de absolutione verò datâ, vel dilatâ, vel denegatâ, altum servet silentium; atque hoc unum respondeat, si necesse sit, suo se functum esse officio, cujus rationem soli Deo reddere tenetur.

Quæres

Quæres 4°. an de licentiâ & consensu pœnitentis possit Sacerdos secretum confessionis revelare?

Resp. discordes esse hac in parte Theologos, aliis affirmantibus, negantibus aliis, quorum momentis hîc ex utrâque parte prætermissis, dicimus quòd etsi speculativè loquendo, possit Sacerdos, consentiente pœnitente, ejus secretum revelare; in praxi tamen parcè & multâ cum prudentiâ utendum esse hac pœnitentis licentiâ, propter gravissima quæ inde nasci possunt incommoda. *Notandum*, inquit Estius in 4. dist. 17. parag. 14. *Sacerdotem tali concessione non facilè, sed prudenter, & nonnisi magnâ utilitate exigente uti debere, idque apud eos tantùm quibus omnino opus sit peccatum innotescere; ac multò magis cavendum, ne subreptitiè aut dolosè sciat extra confessionem, & sic detegat: in quâ re, præter fraudem, etiam sacrilegii crimen admitteretur.* T. 4. p. 234. col. 1. E.

Quæres 5°. cum Suare disput. 33. sectione 7. an liceat imponere pœnitenti pœnitentiam publicam in satisfactionem peccati, etiam si inde sequatur revelatio indirecta, id est suspicio alicujus gravis criminis, vel in particulari vel in generali, talis pœnitentis. Pag. 485. col. 1. D.

Respondet Suares id fieri non debere, *nisi ex spontaneâ acceptatione pœnitentis, quia omnis etiam indirecta revelatio repugnat sigillo: quando verò pœnitens voluntariè acceptat, jam non est revelatio confessionis, sed ipsemet pœnitens se prodit.*

Quæres 6°. cum eodem, an quando id quod Confessarius injungit, non tantùm est in punitionem peccati commissi, sed etiam in remedium futuri, aut tollendi scandalum, teneatur & Sacerdos injungere, & pœnitens acceptare. Ibid.

Respondet, *Si medium illud sit necessarium*

posse Sacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. g. ut dimittat tale officium, vel hanc domum, aut aliquid simile; & ipsum pœnitentem teneri obedire: quòd si noluerit, dimittendum sine absolutione; quo in casu nulla est sigilli fractio: quia, inquit, *si aliquid fit, totum est medio consensu & voluntate pœnitentis; neque est gravamen aut onus contra sigillum, quòd ille consensus per præceptum vel per comminationem negandi absolutionem extorqueatur, quia supposità verâ necessitate, illud præceptum non tam imponitur à Confessore, quàm declaratur pœnitenti obligatio quam in se ipso habet; & ideo comminatio illa justa etiam est, imò & necessaria, quia non potest aliter Confessor debito modo fungi suo munere.* Ita Suares.

Quæres 7°. qualis requiratur pœnitentis consensus, ut secretum confessionis ipsius detegatur.

Resp. requiri expressum, formalem, & liberum, ex causâ justâ & necessariâ. Caveat verò Sacerdos, ne consensum illum, aut metu, aut minis, aut absolutionis denegatione, extorqueat, ne fortè odiosa & gravis reddatur confessio.

Quæres 8°. an possit Sacerdos post confessionem loqui cum pœnitente de auditis in ejus confessione.

Resp. non posse, nisi ex consensu pœnitentis.

Quæres 9°. an possit Sacerdos uti scientiâ ex confessione comparatâ, ad fugiendum aliquod malum, vel bonum procurandum.

Resp. generatim non licere, quando vel aliquod temporale detrimentum pati posset pœnitens, vel indirecta sequeretur sigilli infractio. His duobus in tuto positis, potest Sacerdos ea notitiâ uti, v. g. ut ferventiùs oret pro pœnitente, ut de certis rebus eum interroget, ut se ipsum diligentiùs custodiat &c. Ut verò distinctiùs proposita quæstio solvatur, nonnulli exponendi sunt casus.

I°. Sacerdos qui ex sacramentali confessione no-
it sibi paratas esse insidias, v. g. vinum quo uti de-
et in sacrificio Missæ, veneno infectum esse, si
Sacro celebrando se dispensare non potest,
ec mortem effugere nisi detegendo reum criminis,
ebet potius se morti objicere, quàm secretum con-
essionis aperire.

II°. Non potest Sacerdos excommunicatum,
uem ex solâ confessione cognovit, vitare: sicut
ec Parochus, qui eâdem viâ novit impedimentum
irimens esse inter eos qui Matrimonio conjungi
ostulant, potest Matrimonium denegare; aut etiam
ndigno publicè petenti Eucharistiam.

III°. Non potest Superior Sacerdos notitiâ per
onfessionem comparatâ uti ut pœnitentem sibi sub-
itum exteriùs puniat, ab aliquo officio arceat, aut
num ipsi suffragium pro aliquo munere deneget.
imitationem apponit Suares, si nempe suffragium
ublicè ferendum sit, secus si occultè: uno verbo,
on possunt Superiores uti notitiâ illâ ad exterio-
em gubernationem. Ita Decreto suo anni 1594.
ie 26. Maii prohibuit S. P. Clemens VIII. *Tam
uperiores*, inquit, *pro tempore existentes, quàm Con-
essarii qui postea ad superioritatis gradum fuerint
romoti, caveant diligentissimè, ne ex notitiâ quam
e aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad ex-
eriorem gubernationem utantur.*

Et die 5. Decembris an. 1681. Decreto Roma-
næ Inquisitionis proscripta est sequens propositio
quæ spectat usum scientiæ ex confessione compara-
æ, *Scientiâ ex confessione acquisitâ uti licet, modò
fiat sine directâ aut indirectâ revelatione, aut grava-
mine pœnitentis, nisi aliud multò gravius ex non
usu sequatur, in cujus comparatione prius meritò*

Recueil des Bulles, p. 504.

mittit usum dicta scientia c.
tis, statuerunt *omnino proh*
dictâ explicatione sive limit
creto prohibent ne quis ultra
publicè aut privatim docere.

Quæres quid juris in isto
alicui Clerico, quem bonis
rat, conferre Beneficium, aud
ne, agnoscit virum esse flagi
Episcopus mutare consilium
ferre. Item: Statuerat apud se
suo officio propter certas rat
verò ejus confessione novit e
potest-ne in priori suo consili

Respondet S. Thomas qu
13. si vel non conferendo B
cio removendo Clericum, si
lati sigilli confessionis, Epis
Beneficium non conferre, au
removere; posse verò si nulla
tem suspicio esse potest, si Epis
suum antea detexisset. Tutius
mente VIII. latam observare

lem cognita sunt Sacerdoti. Responsio ex jam dictis est manifesta.

Resp. 2°. ea quoque quæ licet per se peccata non sint, tamen ex peccatis sequuntur, & in peccati cognitionem ducere possunt, cadere sub sigillum confessionis: talis est v.g. irregularitas ex homicidio contracta, defectus corporis occultus &c.

Resp. 3°. etiam peccata publica quæ secretâ confessione deteguntur, esse materiam sigilli; nec posse Sacerdotem dicere se ea in confessione audivisse.

Quæres, an peccatum exteriùs non commissum, sed cujus committendi voluntatem habuit pœnitens, sit etiam materia sigilli?

Resp. affirmativè: quia talis voluntas seu propositum, verum est peccatum in corde jam consummatum, dicente Christo: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Pariter sub sigillo clausa debet retinere Sacerdos peccata à quibus pœnitens abstinere se non posse fatetur: illius enim confessio excipienda est, ait Alexander III. S. P. Cap. *Quòd quidam. De pœnitentiis & remissionibus. Quia licet non sit vera pœnitentia hujusmodi, admittenda tamen confessio, & crebris & salutaribus monitis pœnitentia indicenda.* Responsionem probat S. Th. aut quisquis auctor est Supplementi q. 11. art. 1. ad 1.

Matth. 5. v. 28.

Quæres, an obligatio sigilli sequatur ex confessione, etiam cùm absolutio concessa non fuit.

Resp. affirmativè, quia talis confessio verè est sacramentalis, seu pars Sacramenti, quamquam non jungatur cum formâ seu absolutione: obligatio autem sigilli nascitur ex omni confessione sacramentali.

terpretem aut internuntium c
retur ad sua peccata Sacerdc
qui furtivè aut casu confessic
nonnulli & eos qui scriptam
reperiunt. 6°. laïcum qui se
confessionem alicujus audivi

Quæ sint pœnæ à Can
infractoribus sigilli

Resp. 1°. nullam censuram
incurrendam in Jure exprimi
Jure tale decretum. Capite e
none *Utriusque sexûs*, impon
nis à Judice ferenda: necess
veniat priùs sententia Judicis.
affirmant ipso facto pœnam ir
ab iis qui sigillum confessioni
quippe hæc in duplici citato D
tur ipso facto incurrenda. Irre
lùm à Jure ipso imponitur; &
non est, nulla est, juxta Caput
excommunicationis. in Sexto.

Resp. 2°. tempore ...

tur perpetua pœnitentia in Monasterio perfi-
da.
Quæres: Si Sacerdos accusatus infractionis si-
causetur se licentiam à pœnitente accepisse,
itens verò illud neget, quid facto sit opus?
esp. multos Theologos, quos refert Suares
nut. 33. sectione 8. imponere Sacerdoti onus
pandi: quod certè, inquit Suares, difficile est,
grave onus quod moraliter vix potest expleri;
e colliges, rarò admodum, & summâ cum pru-
tiâ, licentiâ etiam à pœnitente concessâ uten-
esse. In adducto verò casu multùm conferet
veritatis cognitionem, accuratum vitæ Sacer-
is illius examen atque judicium, unde augurari
erit vir prudens, num talis flagitii reus ille esse
sit, nec ne.

RÆLECTIONES
THEOLOGICÆ
DE SACRAMENTIS
ŒNITENTIÆ,
ET
EXTREMÆ UNCTIONIS,

JAS IN SCHOLIS SORBONICIS HABUIT

HONORATUS TOURNELY,

ræ Facultatis Parisiensis Doctor, Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

SECUNDA PARS.

PARISIIS,

ud Viduam RAYMUNDI MAZIERES, & OANNEM-BAPT. GARNIER, Reginæ Typographos & Bibliopolas, viâ Jacobæâ, sub signo Providentiæ.

M. DCC XXVIII.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

PARS SECUNDA.

QUÆSTIO SEPTIMA.

De satisfactione, quæ tertia pars est Sacramenti Pœnitentiæ.

TRIBUS Articulis præsentem controversiam concludemus.

Primus erit de necessitate humanæ satisfactionis, adversùs Novatores Lutheranos & Calvinistas.

Secundus varias expendet quæstiones quæ spectant tùm materiam, seu opera per quæ divinæ justitiæ satisfacere possumus; tùm effectus, subjectum seu personam, & ministrum satisfactionis.

Tertius denique exponet tempus quo debeat impleri satisfactio, an præcedere debeat, an sequi absolutionem sacramentalem.

ARTICULUS PRIMUS.

De necessitate humanæ satisfactionis.

SAtisfactio generatim est debiti cujuscunque solutio: hîc verò solutio est debiti quod contractum est ex delicto, seu offensâ Dei. Triplex scilicet ex mortali peccato resultat in homine reatus, culpæ, pœnæ æternæ, & pœnæ temporalis, quæ postrema etiam luenda superest, post condonatam culpam & pœnam æternam.

Non hîc controvertitur de satisfactione divinâ, qualem Christus plenam atque perfectam sui sanguinis pretio Deo Patri pro redemptione nostrâ persolvit, de qua fusè diximus ubi de Incarnatione Verbi divini; sed agitur de humanâ satisfactione, cujus laus omnis, valor & pretium ex satisfactione Christi tanquam ex fonte defluit. *Ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi.* ait S. Joan. Epistolæ 1. cap. 2. v. 2. *In quo*, aiunt Patres Tridentini, *vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.*

Sess. 14. c. 8. To. 14. Conc. 1. 811.

Satisfactio humana describi potest, pœnæ temporalis acceptatio ac voluntaria perpessio, quam pœni-

tus vel sibi sponte imponit in ordine ad Sacramentum, vel à Sacerdote injunctam habet, ad reparandam injuriam Deo per peccatum illatam, & expungendam pœnam temporalem. Satisfactio verò illa vel antecedit Sacramentum, vel sequitur. Prior disponit ad Sacramentum, & meritoria dicitur de congruo; altera verò gratiam sacramentalem supponit, & meritoria dicitur de condigno. Quæ antevertit Sacramentum, ad culpam & pœnam æternam simul ac temporalem expungendam; quæ autem sequitur, ad pœnam dumtaxat temporalem refertur.

Præsentis controversiæ hic status est. 1°. an dimissâ culpâ & pœnâ æternâ, supersit adhuc aliqua temporalis in ultionem ac vindictam peccati luenda sive in hac vitâ, sive in alterâ, in eo loco qui vulgò *Purgatorium* dicitur. 2°. an pœna illa piis ac laboriosis operibus nostris expungi ac redimi possit. 3°. an per illam pœnam verè Deo satisfaciamus, nec tantùm utilis illa sit respectu Ecclesiæ ad exemplum, aut aliorum emendationem, sed etiam respectu divinæ justitiæ ad eam placandam, & obtinendam à Deo debitæ pœnæ temporalis relaxationem. Affirmant omnes Orthodoxi, negant nostri Novatores, rati hujusmodi satisfactiones humanas infinitæ Christi satisfactioni derogare ac injuriosas esse, nec valere nisi coram Ecclesiâ. *Patres*, inquit Calvinus L. 3. Instit. c. 4. n. 39. *satisfactionem vocarunt, non compensationem quæ Deo redderetur, sed publicam testificationem, quâ qui excommunicatione mulctati fuerant, cùm in communionem recipi vellent, Ecclesiam reddebant de suâ pœnitentiâ certiorem.... Atque ita dicebantur non Deo, sed Ecclesiæ satisfacere.* Adversùs eos sit

Pag. 138.

Conculsio.

Necessariò exigenda est à pœnitentibus pœnalis satisfactio, non tantùm ad novæ vitæ custodiam, ad infirmitatis medicamentum, & aliorum exemplum, ut Novatoribus videtur; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem, seu ad veram satisfactionem, non Ecclesiæ tantùm, sed Deo exhibendam, tùm ad reparandam injuriam ipsi per peccatum illatam, tùm ad redimendam pœnam temporalem, quæ, dimissâ culpâ & pœnâ æternâ, luenda nobis superest, sive hac in vitâ, sive in alterâ.

Probatur 1°. ex Scripturâ triplici argumento.

Primum desumitur ex iis locis quæ significant Deum, post condonatum peccatum, ultricem pœnam temporalem à pœnitente adhuc reposcere.

Illustre imprimis est exemplum Davidis Lib. 2. Regum cap. 12. Quamquam enim à Prophetâ Nathan audivisset v. 13. *Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris*; statim adjungit: *Verumtamen, quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur.* Et v. 10. *Quamobrem non recedet gladius de domo tuâ usque in sempiternum, eo quòd contempseris me, & tuleris uxorem Uriæ.* Remittit ex unâ parte Deus culpam & pœnam æternam; at ex alterâ temporalem pœnam tùm ex filio, tùm ex patre ipso repetit, non tantùm in disciplinam & emendationem Davidis, & aliorum exemplum, ut solent respondere Novatores, Dallæus imprimis, sed etiam in vindictam & castigationem peccati quamquam dimissi: *Quia blasphemare fecisti inimicos Domini....eo quòd*

contempseris me, ait facer contextus: quæ certè particula *quia*, *eo quòd*, denotat peccatum Davidis veram fuisse causam omnium malorum quæ ille passus fuit, non verò solam occasionem, ut cavillatur Dallæus: quibus enim aliis significantioribus terminis veram causam exprimere potuisset Scriptura?

Eodem Lib. 2. Regum c. 24. quamquam Deus condonasset Davidi peccatum quod in numerando populo commiserat, v. tamen 12. superstes pœna solvenda proponitur, & ipsi datur optio ut eligat bellum, aut famem, aut pestem.

Exodi 32. intercedente Moyse apud Deum, ne universum populum internecione deleret, ob crimen adorati vituli aurei, placatus quidem dicitur Dominus v. 14. attamen v. 34. Deus ait: *Ego in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum.*

Numerorum 14. ob murmurationem populi iratus est Dominus, & oratione Moysis ita placatus, ut v. 20. dixerit, *Dimisi juxta verbum tuum.* Attamen v. 22. addit: *Omnes homines qui viderunt majestatem meam, & signa quæ feci.... non videbunt terram.*

His adde ea Scripturæ loca quibus viri justi & sancti declarant se propter sua peccata, haud dubiè præterita & jam à Deo condonata, puniri & affligi hac in vitâ. Ita Tobias c. 3. v. 4. dicebat: *Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem & captivitatem.* Et Danielis 3. v. 28. tres pueri missi in fornacem aiunt: *In veritate & in judicio induxisti hæc omnia propter peccata nostra.* Unde generatim Proverbiorum 3. v. 12. pronuntiat Sapiens, *Quem diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi.* Idem dicitur Heb. 12. v. 6. & Apoc. 3. v. 19.

Secundum argumentum colligitur ex iis testimoniis quæ à peccatoribus pœnitentibus, præter conversionem mentis ac novitatem vitæ exigunt laboriosa opera, cujusmodi sunt jejunium, luctus, cilicium &c. Infinita penè sunt & cuique obvia utriusque Fœderis testimonia.

Joelis 2. v. 12. *Convertimini ad me* (ait Dominus) *in toto corde vestro, in jejunio, fletu & planctu.*

Jonæ 3. v. 10. de pœnitentiâ Ninivitarum dicitur: *Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de viâ suâ malâ, & misertus est Deus.*

Job ultimo v. 6. *Ago*, inquit, *pœnitentiam in favillâ & cinere.*

David Psal. 68. v. 12. *Posui*, ait, *vestimentum meum cilicium.* Et Psal. 34. v. 13. *Humiliabam in jejunio animam meam.*

Matthæi 11. v. 21. & Lucæ 10. v. 13. *Si in Tyro & Sydone facta essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*

Matth. 3. v. 7. & Lucæ 3. v. 8. Joannes confluentibus ad se Judæis dicebat: *Quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.*

Accedit usus & praxis Apostolorum, qui vel sibi, vel aliis dura imposuêre opera pœnitentiæ. Ita S. Paulus 1. Corinth. 9. v. 27. *Castigo*, inquit, *corpus meum & in servitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Et ad Colossenses 1. v. 24. *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne meâ, pro corpore ejus quod est Ecclesia.* Non dixit Apostolus, *ea quæ desunt passionum Christi in Christo*, nihil quippe deest ipsis, cùm sint infiniti pretii; sed *quæ desunt in carne meâ*, quia nempe ut applicetur pretium passionum Christi, requi-

tur conformitas membrorum cum capite nostro: hoc est, necesse est ut dura & acerba quisque Fidelium sustineat, suamque ferat crucem, si velit in se adimpleri ac sibi applicari pretium meritorum Christi. *Si quis vult post me venire, tollat crucem suam & sequatur me*, ait Christus Matth. 16. v. 24. Favet textus græcus juxta quem legitur, *adimpleo ea quæ supersunt*, seu reliquias passionum Christi: quia nempe post solutum à Christo redemptionis pretium, id dumtaxat superest, ut nos cum ipso patiamur. *Si tamen compatimur, ut & cum ipso conglorificemur.* Rom. 8. v. 17. S. Paulus 1. Corinth. 5. Corinthium incestuosum satanæ tradidit, sive reipsâ permiserit eum à dæmone cruciari in corpore, sive eo nomine gravissimam castigationem & pœnam intellexerit, sive expulsionem ab Ecclesiâ: quidquid illud sit, certum est pœnam illam non in exemplum dumtaxat aliorum, sed in vindictam peccati & salutem animæ impositam fuisse. *Jam judicavi*, ait Apostolus v. 3. & 5. *tradere hujusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat in die Domini nostri Jesu Christi.*

Adde, vel ipsa verba quibus expressa est institutio Sacramenti Pœnitentiæ, Matth. 18. v. 18. necessitatem hanc imponendi pœnas & eas subeundi denotare. Datur enim Sacerdotibus potestas solvendi & ligandi: ligant autem cùm excommunicationis aut alterius acerbioris pœnæ vinculum injiciunt.

Frustra reponit Dallæus, opera illa laboriosa, de quibus mox citati textus, imponi ad exemplum Ecclesiæ, ad reparationem scandali, aut in remedium futuri. Esto enim concedamus, quod verum est, ad illos fines pœnas illas dirigi, an idcirco alius & quidem præcipuus earumdem finis excludi debet,

nempe ut sint vindicta & castigatio præteriti peccati, ut divinæ justitiæ ad salutem animæ satisfaciant? minimè profectò: prosunt enim illæ, juxta S. Joan. *ad fugiendam venturam iram. Sunt secundùm Deum*, teste Apostolo 2. Corinth. 7. Imponuntur *ut ad Deum fiat conversio, & ut spiritus salvus fiat in die Domini nostri Jesu Christi*, eodem teste Act. 26. & 1. Corinth. 5.

Frustra addit idem Dallæus, pœnas illas ab illis exigi quibus nondum dimissa sunt peccata. Namque & Job, & Davidi, & S. Paulo haud dubiè condonaverat Deus peccata: nihilominus tamen propter illa se ipsos castigare ac cruciare non dubitarunt. Præterea, parum refert quando exigantur pœnæ illæ, an post, an ante dimissa peccata, modò constet eas necessariò solvendas esse, sive in præsenti sive in futurâ vitâ.

Tertium argumentum petitur ex iis locis quibus significatur laboriosis pœnitentiæ operibus vim inesse redimendi peccata, seu pro illis divinæ justitiæ satisfaciendi, & placandi divinam iram.

Danielis 4. v. 24. *Quamobrem Rex consilium meum tibi placeat; peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.*

Cap. 16. Proverbiorum v. 6. *Misericordiâ & veritate redimitur iniquitas. His in locis,* ait Bellarminus L. 4. de Pœnit. c. 8. *habemus vocem redemptionis, quæ æquivalet voci satisfactionis; non enim minùs ad justitiam pertinet redemptio, quàm satisfactio: & si absurdum foret dicere, nostris operibus satisfieri Deo pro peccatis, multò esset absurdius dicere, nostris operibus redimi peccata.*

T. 3. p. 467. A.

Tobiæ 4. v. 11. *Eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat.*

Denique Lucæ 11. v. 41. *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

Respondet Dallæus, verbum *redimere* citatis in locis non significare veram satisfactionem aut redemptionem quæ fit soluto pretio, sed simplicem liberationem, & quidem gratuitam, tametsi eam non concedat Deus nisi sub conditione operum charitatis ac pœnitentiæ: hoc autem sensu verbum istud in Scripturis usurpari probat L. 3. de pœnis & satisfactionibus c. 3. nonnullis testimoniis. Pag. 214.

Verùm quantùm hæc responsio faveat Socinianis, vel ipsi experiuntur Calvinistæ, quando adversùs illos pugnant pro satisfactione Christi. Quippe non aliud solent illi reponere ad testimonia Scripturæ, quibus Christus dicitur nostra redemisse peccata, quàm quod hic reponit Dallæus, verbum scilicet *redimere* non veram satisfactionem & pretii solutionem significare, sed meram liberationem; adeo verum est, quod sæpius pro datâ occasione observavimus, Calvinistarum principia ad Socinianismum directè tendere. Sicut igitur tenentur Calvinistæ reponere Socinianis, verbum *redimere* sæpissime usurpari pro verâ satisfactione & pretii solutione, atque eo ipso sensu usurpari cùm Christus dicitur nostra redemisse peccata; ita & Catholici respondent ad præsens Calvinistarum effugium.

Probatur 2°. Conclusio ex constanti SS. Patrum & Ecclesiæ totius Traditione. Ad duo autem capita generatim revocari possunt SS. Patrum testimonia pro necessitate humanæ satisfactionis.

1°. ad ea quibus frequenter affirmant, post dimissam culpam & pœnam æternam, adhuc superesse solvendam temporalem pœnam, quod quidem

exemplo Davidis imprimis confirmant & illustrant. Ita

T. 4 p. 471. A. S. Aug. pluribus in locis. In Psal. 50. *Aliquando*, inquit, *Deus cui ignoscit in futuro seculo, corripit eum de peccato in isto seculo. Nam & ipsi David, cui dictum jam fuerat per Prophetam, Dimissum est peccatum tuum, evenerunt quædam quæ minatus erat Deus propter ipsum peccatum.* Ibid. Ib. p. 468. C. *Impunita peccata, etiam eorum quibus ignoscis, non reliquisti.... Sic prorogasti misericordiam, ut servares & veritatem. Ignoscis confitenti, sed seipsum punienti: servatur misericordia & veritas.* Idem repetit in Psal. 98. L. 22. contra Faustum c. 67. & Tract. 124. in Joan.

S. Gregorius Magnus L. 9. Moralium cap. 34. T. 1. p. 313. C. aliàs 17. *Delinquenti*, inquit, *Dominus nequaquam parcit, quia delictum sine ultione non deserit. Aut enim ipse hoc homo in se pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit.... Sic David post confessionem audire meruit, Dominus transtulit peccatum tuum; & tamen multis post cruciatibus afflictus ac fugiens, reatum culpæ quam perpetraverat, exolvit. Sic nos salutis undâ à culpâ primi parentis absolvimur, sed tamen reatum ejusdem culpæ diluentes, absoluti quoque adhuc carnaliter obimus.* Plùs æquo cresceret hic Tractatus, si vellemus singulorum SS. Patrum in rem eandem testimonia hîc referre. Indicasse sufficiat SS. Ambrosium super Psalm. 37. Chrysostomum initio Hom. 2. super Psal. 50. & Hom. 4. in 2. ad Corinth. Hieronymum in caput 10. Jeremiæ, Leonem Sermone 8. de passione Domini, Fulgentium L. 1. de remissione peccatorum c. 12. Prosperum Sententiâ 72. & 148.

Hanc fuisse perpetuam Ecclesiæ mentem, mani-

festè demonstrat vetus ejus disciplina circa pœnitentes qui in infirmitate absolutione & Eucharistiâ donati jam fuerant; si enim à morbo convaluissent, ad eum ipsum remittebantur pœnitentiæ gradum, in quo morbus eos corripuerat: cujus profectò disciplinæ non alia potior adduci ratio potest, quàm quòd persuasum semper habuerit Ecclesia, etiam post dimissam culpam per sacramentalem absolutionem, pœnitentem obstrictum & obligatum remanere pœnis quibusdam temporalibus persolvendis. Hanc porro fuisse Ecclesiæ disciplinam, patet ex Concilio Nicæno Can. 13. ex Concilio IV. Carthaginensi Can. 78. ex Arausicano I. Can. 3. ex Epaonensi Can. 36. ex S. Gregorio Nysseno Epistolâ ad Letoium c. 1. verba inferiùs referemus, ad Quæstionem nonam Art. 2.

Ad hanc constantem ac perpetuam Traditionem attendens Concilium Tridentinum Seff. 6. c. 14. & Can. 30. & Seff. 14. c. 8. & Can. 12. definivit post culpam remissam remanere debitum pœnæ temporalis solvendum. *Falsum omnino est*, ait Seff. 14. c. 8. *& à verbo Dei alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur. Perspicua enim & illustria in sacris Litteris exempla reperiuntur, quibus, præter divinam Traditionem, hic error quàm manifestissimè revincitur.* Rationem istam illico subjungit Synodus, *Quia divina justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter verò qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritûs sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ullâ*

T. 14. Conc. p. 810. D.

satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accep-tâ, peccata leviora putantes, velut injurii & con-tumeliosi Spiritui sancto in graviora labamur, the-saurisantes nobis iram in die iræ. Et Canone 12. ejusdem Sess. *Si quis dixerit totam pœnam simul cum culpâ remitti semper à Deo, satisfactionemque pœ-nitentium non esse aliam quàm fidem, quâ apprehen-dunt Christum pro eis satisfecisse, anathema sit.*

II°. huc pertinent ea SS. Patrum testimonia qui-bus sæpissime asserunt, pœnitentiæ laboribus, tan-quam oblato pretio, nostra redimi peccata, & pro iis divinæ justitiæ satisfieri. Ita Tertullianus L. de Pœnit. cap. 6. *Quàm ineptum*, inquit, *quàm ini-quum, pœnitentiam non adimplere, & veniam deli-ctorum sustinere: hoc est, pretium non exhibere, & ad mercedem manum emittere. Hoc enim pretio Domi-nus veniam addicere instituit; hâc pœnitentiæ com-pensatione redimendam proponit Deus impunitatem.* Et cap. 8. *Confessio satisfactionis consilium est.* Et cap. 9. *Delictum nostrum Domino confitemur, non quidem ut ignaro, sed quatenùs satisfactio confessione disponitur, confessione pœnitentia nascitur, pœnitentiâ Deus mitigatur.* Et postea: *In quantùm*, inquit, *non peperceris tibi, in tantùm tibi Deus, crede, parcet.*

Pag. 124. B. Pag. 126. D. Pag. 127. A. Ibid. B.

Origenes Hom. 15. in Leviticum, vocat opera pœnitentiæ *pretium* quo peccata redimuntur. Et Hom. 3. in Librum Judicum. *Quanto tempore*, in-quit, *errasse te nosti, quanto tempore deliquisti, tanto tempore humilia teipsum Deo.*

T. 1. p. 109 B. Ibid. p. 213. A.

S. Cyprianus multis in locis vehementiori stylo invehitur adversùs mollem & laxam nonnullorum disciplinam, qui lapsis pacem & communionem reddebant ante impletam pœnitentiam & satisfa-ctionem pro delictis expiandis Deo persolutam.

Abusum hunc appellat in Tractatu de lapsis, *novum genus cladis, malum fallens, blandam perniciem. Pacem hanc præposteram*, ait *& periculosam esse dantibus, & accipientibus nihil profuturam.* Et Epistolâ 55. ad Cornelium, hujus abusûs pericula & damna sic describit: *Intercedunt*, inquit, *ne rogetur Deus, qui indignari se ipse testatur; intercedunt ne exoretur precibus & satisfactionibus Christus.... Elaborant ne vulneratos divina clementia in Ecclesiâ suâ curet, ne Deo indignanti satisfiat.... Datur opera ne satisfactionibus & lamentationibus justis delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur.* Eadem repetit Epistolâ 9. & Tractatu de lapsis, & à lapsis dura & laboriosa pœnitentiæ opera exigit, quibus non Ecclesiæ tantùm, ut aiunt Novatores, sed etiam divinæ justitiæ satisfaciant, suaque redimant peccata.

Pag. 178 & seq.

Pag. 88.

S. Ambrosius Lib. 7. in Lucam n. 156. *Sicut*, inquit, *qui pecunias solvunt, debitum reddunt, nec priùs evacuatur fœnoris nomen, quàm totius sortis ad nummum usque quocunque solutionis genere quantitas universa solvatur; sic compensatione charitatis actuumque reliquorum, vel satisfactione quacunque, peccati pœna dissolvitur.* Et L. 2. de Abel & Cain cap. 3. *Crimina*, inquit, *bonis operibus, fideique pretio, & miseratione redimamus. Pretium meum sanguis est Christi.* Quia scilicet quidquid pretii est in humanis operibus, totum illud ex sanguine Christi derivatur.

To. 1. pag. 1448. C.

Ibid. p. 210. E.

S. Hieronymus Commentario in Joelem. *Qui peccator est*, inquit, *& quem remordet propria conscientia, cilicio accingatur & plangat sua delicta.... & cubet vel dormiat in sacco, ut præteritas delicias, per quas Deum offenderat, vitæ austeritate compenset,*

T. 3. pag. 1345.

Denique S. Augustinus, ut alios prætermittam, Serm. 351. aliàs 50. inter 50. *Non sufficit*, inquit, *mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat Deo per pænitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis.* Et Serm. 57. de tempore, nunc 255. in Append. *Parum est*, ait, *peccatorem pænitere, nisi pænitentiam peregerit. Ad emendanda enim crimina vox pænitentis sola non sufficit: nam in satisfactione ingentium peccatorum non verba tantùm, sed opera quæruntur.* Et cap. 70. Enchiridii, ait *peccata eleemosynis esse redimenda.*

T. 5. pag. 1362. D.

Ibid Append. pag. 418. G.

T. 6. p. 223. A.

Huc denique revocanda SS. Patrum testimonia quæ affirmant gravitati offensæ æquandam esse pœnam. *Alto vulneri diligens & longa medicina non desit, pænitentia crimine minor non sit*, ait sanctus Cyprianus in Tractatu de lapsis, versùs finem. Pariter S. Ambrosius in Exhortatione ad virginem lapsam cap. 8. n. 37. *Grandi plagæ*, inquit, *alta & prolixa medicina opus est; grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem.* Et in Psalm. 118. Serm. 8. n. 26. *In ipsâ Ecclesiâ*, inquit, *ubi maximè misereri decet, teneri quàm maximè debet forma justitiæ, ne quis à communionis consortio abstentus, brevi lachrymulâ, atque ad tempus paratâ....communionem....facilitate Sacerdotis extorqueat.* Plura in rem eandem testimonia laudavimus suprà ad secundum argumentum Traditionis pro demonstrandâ necessitate confessionis.

Pag. 178.

T. 2 p. 315. B.

To 1 pag. 1065. C.

Hanc perpetuam Ecclesiæ doctrinam exposuit Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 8. & Canonibus 12. 13. & 14. definivit; in quo postremo expressè ait, pœnitentes peccata sua suis satisfactio-

tribus per Christum redimere. Canone verò 13. ait: *Si quis dixerit, pro peccatis, quoad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, vel à Sacerdote injunctis; sed neque sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam esse tantùm novam vitam, anathema sit.* Citato verò cap. 8. hujusce dogmatis rationes egregias adducit, tùm ex *parte divinæ justitiæ quæ postulat ut aliter in gratiam recipiantur qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter verò qui scientes templum Dei violaverunt; tùm ex parte divinæ clementiæ, ne scilicet peccata leviora reputaremus, si absque ullâ satisfactione dimitterentur; tùm ex parte nostri, quorum vitiosi habitus sanantur & tolluntur contrariis virtutum actionibus; tùm ex eo quòd satisfactio imminentem à Deo pœnam avertat; tùm denique ex conformitate quæ debet esse inter Christum & nos: sicut oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, ita & nos oportet Christo conformes fieri: Si tamen compatimur, ut & conglorificemur.* Rom. 8. v. 17. Meritò igitur à SS. Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. damnata est ista propositio inter Baianas 77. *Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.*

Quid ad hæc Calvinus? *Parum me movent*, ait Inst. c. 4. paragr. 38. *quæ in veterum Scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video quidem nonnullos (dicam simpliciter, omnes fere quorum libri extant) aut hâc in parte lapsos esse, aut asperè & durè locutos.* Ita modestè ac vere- ... more suo de Patribus sentit ac loquitur Cal-

T. 14. Conc. p. 825.

Ibid. p. 822. B.

Recueil des Bulles, pag. 23.

Pag. 247.

Paulò temperatior ac modestior Dallæus respondet, voluntarias illas carnis macerationes, de quibus SS. Patres, necessarias quidem esse ad morum emendationem, vitiorum fugam, & idoneam ad Sacramentum percipiendum præparationem seu dispositionem, non verò ad propriè dictam satisfactionem seu compensationem injuriæ Deo per peccatum illatæ, quod probat ex ipsâ pœnitentiâ, seu laboriosis operibus quibus Catechumeni antequam baptisarentur, diu exercebantur, & ad gratiam Baptismi præformabantur. Verùm non tantùm ad ista, sed etiam maximè ad relaxationem pœnæ temporalis quâ post condonatam culpam divinæ justitiæ debitores sumus, macerationes illas plurimùm valere demonstrant, quæ mox ex Scripturis relata sunt. In Catechumenis quidem laboriosa illa opera disponunt ad gratiam Baptismi; in pœnitentibus verò non tantùm disponunt, sed etiam debitum pœnæ temporalis aut imminuunt, aut extinguunt penitus, pro mensurâ charitatis, ac bonorum operum. Discrimen illud pœnitentiæ inter Catechumenos ac pœnitentes manifestè ostendit erga utrosque varia Ecclesiæ praxis ac disciplina: Catechumenos siquidem in stadio Catechumenatûs ob imminens mortis periculum baptisatos, si convaluissent, non remittebat ad eum Catechumenatûs gradum in quo morbo correpti fuerant; secus verò pœnitentes, ut ex mox probatis manifestum est.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Deus in Scripturis sæpissime testatur se perfectè ac gratis peccata hominibus dimittere, absque ullo debito pœnæ temporalis persolvendæ. Ezechielis 18. v. 21. & 22. *Si impius egerit pœnitentiam*

nitentiam ab omnibus iniquitatibus suis.... vitâ vet & non morietur. Omnium iniquitatum ejus non recordabor. Et c. 33. v. 12. *Impietas impii non nocet ei, in quacunque die conversus fuerit.* Et Isaiæ 1. 18. *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix albabuntur; & si fuerint rubra quasi vermiculus, lut lana alba erunt.* Aliis in locis ait se post tergum projicere peccata nostra; projicere in profundum, illa tegere, non imputare. Porro conciliari hæc non possunt cum pœnâ temporali, quam post dimissam culpam Deus à nobis reposcat.

Resp. nego min. Aut enim necesse est Scripturam Scripturæ repugnare, quod est absurdissimum; aut, quod verissimum est, alteram ex alterâ explicari. Cùm igitur expressè significet Scriptura, Deum à pœnitente, etiam post condonatam culpam & pœnam æternam, aliquas temporales pœnas reposcere, neque alia hîc quærenda sit ratio quàm Dei voluntas, necesse est mox citata testimonia intelligere cum universâ Ecclesiæ totius Traditione, de remissione perfectâ & quoad culpam, & quoad pœnam æternam, cujus comparatione, cùm pœna temporalis parvì sit æstimanda, meritò & Deus dicitur, *omnium iniquitatum non recordari, eas post tergum, vel in profundum projicere &c.* & pœnitens post dimissam culpam *vitâ vivere*, cui Deus gratiam & amicitiam suam restituit: meritò etiam dicitur *iniquitas præterita ei non nocere*, quia pœna temporalis, quæ solvenda superest, prodest ipsi plurimùm ad mercedem æternam citiùs consequendam &c.

Instabis 1°. Peccata nostra vera sunt debita quibus obligati & obstricti tenemur divinæ justitiæ: debitum autem non censetur perfectè relaxari ac remitti, cùm aliqua ejus pars retinetur; si ergo Deus

temporali pœnâ puniat peccatum, quod condonavi, perfectè non remittit debitum quòd contractum fuerat: at ex citatis mox testimoniis constat Deum perfectè nobis dimittere nostra debita.

Confirmatur: quia in Oratione Dominicâ postulamus à Deo, ut nostra debita nobis dimittat, sicut & nos ea dimittimus debitoribus nostris: at sic debemus proximo illatas nobis injurias remittere, ut nihil omnino ab eo repetamus in ultionem & vindictam.

Resp. nego consequentiam argumenti. Censetur enim debitum ex peccato contractum perfectè remitti, cùm ejus pars præcipua, cujus comparatione pœna temporalis nihil est, remittitur: at debitum culpæ & pœnæ æternæ præcipuum est haud dubiè, quod quidem perfectè remittitur, *Nihil enim damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*, Rom. 8. v. 1. Præterea, censetur debitum omne perfectè relaxari, cùm gratis conceditur, unde quod superest solvi possit: at Deus restituendo pœnitenti gratiam suam, dat ipsi unde possit perfectè & de condigno satisfacere pro pœnâ temporali, sicut & mereri vitam æternam.

Ad confirmationem, hoc unum ex Oratione Dominicâ inferri dumtaxat potest, Deum nempe aliquando plenam nobis indulgere pœnarum remissionem, pro fervore nimirum charitatis; imò & illam plenam remissionem nobis proponere, tanquam mercedem nostræ in proximum charitatis & indulgentiæ: verùm inde non sequitur, Deum aliquando, imò & ordinariè, pœnas aliquas ex peccato superstites non reposcere, quas vel omnino effugere, vel breviores & leviores reddere possumus pro ardentiori & vehementiori nostro in Deum & proximum studio & affectu.

Instabis 2°. Rom. 8. v. 1. *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu*: at si superesset ipsis luenda pœna temporalis, aliquid damnationis in illis foret.

Respondet Estius in 4. dist. 15. paragr. 8. *damnationem eò loci significare vel mortem æternam, vel mortis æternæ reatum*; sicut & cap. 8. ejusdem Epistolæ ubi dicitur, *Quorum damnatio justa est*; & cap. 13. *Ipsi sibi damnationem acquirunt. Hoc verò sensu cap. 8. damnationem usurpandam esse, loci circumstantia demonstrat. Nam ex eo quòd quis mente serviat legi Dei, solâ verò carne legi peccati, concludit Apostolus, in tali homine nihil remanere damnatione seu morte dignum; ut qui post Baptismum Christo incorporatus est, jam non secundùm carnem ambulet; Lex enim, inquit, spiritûs vitæ in Christo Jesu liberavit me à lege peccati & mortis. Ubi advertendum est Apostolum, quod antea damnationem dixerat, nunc mortem vocare, quam sine dubio æternam intelligit, cùm quoad temporalem attinet mortem, testetur eodem capite, etiam in renatis corpus mortuum esse, id est, morti obnoxium propter peccatum.*

T. 2. p. 190. col. 2. C.

Instabis 3°. Deus gratis peccata nobis remittit: Rom. 3. v. 24. *Justificati gratis*, ait Apostolus, *per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu*. Ergo sine ullâ ex parte nostri necessariâ satisfactione: nihil enim magis opponitur gratuitæ remissioni, quàm satisfactio; hæc enim ad justitiam, illa ad gratiam tota pertinet.

Resp. nego consequentiam. Non pugnat enim gratuita remissio peccati ex parte Dei, cum necessitate satisfactionis pro pœnâ temporali ex parte nostri: atque hoc ipsum argumentum quod Calvinistæ hîc proponunt adversùs humanas satisfactio-

nes, proponitur & ab ipsis Socinianis adversus satisfactionem Christi, quod Calvinistis sicut nobis solvendum est. Ut igitur Calviniani reponunt, hæc duo rectè cohærere simul, nempe Deum gratis ex parte nostri remittere nobis peccata, quia nihil ex nobis possumus ad eorum remissionem; & Christum pro nobis verè ad rigorem satisfecisse, ac consequenter ex parte ipsius Christi gratuitam non esse, sed debitam illam peccatorum remissionem; ita & nos hîc respondemus, Deum gratis quidem peccata nobis remittere, quamquam aliquas pœnas in satisfactionem reposcat, tùm quia gratis nobis concessit Christum, in quo, & per quem nostræ satisfactiones valent; tùm quia gratis concedit gratiam fidei & pœnitentiæ, sine qua satisfactiones nostræ nullius sunt ad vitam æternam valoris ac meriti.

Instabis 4°. Si peccata nobis à Deo gratis dimitti idcirco dici possunt, quòd gratis concedatur gratia per quam dimittuntur & satisfacimus, dici quoque poterit peccata nostra gratis etiam dimissa fuisse à Christo Domino nostro, quia nempe gratis accepit à Deo humanitatem aliaque dona per quæ satisfecit: atqui peccatorum nostrorum remissio gratuita non est, sed ex strictâ justitiâ respectu Christi, quamquam gratis acceperit humanitatem &c.

Resp. nego sequelam antecedentis. Ita enim Christus accepit à Deo humanitatem, ut eam si voluisset, non accepisset: liberè enim incarnatus est, liberè mortem obiit, *Oblatus est quia voluit*, ait Propheta. Ex propriis igitur & aliàs indebitis satisfecit Deo pro peccatis nostris, adeoque remissio peccatorum nostrorum, quamquam gratuita sit ex parte nostri, debita tamen est ex strictâ justitiâ meritis Christi. Quando igitur ex gratiâ Dei satisfacimus

Isai. 53. v. 7.

pro pœnâ temporali, gratia illa tota est gratuita, nihilque in nobis supponit quo eam promereri possimus: unde non immeritò simpliciter & absolutè peccata nobis gratis remitti dicuntur; quamquam remissio hæc titulo rigorosæ ac strictæ justitiæ pretio sanguinis Christi debita sit.

Instabis 5°. Sublatâ causâ tollitur omnis ejus effectus: atqui culpa est causa pœnæ temporalis; ergo dimissâ culpâ non superest debitum pœnæ temporalis.

Resp. nego maj. quæ in rebus moralibus, ut nihil dicam de physicis, evidenter falsa est. In baptisatis enim v. g. non remanet originalis culpa, remanent tamen pœnalitates quæ sunt effectus illius: pariter mors & passio Christi causa est meritoria omnium auxiliorum gratiæ quibus adjuvamur; an ideo effectus illi jam nulli sunt, quia jam diu effluxerit eorum causa, nempe mors & passio Christi? non ita profectò. Etsi igitur culpa causa sit reatûs pœnæ temporalis, remanet iste reatus etiam post dimissam culpam, sicut remanet ipsa culpa, etiam postquam fluxit & transiit actus physicus ex quo tanquam ex causâ resultavit.

Objicies 2°. Vel superfluæ & inanes dici debent humanæ satisfactiones, vel satisfactio Christi non fuit infiniti pretii ac valoris. Probatur: Quia si Christus abundè satisfecit pro nobis, quorsum aliquid à nobis exigitur?

Resp. nego ant. Ad probationem dico, humanas satisfactiones exigi & necessarias esse, non quidem in pretium redemptionis nostræ, quod abundè & superabundè solvit Christus; sed ut sint media per quæ pretium sanguinis Christi nobis applicatur: neque enim infinito valori satisfactionis Christi ma-

gis nocent humanæ illæ satisfactiones, quàm Sacramenta, quàm fides ipsa, quæ etiam in sententiâ adversariorum planè necessaria est ut fructum passionis Christi percipiamus. Ratio est, quia hæc omnia, sive media, sive instrumenta, per quæ defluit ad nos pretium meritorum Christi, quidquid habent valoris & dignitatis, totum trahunt ex Christo. Audiantur Patres Tridentini Seff. 14. cap. 8. *Accedit ad hæc*, ait Synodus, *quòd dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur.... Neque verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exolvimus, ut non sit per Christum Jesum; nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante qui nos confortat, omnia possumus. Ita non habet homo unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo movemur, in quo satisfacimus, facientes dignos fructus pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Et Can. 14. ejusd. Seff. sic definit: *Si quis dixerit, satisfactiones quibus pœnitentes per Jesum Christum peccata redimunt non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratiâ, & verum Dei cultum, atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes, anathema sit.*

[margin: ...14. Conc. ...822. A]

[margin: ...p. 825.]

Instabis 1°. Christus abundè satisfecit etiam pro ipsis pœnis temporalibus peccato debitis; ad quid ergo necessariæ sunt humanæ satisfactiones?

Resp. necessarias esse, ut nobis applicetur seu communicetur pretium satisfactionis Christi: quamquam enim abundè satisfecerit Christus quantùm ad sufficientiam pretii, imò & quantùm ad efficientiam, & etiam quantùm ad jus illud nobis communi-

tandi; non aliâ tamen lege ac conditione pretium illud applicari nobis voluit, quàm pœnitentibus, ac laboriosis operibus passionem capitis nostri Christi imitantibus. Satisfactiones igitur humanæ non sunt in supplementum satisfactionis Christi, sed propter alias causas antea enumeratas.

Instabis 2°. Si Christus omnem culpam & pœnam simul non remittit; ergo plùs nobis obfuit inobedientia Adæ, utpote quæ culpam & pœnam simul invexit, quàm profuit obedientia Christi?

Resp. Eo argumento etiam probaretur mortem & miserias omnes hujus vitæ statim per Christum tolli debuisse, ne plùs obfuisse dici posset inobedientia Adæ, per quem unà cum peccato mors & miseriæ intraverunt in mundum, quàm profuerit obedientia Christi. Dicendum igitur, per Christum auferri omne illud malum, quod prævaricatio Adæ invexit. *Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur.* Verùm id non statim fit, *ne parva putaretur culpa*, ait S. Augustinus Tract. ultimo in Joan. *si cum illâ statim finiretur & pœna*; & ut interim habeant justi quo exerceantur ad palmam supernæ vocationis.

1. Cor. 15. v. 22.

T. 3. part. 2. p. 821. F.

Objicies 3°. Non potest homo Deo satisfacere pro suis peccatis: tùm quia offensa Dei ratione objecti est infinita, satisfactio verò hominis planè finita; per finitam autem satisfactionem non potest expungi aut compensari offensa infinita: tùm quia nihil potest homo Deo offerre, quod ipsi non debeat saltem titulo creationis; satisfactio autem fieri debet per opus aliàs indebitum.

Resp. dist. ant. Non potest homo Deo satisfacere, ex condigno & quoad strictos juris apices pro peccatis quoad culpam & pœnam æternam, esto,

quam quæstionem hîc non expendimus: non potest satisfacere ex condigno pro peccatis quoad pœnam temporalem, nego. Si enim potest homo justus mereri de condigno vitam æternam, quidni poterit satisfacere pro pœnâ temporali debitâ peccatis? Duplex adducta probatio eò tendit unicè, nempe hominem non posse quidem satisfacere ex condigno & ad strictos juris apices pro offensâ, & debito æternæ pœnæ: at non evincit, eum satisfacere non posse pro debito pœnæ temporalis, de quâ unâ hîc sermo est.

Objicies denique: Nonnulli ex SS. Patribus negasse videntur post dimissam à Deo culpam superesse luendam pœnam temporalem. Ita

T. 2. pag. 1523. A.

S. Ambrosius L. 10. in Lucam n. 88. *Lachrymas Petri lego*, inquit, *satisfactionem non lego.*

T. 10. pag 68. E.

S. Augustinus L. 2. de peccat. mer. & rem. cap. 34. ait, *vitæ hujus miserias ante remissionem esse quidem supplicia peccatorum; post remissionem autem, certamina & exercitationes justorum.*

T. 4. p. 892. E.

Et in Psal. 84. ad illud, *Operuisti omnia peccata eorum, Quid est*, inquit, *operuisti? ut non illa videres. Quid est ut non illa videres? ut non illa vindicares.*

Edit. Antuerp. 1614. T. 5. p. 364. col. 1. A.

S. Chrysostomus Hom. de pœnit. & confessione, *Propter hoc*, ait, *imponit Deus nobis pœnam, non de peccatis supplicium sumens, sed ad futura nos corrigens.*

Resp. nego ant.

S. Ambrosius eò loci satisfactionis nomine non intelligit Sacramenti Pœnitentiæ partem, seu laboriosa & afflictiva opera, sed excusationem seu defensionem; quo pacto satisfacere objectis criminibus idem est ac objecta crimina diluere seu refel-

[d]ere. Mens igitur S. Doctoris hæc est, nempe S. Petrum suum agnovisse crimen, non excusasse, non defendisse: unde statim addit ibid. *Quod defendi non potest, ablui potest.*

S. Augustinus priori loco vult dumtaxat vitæ hujus miseriis, quæ supplicia sunt peccati, hoc etiam accedere utilitatis post condonatam culpam, ut sint certamina & exercitationes justorum, qui eas patienti animo tolerantes, in virtutibus proficiunt, Deumque magis sibi promerentur: quem fructum ultrò agnoscimus in humanis satisfactionibus. Ex altero testimonio hoc unum extundi potest, quod etiam concedimus, Deum ita dimittere hominibus peccata, ut ea non puniat æterno supplicio: quòd autem temporali afflictione ea castiget ac puniat, etiam post condonatam culpam, patet ex locis S. Augustini inter probationes citatis.

S. Chrysostomus eodem modo exponendus ac mox laudatum S. Augustini testimonium ex L. 2. de peccat. mer. & rem.

ARTICULUS II.

Proponuntur & solvuntur nonnullæ quæstiones circa materiam, effectus, subjectum, & ministrum satisfactionis.

QUæres 1°. per quæ opera possit homo Deo satisfacere pro pœnâ temporali.

Resp. 1°. cum Patribus Trid. Sess. 14. Can. 13. *satisfacere posse pœnis à Deo inflictis & patienter toleratis, vel à Sacerdote injunctis, vel etiam sponte susceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemosynis vel aliis etiam pietatis operibus*; unde Sacerdos post

T. 14 Conc. p. 825. D.

formam absolutionis addit, *Quidquid boni feceris & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum.* Tria hæc pietatis opera, jejunia, orationes, & eleemosynas assignant vulgò Theologi pro materiâ satisfactionis, tùm quia ea simul conjungit Scriptura, Tobiæ 12. v. 8. *Bona est oratio cum jejunio & eleemosynâ.* Tùm quia unicuique vis inest maxima ad placandum Deum; tùm denique, ut alias omittamus rationes, quia ad hæc tria cætera quæcunque satisfactionis opera revocari facilè possunt, ut ostendit S. Augustinus L. de perfectione justitiæ. *Sub jejunio quippe comprehenditur universa corporis castigatio; sub eleemosynâ, benevolentia & beneficentia, vel dandi vel ignoscendi; sub oratione, omnes regulæ sancti desiderii.*

T. 10. pag. 174. B.

Resp. 2°. satisfieri posse divinæ justitiæ, etiam per opera aliunde debita; magis tamen efficacem esse satisfactionem, quæ fit ex indebitis.

Prior pars ostenditur: Quia satisfacimus Deo per jejunia quæ ex mandato Ecclesiæ debent observari; per afflictiones quas Deus immittit, & patienti animo tolerare debemus; per orationes, eleemosynas & alia id genus pietatis officia nobis ex præcepto injuncta: Martyr quoque Deo satisfacit per martyrium, etiam cùm tenetur illud in defensionem fidei sustinere; atque in eo elucet maximè Dei benignitas ac clementia, ut nobis ea in præmium ac mercedem imputet, quæ ex justitiâ à nobis potest exigere.

Posterior pars per se manifesta est: Qui enim facit id ad quod ex præcepto non tenetur, ille procul dubio & Deo gratior est, ac majorem reportat laudem & mercedem: sic perfectiores sunt inter Christianos, qui præter divina præcepta, etiam &

consilia Evangelica sequuntur & implent.

Hinc inferes 1°. opera quæ sunt aliis titulis debita, ordinariè pœnitentibus injungi non debere pro satisfactione sacramentali: quia nempe quæ debita sunt, opus non habent novâ obligatione ut fiant. Sic v. g. injungi non debet pœnitenti in satisfactionem & vindictam præteriti peccati, ut Sacrum audiat diebus Dominicis & festis, ut jejunet tempore ab Ecclesiâ præscripto &c.

Inferes 2°. restitutionem rei ablatæ, reparationem injuriæ &c. non debere injungi in satisfactionem. Ratio est, quia ista pertinent ad cessationem à peccato, potius quàm ad satisfactionem: non enim dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; ac debet priùs homo recedere à peccato, quàm pro illo satisfaciat.

Resp. 3°. satisfieri etiam posse per actus internos. Ratio est, quia illi meritorii esse possunt; ergo & satisfactorii.

Quæres 2°. quæ sint conditiones necessariæ ad opus satisfactorium.

Resp. opus satisfactorium debere esse liberum, bonum, & pœnale, hoc est afflictivum.

Quæres 3°. quis sit effectus satisfactionis.

Resp. ex Conc. Trid. Sess. 6. cap. 14. & Sess. 14. cap. 8. esse remissionem pœnæ temporalis.

Quæres 4°. quandonam satisfactio sacramentalis suum assequatur effectum: an cùm pœnitens absolvitur; an cùm satisfactionem injunctam adimplet?

Resp. si post acceptatam satisfactionem & firmum illius adimplendæ propositum homo moriatur, antequam eam possit adimplere, vi Sacramenti ex opere operato aliquid pœnæ temporalis

remitti, cujus quidem mensuram solus Deus novit: ordinariè verò remittitur illa pœna, proportione servatâ pœnitentiæ seu satisfactionis; id est major vel minor pro majori vel minori labore qui sustinetur.

Quæres 5°. an satisfactio sacramentalis tollat non modo reatum pœnæ temporalis, sed etiam novam aliquam conferat gratiam.

Resp. negativè. Quia Sacramentum gratiam producit ex opere operato, quando suis omnibus partibus essentialibus perfectum est: atqui cùm impletur satisfactio, Sacramentum Pœnitentiæ essentialiter perfectum fuit. Neque verò potior ratio est, cur satisfactioni, quatenùs ab aliis pœnitentiæ partibus sejungitur, tribuatur virtus producendi gratiam ex opere operato, quàm confessioni, vel contritioni seorsim sumptis.

Quæres 6°. an valeat satisfactio facta in peccato mortali.

Ut propositæ quæstioni satisfiat, observa 1°. satisfactionem aliam esse non sacramentalem, aliam verò sacramentalem, seu quæ pars est integralis Sacramenti.

Observa 2°. in peccato mortali, seu in homine reo peccati alicujus mortalis distingui debere 1°. actum peccati qui transit. 2°. reatum seu maculam quæ superest post physicum peccati actum, quæ macula nihil aliud est, quàm peccatum ipsum non retractatum sed moraliter perseverans. Reatus verò ille triplex distingui solet, nempe culpæ, pœnæ æternæ, & pœnæ temporalis. 3°. affectum peccati, seu complacentiam & voluntatem peccandi. 4°. infirmitatem quæ ex diuturno habitu peccati contrahitur.

Observa 3°. reatum peccati nunquam dimitti, sive extra, sive in Sacramento, nisi depositâ priùs voluntate peccandi; est enim hæc conditio omnino essentialis ac necessaria. Conditionem dico, non formam aut causam quæ per se tollat reatum peccati: certum siquidem est ex Concilio Trid. attritionem per se extra Sacramentum non auferre peccatum mortale, quod tamen aufert cum Sacramento, si voluntatem excludat peccandi; voluntas ergo illa sola non sufficit expungendo peccato. His præmissis,

Resp. 1°. hominem in statu peccati mortalis non satisfacere Deo extra Sacramentum pro pœnâ temporali, neque de condigno, neque etiam de congruo. Non de condigno, quia in homine injusto ac lethali culpâ fœdato nihil est quod possit de condigno mereri remissionem pœnæ temporalis: non de congruo, quia nulla extat in Scripturis Dei promissio, quâ se obstrinxerit ad talem veniam & indulgentiam. Non idcirco tamen laxanda fræna cupiditatibus, nec abjicienda pœnalis satisfactio, quâ & inflecti potest divina misericordia, & corpus labori ac pœnitentiæ paulatim assuescit.

Resp. 2°. eum qui injunctam à Sacerdote sacramentalem satisfactionem implendo vel actu peccat, ut qui v. g. recitando Psalterium voluntariè aliò distrahitur, aut voluntatem & propositum peccandi actu gerit, verè non satisfacere divinæ justitiæ pro pœnâ temporali: vix enim intelligas, quî fieri possit ut eâdem actione quis simul Deum & offendat, & propitium habeat. Eò pertinet quod refertur Isaiæ 58. v. 3. Populo enim dicenti: *Quare jejunavimus, & non aspexisti?* respondet Deus: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra.* Et Ecclesiastici 34.

v. 31. *Homo qui jejunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se?*

Resp. 3°. satisfactionem sacramentalem quæ fit in statu peccati mortalis non obesse integritati Sacramenti, suumque assequi effectum ex opere operato, tanquam partem Sacramenti integrantem, modò fiat animo pœnitenti. Ratio est, quia justitia & sanctitas fructus est seu effectus Sacramenti Pœnitentiæ, non verò dispositio omnino necessaria ad illud percipiendum, cùm sit Sacramentum mortuorum: unde confessio etiam facta in statu peccati mortalis, valida est & vera Sacramenti pars. Atque hæc fuisse videtur mens Ecclesiæ, cùm absolutionem nonnisi post expletam satisfactionem olim conferebat: ejusmodi quippe pœnitentes nondum Deo reconciliatos supponebat, quos tamen prolixiori ac severiori exercebat pœnitentiâ. Addidi, si fiat animo pœnitenti; aliàs irrisio potius foret, quàm vera satisfactio. Si verò quæras, quo tempore suum effectum obtineat ejusmodi satisfactio, an cùm impleta est; an cùm recessit fictio. Respondebo rem esse planè dubiam & incertam, de quâ litigant Scholastici.

Quæres 7°. an possit homo satisfacere pro pœnâ temporali debitâ uni peccato, & non satisfacere simul pro pœnâ debitâ aliis peccatis.

Resp. affirmativè. Quia certa pœnæ temporalis mensura unicuique peccato debita est; & si potest homo, ut reverâ potest, in statu peccati mortalis satisfacere pro pœnâ temporali peccati aliàs dimissi, quare non poterit satisfacere pro pœnâ unius peccati, superstite integro debito pœnæ persolvendæ pro alio peccato? Quæ verò in contrarium hîc objicit Estius in 4. dist. 15. paragr. 18. tùm

T. 2. p. 201

Scripturis, tùm ex SS. Patribus, probant dum-
at hominem in actuali peccato vel formali affe-
ac voluntate peccandi, non posse satisfacere,
od fatemur.

Quæres 8°. an satisfactio debeat esse personalis,
ut unus non possit pro alio satisfacere.

Resp. posse unum hominem pro alio satisfacere.
obat evidenter Ecclesiæ fides ac doctrina circa
lulgentias, atque Sanctorum communionem:
n enim alio fundamento nixa olim fuit Ecclesia,
in gratiam Martyrum relaxaret pœnitentibus
nas canonicas, quàm quòd persuasum habuit
rita Sanctorum eorumque satisfactiones posse
s, Deo ita indulgente, applicari. Sed de hoc
umento fusiùs ubi de Indulgentiis.

Quæres 9°. an teneatur pœnitens injunctam à
cerdote satisfactionem implere.

Resp. affirmativè. Patet ex testimoniis Art. 1.
relatis. Si enim tenentur Sacerdotes congruam
ponere satisfactionem, tenentur haud dubiè &
nitentes eam adimplere.

Quæres 10°. an Sacerdos teneatur peccatis con-
iam & proportionatam imponere pœnitentiam.

Resp. affirmativè. *Debent Sacerdotes*, ait Con- T.14.Conc.
ium Trid. Sess. 14. cap. 8. *quantùm spiritus &* pag.821.B.
*dentia suggesserit, pro qualitate criminum & pœ-
entium facultate, salutares & convenientes satis-
tiones injungere; ne, si fortè peccatis conniveant,
indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima
dam opera pro gravissimis delictis injungendo,
enorum peccatorum participes efficiantur. Habeant
tem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt,
sit tantùm ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis
dicamentum, sed etiam ad præteritorum peccato-
n vindictam & castigationem.*

da sunt secundùm arbitr.
voluntatem sequentis , se
pœna satisfactoria in Can
petunt omnibus , sed var.
bitrium Sacerdotis divino
ergo medicus aliquando
nam efficacem quæ ad mor
propter debilitatem natura
ita Sacerdos divino instin
tam pœnam quæ uni pecc
infirmus aliquis ex magni
à pœnitentiâ totaliter rec

Quæres ultimò qui si
seu quæ commoda & uti

Resp. multiplicem esse
seu remissionem pœnæ te
versùs Novatores disputa
Sess. 14. c. 8. de Pœniten
Divinam clementiam decet
ullâ satisfactione peccata
acceptâ , peccata leviora p

vigilantiores in futurum poenitentes efficiunt; me-... quoque peccatorum reliquiis; & vitiosos ha-... , malè vivendo comparatos, contrariis virtutum ...nibus tollunt. Neque verò securior ulla via in ...lesiâ Dei unquam æstimata fuit ad amovendam ...inentem à Domino poenam, quàm ut hæc poeniten-... opera homines cum vero animi dolore frequentent. ...cedit ad hæc, quòd dum satisfaciendo patimur pro ...catis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satis-...cit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes ...cimur, certissimam quoque inde arrham habentes, ...òd si compatimur, & conglorificabimur. Deinde ...cet Concilium, vim omnem & efficaciam nostræ ...isfactionis à Christo ipso derivari. *Qui enim ex ...bis, tanquam ex nobis, nihil possumus, Christo co-...perante qui nos confortat, omnia possumus.*

Isti ergo sunt satisfactionis fructus.

1°. ne putemus leviora esse peccata, quæ tam ...ris & acerbis pœnis emendari debent ac castigari.

2°. pœnæ illæ à peccato revocant, & quasi fræ-...o quodam peccandi licentiam coercent. *Nam si ...itò rediret homo ad pristinam beatitudinem*, ait S. Augustinus Serm. 278. aliàs 34. de diversis, *ludus ...i esset peccando cadere in mortem.* T.5.p.1124. F.

3°. peccatores inde cautiores ac vigilantiores ...n futurum evadunt.

4°. pœnæ illæ satisfactoriæ medentur peccato-...rum reliquiis, & vitiosos habitus malè vivendo comparatos tollunt.

5°. imminentem à Domino pœnam amovent.

6°. nos Christo capiti nostro qui tot dura & ...cerba nostri gratiâ perpessus est, conformes effi-...ciunt.

7°. ex his pœnitentis laboriosis operibus Con-

extra eam quippe non remi

T 5. p. 1359. C.

8°. denique, satisfac exemplum & ædificatior (pœnitens) ait S. Augu Hom. 50. *quod non solùm salutem, sed etiam cæteris catum ejus non solùm in g in tanto scandalo aliorum e litati Ecclesiæ videtur An rum, vel etiam totius pleb recuset.*

ARTICUL

De tempore quo impleri præcedere debeat, an

DUplex hîc quæstio dogmatis, altera fac integritatem & veritatem nis necesse sit ex naturâ & i

nnatus anno 1478. Spalatensis apostata
de Republicâ Christianâ c. 7. n. 57. Theo-
Brachet in Libro cui titulus, *Verax pacificus*,
â sacræ Facultatis notatus an. 1644. & alii
li recentiores dogmatistæ, quorum doctri-
oscripsit Alexander VIII. S. P. an. 1690.
, *executionem pœnitentiæ seu satisfactionis in-*
necessario ex institutione Christi, ac inviola-
cramenti naturâ, ita prærequiri absolutioni,
quin absolutio non sit valida, nisi hujusmodi
ctio priùs completa fuerit; atque præsentem
iæ usum, corruptelam & abusum appellare
extimescunt. In eum errorem lapsus est Que-
, propositione 87. inter centum & unam
itas à Clemente XI. die 8. Sept. an. 1713.
i secundum caput, sunt qui existimant absolu-
i illam quam olim Ecclesia post expletos pœ-
iæ labores publicis pœnitentibus publicè con-
it, canonicam dumtaxat fuisse, & ceremo-
i cum Ecclesiâ reconciliationem; hoc est,
onem à pœnis canonicis, non verò sacramen-
à peccatis absolutionem. Utrum verò tunc
oris sacramentalis illa absolutio simul conce-
ur cum canonicâ, (quamquam secretò) post
am pœnitentiam, res ipsis planè dubia & in-
videtur, quam non putant Veterum monu-
s satis clarè posse definiri. Alii è contra cum
o L. 9. c. 3. & sequentibus, Petavio in Ani-
ersionibus ad S. Epiphanium hæresi 59. pag.
existimant, ordinariè post emensum pœniten-
dium, in fine substrationis concessam simul
tùm canonicam, tùm sacramentalem à pec-
absolutionem. His præmisis sit

Prima Conclusio.

Necesse non est ad substantialem integritatem Sacramenti Pœnitentiæ, ut satisfactio impleatur ante absolutionem; sed perinde est sive antecedat, sive illam sequatur.

Probatur 1°. Quia Ecclesia tùm priorum tùm posteriorum temporum ratam habuit absolutionem datam ante impletam satisfactionem; ergo persuasum semper habuit, ad substantiam seu essentiam absolutionis non pertinere, ut sequatur satisfactionem. Consequens per se manifestum est: Ecclesia quippe nihil potest circa substantias Sacramentorum, nec in illis assignandis errare potest.

Antecedens ostenditur: ac I°. certum est, ipsis non refragantibus adversariis, Græcam Ecclesiam à mille & ducentis annis statim post confessionem peccatorum Sacerdoti factam, & pœnitentiam ab eo assignatam, pœnitentes sacramentaliter absolvere. Istud ex professo demonstrat Morinus Lib. 6. c. 24. ex Græcorum Ritualibus & Scriptoribus.

II°. Ecclesiam Latinam saltem à sex sæculis idem observasse, & etiamnum observare, res est usu quotidiano trita & comprobata; Ecclesiam verò eâ in re culpare & accusare, quasi corruptelam & abusum induxerit contra Christi institutionem ac naturam Sacramenti Pœnitentiæ, temeritatis est & audaciæ non ferendæ, cujus soli Hæretici Ecclesiæ hostes infensi, rei esse possunt. Etenim Ecclesia, quæ Spiritu sancto semper regitur, non minùs sancta est in moribus ac disciplinâ, quàm infallibilis in fide; & quamquam disciplinam suam circa

administrationem Sacramentorum mutare aliquando possit, salva tamen semper remanet illorum substantia, in quam nihil illa potest. Ita Conc. Trid. Sess. 21. cap. 2. ubi ait, *hanc potestatem perpetuò in Ecclesiâ fuisse, ut in Sacramentorum administratione, salvâ illorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum ac locorum varietate magis expedire judicaverit.*

T. 14. Conc. p. 849. D.

Et Sess. 7. Can. 13. de Sacramentis in genere, anathema dicit *iis qui dixerint receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Ecclesiarum Pastorem mutari posse.* Sacra Facultas Parisiensis huic doctrinæ firmiter adhærens, in suâ Censurâ circa jam dictum Librum Theophili Brachet an. 1644. ait, *temerarium esse atque erroneum & hæreticum, damnare disciplinam & consuetudinem ecclesiasticam ab omnibus Catholicæ communionis Ecclesiis receptam, quantumcunque diuturnam, tanquam abusivam, & institutioni Christi atque Evangelicæ doctrinæ contrariam, & negare auctoritatem penes Ecclesiam esse condendi novas leges, & aliud statuendi quàm quod Apostoli instituerunt, circa ea quæ ad regimen ecclesiasticum, sive quæ ad cultum divinum, officium & ceremonias pertinent.* Loquitur verò sacra Facultas de consuetudine Ecclesiæ dandi absolutionem ante expletam satisfactionem, quam consuetudinem auctor prædictus Theophilus Brachet, tanquam *abusivam, scandalosam, ac institutioni Christi & naturæ Sacramenti contrariam* inverecundè damnaverat. *Propositiones illæ*, ait Censura Parisiensis,

Ib. p. 777. E.

Quantùm verò ſpectat
non minùs certum & expl
& validam fuiſſe abſolutic
multis in caſibus ante omne
dignam ſatisfactionem perſ
mo autem ſanus in animum
caſibus violatam ab Eccleſ
tionem & naturam Sacrame
immò & incaſſum violaſſe
ſupponatur urgens ſalutis ne
quippe aliquâ ſui parte eſſe
non eſt, adeoque nullius pla
Pag. 219. D. *Lex tingendi data eſt, & f*
Tertullianus loquens de Ba
quam licet aliter baptiſare,
bis à Chriſto præſcriptis, ita
tum foret abſolutionem con
nem adimpletam, ſi & Chri
Sacramenti Pœnitentiæ iſtu
men multis in caſibus aliter
1°. Cùm pœnitens in vi

tifices, Innocentius I. cap. 7. Epistolæ 1. *Si quis, inquit, in ægritudinem inciderit, atque usque ad desperationem devenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de sæculo absque communione discedat.* Et S. Leo Epistolâ 82. aliàs 91. ad Theodorum cap. 4. *His, inquit, qui in tempore necessitatis, & periculi urgentis instantiâ, præsidium pœnitentiæ & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda; quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio.*

T. 2. Conc. p. 1247. E.

T. 1. p. 605

II°. Cùm periculum erat ne propter dilatam absolutionem pœnitentes ad Hæreticos vel Schismaticos deficerent. Ita S. Cyprianus Epistolâ 52. de Libellaticis ait, *Quorum si pœnitentiam respuamus habentium aliquam fiduciam tolerabilis conscientiæ, statim cum uxore, cum liberis quos incolumes reservarant, in hæresim vel schisma, diabolo invitante, rapiuntur. Quapropter*, concludit, *opem nostram, medelam nostram vulneratis exhibere debemus.*

Pag. 70.

III°. Cùm instabat persecutio Tyrannorum, lapsis absolutio & Eucharistia indulgebatur ante expletam pœnitentiam. Ita S. Cyprianus Epistolâ 54. *Meritò*, inquit, *trahebatur dolentium pœnitentia tempore longiore, ut infirmis in exitu subveniretur, quamdiu quies & tranquillitas aderat..... At verò nunc non infirmis, sed fortibus pax necessaria est, nec morientibus, sed viventibus communicatio à nobis danda est, ut quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus.*

Pag. 76.

IV°. Cùm spes affulgebat hac indulgentiâ vel

plures ad Ecclesiam reversuros esse, vel extinguendum fore schisma, vel aliquod insigne bonum aut faciendum, aut factum jam fuisse. Ita Cornelius S. P. multos Confessores, inter quos erat Maximus Presbyter, à schismate Novatiani ad Ecclesiam redeuntes, nullâ impositâ pœnitentiâ statim recepit; imò & Maximo Presbyteri gradum restituit. Lege Epistolam 46. inter Cyprianicas, quæ est Cornelii ad S. Cyprianum. Idem S. Pontifex Trophymum, qui ab Ecclesiâ defecerat multosque secum abduxerat, redeuntem, & quos perverterat reducentem, sine morâ suscepit & absolvit. Lege Epistolam 52. S. Cypriani ad Antonianum. Ita pariter S. Cyprianus Epistolâ 19. Respondens enim ad consultationem Caldonii circa lapsos, qui post casum urgente persecutione iterum tentati Christum confessi fuerant, *& extorres facti pro Christo*; ait *pacem ipsis esse concedendam, quia posteriori illâ confessione delictum abluisse videntur.* En opus insigne, exilium scilicet pro Christo, in cujus gratiam vult S. Cyprianus relaxari canonicam pœnitentiæ severitatem, ac pacem indulgeri ante perfectam satisfactionem.

Pag. 60.

Pag. 69.

Pag. 31

V°. Cùm Martyres datis libellis postulabant ut lapsis pœnitentia relaxaretur, ac pax & communio concederetur: quorum libellorum hæc formula legitur apud S. Cyprianum Epistolâ 16. *Scias nos universis de quibus apud te ratio constiterit, quid post commissum egerint, dedisse pacem.* Conqueritur reipsâ aliquando sanctus Doctor, de nimiâ Martyrum facilitate in hisce libellis promiscuè concedendis: verùm in eorum gratiam relaxatam esse pœnitentiæ severitatem, negari non potest.

Pag. 29.

VI° denique, cùm pœnitens vehementem & intensum de peccatis suis dolorem demonstrabat; pro

magnitudine quippe contritionis temperabatur rigor pœnitentiæ. Ita S. Gregorius Nyssenus Epistolâ canonicâ Canone 5. *In iis quoque*, inquit, *pœnitentis voluntate examinatâ, ut si sit fide digna conversio, non servetur annorum numerus, sed temporis prolixitate resecatâ, ad Ecclesiæ restitutionem & boni participationem compendio deducatur.* Ita pariter Concilium Ancyranum Can. 5. *Statuimus*, aiunt Patres, *ut Episcopi modo conversionis examinato, potestatem habeant vel utendi clementiâ, vel plùs temporis adjiciendi. Ante omnia autem & præcedens vita, & quæ consecuta est, examinetur, & sic eis indulgentia impertiatur.*

T. 1. p. 952. D

T. 1. Conc. p. 1458. E.

Probatur 2°. Conclusio auctoritate SS. Pontificum Sixti IV. qui hanc Petri de Osma doctrinam damnavit an. 1478. *Pœnitentes non sunt absolvendi, nisi peractâ priùs pœnitentiâ eis injunctâ.* & Alexandri VIII. à quo die 20. Decembris anni 1690. istæ propositiones proscriptæ sunt.

Decima sexta, *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit, non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex & præscriptio, naturâ rei id ipsum quodammodo dictante.*

Recueil des Bulles, pag. 306.

Decima septima, *Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.*

Decima octava, *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesiâ non habetur pro usu, sed abusu.*

Parem in Theophilo Brachet errorem proscripsit sacra Facultas die 23. Junii anni 1644.

Probatur denique, quia satisfactio est pars dumtaxat integralis Sacramenti Pœnitentiæ : at sine

parte integrante stat incolumis essentia compositi. Adde quòd vel in ipsâ contritione & confessione nonnihil pœnale occurrit, quod in compensationem aliquam Deo potest offerri pro debito pœnæ temporalis.

Secunda Conclusio.

Verisimilius est, quo tempore in usu fuit pœnitentia publica, sacramentalem à peccatis absolutionem lege communi & ordinariâ datam fuisse post expletam satisfactionem.

Probatur testimoniis præcipuarum Ecclesiarum. 1°. pro Ecclesiâ Romanâ testes sunt.

Ob. an. 219. Pag. 555. A.

Zephirinus S. Pontifex cujus edictum refert Tertullianus L. de pudicitiâ c. 1. *Audio etiam*, inquit Tertullianus, *edictum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex scilicet Maximus, quod est, Episcopus Episcoporum, edixit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto.*

Audis pœnitentiâ functis; non ergo tantùm confessis ac pœnitentiam suscipientibus.

Ob. an 398. T. 2. Conc. p. 1018. E.

Siricius Epistolæ 1. cap. 3. de Christianis idololatriâ pollutis, & subinde pœnitentibus ait: *Siresipiscentes aliquando fuerint ad lamenta conversi, his, quamdiu vivunt, agenda pœnitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda; quia (docente Domino) nolumus mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat.* Quibus postremis verbis non obscurè significat S. Pontifex, reconciliationem illam non ceremonialem dumtaxat & canonicam fuisse, sed etiam verè sacramentalem à peccatis solutionem planè necessariam, ut peccator à morte animæ excitetur & vivat.

Innocentius I. Can. 7. Epistolæ ad Decentium. *Cæterùm*, inquit, *de pondere æstimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis; ac tunc debere dimitti, cùm viderit congruam satisfactionem.* Sequebatur ergo tunc temporis satisfactionem absolutio.

Ob. an. 417. T. 2. Conc. p. 1247. D. E.

S. Leo idem declarat in Epistolâ 82. novæ editionis, aliàs 91. ad Theodorum Forojuliensem Episcopum. *Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus*, inquit, *hanc Præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Omnem Pœnitentiæ ordinem breviter ac dilucidè hîc repræsentat sanctus Leo, confessionem scilicet, pœnitentiæ actionem, reconciliationem, ac demum communionem.

Ob. an. 461. T. 3. p. 602.

Quòd autem reconciliationis nomine intelligat S. Pontifex sacramentalem à peccatis absolutionem, non unam dumtaxat canonicam cum Ecclesiâ reconciliationem, hæc nobis persuadent. 1°. Quia his temporibus utraque significabatur generali reconciliationis vocabulo; nisi velis, quod esset absonum, vix ac ne vix quidem in veteribus monumentis mentionem fieri sacramentalis absolutionis à peccatis. Ita Concilium Carthaginense IV. anni 398. Can. 76. de infirmo sic statuit: *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manûs impositionem, & ori ejus infundatur Eucharistia.* Re-

T. 2. Conc. p. 1205. E.

conciliatio hæc quam sequitur Eucharistica communio, procul dubio non tantùm ceremonialis erat, sed etiam sacramentalis absolutio à peccatis. 2°. Quia in eâdem Epistolâ jubet S. Leo, ut pœnitens qui è vitâ excessit ante acceptam reconciliationem, mortuus non possit habere, quod vivus non accepit, id est, non fruatur communione ecclesiasticâ, nec consequenter preces ac sacrificia pro ipso publicè in Ecclesiâ offerantur. *Si autem*, inquit, *aliquis eorum* (pœnitentium) *pro quibus Domino supplicamus, quocunque interceptus obstaculo, à munere indulgentiæ præsentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humanâ conditione finierit, quod manens in corpore non recepit, consequi exutus carne non poterit.* Rationem verò hujusce disciplinæ statim reddit: *Nec necesse est*, inquit, *nos, eorum qui sic obierint, merita actusque discutere, cùm Dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale ministerium implere non potuit, sua justitiæ reservaverit; ita potestatem suam timeri volens, ut hic terror omnibus prosit, & quod quibusdam tepidis aut negligentibus accidit, nemo non metuat. Multùm enim utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur.* Quæ sanè postrema ratio evidenter innuit, loqui sanctum Leonem de verâ & sacramentali absolutione à peccatis, quâ donati non fuerant ii pœnitentes, qui subito casu oppressi in ipso pœnitentiæ cursu extremum diem obierant, & quibus mortuis vult plenam Ecclesiæ communionem denegari, eo quòd illâ, dum viverent, privati fuissent.

T. 2. p. 605.

Ibid.

Hanc severam erga pœnitentes disciplinam in Ecclesiâ Romanâ obtinuisse aliquando, præter

nox citatum S. Leonem testatur Gelasius in Concilio Romano, pro absolutione Miseni Cumani Episcopi; testatur & Concilium Toletanum II. Can. 12. Immutatum nihilominus brevì fuisse, atque cum ejusmodi pœnitentibus ante perceptam reconciliationem mortuis communicasse Ecclesiam, patet ex IV. Concilio Carthaginensi Can. 79. ex Arelatensi II. Can. 12. ex Vasensi II. Can. 2. ex Toletano XI. Can. 12. ex Innocentio III. & aliis subsequentibus Pontificibus.

Denique S. Gregorius Magnus Hom. 26. in Evangelia, *Videndum est*, inquit, *quæ culpa præcesserit, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam vivificat, illos Pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio præsidentis, cùm æterni arbitrium sequitur judicis.*

Ob. an. 603. T. 1. p. 1555. B.

II°. Pro Ecclesiâ Africanâ testis est omni exceptione major S. Cyprianus. Epistolâ 59. ad Fidum: *Legimus*, inquit, *Litteras tuas, frater charissime, quibus significasti de Victore quodam Presbytero, quòd ei, antequam pœnitentiam plenam egisset, & Domino Deo, in quem deliquerat, satisfecisset, temerè Therapius Collega noster immaturo tempore & præposterâ festinatione pacem dederit. Quæ res nos satis movit, recessum esse à decreti nostri auctoritate, ut ante legitimum & plenum tempus satisfactionis, & sine petitu & conscientiâ plebis, nullâ infirmitate urgente ac necessitate cogente, pax ei concederetur.* En consuetudo Ecclesiæ Africanæ Decreto Episcoporum firmata, quam à Therapio Episcopo violatam fuisse conqueritur S. Cyprianus.

Pag. 98.

Eandem querimoniam sæpius instituit, tùm adversùs Martyres qui plùs æquo faciles erant in con-

ferè est de hoc argumento.

Pacem verò illam apud
dam esse, ac merè ceremo
Ecclesiâ reconciliationem
sacramentalem à peccatis a
exploratum nobis videtur
Martyres postulabant libel
denter exoptabant, cum c
ros confidebant, per quam
jus erat ad dignam Eucha
uno verbo, pax est quam a
Christo his verbis acceptâ,
concedunt. At illa vera est
quam aut nusquam express
vix credi potest) aut verbis
enim aliis eam passim desig
integro Tractatu de lapsis.

III°. Pro Ecclesiâ Medi
S. Ambrosium L. 2. de Pœ
nulli, inquit, *ideo poscunt*
sibi reddi communionem vel in

T. 1. p. 434 E.

tat peccatorum remissio. Porro certum est Eu-
sticam communionem datam non fuisse nisi
uta & perfectâ poenitentiâ.
10. Ecclesiæ Hispaniæ eundem fuisse usum si-
cat S. Pacianus in Epistolâ 1. ad Sempronia-
. *Scio*, inquit, *frater, hanc ipsam pœnitentia-*
tm non passim omnibus dari; nec antequam aut
pretatio divinæ voluntatis, aut forsitan visita-
uerit, relaxari: magno pondere, magnoque li-
ine, post multos gemitus effusionemque lachry-
m, post totius Ecclesiæ preces, ita veniam veræ
tentiæ non negari. Idem significat Concilium
tanum III. an. 589. Can. 11. *Quoniam*, in-
nt Patres, *comperimus per quasdam Hispaniæ*
Ecclesias, non secundùm Canonem, sed fœdissi-
mo suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut
iescunque peccare libuerit, toties à Presbytero se
ciliari expostulent: & ideo pro coercendâ tam
rabili præsumptione id à sancto Concilio jubetur,
ecundùm formam Canonum antiquorum dentur
tentia, hoc est, ut priùs eum, quem sui pœnitet
, à communione suspensum, faciat inter reliquos
itentes ad manûs impositionem crebro recurrere:
eto autem satisfactionis tempore, sicut sacerdota-
ntemplatio probaverit, eum communioni restituat.
'°. Non alium fuisse nostræ Gallicanæ Ecclesiæ
n, colligimus ex S. Eligio Hom. 8. in Cœnâ
nini, ubi sermonem ad publicos pœnitentes sic
vertit: *Nunc ad vos sermo noster dirigitur, quos*
er Ecclesia quasi non suos recognoscens ob fœdi-
m scelerum vestrorum, dudum à se repulit; modò
, quia Domino per dignos poenitentiæ fructus
nistis, mundantes vos (quantùm humana fragi-
s permittit) ab omni inquinamento carnis &

Biblioth. PP. T. 4. pag. 307. D.

T. 5. Concil. p. 1011. D.

Biblioth. PP. T. 12. pag. 309. G.

spiritûs, per crebra jejunia & afflictiones corporum; quasi jam suos ad se revocat.... Et licet, fratres charissimi, per divinam gratiam nobis collatam, & per impositionem manuum Episcopalium, credatis vos posse absolvi à peccatorum vestrorum vinculis, quia statim restituemini sacris altaribus, nullus inde tamen debet vitam suam negligere &c. Non potuit sanctus Episcopus clariùs designare sacramentalem à peccatis absolutionem, quæ post expletam pœnitentiam impendebatur. Idem colligimus etiam ex Gennadio L. de dogmatibus Ecclesiasticis c. 23. aliàs 53. *Quem mortalia*, inquit, *crimina post Baptismum commissa premunt*, *hortor priùs publicâ poenitentiâ satisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum communioni sociari, si vult non ad judicium & condemnationem sui Eucharistiam percipere.*

Ib. p. 310 G.

Te. 8. S. Aug. Append. p. 78. D.

Eandem fuisse Ecclesiæ Græcæ disciplinam, quo tempore viguit pœnitentia publica, facile est intelligere ex Epistolis canonicis SS. Petri Alexandrini, Gregorii Taumaturgi, Gregorii Nysseni, Basilii, & Canonibus priorum Conciliorum: quæ disciplina inclinari & mutari cœpit, tùm in Græcâ, tùm in Latinâ Ecclesiâ, cùm usus imponendi publicam pœnitentiam paulatim exolevit; citiùs quidem in Orientali, tardiùs verò in Occidentali Ecclesiâ. Post factum enim Nectarii, qui Presbyterum pœnitentialem sustulit, in Oriente absolutio dari cœpit etiam ante expletam satisfactionem; in Occidente verò, sæculo septimo vel octavo idem usus invehi cœpit: utriusque usûs ac disciplinæ optimæ sunt rationes & causæ.

Martene L. 1. p. 30.

His omnibus momentis adde argumentum ductum ex controversiâ quæ fuit Catholicos inter ac Montanistas & Novatianos. Scilicet negabant isti,

non

quidem agendam esse pœnitentiam, sed eam
itibus Ecclesiam posse veniam peccatorum in-
gere: quibus Orthodoxi meritò opponebant,
traneam esse pœnitentiam quæ est sine spe ve-
. *O frustrandæ fraternitatis irrisio*, exclama-
S. Cyprianus Epistolâ 52. versus finem, *ô mi-
rum lamentantium caduca deceptio! ô hæreticæ
itutionis inefficax & vana traditio! hortari ad
sfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satis-
ione medicinam &c.* Constabat ergo inter om-
, agendam esse pœnitentiam; post illam verò
gabant Hæretici veniam ab Ecclesiâ dari posse,
m soli Deo reservabant: è contra Catholici ve-
m illam ab Ecclesiâ concedi propugnabant. Un-
sic arguimus: Eam ipsam peccatorum veniam &
olutionem post pœnitentiam concedebant Or-
odoxi, quam Montanistæ & Novatiani negabant
sse ab Ecclesiâ concedi: atqui venia hæc & ab-
utio non tantùm erat canonica & ceremonialis
onciliatio cum Ecclesiâ, sed vera coram Deo ab-
utio à peccatis; ergo veram seu sacramentalem à
ccatis absolutionem Catholici conferebant post
pletam pœnitentiam.

Pag. 74.

Quæres quo in gradu pœnitentiæ data fuerit ab-
utio.

Respondent multi cum Menardo, in notis ad
brum Sacramentorum S. Gregorii pag. 236.
tam in fine consistentiæ; alii verò distingunt in-
r tempus quod præcessit, & quod subsequutum
t Novatianam hæresim; ac existimant, ante istud
mpus, cùm nondum distincti erant gradus pœ-
tentiæ, & participatio Eucharistiæ tempore non
jungebatur à sacramentali absolutione, datam
unc fuisse in fine substrationis, post expletum

p. 1147. D. *nitentibus verò*, inquit, *q*
missis, sive ex levioribu
nulla interveniat ægritud
schæ eis remittendum Ron
demonstrat. Verùm in M
obtinebat consuetudo: pc
liabat feriâ sextâ majoris h
T. 2. p. 859. tur ex S. Ambrosio Episto
B. Marcellinam sororem n.

Solvuntur Objectione
Conclu

Objicies 1°. contra pri
gnat hæc nostra Conclusio
trum, tùm circa necessit
circa tempus & modum co
Docent 1°. peccatorum
cedem; satisfactionem ver
muntur peccata, debitum
contractum, divina placat
conciliatur. Ita Tertullianu

solutione; ergo est contra naturam absolutionis, quæ est satisfactionis fructus seu merces, ut detur ante persolutam satisfactionem.

Docent 2°. esse contra præscriptam à Christo legem, atque institutionem pœnitentiæ, ut detur venia peccatorum ante pœnitentiam seu satisfactionem impletam. Ita imprimis S. Cyprianus Epistolâ 52. *Scimus*, inquit, *juxta Scripturarum divinarum fidem, auctore & hortatore ipso Deo, & ad agendam poenitentiam peccatores redigi, & veniam atque indulgentiam poenitentibus non denegari.* Epistolâ verò 10. invehitur acriori stylo adversùs eos qui lapsis pacem & communionem temerè laxabant ante expletam pœnitentiam. *Illi*, inquit, *contra Evangelii legem, ante actam poenitentiam, ante exomologesim gravissimi atque extremi delicti factam....offerre lapsis pacem & Eucharistiam dare, id est, sanctum Domini corpus prophanare audent.* Et Tractatu de lapsis idem argumentum versans, *Contra Evangelii vigorem*, ait, *contra Domini ac Dei legem temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura.* Ibid. præposteram hanc & immaturam pacem, appellat *novum genus cladis, bellum, persecutionem, injuriam, impietatem quæ salutem non tribuit, sed impedit.*

Pag. 74.

Pag. 131.

Pag. 173.

Docent 3°. hanc esse Sacerdotibus observandam legem ac regulam in tribunali Pœnitentiæ, ut eos dumtaxat exteriùs absolvant pœnitentes, quos præsumere meritò possunt à Deo interiùs absolvi: *Ut quos omnipotens Deus*, ait antea citatus S. Gregorius Hom. 26. in Evangelia, *per compunctionis gratiam vivificat, illos Pastoris sententia absolvat. Tunc enim*, pergit S. Pontifex, *vera est absolutio præsi-*

To. 1. pag. 1555. E.

cludunt neminem absolver
sinceræ conversionis sign
junia, orationes, aliaque i
tentiæ exercitia. Audiatur
T.6.p.220. E. dii. *In actione poenitentiæ*
commissum est, ut is qui c
corpore separetur, non tam
temporis, quàm doloris....V
lor alterius cordis occultus
rum notitiam per verba vel
cedit, cùm sit coram illo cu
à te non est absconditus; recti
Ecclesiæ præsunt, tempora p
satis Ecclesiæ in quâ remitti
gorius Magnus L. 6. in pri
T 3.p.367. E. 33. *Signum veræ confessionis*
confessione, sed in afflictione
que benè conversum peccator
afflictionis austeritate delere
confitetur. Hac igitur regulâ
bent explorari priùs convers

recuperatâ sanitate remittendos esse ad eum poenitentiæ gradum in quo erant cùm morbo correpti sunt. Canones eam in rem indicavimus Art. 1. hujus Quæstionis. Porro disciplina hæc non aliud videtur habere fundamentum, quàm quòd valde incerta sit & planè nulla absolutio concessa ante perfectam poenitentiam.

Docent 5°. valde dubiam & incertam esse absolutionem quæ datur moribundo, in ipso mortis periculo poenitentiam postulanti. Unde ? quia nempe non præcessit poenitentia. *Si quis*, ait S. Augustinus Hom. 41. inter 50. nunc 393. *positus in ultimâ necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non præsumimus quia benè hinc exit.... Agens poenitentiam ad ultimum*, pergit, *& reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus*. Et Sermone 57. de tempore nunc 255. in Append. *Datur quidem*, inquit, *in extremis poenitentia, quia non potest denegari: sed auctores tamen esse non possumus, quòd qui sic petierit, mereatur absolvi.... Et ideo poenitentia quæ ab infirmo petitur, infirma est: poenitentia quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne ipsa moriatur.*

To. 5 pag. 1507. D.

Ib. Append. p. 413. C.

Resp. nego antecedens.

Ad primam probationem, dico testimonia SS. Patrum intelligenda esse de poenitentiâ, vel quatenus est virtus, vel quatenus est Sacramentum; vel de satisfactione, quatenus pars est integralis Sacramenti poenitentiæ: quocunque verò sensu ea intellexeris, nobis favent nedum officiunt. Namque hoc unum demonstrare illi in animo habent, poenitentiam scilicet, seu ut virtus est, seu ut Sacramen-

tum, planè necessariam esse, neque aliâ conditione aliove pretio Deum veniam indulgere peccatorum, quàm vel perfectâ cordis conversione, vel sacramentali absolutione, quæ utraque consequenter præmitti debet & præcedere priusquam Deus culpam & pœnam æternam relaxet: quæ certè pœnitentia hoc etiam modo usurpata, quamdam satisfactionem includit, nempe & conversionem cordis, & oris confessionem: unde non immeritò generatim affirmant SS. Doctores, pœnitentiam esse satisfactionem, quæ, cùm sit pretium quo peccata redimuntur, præire debet absolutioni, quæ veluti merces est seu fructus illius pœnitentiæ. Si verò intelligantur SS. Patrum testimonia, de satisfactione quatenus est pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ, ultro concedimus ejusmodi satisfactionem esse necessariam, & per illam tanquam pretium redimi peccata, ratione nempe pœnæ temporalis; atque sub illo etiam respectu satisfactionem debere veniæ seu condonationi illius pœnæ præire: neque enim hanc relaxat Deus, nisi post condignos pœnitentiæ fructus. Cùm verò iidem SS. Patres ostendunt, satisfactionem hanc præmittendam esse sacramentali absolutioni, loquuntur illi juxta usum & disciplinam suo tempore receptam, sicut Conclusione secundâ ostendimus, non verò quasi velint hunc ordinem ex institutione Christi & naturâ Sacramenti necessarium esse.

In formâ igitur sic respondemus ad argumentum: Satisfactio est pretium quo redimuntur peccata, quoad pœnam temporalem, concedo: quoad culpam & pœnam æternam, nego. Ista enim gratis à Deo remittitur, sive per contritionem perfectam, sive per absolutionem sacramentalem. Ergo debet satisfactio

cedere absolutionem, distinguo pariter: abso-
onem à pœnâ temporali, concedo: à culpâ &
nâ æternâ, nego.
Ad secundam, duo distingui apprimè debent in
e S. Cypriani testimoniis: primum, quòd sit Deo
ibenda satisfactio; alterum verò, quòd hæc præ-
ere debeat absolutionem seu reconciliationem.
us meritò revocat S. Martyr ad legem Christi in
ingelio latam: jure quippe divino ad satisfactio-
n seu laboriosam pœnitentiam obstringimur;
e meritò insurgit citatis in locis adversùs lapsos
persecutione, qui propter libellos Martyrum,
bus erant muniti, audacter postulabant ab om-
onere pœnitentiæ liberari, ac statim à lapsu ec-
iasticæ communioni restitui: adversùs quos
vi oratione probat, juxtà Evangelii legem atque
orem agendam esse pœnitentiam; nec ab eâ in
im dispensari posse ejusmodi lapsos propter
mmendationem Martyrum, nisi fortè urgeat pe-
llum mortis. Posterius verò, nempe pœniten-
n seu satisfactionem priùs absolvendam esse,
m ejus fructus, nempe absolutio & communio,
ineatur, non revocat sanctus Doctor ad legem
risti, aut necessitatem fundatam in institutione
aturâ Sacramenti, sed ad usum & disciplinam
vigebat eâ ætate in Ecclesiâ Africanâ; siqui-
n ab illâ lege aliquibus in casibus recedi posse,
et idem S. Martyr. Quamquam etsi apertè di-
et, juxta legem Christi ac Evangelii vigorem
olutioni necessariò præmittendam esse satisfac-
nem, condonari hoc ipsi deberet, ac benignè
oni, pro more SS. Patribus familiari, qui cùm
n & disciplinam Ecclesiæ suæ adversùs infra-
es propugnandam suscipiunt, eam Christi in-

stitutioni ac voluntati conformem esse demonstrare conantur. Ita passim sentiunt & loquuntur v. g. de necessitate pœnitentiæ publicæ, de admiscendâ aquâ vino Eucharistico, de communione sub duplici specie, de trinâ immersione baptismali, & aliis hujus generis benè multis, quæ ad disciplinam, non ad substantiam seu essentiam Sacramentorum pertinent.

Ad tertiam: Quæ Conclusione nostrâ docuimus minimè adversantur huic SS. Patrum regulæ. Neminem quippe absolvunt, aut saltem absolvere debent æqui ac prudentes Sacerdotes, nisi quem debitè præparatum, adeoque interiùs contritum ac pœnitentem meritò præsumunt, cujus quidem judicii certitudinem tùm ex confessione pœnitentis, tùm ex aliis signis eliciunt. Reverâ olim diuturna probatio & pœnitentia præmittenda erat, ex usu & disciplinâ tunc temporis vulgatâ, in signum & probationem veræ conversionis; at nusquam existimavit Ecclesia, ad substantiam absolutionis sacramentalis pertinere, ut subsequatur satisfactionem: siquidem, ut jam diximus, multis in casibus priùs absolutionem concedebat, quàm omnino impleta fuisset satisfactio.

Ad quartam & quintam eadem est planè responsio. Remittebat Ecclesia pœnitentes qui in infirmitate absoluti fuerant, ad explendam satisfactionem, si convaluissent: non quòd planè nullam judicaret illam absolutionem, ad quid enim illam concessisset? sed quòd disciplina horum temporum istud exigebat, ad exemplum & terrorem aliorum. Suspecta pariter & dubia visa fuit absolutio data moribundis, qui eam in mortis periculo dumtaxat postulaverant, non quòd absolutè nulla foret, si

tot ex animo verè pœniteret, (*desperat enim de clementiâ Dei*, ait Cœlestinus S. P. *qui eum ad subveniendum morienti sufficere, vel in momento posse non credit*) sed quòd valde incerta & dubia videatur interior eorum hominum conversio, *quos*, ait S. Cyprianus Epistolâ 52. *non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitio rogare compellit*.

T. 2. Conc. p. 1629. E.

Pag. 71.

Objicies 2°. contra secundam Conclusionem: Absolutio illa quæ olim concessa legitur post expletos pœnitentiæ labores, canonica dumtaxat & ceremonialis erat reconciliatio cum Ecclesiâ, non verò sacramentalis absolutio à peccatis.

Probatur I°. Quia sacramentalis absolutio peccata dimittit, non verò supponit dimissa: atqui absolutio illa quæ dabatur olim post pœnitentiam, non dimittebat sed dimissa supponebat peccata, quia nempe supponebat pœnitentiam & satisfactionem, per quam peccata redimi ac dimitti asserunt SS. Patres Art. 1. hujus Quæstionis laudati.

Confirmatur exemplo Lazari, quod sæpius proponunt SS. Patres. Sicut enim ille ad vitam revocatus jam fuerat, cùm à Christo Discipulis solvendus traditus fuit; ita quoque jam vivit homo spirituali animæ vitâ per remissionem peccatorum, cùm ab Ecclesiâ exteriùs absolvitur.

II°. Absolutio quæ supponit Eucharistiæ perceptionem, sacramentalis non est, sed purè ceremonialis & canonica: atqui finalis illa absolutio quæ concedebatur expleto pœnitentiæ tempore, supponebat Eucharistiæ perceptionem. Patet istud ex iis Conciliorum Canonibus quibus statuitur ut pœnitentes, qui in periculo mortis absoluti fuerant & Eucharistiâ donati, si fortè convaluissent, remitterentur ad perficiendam pœnitentiam, quâ ab-

solutâ reconciliarentur per manûs impositionem. Ita Concilium Carthaginense IV. Can. 76. *Is qui poenitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manûs impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, admoneatur à supradictis testibus, petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis poenitentiæ legibus.* Canone verò 78. *Poenitentes qui in infirmitate viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manûs impositione, si supervixerint.* Et Concilium Arausicanum I. Can. 3. de iisdem pœnitentibus ait: *Si supervixerint, stent in ordine poenitentium, & ostensis necessariis poenitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoriâ manûs impositione percipiant.*

T. 2. Conc. p. 1205. E.

Ib. p. 1206. B.

T. 3. Conc. p. 1448. D.

III°. Sacramentalis absolutio à solis Episcopis & Presbyteris dispensari potest: atqui absolutio illa quæ expletos pœnitentiæ labores olim sequebatur, non à solis Episcopis & Presbyteris, verùm etiam à Clero inferiori, & à Diaconis ipsis dispensabatur. Inde gravis querimonia S. Cypriani adversùs eos *qui nondum*, inquit Epistolâ 10. *exomologesi factâ, nondum manu ab Episcopo & Clero impositâ*, lapsis immaturo tempore Eucharistiam concedebant.

Pag. 23.

Resp. nego ant.

Ad primam probationem, dist. min. absolutio quæ sequebatur satisfactionem supponebat peccata dimissa, aliquando, cùm nimirum perfectâ charitate informata erat pœnitentia, concedo: semper, nego. Quin non sine voto absolutionis subse-

futuræ dimittebantur peccata, etiam cùm perfecta aderat charitas.

Distinguo pariter hanc propositionem: per satisfactionem dimittuntur peccata, quoad pœnam temporalem concedo, quoad culpam, iterum distinguo: dispositivè, concedo: formaliter vel effectivè, nego.

Ad exemplum Lazari jam Art. 2. Quæstionis secundæ respondimus. Eò quippe unicè tendit exemplum illud, ut pateat debere pœnitentes inchoatâ quadam vitâ spiritali per excitantem gratiam vivere priusquam absolvantur.

Ad secundam, dist. pariter min. absolutio quæ dabatur post expletam pœnitentiam, supponebat Eucharistiæ perceptionem, nec erat sacramentalis, aliquibus in casibus, in eo præsertim qui in Objectione exponitur, concedo: semper & communi ac ordinariâ lege, de quâ loquitur Conclusio nostra, nego.

Ad tertiam, dico absolutionem illam quæ sequebatur pœnitentiam, & ceremonialem fuisse simul & sacramentalem: quatenus ceremonialis & canonica erat cum Ecclesiâ reconciliatio, poterat à Clero inferiori & à Diaconis dispensari; perinde ac illa manûs impositio, quæ in Ordinatione Sacerdotum & Diaconorum, à Clero adhibetur, verè sacramentalis non est, sed ceremonialis dumtaxat; quatenus verò absolutio illa sacramentalis erat, ab Episcopo vel Presbytero sive publicè, sive privatim conferebatur.

Objicies 3°. testimonium Sozomeni L. 7. Hist. cap. 16. ubi loquens de Presbytero Pœnitentiario ejusque officio, *ad quem*, inquit, *accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur. Ille verò pro* pag. 72. D.

cujusque delicto, quid aut facere singulos, aut luere oporteret, poenæ loco indicens, absolvebat confitentes, à se ipsis poenas criminum exacturos. En absolutio sacramentalis data ante satisfactionem, quæ injuncta fuerat, adimpletam. Deinde postquam descripsit, quo ritu ageretur pœnitentia publica, clarè significat, aliam finalem absolutionem fuisse duntaxat relaxationem à pœnis canonicis: *Ubi verò,* pergit Historicus, *præstitutus dies advenit, tanquam debito quodam persoluto, à pœnâ commissi sceleris liberatur, & reliquo Ecclesiæ populo sociatur.* Hunc autem usum in Ecclesiâ Romanâ ad sua usque tempora observatum fuisse ibidem testatur: *Hæc*, inquit, *Episcopi Urbis Romæ, jam inde ab ultimâ vetustate ad nostram usque ætatem custodiunt.* Florebat autem Sozomenus an. 439. Non potuit clariùs designari utraque absolutio, una sacramentalis quæ præcedebat satisfactionem; altera non sacramentalis, sed canonica & ceremonialis quæ sequebatur, & clausula erat totius pœnitentiæ.

747. id.

Resp. hac in parte hallucinatum fuisse Sozomenum, cujus certè auctoritas præponderare non debet tot insignibus testimoniis quæ inter probationes Conclusionis descripsimus. Et verò manifestè aberravit Historicus ille, cùm supposuit in Romanâ Ecclesiâ, perinde ac Constantinopolitanâ, institutum ab initio fuisse Presbyterum Pœnitentiarium, excipiendis pœnitentium confessionibus præfectum: rectè enim observat Valesius in notis ad istud Sozomeni caput, nullam prorsus illius Pœnitentiarii mentionem extare apud vetera Ecclesiæ Romanæ monumenta.

QUÆSTIO OCTAVA.

De disciplinâ veteris Ecclesiæ circa pœnitentiam: seu de pœnitentiâ publicâ.

Tota ferè historica est Quæstio præsens, de quâ legi poterit eruditum Opus P. Morini. Ad quinque verò Articulos generatim revocabimus quæ hîc dicenda nobis sunt.

In primo quæremus quodnam temporis spatium præfixum olim fuerit agendæ pœnitentiæ, tùm à Christo ad Montanum, tùm à Montano ad schisma & hæresim Novati & Novatiani, tùm ab ortu hæresis Novatianæ ad quartum & posteriora sæcula.

In secundo, varios pœnitentiæ publicæ gradus seu stationes strictim percurremus.

In tertio, expendemus quænam peccata obnoxia fuerint pœnitentiæ publicæ: an omnia mortalia, an sola canonica; an publica, an etiam occulta.

In quarto, agemus de personis pœnitentiæ publicæ olim addici solitis.

In quinto denique, quæremus an sæpius imposita fuerit iisdem personis publica pœnitentia.

DUo hic tanquam ce
rata supponimus: p
in tres classes distribuisse,
canonica dicta, gravia, &
proportionatas imponeba
nitentiam publicam in Ec
quod præfinitum fuerit t
inquirimus.

PRIMA CO

A nascente Ecclesiâ ad M
medium secundum sæc
lum certum tempus per
tur præfixum: brevius i

Mor. L. 4. c. 9. p. 182.

I°. exemplo Apostoli q
sum Ecclesiæ restituit, ann
mum vix expleto. Namqu
mam ad Corinthios Epist
tercessit: intra verò istud s
nitentiæ addictus fuit ille i
nioni restitutus.

II°. ex historiâ juvenis

Historiam ex Clemente Alexandrino refert Eusebius L. 3. cap. 23. *Pag. 91. &*

III°. ex Libro Pastoris, qui tanto apud Veteres *Pag.* in loco fuit: in eo quippe frequens occurrit pœnitentiæ mentio, nullum verò tempus legitur ipsi peragendæ præfixum ac determinatum.

IV°. ex Eusebio L. 5. c. ultimo, ubi narrans *Pag. 197.* historiam conversionis & pœnitentiæ Natalis Episcopi, significat illum ad pedes Zephirini provolutum, sacco indutum ac consperſum cinere, ita fletibus suis Ecclesiam commovisse, ut statim absolutus & communioni redditus fuerit, absque diuturniori pœnitentiæ afflictione.

V° denique, ex Tertulliano qui etsi necessitatem pœnitentiæ pluribus commendet in Libro hac de re integro, nusquam tamen præfixi alicujus temporis, unius aut plurium annorum, meminit.

Neque est quòd opponas Canonem 24. Apostolicum, & concionem S. Petri apud S. Clementem Alexandrinum L. 6. ante medium, ubi certum tempus assignatur percurrendæ pœnitentiæ.

Namque nemo tam rudis & ineruditus ignorat Canones illos Apostolorum non esse, sed ex veteribus Conciliis collectos, sub ementito Apostolorum nomine: pariter concionem illam S. Petri planè fictam & supposititiam esse.

Secunda Conclusio.

A Montano ad hæresim Novatianam, etsi in specie *Mor. L. 4. c. 10. p. 185.* nullum determinatum sit à Patribus agendæ pœnitentiæ tempus, paulò tamen diuturnum illud fuit; & severiùs cum pœnitentibus agere tum cœpit Ecclesia.

Prior pars Conclusionis patet ex silentio tùm

Cornelii S. P. in suo Romano, tùm S. Cypriani in suo Carthaginensi Concilio in causâ lapsorum; nullum etenim his in Conciliis præfinitum legitur tempus, quo necesse fuerit lapsos in laboribus pœnitentiæ detineri.

Posterior verò pars, nempe tempus illud paulò fuisse longius quàm antea, & Ecclesiam tum demum incæpisse agere severiùs cum lapsis,

Probatur ex causâ lapsorum qui libellis Martyrum muniti, vel nullâ, vel levissimâ actâ pœnitentiâ reconciliari postulabant, adversùs quos, sicut & Presbyteros in concedendâ ipsis veniâ faciliores, graviter invehitur S. Cyprianus. Eorum verò occasione duplex emissum est Decretum: prius provisorium, quo nempe provisum fuit, ut lapsis ejusmodi pax & communio concederetur, si urgeret mortis periculum; alterum verò peremptorium, quo statutum fuit, ut si nullum esset mortis periculum, lapsi plenam agerent pœnitentiam. Hujus Decreti meminit S. Cyprianus Epistolâ 52. ad Antonianum. *Cùm data esset*, inquit, *facultas in unum conveniendi....Scripturis diu ex utrâque parte prolatis, temperamentum salubri moderatione libravimus, ut nec in totum spes communicationis & pacis lapsis denegaretur....sed traheretur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clementia.* Severior ergo tunc temporis esse cœpit disciplina pœnitentiæ, ut nempe Montanistis & Novatianis eriperetur locus incusandi & arguendi, ut solebant, nimiam Catholicorum in concedendâ lapsis veniâ indulgentiam & facilitatem. Certi tamen erant casus expositi superiùs Art. 3. Qu. 7. in quibus disciplinæ suæ rigorem temperabat Ecclesia, ac lapsos pœnitentes communioni suæ sine morâ restituebat.

Pag. 67.

Tertia

Tertia Conclusio.

Post Novatum severissima fuit Ecclesiæ circa pœnitentes disciplina, in quatuor solemnes gradus, fletum, auditionem, substrationem, & consistentiam distincta; atque præfinitum ejus per plures annos, pro conditione criminum, peragendæ tempus.

Probatur ex SS. Gregorio Thaumaturgo, Basilio, Gregorio Nysseno & aliis benè multis veteribus monumentis, quibus aperta fit mentio illorum graduum pœnitentiæ. De illis agit Morinus L. 6. c. 1. 2. & seq.

Si verò quæras quo præcisè tempore distributa sit pœnitentia in illos artificiales gradus?

Respondeo verisimile esse gradus illos institutos non fuisse ante medium tertii sæculi, sed circa tempus hæresis Novatianæ. Ratio est, quia illius distributionis pœnitentiæ in quatuor gradus mentio apud Veteres non occurrit ante istud tempus. Omnium primus gradus illos expressit S. Gregorius Thaumaturgus Episcopus Neocæsariensis creatus anno 240. & mortuus an. 265. in Epistolâ canonicâ Can. 11. cujus verba inferiùs referemus.

Scio Morinum L. 6. c. 1. n. 9. contendere Canonem illum 11. supposititium esse, alienâ manu isti Epistolæ insertum. Verùm etsi id daremus Morino, quod tamen non concedimus, an propterea supposititia & falsa dicenda foret integra S. Doctoris Epistola? minimè certè. Atqui tamen in aliis ejusdem Epistolæ Canonibus mentio fit eorumdem graduum pœnitentiæ: Canone nimirum 7 & 8. auditionis; Canone 9. substrationis & consisten-

tiæ: quin & fletus subobscurè indicatur Canone 8. ubi domorum invasores ne auditione quidem dignos esse pronuntiat, quod certè de statione fletûs non immeritò intelligi potest; neque enim omni prorsus pœnitentiâ privandos illos esse voluit sanctus Doctor.

His adde, Concilium Ancyranum, quod annis circiter 40. aut 50. celebratum est post scriptam illam Epistolam, gradus illos recensere, non tanquam à se primùm inductos ac recentes, sed jam receptos & in usu positos. Ita similiter de illis loquuntur subsequentes Scriptores. Verisimile igitur est gradus illos non ante medium tertii sæculi inductos fuisse, sed circa tempus hæresis Novatianæ.

Quæres, an in Oriente citiùs quàm in Occidente viguerint illæ distinctæ pœnitentium stationes.

Resp. affirmativè. Nam apud Scriptores Græcos priùs quàm apud Latinos eorum graduum occurrit mentio. Apud S. Gregorium Thaumaturgum tertio sæculo; apud Ancyranos Patres, S. Basilium, S. Gregorium Nyssenum quarto sæculo: apud verò Latinos Scriptores sexto sæculo; in septimâ nimirum Epistolâ Felicis III. S. Pontificis ad universos Episcopos, gradus illi primò recensentur: quamquam negari non possit, quin ante istud tempus publica pœnitentia in usu fuerit apud Latinos.

Mor. L. 6 c. 4. p. 367

Quarta Conclusio.

In Ecclesiâ Orientali post quartum sæculum, in Occidentali verò post septimum, multùm remissa est disciplina prior, ac ferè abrogatæ videntur solemnes pœnitentiæ publicæ stationes.

Mor L. 6 c. 12. p 415.

Prior pars quæ est de Ecclesiâ Orientali,

Probatur 1°. ex facto Nectarii de quo superiùs: abrogavit enim ille in Ecclesiâ Constantinopolitanâ cum Pœnitentiario disciplinam publicæ pœnitentiæ, seu solemnes illius stationes; aut saltem extinxit usum publicæ pœnitentiæ pro peccatis occultis, quam nonnulli pœnitentes, sive ex consilio, sive ex mandato illius Pœnitentiarii subibant. Pœnitentiam enim publicam pro peccatis omnino publicis aliquamdiu adhuc viguisse in Oriente post Nectarium, diximus supra, ubi solvebamus objectiones petitas ex SS. Patribus contra necessitatem confessionis: unde non sine consilio diximus in Conclusione, ferè abrogatas videri solemnes pœnitentiæ stationes; quæ particula *ferè*, indicat non omnino ac totaliter extinctum statim pœnitentiæ publicæ ritum.

Probatur 2°. ex Liturgiis, Canonibus & Libris ritualibus qui à quarto sæculo ad hæc usque tempora prodiêre apud Græcos: altum enim apud hæc monumenta silentium de publicâ pœnitentiâ peccatis occultis imponendâ. Non tamen propterea penitus obliterata est apud Græcos pœnarum canonicarum severitas; secretò enim eas imponunt, quæ sunt à Canonibus præscriptæ. Ita colligimus ex Libro pœnitentiali Joannis Jejunatoris, qui labente sexto sæculo creatus est Patriarcha Constantinopolitanus. Ita pariter testatur eruditus P. Goarius in suis notis ad Euchologium Græcorum, ubi sic loquitur: *Sacerdotes sedentes, pœnitentes pariter sedentes (pro antiquo Latinorum more) pro exomologesi audiunt: si leves & veniâ dignas poenitentis culpas deprehenderint, nullam adhibent absolutionem, sed de pio devotoque quodam opere exercendo monitum amicè remittunt: si lethifera....detegunt, illa in Nomocanone juxta sepositq examinant, censuras*

Pag. 678. col. 1.

rumque districtioni, prout legunt, cuncta subjiciunt; & tandem poenitenti benè precantur.... Publica verò poenitentia nulli licet amplius imponatur, (relaxato nimirum apud eos antiquo Canonum rigore à Nectarii, & deinde Joannis Jejunatoris mitissimi in delinquentes animi, tempore, & levioribus poenis compensato) aliquos tamen confessione expiatos à sacrâ communione per annum vel plures quandoque arcent. Ita Goarius.

Ibid. col. 21

Ex quibus patet, ex quatuor gradibus pœnitentiæ tres extinctos fuisse à tempore Nectarii, nempe fletum, auditionem, & substrationem, solâ retentâ consistentiâ, seu separatione ab Eucharisticâ communione per aliquot annos, ubi gravissimum est commissum scelus.

Secunda pars fusè demonstratur à Morino L. 6. cap. 27. ex Libris pœnitentialibus qui à septimo sæculo in Latinâ Ecclesiâ prodierunt, apud quos nulla mentio pœnitentiæ publicæ pro occultis peccatis; nulla illarum solemnium stationum, in quas distributa hucusque fuerat pœnitentia; nulla pariter impositionis manuum ac solemnis ritûs quo dimittebantur pœnitentes. Huic immutationi occasionem dedisse videtur Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus, qui cùm origine Græcus foret, Græcorum disciplinam invexit in suo pœnitentiali Libello. Post undecimum sæculum videtur planè abrogata pœnitentia publica, cùm nempe licitum fuit vel eleemosynis, vel expeditione Terræ sanctæ, vel spontaneâ flagellatione pœnas canonicas redimere. Has omnes immutatæ disciplinæ causas expendit Morinus L. 10. c. 16. 17. 18. 19. & seq.

ARTICULUS II.

De variis poenitentiæ publicæ gradibus seu stationibus.

QUatuor fuêre solemnes pœnitentiæ gradus seu stationes, scilicet, fletus, auditio, substratio, & consistentia, de quibus sigillatim & strictim hîc dicendum.

De fletu.

Quæres 1°. quæ fuerit fletûs seu flentium statio.

Resp. flentes appellatos fuisse eos pœnitentes qui stabant extra portam Oratorii, & ab ingredientibus & egredientibus Fidelibus cum lachrymis & precum subsidium expostulabant, & peccati condonationem. *Fletus*, ait S. Gregorius Thaumaturgos Can. 11. Epistolæ Canonicæ, *est extra portam oratorii, ubi peccatorem stantem oportet fideles ingredientes orare, ut pro se precentur.* Idem ait S. Basilius Can. 56. Inde patet fletûs stationem collocatam fuisse extra omnem Ecclesiæ ambitum.

Edit. Paris. 1622 pag. 41. B.

Edit. vet. To. 2. pag. 775. C.

Quæres 2°. an *hyemantes*, de quibus loquitur Canon 17. Ancyranus, (*Eos*, inquit, *qui rationis expertia animantia inierunt, & qui leprosi sunt vel fuerunt, jussit Synodus inter hyemantes orare*,) iidem sint cum flentibus.

T. 1. Conc. p. 1462. E.

Respondet Illustrissimus Albaspinæus in notis ad Concilium Ancyranum, præter locum flentibus in atrio seu domo Ecclesiæ adjacente destinatum, aliquos nefandos peccatores, quales mox citato Canone notantur, fuisse extra omne tectum sub dio omnibus aeris incommodis obnoxios, quos indigi-

tasse videtur Tertullianus L. de pudicitiâ c. 4. his verbis, *Reliquas autem libidinum furias impias, & in corpora & in sexus ultra jura naturæ, non modo limine, verùm omni Ecclesiæ tecto submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra.*

Pag. 557.

Respondent alii, *hyemantes* esse arreptitios seu energumenos immundis spiritibus vexatos.

Respondet Morinus L. 6. c. 2. inter *hyemantes* orare, nihil esse aliud quàm esse in fletu, atque ab omni Ecclesiæ ambitu semotum sub dio aerisque tempestatibus expositum.

Quæres 3°. quid agerent pœnitentes in statione fletûs.

Resp. hac in statione lugubri habitu indutos, cilicio & cinere sordidatos pœnitentes, ad hoc unum intentos præsertim fuisse, ut Fidelium ingredientium & egredientium vota captarent, eosque deprecarentur ut pro se apud Ecclesiam intercedere dignarentur.

Quæres 4°. quo temporis spatio definiretur statio flentium.

Resp. pro diversâ criminis gravitate brevius vel longius fuisse hujus, ut & aliarum, stationis tempus. *Qui suâ sponte interfecit*, ait Canon 56. S. Basilii, *& postea poenitentiâ ductus est, viginti annis Sacramento non communicabit. Viginti autem anni sic in eo dispensabuntur. Debet quatuor annis flere stans extra fores oratorii, & fideles ingredientes rogans ut pro eo precentur, suam iniquitatem pronuntians. Post quatuor autem annos inter auditores recipietur, & quinque annis cum ipsis egredietur. Septem autem annis cum iis qui in substratione orant egredietur. In quatuor autem annis solùm stabit cum fidelibus, sed non erit oblationis particeps: iis autem expletis erit Sacramentorum particeps.*

Edit. vet. T. 2 p. 775 C.

De auditione.

Quæres 1°. quæ fuerit statio auditionis, seu audientium.

Resp. pœnitentes audientes fuisse illos qui stabant intra portam, in loco qui *narthex* dicitur, & divinas Scripturas, communisque doctrinæ explicationem audiebant, & postea cum Catechumenis exibant. *Auditio*, ait Canon 11. jam citatus S. Greg. Thaumaturgi, *est intra portam in porticu.... ubi oportet eum qui peccavit, stare usque ad Catechumenos, & illinc egredi. Audiens enim Scripturas & doctrinam ejiciatur, & precatione indignus censeatur.* Inde colliges, hoc unum pœnitentibus in auditionis statione versantibus permissum fuisse, ut conciones sacras, lectionem Scripturæ, Psalmorum cantus audirent, quibus peractis exire tenebantur. Pag. 41. B.

Quæres 2°. quid significet in mox citato Canone, *stare usque ad Catechumenos.*

Resp. sensum esse, audientibus pœnitentibus fuisse licitum stare in loco designato Catechumenis, usque ad Missam Catechumenorum dictam, quæ cùm incipiebat, exeundum ipsis erat. Missa verò Catechumenorum complectebatur preces & expiationes quibus illi purgabantur, & quibus interesse non licebat pœnitentibus qui dicebantur audientes.

Quæres 4°. quot hominum genera poterant versari in statione auditionis?

Resp. eâ in statione admissos Ethnicos, Judæos, Hæreticos, Schismaticos, primi generis Catechumenos, & audientes pœnitentes: his quippe omnibus, cùm ad Ecclesiam sese recipiebant, hic locus

strati & genuflexi stabant

bitu, variisque pœnis a

& castigabantur. Severis

apud Veteres absolutè pe

Quæres quo in loco es

Resp. eos fuisse intra

Ecclesiæ usque ad ambon

sum ex quo Epistola &

Frequentes supra substrat

tiones, & orationes func

menis exibant, quando sac

ge Morinum L. 6. c. 8. &

De consi

Quæres 1°. quæ fuerit

Resp. eam fuisse in quâ

bus in Ecclesiâ consistebant

nis exire compellebantur.

seu precum participatio,

licebat eo in gradu adesse

& precibus

Resp. assignatum illis fuisse locum ab ambone ad sanctuarium: verùm utrum à Fidelibus separati fuerint, vix affirmari potest, cùm eâ de re sileant Veteres.

Quæres 3°. quid observatum fuerit in gradu consistentiæ.

Resp. solâ exceptâ Eucharistiæ communione, quâ privabantur qui consistentes dicebantur, cætera omnia ipsis communia fuisse cum aliis Fidelibus extra ordinem pœnitentium positis.

ARTICULUS III.

De peccatis quæ publicæ poenitentiæ addicta olim fuerunt.

QUæstio est utrum omnia peccata mortalia, an verò sola gravissima, dicta vulgò canonica, quòd Canones nominatim certas ipsis pœnas imponerent, fuerint obnoxia pœnitentiæ publicæ. Rursus quæstio est, utrum illa canonica peccata si occulta fuissent, eidem pœnæ necessariò & vi Canonis subjici debuerint; an verò cùm publica dumtaxat erant. Peccatum verò dici potest publicum duobus modis: primò, cùm ad Judicem Ecclesiasticum delatum est ac per idoneos testes probatum; secundò, cùm multis quidem scandalo & offensioni fuit, nihilominus juridicè ad tribunal & forum externum Ecclesiæ delatum nec probatum est: quam peccati publici distinctionem expresse agnovit S. Augustinus Sermone 351. aliàs Hom. 50. inter 50. cap. 4. T. 5. pag. 1359.

Sunt inter Theologos qui existimant omnia indiscriminatim mortalia peccata legibus pœnitentiæ

Omnia mortalia peccata 1
legi pœnitentiæ publicæ
xat, nempe idololatria,
rium, eorumque species
cessu temporis nonnull

Tria hæc canonica pe
manifestas, ac subinde n
tentiæ publicæ obnoxia fu
certa, quæ vix indiget pro
L. 5. c. 4. & 5. Tota ig
devolvitur, an nempe omn
talia peccata huic pœnæ su

Probatur itaque 1°. C
neque veteres Scriptores
culo floruêre, Tertulliani
genes, S. Gregorius Thaum
lia quæ initio quarti sæculi
cata præter tria gravissima
cidium, & adulterium, c
festas, publicæ pœnitent

sarienses eodem anno. Et Concilium Toletanum I. an. 442. Can. 2. *Poenitentem*, inquit, *dicimus de eo, qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam poenitentiam gerens, sub cilicio, divino fuerit reconciliatus altario.* T. 2 Conc. p. 1223. E.

Probatur 2°. quia Veteres apertè significant ab istâ lege poenitentiæ publicæ libera fuisse nonnulla mortalia peccata. Ita.

Concilium Neocæsariense Can. 4. excipit peccatum cogitatione dumtaxat, non opere externo commissum. *Si quis*, inquit, *mulierem concupiscens proposuerit cum eâ decumbere, & cogitatio ejus non pervenit ad effectum, apparet quòd gratiâ Dei liberatus est.* A quo? non à culpâ & quidem mortali; *Qui enim viderit mulierem ad concupiscendum eam*, inquit Christus Matth. 5. v. 28. *jam mœchatus est eam in corde suo.* Non etiam ab omni prorsus pœnâ seu pœnitentiâ; omne siquidem lethale peccatum per pœnitentiam debet expiari. Liberatus ergo ille dicitur, tùm quia peccatum opere externo non consummavit; tùm quia luctuosæ ac publicæ pœnitentiæ subjici non debuit, sicut debuisset, si crimen opere perfecisset. T. 1 Conc. p. 1484. E.

Concilium Laodicænum Can. 7. Hæreticos recipit sine pœnitentiâ, per solam fidei professionem & chrismatis unctionem. Synodus Nicæna Can. 8. Catharos seu Novatianos admittit per manûs impositionem, eosque in suo gradu remanere permittit.

S. Basilius Epistolæ ad Amphilochium Can. 14. non aliud ab usurariis postulat, quàm ut deposito avaritiæ studio, in pauperes effundant quod per usuras compararunt: imò eos ad Sacerdotium posse promoveri declarat. *Qui usuras*, inquit, *accepit*, Edit. vet. T. 2. p. 765. B.

si injustum lucrum in pauperes consumere voluerit, &, ab omni avaritiæ morbo deinceps liberari, ad Sacerdotium admitti poterit. Nulla hîc mentio pœnitentiæ publicæ tali peccato impositæ legitur.

Canone 30. observat antiquos Canones nullas in raptores pœnas decrevisse. *De his autem qui rapiunt*, inquit, *Canonem quidem antiquum non habemus; sed propriam sententiam proferimus, ut ipsi, & qui cum eis rapiunt, tribus annis sint extra orationes.* Pariter Canone 61. furtum; 64. perjurium; 66. sepulchrorum effossores; 80. polygamiam, quod crimen matrimoniales contractus supra tetragamiam interpretatur Balzamo, ad publicam pœnitentiam damnat. Non omnia igitur indiscriminatim mortalia peccata huic pœnæ obnoxia erant; aliàs quid necesse fuisset ista nominatim designare?

B. p. 771. A.

Ibid. p. 776. & 778.

Canone denique 34. mulieres adulteras à percurrendis gradibus pœnitentiæ publicæ dispensat, ne fortè veniant apud maritos in suspicionem patrati sceleris, atque in discrimen vitæ adducantur: *Adulterio*, inquit, *pollutas mulieres, & confitentes ob pietatem, vel quomodocunque convictas, publicare quidem Patres nostri prohibuerunt, ne convictis mortis causam prabeamus: eas autem stare sine communione jusserunt, donec impleatur tempus pœnitentiæ.*

Ibid. p. 771. B.

Sanctus pariter Gregorius Nyssenus in Epistolâ canonicâ ad Letoïum Canone 6. observat nullas publicas pœnas à Canonibus assignatas fuisse avaritiæ, usuræ, furto. *Altera*, inquit, *idololatriæ species (sic enim divinus Apostolus avaritiam appellat) nescio quomodo absque ullâ pœna medelâ à Patribus prætermissa fit.... quo fit ut hic morbus valde in Ecclesiâ redundet.* Per pœnam autem necesse hîc

T. 1. p. 953. A.

Ibid. C.

intelligere pœnitentiam publicam : neque enim existimandum, Veteres in eâ mente fuisse, avaritiæ peccatum sine pœnitentiâ saltem privatim expletâ dimitti posse.

Tertullianus in Libro de pudicitiâ, non obscurè insinuat apud Catholicos gravissima dumtaxat peccata pœnitentiæ publicæ addicta fuisse ; alia verò, quæ mediocria vocat, quamquam plerumque mortalia, statim cum gaudio emendationis, hoc est, absque luctuosâ pœnitentiâ, dimissa. Sic loquitur cap. 7. *Juxta drachmæ quoque exemplum, etiam intra domum Dei Ecclesiam, licet esse aliqua delicta pro ipsius drachmæ modulo ac pondere mediocria, quæ ibidem delitescentia, mox ibidem & reperta, statim ibidem cum gaudio emendationis transigantur &c.* Mediocria verò illa peccata, ut vocat, ex numero sunt eorum quæ recenset cap. 19. inter quæ sanè nonnulla mortalia sunt : *Cui enim*, inquit, *non accidit aut irasci iniquè & ultra solis occasum, aut manum immittere, aut facilè maledicere, aut temerè jurare, aut fidem pacti destruere, aut verecundiâ, aut necessitate mentiri ? In negotiis, in officiis, in quæstu, in victu, in visu, in auditu quanta tentamur, ut si nulla sit venia illorum, nemini salus competat ?* Illis igitur delictis, etiam cum lethifera sunt, veniam post actam pœnitentiam indulgendam esse contendit adversùs Montanistas Tertullianus, illa tamen secernit à tribus gravissimis sceleribus quæ recenset L. de Pudicitiâ cap. 5. & 12.

Pag. 560. B.

Pag. 572. B.

Probatur 3°. ex S. Augustino pluribus in locis.

Epistolâ 22. aliàs 64. ad Aurelium Episcopum, testatur ætate suâ in Ecclesiâ Carthaginensi comessationes & ebrietates quæ etiam ad Martyrum sepulchra, falsæ pietatis animo, à rudiori plebe com-

mittebantur, nullis publicis pœnis repressas & castigatas fuisse. *Vas electionis Apostolus ait: Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & dolo.... Horum ergo trium, cubilia & impudicitia tam magnum crimen putantur, ut nemo dignus non modo Ecclesiastico ministerio, sed ipsâ etiam Sacramentorum communione videatur, qui se isto peccato maculavit. Et rectè omnino. Sed quare solùm? Comessationes enim & ebrietates ita concessæ & licitæ putantur, ut in honorem etiam beatissimorum Martyrum, non solùm per dies solemnes, (quod ipsum quis non lugendum videat?...) sed etiam quotidie celebrentur. Quæ fœditas si tantùm flagitiosa, & non etiam sacrilega esset, quibuscunque viribus sustentandam putaremus.*

T. 2. p. 27. F.

Sermone 352. aliàs Hom. 27. inter 50. postquam tres pœnitentiæ species enumeravit, cap. 3. clarè ac discrtè significat non omnia, sed certa quædam gravissima delicta luctuosæ ac publicæ pœnitentiæ obnoxia fuisse. *Restat*, inquit, *pœnitentiæ tertium genus.... Est pœnitentia gravior atque luctuosior, in quâ propriè vocantur in Ecclesiâ pœnitentes, remoti etiam à Sacramento altaris participandi, ne accipiendo indignè, judicium sibi manducent & bibant. Illa ergo pœnitentia luctuosa est. Grave vulnus est: adulterium fortè commissum est, fortè homicidium, fortè aliquod sacrilegium: gravis res, grave vulnus, lethale, mortiferum, sed omnipotens medicus &c.*

To. 5. pag. 13. O F.

Sermone 392. aliàs Hom. 49. inter 50. quæ est ad conjugatos, cap. 5. distinguit inter adulterium virorum cognitum, & incognitum, atque pro utroque pœnitentiam agendam esse docet; publicam nempe pro publico, secretam verò pro secreto;

Scio, inquit, *quia sapientes amant me in hoc. A communione se cohibeant, qui sciunt quia novi peccata ipsorum; ne de cancellis projiciantur.* En notum ac publicum peccatum propter quod *de cancellis*, hoc est, de sacrâ mensâ rejiciendi qui eorum rei sunt. *Quorum autem*, pergit sanctus Doctor, *nescio, hos coram Deo convenio. Agant etiam ipsi pœnitentiam, & deinceps ab immunditiâ abstineant fornicationum.*

Ibid. pag. 1506. B.

Ibid.

Sermone 350. aliàs Hom. 50. inter 50. cap. 4. enumeratâ rursus triplici pœnitentiæ specie, relinquit judicio Episcopi vel Sacerdotis, ut discernant quænam peccata damnanda sint & punienda pœnâ publicâ. Non omnia igitur indiscriminatim huic pœnæ subdita erant. Verba S. Doctoris Conclusione secundâ referemus.

Ib. p. 1356.

Libro de fide & operibus cap. 26. conceptis verbis tria distinguit peccatorum genera quibus convenientem assignat pœnam; nempè levia seu venialia, quæ Oratione Dominicâ & aliis pietatis officiis sanantur; mortalia, quæ duplicis sunt ordinis, gravissima scilicet, quæ luctuosâ seu pnblicâ, & alia mortalia quidem, sed non ita gravia, quæ non luctuosâ seu publicâ & solemni pœnitentiâ castigabantur. Audiatur sanctus Doctor. *Nisi essent quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint, non diceret Apostolus, Congregatis vobis & meo spiritu, tradere ejusmodi hominem satanæ ad interitum carnis....Item nisi essent quædam non eâ humilitate pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesiâ datur eis, qui propriè pœnitentes vocantur, sed quibusdam correptionum medicamentis, non diceret ipse Dominus, Corripe eum inter te & ipsum solum....Postremò, nisi essent quædam sine quibus hac vita non*

T. 6. pag. 191. C.

agitur, non quotidianam medelam poneret in Oratione, ne quam docuit, ut dicamus, Dimitte nobis debita nostra. Correptionum autem medicamenta de quibus hîc Augustinus, non pertinent dumtaxat ad correptionem fraternam, ut putat Auctor Libri *De frequente communione*; sed ad eas pœnas, quas Ecclesia virtute clavium sibi à Christo concessâ, imponit. Agit enim sanctus Doctor adversùs falsam eorum confidentiam, qui præsumebant se quibuscunque peccatis implicatos, salutem assecuturos, modò credant in Christum, & Sacramenta percipiant. *Qui homines*, inquit cap. 27. *ita tolerandi sunt, ut tamen erga eos non negligatur Ecclesiastica disciplina.*

Ibid. p. 192. D.

Denique Lib. 83. quæstionum q. 26. de variis peccatis variâque pœnitentiâ iis debitâ sic loquitur: *Alia sunt peccata infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria est virtuti; imperitia contraria est sapientiæ; malitia contraria est bonitati. Quisquis igitur novit quid sit virtus & sapientia Dei, potest existimare quæ sunt peccata venialia; & quisquis novit quid sit bonitas Dei, potest existimare quibus peccatis certa pœna debeatur & hîc & in futuro sæculo. Quibus benè tractatis, probabiliter judicare potest, qui non sint cogendi ad pœnitentiam luctuosam & lamentabilem, quamvis peccata fateantur; & quibus nulla omnino speranda sit salus, nisi sacrificium Deo obtulerint spiritum contribulatum per poenitentiam.*

Ib. p. 7. B.

Non omnes igitur, juxta sanctum Doctorem, qui peccata fatentur, aut ignorantiæ, aut infirmitatis, inter quæ plura esse mortalia nemo inficias ibit, cogebantur ad pœnitentiam luctuosam & lamentabilem, hoc est publicam; sed judicio & prudentiæ

vel

vel Episcopi, vel Sacerdotis relinquit sanctus Doctor, ut assignet pœnam unicuique peccato congruam & convenientem. Si verò mos tunc fuisset omnia indiscriminatim mortalia subjiciendi pœnitentiæ publicæ, an, rogo, deliberationi & consilio locus relictus fuisset?

Probatur 4°. ex sancto Paciano in Paræneси ad pœnitentiam, ubi conceptis verbis asserit, non omnia peccata publicæ pœnitentiæ obnoxia fuisse. *Ne quis existimet*, inquit, *propter innumera delicta, quorum fraudibus nullus immunis est, me omne hominum genus indiscretâ poenitendi lege constringere.* Deinde exponit quænam peccata ita publicè castigari oporteat, ea scilicet quæ Apostoli, inquit, in suo Concilio Jerosolymitano assignarunt, nempe idololatriam, homicidium, & adulterium. *Cætera verò*, pergit, *contrariis bonis operibus sananda sunt.... Tenacitas, humanitate; convitium, satisfactione; tristitia, jucunditate; asperitas, levitate; gravitate, levitas; honestate, perversitas; & quæcunque contrariis emendata proficiunt.* Inter illa porro nonnulla esse mortalia peccata, nullus dubitat Orthodoxus: ista tamen eximit S. Pacianus à lege pœnitentiæ publicæ.

Biblioт. PP. T. 4. p. 315. F.

Ibid. H.

Probatur 5°. ex S. Leone Epistolâ 2. aliàs 92. ad Rusticum Narbonensem, ubi secretam à publicâ pœnitentiam distinguens, huic idololatriam, homicidium & adulterium subjicit; alteri verò usum immolatitiorum. Sic enim de iis qui inter Paganos vixerant, ac de modo quo recipiendi in Ecclesiam forent loquitur: *Si convivio solo gentilium*, inquit, *& escis immolatitiis usi sunt, possunt jejuniis, & manûs impositione purgari, ut deinceps ab idolothytis abstinentes Sacramentorum Christi possint esse parti-*

T. 1. p. 414.

cipes. Si autem aut idola adoravêre, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per poenitentiam publicam non oportet admitti. Opponit eò loci S. Pontifex publicam pœnitentiam quâ puniendi erant ejusmodi peccatores, si tria illa gravissima peccata commisissent, alteri pœnitentiæ ipsis subeundæ, si tantùm idolothyta manducassent, quod certè peccatum grave est ac mortale, siquidem privatione sacræ mensæ puniebatur.

Omitto hîc referre testimonium S. Chrysostomi ex Homiliâ in S. Philogonium: constat enim ejus ætate, post decretum Nectarii, multùm remissam & inclinatam fuisse disciplinam pœnitentiæ; neque diffitentur adversarii, cum quibus hîc nobis res est, tunc temporis sola publica peccata publicis pœnis castigata fuisse.

His adjungi potest grave incommodum quod ex adversâ sententiâ sequi videtur. Quippe cùm pœnitentia publica semel tantùm imponeretur, ut postea ostendemus, si quis ob unum mortale peccatum v. g. superbiæ vel iracundiæ, semel inter publicos pœnitentes visus fuisset, & postea in eadem, vel etiam graviora & canonica crimina fuisset prolapsus, liber factus à jugo pœnitentiæ publicæ iterum subeundæ, vel nullam, vel privatam saltem subire debuisset: at primum Novatianam redolet hæresim, & pugnat cum fide Ecclesiæ, quæ secundò & sæpius peccantibus nec pœnitentiam, nec veniam pœnitentibus denegat. Alterum verò pugnat cum priori disciplinæ severitate, quæ non permittebat gravissimorum peccatorum reos his temporibus ad privatam dumtaxat damnari pœnitentiam; unde melior utcunque fuisset illorum conditio qui post

semel actam poenitentiam publicam, rursus in graviora peccata prolapsi essent, præ aliis, qui non ita gravia perpetrassent: isti quippe poenis publicis addicti fuissent, à quibus alii immunes erant, solâ privatâ poenitentiâ castigati.

Secunda Conclusio.

Peccata canonica omnino occulta, quæ fiunt vel nullo teste, vel solo complice, poenitentiæ publicæ subdita non fuêre ex necessitate & vi Canonum, sed ex consilio dumtaxat Sacerdotis, aut voluntate poenitentis: non ita si vel omnino publica, hoc est delata & probata apud Judicem Ecclesiasticum, vel saltem semipublica, id est cum scandalo multorum patrata fuissent; ista enim publicâ poenâ castigari oportebat, cum hoc tamen discrimine, quòd qui convicti fuissent rei, si renuissent se poenitentiæ legibus subjicere, vi & excommunicatione cogerentur; alii verò monitis & præcepto Sacerdotis, ac denegatione absolutionis sacramentalis compelli dumtaxat poterant, non apertâ communionis & Eucharistiæ privatione.

Triplex hîc statuitur peccantium ordo. Primus, eorum qui secretò omnino peccant, ac sine scandalo. Secundus, eorum qui ita publicè peccant, ut juridicè deferantur ad tribunal Ecclesiæ, atque rei convincuntur. Tertius, eorum qui cum scandalo multorum peccant quidem, sed nec deferuntur, nec probantur rei, quorum idcirco peccata semipublica vocamus. Quæ fuerit vetus Ecclesiæ disciplina circa illos omnes peccatores, paucis exponit Conclusio, per partes singulas hîc sigillatim demonstranda.

cipes. Si autem aut idola adoravêre, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per poenitentiam publicam non oportet admitti. Opponit eò loci S. Pontifex publicam pœnitentiam quâ puniendi erant ejusmodi peccatores, si tria illa gravissima peccata commisissent, alteri pœnitentiæ ipsis subeundæ, si tantùm idolothyta manducassent, quod certè peccatum grave est ac mortale, siquidem privatione sacræ mensæ puniebatur.

Omitto hîc referre testimonium S. Chrysostomi ex Homiliâ in S. Philogonium: constat enim ejus ætate, post decretum Nectarii, multùm remissam & inclinatam fuisse disciplinam pœnitentiæ; neque diffitentur adversarii, cum quibus hîc nobis res est, tunc temporis sola publica peccata publicis pœnis castigata fuisse.

His adjungi potest grave incommodum quod ex adversâ sententiâ sequi videtur. Quippe cùm pœnitentia publica semel tantùm imponeretur, ut postea ostendemus, si quis ob unum mortale peccatum v. g. superbiæ vel iracundiæ, semel inter publicos pœnitentes visus fuisset, & postea in eadem, vel etiam graviora & canonica crimina fuisset prolapsus, liber factus à jugo pœnitentiæ publicæ iterum subeundæ, vel nullam, vel privatam saltem subire debuisset: at primum Novatianam redolet hæresim, & pugnat cum fide Ecclesiæ, quæ secundò & sæpius peccantibus nec pœnitentiam, nec veniam pœnitentibus denegat. Alterum verò pugnat cum priori disciplinæ severitate, quæ non permittebat gravissimorum peccatorum reos his temporibus ad privatam duntaxat damnari pœnitentiam; unde melior utcunque fuisset illorum conditio qui post

taque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videatur Antistiti, in notitiâ multorum, vel etiam totius plebis agere poenitentiam non recuset.

Sermone 82. aliàs 16. de verbis Domini c. 7. *Ergo*, inquit, *corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus: ipsa verò corripienda sunt secretiùs, quæ peccantur secretiùs.* Et cap. 8. sic pergit. *Novit nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego volo publicè corripere, & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo: corripio in secreto; pono ante oculos Dei judicium; terreo cruentam conscientiam; persuadeo poenitentiam. Hac charitate præditi esse debemus..... Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus, nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus. Ubi contigit malum, ibi moriatur malum.*

Ib. p. 444. D.

Ibid. E. F.

Ibid. G.

S. Cæsarius Arelatensis Hom. 1. in Quadragesimâ post enumerata nonnulla gravia peccata sic pergit: *Hæc & ejusmodi commissa expiari penitus communi & medioeri, licet secretâ satisfactione non possunt; sed graves causæ, graviores & acriores & publicas curas requirunt, ut qui cum plurimorum afflictione se perdidit, simili modo cum plurimorum ædificatione se redimat.* Idem repetit Hom. 8.

Obiit an. 543. Flor. an. 499. Bibliot. PP. T. 8. p. 819. G.

S. Eligius Hom. 16. in fine. *Vos præterea*, inquit, *fratres mei, alloquimur, quos publica actio criminalis publicam cogit agere pœnitentiam.*

Obiit an. 665. Biblior. PP. T. 12. p. 322. G.

Superfluum foret subsequentium ætatum proferre testimonia: non diffitentur enim, quos hîc impugnamus, Theologi, à septimo sæculo multùm immutatam fuisse pœnitentiæ disciplinam; atque ubique ferè obtinuisse, ut publicis peccatis publica,

T. 1. p. 293. I. sericordem, sic pergit: *Si quid ille dixerit, si quid consilii dederit, facias & sequaris. Si intellexerit & praviderit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesia exponi debeat, & curari, ex quo fortassis & cateri adificari poterunt, & tu ipse facilè sanari, multâ hoc deliberatione & satis periti medici illius consilio procurandum est.*

Patet etiam ex historiâ Pœnitentiarii quem abrogavit Nectarius de quâ Socrates L. 5. c. 19. & Sozomenus L. 7. c. 16. illius enim officium erat dijudicare quænam peccata pœnitentiæ publicæ subjicienda forent, vel non.

Idem planè insinuat S. Augustinus paulò antea citatus Serm. 351. seu Hom. 50. inter 50.

Idem & S. Cæsarius Arelatensis Hom. 1. inter 14. quas publici juris fecit doctissimus Baluzius. *Ille*, inquit, *qui pœnitentiam publicè accepit, poterat eam secretiùs agere; sed credo considerans multitudinem peccatorum suorum videt se contra tam gravia peccata solum non posse sufficere, ideo adjutorium totius populi cupit expetere.* En pœnitentia publica sponte ac liberè animo pietatis suscepta, aliquando ex consilio etiam prudentis Sacerdotis.

Biblioth. PP. T. 27. pag. 324. H.

Idem denique patet exemplis eorum qui vel nullo crimine declarato, sed ex majori pietatis fervore, vel alicujus planè occulti peccati rei sponte se publicis pœnitentibus adjungebant. Ita Rex Hispaniarum Wamba, de quo in Concilio Toletano XII. Gaudentius Valeriensis Episcopus, de quo in Concilio XIII. Toletano, Potamius Bracarensis, de quo in Toletano X. Genebaldus Laudunensis Episcopus, de quo Hincmarus Remensis in vitâ S. Remigii; Fabiola illustris matrona, de quâ S. Hieronymus Epistolâ 30. quæ est Fabiolæ Epitaphium &c. Vide Morinum L. 5. c. 7.

Solvuntur Objectiones adversùs primam Conclusionem.

Objicies 1°. Tertullianus non aliam pro omnibus peccatis mortalibus agnovit, quàm publicam pœnitentiam. *Omnibus ergo delictis*, inquit cap. 4. Lib. de Pœnitentiâ, *seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, qui pœnam per judicium destinavit, idem & veniam per pœnitentiam spopondit.*

Pag. 122 D.

Hanc verò pœnitentiam luctuosam & publicam fuisse,

Patet 1°. ex characteribus & notis quibus illam describit cap. 9. *De ipso quoque habitu atque victu mandat, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mœroribus dejicere....jejuniis preces alere, ingemiscere, lachrymari, & mugire dies ac noctes ad Dominum Deum suum; Presbyteris advolvi, & charis Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungere &c.* Cap. verò 10. ait *à plerisque hoc opus* (pœnitentiæ) *fugi, ut publicationem sui; aut de die in diem differri, quòd pudoris magis memores sint, quàm salutis.* Hæc autem omnia in unam dumtaxat pœnitentiam publicam cadere nemo non intelligit.

Pag. 127. A.

Ibid. B.

Patet 2°. quia pœnitentiam illam semel tantùm agendam esse sæpius declarat Tertullianus, quod certè publicæ proprium fuit. *Hoc enim dico*, ait cap. 5. *pœnitentiam quæ per Dei gratiam ostensa est & indicta nobis, in gratiam nos Domino revocat, semel cognitam atque susceptam, nunquam posthac iteratione delicti resignare oportere.* Et cap. 7. *Collocavit in vestibulo pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat; sed jam semel, quia jam se-*

Pag. 123. B.

Pag. 126. B.

cundò, sed amplius nunquam, quia proximè frustrà.

Rationes porro quibus adducitur Tertullianus, ut velit semel dumtaxat ad pœnitentiam esse confugiendum, apertè demonstrant eum loqui de pœnitentiâ omnibus planè mortalibus peccatis necessariâ; omnibus enim mortalibus peccatis rationes illæ conveniunt. Nempe

I°. quòd ignorantia in prætextum & excusationem obtendi amplius non possit.

II°. quòd qui iterum peccat & pœnitentiâ indiget, videtur timorem Dei abjecisse. *Nam*, inquit, *si idcirco te deliquisse pœnituerat, quia Dominum caperas timere, cur quod metûs gratiâ gessisti, rescindere maluisti, nisi quia metuere desiisti?*

Pag. 113. C.

III°. quòd Deum contemnit, qui post cognitam & receptam ejus gratiam, eum iterum offendit. *Despicit*, inquit, *qui bonorum ac malorum intellectum à Deo consecutus, quod intelligit fugiendum, quodque jam fugit, resumens, Dei dona injuriam facit.*

Ibid.

IV° denique, quòd dæmonem Deo anteponit. *Non leviter peccat in Dominum*, inquit, *qui cùm æmulo ejus diabolo pœnitentiâ renuntiasset, & hoc nomine illum Domino subjecisset, rursus eundem regressu suo erigit....ac diabolum Deo præponit. Comparationem enim videtur exegisse, qui utrumque cognoverit; & judicato pronuntiasse eum meliorem, cujus se rursus esse maluerit.* En rationes quas capite 5. exponit Tertullianus, ut ostendat semel agendam esse pœnitentiam; quæ cùm ad omnia mortalia peccata ex æquo pertineant, ostendere videntur, mentem hujus auctoris fuisse, pro quocunque mortali peccato unicam dumtaxat esse oportere pœnitentiam, adeoque publicam.

Ibid. D.

Resp. totum Tertulliani Librum de Pœnitentiâ in duas veluti partes generatim esse distinguendum, quarum prima incipit à cap. 1. ad 7. altera à 7. ad finem usque.

In priori, de publicâ pœnitentiâ non agit, sed de pœnitentiâ dumtaxat universim & absolutè sumptâ, prout est virtus omnibus post Baptismum lapsis omnino necessaria ad veniam peccatorum obtinendam. Hoc esse suum institutum declarat 1°. ipse Tertullianus cap. 4. *De bono poenitentiæ*, inquit, *enumerando diffusa, & per hoc magno eloquio committenda materia est.* 2°. ibidem affirmat pœnitentiam, de quâ loquitur, à Deo esse præceptam. *Bonum est poenitere, an non?* ait. *Quid revolvis, Deus præcipit.* 3°. pœnitentiam hanc non tantùm baptisatis, sed etiam, & quidem præcipuè, ipsis Catechumenis ad Baptismum anhelantibus planè necessariam esse affirmat cap. 6. *Quidquid ergo*, inquit, *mediocritas nostra ad pœnitentiam semel capessendam & perpetuò continendam suggerere conata est, omnes quidem deditos Domino spectat...sed præcipuè, Novitiolis istis* (id est Catechumenis) *imminet, qui cùm maximè incipiunt divinis sermonibus aures rigare, quique catuli infantiæ adhuc recentis, nec perfectis luminibus incerta reptant, & dicunt quidem pristinis renuntiare, & poenitentiam assumunt, sed includere eam negligunt.* Porro nemo non videt, pœnitentiam quam Deus præcipit, ad quam Catechumeni ipsi tenentur, quæ omnibus planè delictis seu carne seu spiritu commissis necessaria est, non esse publicam illam ac solemnem, quæ olim graviorum criminum reis post Baptismum imponebatur; neque enim talem pœnitentiam omnibus delictis imponendam esse Deus mandavit;

Pag. 1131 A.

Ibid. B.

Pag. 1141 A.

neque pariter ad eam teneri possunt nondum baptisati; hæc enim pœnitentia sacramentalis erat, hoc est sacramentalem complectebatur absolutionem, cujus procul dubio incapaces sunt Catechumeni nondum baptisati. Igitur pœnitentia illa, de qua Tertullianus c. 1. usque ad 7. est dumtaxat virtus *universis hominibus qui se mortali peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam & justitiam assequendam necessaria, illis etiam qui Baptismi Sacramento ablui petivissent*, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. *ut nempe perversitate abjectâ & emendatâ, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore detestarentur.*

T. 14. Conc. p. 815. E.

At Tertullianus, inquies, contendit pœnitentiam illam unam esse, & semel dumtaxat capessendam, quod proprium fuit pœnitentiæ publicæ.

Resp. unam dici à Tertulliano pœnitentiam, respectu tùm Catechumenorum, tùm baptisatorum, non ex desperatione indulgentiæ, quasi Catechumenis, si in Catechumenatu, aut baptisatis, si post Baptismum sæpius peccassent, nullus amplius, iteratæ pœnitentiæ locus fuerit relictus; sed unam appellat ex rigore disciplinæ & amore innocentiæ, quia nempe optaret ut & Catechumeni & baptisati ita sanctè & castè semper viverent, ut unico dumtaxat, non sæpius iterato pœnitentiæ remedio indigerent; quod ut efficiat, adducit rationes supra memoratas. Hunc verò esse Tertulliani sensum probare videntur quæ de Catechumenis ibid. cap. 6. scribit, eos scilicet postquam inter Baptismi Candidatos nomen suum dedissent, peccare amplius non debere, nec iteratâ pœnitentiâ indigere. *Nemo*, inquit, *sibi aduletur quia inter Auditorum tyrocinia deputatur, quasi eo etiam nunc*

Pag. 125. A.

sibi delinquere liceat. Dominum simul cognoveris, timeas: simul inspexeris, reverearis....Non ideo abluimur, ut delinquere desinamus; sed quia desiimus. Cùm igitur pœnitentiam hanc unam dixit Tertullianus, etiam respectu Catechumenorum, sensus illius non est, semel dumtaxat ipsis patere aditum ad pœnitentiam: expressè enim cap. 7. ait *Deum collocasse in vestibulo pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat*; sed sensus est, optimum esse ac optandum maximè, ut unicâ dumtaxat indigeant pœnitentiâ: non ergo exprimit quod absolutè suâ ætate fieret, sed quod optabat ut fieret. In illâ igitur priori parte Libri sui, pœnitentiam in se quatenus virtus est generatim considerat, ejusque effectus, vim, efficaciam, ac necessitatem extollit.

In posteriori verò parte quæ incipit à cap. 7. reverâ adumbrat pœnitentiam publicam qualis tunc vigebat, eamque pro disciplinâ hujus temporis, *unam* appellat, *& semel capessendam* dicit. Proclive enim fuit, ut postquam prioribus capitibus egit de pœnitentiâ universim sumptâ, in posterioribus speciem ejus magis notam & manifestam explicaret, ut scilicet (quod unum volebat) propositâ ejus severitate Catechumenos terreret, & à gravioribus peccatis avocaret. An verò omnia prorsus lethalia peccata huic pœnitentiæ luctuosæ subjicerentur, an sola canonica, non affirmat, nec etiam negat eo in Libro Tertullianus, quia ad institutum suum non pertinebat: unde quis fuerit Ecclesiæ tunc temporis usus, quæve disciplina, cognosci meliùs potest ex Libro ejusdem Tertulliani de pudicitiâ, ubi licet Montanista factus, Catholicæ Ecclesiæ mores repræsentans apertè innuit, non omnibus planè

mortalibus, sed gravioribus dumtaxat peccatis apud Catholicos publicam injunctam fuisse poenitentiam. Lege caput 7. & 12. Libri de pudicitiâ.

Pag. 21. Objicies 2°. testimonium S. Cypriani ex Epistolâ 9. ubi sic loquitur: *Cùm in minoribus peccatis agant peccatores poenitentiam justo tempore, & secundùm disciplinæ ordinem ad exomologesim veniant, & per manûs impositionem Episcopi & Cleri jus communicationis accipiant, nunc crudo tempore.....ad communicationem admittuntur &c.* Minora illa peccata, in mente S. Cypriani, haud dubiè sunt mortalia quidem, sed non ita gravia, quæ nihilominus poenitentiæ publicæ lex communis addicebat: unde justa S. Martyris expostulatio adversùs eos qui gravissimi idololatriæ peccati rei, poenitentiam hanc detrectabant.

Resp. minora illa peccata, de quibus S. Cyprianus, non esse mortalia quælibet, sed canonica & gravia, quamvis comparatione factâ ad idololatriam, quæ omnium peccatorum gravissimum est, minora dici possint. Seipsum exponit sanctus Do-

Pag. 24. ctor Epistolâ 11. *Nam*, inquit, *cùm in minoribus delictis, quæ non in Dominum committuntur, poenitentia agatur justo tempore....quantò magis in his gravissimis & extremis delictis?* Agit scilicet S. Martyr in hac utrâque Epistolâ, de iis qui in persecutione Decianâ idolis sacrificaverant, quique statim, nullâ prius peractâ poenitentiâ, Ecclesiæ reconciliari postulabant, ob Martyrum libellos quibus erant muniti: illos reprimit sanctus Doctor ac confutat exemplo aliorum, qui etsi minora peccata commisissent (comparatè ad idololatras) justo tamen tempore poenitentiam agebant: minora autem illa peccata, ut vocat, in se absolutè gravia erant, &

de numero eorum quæ Canones graviori pœnâ puniebant.

Objicies 3°. auctoritatem S. Augustini multis in locis. Lib. de Symbolo ad Catechumenos c. 7. sic loquitur: *Propter omnia peccata Baptismus inventus est: propter levia, sine quibus esse non possumus, oratio inventa. Quid habet oratio? Dimitte nobis debita nostra &c. Semel abluimur Baptismate, quotidie abluimur oratione. Sed nolite illa committere pro quibus necesse est ut à Christi corpore separemini, quod absit à vobis. Illi enim quos videtis agere pœnitentiam, scelera commiserunt....inde agunt pœnitentiam. Nam si levia peccata ipsorum essent, ad hæc quotidiana oratio delenda sufficeret. Ergo tribus modis dimittuntur peccata in Ecclesiâ, in Baptismate, in oratione, in humilitate majoris pœnitentiæ.* T. 6. p. 554. G.
Ex quibus verbis sic arguitur. Qui tribus tantùm modis asserit peccata dimitti in Ecclesiâ, scilicet Baptismate, oratione, & humilitate majoris pœnitentiæ, censet peccata, quæ duobus prioribus remediis non curantur, tertio tantùm expiari posse, nimirum humilitate majoris pœnitentiæ; atqui peccata mortalia post Baptismum, neque Baptismate, neque Oratione Dominicâ curantur; ergo humilitate majoris pœnitentiæ.

Resp. sub illo tertio genere remedii quo curantur peccata, S. Augustinum comprehendere pœnitentiam sive publicam, sive secretam, pro conditione & naturâ delicti. Quamquam autem publicam citato in loco potiùs designet quàm privatam, non inde tamen inferri debet, non aliam quàm publicam pro omnibus mortalibus peccatis ipsi cognitam & probatam fuisse; scopus enim ipsius exigebat ut publicæ potiùs, quàm privatæ pœnitentiæ

faceret mentionem. Ad Catechumenos enim sermonem dirigit, quos à peccando deterrere conatur, propositâ severitate luctuosæ pœnitentiæ, quam subibant illi, qui propriè vocantur in Ecclesiâ pœnitentes: hanc etenim illi dumtaxat cognoscebant, quæ palam & coram omnibus peragebatur. Illam verò nonnisi gravioribus seu canonicis peccatis injunctam fuisse, testatur vel in hoc ipso citato loco S. Augustinus, *Illi quos videtis*, inquit, *agere pœnitentiam, scelera commiserunt, aut adulteria, aut aliqua facta immania.* Qui ergo non scelera, *non facta immania*, sed tamen mortalia peccata commiserant, secretâ pœnitentiâ ea expiare & purgare tenebantur.

Ib. p. 555. A.

Instabis 1°. Idem S. Augustinus Serm. 352. aliàs Hom. 27. inter 50. quæ tota est de utilitate pœnitentiæ, rursus triplicem dumtaxat agnoscit pœnitentiam: primam, Competentium & ad Baptismum venire cupientium: secundam, quotidianam pro venialibus; & tertiam pro cæteris mortalibus peccatis, omnino publicam, *Restat*, inquit c. 30. *pœnitentiæ tertium genus.... Est pœnitentia gravior atque luctuosior, in quâ propriè vocantur in Ecclesiâ pœnitentes, remoti etiam à Sacramento altaris participandi.*

To. 5. pag. 1370. F.

Resp. huic luctuosæ & graviori pœnitentiæ non alia quàm gravissima delicta obnoxia fuisse, vel ipso teste S. Augustino in Homiliâ citatâ. Post laudata etenim verba sic pergit: *Illa verò pœnitentia luctuosa est. Grave vulnus est: adulterium fortè commissum est, fortè homicidium, fortè aliquod sacrilegium: gravis res, grave vulnus, lethale, mortiferum, sed omnipotens medicus &c.* En crimina, quæ pœnitentiæ illi luctuosæ addicta fuisse testatur sanctus

Ibid. G.

ctus Doctor: alia igitur mortalia, quamquam non ita gravia, alterâ pœnâ, non publicâ nec ita gravi expiabantur.

Instabis 2°. Serm. 351. seu Hom. 50. inter 50. rursus idem tractans argumentum, triplicem enumerat pœnitentiam. Cap. 1. exponit pœnitentiam antebaptismalem: cap. 3. pœnitentiam in Oratione Dominicâ pro venialibus peccatis repositam: cap. verò 4. tertiam sic explicat. *Tertia est actio pœnitentiæ, quæ pro illis peccatis subeunda est quæ Legis Decalogus continet, & de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.* Hanc verò tertiam pœnitentiam fuisse publicam, clarè ostendit ibidem S. Augustinus. *In notitiâ*, inquit, *multorum vel totius plebis pœnitentiam agere non recuset &c.* Ex quibus sic arguitur: Omnia peccata quæ Decalogus continet, & de quibus Apostolus ait, *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt*, subjiciebantur illi tertiæ pœnitentiæ, de quâ loquitur cap. 4. atqui omnia peccata mortalia sunt ejusmodi, atque pœnitentia illa tertia, de quâ loquitur, erat publica: ergo omnia peccata mortalia subjiciebantur pœnitentiæ publicæ.

Ib. p. 1356. E.

Ib. p. 1359. D.

Resp. nego min. argumenti pro secundâ illius parte, nimirum tertiam illam pœnitentiam, de quâ loquitur S. Augustinus, esse solam publicam, quasi non aliam agnoverit. Loquitur scilicet de pœnitentiâ, quæ virtute clavium agitur in Ecclesiâ, & quam nonnulli eo prætextu detrectabant, quòd se per solam in Christum fidem salvandos fore præsumerent. Hunc esse S. Doctoris scopum declarant manifestè ipsius verba, *Quis*, inquit, *tam mortiferis vinculis peccatorum detrectat, aut differt, aut dis*

Ib. p. 1358. G.

bitat confugere ad ipsas claves Ecclesiæ, quibus solvatur in terrâ ut sit solutus in Cœlo; & audet sibi post hanc vitam, quia tantùm Christianus dicitur, salutem aliquam polliceri? Porro pœnitentia illa quam virtute clavium imponebat Ecclesia, modò publica, modò erat secreta, pro conditione peccatorum, ac prudentis Episcopi judicio. Unde in eâdem Hom. vult sanctus Doctor, ut quos delicti sui pœnitet, *veniant ad Antistites Ecclesiæ, & ab ipsis satisfactionis suæ modum accipiant, atque etiam in conspectu multorum vel etiam totius plebis pœnitentiam agere non recusent*, si ita expedire visum fuerit Antistiti; qui etiam secretam pœnam injungebat, cùm aliam non exigebat aut delicti, aut ipsius personæ ratio.

N. p. 1359. C.

Instabis 3°. Pœnitentia illa publica est, in qua pœnitens per Ecclesiasticam disciplinam separatur à sacrâ mensa: atqui talis erat pœnitentia debita omnibus mortalibus peccatis, teste eodem S. Doctore c. 4. mox citatæ Homiliæ. *Ab ipsâ mente, inquit, talis sententia proferatur, ut se indignum homo judicet participatione corporis & sanguinis Domini; ut qui separari à regno Coelorum timet per ultimam sententiam summi Judicis, per Ecclesiasticam disciplinam à Sacramento coelestis panis interim separetur.*

N. p. 1356. G.

Resp. dist. maj. Pœnitentia illa publica est in quâ pœnitens separatur à sacrâ mensâ per Ecclesiasticam disciplinam in foro externo & contentioso Ecclesiæ; hoc est, per sententiam Judicis Ecclesiastici excommunicationi majori, vel minori subjicitur, concedo: in quâ per Ecclesiasticam disciplinam separatur à sacrâ mensâ in foro conscientiæ, sponte obtemperando consilio vel præcepto

[ac]cerdotis, nego. Hæc enim semper viguit & vi[g]et etiamnum disciplina, ut nullus reus peccati [m]ortalis accedat ad sacram mensam, nisi priùs Sacramento Pœnitentiæ purgatus fuerit. Quin multis in casibus tenentur Sacerdotes denegare aut [d]ifferre lapsis absolutionem, eosque ab Eucharistiâ arcere, donec emendationis signa & dignos [p]œnitentiæ fructus dederint: an propterea pœnitentia hæc publica dici potest? minimè: quia scilicet totum istud in foro conscientiæ ac secreto [p]œnitentiæ tribunali peragitur. Non aliud profectò volebat S. Augustinus citato loco, ubi peccatores admonet ut seipsos judicent, atque indignos [p]ronuntient Eucharistiâ, priusquam per Ecclesiasticam disciplinam ab illâ arceantur. *In hac ergo poenitentiâ*, inquit, *majorem quisque in se severitatem debet exercere; ut à se ipso judicatus, non judicetur à Domino.... Ascendat itaque homo adversùm se tribunal mentis suæ &c.* Ibid. B.

Instabis 4°. Qui olim ab Eucharistiæ participatione arcebantur, sive in foro externo, sive in foro conscientiæ, illi inter pœnitentes, qui dicebantur Consistentes, versabantur: sed qui eâ in statione erant, nonne censebantur publicam agere pœnitentiam?

Resp. dist. min. Qui erant in statione consistentiæ post emensos tres alios pœnitentiæ gradus, ii censebantur publicam agere pœnitentiam, concedo: qui simpliciter erant in statione consistentiæ, sive ex pietatis majoris sensu, sive ex consilio aut præcepto Sacerdotis in foro conscientiæ, neque tres alios pœnitentiæ gradus percurrerant, nego. Itaque consistentia quæ quarta olim fuit pœnitentium publicorum statio, pœnitentiæ publicæ natu-

ram & conditionem non induebat, nisi respectu eorum qui alios gradus percurrerant: propriè etenim apud Veteres, imprimis S. Basilium Can. 22. substratio pœnitentia vocabatur; consistentia verò finis erat & clausula totius pœnitentiæ; & qui eo in gradu versabantur, permixti erant cum cæteris Fidelibus, nec publicæ pœnitentiæ addicti eo præcisè censebantur, quòd Eucharistiæ non participarent. Patet hoc tùm ex facto Nectarii, qui etsi publicam sustulerit pœnitentiam, (saltem pro occultis) non tamen prohibuit, quin à sacrâ mensâ removerentur per aliquot dies, qui certis mortalibus peccatis inquinati erant, præsertim cùm ex inveterato habitu peccabant: tùm ex S. Basilio qui citato antea Can. 34. mulieres adulteras eximit quidem à lege pœnitentiæ publicæ, ne fortè veniant apud maritos in suspicionem criminis; verùm eas ad consistentiam amandat; consistentia ergo propriè non erat pœnitentia publica, sed ejus finis: tùm ex eo quòd Clerici majores privabantur aliquando communione Eucharisticâ, nec tamen publicæ pœnitentiæ subjiciebantur, ut ex infra dicendis patebit: tùm denique ex S. Chrysostomo, qui Hom. in sanctum Philogonium, conqueritur nonnullos recedere à sacrâ mensâ, eo prætextu quòd vereantur habere conscientiam peccatis inquinatam, eosque adhortatur ut depositâ peccatorum sarcinâ, ac brevi aliquorum dierum præmissâ pœnitentiâ, sacræ communionis fiant participes; quos certè in consistentiâ fuisse dicere possumus, minimè verò in pœnitentiâ publicâ. *Neque mihi quisquam dixerit*, ait sanctus Doctor n. 4. *Vereor habere conscientiam peccatis oppletam &c. sufficit enim horum quinque dierum tempus, si sobrius fueris,*

T.1.p.498. C.

si attentus, si vigilaveris.... Tu nunc quibus rebus provocasti Deum, per has rursum facito propitium. Provocasti illum pecuniarum rapinâ, per easdem illum reconcilia &c. Hæc non egent multis diebus, annisve, sed solo animi proposito & unico die perficiuntur.

Ib. p. 499. A.

Objicies 4°. auctoritatem Gennadii Massiliensis Presbyteri ex Lib. de Ecclesiasticis dogmatibus c. 23. aliàs 53. ubi sic loquitur: *Quem mortalia crimina post Baptismum commissa premunt, hortor prius publicâ pœnitentiâ satisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum communioni sociari, si vult non ad judicium & condemnationem sui Eucharistiam percipere.*

T. 8. S. August. in Appendice p. 78. D.

Morin. L. 5. c. 1. n. 10.

Resp. Gennadium pro more hujus ætatis (florebat ille an. 494.) per mortalia, intelligere capitalia seu canonica peccata. Siquidem ibidem loquens de peccatore qui peccandi voluntatem exuerat, ait satis esse ad hoc ut particeps fiat Eucharistiæ, si confessione, lachrymis & orationibus pro peccatis satisfecerit; non ait, si pœnitentiam publicam egerit. Sic loquitur: *Quotidie Eucharistiæ communionem percipere, nec laudo, nec vitupero. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor, si tamen mens in affectu peccandi non sit.... Et ideo quamvis quis peccato mordeatur, peccandi non habeat de cætero voluntatem, & communicaturus satisfaciat lachrymis & orationibus, & confidens de Domini miseratione qui peccata piæ confessioni donare consuevit, accedat ad Eucharistiam intrepidus & securus.* Et interjectis iis quæ in Objectione relata sunt, sic pergit: *Sed & secretâ satisfactione solvi mortalia crimina non negamus; sed mutato prius sæculari habitu, & confesso religio-*

Ib. C.

nis studio, per via correctionem. Hæc verò secreta satisfactio pro capitalibus, seu, ut vocat, mortalibus, in monasterio peragenda, æquiparatur publicæ pœnitentiæ.

Objici hîc solet & S. Cæsarius Arelatensis Hom. 1. in Quadragesimâ, & S. Eligius Hom. 8. verùm cùm eorum testimonia specialem non contineant difficultatem distinctam ab iis quæ ex S. Augustino mox relata sunt, eodem prorsus modo solvi debent, loqui scilicet utrumque Doctorem de peccatis gravioribus seu canonicis, quæ cum multorum scandalo commissa sunt. Recole quæ ex utroque Scriptore laudavimus hîc Conclusione secundâ.

Solvuntur Objectiones adversùs secundam Conclusionem.

Objicies 1°. Veteres Canones quibus publica gravissimis peccatis imponitur pœnitentia, non distinguunt inter publica & occulta peccata; ergo &c. Ita illustrissimus Albaspinæus in Canonem 32. Concilii III. Carthaginensis, Morinus L. 5. c. 9.

Resp. 1°. nego ant. Canones enim quos laudavimus inter Conclusionis nostræ probationes, apertè eximunt à lege pœnitentiæ publicæ peccata omnino occulta.

Resp. 2°. nego consequentiam. Necesse enim absolutè non fuit ut Canones distinguerent inter publica & occulta peccata: tùm quia Canones breves sunt agendorum regulæ, quæ omnes exceptiones continere non possunt: tùm quia usus ac communis interpretatio sufficiebat huic faciendæ discretioni. Sicut etsi Canones non distinguant in-

r gravitatem pœnæ publicæ quæ infligebatur pec-
ctis illis sive publicis sive occultis, certum est
aviorem deberi publicis, quàm occultis: tùm
ƒnique quia cùm eædem pœnæ secretò subeundæ
rent occultis capitalium criminum reis, quæ pu-
icis, idcirco Canones multi non distinguunt in-
r publica & occulta peccata, cùm pœnas illas
ecernunt: solâ enim demptâ publicatione seu so-
mnitate, occultus v. g. adulter vel homicida eas-
em pœnas secretò tenebatur solvere, quas publi-
is, publicè.

Instabis 1°. Canones in decernendâ pro gra-
oribus delictis pœnitentiâ publicâ, attendunt
on tantùm ad scandalum, sed etiam ad gravita-
m eorum. Ita Canon 19. Concilii Eliberitani,
piscopi, Presbyteri, & Diaconi, inquit, *si in mi-
isterio positi detecti fuerint quòd sint mœchati, pla-
cuit, & propter scandalum, & propter nefandum
rimen, nec in fine communionem accipere.* Ergo
ùm crimen occultum grave erat, pœnitentiâ pu-
licâ ex Canonum præscripto puniebatur.

T. 1. Conc. p. 973. A.

Resp. distinguo ant. Canones in decernendâ pro
ravioribus peccatis pœnitentiâ publicâ attendunt
tiam ad gravitatem peccati, junctam simul cum
candalo, concedo: ad gravitatem solam, ubi nul-
um est scandalum, nego. In Canone citato gravi-
s peccati adjunctum habet scandalum & offen-
onem publicam; loquitur enim de crimine quod
etectum fuit, hoc est, cognitum seu publicum.
ve rei, sive complicis confessione, sive aliâ qua-
unque viâ.

Instabis 2°. S. Basilius Canone 22. peccato
cculto publicam assignat pœnitentiam. *Qui*, in-
quit, *mulierem vel vi, vel clam à se vitiatam ha-*

Edit. vet. T. 3. p. 769. A B.

bet, necesse est fornicationis pœnas imponere: est autem in quatuor annis præfinitum fornicatoribus supplicium. Oportet autem eos anno primo à precibus expelli, & ipsos deflere ad fores Ecclesiæ; secundo autem, ad auditionem admitti; tertio, admitti ad pœnitentiam; quarto, ad congregationem cum populo, abstinentes ab oblatione, deinde eis permitti boni communionem.

Resp. eo in Canone loqui S. Basilium de homine qui mulierem quidem vel vi, vel clam oppressit, sed quam apud se ut raptor detinet, cujus idcirco crimen aliquo pacto in notitiam publicam venit: quòd si planè occultum supponas fuisse crimen istud, iisdem pœnis secretò subjiciendum erat, quibus publicum, solâ demptâ solemnitate.

Instabis 3°. Canones Ancyrani 16. 21. 23. 25. publicam pœnitentiam imponunt iis criminibus quæ certè nullo teste ac planè secretò committi solent: talis est v. g. nefandus cum brutis coïtus.

Resp. ejuscemodi horrenda crimina vel detecta fuisse & cognita; vel si planè occulta, iisdem pœnis secretò castigata fuisse, quas Canones præscribunt.

Instabis 4°. Canones pœnitentiam publicam imponunt iis criminibus quæ necesse est occulta planè fuisse, non publica; aliàs capitali supplicio in eorum reos animadversum fuisset: tale est v. g. homicidium.

Resp. 1°. nego ant. Quippe cùm pœnitentiam publicam Canones homicidis imponunt, supponunt quidem publicum esse crimen, sed quod vel ad Judices sæculares delatum non fuerat, vel non satis probatum, aut saltem à Principe jam condonatum, quæ venia seu remissio primis temporibus

icitè obtinebatur, sive numeratâ Principi & parti esæ pecuniâ, sive Episcoporum apud Principes in- ercessione: de quâ re legi potest Epistola S. Au- ustini 153. aliàs 54. ad Macedonium; sive immu- T. 2. p. 524.
itate Ecclesiæ, ad quam tanquam ad asylum reus onfugerat, unde non poterat retrahi, nisi priùs atâ à Magistratibus fide, de futurâ rei incolumita- e. Ita Conc. Remense an. 630. c. 7. Cùm verò omicida legum civilium severitatem evaserat, ab Ecclesiâ severiori pœnitentiâ puniebatur, juxta nor- am à Canonibus præscriptam.

Resp. 2°. Si crimen homicidii occultum omni- o supponatur, illud per pœnitentiam minimè co- nitum & evulgatum fuisse: tùm quia eædem pœnæ lanè diversis assignabantur peccatis: tùm quia multi animo pietatis iisdem pœnis se liberè subji- iebant: tùm denique quia medicinalis Ecclesiæ ententiâ trahi non poterat apud Judices sæculares, n probationem patrati sceleris.

Instabis 5°. Mitior ac levior imponitur à Cano- ibus pœna, (quamquam publica) iis qui sponte rimen suum confitentur, quàm iis qui rei proban- ur & convincuntur. Ita Canon 76. Eliberitanus; 61. S. Basilii; 18. S. Gregorii Thaumaturgi: at- qui peccatum quod quis sponte confitetur, prout pponitur illi de quo quis convincitur, est planè cccultum; ergo &c.

Resp. nego min. Peccatum enim de quo citati Canones, tale est, ut probari possit & convinci ejus eus, licet de facto non probetur nec convincatur, efectu testis vel delatoris: peccatum autem ejusmo- i haud dubiè non est omnino secretum & occultum, ed saltem semipublicum; qui verò ejuscemodi pec- atorum reus seipsum accusabat, ac sponte pœnam

Canonibus decretam subibat, iste mitiùs puniebatur, quia spontanea hæc confessio sinceram ejus contritionem ac conversionem denotabat, in cujus gratiam Episcopi nonnihil de pœnarum severitate à Canonibus determinatâ relaxabant. Ita rem exponit S. Gregorius Nyssenus in Epistolâ ad Letoïum Canone 4. *Qui, inquit, ex se ipso ad sua proferenda peccata impulsus est, eo quòd suâ sponte occultorum accusator esse voluerit, ut qui jam affectioni medicinam adhibere cœperit, & signum mutationis in id quod est melius ostenderit, in mitioribus pœnis versatur. Qui autem in malo deprehensus est, vel propter suspicionem, vel accusationem illibenter convictus est, longius illi conversionis tempus datur, ut ipse perfectè purgatus, sic ad Sacramentorum communionem admittatur.*

T. 1. p. 950. D

Instabis 6°. Canones propter ea ipsa crimina Laïcos damnant ad pœnitentiam publicam, propter quæ Clericos deponunt: atqui deponunt Clericos propter crimina occulta; ergo &c.

Major certa est ex Concilio Rothomagensi. *Pro tanto*, inquit, *habetur Sacerdotem ab officio removere, pro quanto Laïcum à Communione Ecclesiæ cessare. Nam unde Laïci excommunicantur, inde Presbyteri ab officio altaris submoventur.*

Et in Conventu Pistensi sub Carolo Calvo, Can. 20. *De tali causâ unde sæculares homines vitam perdunt, inde Clerici Ecclesiasticum gradum amittunt.*

Minor probatur ex Can. 76. Concilii Eliberitani. *Si quis*, inquit, *Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit detectus in crimine mortis quod aliquando commiserit; si sponte fuerit confessus, placuit eum, actâ legitimâ pœnitentiâ, post triennium accipere communionem. Quòd si alius eum detexerit,*

T. 1. Conc. p. 978. D.

quinquennium, actâ pœnitentiâ, accipere laïcam munionem.

[E]x Can. 9. Concilii Neocæfarienfis. *Si Presby-*, inquit, *qui corpore priùs peccaverat promotus [fu]it, & se ante ordinationem peccasse confessus fue-, ne offerat manens in aliis propter aliud ejus bona [e] studium &c.*

Ib. p. 1482. C.

[I]dem colligitur ex Can. 10. Concilii Nicæni. *[Qu]icunque*, ait, *ex iis qui lapsi sunt, vel per igno-[ran]tiam, vel scientibus iis qui promoverunt, ordinati [sunt], hoc Ecclesiastico Canoni non præjudicat: ii enim [cog]niti deponuntur.*

T. 2. Conc. p. 34. C.

[I]dem quoque ex Can. 4. Concilii Valentini, [cuj]us occasione refertur Decretum Concilii Tole-[tani] X. de Potamio Bracarensi Episcopo qui prop-[ter] occultum crimen depositus est.

Denique idem patet ex S. Prospero, L. 2. de [vita] contemplativâ c. 7. *Hi*, inquit, *qui in aliquo [gra]du Ecclesiastico constituti aliquod occultè crimen [adm]ittunt, ipsi se vanâ persuasione decipiunt, si eis [lice]tur propterea communicare & officium suum im-[plere] debere, quòd homines occultatione sui criminis [lat]ent. Exceptis enim peccatis, quæ tam parva sunt [ut c]averi non possint, pro quibus expiandis quotidie [ad Deum] clamamus, & dicimus, Dimitte nobis &c. illa [cri]mina caveantur; quæ publicata suos auctores fa-[cian]t humano damnari judicio.*

Oper. S. Prosp. Append. p. 30. D.

[R]esp. 1°. nego maj. quia nec Concilium Ro-magense, nec Conventus Pistensis, quorum [lau]datur auctoritas, aiunt Laïcos ad pœnitentiam [cogi]nari, propter illa crimina propter quæ Clerici [dep]onuntur: imò potius aiunt, propter ea ipsa cri-[min]a deponi Clericos, propter quæ Laïci excom-[mun]icantur: atqui Laïci non excommunicantur

propter peccata omnino occulta; ergo nec Clerici propter eadem deponuntur. Unde

Resp. 2°. nego min. Ea quippe Clericorum peccata, de quibus citati Canones, planè occulta non supponuntur, sed talia sunt, ut probari possit, quinam ex Clericis illorum rei fuerint, sive ex aliorum testimonio, sive propriâ & spontaneâ Clericorum illorum confessione. Canon Eliberitanus loquitur de crimine Diaconi, quod aliquis detexerit. Hujusmodi ergo erat ut posset detegi, non igitur planè secretum erat ac occultum. Canon Neocæsariensis agit de crimine, quod sponte Presbyter confessus est, quod si occultum planè remanserit, nec illius reus convinci possit, jubet Canon ut in suo gradu permaneat. *Quod si*, inquit, *ipse* (Presbyter) *de se non fuerit confessus, & argui manifestè nequiverit, potestatis suæ judicio relinquatur.* Canon pariter Nicænus agit de crimine cognito; Concilium autem Valentinum de crimine occulto quidem Potamii Episcopi, sed quod ipse publicum fecerat per Epistolam, & propter quod sponte pœnitentiæ publicæ se subjecit. S. Prosper vult quidem Clericos qui occultorum peccatorum mortalium rei sunt, sponte & in foro conscientiæ debere abstinere ab officio suo & à sacrâ communione; non enim licitum est cum conscientiâ peccati alicujus mortalis, aut Ordinis sacri munia exercere, aut sacræ mensæ assidere: verùm sanctus Doctor non ait, ejusmodi Clericos per sententiam Judicis Ecclesiastici & in foro externo suspendendos esse à functionibus sui Ordinis, frustra igitur nobis hîc opponitur.

Objicies 2°. Si occultorum peccatorum rei pœnitentiæ publicæ ex præscripto Canonum subjiciendi olim non fuissent, ad quid illi prætextus pudoris,

recundiæ, timoris, fortunæ, quibus illi ab agendâ
enitentiâ retrahebantur, quam, ut loquitur Ter-
llianus L. de Pœnitentiâ c. 10. *ut sui publicatio-* Pag. 127. B)
m refugiebant? Quorsum tot vehementes SS. Pa-
um conciones, quibus ejusmodi occultos pecca-
res adhortantur, ut præpostero illo pudore ac ti-
ore deposito, audacter prodeant in conspectum
cclesiæ? Nec illis profectò peccatorum excusatio-
bus, nec adhortationibus SS. Patrum locus fuisset,
non supponatur communem tunc temporis fuisse
sum Ecclesiæ, ut peccatores occulti publicâ dam-
arentur pœnitentiâ.

Ita porro passim Veteres.

Tertullianus de Pœnit. c. 10. *Plerosque*, inquit,
c opus, ut publicationem sui aut suffugere, aut de
ie in diem differre præsumo, pudoris magis memores
uàm salutis: veluti illi qui in partibus verecundio-
bus corporis contractâ vexatione, conscientiam me-
entium vitant, & ita cum erubescentiâ suâ pereunt. Pag. 127. B

.S. Ambrosius L. 2. de Pœnit. c. 9. *Plerique*, T. 2. p. 434
nquit, *futuri supplicii metu peccatorum suorum con-* E. F.
ii, pœnitentiam petunt; & cùm acceperunt, publi-
æ supplicationis revocantur pudore. Et cap. 10. *An* Ib. p. 435. E
stes precationis & conscios refugis, cùm si homini
tisfaciendum sit, multos necesse est ambias, obsecres
t dignentur intervenire?... Hoc ergo in Ecclesiâ fa-
re fastidis, ut Deo supplices, ut patrocinium tibi
d Deum obsecrandum sanctæ plebis requiras, ubi
ihil est quod pudori esse debeat, nisi non fateri. Si-
ilia passim legere est apud SS. Pacianum & Eli-
ium.

Resp. 1°. peccatores illos planè occultos non
uisse, sed aliquâ viâ cognitos & apertos, quam-
uam nec delatos ad Judicem Ecclesiasticum, nec

reos convictos. Prætextus verò quos illi obtendebant, ut publicam refugerent pœnitentiam, rectè non probant occultum planè fuisse eorum crimen: quamquam enim multis cognitum supponatur, non tamen toti Ecclesiæ innotescebat; atque inde pudor ac verecundia quâ prohibebantur ne in conspectu totius Ecclesiæ pœnitentiam agentes crimen apertè proderent. Prætereà verò ex illo pudore & verecundiâ malè infertur publicam fuisse pœnitentiam quam illi peccatores refugiebant: nonne multos etiamnum verecundia & pudor detinet, ne secretò etiam & in aurem Sacerdotis confiteantur?

Resp. 2°. SS. Patres meritò ad pœnitentiam publicam hortari peccatores graviorum criminum, quamquam occultorum, reos, pro usu & disciplinâ suo tempore receptâ; quòd nempe persuasum haberent, efficacius esse istud pœnitentiæ genus, tùm expiandis præteritis peccatis, tùm novis præcavendis. At inde inferre pœnitentiam hujusmodi Ecclesiasticâ lege necessariò subeundam fuisse pro peccatis etiam occultis, perinde est ac si quis inferret, observantiam consiliorum Evangelicorum planè necessariam esse ad salutem, quia Concionatores sacri ad eam Fideles quantùm possunt incitant & adhortantur. Accedit quòd SS. Patres plerumque in citatis locis & aliis hujusmodi, simpliciter adhortantur peccatores ad pœnitentiam ministerio clavium Ecclesiæ peragendam, quæ certè pœnitentia omnino necessaria est, non tantùm pro gravioribus & publicis, sed etiam pro omnibus planè mortalibus delictis.

Instabis 1°. S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 16. de occultis peccatis pœnitentiæ publicæ subditis loquitur. *Si quis igitur*, inquit, *occulta crimina*

To. 2. pag. 414. A.

ibens, propter Christum tamen studiosè pœnitentiam rerit....Volo veniam reus speret, & petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletius; ut ignoscatur, obsecret; & cùm secundò & rtiò dilata fuerit ejus communio, credat remissiùs supplicasse.

Resp. ex adducto S. Ambrosii testimonio hoc num inferri dumtaxat posse, scilicet occultos peccatores sponte & ex majoris pietatis sensu, seu, ut oquitur sanctus Doctor, *studiosè propter Christum*, liquando publicam subiisse pœnitentiam; imò & d illam in foro conscientiæ ex consilio vel præcepo Sacerdotis interdum adductos fuisse, ultro conedimus: at vi Canonum & Ecclesiasticâ lege huic ostrictos necessariò fuisse, negamus; neque conarium evincit quod ait sanctus Doctor, *Volo veiam reus speret, & petat eam lachrymis &c.* Istud nim, *volo*, refertur ad id quod directè & datâ perâ eo in Libro demonstrandum susceperat adersùs Novatianos, nempe veniam pœnitentiâ funtis concedendam esse, atque frustra dari pœnitenam, quæ caret spe veniæ. Non verò refertur d pœnitentiam publicam, quasi peccata occulta ecessariò huic esse subjicienda statuerit sanctus Doctor; aliàs sequeretur omnia prorsus mortalia idem pœnæ fuisse addicta, quod ipsemet negat Morinus.

Instabis 2°. S. Augustinus Serm. 392. aliàs Hom. 49. inter 50. conceptis verbis asserit non sufficere occultam pœnitentiam pro adulterio secreto. *Qui*, inquit, *post uxores vestras vos illicito concubitu maculastis....agite pœnitentiam, qualis agitur in Ecclesiâ, ut pro vobis oret Ecclesia. Nemo tibi dicat, Occultè ago, apud Deum ago; novit Deus*

T. 5. p. 1504. B.

qui mihi ignoscat, quia in corde ago.... Frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi.

Resp. nego ant. Sanctus enim Doctor eò loci non agit de pœnitentiâ quatenus publica, vel secreta est, sed generatim de illâ, quæ virtute clavium in Ecclesiâ peragitur: eos scilicet impugnat, qui putabant sibi satis esse, si coram Deo & in occulto pœnitentiam agerent, prætermisso Ecclesiæ ministerio. *Ergo*, rectè concludit sanctus Doctor

Ibid. citato in loco, *sine causâ dictum est, Quæ solveritis in terrâ, soluta erunt in Coelo. Ergo sine causâ sunt claves data Ecclesia Dei? frustramus Evangelium &c.*

Objicies 3°. Innocentium I. in Epistolâ 2. ad Victricium Rothomagensem cap. 12. ubi occultum peccatum eidem pœnæ publicæ subjicit, cui

T. 2. Conc. p. 1252. D. publicum. *Quæ Christo*, inquit, *spiritaliter nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt, si postea vel publicè nupserint, vel se clanculò corruperint, non eas admittendas esse ad agendam poenitentiam, nisi is, cui se junxerant, de sæculo recesserit. Evidens est*,

Pag. 282. inquit Morinus L. 5. c. 10. n. 7. *Innocentio sermonem esse de poenitentiâ publicâ, cùm de crimine publico, nuptiis scilicet incestis agat:* atqui tamen eâdem ratione agendum esse statuit cum Monialibus quæ se clanculo corruperint.

Resp. 1°. summam responsionis Innocentii non spectare modum pœnitentiæ, an publica, an secreta esse deberet, sed simpliciter ipsam pœnitentiam, ad quam agendam ejusmodi Moniales matrimonio conjunctas admitti priùs non debere mandat, quàm è vivis excesserit is cum quo fuerant conjunctæ. Interrogatus scilicet fuerat à Victricio, an quando Moniales illæ secretò corruptæ fuerant, expectanda

fore

t mors conscii criminis, ut illæ ad pœnitentiam ittérentur, sicut expectatur, cùm publicâ nupım figurâ cohonestatæ fuerant; & respondet ontifex, in utrâque corruptionis specie morcomplicis expectandam esse.

.esp. 2°. Etsi daremus loqui S. Pontificem de iitentiâ publicâ, non tamen concederemus cri- illarum Monialium, quas ait clanculò corru-, omnino fuisse occultum. Ex ipso etenim conu patet, Moniales illas clam nupsisse quidem, est, non observatis Ecclesiæ ceremoniis: nupautem illæ, quamquam hoc sensu clandestinæ nt, prout nempe opponuntur matrimonio in e Ecclesiæ contracto, non tamen penitus occul:rant, sed multis cognitæ; adeoque non sine ıdalo & offensione publicâ, & idcirco obnoxiæ pœnitentiæ publicæ.

Objicies 4°. Cùm ætate S. Leonis irrepsisset abupublicè confitendi peccata occulta, repressit dem S. Pontifex abusum illum confessionis pu:æ, Epistolâ 136. aliàs 80. at intactum & inrum servavit usum pœnitentiæ publicæ pro pecis occultis.

Resp. S. Leonem de unâ dumtaxat confessione blicâ peccati occulti egisse, de hâc quippe unâ :batur; de pœnitentiâ verò publicâ peccatoribus nino occultis imponendâ vel non imponendâ, t S. Pontifex: quamquam ratio quam adducit dem, ut improbet confessionem publicam peci occulti, adversùm ipsammet pœnitentiam pucam pro iisdem occultis peccatis contorqueri non meritò potest. Hæc porro ratio est, *quòd nimin multi à pœnitentiæ remediis arcentur, dum aut :bescunt, aut metuunt inimicis suis sua facta rese-*

rari, quibus possunt legum severitate percelli....Tunc enim demum plures, ait ibid. S. Leo, *ad poenitentiam poterunt provocari, si populi auribus, non publicetur conscientia confitentis.*

Quæ Morinus L. 5. de Pœnitentiâ cap. 10. opponit ex SS. Isidoro & Eligio, & cap. 12. ex Tertulliano & S. Paciano, & cap. 13. ex S. Cypriano, & cap. 14. ex Origene, si attentè considerentur, hoc unum demonstrant, quod verum est, de omnibus planè mortalibus agendam esse veram ac sinceram pœnitentiam, eaque clavibus Ecclesiæ subjicienda esse, ut à Deo condonentur: pœnitentiam verò illam semper esse debere publicam non affirmant citati Scriptores, sed pro conditione delictorum, modò publicam, modò secretam esse, prout prudens judicaverit Sacerdos; aliàs ex iisdem testimoniis efficeres, omnia indiscriminatim peccata mortalia pœnitentiæ publicæ ex Canonum præscripto subjecta antiquitus fuisse, quod tamen negat ipse Morinus eodem L. 5. c. 1. & 2. & cap. 31. n. 2. *Peccata mortalia minùs gravia*, inquit, *eodem planè modo curabat*, (Ecclesia) *quo nunc universa ferè mortalia curare solet. Illorum enim peccatorum curatio Sacerdotis erat arbitrio commissa, nec à Canonibus in specie praecepta.* Et infra: *Peccatorum hoc genus, quantùm diligenter legendo & inquirendo consequi potui, eodem planè modo ab Ecclesiâ curatum & punitum est, quo ab annis quadringentis ad hunc usque diem omnia ferè mortalia peccata legimus ex Doctorum Scholasticorum praeceptis, & Ecclesiâ approbatâ praxi curata fuisse.* Ita Morinus,

Pag. 344. C.

Ibid. E.

ARTICULUS IV.

De personis poenitentiæ publicæ olim obnoxiis. An majores Clerici hâc lege astricti aliquando fuerint?

LAïcos cujuscunque dignitatis, etiam imperiales, pœnitentiæ publicæ lege adstrictos fuisse, cùm exigebat peccatorum quæ commiserant, ratio, patet famosis exemplis Imperatorum Philippi, de quo Eusebius L. 6. Hist. c. 34. & Theodosii, de quo S. Ambrosius.

Clericos pariter inferiores, sicut & Monachos ac Moniales eandem subiisse sortem ostendit Morinus L. 6. c. 15.

De solis igitur majoribus Clericis hîc movetur controversia: atque ut statim omnis amoveatur æquivocatio, monemus per pœnitentiam publicam nos non aliam intelligere, quàm luctuosam illam ac solemnem, quæ in tertio præsertim gradu, qui dicebatur *substratio*, peragebatur, in quo pœnitentes cinere conspersi, induti sacco ac planè lugubri habitu, variis laboribus ac pœnis exercebantur in conspectu totius Ecclesiæ, frequenti manuum impositioni Episcoporum & Cleri substrati. Si quis alium modum pœnitentiæ publicæ hîc fingeret, à scopo nostræ quæstionis aberraret. Quapropter vana & inutilis nobis videtur distinctio nonnullorum, inter publicam pœnitentiam & manuum impositionem, quique Clericos publicæ pœnitentiæ subjiciunt, non impositioni manuum. Ut quid enim ab istâ immunes illi fuissent, non verò ab alterâ? Siquidem quidquid dedecoris ac verecundiæ, quid-

quid duri esse poterat, non ab impositione manuum, sed ab humili & abjecto substrationis, seu substratorum statu oriebatur.

Circa controversiam istam, quæ tota historica est, ac facti, ut dicitur, concordes non sunt Theologi.

Morinus L. 4. c. 12. contendit tribus primis sæculis eandem fuisse Clericorum majorum, ac Laïcorum conditionem in subeundâ publicâ pœnitentiâ: post tertium verò sæculum, privatim & in secessu illos Clericos pœnitentiam egisse, relictâ nihilominus libertate, ut qui vellent ex pietate ac religione, eam publicè peragerent.

E contra contendit Illustrissimus & doctissimus Albaspinæus, Observatione 6 & 7. in Optatum, ubi non aliam quàm depositionis pœnam ac laïcam communionem majoribus Clericis graviorum peccatorum reis, impositam fuisse ostendere conatur.

Sunt inter recentiores, quibus placet distinguere inter publicam pœnitentiam, & manûs impositionem quæ frequenter fiebat supra pœnitentes: priori quidem, non verò posteriori obnoxios olim fuisse Clericos majores illi existimant. Cum Illustrissimo Albaspinæo sit

P. Alexander, To. 5. Hist. Eccles. dissert. 11. p. 441.

Conclusio.

Nec tribus primis sæculis, nec sequentibus, majores Clerici pœnitentiæ publicæ subditi fuêre.

Probatur 1°. argumento negativo, quia nempe nullum satis firmum profertur à Morino hujusce disciplinæ ex veteribus monumentis argumentum.

Non 1°. ex Canonibus Apostolicis 28. 29. & 61. siquidem nulla in illis pœnitentiæ publicæ

T. 1 Conc. p. 30. & seq.

Clericis injunctæ occurrit mentio. Canon 28. deponit Episcopum & excommunicat, qui per pecunias dignitatem suam consecutus est. Canon 29. segregat ac deponit Episcopum qui usus est sæcularibus Principibus, ut Ecclesiam obtineret: segregatio verò illa nihil erat aliud præter depositionem ab officio, & laïcam communionem ad quam amandabantur qui depositi fuerant Episcopi. Denique Canon 61. ait quidem Clericum, qui Christum ex timore mortis negavit, deponendum esse, & postquam pœnitentiam egerit ut laïcum recipiendum; verùm non ait pœnitentiam illam esse luctuosam, atque solemnem quæ publicè in Ecclesiâ peragebatur. Adde Canones illos falsò Apostolis adscribi.

Non. 2°. ex Canone 76. Concilii Eliberitani. Ib. p. 978. D. Namque 1°. observat Illustrissimus Albaspinæus, in Conciliis Eliberitano, Ancyrano, Neocæsariensi, & aliis antiquioribus, nullam planè fieri mentionem Episcoporum & Presbyterorum, ubi de imponendâ pœnitentiâ publicâ. 2°. citatus Canon loquitur dumtaxat de Diaconis: at conjici non immeritò potest, vel eos ab illâ Synodo annumeratos non fuisse inter Clericos majores, vel à privilegio Episcoporum & Presbyterorum exclusos illos fuisse. 3°. citatus Canon ait quidem, Diaconum, qui sponte crimen est confessus, actâ legitimâ pœnitentiâ debere post triennium accipere communionem: at pœnitentiam illam publicam esse, non ait. Nec refert quòd Canon non distinguat: namque usus ipse ac praxis recepta satis distinguebat.

Non. ex Canone 20. ejusdem Synodi, ubi de Ib. p. 975. A. Clerico usurario dicitur: *Placuit eum degradari & abstineri.* Namque istud *abstineri*, vel non innuit pœnam distinctam à degradatione, vel solam

ad tempus privationem Eucharistiæ.

Non ex historiâ Natalis Episcopi, qui pœnitentiæ habitu sese ad pedes Zephirini S. Pontificis abjecit apud Eusebium L. 5. Hist. cap. ultimo. Namque nullâ Ecclesiasticâ lege atque sententiâ compulsus id fecit, sed ex summo pietatis ardore, & instinctu planè cœlesti, ut ex totâ narrationis serie facilè intelligitur: quæ verò Deo sic inspirante ac singulariter movente fiunt, in jus ac legis necessitatem trahi non possunt.

Non ex Tertulliano L. de Pœnitentiâ cap. 4. ubi suo exemplo cæteros ad pœnitentiam, quam 122. describit, invitat & adhortatur: *Eam, inquit, tu peccator mei similis, imò me minor.....ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem.* Namque non constat Tertullianum, qui Presbyter erat, publicam ex Canone pœnitentiam egisse: ad pœnitentiam igitur alios suo exemplo generatim invitat & adhortatur, quam omnino necessariam esse ostendit lapsis post Baptismum.

Non ex Epistolis S. Cypriani 19. 52. 59. 64. & 68.

Epistolâ 19. interrogatus à Caldonio utrum lapsi qui sacrificaverant, sed pœnitentiam egerant, & Christum subinde constanter confessi fuerant, admittendi forent ad pacem, respondet eos omnes, 123. *cùm maculam primam posteriore virtute deleverint, jacere ultra sub diabolo prostratos non debere*: quibus verbis alludit haud dubiè sanctus Doctor ad publicam pœnitentiam, in quâ pœnitentes prostrati jacebant humili & abjecto habitu; atque in gratiam confessionis eorum, & lapsorum, censet remittendam ipsis esse publicam pœnitentiam, cui subjiciendi fuissent, *si priorem maculam posteriore virtute non*

delevissent. Porro inter illos lapsos erat Felix, qui referente Caldonio in suâ ad S. Cyprianum Epistolâ, *Presbyterium sub Decimo administrabat:* nullâ verò factâ illius Presbyteri à cæteris distinctione pronuntiat sanctus Doctor, eos omnes non debere amplius substratos jacere; ergo censet eos omnes debuisse jacere substratos, nisi priorem maculam posteriore virtute delevissent.

Pag. 30.

Verùm quis fuerit ille Felix, an simplex Laïcus, an Presbyter, incertum planè est. Neque enim conveniunt eruditi de sensu horum verborum, *Presbyterium administrabat.* Alii volunt idem esse ac Vicarii partes agebat; alii, Presbyteris administrabat; alii, quod ferè in idem recidit, totius Presbyterii veluti scriba & notarius erat, seu aliquod ejusmodi temporale ministerium toti Presbyterorum collegio impendebat. Ex sensu autem verborum illorum planè dubio & incerto, nihil videtur firmum ac certum erui posse.

Epistolâ 52. ait quidem Trophymum redeuntem ad Ecclesiam susceptum, & exauditas ejus preces, eo quòd multos secum reduxisset: at impositam ipsi fuisse pœnitentiam publicam minimè affirmat S. Cyprianus; imò verò impositam non fuisse subindicat, cùm ait eum *admissum ut laïcum*, id est communione laïcâ donatum. Idem planè refert Cornelius S. Pontifex in suâ ad Fabium Epistolâ, de altero quodam Episcopo, *qui flebiliter*, inquit, *lamentatus & exomologesim patefaciens, universo populo pro eo rogante in communionem ut laïcus receptus est.* Porro depositio ac communio laïca in Clericis locum tenebat pœnitentiæ publicæ: propter quæ enim crimina Laïci ad pœnitentiam amandabantur, Clerici deponebantur & in sortem laïcorum redigebantur.

Pag. 69.

Pag. 94. Epistolâ 59. conqueritur de Therapio, eo quòd Victori Presbytero, antequam pœnitentiam plenam egisset, & Domino Deo in quem deliquerat satisfecisset, temerè pacem restituisset: at plenam illam pœnitentiam fuisse publicam & solemnem Laïcis communem, non asserit S. Cyprianus.

Pag. 105. Epistolâ 64. non aliud de Fortunatiano dicit, quàm quòd post gravem ejus lapsum, non debuisset Episcopatum retinere, sed potius per lachrymas & orationes satisfacere: verùm quid inde pro pœnitentiâ publicâ Clericis olim ex lege ac prescripto Canonum impositâ? nihil profectò.

Pag. 111 Denique Epistolæ 68. non alius est sensus quàm 52. jam expositus: ait enim tantùm, Basilidem Episcopum deposito Episcopatu, ad pœnitentiam conversum, satis sibi gratulari, si vel laïcâ communione frueretur: quæ sanè verba significant non aliam quàm depositionis & laïcæ communionis pœnam illi Episcopo impositam fuisse.

Quæ ex Optato, Concilio Arelatensi II. cap. 29. & Aurelianensi I. Can. 12. & ex S. Prospero L. 2. de vitâ contemplativâ c. 7. congerit hîc Morinus, videntur extra rem esse: testimonia enim hæc auctorum sunt qui post tertium sæculum vixêre, quo tempore non amplius Clericis majoribus impositam fuisse pœnitentiam publicam fatetur vel ipse Morinus, nisi fortè animo pietatis eam ipsi expostulassent, quod unum ex mox citatis auctoribus inferri potest.

Probatur 2°. argumento positivo.

Ex Optato Milevitano L. 2. contra Donatistas, ubi inter cætera eos graviter reprehendit, quòd rem hactenus in Ecclesiâ inusitatam ac planè insolentem perfecissent, nempe quòd Episcopos &

Presbyteros publicæ pœnitentiæ addixissent. *A vobis*, inquit n. 26. *occisi sunt in honoribus Dei Sacerdotes. Multis notum est & probatum, persecutionis tempore Episcopos aliquos, inertiâ à confessione nominis Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent, imperavit. Et facitis vos hodie post unitatem, quod à nullo factum est post thurificationem.* Audis *à nullo factum est?* Teste igitur Optato, Scriptore quarti sæculi, nullus ad suam usque ætatem Clericos majores ad pœnitentiam publicam adegerat.

Pag. 14. Fl. an. 370.

Et L. 1. n. 24. refert Melchiadis S. Pontificis, & octodecim Episcoporum sententiam, quâ proscriptus est Donatus eo quòd confessus esset, *se rebaptisasse, & Episcopis lapsis manum imposuisse, quod alienum est ab Ecclesiâ.*

Pag 20.

Hanc porro manûs impositionem non tantùm ordinatoriam fuisse, sed etiam in pœnitentiam, ostendit Albaspinæus Observatione 6. in Optatum; tùm quia Donatistas arguit Optatus, quòd Clericos pœnitentiæ publicæ addixissent; tùm quia cùm Donatistæ Cæciliano crimini verterent, quòd Ordinationem accepisset à traditore Librorum sacrorum, & ipse Cæcilianus ad retundendam calumniam, subjicere se voluisset secundæ Ordinationi, Purpurius Donatista, *solitâ malitiâ fretus*, ait Optatus L. 1. exclamavit: *Exeat huc quasi imponatur illi manus in Episcopatu, & quassetur illi caput de pœnitentiâ.*

Pag 16.

Idem habemus ex S. Leone Epistolâ 2. aliàs 92. ubi sic loquitur: *Alienum est à consuetudine Ecclesiasticâ, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconii gradu fuerint consecrati, ii pro crimine*

T. 1. p. 407.

aliquo suo, per manûs impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex Apostolicâ traditione descendit.... Hujusmodi lapsis, ad promerendam misericordiam Dei, privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa. Teste igitur S. Leone, *alienum est à consuetudine Ecclesiasticâ*, & contrarium Apostolicæ traditioni, ut majores Clerici cogantur ad publicam pœnitentiam. Quis autem credat per tria sæcula Ecclesiam id observasse?

S. Hieronymus Epistolâ 93. aliàs 48. Sabino Diacono virginum corruptore consulit, ut pœnitentiam agat in Monasterio, non in conspectu totius Ecclesiæ simul cum Laïcis. *Hortatus sum*, inquit, *ut ageres pœnitentiam, & in cilicio & cinere volutareris, ut solitudinem peteres, ut viveres in Monasterio, ut Dei misericordiam jugibus lachrymis implorares.*

T. 4. part. 2. p. 758.

S. Augustinus L. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 1. testatur etiam Clericis ad Ecclesiam, ex quâ defecerant, redeuntibus, *manus inter Laïcos non imponi.*

To. 9. pag. 80. B. C.

S. Prosper L. 2. de vitâ contemplativâ c. 7. ait quidem, nonnullos Clericos sponte & animo pietatis excommunicationis *sententiam in seipsos ferre*, & ab officio *segregatos vitam tanquam mortuam separatos agere*; sed non ait, eos lege Ecclesiasticâ coactos ad publicam pœnitentiam.

Concilium Carthaginense V. an. 398. Can. 11. sic statuit. *Confirmatum est, ut si quando Presbyteri vel Diaconi in aliquâ graviore culpâ convicti fuerint, quâ eos à ministerio necesse fuerit removeri, non eis manus, tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laïcis, imponatur.*

T. 2. Conc. p. 1217. C.

Idem colligere est ex Concilio Toletano IV. Can. 29. an. 633. Tam constans fuit & ubique recepta hæc Ecclesiæ disciplina, ut dispensatione veluti ac speciali decreto opus fuerit, ad publicam pœnitentiam non denegandam Clericis eam ex pietatis sensu expostulantibus. Eò unicè tendunt Canon 4. Concilii I. Arausicani an. 441. Concilium Arelatense II. an. 457. Canon 12. Concilii primi Aurelianensis an. 511. Canon 10. Concilii Toletani XIII. occasione Gaudentii Valeriensis Episcopi; S. Prosper L. 2. de vitâ contemplativâ c. 7. Burchardus cap. 57.

T. 6. Conc. p. 1714.

Nonnullas congruentes rationes ex gradu & dignitate majorum Clericorum proponit Albaspinæus Observatione 6. in Optatum, quas eo faciliùs hîc omittimus, quòd attendenti statim occurrant.

Dices. Felix III. S. Pontifex qui viginti duobus annis sedit post S. Leonem, Epistolâ 7. convenientem & quidem publicam imponit pœnitentiam Presbyteris & Diaconis qui se rebaptisari permiserunt, *Quos*, inquit, *in pœnitentiâ* (si resipiscunt) *jacere conveniet usque ad diem sui exitûs.*

T. 4. Conc. p. 1076. C.

Resp. nego ant. Pœnitentia quippe illa privata fuit, non publica. Patet 1°. ex oppositione illius cum pœnitentiâ minorum Clericorum & Monachorum, quam per gradus singulos distinctam esse debere, adeoque & publicam ibidem præscribit S. Pontifex. Patet 2°. ex verbis illius, *Quia*, inquit, *Dominus atque Salvator clementissimus est, & neminem vult perire, usque ad exitûs sui diem in pœnitentiâ (si resipiscunt) jacere conveniet; nec orationi non modo Fidelium, sed ne Catechumenorum omnimodis interesse, quibus communio laïca tantùm in morte reddenda est. Quam rem diligentiùs expla-*

Ibid.

tare vel facere probatissimi Sacerdotis cura debebit. En qualem pœnitentiam imponit S. Pontifex Clericis majoribus, quam nempe sub oculis probatissimi Sacerdotis adimpleant, non publicè & in conspectu Ecclesiæ totius.

ARTICULUS V.

De unitate pœnitentiæ publicæ.

DUplex esse potest propositæ quæstionis sensus. I°. an qui post actam semel de gravioribus peccatis pœnitentiam, si in alia mortalia quidem, sed non ita gravia incidissent, admitterentur ad pœnitentiam secretò perficiendam.

II°. an qui post publicam pœnitentiam, in eadem, aut etiam graviora incidissent peccata, iterum publicâ aut saltem secretâ pœnitentiâ purgarentur.

Pag. 337. L. Negat Morinus L. 5. c. 27. 28. & 29. *Antiqui verò Scholastici*, ait c. 29. n. 4. (quibus nonnulli è recentioribus suffragantur) *primævæ Ecclesiæ praxim ex usu temporis sui metientes, docuerunt....antiquitus crimina post actam publicè pœnitentiam iterantibus, non esse quidem per aliam publicam pœnitentiam subventum, sed per privatam. Quia autem crimen iteratum vel propter solam iterationem gravius est, ideo dicebant opera laboriosa in hac privata pœnitentia impositione difficiliora & duriora, quàm in pœnitentiâ publicâ esse injungenda.*

Prima Conclusio.

Qui publicâ pœnitentiâ propter gravissima peccata perfuncti, in alia mortalia quidem, sed minùs gravia incidebant, secretâ pœnitentiâ expiabantur.

Probatur. Quia ex dictis, sola peccata canonica ex præscripto Canonum obnoxia fuêre pœnitentiæ publicæ; ergo alia mortalia secretâ pœnitentiâ expiabantur. Eadem porro videtur esse conditio peccatorum illorum, sive antecederent, sive sequerentur publicam de gravioribus peccatis jam adimpletam pœnitentiam; ergo iis qui post actam de gravioribus seu canonicis peccatis pœnitentiam, in alia non ita gravia labebantur, secreta imponebatur pœnitentia.

Secunda Conclusio.

Publica pœnitentia semel tantùm olim concedebatur: qui verò post illam semel adimpletam in eadem, aut etiam graviora peccata incidebant, non omnino desperati, & ab omni spe veniæ dejecti jacebant, sed toto vitæ suæ tempore à sacrâ mensâ exclusi, secretâ pœnitentiâ castigabantur, & in fine tantùm veniam & absolutionem obtinebant.

Prima pars Conclusionis multis Veterum testimoniis demonstratur à Morino.

Ex Tertulliano L. de Pœnit. cap. 5. *Hoc dico*, inquit, *pœnitentiam quæ per Dei gratiam ostensa & indicta nobis, in gratiam nos Domino revocat, semel cognitam atque susceptam, nunquam post hac* Pag. 124.

iteratione delicti resignare oportere. Idem ri
Pag. 116. cap. 7. verba superiùs laudavimus ad Quæstio
7. Art. 3. in responsione ad Objectiones Co
sionis primæ, ubi quo sensu unam dixerit & s
subeundam pœnitentiam Tertullianus, exposui

T. 1 p. 436. D. Ex S. Ambrosio L. 2. de Pœnit. c. 10. *Me* inquit, *reprehenduntur qui sæpius agendam pœn tiam putant, quia luxuriantur in Christo. N verè agerent pœnitentiam, iterandam postea no tarent; quia sicut unum Baptisma, ita una P tentia, quæ tamen publicè agitur: nam quoti nos debet poenitere peccati &c.*

T. 1. p. 109. D. Ex Origene Hom. 15. in caput 25. Levitic *gravioribus criminibus*, inquit, *semel tantùm rarò poenitentiæ locus conceditur.* Suspicantur ni particulam hanc, *rarò*, irrepsisse alienâ man textum Origenis, quia in Manuscriptis octin torum & sexcentorum annorum non extat, Magistro L. 4. dist. 14. textus idem sine illâ p culâ legitur.

T. 2. p. 526. C. Ex S. Augustino Epistolâ 153. aliàs 54. ad cedonium. *In tantùm hominum aliquando iniqu progreditur*, ait, *ut etiam post actam poenitenti post altaris reconciliationem, vel similia vel grav committant.....Et quamvis eis in Ecclesiâ locu millimæ poenitentiæ non concedatur, Deus ta super eos suæ patientiæ non obliviscitur.* Et i
Ibid. F. *Quamvis ergo cautè salubriterque provisum sit locus illius humillimæ poenitentiæ semel in Ecc concedatur, ne medicina vilis minùs utilis esset ä tis, quæ tantò magis salubris est, quantò minùs temptibilis fuerit; quis tamen audeat dicere Quare huic homini, qui post primam poeniten rursus se laqueis iniquitatis obstrinxit, adhuc is parcis?*

Secunda pars probatur.

1°. ex S. Augustino mox citatâ Epistolâ, ubi ex professo refellit eos qui ex denegatâ ulteriori pœnitentiâ publicâ iterum reis graviorum criminum, inferebant aut ipsis desperandum esse, aut laxandam ad omne facinus licentiam. *Aut date nobis*, inquiunt apud S. Doctorem, *iterum poenitendi locum, aut nos desperatos permittite, ut faciamus quidquid libuerit.* Docet ibi sanctus Doctor, Deum super ejusmodi homines patientiæ suæ non oblivisci; docet bona pœnitentiæ opera ipsis profutura. *Dicite*, interrogabant iidem homines, *utrum nobis aliquid prosit ad vitam futuram, si voluptatum blandimenta contempserimus....si ad castigandum corpus multa etiam licita negaverimus &c.* *Quis nostrûm ita desipuit*, respondet S. Augustinus, *ut his hominibus dicat, Nihil ista vobis proderunt in posterum.... Avertat Deus immanem sacrilegamque dementiam.* Attendebat igitur Ecclesia ad pœnitentiam privatam illorum, quibus ad publicam amplius aditus non patebat; neque ab omni spe consequendæ veniæ exclusi jacebant, quamquam in fine dumtaxat vitæ eam consequerentur.

Ibid. D. Ibid. Ibid. E.

Probatur 2°. ex Siricio S. Pontifice Epistolâ 1. ad Himerium Tarraconensem Episcopum cap. 5. à quo consultus fuerat quâ ratione agendum foret cum iis qui post actam pœnitentiam, tanquam canes ac sues ad vomitus pristinos & ad volutabra redeunt: sic respondet S. Pontifex. *De quibus, quia jam suffragium non habent poenitendi*, (nempe publicè) *id duximus decernendum, ut solâ intra Ecclesiam Fidelibus oratione jungantur, sacra mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, intersint: à Dominica autem mensa convivio segregentur, ut*

Ob. an. 394. T. 2. Conc. p. 1019. B.

hac saltem districtione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen (quoniam carnali fragilitate ceciderunt) viatico munere cùm ad Dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus subveniri. Quam formam & circa mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, servandam esse censemus. Tria sunt in isto Siricii decreto observanda: 1°. ejusmodi relapsis non amplius apertum esse pœnitendi suffragium, (nempe publicè) de solâ quippe istâ solemni pœnitentiâ erat quæstio. 2°. illos pro desperatis habendos non esse, sed debere eos in se sua errata castigare: en privata pœnitentia. 3°. eos in fine vitæ reconciliandos esse, quæ tria nostra continet Conclusio.

Dices 1°. cum Petavio in notis ad hæresim 59. S. Epiphanii: Si hujusmodi relapsis patuisset in Ecclesiâ locus secretæ pœnitentiæ, longè melior fuisset eorum conditio, quàm aliorum, qui semel tantùm lapsi fuerant; secreta enim illa pœnitentia levior ac mitior erat publicâ: atqui, inquit Petavius, nemo tam vecors erit, qui humaniùs cum illis actum putet qui in eadem sæpius incurrissent, quàm cum iis qui semel ea commisissent.

Resp. nego sequalem antecedentis. Melior quidem fuisset eorum relapsorum conditio, si post pœnitentiam certo temporis spatio definitam veniam & absolutionem assecuti fuissent; at toto vitæ tempore pœnitentiam agere illi tenebantur, à participatione sacræ mensæ remoti, quod viro verè Christiano durissimum ac gravissimum certè videri debet, nec nisi in fine vitæ suæ veniam & absolutionem illi obtinebant. Loquitur verò Petavius in hypothesi

thesi quam refellit, alicujus Scriptoris, qui putabat ejusmodi relapsis & pœnitentiam & absolutionem concessam privatim fuisse, eo ferè modo quo jam fit. Hanc hypothesim spectasse Petavium, suadent ejus verba. *Etenim*, inquit, *si graviorum delictorum conscii citra publicam illam, quam antea suscepissent, pœnitentiam, emergere, & ad communionem pacemque reverti alterius ac privatæ beneficio potuerint, nonne melior illorum, quàm cæterorum conditio fuit?*

Pag. 238.

Dices 2°. Si privatæ pœnitentiæ locus fuisset post publicam semel peractam, ad quid objectio illa quam mox citatâ Epistolâ apud S. Augustinum nonnulli proponunt?

Resp. ita objecisse viros illos rudes, sive quòd existimarent fieri non posse ut sine publicâ pœnitentiâ venia peccatorum à Deo obtineatur; vel quòd inutilem putarent privatam illam pœnitentiam, cujus tam tardus erat fructus, quem nimirum nonnisi in fine vitæ assequi poterant.

Dices 3°. Concilium Neocæsareense Can. 2. sic statuit: *Mulier si duobus fratribus nupserit, abjiciatur usque ad mortem. Verumtamen in exitu, propter misericordiam, si promiserit quòd facta incolumis hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructum pœnitentiæ consequatur.* Igitur ante vitæ exitum pœnitentia illa non imponebatur.

T. 1. Conc. p. 1484. D.

Resp. pœnitentiæ nomine integrum designari Sacramentum Pœnitentiæ, præsertim verò prout veniam & absolutionem peccatorum continet, quæ nonnisi in fine vitæ aliquibus in casibus ad rigorem disciplinæ concedebatur.

QUÆSTIO NONA.

De formâ Sacramenti Pœnitentiæ, seu de absolutione.

FOrma Sacramenti Pœnitentiæ posita est in verbis quibus Sacerdos juridicè pœnitentem absolvit à peccatis.

Tria circa formam Pœnitentiæ seu absolutionem discutienda nobis sunt capita.

Primum, utrum forma sacramentalis absolutionis deprecatoria vel absoluta esse debeat; & qualis olim fuerit usurpata ab Ecclesiâ, sive Græcâ, sive Latinâ.

Secundum, utrum sacramentalis absolutio quorumdam criminum reis denegata olim fuerit, aut sit deneganda, vel saltem ad aliquod tempus protrahenda.

Tertium nonnullas alias continet Scholasticorum dissolvendas quæstiones circa sacramentalem absolutionem.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum forma sacramentalis absolutionis deprecatoria vel absoluta esse debeat; & qualis olim usurpata fuerit ab Ecclesiâ, tùm Græcâ, tùm Latinâ.

TRiplex potissimùm modus est quo enuntiari potest & exprimi forma absolutionis: nempe vel modo deprecativo, *Quæsumus, Domine, absolve*: vel modo imperativo, *Absolvatur*, qui modus, ubi

de ministro Sacramentorum agitur, ad deprecativum reducitur; neque enim homo Deo imperat: vel denique modo indicativo, *Absolvo te*.

Duplex verò hîc occurrit quæstio, una juris, altera facti.

Quæstio juris seu dogmatis est, an ex institutione Christi ac naturâ Sacramenti Pœnitentiæ, necesse sit formam absolutionis esse deprecatoriam, vel absolutam.

Quæstio facti est, qualem Ecclesia, tùm Græca tùm Latina, formam olim usurpaverit aut etiamnum usurpet, an deprecatoriam, an absolutam. Circa utramque quæstionem non consentiunt Theologi.

Circa primam, fuêre tempore S. Thomæ, hoc est decimo tertio sæculo, qui putabant formam absolutionis verbis indicativis prolatam, nullam planè esse, sed deprecatoriam illam esse oportere. Adversùs illos scripsit S. Thomas Opusculum vigesimum secundum, ubi contendit formam illam debere esse indicativam & absolutam, quia scilicet alio modo exprimi non potest actus judicialis, qualis est absolutio; atque contrariam opinionem temerariam esse, præsumptuosam, ferè erroneam pronuntiat. Alii mediam veluti viam tenent, sentiuntque, ex institutione quidem Christi formam absolutionis actum esse judicialem, sed eam perinde exprimi posse contendunt verbis sive deprecatoriis, sive absolutis; atque Christum modum hunc non determinasse, sed Ecclesiæ suæ determinandum reliquisse, cujus proinde determinatio legis vim habet; quam violare sine periculo nullius & irriti Sacramenti, nemo potest. Ita sentiebat sæculo decimo tertio Franciscus Mayronis in 4. dist. 14. qu. 1. Ita Morinus Lib. 8. de Pœnit. cap. 8. ad quem

videtur accedere Estius in 4. dist. 15. paragr. 3.

Circa secundam, quæ facti est, quæstionem, non minor dissensio.

I°. Sunt qui solam formam deprecativam ad annos aliquot supra millesimum viguisse asserunt. Ita referunt nonnulli apud S. Th. Opusculo 22. Ita Morinus L. 8. c. 8. & sequentibus. Ubi addit, ineunte sæculo duodecimo, formæ antiquæ deprecatoriæ additam absolutam: tandem adulto sæculo tertiodecimo indicativam ita prævaluisse, ut sola in usu fuerit. Cujus mutationis causam hanc fuisse suspicatur, quòd cùm multi Theologi tunc temporis docerent hominem per contritionem perfectam priùs justificari, quàm absolvatur à Sacerdote, convenientiùs visum fuit, si Sacerdos modo indicativo diceret, *Absolvo te*, id est, juxta illos, *Declaro te absolutum*, quàm modo deprecativo, *Deus te absolvat*; quippe pro re jam concessâ Deus non rogatur, sed pro futurâ.

II°. Alii è contra cum S. Thoma & cæteris Scholasticis, hac occupati sententiâ, actum judicialem, qualis est absolutio, non posse verbis deprecativis validè pronuntiari, existimarunt formulam absolutionis semper fuisse indicativam: quamquam, ut ait Morinus, nullo id testimonio duodecimo sæculo antiquiore probare possent; imò & fateri cogerentur, sicut fatetur Goarius, in antiquis Ritualibus ac Libris Sacramentorum, non aliam, quàm deprecatoriam deprehendi.

III°. itaque sentiunt alii, formam deprecatoriam obtinuisse in Ecclesiâ Latinâ usque ad duodecimum sæculum, quo ineunte indicativa adjungi cœpit deprecativæ.

De usu quoque Ecclesiæ Græcæ antiquo & præ-

tenti controvertitur. Morinus Lib. 8. cap. 12. existimat usum formæ deprecatoriæ semper fuisse, & etiamnum extare apud Græcos; ex alterâ tamen parte Arcudius Lib. 4. de Pœnit. cap. 3. & cum ipso Goarius in notis ad Euchologium Græcorum pag. 673. quamquam fateatur in antiquis & recentioribus Græcorum Ritualibus non aliam formam exprimi quàm deprecativam, semper nihilominus indicativam obtinuisse his verbis expressam, *Habeo te absolutum*, & etiamnum in usu esse, nonnullis recentiorum testimoniis ostendunt. His præmissis, sit

Prima Conclusio.

Forma sacramentalis absolutionis ex institutione Christi ac naturâ Sacramenti, debet esse actus Judicii: quibus autem verbis exprimi debeat, an deprecatoriis, an absolutis, suâ institutione Christus non determinavit, sed Ecclesiæ suæ reliquit determinandum: unde perinde est ad substantiam Sacramenti, si vel deprecatoria, vel indicativa sit forma absolutionis, prout Ecclesiæ placuerit eam figere ac determinare, cujus determinationi omnino standum est ac obsequendum.

Prima pars Conclusionis probatur ex modo loquendi Christi, cùm Apostolis contulit ligandi & solvendi peccatores auctoritatem, Matth. 16. v. 19. *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in coelis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in coelis.* Joan. 20. v. 23. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* in quibus verbis tota Ecclesiæ Traditio intellexit contineri veram & juridicam au-

ctoritatem dimittendi peccata. Unde meritò Conc. Trid. Sess. 14. cap. 6. ait: *Quamvis absolutio Sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actûs judicialis, quo ab ipso, velut à Judice, sententia pronuntiatur.* Et Can. 9. *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem....anathema sit.* Plura de hoc ipso argumento jam diximus ad Quæstionem secundam hujus Tractatûs, Art. 2.

T. 14 Conc. p. 819. E

Ib. p. 825. A.

Secunda pars ostenditur.

I°. ex vario Ecclesiæ usu ac praxi; patebit enim ex dicendis hîc Conclusione tertiâ, Ecclesiam modò deprecativâ, modò absolutâ absolutionis formulâ usam fuisse: atqui si intellexisset alterutram à Christo Domino præscriptam ac determinatam fuisse, haud dubiè summâ curâ & religione illam constanter retinuisset, quemadmodum retinuit formam Baptismi & Eucharistiæ, quam Christus expressè determinavit. Suâ igitur praxi satis declaravit Ecclesia, sibi à Christo datam libertatem determinandi verba quibus absolutionis formula enuntianda est.

II°. Natura actûs judicialis ex se ac necessariò non exigit, præsertim in ministro Pœnitentiæ, ut modo absoluto & indicativo exprimatur, ita ut deprecatorius planè sit insufficiens & invalidus. Namque 1°. Sacerdos non propriâ neque supremâ, sed precariâ & ministeriali auctoritate judicium exercet in tribunali Pœnitentiæ; adeoque tacitam saltem orationem fundit, quâ divinam invocat virtutem, ac precatur, ut ratum habeat quod ipse facit. 2°. quia in pronuntiandâ excommunicatione actus ju-

dicii pariter exercetur: at consentiunt omnes, posse illam aliis, quam indicativis verbis pronuntiari. 3.°. ex eo præcisè quòd Christus Apostolis eorumque successoribus dederit potestatem absolvendi à peccatis, necesse non sequitur potestatem hanc exerceri debere per verba absoluta & indicativa: siquidem Matth. 10. Marci 13. & Lucæ 10. dedit Christus iisdem Apostolis potestatem ejiciendi spiritus immundos, infirmitates curandi &c. quæ omnia ferè semper deprecatoriè illi operabantur. 4°. Arcudius ipse L. 4. de Pœnit. cap. 3. quamquam velit absolutionis formam sic à Christo institutam esse, ut deprecatoria nulla esse videatur, antea tamen agnoverat absolutè valere posse talem formam. *Quia*, inquit, *possemus sic ratiocinari: Qui deprecatur alteri culpam à supremo Judice, sanè indicat se quidem quod ad se spectat, eam remittere, cupere verò, ut etiam summus Judex idem velit facere, & idcirco deprecatur. Igitur potest fieri absolutio deprecativè.....Qui enim dicit, Remitte ei, condona ei, non secus est, ac si diceret, Ego quidem remitto & ignosco delictis ejus, sed majestatem tuam etiam deprecor, ut per me velis Domine, remittere.* Idem planè asserit Goarius in notis ad Euchologium. *Forma*, inquit, *hujus Sacramenti, etsi deprecativa, non excludit, imò continet actionem ministri, sicque ad indicativam potest reduci: quemadmodum & indicativa Dei misericordiam pœnitenti necessariam expostulat implicitè. Qui ergo dicit, Dimitte, condona, subintelligit, per me....* Et infra: *In prædictis orationibus judiciaria quoque potestas exerceri à Sacerdote super pœnitente orante, satis significatur.* Ita Goarius.

Pag. 559.
Pag. 557. col. 1. A.
Pag. 6 6. col. 1.

Et verò nunc Sacerdos actum judicii exercet per

absolutionem, quamquam modo deprecativo enunciatam, cùm eam non pronuntiat, nisi judicando absolvendum esse pœnitentem, suamque apud Deum ratam & acceptam fore orationem.

Secunda Conclusio.

Forma sacramentalis absolutionis indicativa quâ jam dudum utitur Occidentalis Ecclesia, his verbis exprimitur, *Ego te absolvo à peccatis tuis, in nomine Patris &c.* Hæc conveniens est, optima, sola apud nos essentialis & necessaria.

I°. eâ formâ à quingentis ad minùs annis uti Latinam Ecclesiam probat evidenter S. Thomas Opusculo 23. aliàs 22. cap. 1. *Communis est consuetudo,* inquit, *tali formâ utentium, cui aliquem contrariari non parvæ præsumptionis est.* Et cap. 2. *Magistros Parisienses communi sententiâ declarasse, absque his verbis,* Ego te absolvo, *absolutionem non esse per solam deprecativam orationem.* Igitur ætate S. Thomæ viguit ista forma absolutionis indicativa; neque de illâ tanquam usu recenti inductâ loquitur; imò potiùs existimare videtur, nullam aliam unquam obtinuisse; in quo quidem facto facile fuit S. Doctorem falli, cùm omnia non perlustrasset antiquorum monumenta, quorum copiam non habebat: at inde saltem manifestum istud est, ætate ipsius formam hanc vulgatam ac communem fuisse. Nec verò dissimulat Morinus L. 8. c. 8. n. 1. se in uno aut altero antiquo Rituali formam hanc deprecativæ admixtam legisse. Addit recentior Scriptor eruditus, P. Martene Ordinis Benedictini, L. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 6. art. 5. in quatuor antiquitate planè venerandis Ritualibus manu scrip-

To. 20. pag. 449 col. 2. A.

Ib. p. 450. col. 2. D.

Morin. pag. 519.

Marten. T. 2 p. 33.

tis formam hanc indicativam deprehendi, nempe in Pontificali Egberti Eboracensis Episcopi, litteris saxonicis pereleganter scripto; in Anglicano, cujus caracter nongentos circiter annos refert; in Gellonensi vetustissimo, & Remensi S. Remigii litteris longobardicis exarato: ex quibus non inferimus quidem, quod visum est S. Thomæ, Arcudio, Goario & aliis nonnullis, solam formam indicativam ex Traditione Christi promanasse, ac solam tanquam essentialem observatam fuisse; solis enim conjecturis id augurantur, nullo nixi testimonio quod duodecimum sæculum antecedat, ait Morinus loco mox citato: sed inde saltem efficimus, jam ante S. Thomam cognitam & usurpatam fuisse formam indicativam, quæ tandem ita prævaluit, ut eam solam tanquam essentialem ac necessariam retinuerit Occidentalis Ecclesia.

Narrat enim Franciscus Mayronis, qui obiit an. 1325. in 4. dist. 14. q. 1. in Provinciâ Provinciæ nonnullos adhuc ætate suâ deprecativâ formulâ absolutionis usos fuisse, ac improbatos; & quamquam contendat auctor ille, absolutè valere posse formam illam, *quia tamen*, inquit, *sacramentalia sunt stricti juris, ideo non debent immutari.* Usus ergo contrarius jam invaluerat versùs medium sæculum decimum tertium.

Unde Concilium Trid. Sess. 14. cap. 3. ait, *Docet sancta Synodus, Sacramenti Poenitentiæ formam in quâ præcipuè vis sita est, in illis ministri verbis positam esse*, Ego te absolvo &c. *quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more, preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariæ.* Idem antea dixerat

T. 14. Conc. p. 816. E.

Concilium Florentinum in Decreto. Ad hanc Concilii auctoritatem non satis attendisse videtur Estius, cùm in 4. dist. 14. paragr. 3. quærens quid sentiendum sit de istâ formâ, *Deus te absolvat &c.* aït quidem multis insufficientem illam videri, cùm sit tantùm deprecatoria, *quorum sententia securior est & reverà probabilior, tametsi*, addit ibid. *non nitatur irrefragabili ratione vel auctoritate.* Quæ enim, amabo, major desiderari potest auctoritas, quàm Concilii Tridentini declarantis formam Sacramenti Pœnitentiæ positam esse in his verbis, *Ego te absolvo &c.* & preces ad ejus essentiam non pertinere?

Pag. 186. col. 1. C.

II°. formam indicativam convenientem esse & optimam nemo jure negaverit, cùm actus judicialis aptiùs exprimatur per formam absolutam, quàm per deprecatoriam. Sola igitur forma indicativa his verbis expressa, *Ego te absolvo &c.* apud nos essentialis est ac necessaria, à quâ recedere nulli fas est, si Sacramentum ratum & validum perficere voluerit.

Quæ hîc opponi possunt adversùs modum illum absolutum & indicativum absolvendi à peccatis, jam proposuimus & solvimus initio hujus Tractatûs, cùm ostendimus veram esse in Sacerdotibus auctoritatem, non tantùm declarandi remissa esse peccata, sed ea verè remittendi.

Dices: Forma quæ ex Christi institutione invalida non est, non potest ab Ecclesiâ invalida reddi & nulla; nihil enim potest Ecclesia in substantiam Sacramentorum: atqui forma deprecatoria ex Christi institutione non est invalida, ex dictis; ergo &c.

Resp. dist. maj. Si Christus hanc Ecclesiæ suæ libertatem non reliquit, ut eligat quem judicaverit

aptiorem modum exprimendi formam Sacramenti Pœnitentiæ, concedo. Si libertatem hanc Ecclesiæ reliquit, quæ certas quasdam apponere potest conditiones quibus inhabiles reddantur vel ministri, vel Fideles, ad dispensanda, vel recipienda Sacramenta, nego. Vide quæ ad simile argumentum supra respondimus, ubi de confessione per Litteras, & absolutione absentibus datâ disseruimus Conclusione primâ & tertiâ. Appositè ad Objectionem hîc propositam Morinus L. 8. c. 8. n. 2. ait, *non tantùm Concilia aut Pontificum decreta leges absolvendis peccatoribus præscribere posse, quarum prævaricatio irritam facit absolutionem; sed etiam id posse consuetudinem, Pontifice non improbante, secundùm responsa prudentum legitimè inductam.*

Quæres 1°. quænam verba absolutè sint essentialia in formâ sacramentalis absolutionis; an ista sola, *Ego te absolvo*; an etiam quæ sequuntur, *à peccatis tuis, in nomine Patris &c.*

Resp. 1°. Florentinum & Trid. Concilium, postquam declaravit formam Sacramenti Pœnitentiæ positam esse in istis verbis, *Ego te absolvo*, addere, *&c.* quâ loquendi ratione non obscurè significat, etiam alia quæ de more Ecclesiæ adjunguntur, ad illam pertinere; quamquam non definiat an sint essentialia vel non, de quibus disputant inter se Theologi.

Resp. 2°. consentire maximam Theologorum partem, duo hæc dumtaxat verba esse essentialia, *te absolvo.* Namque 1°. pronomen, *Ego*, sufficienter includitur in verbo, *absolvo.* 2°. ista verba, *à peccatis tuis*, satis quoque determinata intelliguntur & per confessionem pœnitentis, & per actionem ministri absolventis. 3°. expressio seu invocatio SS. Trinitatis non videtur essentialis, cùm nec ex

verbis Christi, nec ex Traditione inferri possit ista necessitas. Non ita certè est in Baptismo: expressè quippe dixit Christus, *Ite baptisantes in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.*

Quæres 2°. an valeret ista forma, *Ego tibi peccata tua dimitto.*

Respondet Estius valere: quia sicut dictum est, *Quodcunque solveritis*; ita dictum, *Quorum remiseritis peccata.* Nihilominus S. Thomas docet, usitatam formam esse aptiorem, quia magis accommodata est verbis quibus Christus potestatem clavium Apostolis suis concessit Matth. 16. v. 18.

Quæres 3°. quid sentiendum sit de istis formulis absolvendi, *Remittuntur tibi peccata tua*; vel, *absolveris seu absolvaris à me*, vel, *absolvatur talis.*

Respondet idem Estius in 4. dist. 14. paragr. 3. vulgò Theologis ratas videri has absolvendi formulas, quia necesse non est ut in isto Sacramento persona ministri verbo primæ personæ exprimatur, sed sufficit, si actus ipsius judicialis enuntietur. Addit ibidem, ab omnibus hujus Sacramenti ministris diligenter observandum, ut in ejus administratione à laudabili consuetudine suæ Ecclesiæ non recedant, atque imprimis abstineant ab additionibus superfluis, ineptis, vitiosis, aut erroris occasionem præbentibus.

Tertia Conclusio.

Forma deprecativa sacramentalis absolutionis fuit in usu apud Latinos usque ad sæculum duodecimum, quo ineunte forma indicativa deprecatoriæ accessit; donec tandem adulto sæculo decimotertio sola indicativa in Occidente prævaluit.

Cùm præsens Conclusio tota sit de facto histori-

to, non ratiociniis nec conjecturis, sed apertis testimoniis demonstrari debet, ac reipsâ demonstratur à Morino L. 8. cap. 8. 9. 10. & 11. *Quotquot*, inquit ille c. 8. n. 1. *hactenus legi, aut relata audivi antiquitatis Ecclesiasticæ monumenta, ad annum usque ducentesimum supra millesimum, testantur formulam ordinariam absolutionis sive reconciliationis poenitentium fuisse deprecatoriam.... Nonnulli Scholastici*, pergit ibidem, *antiqui & recentiores, hanc formulam rationibus scholasticis improbarunt, sed nullus mihi lectus est, qui improbationem auctoritate sæculo adnotato antiquiore fulciret. Recentiores ipsi, qui antiquæ Patrum & Conciliorum lectioni prioribus diligentiùs incumbunt, licet aliquando generaliter & verbo tenus praxis hodiernæ rationem præcipuam ab antiquâ consuetudine repetant, id tamen dixisse contenti, nullo testimonio demonstrant.* Ita Morinus.

Pag. 529. B.

Ibid. C.

Probat autem primam Conclusionis partem.

1°. testimoniis SS. Patrum qui affirmant poenitentes per orationes Sacerdotum absolvi. Ita sanctus Ambrosius L. 3. de Spiritu sancto c. 18. *Homines*, inquit, *in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent. Neque enim in suo, sed in Patris, & Filii, & Spiritûs sancti nomine peccata dimittuntur. Isti rogant, divinitas donat.*

To. 2. pag. 693. F.

Sanctus Hieronymus in Psal. 28. ad ista verba, *Vox Domini intercidentis flammam. Quotidie*, inquit, *in uno quoque nostrûm, flammam libidinis per confessionem, & gratiam Spiritûs sancti intercidit; id est, per orationem Sacerdotis facit cessare.*

T. 2. Append. p. 190.

S. Augustinus L. 3. de Baptismo c. 6. *Manûs impositio*, inquit, (quæ supra poenitentes fieri sole-

T. 9. p. 117. B.

bat) *non sicut Baptismus repeti non potest. Quid enim est aliud, nisi oratio super hominem?*

T. 1. p. 605. S. Leo Epistolâ 82. aliàs 91. *Indulgentia Dei*, inquit, *nisi supplicationibus Sacerdotum nequit obtineri*. Et postea. *Multùm utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem Sacerdotali supplicatione solvatur*. Plura vide apud Morinum.

Probat 2°. idem Morinus cap. 9. Lib. 8. testimoniis eorum qui duodecimo labente, vel decimo tertio ineunte sæculo vixêre, quique suâ ætate formulam absolutionis deprecatoriam fuisse referunt. Ita Scriptor quem refellit S. Thomas Opusculo 23. aliàs 22. *Vix anni triginta elapsi sunt*, inquit c. 5. citati Opusculi, *cùm omnes solâ formâ deprecatoriâ uterentur*. Cui S. Thomas ibidem nihil aliud respondet præter istud, *eum nimirum de omnibus testimonium perhibere non posse, qui omnes non vidit; sed certum esse, quoniam sunt mille ducenti anni & amplius, quòd dictum est Petro, Quodcunque solveritis &c.* Similiter eidem Scriptori objicienti auctoritatem Guillelmi Altissiodorensis, Guillelmi Parisiensis Episcopi, & Hugonis Cardinalis, reponit sanctus Doctor cap. 2. sibi de eorum sententiâ non constare, *Sed & si*, pergit, *ita senserunt; numquid eorum opinio prajudicare poterit verbis Domini dicentis*, Quodcunque solveris &c? *Numquid etiamsi nunc viverent, prajudicare possent communi sententia Magistrorum Parisiis regentium, qui contrarium sentiunt, decernentes absque his verbis*, Ego te absolvo, *absolutionem non esse per solam deprecativam orationem?*

T. 20 pag. 455 col. 1. B

Ibid. C.

Vid. p. 450. D.

Ex his patet S. Thomam absolutè factum non negasse, ex quo arguebat Scriptor quem refellit, quamquam rem aliter se habuisse non obscurè in-

inuet: quantùm verò roboris habeat ratio quam epetit ex verbis Christi, *Quodcunque solveris &c.* patet ex dictis hîc Conclusione primâ.

Idem probat Morinus ex Petro Cantore Parisiensi, qui floruit circa an. 1200. in Academiâ Parisiensi. In Summâ quippe de Sacramentis, & animæ consiliis, quæ asservatur manuscripta in Bibliothecâ Victorinâ fol. 248. non aliam quàm deprecativam absolutionis formam exhibet.

Idem ex Guillelmo Parisiensi, qui vivebat circa an. 1230. cap. 19. de Sacramento Pœnitentiæ, ubi referens varium modum quo absolvunt Judices sæculares, & Ecclesiastici in foro pœnitentiæ, sic loquitur. *Non more Judicum forinsecorum pronuntiat Confessor, Absolvimus te, non condemnamus; sed magis orationem facit super eum, ut Deus absolutionem & remissionem atque gratiam sanctificationis tribuat.*

Edit. Paris. 1674. T. 1. p. 499. col. 2. C.

Idem denique ostendit ex Francisco Mayronis, qui obiit an. 1325. in 4. dist. 14. q. 1. quam auctoritatem antea Conclusione secundâ laudavimus.

Dices: Formula sacramentalis absolutionis nunquam rata esse potuit iis expressa verbis quæ non pertinent ad ejus essentiam: atqui, definiente Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 3. preces quæ formæ indicativæ adjunguntur non pertinent ad essentiam absolutionis; ergo &c.

Resp. dist. maj. quæ non pertinent nec unquam pertinuerunt ad essentiam absolutionis, concedo: & pertinuerunt, quamdiu scilicet Ecclesia, pro libertate sibi à Christo datâ, verbis deprecatoriis prolatam absolutionem probavit & ratam habuit, nego. Dist. pariter min. Preces non pertinent ad essentiam absolutionis, ex quo declaravit Ecclesia eas

non amplius pertinere, concedo: nusquam pertinuerunt, nego. Solutio patet ex Conclusione primâ, & illustrari ac confirmari facilè potest exemplo Matrimonii, quod ante prohibitionem Ecclesiæ latam in Concilio Tridentino ratum erat clam contractum, absque præsentiâ Parochi & testium: at post illam prohibitionem nullum amplius est. Quid ita? quia nempe, ut diximus, hoc juris habet Ecclesia, ut in administratione Sacramentorum, eorum præsertim quorum materia in re morali consistit, possit certas leges ac conditiones apponere, quarum omissio reddat inhabiles vel ministros ad conferenda, vel Fideles ad percipienda Sacramenta.

Secunda Conclusionis pars, nempe formæ deprecatoriæ accessisse indicativam, hoc est, utramque simul conjunctam fuisse sæculo duodecimo, probat idem Morinus ex Alexandro Alensi 4. parte Summæ membro 2. art. 2. ubi utriusque formæ mentionem facit; ex S. Bonaventurâ in 4. dist. 18. parte 1. art. 2. q. 1. ex Auctore quem refellit S. Th. Opusculo 23. jam citato: capite enim 3. refert

T. 10 par. 3. vol. 1. B. *quòd niteretur ille quamdam fingere absolutionem quæ est oratio absolutionem Dei impetrans, cui addebat indicativa ista verba.* Ego te absolvo. Hujus quidem additionis causam ac rationem hanc fuisse

Pag. 538. D conjicit Morinus L. 8. c. 9. n. 27. *quòd multis durum visum fuerit, ab extremo in extremum de repente ferri; ideo mediam hanc sententiam amplexi sunt, cujusdam scilicet formæ quæ deprecatoria simul erat & indicativa.*

Tertia denique pars certa est ex S. Thoma, qui obiit an. 1274. Opusculo 23. al. 22. ubi testatur formam indicativam in usu esse apud omnes: atque ab eo tempore constanter & quidem sola deprehenditur

in

in omnibus ferè Libris Ritualibus ac Theologis qui de hoc argumento scripserunt.

Quarta Conclusio.

Valuit & etiamnum valet apud Græcos forma sacramentalis absolutionis verbis deprecativis expressa.

Probat Morinus L. 8. c. 12. pluribus momentis. Hæc pauca nobis hîc sufficient.

I°. Quotquot extant Græcorum Libri Rituales veteres & recentiores, non aliam continent quàm deprecatoriam formam absolutionis sacramentalis, quæ incipit ab his verbis apud Goarium, *Domine Jesu Christe fili Dei vivi, relaxa, remitte, condona peccata &c.* Solis oculis opus est ut hujusce argumenti deprehendatur veritas. Lege Euchologium Græcorum; lege Libros Pœnitentiales quos ad calcem Operis de Pœnitentiâ describit Morinus; nec aliam quàm deprecatoriam formulam absolutionis deprehendes. Goarius quidem duas refert formas indicativas; sed eas à Latinis ad Græcos postremis temporibus missas esse non dissimulat.

Pag. 673.

Pag. 678.

II°. Quotquot extant alicujus nominis Scriptores Græci, Joannes Jejunator dictus, S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, de formâ indicativâ ne verbum quidem, de deprecatoriâ sæpius sermonem faciunt.

III°. Hanc esse hodiernam Græcorum praxim apertè significat Clemens VIII. in instructione super Ritibus Græcorum, quam edidit an. 1595. *In casu necessitatis*, inquit, *Presbyteri Græci Catholici possunt Latinos absolvere. Utantur formâ absolutionis in generali Concilio Florentino præscriptâ; &*

Bullar. Rom. to. 3. p 35. col. 1

postea, si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro formâ hujusmodi absolutionis dicere tantùm consueverunt. Igitur, teste Clemente VIII. Græci formam tantùm deprecativam usurpare consueverunt. Jubet quidem S. Pontifex, ut cùm Græci in casu necessitatis Latinos absolvunt, utantur formâ Latinorum, hoc est, indicativâ; at non idem injungit cùm Græci Græcos absolvunt, quo satis innuit se pro nullâ non habere ejusmodi formam deprecatoriam quâ Græci in Græcis absolvendis utuntur.

IV° denique, vel ipse Arcudius L. 4. de Pœnit. cap. 3. ingenuè fatetur non aliam in omnibus Græcorum Euchologiis formam absolutionis deprehendi, quàm deprecatoriam; & postquam omnem movit lapidem, ut Græcam cum Latinâ Ecclesiâ hac in parte conciliet, fingit quamdam indicativam formam his verbis expressam, *Habeo te absolutum*, apud Græcos usu antiquo obtinere. Verùm ibidem fatetur, formam illam non extare in Euchologio, quamvis frequens sit & in ore multorum Confessariorum; quod ut probet, nonnulla refert testimonia: verùm cùm recentiorum sint, nec ullâ publicâ & authenticâ auctoritate comprobentur, parvi ponderis sunt apud Eruditos.

pag. 350 & seq.

Formam verò illam deprecatoriam apud Græcos esse validam constat, tùm quia quoties cum illis habita est controversia, aut inita pax, nusquam ipsis objecerunt Latini, quòd legitimam non haberent absolutionis formam; tùm quia Clemens VIII. in citatâ instructione, non declaravit irritam illam formam deprecatoriam quâ Græci erga suos utuntur.

ARTICULUS II.

Utrum sacramentalis absolutio quorumdam criminum reis denegata olim fuerit, aut sit deneganda.

Quæstio movetur tùm de sanis ac benè valentibus, qui pœnitentiam aut postulaverant, aut peregerant; tùm de infirmis qui in infirmitate dumtaxat ad remedium pœnitentiæ confugiunt, de quibus separatim dicendum.

Utrum sanis aliquorum gravissimorum criminum reis, pœnitentiam agentibus aut eâ defunctis, sacramentalis absolutio denegata olim fuerit.

Denegatam ab Ecclesiâ Romanâ idololatris & homicidis affirmat Tertullianus, cui nonnulli suffragantur, imprimis Petavius in notis ad S. Epiphanium, hæresi 59. ubi ait, *tum comperta & explorata doctrinæ nullos alios repugnare, quàm qui antiquitatis Ecclesiasticæ minùs periti veteris Ecclesiæ formam hodiernis ritibus institutisque metiantur.* Idem sentit P. Martene L. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 6. art. 2. Denegatam pariter adulteris ab aliquot Africæ Episcopis testatur S. Cyprianus Epistolâ 52. Denegatam ab Ecclesiâ Hispanicâ certis criminibus probant Morinus L. 9. c. 19. Albaspinæus in notis ad Concilium Eliberitanum, & alii non pauci. Denegatam in Galliis ultimo supplicio afficiendis, usque ad annum 1396. quo Carolus VI. Francorum Rex consuetudinem hanc speciali Edicto abrogavit, probat nonnullis exemplis mox citatus P. Martene, eodem Libro & capite n. 6. De his hæc est nostra sententia.

Pag. 233.

CONCLUSIO.

Sanis gravissimorum criminum reis, pœnitentiam agentibus aut eâ perfunctis, nusquam denegata est sacramentalis absolutio ab Ecclesiis Orientalibus, neque à Romanâ, Carthaginensi, Hispanicâ & aliis illustrioribus.

Observa Conclusionem loqui de iis qui pœnitentiam agunt, aut egerunt; extitisse enim aliquos Africæ Episcopos qui non tantùm pacem seu absolutionem, verùm etiam pœnitentiam ipsam denegarunt adulteris, testatur S. Cyprianus Epistolâ 52. ad Antonianum, *Apud Antecessores nostros*, inquit, *quidam de Episcopis istic in Provinciâ nostrâ dandam pacem moechis non putaverunt; & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clauserunt.* Singulare profectò fuit istud severitatis exemplum in his Africæ Episcopis, cujus vestigium vix alibi reperias; testatur enim Innocentius I. in Epistolâ ad Exuperium, priori consuetudine, quamquam duriori, concessam nihilominus pœnitentiam iis, qui eam postularent: at in hoc saltem cohærebat secum hæc austera Africanorum disciplina, quòd simul & pœnitentiam & ejus fructum ejusmodi adulteris denegaret, eosque uni divino Judicio relinqueret. Fuisse verò Ecclesiam aliquam quæ pœnitentiam concederet, & pœnitentiam agentibus, aut eâ perfunctis pacem & absolutionem recusaret, adduci non possumus ut existimemus, adeo contraria videtur disciplina hæc communi & ab omnibus Ecclesiis comprobato huic axiomati adversùs Montanistas & Novatianos, nempe, *Frustra est pœnitentia quæ caret veniâ*; ut loquitur sanctus Cyprianus Epistolâ eâdem 52.

Pag. 72.

Scimus juxta Scripturarum divinarum fidem, veniam atque indulgentiam poenitentibus non denegari. Probandum igitur nobis incumbit, nullam Ecclesiam, (his paucis exceptis Africæ Episcopis) aut locum pœnitentiæ, aut pœnitentibus, tametsi gravissimorum peccatorum reis, veniam & absolutionem denegasse; posterius enim ex priori rectè sequitur & infertur, nempe non esse denegatam veniam, quibus non est denegata pœnitentia: porro nullis denegatam esse contendimus. Itaque

Pag. 74.

Probatur 1°. de Ecclesiis Orientalibus, tùm negativo, tùm positivo argumento. Negativo quidem, quia nullum profertur exemplum, nullum testimonium, quo pateat aut pœnitentiâ functis graviorum criminum reis veniam aliquando fuisse denegatam. Positiva momenta colligit Morinus L. 4. c. 9. n. 6. & L. 9. c. 21. integro. Tùm ex historiâ Juvenis illius quem conversum Ecclesiæ restituit S. Joannes, apud Eusebium L. 3. Hist. c. 23. Tùm ex cap. 12. Constitutionum S. Clementis: tùm ex S. Irenæo L. 1. c. 9. ubi mulieres à Marco seductæ in Ecclesiam actâ pœnitentiâ recipiuntur: tùm ex Clemente Alexandrino L. 2. Stromatum, & Libro 2. Pastoris, mandato quarto, quæ testimonia maximâ ex parte jàm laudavimus supra ad Qu. 9. Art. 1. ubi ostendimus mitiorem fuisse pœnitentiæ disciplinam à nascente Ecclesiâ ad hæresim Montani.

Probatur 2°. de Ecclesiâ Romanâ.

Ex Zephirino S. Pontifice, cujus hoc solemne Decretum refert Tertullianus L. de pudicitiâ c. 1. *Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentiâ functis dimitto*; quo sanè Decreto non novam invexit disciplinam, sed veterem confirmavit Ecclesiæ Romanæ doctrinam adversùs crudele Montanistarum dogma.

Ob. an 219.

Pag 555.

Idem S. Pontifex, referente Eusebio L. 5. c. 27. Natalium Episcopum crimen hæreseos cum lachrymis ejurantem & ad pe[illegible] suos provolutum, ad pacem & communionem Ecclesiæ admisit.

Probatur etiam ex Clero Romano in Epistolâ ad S. Cyprianum, inter Cyprianicas 31. ubi in causâ ipsorum qui propter libellos Martyrum reconciliari statim postulabant, sic decernit: *Quorum vitæ suæ finem urgens exitus dilationem non potest ferre, actâ pœnitentiâ, & professâ frequenter suorum detestatione factorum, si lacrymis, si gemitibus, si fletibus, dolentis ac verè pœnitentis animi signa prodiderint, cùm spes vivendi secundùm hominem nulla substiterit, ita demum cautè & sollicitè subveniri.*

Pag. 46

Idem colligere est ex SS. Pontificibus Innocentio I. & Cœlestino, quorum verba paulò post referemus.

Probatur 3°. de Ecclesiâ Carthaginensi, ex S. Cypriano multis in locis, præsertim verò Epistolâ 52. quæ est ad Antonianum ubi sic ait: *Miror quosdam sic obstinatos, ut dandam non putent lapsis pœnitentiam,* (Novatianos intelligit) *aut pœnitentibus existiment veniam denegandam.... Neminem putamus à fructu satisfactionis & spe pacis arcendum; cùm sciamus juxta Scripturarum divinarum fidem, auctore & hortatore ipso Deo, & ad agendam pœnitentiam peccatores redigi, & veniam atque indulgentiam pœnitentibus non denegari.*

Pag. 72.

Pag. 74.

Ibidem occasione molestissimi negotii quod habuit cum lapsis, qui in gratiam Martyrum, quorum habebant commendatitias Litteras, statim Ecclesiæ restitui postulabant, multa dicit, quæ praxim & disciplinam Ecclesiæ Africanæ, quam hîc tuemur, demonstrant. Namque 1°. refert & approbat De-

cretum Cleri Romani, de quo mox diximus. 2°. refert Decretum peremptorium Concilii totius Africæ, quo duo extrema damnantur; ex unâ parte crudelitas Novatianorum, qui pacem etiam pœnitentiâ functis denegabant; & ex alterâ, temeritas quorumdam Sacerdotum, qui lapsis nullam agentibus pœnitentiam immaturo ac præpostero tempore communionem laxabant. 3°. circa medium ejusdem Epistolæ approbat factum Cornelii S. Pontificis, qui Trophimum cum multis aliis ad Ecclesiam redeuntem suscepit. 4°. monet Antonianum, ut faciles aures non accommodet iis quæ vel de seipso, vel de Cornelio circumferuntur, v. g. quòd pacem petentibus deneget. *Nam*, inquit, *si qui infirmitate occupantur, illis, sicut placuit, in periculo subvenitur.* 5°. refert decretum quo statutum fuit *ut examinatis singulorum causis, libellatici interim admitterentur, sacrificatis verò in exitu subveniretur.* 6°. denique inter rationes varias, quibus illam, quam lapsis concedebat, indulgentiam tuetur ac confirmat, exemplum profert indulgentiæ, quæ mœchis concedebatur; *Nam*, inquit, *& mœchis à nobis pœnitentiæ tempus conceditur, & pax datur.* Nihil his testimoniis disertius proferri potest pro usu & disciplinâ Ecclesiæ Africanæ.

Pag. 69.

Pag. 70.

Pag. 70.

Probatur 4°. de ipsâ Ecclesiâ Hispanicâ. Quamquam enim in multis Canonibus Concilii Eliberitani legamus, communionem etiam in fine denegari aliquorum criminum reis, in nullo tamen, quod apprimè observandum, reperies denegatam pœnitentiæ copiam: imò potius expressè Can. 22. cavetur, ne Hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, claudatur janua pœnitentiæ. *Si quis*, inquit, *de Catholicâ Ecclesiâ ad hæresim transitum fecerit, rursusque re-*

T. 1. Con. p. 973 B.

currerit, placuit, huic poenitentiam non esse denegandam, eo quòd cognoverit peccatum suum &c.

Porro jam observavimus, communi omnium Ecclesiarum sententiâ contra Montanistas & Novatianos receptissimum istud fuisse dogma, ut quibus non negabatur pœnitentia, pax & absolutio non negaretur, si eâ, ut par est, perfuncti fuissent; ergo cùm in Concilio Eliberitano, cujus maximè severa fuit & austera disciplina, nulli quamtumvis reo gravissimorum criminum denegetur pœnitentia, nulli quoque pacem seu absolutionem à peccatis, quæ fructus est pœnitentiæ, denegatam esse meritò contendimus; adeoque per communionem illam, quam dicta Synodus frequenter denegat, cogimur aliud intelligere, quàm sacramentalem à peccatis absolutionem, sicut ex solutione Objectionum mox patebit.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. testimonium Tertulliani in Lib. de pudicitiâ c. 5. ubi apertè significat, sedente S. Pontifice Zephirino, idololatris & homicidis veniam omnino fuisse denegatam; ac novo decreto mœchis & adulteris tum primùm indultam: quam discretionem carpit Tertullianus, atque mœchos perinde ac idololatras & homicidas ab omni veniæ spe arcendos esse contendit. *Quid agis*, inquit, *mollissima & humanissima disciplina? Aut omnibus eis hoc esse debebis, Beati enim pacifici; aut si non omnibus, nostra esse. Idololatram quidem & homicidam semel damnas, moechum verò de medio excipis? idololatra successorem, homicida antecessorem, utriusque collegam?* (Pag. 558. A.)

Et cap. ultimo. *Quæcunque*, inquit, *auctoritas, quæcunque ratio moecho & fornicatori pacem Ecclesiasti-* (Pag. 575. C.)

nam reddit, eadem debebit & homicidæ & idololatræ poenitentibus subvenire.

Ex quo Tertulliani testimonio duo hæc videntur sequi. Primum, ante Zephirinum moechis & adulteris, perinde ac idololatris & homicidis, veniam fuisse denegatam: alterum, sedente Zephirino moechis & adulteris jure novo datam esse veniam, retentâ erga idololatras & homicidas priori severitate.

Resp. duo hæc falsa esse, quæ à Tertulliano, postquam ad Montanistas defecit, Ecclesiæ Romanæ falsò, pro more Hæreticorum imputantur. Nec alium hîc testem dabimus, quàm Tertullianum ipsum cùm adhuc Orthodoxus esset, ac doctrinam Catholicæ Ecclesiæ candidè repræsentaret. Suspicatur quidem Morinus L. 9. c. 20. n. 12. Zephirinum de severitate Canonum erga moechos aliquid, erga verò idololatras & homicidas nihil planè remisisse, quod Tertulliano suæ texendæ calumniæ forsan locum dare potuit. Verùm neque id ex Decreto Summi illius Pontificis inferre necesse est: nihil enim ille innovavit, sed priorem Ecclesiæ suæ disciplinam ac doctrinam confirmavit, hoc suo solemni Decreto, *Ego & moechiæ & fornicationis delicta poenitentiâ functis dimitto.*

Si verò quæras causam cur de moechis & fornicatoribus loquatur S. Pontifex, non verò de idololatris & homicidis: respondebo hanc esse, quòd nempe de illis haud dubiè consultus tantùm fuerat, non de aliis; occasione scilicet illorum Episcoporum Africæ, qui, referente S. Cypriano Epistolâ citatâ 52. *moechis in totum poenitentiæ locum clauserunt*, quos suo Decreto indirectè vellicat S. Pontifex, declarans non quidem novam, sed veterem Ecclesiæ suæ praxim & disciplinam.

Falsò igitur Tertullianus in citato Libro de pudicitiâ supponit ab Ecclesiâ Romanâ, ante Zephirinum, mœchis perinde ac idololatris & homicidis denegatam fuisse pacem; subinde verò, relaxatâ disciplinâ, eam datam mœchis. Namque ipsemet Tertullianus in Libro de Pœnitentiâ Catholicæ Ecclesiæ adhuc addictus, ejusque fidem ac doctrinam repræsentans affirmat cap. 4. *omnibus delictis, seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissis, Deum veniam per pœnitentiam spopondisse.* Et cap. 8. idololatras & mœchos ad pœnitentiam agendam ac veniam sperandam invitat. *Offendisti*, inquit, *sed reconciliari adhuc potes. Habes cui satisfacias.. Id si dubitas, evolve quæ Spiritus Ecclesiis dicat &c.* Profert deinde ex Scripturis exempla idololatrarum & fornicatorum quibus pœnitentibus venia indulgetur. Quin & in ipso de pudicitiâ Libro cap. 3. sui quasi oblitus, referens argumentum quo Catholici probant mœchis actâ pœnitentiâ dandam esse veniam, apertè significat, illorum mentem ac praxim fuisse, non tantùm mœchis, sed etiam idololatris & homicidis eâdem conditione concedendam esse.

Pag. 122. D.

Pag. 126. C.

Argumentum enim istud hac triplici constabat propositione. 1a. *De omni crimine agenda est pœnitentia.* 2a. *Omni petenti danda est post poenitentiam venia*, aliàs frustra esset pœnitentia. 3a. *Illius veniæ concedendæ facultas est penes Ecclesiam.* Secundam verò propositionem rectè sequi ex primâ in sententiâ Orthodoxorum, non dissimulat Tertullianus, *Meritò*, inquit, *ita opponunt, quoniam hujus quoque poenitentiæ fructum, id est veniam, in suâ potestate usurpaverunt.*

Pag. 556. D.

Pag. 557. A.

Igitur, vel ipso fatente Tertulliano, Ecclesia,

quæ sibi arrogat potestatem dandi veniam peccatorum pœnitentiâ functis, meritò & pœnitentiam imponit, & post pœnitentiam omnibus delictis veniam indulget. Atqui ea semper fuit Ecclesiæ Romanæ & Catholicæ fides; ergo meritò & pœnitentiam lapsis semper imposuit, & eâ perfunctis veniam & indulgentiam concessit; ergo cùm Zephirinus S. Pontifex declaravit se mœchis pœnitentiâ functis peccata dimittere, nihil novi edixit, sed quod ab antiquo semper fuerat in suâ Ecclesiâ observatum, renovavit, confirmavit, & opposuit nimiùm severæ nonnullorum Episcoporum Africæ disciplinæ: deceptus ergo est Tertullianus, ac Romanæ Ecclesiæ imposuit, cùm ex illo Decreto visus est inferre discrimen quoddam à Zephirino inductum fuisse, inter idololatras, homicidas, & mœchos; ac prioribus semper ab ipso denegatam veniam, posterioribus verò subinde novo jure ac ex molliore disciplinâ laxatam fuisse; omnibus etenim pœnitentiâ functis æqualiter eam concessit. Et certè non refert Tertullianus, à Zephirino locum pœnitentiæ ereptum fuisse idololatris & homicidis: (nequidem Montanistæ hunc ipsis eripiebant, quamquam ejus fructum à solo Deo, non ab Ecclesiâ sperandum esse contenderent) at illud certum & inconcussum semper fuit apud omnes Catholicos, sicut jam diximus, nusquam veniam denegandam iis qui impositam pœnitentiam adimpleverant. In fumos igitur evanescit totum illud argumentum, quod Tertullianus in falsâ hypothesi substruit.

His adde 1°. quòd præsenserit ipsemet Tertullianus, sibi à Catholicis objiciendam fore sententiæ suæ mutationem & inconstantiam; siquidem in Libro de pudicitiâ contrarium dixit iis, quæ scripserat

in Lib. de Pœnitentiâ. *Erit igitur*, inquit initio Libri de pudicitiâ, *hîc adversùs Physychicos titulus, adversùs meæ quoque sententiæ retro penes illos societatem, quo magis hoc mihi notam levitatis objectent.* 2°. in citato de pudicitiâ Libro nonnulla imponit Orthodoxis, quæ omnium consensu falsa sunt: quale istud est imprimis quod cap. 22. supponit, nempe Martyres libellis suis seu Litteris commendatitiis absolutè ac decretoriè pacem & indulgentiam concessisse lapsis.

Pag. 555. B.

Non ita est profectò: exorabant illi quidem, & apud Ecclesiam intercedebant, ut lapsis relaxaretur pœnitentia, & communio redderetur; at absolutâ & decretoriâ auctoritate illam non concedebant. Frustra ergo sunt ista Tertulliani verba, imò & orthodoxam doctrinam circa indulgentias impetunt, *Sufficiat Martyri propria delicta purgasse. Ingrati vel superbi est in alios quoque spargere, quasi pro magno fuerit consecutus. Quis alienam mortem suâ solvit, nisi solus Dei filius?* Falsum ibidem supponit, & errat Tertullianus: falsò supponit Martyres suâ morte veluti pretium redemptionis offerre pro aliis: hoc enim soli Christo proprium est; neque unquam id sibi arrogarunt Martyres. Errat verò, cùm existimat Ecclesiam in gratiam Martyrum non posse lapsis pœnitentiam relaxare, & cum iis agere indulgentiùs. Cleri Romani testimonium, quod hîc proferri solet, simul mox solvetur cum iis quæ ex S. Cypriano proponemus.

Pag. 575. B.

Objicies 2°. S. Cyprianus multis in locis testatur in Ecclesiâ Africanâ lapsis etiam pœnitentibus pacem fuisse denegatam, quam severitatem ex parte mitigat erga illos qui libellos à Martyribus obtinuerant, erga verò cæteros, integram conservat: Epi-

stolâ enim 14. in editione Anglicanâ 19. in causâ illorum lapsorum sic provisorio decreto statuit, *ut qui libellum à Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis possunt, si premi infirmitate aliquâ & periculo cœperint, exomologesi factâ, & manu eis à vobis in poenitentiam impositâ, cum pace à Martyribus sibi promissâ ad Dominum remittantur: cæteri verò qui nullo libello à Martyribus accepto invidiam faciunt, quoniam non paucorum, nec Ecclesiæ unius, nec unius Provinciæ, sed totius Ecclesiæ hæc causa est, expectent ante de Domini protectione Ecclesiæ ipsius publicam pacem.* Idem repetit Epistolâ 52. ad Antonianum: idem quoque statuerat Clerus Romanus Epistolâ ad S. Cyprianum inter Cyprianicas 31. Ex his verò sic arguitur: Qui provisorio decreto statuit lapsis in infirmitate positis, propter libellos seu commendationem Martyrum subveniendum esse ac communionem concedendam, cæteros verò remittendos esse donec Ecclesiæ pax reddita fuerit, is clarè innuit ejusmodi lapsis pacem concessam antea non fuisse, nec à se adhuc concedendam, nisi muniti forent Martyrum libellis: si enim antea communi ac receptâ disciplinâ lapsis ejusmodi pœnitentibus pax indulta fuisset, neque novo illo decreto provisorio fuisset opus, neque ab eo excipiendi illi qui libellos Martyrum non accepissent, sed antiquæ dumtaxat ac receptæ disciplinæ standum fuisset.

Pag. 27.

Resp. nego ant. Ad probationem distinguo sequelam majoris. Innuit ejusmodi lapsis pacem antea concessam non fuisse, nisi plenam egissent pœnitentiam, concedo: si plenam egissent, nego. Itaque eò loci S. Cyprianus de duobus lapsorum ordinibus statuit, 1°. de iis qui libellos à Martyribus

obtinuerant, quibus sibi statim à lapsu pacem esse restituendam, absque præmissâ ullâ canonicâ pœnitentiâ, seditiosè contendebant. 2°. de illis qui nullos habebant hujusmodi libellos.

Circa priores provisorio decreto statuit, ut si premi infirmitate cæpissent & urgeret eorum exitus, ipsis pax & communio concederetur: si verò nullum urgeret periculum, plenam agerent pœnitentiam. Provisorium autem istud decretum nihil novi inducebat, sed receptum usum ac disciplinam antiquam, occasione illorum lapsorum, confirmavit: pax nempe in fine semper data est eam postulantibus, saltem si nomine pacis sacramentalem intelligas absolutionem. De Eucharisticâ etenim communione non eadem fuit ratio: iis quippe qui in infirmitate dumtaxat positi pœnitentiam & reconciliationem postulabant, concessa quidem fuit peccatorum venia, denegatâ verò Eucharistica communio & perfectissima reconciliatio cum Ecclesiâ, ut ex dicendis modò patebit. In gratiam ergo Martyrum qui pro lapsis exorabant, in fine ante actam plenam pœnitentiam concedebatur & absolutio sacramentalis à peccatis, & Eucharistica communio; cæteris verò sacramentalis dumtaxat absolutio à peccatis: erga posteriores verò lapsos, qui nullos habebant Martyrum libellos, hoc unum statuit S. Cyprianus, ut expectent publicam Ecclesiæ pacem; interim verò communi ac receptæ disciplinæ subjaceant; id est, agant pœnitentiam. Quid verò erga eosdem foret observandum, si venissent in periculum mortis, ibi non declarat S. Doctor, quia necesse non videbatur, cùm hæc, ut diximus, communis foret omnium Fidelium conditio, ut in fine reciperent pœnitentiam & pacem, seu absolutionem

peccatis: cum isto tantùm discrimine quod mox diximus.

Non aliam esse S. Cypriani mentem intelliget quisquis oculos converterit ad statum controversiæ quæ inter ipsum Clerum Romanum & lapsos fuit. Scilicet, sæviente Decii persecutione, in quâ Fabianus R. P. martyr occubuerat, antequam electus fuisset Cornelius ejus successor, lapsi Martyrum carceres circuibant, ut importunis suis precibus ab illis libellos seu commendatitias Epistolas extorquerent, quibus muniti se ab omni agendâ pœnitentiâ liberos & immunes esse debere, non sine tumultu ac confusione postulabant. Illorum libellorum hæc erat formula, quam refert S. Cyprianus Epistolâ 16. *Universi Confessores Cypriano Papæ, salutem. Scias nos universis, de quibus apud te ratio constiterit, quid post commissum egerint, pacem dedisse; & hanc formam per te & aliis Episcopis innotescere volumus.* Adversùs hanc Martyrum præposteram indulgentiam totis viribus insurrexit ipse Martyr Cyprianus, datis ad illos litteris, quibus eos admonet ut cautiores sint ac prudentiores in concedendis ejusmodi libellis, quibus totus ecclesiasticæ disciplinæ nervus dissolvitur. Lege Epistolam decimam quæ est ad Martyres. Hunc autem fuisse controversiæ statum apertè declarat S. Cyprianus Epistolâ 14. quæ est ad Clerum Romanum. *Cùm comperissem*, inquit, *eos, qui sacrilegis contactibus manus suas atque ora maculassent, vel nefandis libellis nihilominus conscientiam polluissent, exambire ad Martyres passim, Confessores quoque importunâ & gratiosâ deprecatione corrumpere, ut sine ullo discrimine atque examine singulorum, darentur quotidie libellorum millia contra Evangelii*

Pag. 29.

Pag. 27.

legem, litteras feci quibus Martyres & Confessores consilio meo quantum possem ad dominica præcepta revocarem. Graviori stylo audaciam lapsorum reprimit S. Doctor passim in Epistolis, & Tractatu integro de lapsis.

Interim hæc simul cum Clero R. statuit ac firmavit.

I°. Fiduciario seu provisorio Decreto voluit lapsis infirmis & jam morituris pacem & communionem concedi. Extat Decretum illud tùm in Epistolâ 14. S. Cypriani, tùm in Epistolâ Cleri R. ad S. Cyprianum.

II°. Libellaticos admitti, non verò sacrificatos. Libellatici illi erant qui, sæviente persecutione, offerebant Magistratibus libellum supplicem, quo numeratâ pecuniâ postulabant se liberos fieri ab obligatione & lege thus idolis adolendi. Ejusmodi libellaticos ad pacem faciliùs admittendos esse quàm sacrificatos, hoc est eos qui sacrificaverant idolis, jubet S. Doctor Epistolâ 52. quia longè gravius est istorum, quàm aliorum crimen.

III°. Peremptorio Decreto statuit ut lapsi condignam agerent pœnitentiam. *Persecutione sopitâ,* inquit Epistolâ 52, *cùm data esset facultas in unum conveniendi..... convenimus, & Scripturis diu ex utrâque parte prolatis, temperamentum salubri moderatione libravimus, ut nec in totum spes communicationis & pacis lapsis denegaretur,* [sicut faciebant Novatiani] *nec tamen rursus censura evangelica solveretur, ut ad communicationem temerè prosilirent, sed traheretur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clementia, & examinarentur causa, & voluntates, & necessitates singulorum.*

Pag. 67.

Verùm, inquies, ad quid proderant ejusmodi lapsis

lapsis libelli Martyrum, si à canonicâ pœnitentiâ immunes non erant?

Resp. ad hoc profuisse, ut mitiùs & indulgentiùs cum illis ageretur, remissâ paululum in eorum gratiam disciplinæ prioris severitate.

At, inquies iterum, Clerus Romanus in Epistolâ ad S. Cyprianum inter probationes Conclusionis citatâ, statuit ut lapsis in infirmitate positis pax concederetur, actâ priùs pœnitentiâ: ad quid verò Decretum hujusmodi, si consuetudo semper fuisset dandi pacem lapsis pœnitentiam agentibus? Innuit ergo suo Decreto Clerus Romanus, priorem disciplinam contrariam fuisse.

Resp. Clerum Romanum nihil novi statuisse, sed antiquam dumtaxat praxim & disciplinam renovasse & confirmasse erga lapsos, ut illis nimirum pœnitentiâ defunctis pax daretur: quæ renovatio & confirmatio antiquæ doctrinæ ac disciplinæ necessaria tunc fuit, ad reprimendam Novatianam crudelitatem.

Objicies 3°. Patet ex multis Canonibus vetustissimi Concilii Eliberitani, Hispanicam Ecclesiam nonnullis sceleribus ex rigore disciplinæ veniam & absolutionem etiam in fine denegasse. Can. 1. *Placuit*, ait Synodus, *ut quicunque post fidem Baptismi salutaris adultâ ætate ad templum idoli idololatraturus accesserit, & fecerit, quod est crimen capitale, nec in fine eum debere ad communionem suscipere.* Eâdem severitate puniuntur certa quædam peccata Canonibus 2. 3. 6. 7. 73. 75.

T. 1. *Conc.* p. 969.

Resp. nego ant. Ex dictis enim inter probationes Conclusionis nostræ, Patres Eliberitani nulli copiam pœnitentiæ denegarunt: at constans illud fuit Catholicorum omnium dogma, pacem & veniam

esse concedendam iis qui pœnitentiam impositam peregissent; aliàs frustra fuisset, ut ipsi disputantes adversùs Montanistas & Novatianos sæpius urgebant, pœnitentia. Verisimile igitur non videtur, Patres Eliberitanos sacramentalem à peccatis absolutionem lapsis pœnitentiâ defunctis denegasse: necesse igitur est ut per communionem illam, quam aliquando etiam in fine vitæ nonnullis peccatoribus denegant, quidpiam aliud à sacramentali absolutione distinctum intelligamus.

Itaque meritò per illam communionem intelligimus, vel Eucharistiæ participationem, vel solemnem, canonicam, ac ceremonialem cum Ecclesiâ reconciliationem: utroque enim modo communionem apud Veteres usurpari res videtur certa & explorata.

I°. Communionis nomine participationem Eucharistiæ, à quâ nonnulli peccatores excludebantur, intellexisse Patres Eliberitanos suaderi potest, tùm ex Can. 3. dicti Concilii, ubi dicitur: *Si post pœnitentiam mœchati fuerint, ulteriùs eis non esse dandam communionem, ne lusisse de Dominicâ communione videantur.* Dominica verò communio videtur esse participatio Eucharistiæ. Tùm ex Can. 47. ubi adversùs adulterum relapsum dicitur: *Placuit ulteriùs eum non edere de communione pacis*, vel ut legunt alii, *edere de communione panis*, quæ lectio adhuc clariùs designat communionem Eucharisticam. Tùm ex Can. 37. ubi energumenis prohibetur, *Ne lucernas publicè accendant: si facere contrà interdictum voluerint, abstineant à communione:* qui certè modus loquendi imperativus, *abstineant à communione*, non sacramentalem à peccatis absolutionem indigitat, sed communionem Eucharisti-

Ib. p. 975. A.

Ib. p. 975. B.

Ib. p. 974. B.

tam, cùm crimen illud tantùm non sit, ut privatione sacramentalis absolutionis debeat puniri. Tùm denique ex Can. 32. ubi Diaconis potestatem facit in casu necessitatis *conferendi lapsis communionem* : at ista sacramentalis non fuit à peccatis absolutio, sed vel Eucharistia, vel solemnis ac ceremonialis reconciliatio cum Ecclesiâ. Communionis quoque nomine intellexisse Veteres Eucharistiæ participationem, manifestum est ex S. Cypriano Epistolâ 54. *Communicatio à nobis danda est*, inquit, *ut quos excitamus ad prælium, non inermes ac nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus.* Denique subsequentia Concilia iisdem planè verbis nonnullos ex citatis Canones Eliberitanos renovant & adoptant, eâ profectò ætate, quâ certum est negatam non fuisse sacramentalem à peccatis absolutionem. Per communionem igitur intelligunt illi aliquid distinctum ab illâ absolutione. Ita Concilium Moguntiacense sub Stephano V. S. P. an. 888. capitulo 26. & Concilium Coloniense an. 887. Can. 6.

Pag. 76.

T. 9. Conc. p. 411. D. & 398. E.

II°. Nomine communionis intellexisse interdum Veteres solemnem, canonicam ac ceremonialem reconciliationem cum Ecclesiâ per impositionem manûs, constat ex Can. 3. Concilii I. Arausicani cujus hæc verba sunt. *Qui recedunt de corpore, pœnitentiâ acceptâ, placuit sine reconciliatoriâ manûs impositione eis communicari, quod morientis sufficit consolationi, secundùm definitiones Patrum, qui hujusmodi communionem congruenter viaticum nominarunt.* Duplex eo in Canone distincta communio continetur : una quæ viaticum appellatur, sacramentalis nempe absolutio à peccatis, sine quâ nullus ex hac vitâ discedere permittebatur ; altera verò

T. 3. Conc. p. 1448. D.

quæ dicitur *reconciliatoria manûs impositio*, seu solemnis ac canonica & ceremonialis reconciliatio cum Ecclesiâ, quâ nonnulli peccatores, ad exemplum & terrorem cæterorum aliquando privabantur. Idem patet ex Canone 78. Concilii IV. Carthaginensis. *Pœnitentes*, inquit, *qui in infirmitate viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manûs impositione, si supervixerint.* Alterutrâ, vel utrâque, si volueris, communionis specie nonnullos peccatores privavit Synodus Eliberitana, citatis Canonibus, non verò sacramentali à peccatis absolutione: eo ferè modo quo apud nos ultimo supplicio afficiendis denegatur Eucharistia, non verò sacramentalis absolutio à peccatis.

T. 2. Conc. p. 1206. B.

Instabis 1°. Eadem communio nonnullis negatur à Patribus Eliberitanis, quæ conceditur aliis post pœnitentiam: atqui communio quæ conceditur post pœnitentiam, est sacramentalis absolutio à peccatis; ergo &c.

Resp. eam quidem denegari communionem nonnullis criminum reis, quæ conceditur aliis post actam pœnitentiam, sed non omnem: denegatur etenim Eucharistica communio & canonica reconciliatio, quæ aliis conceditur, sed non denegatur sacramentalis absolutio; & quamquam Synodus apertè inter illa non distinguat, distinguendum tamen esse suadent quæ antea diximus.

Instabis 2°. Ætate Concilii Eliberitani sacramentalis absolutio tempore non separabatur à communione Eucharisticâ, & reconciliatoriâ manûs impositione; ergo unâ denegatâ, & altera quoque denegata censeri debet.

Resp. distinguo ant. non separabatur ordinariè, cùm nempe pœnitentes post expletum pœnitentiæ

tempus absolvebantur, & communioni restituebantur, concedo: in aliquibus casibus, in quibus major videbatur exercenda severitas; v. g. cùm pœnitentes in discrimen vitæ adducebantur ante expletam pœnitentiam, nego. Eo enim in casu sacramentaliter absolvebantur; quod morientium consolationi sufficiebat, ait Canon Arausicanus laudatus; sed vel Eucharistiâ, vel reconciliatoriâ & solemni impositione manûs privabantur.

Instabis, 3°. Quibus pax & communio denegata est à Concilio Eliberitano, nulla legitur imposita pœnitentia: at verisimile non est concessam sacramentalem absolutionem iis quibus nequidem copia pœnitentiæ data legitur.

Resp. pœnitentiam nulli quantumvis graviorum criminum reo denegatam à Patribus Eliberitanis, nisi velis eos ipsis Montanistis crudeliores & severiores fuisse, quod absurdum est fingere. Illi etenim Hæretici neminem ab agendâ pœnitentiâ excludebant, quamquam veniam à solo Deo haberi posse contenderent: etsi igitur expressè non legamus in citatis antea Canonibus Eliberitanis, concessam esse pœnitentiam iis quibus communio in fine denegatur, concessam tamen fuisse certissimum cuique esse debet vel ex Canone 22. citato inter probationes Conclusionis.

Instabis 4°. Si usu & praxi communi cuilibet petenti pœnitentiam concessissent Patres Eliberitani, quare peculiari illo Canone 22. statuunt, ne denegetur Hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus? Exceptio quippe illa videtur contrarium in aliis gravioribus peccatis usum indigitare; &, ut vulgò dicitur, exceptio firmat regulam.

Resp. id peculiari Canone cautum fuisse advers-

sùs severam aliquot Africæ Episcoporum disciplinam, de quâ superiùs initio hujus Conclusionis diximus.

Opponunt hîc nonnulli testimonium Innocentii I. verùm loquitur Summus ille Pontifex de infirmis, qui nullâ actâ pœnitentiâ, in fine vitæ reconciliari postulant, de quibus mox dicturi sumus.

Utrum infirmis pœnitentiam & absolutionem in fine vitæ petentibus denegata aliquando fuerit, aut sit deneganda sacramentalis absolutio à peccatis.

Duplex hîc proponitur quæstio, una facti, altera juris: nempe, an olim denegata fuerit ejusmodi infirmis absolutio peccatorum, quod ad factum pertinet; vel etiam sit deneganda, quod ad jus seu dogma spectat.

Denegatam fuisse primis sæculis ad finem usque persecutionum, & consequenter ferè ad annum usque quo celebrata est Nicæna Synodus, contendit Morinus L. 10. c. 1. 2. & 3. non esse tamen denegandam probat ibidem cap. 4. & sequentibus.

Observandum autem, inter moribundos ejusmodi alios esse qui præ morbi violentiâ inchoatam perficere non possunt confessionem; alios qui subitò obmutescunt, nec voce possunt confiteri, sed nutu dumtaxat vel aliquo signo suum testantur, aut saltem testati sunt desiderium; alios verò qui tantâ vi morbi subitò corripiuntur, ut planè stupefacti & omni sensu destituti, nec voce nec ullo signo suum de peccatis dolorem significare possint: & inter istos, sunt nonnulli probatæ ac cognitæ pietatis; alii verò peccatores publici denuntiati & excommunicati; alii qui in ipso criminis actu omnem vocis & sensus usum amiserunt. De his omnibus quæritur, sitne ipsis concedenda sacramentalis absolutio.

Prima Conclusio.

Infirmis in ultimo vitæ discrimine constitutis, ac pœnitentiam & sacramentalem à peccatis absolutionem petentibus, prioribus sæculis non denegavit Ecclesia.

Probatur 1°. argumento negativo: quia nullum satis certum & exploratum hujus austeræ disciplinæ profertur ex veteri Ecclesiâ monumentum. Patebit hujus argumenti vis ex solutione Objectionum.

Probatur 2°. ex Concilio Nicæno generali primo Can. 13. ubi generalem istam circa infirmos legem antiquam jubet observari. *De his*, inquit, *qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur; ita ut si quis egreditur è corpore, ultimo & maximè necessario viatico minimè privetur. Quòd si desperatus, & consecutus communionem, oblationisque particeps factus, iterum convaluerit, sit inter eos qui communionem orationis tantummodo consequuntur. Generaliter autem omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus probabiliter*, seu, ut vertunt alii, *postquam probaverit, dare debebit.* T. 2 Conc. p. 42. D.

Non novam hîc legem ac disciplinam inducit Canon Nicænus, sed antiquam & communem renovat ac confirmat, *Lex antiqua regularisque servabitur*, inquit &c.

At, inquit Morinus L. 10. cap. 3. Canon citatus loquitur dumtaxat de infirmis qui dum sani erant pœnitentiam inchoaverant, nec præ infirmitate potuerant perficere, quibus morientibus concessam esse more antiquo veniam peccatorum certum est; de aliis verò infirmis qui in infirmitate

dumtaxat pœnitentiam & communionem postulans, Canon ille non loquitur. Probat autem Morinus, quia prioribus Canonibus Concilium manifestè agit de pœnitentibus qui nempe sani pœnitentiam susceperant; ergo & Canone citato 13. de iisdem in infirmitate positis loquitur: particula enim adversativa, περὶ, quâ utitur Canon ille, satis innuit hunc ipsum Canonem ad priores referri.

Verùm infirma planè videtur Morini conjectura. Quamquam enim verum sit, Concilium prioribus Canonibus agere de pœnitentibus qui dum sani erant pœnitentiæ se subjecerant, non minùs verum ac certum nobis videtur, Canone 13. non tantùm de illis, sed & de aliis loqui pœnitentibus, qui nempe in extremâ necessitate ad remedium pœnitentiæ primùm confugiunt. Postquam enim priori parte statuit de pœnitentibus primi ordinis, in alterâ generalem circa alios quoscunque veniam in exitu postulantes legem, & quidem antiquam, confirmat & renovat his verbis citatis, *Generaliter autem cuilibet in exitu posito & poscenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus dare debebit.* Inutilis ergo evadit observatio Morini circa particulam adversativam περὶ. Fatemur enim Canonem illum 13. ad priores in primâ sui parte referri; in secundâ verò generatim de omni Christiano, qui in extremo vitæ periculo pœnitentiam & veniam peccatorum postulat, sive eam tum primùm postulet, sive antea postulasset ac pœnitentiam inchoasset, loqui Canonem citatum contendimus.

T 14 Conc. p. 820. C. Probatur 3°. ex Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 7. ubi occasione reservationis casuum sic loquitur: *Piè admodum, ne hâc ipsâ occasione aliquis pereat, in eâdem Ecclesiâ Dei custoditum semper fuit,*

ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis & censuris absolvere possint. Audis pronuntiantem Synodum, *in Ecclesiâ Dei custoditum semper fuisse, ut nulla sit reservatio in articulo mortis*, ne scilicet quis eâ occasione pereat. Non excipit Synodus tria priora Ecclesiæ sæcula, sed indefinitè pro omni tempore loquitur, *semper*.

Probatur 4°. ex Innocentio I. in Epistolâ ad Exuperium, unde adversarii Conclusionem nostram potissimùm impugnant. Consultus ab illo Episcopo, quid de his observari oporteat qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ & voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ pœnitentiam simul & reconciliationem communionis exposcunt. Respondet S. Pontifex his verbis: *De his observatio prior durior; posterior, interveniente misericordiâ, inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur.* Quid eò loci communionis nomine intelligat Innocentius, dicemus in solutione Objectionum. Interim verò testatur S. Pontifex, ejusmodi infirmis datam esse pœnitentiam; quo nomine Sacramentum nostrum haud dubiè intellexit, cujus præcipua vis in absolutione posita est. Et verò ex dictis antea sæpius constat, pœnitentiam ad veniam & absolutionem, tanquam ad finem, semper fuisse ordinatam, cùm frustra sit pœnitentia, quæ caret veniâ.

T. 2. Conc. p. 1255. Ga[illegible]

Probatur 5°. ex Cœlestino S. Pontifice in 2. Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 2. ubi insurgens adversùs abusum nonnullorum qui absolutionem moribundis denegabant, ait *se tantam impietatem exhorrescere, quâ morienti mors additur, ejusque anima occiditur*. Verba sequentia mox referemus: at

verisimile non est impietatem hanc, ut vocat, observatam aliquando ab Ecclesiâ Dei fuisse.

Probatur denique ex veteri disciplinâ circa infirmos pœnitentes: ii nempe absolutione donabantur & Eucharistiâ; si tamen convaluissent, remittebantur ad pœnitentiam. Ita statuunt

Concilium Nicænum Can. 13. hîc citato.

Concilium Carthaginense IV. an. 398. Can. 78. ubi postquam Can. 76. & 77. statuit *morituro pœnitenti dandam esse reconciliationem, & infundendam ori ejus Eucharistiam*; addit Can. 76. *Si supervixerit subdatur statutis pœnitentiæ legibus.* Et Canone 78. *Pœnitentes*, inquit, *qui in infirmitate Viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manûs impositione, si supervixerint.*

T. 2. Conc. p. 1201. E.

Concilium Arausicanum I. an. 441. Can. 3. de iisdem pœnitentibus ait: *Si supervixerint, stent in ordine pœnitentium, & ostensis necessariis pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoriâ manûs impositione percipiant.*

T. 3. Conc. p. 1448. D.

Concilium Epaonense an. 517. Can. 36. *Si cui*, inquit, *forsitan discrimen mortis immineat, damnationis constituta tempora relaxentur. Quòd si ægrotum accepto viatico revalescere fortasse contingit, statuti temporis spatia observare conveniet.*

T. 4. Conc. p. 1580. E.

Idem præcipit S. Gregorius Nyssenus Can. 2. Epistolæ ad Letoïum. *In horâ*, inquit, *sui excessûs è vitâ, apostata pœnitens Sacramenti communionis erit particeps. Sin autem contigerit ut is præter spem vivat, in eodem rursus vivet judicio mysticorum Sacramentorum ad vitæ exitum usque expers.* Ex his itaque omnibus testimoniis patet perpetuam hanc fuisse Ecclesiæ mentem ac praxim, ut morituris pœnitentiam & veniam petentibus subveniretur per sacramentalem à peccatis absolutionem.

T. 1. p. 949. A.

SECUNDA CONCLUSIO.

Infirmis qui inchoatam confessionem subitâ vi morbi oppressi perficere non possunt, vel aliqua dumtaxat doloris signa dederunt, concedenda est absolutio sacramentalis; iis verò deneganda qui vel sunt peccatores publici ab Ecclesiâ excommunicati, vel in ipso criminis actu vocis & sensuum usum amittunt, nec ullo signo animi dolorem possunt testari; iis verò concedenda qui inopinato casu oppressi, & omni vocis & sensuum usu privati sunt, si aliunde viri Catholici ac probatæ vitæ habeantur.

Probatur prima pars, testimoniis in probationem Conclusionis primæ jam relatis, quibus adhuc major lux & confirmatio ex mox dicendis accedet.

Probatur secunda pars, nempe iis concedendam esse sacramentalem absolutionem, qui aut voce aut aliquo alio dato signo eam exoptare cognoscuntur. Ita

Secunda pars Conclusionis.

Concilium Carthaginense III. an. 397. c. 34. *Ægrotantes*, inquit, *si per se respondere non possunt, cùm voluntatis eorum testimonium hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptisentur.*

T. 2. Conc. p. 1172. A.

Concilium Carthaginense IV. an. 398. c. 76. *Is*, inquit, *qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manûs impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.*

Ib. p. 1208. E.

Concilium Arausicanum I. an. 441. Can. 12.

T. 3. Conc. p. 1449 B. *Subitò obmutescens*, inquit, *prout status ejus est, baptisari aut poenitentiam accipere potest, si voluntatis aut præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.*

T. 4. Conc. p. 1580. E. Idem colligere est ex Can. 36. Concilii Epaonensis an. 517.

Idem ex Concilio Toletano XII. anno 681. cap. 2. cujus hæc verba sunt: *Multos sæpe conspeximus, & in salute positos, ultimum desiderantes poenitentiæ fructum, & rursus nimietate ægritudinis, ita loquendi & sentiendi naturale perdidisse officium, ut nulla illis cura salutis suæ videretur inesse, nullo etiam pristinæ devotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens, ita talium necessitates in fide suscepit suâ, ut ultimum illis tribuatur viaticum; scilicet ne sine fructu poenitentiæ videantur transire è sæculo.* (T. 6. Conc. p. 1226. B)

Idem statuerunt SS. Pontifices, quorum tres solùm hîc appellabimus, nempe Innocentium I. Cœlestinum & S. Leonem.

Innocentius I. Conclusione primâ jam citatus, Epistolâ 3. quæ est ad Exuperium Tolosanum Episcopum, ab eo rogatus quid observari debeat de illis qui post Baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ fine poenitentiam simul & reconciliationem postulant, sic respondet: *De his observatio prior, durior; posterior, interveniente misericordiâ, inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis poenitentia, sed communio negaretur. Nam cùm illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessæ facilitas homines de reconciliatione securos non revocaret à lapsu, negata meritò communio est, concessa poenitentia, ne totum penitus negaretur; & durio-* (T. 2. Conc. p. 1255. C.)

rum remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis suis reddidit, jam terrore depulso communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi viaticum profecturis, & ne Novatiani haeretici negantis veniam asperitatem & duritiam sequi videamur. Tribuitur ergo cum poenitentiâ extrema communio, ut homines hujusmodi, vel in supremis suis poenitentes, miserante Salvatore nostro à perpetuo exitio vindicentur. Hæc Innocentius I. Qualis verò fuerit illa communio quam ait olim denegatam, & quam ipse jubet ne amplius denegetur, dicemus cùm solvemus Objectionem quæ ex hoc ipso Innocentii loco desumitur.

Cœlestinus in Epistolâ 2. quæ est ad Episcopos Provinciæ Viennensis & Narbonensis, insurgit adversùs eos qui morientibus ac pœnitentiam postulantibus denegabant absolutionem. *Agnovimus*, inquit, *poenitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitûs sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitatem sub onere peccatorum hominem, pondere, quo se expediri desiderat, liberare. Quid hoc rogo aliud est, quàm morienti mortem addere, ejusque animam suâ crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? &c.* Tum nonnullis adductis Scripturæ testimoniis quibus declarat Deus se nolle peccatoris mortem &c. sic pergit & concludit S. P. *Desperat de misericordiâ Dei; qui eum ad subveniendum morienti sufficere, vel in momento posse non credit... Vera ergo ad Deum conversio in ultimis positorum mente potius est aesti-*

Ob. an. 432.

T. 2 Conc. p. 1619. D.

Ibid. E.

manda, quàm tempore....cùm ergò sit Dominus cordis inspector, quovis tempore non est denegánda poenitentia postulanti.

T. 1. p. 605. S. Leo Epistolâ 83. aliàs 91. *His*, inquit, *qui in tempore infirmitatis, & in periculi urgentis instantiâ, præsidium poenitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio.* Et paulò infra, postquam adhortatus est peccatores ut conversionem suam non differant ad ultimam usque vitæ periodum, sic pergit: *Verùm, etiam talium necessitati ita auxiliandum est, ut & actio illis poenitentiæ, & communionis gratia, si eam amisso vocis officio per indicia integri sensûs postulant, non negetur. At si aliquâ ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulò ante poscebant, sub præsentiâ Sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul & poenitentiæ & reconciliationis beneficium consequantur.*

Ib. p. 606.

Idem planè statuit Paulus V. in suo Rituali. *Si inter confitendum*, inquit, *vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & signis conetur peccata poenitentis cognoscere, quibus utcunque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenditur, absolvendus est.*

Tertia pars Conclusionis.

Tertia pars Conclusionis probatur. Quia publici peccatores ab Ecclesiâ ejecti & excommunicati Sacramentorum participes fieri non possunt, quamdiu non præsumitur mutata eorum voluntas; atque peccatorum, de quibus nostra Conclusio, non præ-

umitur mutata voluntas. Idem planè de iis judicandum, qui in ipso criminis actu v. g. duelli, adulterii &c. omni intercluso vocis & sensuum usu nullo prorsus signo suum de peccatis dolorem declarare possunt. Quapropter sacra Facultas Parisiensis istam Amadæi Guimenii doctrinam proscripsit anno 1665. die 3. Febr. *Quòd si fortè*, dicebat Auctor, *actualiter peccando subitò destituatur sensibus, ut non possit humanitus loquendo atteri, respondeo, tunc non esse præsumendum attritum, atque adeo nec absolvendum docent communiter. Sed ego sub prædictâ conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem, quia rarissimè evenit, ut tam subitò sensibus quis, dum actu peccat, destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ saluti consulere per aliquam attritionem.* Hinc inferes, iis qui in duello lethaliter vulnerantur, ac priùs omnem rationis & sensuum usum interceptum habent, quàm aliquod doloris signum dare possint, denegandam sacramentalem absolutionem & Christianam sepulturam, si eo in statu ex hac vitâ decesserint. Ita statutum fuit à Conc. Trid. Sess. 25. cap. 19. & à Clero Gallicano an. 1655.

Quarta pars Conclusionis.

Circa quartam Conclusionis partem, an nempe sacramentalis absolutio sit concedenda iis, qui subitâ vi morbi oppressi, nec voce nec ullo signo suum de peccatis dolorem testari possunt, quos tamen constat viros esse Catholicos, fidei & probatæ pietatis, diversa fuit, vel ipsâ S. Augustini ætate, ut & nunc est, Theologorum sententia & praxis.

Prima sententia, quam à multis annis, ait Morinus L. 10. de Pœnit. cap. 10. n. 4. sequitur Theologorum pars maxima, negat eo in casu dan-

dam esse absolutionem. Ratio præcipua hujus sententiæ petitur ex defectu materiæ sensibilis, sine quâ stare non potest sacramentalis absolutio.

Accedit Judicium sacræ Facultatis Parisiensis, quæ die 3. Februarii anno 1665. proscripsit istam propositionem excerptam ex Libro Amadæi Guimenii, *Talis infirmus qui amisit loquelam vel usum rationis, si benè vivebat ut bonus & fidelis, & frequentabat confessionem & communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententiâ & peccato.* En ipsa nostræ Conclusionis hypothesis, quam improbat sacra Facultas. Adversùs sententiam hanc miro zelo insurgit Morinus, L. 10. de Pœnit. cap. 10. quam *præposteram* appellat, & *instar prodigii vult haberi posse*; adeo vel primis humanitatis ac Christianæ pietatis elementis contraria ipsi videtur.

Pag. 741. n. 4.

Secunda igitur sententia, quam totis viribus amplectitur & probat Morinus, existimat tali moribundo, cujus cognita est fides, ac probata vitæ planè christianæ ratio, dandam esse sacramentalem absolutionem, etiamsi nec voce nec ullo signo eam postulaverit. Nonnullos post Dianam parte 3. Resolutionum moralium, Tractatu 3. de absolutione moribundi, Resolutione 8. hujus opinionis defensores laudat Theologos, Homobonum in examine Ecclesiæ, parte 1. Tractatu 7. cap. 18. qu. 84. ubi refert factum Clementis VIII. S. Pontificis, qui cùm vidisset quemdam ex fabricâ divi Petri præcipitem ruentem, absolutionem ei dedit, sub hac formâ, *Si es capax, absolvo te à peccatis tuis*:

Molfesium

Molfesium in Summâ Tomo 1. Tractatu 7. c. 5. n. 48. qui etiam laudat Salmeronem; Antonium de Litteratis, in Summâ editâ Romæ cum approbatione Magistri sacri Palatii an. 1611. parte 1. c. 35. n. 7. & alios nonnullos.

Probat Morinus ibidem authoritate Sacerdotalis Romani Venetiis excusi anno 1560. apud Joannem Variscum & socios, folio 62. cujus hæc verba sunt: *Talis infirmus aut jam amisit loquelam, vel usum rationis; puta, quia phreneticus; aut non: in primo casu, si benè vivebat, ut bonus fidelis, & frequentabat confessionem, & communionem, & hujusmodi, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt; vel etiamsi malus & obstinatus diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus, si petiit Sacerdotem ut confiteretur, ostendit se facere velle omnia quæ debet, & interea factus est mutus vel phreneticus, & periculum est in morâ, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententiâ, & peccato, & potest injungere circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel hæredibus aut consanguineis pro ejus animâ, si volunt acceptare: deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis non sit confessus.* Hæc Morinus ex Sacerdotali Romano, quæ si vera sunt ac genuina, (neque enim nobis datum est Librum ipsum videre) eam ipsam referunt sententiam iisdem ferè verbis expressam, quam in Amadæo Guimenio censurâ notavit sacra Parisiensis Facultas.

Probat rursus eodem cap. 10. Libri 10. ex Statutis synodalibus Ecclesiæ Lemovicensis excusis an. 1620. cap. 21. Addere potuisset & auctoritatem hîc jam laudatam Concilii XII. Toletani c. 2.

loquitur enim Synodus de illo homine qui quidem cùm sanus esset ultimum desiderabat pœnitentiæ fructum, sed qui præ infirmitate ita linguæ & aliorum sensuum usu destitutus est, ut nullo videatur salutis desiderio teneri.

Verùm præcipuum hujus sententiæ præsidium ac firmamentum petit ejusdem Libri cap. 6. ex auctoritate sancti Augustini in Libro I. de adulterinis conjugiis cap. 26. ubi ait I°. *Catechumenis in hujus vitæ ultimo constitutis* (sunt verba S. Doctoris) *si morbo seu casu aliquo sic oppressi sint, ut quamvis adhuc vivant, petere tamen sibi Baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, prosit eis quòd eorum in fide christianâ nota voluntas est, ut eo modo baptisentur, quo modo baptisantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit.* Rationem adducit sanctus Doctor ibid. *Quia nempe*, inquit, *non solùm incredibile est, nec in fine vitæ hujus baptisari Catechumenum velle; verùm etiamsi voluntas ejus incerta est*, (aliqui legunt, *intellecta*) *multò satius est nolenti dare, quàm volenti negare, ubi velit an nolit sic non apparet, ut tamen credibilius sit eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum ea Sacramenta percipere, sine quibus jam credidit non se oportere de corpore exire.*

T. 6. p. 403. C.

Ibid. B.

II°. Non tantùm ejusmodi Catechumenos S. Augustinus vult baptisandos esse, sed etiam & illos qui adulterina consortia retinent. *Ego*, inquit cap. 28. *non solùm alios Catechumenos, verùm etiam ipsos qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, cùm salvos corpore non admittamus ad Baptismum, tamen si desperati jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptisandos puto, ut etiam hoc peccatum cum cæteris lavacro regenerationis*

Ib. p. 404. C.

abluatur. Rationem statim subjicit, *Quis enim*, inquit, *novit utrum fortassis adulterinæ carnis illecebrâ usque ad Baptismum statuerant detineri? Si autem ab illâ desperatione recreati potuerint vivere, aut facient quod statuerunt, aut edocti obtemperabunt, aut de contemtoribus fiet quod fieri etiam de baptisatis talibus debet.*

III°. Docet ibidem S. Augustinus, eandem rationem esse reconciliationis, quæ & Baptismi: *Quæ autem*, inquit, *Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vitâ sine arrhâ suæ pacis exire velle debet mater Ecclesia.* Ita secundam hanc sententiam & auctoritate suâ & rationum momentis demonstrat S. Augustinus.

Ibid. E.

IV° denique, non dissimulat sanctus Doctor, fuisse aliquos suâ ætate in opinione & praxi contrariâ, *qui timidiùs agunt*, inquit, & memores istorum Domini verborum, *Nolite sanctum dare canibus, non audent baptisare eos qui pro se respondere nequiverint, ne forte contrarium gerant voluntatis arbitrium.* Horum sententiam & praxim damnandam non esse pro suâ modestiâ & æquitate pronuntiat ibidem S. Augustinus: *Satis quippe in talibus*, inquit, *respiciendum est illud Apostoli, ubi dicit: Unusquisque nostrûm pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius invicem judicemus.*

Ib. p. 403. D.

Ibid.

Ad hanc S. Doctoris auctoritatem hoc unum reponunt primæ sententiæ patroni, nempe supponere S. Augustinum præcessisse ex parte Catechumeni vel pœnitentis signum aliquod, quo suum desiderium seu voluntatem in Baptismum vel absolutionem demonstraverint. *Prosit eis*, ait cap. 26. citato sanctus Doctor, *quòd eorum in fide christianâ*

Ibid. C.

jam nota voluntas est. Et postea : *Si voluntas ejus intellecta est &c.*

Verùm alii regerunt, aiuntque solis oculis opus esse ut perspicuum fiat legenti, hypothesim à S. Doctore adductam esse hominis casu aliquo sic oppressi, ut nec petere Baptismum aut reconciliationem possit, nec ad interrogata respondere ; eo ferè modo quo infantes, qui baptisantur, nullum propriæ voluntatis indicium proferunt ; hominis denique in eo statu constituti, *ubi incertum est, ac non apparet an velit, an nolit* : quæ certè hypothesis non videtur admittere signum aliquod exterius, quo fuerit illius moribundi manifestata voluntas. Cùm igitur sanctus Doctor ait : *Prosit eis quòd eorum in fide christianâ jam nota voluntas est* ; manifestum est eum loqui de voluntate quæ sit nota, non aliquo speciali signo in hac subitâ, quâ opprimitur, infirmitate, sed quæ sit nota ex vi statûs seu conditionis hominis catechumeni vel pœnitentis ; qui certè status ac conditio sufficiens ratio est præsumendi velle hominem in his angustiis aut baptisari, aut per absolutionem reconciliari. Malè legunt aliqui in textu Augustiniano citato, *Etiamsi voluntas ejus intellecta est.* Omnino legendum, *Etiamsi voluntas ejus incerta est*, sicut ipsa contextûs series apertè demonstrat ; aliàs, non tantùm planè obscura, sed absona foret S. Doctoris sententia : hunc enim sensum redderet, Etiamsi intellecta est hominis illius voluntas, quòd nempe nolit aut baptisari aut reconciliari, tamen satius est nolenti dare, quàm volenti negare ; quasi vellet Augustinus baptisandum esse hominem hunc, etiam si constaret apertè eum alienam habere à Baptismo suscipiendo voluntatem, quod sanè perabsurdum esset : quantò

[Ig]itur rectior & planior videtur sensus, si legamus, *Etiamsi voluntas ejus incerta est; tamen* (hoc pendente dubio) *multò satius est nolenti dare, quàm volenti negare.*

Ad momenta verò prioris & oppositæ sententiæ.

Respondent ad primum, 1°. in hoc extremæ necessitatis casu non ita subtiliter ac morosè inquirendum, quænam sit sensibilis materia Sacramenti. Cùm enim quæstio hæc tota sit scholastica, & alii aliam assignent sensibilem materiam; hoc stante dubio non debet moribundus ille, cujus nota est fides ac probitas christiana, propter dissidia hæc scholastica, sine absolutione dimitti, dicente S. Leone Epistolâ 83. aliàs 91. ad Theodorum Forojuliensem cap. 3. *multùm utile ac necessarium esse, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur.* Unde scitè observat Melchior Canus parte 6. Relectione de Pœnitentiâ, *in praxi hujus Sacramenti habendam esse potius rationem eorum quæ ad mores & salutem animarum pertinent, quàm ad Metaphysicam, sive speculativas quæstiones.*

T. 1. p. 609.

Addunt 2°. Ecclesiæ testimonium de vitâ hujus hominis fidelis christianâ piè ac sanctè peractâ, longè certius esse petitionis seu desiderii ipsius argumentum, quàm unius aut alterius hominis de impio publico reconciliationem petente, testificatio: illius enim conditio seu nota probitas *ratio sufficiens est & præsumptio idonea*, inquit Morinus, *ad reconciliationem ipsi conferendam. Viri enim pii & Catholici Ecclesiæ cultores constantissimi, absolutionem, omniaque Ecclesiæ Sacramenta ardenter concupiscere semper præsumendi sunt, donec eorum voluntas mutata, & impia facta aliquo argumento de-*

Morin. p. 740. col. 2. B.

Ib. p. 742. col. 1. A.

monstretur. Quòd si propter aliquod signum exterius à moribundo factum, (quod plerumque valde æquivocum esse potest) dandam esse absolutionem, Scholastici docent; longè potiori ratione videtur danda viro Catholico probatæ fidei ac pietatis: præsumptio enim in his fundata certior videtur.

Ad Censuram verò sacræ Facultatis, respondent duo in adductâ propositione contineri: primum, moribundum illum fidelem & probum omni rationis & sensuum usu destitutum, absolvendum esse: alterum, est veluti ratio & fundamentum hujusce praxis, *quia nempe*, dicebat auctor, *ex insperato talia acciderunt, & debet ille præsupponi contritus.* Primum dicunt esse verum, neque etiam objectum esse Censuræ sacræ Facultatis; sed alterum, ex quo sequitur, (quod etiam contendit auctor ille) & quod damnavit sacra Facultas, nempe cuicunque peccatori quamtumvis noto & publico, etiam actu peccanti, qui nullum omnino doloris sui signum dedit, concedi debere absolutionem, *eo quòd*, ait Guimenius, *rarissimè evenit, ut tam citò sensibus quis, dum actu peccat destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ saluti consulere per aliquam attritionem*: quæ certè ratio cùm eò generatim tendat, ut probet omni peccatori moribundo promiscuè laxandam esse absolutionem, meritò proscripta fuit adducta auctoris propositio. Verùm observa, generatim tantùm esse damnatam, *Doctrina hujus propositionis*, ait Censura, *universim & absolutè sumpta est in praxi periculosa*; quibus verbis existimant defensores secundæ sententiæ, damnari dumtaxat generalem hujus auctoris rationem, quâ utitur ut velit in praxi quemlibet moribundum indistinctè absolvendum esse, non verò specialem casum de quo

bequitur Conclusio. Plura lege, si vacat, de istâ quæstione apud Morinum loco citato. Hæc nobis ex utrâque parte exposuisse sufficiat.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. testimonium S. Cypriani ex Epistolâ 52. ad Antonianum, ubi de infirmis qui in infirmitate dumtaxat pœnitentiam & reconciliationem postulabant, sic ab Ecclesiâ Carthaginensi decretum fuisse refert. *Idcirco, frater charissime, pœnitentiam non agentes nec dolorem delictorum suorum toto corde & manifestâ lamentationis suæ professione testantes, prohibendos omnino censuimus à spe communicationis & pacis, si in infirmitate atque in periculo cœperint deprecari; quia rogare illos non delicti pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit, nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum.* Pag. 74. Quòd autem nomine pacis & communicationis intelligat sanctus Doctor sacramentalem à peccatis absolutionem, his momentis suadetur.

I°. Quia nullis aliis terminis utitur passim ut eam exprimat; & si vel communionem Eucharisticam, vel solemnem dumtaxat cum Ecclesiâ reconciliationem his terminis à sancto Doctore, per exclusionem absolutionis sacramentalis, designatam fuisse dixeris, necesse est agnoscas nunquam ab illo designatam fuisse sacramentalem absolutionem; non alia enim apud ipsum reperies verba quibus eam expresserit.

II°. Eadem est pax quam denegat infirmis non pœnitentibus, & quam concedit pœnitentiâ defunctis: atqui postremam hanc esse sacramentalem à peccatis absolutionem nemo jure negaverit.

III°. Ætate S. Cypriani non sejungebatur tempore communio Eucharistica à sacramentali absolutione, sicut facilè est intelligere ex Epistolis ejusdem S. Doctoris 10. 11. & 54. ergo cui denegabatur Eucharistica communio, denegata quoque fuit sacramentalis absolutio.

IV°. Infirmi, de quibus hîc S. Cyprianus, verè impœnitentes erant, qui nullum de peccatis dolorem suum testantur: at verisimile non videtur, impœnitentibus datam à sancto Doctore peccatorum veniam. Eò tendit ratio quam adducit, quia *rogare illos non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit.*

V°. Si omnibus infirmis pœnitentiam & pacem in infirmitate dumtaxat petentibus consuetudo communis fuisset dandi sacramentalem absolutionem, quare speciali ac provisorio decreto statuisset S. Cyprianus, eam dandam esse lapsis qui habebant libellos Martyrum; & quæ fuisset eorum prærogativa, si omnibus indistinctè pax concessa fuisset? De illo provisorio Decreto diximus paulò antea.

Confirmatur hocce S. Cypriani testimonium, Canone ultimo Concilii I. Arelatensis. *De his,* inquit, *qui apostatant, & nunquam se ad Ecclesiam repræsentant, nec quidem poenitentiam agere quærunt, & postea infirmitate arrepti petunt communionem, placuit eis non dandam communionem, nisi revaluerint & egerint fructus dignos poenitentiæ.*

T. 1. Conc. p. 1429. C.

Resp. per communicationem & pacem S. Cyprianum citatâ Epistolâ 52. intelligere vel participationem Eucharistiæ, vel solemnem & canonicam reconciliationem cum Ecclesiâ, quâ privandos esse hujusmodi infirmos ex rigore disciplinæ decrevit,

Hoc utroque sensu apud Veteres usurpari nomen communionis & pacis, paulò ante demonstravimus: relege. Et verò ejusmodi infirmis denegatam non fuisse pœnitentiam expressè observat Innocentius I. at nulli denegata unquam fuit peccatorum venia, cui concessa est pœnitentia. Nomine verò pœnitentiæ, ut jam antea præmonuimus, non tantùm intelligi debet satisfactio, cujus sanè incapaces sunt infirmi, quamdiu premit infirmitas, sed potissimùm Sacramentum Pœnitentiæ constans suis partibus essentialibus.

Ad primam itaque probationem respondeo, reverâ apud S. Cyprianum voces istas *communionis, pacis, reconciliationis*, usurpari promiscuè ad significandam & sacramentalem à peccatis veniam, & Eucharisticam communionem, & reconciliationem canonicam cum Ecclesiâ; sed appositè & accommodatè ad subjectam materiam & loci circumstantias, modò una sine alterâ debet assumi, modò omnes simul. Nisi ita distinxeris, rem absurdissimam affinges S. Doctori, nempe eum dedisse Diaconis facultatem absolvendi sacramentaliter à peccatis; non enim aliis utitur terminis, quàm consuetis, *pacis, communionis &c.* Cùm igitur legimus infirmis, de quibus loquitur, concedi pœnitentiam, illico cogitare debemus, pacem, quæ iisdem denegatur, sacramentalem non esse à peccatis absolutionem, sed vel Eucharistiam, vel canonicam cum Ecclesiâ reconciliationem.

Ad secundam, dico eandem quidem, sed non omnem pacem denegari infirmis, quæ conceditur sanis pœnitentiâ defunctis: istis enim non tantùm sacramentalis absolutio à peccatis concedebatur, sed etiam Eucharistica communio, & perfecta seu

canonica reconciliatio cum Ecclesiâ; aliis verò, concessâ solâ sacramentali absolutione, *qua morientis consolationi sufficit*, ait Concilium Arausicanum I. Can. 3. antea citato, denegabatur Eucharistia, & solemnis reconciliatio cum Ecclesiâ per manûs impositionem.

T. 3. Conc. p. 1448. D.

Ad tertiam: Ætate S. Cypriani ordinariè non sejungebatur tempore Eucharistiæ participatio à sacramentali absolutione, & pœnitentibus, post emensum pœnitentiæ stadium, utraque simul communi & ordinariâ lege conferebatur: at in certis casibus, præsertim verò infirmitatis, una tempore sejungebatur ab alterâ, sicut manifestè patet ex Can. 78. Concilii IV. Carthaginensis antea citato; & idem judicandum de re nostrâ præsenti, ac de absolutione, quæ ordinariâ quidem lege sequebatur olim impletam satisfactionem, sed in aliquibus casibus antecedebat.

T. 2. Conc. p. 1206. B.

Ad quartam: Æquivocatio latet in hac voce *impoenitentes*: si enim significat, infirmos, de quibus loquitur S. Cyprianus, antea dum sani erant, pœnitentiam non egisse, hoc sensu vocari possunt *impoenitentes*, quod sanè unum innuere vult sanctus Doctor: si verò significat ejusmodi infirmos nequidem premente infirmitate pœnitere de vitâ suâ præteritâ, hoc sensu, *impoenitentes* dici non possunt, siquidem testatur S. Cyprianus, eos *in periculo deprecari*, quod sanè sine aliquo doloris & pœnitentiæ interiori sensu non facerent; & quamvis mortis urgentis periculum occasio fuerit huic excitandæ pœnitentiæ, motivum tamen ipsius supernaturale aliquod fuisse necesse est, aliàs nequidem concedi ipsis debuisset, virtute & auctoritate clavium, pœnitentia sacramentalis, quam tamen

concessam fuisse testatur Innocentius I. Ita exponenda sunt citata hæc S. Doctoris verba, *quia rogare illos non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit.* Hoc est, non pœnitentia, quæ præcesserit, rogare illos compellit, siquidem nullam supponuntur egisse, sed ea saltem pœnitentia, quam tum primùm, occasione mortis urgentis, auxilio divinæ gratiæ excitati in se concipiunt.

Ad quintam, patet solutio ex dictis antea, ubi de pœnitentibus sanis diximus, in responsione ad secundam Objectionem ex S. Cypriano. Consule quæ ibi dicta sunt.

Objicies 2°. S. Leo Epistolâ 91. ad Theodorum Forojuliensem, cum pœnitentibus sine absolutione sacramentali defunctis negat esse communicandum, negat eorum memoriam esse faciendam inter Missarum solemnia &c. verba S. Pontificis superiùs relata sunt ad septimam Quæstionem, Art. 3. Conclusione secundâ. Supponit igitur Summus Pontifex, nonnullos gravissimos peccatores, qui in infirmitate dumtaxat pœnitentiam efflagitabant, dimissos ex hac vitâ fuisse sine sacramentali absolutione.

Resp. nego consequentiam; ad rem enim nostram appositum non videtur hocce S. Leonis testimonium. Agimus hîc de iis qui in infirmitate dumtaxat ad pœnitentiam confugiunt, & S. Leo loquitur de illis qui pœnitentiam, dum sani erant, inchoaverant quidem, sed casu quodam improviso ex hac vitâ erepti, eam nec perficere, nec consequenter sacramentalem absolutionem, quæ expletâ dumtaxat satisfactione solebat concedi, potuerant percipere. Eo igitur beneficio privati illi fuerant, non quidem ex sententiâ Ecclesiæ, sed subitâ morte;

cum illis tamen noluit quidem aliquando Romana Ecclesia communicare; verùm aliæ communicabant, ut patet imprimis ex Canone 79. Concilii IV. Carthaginensis, in quo dicitur: *Poenitentes qui attentè leges poenitentiæ exequuntur, si casu in itinere vel mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.* Idem statuit Concilium Arelatense II. Can. 12. Vasense II. Can. 2. Toletanum XI. Can. 12. Hoc unum igitur ex citato S. Leonis testimonio inferri meritò potest, ut loco mox indicato diximus; nempe, lege ordinariâ sacramentalem absolutionem datam fuisse post expletam poenitentiam.

T. 2. Conc. p. 1206. B.

Objicies 3°. testimonium Innocentii I. in Epistolâ ad Exuperium Tolosanum Conclusione primâ & secundâ hic relatum. *Consuetudo*, inquit, *prior tenuit, ut concederetur eis poenitentia, sed communio negaretur.* Innocentium verò per communionem intelligere absolutionem à peccatis, nulla vel levissima est dubitandi ratio, ait Morinus Lib. 10. cap. 1. n. 10. I°. Quia ait communionem illam tandem concessam fuisse, *ne Ecclesia asperitatem Novatianorum sequi videretur*: at Novatiani negabant posse ab Ecclesiâ indulgeri, peccatorum veniam.

T. 2. Conc. p. 1255. C.

II°. Quia hanc communionem vocat *reconciliationem*, quo nomine solet designari sacramentalis absolutio.

III°. Ait communionem illam à *perpetuo exitio vindicare*, quod rectè cadit in sacramentalem absolutionem, quæ planè necessaria est.

IV°. Testatur Innocentius, veterem disciplinam duriorem fuisse: at durior non fuisset, si vel Eucharistiam tantùm, vel solemnem & canonicam

cum Ecclesiâ reconciliationem denegasset; subsequentibus temporibus denegata quoque est Eucharistia, & etiamnum apud nos denegatur ultimo supplicio afficiendis.

V°. Ratio prioris severitatis, juxta Innocentium, hæc fuit, ne facilitas veniæ homines de suâ reconciliatione securos faceret: hæc porro ratio locum habet præsertim si supponatur denegata sacramentalis absolutio, quæ vera est reconciliatio cum Deo.

VI° denique, quia his temporibus non separabatur tempore sacramentalis absolutio ab Eucharistiâ, & utraque vel denegabatur, vel concedebatur.

Resp. ut supra ad testimonium S. Cypriani, Innocentium intellexisse vel Eucharisticam participationem, vel canonicam cum Ecclesiâ reconciliationem, quam prior disciplina ex severitate aliquibus denegavit; non verò sacramentalem à peccatis absolutionem. Ratio nostra est, quòd afferat S. Pontifex datam semper ejusmodi infirmis pœnitentiam: at frustra illa est, si non sequatur venia seu absolutio. Vide superiùs dicta. Momenta verò quæ hîc opponuntur satis firma non videntur, ut ab explicatione datâ recedere nos cogant.

Non primum: Namque Novatiani non tantùm sacramentalem absolutionem negabant lapsis, sed & Eucharistiam & reconciliationem cum Ecclesiâ. Ne igitur vel tantillùm videatur Ecclesia imitari Novatianorum crudelitatem, jussit Innocentius priorem disciplinæ severitatem mitigari, atque omni pœnitentiam & veniam postulanti in mortis urgentis periculo concedendam esse, simul cum Eucharisticâ communione.

Non secundum: Certum quippe est, *reconciliationis* nomine Veteres non rarò intellexisse canonicam & ceremonialem cum Ecclesiâ reconciliationem, quæ fiebat per manûs impositionem. Vide quæ supra in hoc 2. Articulo diximus, in solutione Objectionum, ad tertiam quæ tota repetebatur ex Canonibus Eliberitanis.

Non tertium: Solent enim Veteres, Innocentius imprimis & S. Augustinus, hanc Eucharistiæ vim & efficaciam tribuere, ut à perpetuo vindicet excidio, propter abundantiam gratiæ quam cœlestis ille cibus communicat; unde visi sunt aliquando affirmare, eam ipsis parvulis planè ad salutem necessariam esse. Quo verò sensu id dixerint, exponemus ubi de Sacramento Eucharistiæ.

Non quartum: Loquitur enim Innocentius de disciplinâ suo tempore receptâ, neque potuit ille sine dono prophetiæ augurari quænam postea inducenda foret. Adde quòd hîc sermo sit de illis qui communi ac receptâ disciplinâ removebantur à communione Eucharisticâ; severitas verò quæ apud nos exercetur erga reos ultimo supplicio afficiendos, casus est singularis, ac specialis Ecclesiæ Gallicanæ disciplina.

Non quintum: Ratio enim hæc Innocentii locum habet etiam cùm negatur vel Eucharistica communio, vel absoluta & perfecta reconciliatio cum Ecclesiâ, ut attendenti patebit.

Non sextum: Diximus enim non semel, ordinariè quidem non fuisse tempore sejunctam sacramentalem absolutionem ab Eucharisticâ communione; verùm in certis casibus necessitatis & infirmitatis sejunctam fuisse.

Objicies 4°. adversùs tertiam Conclusionis par-

partem. Sanctus Augustinus Lib. 1. de adulterinis conjugiis Conclusione secundâ hîc laudato, docet & Catechumenis & pœnitentibus etsi flagitiosè viventibus, subito morbo oppressis subveniendum esse per Baptismum & reconciliationem, hac unâ ductus ratione, quòd *nemo novit*, inquit, *utrum adulterinæ carnis illecebrâ usque ad Baptismum statuerint detineri*; atque in dubio *satius sit nolenti dare, quàm recusare volenti*: atqui eadem ratio probat in casu etiam nostræ Conclusionis dandam esse absolutionem.

T. 6 p. 404. D.

Resp. nego min. Status enim seu conditio ipsa Catechumeni vel pœnitentis sufficientem locum suppeditat præsumendi, nolle ejusmodi Catechumenos vel pœnitentes in perditâ vitâ suâ ad finem usque permanere; aliàs incassum & catechumenatûs, & pœnitentiæ labores sustinerent: at nihil est in nostrâ hypothesi unde possit talis haberi præsumptio. Peccator enim, de quo loquimur, nulla pietatis Christianæ officia supponitur exercere, inveterato peccandi habitu irretitus, scandalosus, vel etiam in actu ipso peccati ita morbo corripi, ut nullum penitus doloris sui signum dare possit: quo igitur fundamento subnixa esse posset absolutio quam auctor antea citatus contendit ipsi conferendam esse?

ARTICULUS III.

Proponuntur ac solvuntur alia nonnulla quæstiones circa absolutionem dandam vel protrahendam.

Quæres 1°. quandonam debeat Sacerdos absolvere pœnitentem.

Resp. Cùm Sacerdos in tribunali Pœnitentiæ judex sit ac medicus animarum, pœnitentem absolvere non debet, nisi cùm prudenter judicat ratam fore in Cœlis sententiam quam Sacerdos in terris pronuntiat. *Tunc enim vera est absolutio præsidentis*, ait S. Gregorius Magnus, *cùm æterni sequitur arbitrium judicis*. Prudenter autem æstimare potest approbandam in Cœlis absolutionem, cùm pœnitens verum ac sincerum habet de peccatis dolorem cum firmo non amplius peccandi proposito, atque congruam agit de præteritis peccatis pœnitentiam.

T. 2. p. 1555.

Quæres 2°. an toties laxanda sit absolutio, quoties homo crimen confitetur & absolvi postulat.

Resp. negativè. Causæ pensandæ sunt, ait idem S. Gregorius Magnus, & videndum quæ pœnitentia secuta sit post culpam. *Quoniam comperimus*, aiunt Patres Concilii Toletani III. Cap. 11. *per quasdam Hispaniarum Ecclesias non secundùm Canones, sed fœdissimè pro suis peccatis agere pœnitentiam, ut quotiescunque peccare libuerit, toties à Presbyteris se reconciliari expostulent, ideo pro coercendâ tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio jubetur, ut secundùm formam Canonum antiquorum detur pœnitentia.*

T. 5. Conc. p. 1011. D.

Et Patres Concilii Lateranensis II. anno 1139. Can. 22. *Inter cætera*, inquiunt, *unum est quod sanctam maximè perturbat Ecclesiam, falsa videlicet poenitentia, confratres nostros & Presbyteros admonemus, ne falsis poenitentiis Laïcorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem poenitentiam esse constat, cùm spretis pluribus, de uno solo poenitentia agitur: aut cùm sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio....Falsa etiam fit poenitentia, cùm poenitens ab officio vel curiali vel negotiali*

T. 10. Conc. p. 1007.

negotiali non recedit, quod sine peccato agi nullâ ratione praevalet: aut si odium in corde gestetur; aut si offenso cuilibet non satisfiat, aut si offendenti offensus non indulgeat; aut si arma quis contra justitiam gerat.

Adversus mollem hanc & praeposteram nonnullorum Sacerdotum in concedendâ lapsis veniâ facilitatem miro zelo insurgit S. Cyprianus; quam, post tyrannorum crudelitatem, veluti novam persecutionem Ecclesiae non minùs perniciosam traducit. *Emersit*, inquit Tractatu de lapsis, *novum genus cladis; & quasi parum persecutionis procella saevierit, accessit ad cumulum sub misericordiae titulo malum fallens & blanda pernicies. Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio: irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & accipientibus nihil profutura.... Operiuntur morientium vulnera: & plaga lethalis altis & profundis visceribus infixa, dissimulato dolore contegitur.... Non est illa pax, sed bellum: nec Ecclesiae jungitur, qui ab Evangelio separatur. Quid injuriam beneficium vocant? Quid impietatem vocabulo pietatis appellant? Quid eis qui flere jugiter & rogare Dominum suum debent, interceptâ poenitentiae lamentatione communicare se simulant? Hoc sunt ejusmodi lapsis; quod grando frugibus; quod turbidum sidus arboribus; quod armentis pestilens vastitas; quod navigiis saeva tempestas.... Non concedit pacem facilitas ista, sed tollit: nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem.* Pag. 171.

Non absimili zelo eundem abusum reprimit Clerus Romanus in Epistolâ quae 31. est inter Cyprianicas. *Absit*, inquiebat, *ab Ecclesiâ Romanâ vigorem suum tam profanâ facilitate dimittere, &* Pag. 44.

nervos severitatis eversâ fidei majestate dissolvere... ut nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris ad eversionem majorem eripiatur & poenitentia. Ubi enim indulgentiæ poterit medicina proficere, si etiam ipse medicus intercerptâ poenitentiâ indulget periculis; si tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia obducere cicatricem? Hoc non est curare, sed, si dicere verum volumus, occidere.

Jamdiu anteà in falsis prophetis falsam hanc & mollem indulgentiam damnaverat Ezechiel c. 13. *Væ*, inquit v. 3. *prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.... dicentes pax, & non est pax.* Et v. 18. *Væ qui consuunt pulvillos sub cubito manûs: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas; & cùm caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum, & violabant me apud populum meum propter pugillum hordei & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis.* Et Jeremias c. 6. v. 14. *Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominiâ dicentes, Pax, pax, & non erat pax.... quamobrem cadent inter ruentes.*

Quæres 3°. an graviter peccent Sacerdotes, qui promiscuè ac indiscriminatim absolvunt eos omnes qui peccata confitentur, ac se de illis dolere verbo declarant?

Resp. affirmativè: patet ex mox dictis responsio. Peccant illi in Deum, cujus Sacramenta violant indignâ & sacrilegâ administratione: peccant in Ecclesiam, violatâ & conculcatâ ejus disciplinâ: peccant in pœnitentes ipsos, tùm majori, quam ex sa-

cilitate veniæ, concipiunt ad peccandum licentiâ; tùm falsâ illâ securitate ac fiduciâ quâ se verè absolutos confidunt, cùm tamen ligati adhuc sint; tùm denique cordis obduratione ac impœnitentiâ finali, quæ ex perniciosâ illâ securitate ac fiduciâ ut plurimùm sequitur.

Quæres 4°. quæ sint cavenda Sacerdoti, ut ministerium suum debitè ut oportet adimpleat in tribunali Pœnitentiæ.

Resp. cavendam ipsi esse, 1°. imperitiam. *Si enim cæcus cæcum duxerit, ambo in foveam cadent.* Sacerdos, ut sæpius dictum est, judicis ac medici partes sustinet in tribunali Pœnitentiæ: necesse igitur est, ut tanquam judex cognoscat leges, Canones, ac disciplinam Ecclesiæ quæ circa varia peccatorum genera observari debet: tanquam medicus, necesse est ut apprimè sciat quibus potissimùm remediis animorum nostrorum morbi sanandi sunt; quâ industriâ & arte extricanda & in apertum educenda impedita & intricata nonnullorum conscientia. 2°. cavenda ipsi est negligentia, ne fortè ministerii arduâ difficultate territus, explorare negligat vias omnes & aditus quibus cor pœnitentis commovere, & ad sincerum de peccatis dolorem adducere valeat. 3°. naturalis quædam compassio & indulgentia, quâ proclives sumus ad indulgentiam eorum delictorum quibus nos ipsi fortè sumus obnoxii. Tota Sacerdotis compassio ex charitate fluere debet, & ex amore salutis pœnitentis: aliàs falsa est ac noxia plurimùm compassio & indulgentia, ac crudelitas magis, quàm indulgentia est: 4°. timor mundanus, ne fortè remissiùs agat Sacerdos cum viris potentibus; atque, ut eorum gratiam ac favorem captet, sese illorum desideriis accommodet,

falsisque interpretationibus & legem inflectat, & pervicaces eorum voluntates molli assentatione dissimulet. 5° denique, cavendum maximè à laxiorum opinionum licentiâ, quæ non legi Dei, non Ecclesiæ disciplinæ, sed cupiditati ac morum depravationi plurimùm favent.

Quæres 5°. quibus in casibus teneatur Sacerdos absolutionem differre.

Resp. generatim denegandam ac differendam esse absolutionem, iis quos Sacerdos cautus ac prudens judicat indignos esse, quam non tantùm sine fructu, sed etiam graviter peccando perciperent: id verò multis in casibus occurrit.

I°. Cùm pœnitens ignorat præcipua fidei Christianæ mysteria, quorum explicita fides necessaria est, v. g. Trinitatis, Incarnationis: pariter cùm ignorat mandata Dei & Ecclesiæ. Unde meritò Innocentius I. S. Pontifex tanquam *scandalosam & perniciosam in praxi* damnavit propositionem istam; *Absolutionis capax est homo, quamcumvis laboret ignorantiâ mysteriorum fidei; & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat mysterium sanctæ Trinitatis & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.* Ita quoque Clerus Gallicanus an. 1700.

Recueil des Bulles, pag. 497. n. 64.

II°. Cùm pœnitens quas in corde gerit occultas cum proximo inimicitias non vult deponere: dicente ipsomet Christo Matth. 5. v. 24. *Vade priùs reconciliari fratri tuo.* Quapropter Concilium Lateranense II. Can. 22. jam laudato ait, *falsam esse pœnitentiam, si pœnitens odium in corde gerit, aut si offenso cuilibet non satisfaciat, aut si offendenti offensus non indulgeat.*

III°. Cùm pœnitens recusat aut differt restituere vel famam proximi, quam læsit, aut rem alienam

quam subripuit: *Non enim dimittitur peccatum*, ait S. Augustinus Epistolâ 153. aliàs 54. *nisi restituatur ablatum.* T. 2. p. 532.

IV°. Cùm pœnitens ex inveterato habitu in eadem peccata semper relabitur: quo in casu præsumi non debet verum ac sincerum habere de peccatis dolorem, ac firmum vitæ melioris ineundæ propositum. Neque obstat quòd obtestetur se de peccatis dolere: siquidem toties idem jam obtestatus fuit absque ullâ subsequente emendatione, ut necesse planè sit per aliquod tempus explorare, an sincera sit & firma ejus voluntas. Neque verò alio consilio tot ac tam diuturnis laboribus Ecclesia olim pœnitentes exercebat, antequam absolverentur, quàm ut exploraret, an vera & sincera foret eorum vitæ conversio, ac plena, quantùm humana fragilitas patitur, divinæ justitiæ persoluta satisfactio: neque verò quisquam nostrûm esset, qui in privatis alicujus momenti negotiis, iis fidem tam facilè habere vellet, qui eam toties violassent. Meritò igitur ab Innocentio XI. proscripta fuit ista propositio, *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat; nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem.* Meminerint igitur Sacerdotes, se alieni beneficii dispensatores esse, quod proinde nonnisi ex voluntate Christi, ac legibus ab ipso vel ejus sponsâ Ecclesiâ præscriptis dispensandum ipsis est, non in destructionem, sed in salutem & ædificationem animarum. Meminerint & ipsi pœnitentes, se reos esse, atque ad Sacerdotes tanquam ad Christum, cujus vices gerunt, accedere; non ergo animo contentioso,

Recueil des Bulles, pag. 490. n. 60.

ſed docili, ſubmiſſo, parato ad ea omnia facienda & ſuſtinenda quæ prudens injunxerit Sacerdos.

V°. Cùm pœnitens verſatur in proximâ peccandi occaſione, nec eam deſerere vult, ſive occaſio proxima ſit ad peccandum indeterminatè ac generatim, ſive ad peccandum determinatè hâc vel illâ actione: v. g. non magis abſolvendus ille eſt ſciens ſe, quoties ludit, blaſphemare, vel decipere, nec tamen vellet abſtinere à ludo, quàm ille qui ſciret ſe determinatè blaſphemare. Unde Innocentius XI. damnavit propoſitionem iſtam, *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proximâ peccandi occaſione verſatur, quam poteſt & non vult omittere: quin imò directè & ex propoſito eam quærit, aut ei ſe ingerit.* Occaſionem verò peccandi proximam appellamus, illud omne quod moraliter certam & indubitatam ſubminiſtrat peccandi cauſam, ſive per ſe in peccatum inducat, ſive ejus occaſione ita ad peccandum homo allicitur, ut certò certiùs in his circumſtantiis ſit peccaturus. Sic v. g. abſolvendus non eſt qui eam domum, vel eos frequentat cum quibus peccare conſuevit: qui concubinam apud ſe retinet, vel tabellas obſcænas, quibus impurus amor excitatur: qui officium, vel artes illas exercet, quas nonniſi peccando hactenus exercuit. Legat & aſſiduè relegat Sacerdos qui excipiendis confeſſionibus deſtinatus eſt, eximias eam in rem S. Caroli Inſtructiones.

Prop. 61.

VI°. Cùm datum publicum ſcandalum non reparatur ab uſurariis, v. g. & publicis concubinariis.

VII° denique, cùm pœnitens recuſat ea exercere pietatis officia, quæ Sacerdos tanquam ſalutifera remedia injunxit: eo quippe in caſu præſumitur

verùm ac sincerum non habere recuperandæ sanitatis animæ desiderium.

In his igitur adductis casibus quamtumvis pœnitens afferat se de peccatis dolere, neganda tamen absolutio, quia valde dubius ac incertus est ille dolor; ac consequenter dubia & incerta Sacramenti materia. Porro in Sacramentis conficiendis vel conferendis uti non licet materiâ dubiâ, præsertim cùm haberi potest certa. Quapropter Innocentius XI. anno 1679. & post ipsum Clerus Gallicanus in Censurâ anni 1700. istam proscripsêre propositionem, *Non est illicitum in Sacramentis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore.* Ib. p. 489. n. 1.

Quæres 6°. an debeat Sacerdos pœnitentem de peccatis quæ non declarantur interrogare.

Resp. cùm Sacerdotis sit pœnitentem, quantùm potest sublevare, necesse est omnino ut certis in casibus eum interroget circa peccata quæ suspicari prudenter potest à pœnitente non declarari, ex ignorantiâ, vel inadvertentiâ, aut, ut plurimùm contingit, ex verecundiâ & pudore. *Debet Sacerdos*, ait S. Thomas in 4. dist. 19. *scrutari conscientiam peccatoris in confessione, quasi medicus vulnus, & judex causam; quia frequenter quæ pro confusione confitens taceret, interrogatus revelat.* Caveat autem diligenter Sacerdos, ut de iis tantùm peccatis interroget, quæ communia esse possunt statui seu conditioni pœnitentium; ut turpia, modestis, non turpibus & obscænis verbis exprimat; ut animo curioso secreta familiarum non inquirat. *Non fiat explicita interrogatio*, ait S. Thomas loco mox citato, *de peccatis, nisi de illis, quæ omnibus manifesta sunt: de aliis autem adinventionibus peccatorum ita*

debet à longinquo fieri interrogatio, ut si commisit, dicat, si non commisit, non addiscat.

Quæres 7°. an vitiosa foret ista absolvendi forma, *Absolvo te ab omnibus peccatis tuis confessis & oblitis, de quibus verè es contritus.*

Resp. quòd etsi hæc verba formam Sacramenti non reddant invalidam, siquidem integer perseverat ipsius sensus, superflua tamen illa sint, & omittenda: quia nempe in ipsâ Sacramenti institutione sufficienter continentur ac præsupponuntur.

Quæres 8°. quid sentiendum sit de absolutione quæ datur sub aliquâ conditione: v. g. *Te absolvo si habeo potestatem absolvendi*; vel, *si tu es verè pœnitens*; vel, *si restitueris alienum, aut tale aliquid feceris.*

Resp. 1°. absolutionem datam sub conditione de præterito vel de præsenti, ratam quidem esse ac validam; sed planè inutilem ac otiosam hanc conditionem, quæ necessariò præsupponi semper debet: neque enim Sacerdos absolveret, nisi haberet potestatem absolvendi; nec pœnitens absolutionis fructum perciperet, nisi haberet requisitas dotes seu conditiones. Cùm igitur prima conditio reddat ministrum incertum & dubium an administraverit, secunda verò pœnitentem an receperit Sacramentum, utraque omitti debet.

Resp. 2°. absolutionem datam sub conditione de futuro planè nullam esse ac invalidam: quia actus de præsenti cum conditione de futuro contingenti non est validus, sed solùm instar promissionis cujusdam; velut si quis dicat, Do tibi si feceris: at hujusmodi promissio in Sacramento Pœnitentiæ locum non habet. Ratio à priori hæc est, quia sola intentio ministri absoluta, est efficax de

præsenti : sicut enim propositio conditionalis ut sic, nihil ponit in re ; ita voluntas conditionata, quamdiu talis est, suspensa manet & nihil operatur. Si ergo quando materia & forma Sacramenti ponitur, intentio ministri non est absoluta, vel non æquivalet absolutæ, non potest tunc Sacramentum perficere.

Dices 1°. Sacramentum Pœnitentiæ ad instar Judicii fuit institutum : in Judiciis autem valet absolutio aut alia sententia lata sub conditione de futuro.

Resp. Quamquam Sacramentum Pœnitentiæ ad instar Judicii sit institutum, non tamen sequitur in omnibus formam Judicii civilis ac forensis ; alioquin non posset idem esse accusator, testis, & reus : neque ipsi reo se excusanti credendum foret ; neque essentialiter opus esset sententiam absolutionis ferri verbis ore prolatis & reo præsente, quia in Judicio civili sententia potest ferri scripto, & circa absentem. Qualis autem sit institutio Sacramenti Pœnitentiæ, ex praxi Ecclesiæ & unanimi Doctorum sensu judicandum est potius, quàm ex solâ proportione cum Judicio & foro externo.

Dices 2°. Matrimonium initum per consensum & verba de præsenti sub conditione de futuro, valet impletâ conditione : quidni & absolutio sacramentalis ?

Resp. 1°. antecedens à multis negari Theologis, de quo argumento in Tractatu de Matrimonio dicemus.

Resp. 2°. nego consequentiam : in his etenim quæ sunt institutionis divinæ, & pendent à liberâ Christi instituentis voluntate, non alia quærenda ratio quàm Christi voluntas. Sic autem instituit

Sacramentum Pœnitentiæ, ut absolutio data sub conditione de futuro non valeat; è contra sic instituit Sacramentum Matrimonii, ut contrahentium consensus datus sub conditione de futuro sufficiat ad validum Sacramentum.

Quæres 9°. an valeat ista absolvendi ratio & forma, *Absolvo te auctoritate Episcopi, vel S. Pontificis, vel Ecclesiæ.*

Resp. non valere; quia Sacerdos auctoritate, virtute & merito Christi, non Episcopi, non S. Pontificis, non Ecclesiæ, absolvit: quod satis significat ipse Sacerdos cùm juxta morem Ecclesiæ ait, *Dominus noster Jesus Christus qui est Summus Pontifex te absolvat, & ego auctoritate &c.*

Quæres denique, an valida foret absolutio à pluribus simul Sacerdotibus data.

Resp. validam fore, si præcesserit pluribus facta confessio. Nulla quippe satis firma ratio videtur, cur nulla illa foret absolutio: neque eo in casu multiplex foret Pœnitentiæ Sacramentum, sed unicum ad eundem effectum ordinatum, & unam eandemque habens materiam, cui multiplex forma adaptaretur. Sicut quando Sacerdotes recenter inaugurati eandem cum Episcopo consecrant hostiam, non multiplex est Eucharistiæ Sacramentum, licet forma consecrationis à pluribus proferatur supra unam & eandem materiam.

QUÆSTIO DECIMA.

De ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

CIrca ministrum Pœnitentiæ ista sunt totidem Articulis expendenda.

I°. quis sit à Christo Domino institutus Sacramenti Pœnitentiæ minister.

II°. an ut valida sit absolutio, præter Ordinis potestatem requiratur in ministro jurisdictio.

III°. an necesse sit Sacerdotem esse ab Episcopo approbatum, ut validè absolvat.

IV°. quis possit absolvere à casibus reservatis.

ARTICULUS PRIMUS.

Quis sit à Christo institutus Sacramenti Pœnitentiæ minister idoneus.

INter articulos Joannis Wiclef damnatos in Concilio Constantiensi, iste recensetur, *Laïcum, si vir frugi fuerit, clavium potestatem à Christo accepisse.* Inde est quòd Martinus V. voluit eos, qui suspecti erant erroris Wiclef, interrogari num crederent, *quòd Christianus, ultra contritionem cordis, habitâ copiâ Sacerdotis idonei, teneatur de necessitate salutis confiteri Sacerdoti, & non Laïco seu Laïcis, quantumcunque bonis & devotis.*

T. 12. Conc. p. 269. E.

Waldenses, teste Reinero L. 5. existimabant bonum Laïcum, non verò malum Sacerdotem habere potestatem absolvendi.

T. 21. p. 315. Palavicinus L. 12. Hist. Concilii Trid. cap. 10. inter articulos Novatorum qui à Patribus expensi & damnati sunt, hunc refert, *Sacerdotes non habere potestatem ligandi & solvendi, nisi Spiritùs sancti gratiâ & charitate sint praediti; & non eos solos esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christianis esse dictum, Quaecunque solveritis &c. quorum verborum virtute absolvere possunt peccata.* Non tamen apud ipsos omnes promiscuè Laïci ministerium verbi aut Sacramentorum exercent, sed soli Ministri, tanquam delegati à totâ communitate seu societate, cui potestas seu auctoritas ministerii concredita fuit.

Morinus L. 8. de Poenit. c. 23. existimat Diaconis olim concessum fuisse, & audire poenitentes confitentes, & eos sacramentaliter absolvere, cùm vel urgebat necessitas, vel nullus aderat Episcopus vel Sacerdos.

Conclusio.

Soli Episcopi & Sacerdotes habent à Christo derivatam absolvendi à peccatis auctoritatem: non Diaconi, non Laïci.

Probatur 1°. quia ipsis solis dixit Christus Joan. 20. v. 21. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto*, ait Concilium Trid. Sess. 14. c. 1. *& verbis tam perspicuis potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit.* Et cap. 6. ejusdem Sess. *Circa ministrum*, inquit, *hu-*

T. 14. Conc. p. 816. A.

Ib. p. 819. C.

Jus Sacramenti, declarat sancta Synodus, falsas esse & à veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos & Sacerdotes, clavium ministerium perniciosè extendunt, putantes verba illa Domini, Quæcunque alligaveritis super terram &c. *ad omnes Fideles indifferenter & promiscuè, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata.* Idem definit Can. 10. Idem jam definierat Concilium Constantiense adversùs Wiclefum, contra quem extat Decretalis Martini V. ubi inter cætera dicit, *quòd nec beata Virgo Deipara hanc habuerit potestatem,* (nempe absolvendi à peccatis) *propterea quòd ea potestas nec sanctitatem requirat, nec ab eâ dependeat.*

Probatur 2°. ex constanti & perpetuâ SS. Patrum Traditione.

S. Ambrosius L. 1. de Pœnit. c. 2. loquens de potestate absolvendi à peccatis, *Jus hoc,* inquit, *solis permissum est sacerdotibus.* T. 2. p. 394. B.

S. Basilius in Regulis brevioribus ait, peccata necessariò aperienda esse iis *quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei,* quos ait esse Sacerdotes. T. 2. p. 516. D.

S. Leo Epistolâ 91. ait divinitus esse ordinatum, *ut indulgentia Dei nonnisi supplicationibus Sacerdotum obtineri possit.* Plura hîc missa facimus SS. Patrum testimonia, præsertim cùm initio hujus Tractatûs abundè istud fidei nostræ caput vindicatum sit, cùm Novatianos impugnabamus. T. 1. p. 605.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. auctoritatem S. Cypriani Epistolâ 12. quæ est ad Presbyteros & Diaconos Ecclesiæ Carthaginensis, in quâ sic loquitur: *Quoniam video* Pag. 25.

facultatem veniendi ad vos nondum esse, & jam æstatem cœpisse, quod tempus infirmitatibus assiduis & gravibus infestatur, occurrendum puto fratribus nostris; ut qui libellos à Martyribus acceperunt, & prærogativâ eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectatâ præsentiâ nostrâ, apud Presbyterum quemque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possint; ut manu eis in pœnitentiam impositâ, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres Litteris ad nos factis desideraverunt. Tria eo in loco Diaconis permittit S. Cyprianus, in casu necessitatis. 1°. ut exomologesim, hoc est confessionem lapsorum excipiant. 2°. ut eis imponant manus in pœnitentiam. 3°. ut pacem eis concedant, quam pro ipsis postulaverant Martyres, & cum quâ ad Dominum ire possunt; quæ certè tria videntur demonstrare, S. Doctorem Diaconis potestatem fecisse sacramentaliter absolvendi à peccatis.

Respondent nonnulli, absolutionem illam sacramentalem à Diaconis quidem, non tanquam à veris ministris, sed interpretibus & internuntiis dumtaxat, nomine Episcoporum vel Sacerdotum, delatam fuisse, pro more tunc recepto deferendi ad absentes pœnitentes absolutionem: quod exemplo illustri Serapionis apud Eusebium L. 6. cap. 44. confirmari posse contendunt. Id verò eo verisimilius esse putant, quòd inter Martyres carceribus detentos, multi forent Episcopi & Sacerdotes, qui lapsorum votis annuentes pacem eis concesserant, sicut testantur iidem Martyres apud S. Cyprianum Epistolâ 16.

Respondent alii, nihil esse in citato S. Cypriani testimonio unde necesse sit inferre, pacem illam, cujus conferendæ potestatem facit Diaconis, veram fuisse sacramentalem à peccatis absolutionem.

Non ex voce *exomologesis*. Namque etsi diffiteri non possimus, hac voce sæpius apud Veteres significari sacramentalem confessionem peccatorum, nemo tamen negaverit, quin sæpissime quoque usurpetur ad significandam tùm ipsam integram pœnitentiam, tùm actionem illam solemnem, quâ pœnitentes dimittebantur à stadio pœnitentiæ, & Ecclesiæ reconciliabantur; quo sensu usurpatur ab ipsomet S.Cypriano Epistolis 11. & 62. tùm etiam ad declarationem illam quâ pœnitens affirmabat se pœnitentiâ impositâ defunctum fuisse. Triplici verò isto sensu à S. Doctore nomen *exomologesis* usurpari, cùm permittit pœnitentibus, ut in necessitate eam apud Diaconos faciant, non verò prout significat sacramentalem peccatorum confessionem, inde patet vel maximè, quòd ejusmodi *exomologesis* sequatur pœnitentiam; at confessio peccatorum eam præcedit, non sequitur. Intelligit igitur vel declarationem adimpletæ pœnitentiæ, vel canonicam & ceremonialem cum Ecclesiâ reconciliationem, cujus conferendæ in absentiâ Episcopi vel Sacerdotis licentiam facit Diaconis: vel si placeat per illam *exomologesim* intellexisse S. Cyprianum confessionem peccatorum, pugnaciter non renuemus, modò velis eam sacramentalem non fuisse, hoc est ordinatam ad sacramentalem absolutionem per Diaconos conferendam, sed in signum duntaxat pœnitentiæ, humilitatis ac majoris pietatis factam esse.

Non *ex manûs impositione*, quam vult fieri à

Diaconis supra pœnitentes: quis enim ignorat illam, teste S. Augustino, fuisse dumtaxat orationem? Quis ignorat à Clero etiam inferiori manus illas fuisse impositas?

Non denique *ex pace* quam ait à Diaconis posse dari. Quamquam enim fateamur pacis hujus nomine S. Cyprianum intellexisse tum sacramentalem absolutionem à peccatis, tùm canonicam & ceremonialem reconciliationem cum Ecclesiâ, quæ clausula erat totius pœnitentiæ, attamen constat ex dictis superiùs, aliquibus in casibus datam esse vel solam sacramentalem absolutionem sine ceremoniali & reconciliatoriâ manûs impositione, ut constat ex Can. 3. Concilii I. Arausicani; vel solam reconciliatoriam manûs impositionem sine sacramentali absolutione, ut in casu quem proponit S. Cyprianus, nempe cùm urget mortis periculum, nec adest copia Episcopi vel Sacerdotis.

Instabis 1°. S. Cyprianus permittit Diaconis, ut idem faciant quod fecisset Episcopus vel Sacerdos si adfuisset, & quidem iisdem planè verbis: atqui Episcopus & Sacerdos sacramentalem à peccatis absolutionem dedisset; ergo &c.

Resp. dist. maj. Permittit Diaconis ut idem faciant quod Episcopus vel Sacerdos fecisset, modò non excedat eorum potestatem, concedo: si excedat, nego. Porro sacramentaliter absolvere à peccatis excedit potestatem Diaconis à Christo concessam. Cùm igitur S. Cyprianus iisdem verbis utitur ut exprimat pacem quam dedisset Episcopus vel Sacerdos, & cujus conferendæ licentiam tribuit Diaconis in casu necessitatis, exponi debet accommodatè & appositè ad potestatem Diaconorum; ità ut pacis illius nomine intelligatur, vel canonica

& ceremonialis reconciliatio cum Ecclesiâ, quâ restituebatur jus participandæ Eucharistiæ, vel ipsamet Eucharistia: uno verbo, hoc pacis nomine, quam vult à Diaconis posse concedi, intelligit id omne quod poterant Diaconi ex usu Ecclesiæ ac Christi ordinatione; sicut cùm de Episcopis & Sacerdotibus loquitur, intelligi quoque debet non tantùm ceremonialis & canonica reconciliatio cum Ecclesiâ, & Eucharistia, verùm etiam & sacramentalis absolutio à peccatis.

Instabis 2°. Hanc ipsam Diaconi conferebant pacem, quam lapsi postulabant, quam Martyres ipsis concesserant per suos libellos, cum quâ illi pœnitentes cum pace ad Dominum ire poterant: atqui pax ejusmodi est sacramentalis absolutio à peccatis; ergo &c.

Resp. dist. maj. Hanc pacem Diaconi conferebant, quam lapsi postulabant, sed non omnem, concedo: omnem, nego. Conferebant enim eam quam poterant pacem, non verò omnem quam lapsi illi pœnitentes efflagitabant. Accommodatè igitur, ut diximus, ad conditionem Diaconorum debet intelligi quæ fuerit pax ab illis data.

Objicies 2°. nonnulla Veterum testimonia in gratiam Diaconorum.

Concilium Elibericanum Can. 32. *Apud Presbyterum*, inquit, *si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit pœnitentiam agere non debere, sed potius apud Episcopum: cogente tamen infirmitate, necesse est Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei jusserit Sacerdos.* T. 1. Concil. p. 974. B.

Alcuinus L. de divinis Officiis, in capite de Jejunio, *Si necessitas*, inquit, *evenerit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat pœnitentem,* Pag. 1036.

ac det sanctam communionem. Eadem verba leguntur in antiquo Ordine Romano.

T. 10. Conc. p. 1792. E. Concilium Eboracense an. 1194. *Decrevimus etiam*, inquit, *ut nonnisi summâ & gravi urgente necessitate Diaconus baptiset, vel corpus Christi cuiquam eroget, vel pœnitentiam confitenti imponat.*

T. 11 Conc. p. 94. E. Concilium Londinense an. 1200. *Non liceat*, inquit cap. 3. *Diaconis baptisare vel pœnitentias imponere, nisi duplici necessitate: videlicet quia Sacerdos non potest, vel absens, vel stultè non vult, & mors imminet puero vel ægro*

Odo Episcopus Parisiensis, ejusdem temporis auctor, in Statutis synodalibus statuto 56. *Prohibemus*, inquit, *districtè, ne Diaconi ullo modo audiant confessiones, nisi in arctissimâ necessitate: claves enim non habent, nec possunt absolvere.*

Petrus Cantor in Summâ fol. 205. dubitat, *num possit S. Pontifex ad tempus Diacono delegare potestatem clavium.*

Pag. 1730. Denique Caput, *Fures.* Extra. *De furtis.* 5. Decretalium titulo 18. *Fures*, inquit, *& latrones, si in furando & deprædando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum; sed si comprehensi aut vulnerati Presbytero vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.*

Resp. ad singula testimonia.

Concilium Eliberitanum communionis nomine intelligit vel canonicam cum Ecclesiâ reconciliationem, vel Eucharisticam communionem. Vide quæ superiùs dicta sunt.

Alcuinus per susceptionem pœnitentium intelligit externam eorum cum Ecclesiâ reconciliationem: jure quippe ordinario pertinebat ad Episcopos, aut Sacerdotes, solemniter reconciliare pœ-

nitentes; in casu verò necessitatis, id Diaconis permittebatur: at Diaconis unquam concessam esse facultatem absolvendi à peccatis, expressè negat ipse Alcuinus. *Claves enim regni cœlestis*, ait, *solis Episcopis vel Presbyteris traditæ sunt.* Et Synodus Pictaviensis an. 1280. hunc abusum Diaconorum, tanquam erroneum proscribit cap. 5. *Abusum*, inquit, *erroneum qui in nostrâ Diœcesi ex perniciosâ ignorantiâ inolevit, eradicari volentes, inhibemus, ne Diaconi confessiones audiant, & ne in foro pœnitentiali absolvant: cùm certum & indubitatum sit ipsos absolvere non posse, cùm claves non habeant, quæ in solo Sacerdotali Ordine conferuntur.*

T. 11. Conc. p. 1140. B.

Concilia Eboracense, Londinense, & Odo Parisiensis concedunt quidem Diaconis, ut in extremâ necessitate confessiones excipiant, & imponant pœnitentiam; at jus absolvendi sacramentaliter à peccatis minimè concedunt. Mirum autem videri non debet, si data sit aliquando Diaconis facultas audiendi confessiones moribundi, cùm & Laïcus hoc etiam possit, docente S. Thomas in Supplemento q. 8. art. 2.

Petrus Cantor non dubitat an Diaconi solvere; sed, an ligare possint, usum clavium habere, generales confessiones audire, Missam ad tempus celebrare & ex delegatione S. Pontificis; quod dubium non solvit, quamvis ibidem asserat potestatem clavium solis Sacerdotibus competere.

In citato capite Juris Canonici error irrepsit: non enim legi debet, *Presbytero vel Diacono*; sed, *Presbytero & Deo*, sicut legitur in Can. 31. Concilii Triburiensis, ex quo istud Caput *Fures*, desumptum fuisse notatur.

Objicies 3°. Potest Sacerdos esse minister ex-

traordinarius Sacramenti Confirmationis: quidni pariter Diaconus Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. in rebus hujusmodi quæ pendent à voluntate liberâ Christi instituentis, paritatem ab uno ad alterum ductam non valere. Ratio autem disparitatis hæc potest afferri, quòd nempe character Episcopalis necessarius sit dumtaxat in ministro ordinario Confirmationis, non verò in ministro extraordinario: character verò sacerdotalis sit omnino necessarius ad conferendam sacramentalem à peccatis absolutionem.

Objicies 4°. S. Jacobus Epistolæ 5. v. 16. ait: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Ergo Laïci ipsi confessionem excipere possunt, quantò magis Diaconi?

Resp. sensum S. Jacobi esse, ut omnes candidè fateamur nostra peccata, ea non dissimulemus, non excusemus; ut nempe pro nobis invicem apud Deum oremus. De sacramentali verò peccatorum confessione non est quòd teneamur textum hunc interpretari; aliàs non tantùm Diaconi, sed & quilibet Laïcus posset sacramentalem excipere peccatorum confessionem. Non desunt quidem exempla confessionis factæ Laïcis, ut ostendit Morinus L. 8. c. 24. sed eam sacramentalem fuisse negamus: ex pietate enim, humilitate, ac majoris pœnitentiæ sensu nonnulli aliquando Laïcis sua confessi sunt peccata.

ARTICULUS II.

An præter Ordinis potestatem requiratur in Sacerdote jurisdictio, ut validè absolvat.

Potestas Ordinis ea est quæ confertur per Ordinationem, his verbis, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.*

Potestas jurisdictionis est potestas regendi & gubernandi plebem subjectam. Duplex est: una ordinaria, quæ ex Officio; altera delegata, quæ ex commissione habetur. Prior convenit iis omnibus quibus ex Officio & titulo Beneficii incumbit animarum cura, tales sunt SS. Pontifices, Episcopi, Parochi &c. Quæritur igitur, utrum præter Ordinis potestatem, quæ omnibus Sacerdotibus communis est, requiratur jurisdictio in certas personas, sive ordinaria, sive delegata, ut earum confessionem validè excipere possit Sacerdos, & absolutionem dare.

CONCLUSIO.

Præter Ordinis potestatem requiritur in Sacerdote, ut validè absolvat, jurisdictio à priori potestate distincta.

Probatur ex Concilio Tridentino Sess. 14. c. 7. *Quoniam igitur*, inquit, *natura & ratio Judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesiâ Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem.*

T. 14. Conc. p. 812. &c.

Circa quem Concilii locum hæc observari debent.

I°. quod hîc à Concilio declaratur, tam esse certum esse ac exploratum, ut de illo nulla unquam excitata fuerit in Ecclesiâ disputatio. Et verò cuique in veteri Ecclesiæ disciplinâ vel tantisper versato notum est, sine Episcopi licentiâ Sacerdotes non potuisse aut pœnitentiam imponere, aut absolutionem impertiri, vel alia etiam sui Ministerii officia exercere. Vide S. Ignatium in Epistolâ ad Smyrnæos, Tertullianum Lib. de Baptismo cap. 17. Conc. Eliber. Can. 32. Carthaginense III. c. 32.

II°. supponere Concilium esse aliquos Sacerdotes, qui nec ordinariam, nec delegatam habent potestatem jurisdictionis: unde sequitur talem potestatem omnino distinctam esse à potestate Ordinis, quæ æqualis est in omnibus Sacerdotibus. Jam dixerat Concilium Florentinum in Decreto, *Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ esse sacerdotem habentem auctoritatem absolvendi, ordinariam, vel ex commissione Superioris*: at istud inutile prorsus fuisset addere, si omnibus Sacerdotibus vi ordinationis suæ jurisdictio concederetur necessaria ad validè absolvendum.

13, Conc. 538. B.

III°. hanc potestatem jurisdictionis necessariam esse constat, vel ex ipsâ conditione Judicii, quod ferri non potest nisi in subditos, in quos jurisdictio exerceri potest.

IV°. absolutionem datam à Sacerdote non habente jurisdictionem ordinariam aut delegatam, nullam & invalidam esse; seu, ut loquitur Concilium, *nullius momenti*: nullus enim major est defectus, quàm potestatis, in eo qui juridicè agit. Id jam definierat an. 1215. Synodus generalis La-

teranensis famoso Can. 21. *Omnis utriusque sexûs.* Ibi enim mandat, *ut omnis utriusque sexûs fidelis saltem semel in anno confiteatur peccata sua proprio Sacerdoti: quòd si voluerit alieno Sacerdoti confiteri, licentiam priùs postulare debeat & obtinere à proprio Sacerdote, cùm aliter ille ipse non possit absolvere, vel ligare.* quibus certè ultimis verbis significat Synodus, jurisdictionem, quam tunc temporis, ut supra observavimus, vel conferebant Parochi, vel saltem quam non conferebant Episcopi nisi de consensu Parochorum, jurisdictionem, inquam, illam planè necessariam esse in Sacerdote ut validè absolvat.

T. 11 Conc. p. 173. A. B.

Solvuntur Objectiones.

Objicies. 1°. Quilibet Sacerdos accepit in Ordinatione suâ potestatem absolvendi à peccatis, sicut & consecrandi corpus Christi; ergo nihil ultra requiritur.

Resp. dist. ant. Accepit potestatem absolvendi à peccatis, radicalem, inchoatam, & ex parte principii activi, concedo: completam, & ex parte principii passivi, nego. Neque enim censetur potestas illa ultimò completa, nisi accedente jurisdictione & assignatis subditis in quos exerceri illa possit. Eo ferè modo quo si quis esset à Rege Judex institutus, nec ipsi assignaret subditos quorum lites dirimeret, sed Provinciæ Gubernatoribus curam hanc demandaret, ut nempe certos subditos huic Judici assignarent, certè Judex ille accepisset à Rege potestatem judicandi inchoatam, quæ completa non evaderet, nisi cùm Provinciæ Gubernator subditos ipsi designasset. Ita res se habet in Sacramento Pœnitentiæ. Quilibet Sacerdos accipit à Christo in

Ordinatione suâ auctoritatem absolvendi à peccatis, inchoatam & incompletam dumtaxat, quia Christus ipse subditos cuilibet Sacerdoti non assignavit, sed hoc Ecclesiæ curæ ac providentiæ commisit: potestas ergo illa completa non evadit, nisi cùm Superiores Ecclesiastici cuilibet Sacerdoti subditos assignant, in quos jus dicere possint.

Instabis 1°. Eam Sacerdotes accipiunt in Ordinatione suâ potestatem absolvendi, quam acceperunt ipsi Apostoli: atqui Apostoli, vi verborum istorum, *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis &c.* absque ullâ ulteriori jurisdictione completam habuerunt potestatem absolvendi à peccatis; ergo &c.

Joan. 20. v. 22.

Resp. nego min. Namque speciali missione opus habuêre Apostoli, quam reverâ acceperunt his verbis, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos &c.* Ergo præter auctoritatem his verbis comprehensam, *Quorum remiseritis peccata*, indigent Sacerdotes missione, hoc est jurisdictione: quamquam satis accurata non est quoad omnia paritas Apostolorum cum aliis omnibus Sacerdotibus.

Ibid. v. 21.

Instabis 2°. Eam potestatem in Ordinatione suâ acceperunt Sacerdotes, quæ essentialis est ut exerceatur Judicium: atqui jurisdictio est essentialis; ergo acceperunt jurisdictionem necessariam.

Resp. dist. maj. eam radicalem, incompletam & inchoatam saltem acceperunt potestatem quæ essentialis est, concedo: completam, nego. Completa enim non est jurisdictio, nisi cùm assignantur subditi. Esto acceperint Sacerdotes in Ordinatione suâ jurisdictionem inchoatam, & ex parte principii activi, non tamen illam completam acceperunt, quasi nihil amplius in ipsis desideretur:

Necesse enim est, ut dixi sæpius, ipsis assignari subditos, in quos judicium seu sententiam pronuntiare valeant.

Instabis 3°. Subditi in quos Sacerdos quilibet potest auctoritatem suam exercere, sunt omnes Christiani qui sua volunt confiteri peccata, & se subjicere clavibus Ecclesiæ.

Resp. omnem & quemlibet Fidelem posse quidem esse subditum in quem Sacerdos quilibet inchoatam saltem habet auctoritatem, quæ completa fit ubi accedit auctoritas Ecclesiæ, quæ tales Fideles his & illis Sacerdotibus subjicit: hanc etenim subordinationem exigit recta regiminis Ecclesiastici ratio & disciplina.

Instabis 4°. Sequitur inde, Sacerdotes ab Ecclesiâ suam habere absolvendi facultatem, non à Christo; quod sanè perabsurdum esse demonstrant verba hæc, *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata &c.*

Resp. nego sequelam. Sequitur enim dumtaxat, Ecclesiam assignare subditos: eo ferè modo quo in exemplo paulò ante adducto, Provinciæ Gubernator non confert Judici auctoritatem judicandi, quam supponitur acceptam habere à Rege; sed ipsi certos assignat subditos, in quos potestatem illam hîc & nunc valeat exercere.

Objicies 2°. Sine potestate jurisdictionis distinctæ à potestate Ordinis potest quilibet Sacerdos in mortis articulo absolvere quemlibet pœnitentem.

II°. Potest absolvere eum pœnitentem qui inculpabiliter ignorat illum qui absolvit non habere requisitam jurisdictionem.

III°. Potest absolvere eum qui venialia dumtaxat, confitetur, vel etiam mortalia peccata jam dimissa.

IV°. Qui titulum Beneficii coloratum dumtaxat habet, verè jurisdictionem non obtinet, attamen validè absolvit.

V°. Sine tali jurisdictione validè absolvuntur peregrini, viatores, vagabundi, &c.

Resp. ad primum, in casu mortis Ecclesiam cuilibet Sacerdoti concedere necessariam jurisdictionem; nulla etenim eo in casu reservatio est, ait Concilium Trid. Sess. 14. Can. 7.

Ad secundum, falsum est quod supponitur; nullus enim major est defectus, quàm potestatis: quamtumvis igitur pœnitens inculpabiliter ignoret Sacerdotem non habere jurisdictionem, non valet ab illo data absolutio; sicut non valeret, si existimaret illum esse Sacerdotem, & tamen non esset.

Ad tertium, eo in casu censetur tacito quodam consensu Ecclesia sufficientem dare jurisdictionem; quia nempe nullâ lege tenetur pœnitens ad confessionem sacramentalem venialium, aut etiam mortalium peccatorum quæ jam dimissa sunt.

Ad quartum, cùm error communis faciat jus, ut dicitur; qui titulum Beneficii dumtaxat coloratum habet, sufficienti jurisdictione instructus censetur.

Ad quintum, concedit Ecclesia in ejusmodi vagabundos & peregrinos cuilibet Sacerdoti approbato jurisdictionem.

ARTICULUS III.

De approbatione Episcopi necessariâ in Sacerdote, ut validè absolvat.

QUæstio hîc est de approbatione Episcopi necessariâ Sacerdotibus, tam Sæcularibus quàm Regularibus, ut validè excipiant sæcularium confessiones: Regulares enim privilegiati seu exempti non indigent approbatione Episcoporum, ut suorum Regularium confessiones audiant; sed sufficit ut sint à suis Superioribus admissi & approbati.

Approbatio autem Episcopi nihil aliud est, quàm testimonium juridicum quo Episcopus fidem facit, se ad confessiones in suâ Diœcesi audiendas talem Sacerdotem approbasse & deputasse. Supra, cùm de proprio Sacerdote, occasione Canonis *Utriusque sexûs*, diximus, observatum fuit, Concilii Lateranensis ætate approbationem distinctam fuisse à jurisdictione; istam à Parochis, ita consentientibus Episcopis, datam fuisse; illam verò ab Episcopis. At postea, præsertim verò in Concilio Tridentino, mutata est disciplina, & jurisdictio ab Episcopi approbatione amplius non distinguitur; sed eo ipso Episcopus jurisdictionem confert, quo approbat. Hoc posito, sit

CONCLUSIO.

Nullus Sacerdos, sive Regularis sive Sæcularis, potest validè absolvere, nisi habeat aut parochiale Beneficium, aut sit ab Episcopo approbatus.

Probatur ex Concilio Tridentino Sess. 23. de

14. Conc. 169. E.

reformatione cap. 15. *Decernit sancta Synodus à nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat:* privilegiis & consuetudine quacunque, etiam *immemorabili, non obstantibus.* Quibus postremis verbis revocat Synodus ea omnia SS. Pontificum privilegia, quibus indulgent Regularibus facultatem audiendi Fidelium confessiones, non petitâ nec obtentâ Episcoporum licentiâ & approbatione.

Istud verò Concilii statutum in Galliâ promulgatum ac receptum fuisse, testantur tùm plurima Concilia particularia in executionem hujusce Decreti celebrata, Rothomagense, an. 1581. Burdigalense an. 1583. Aquense an. 1585. Tolosanum an. 1590. Narbonense an. 1609. Tum Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1625. 1635. 1645. *Nullus ita sit temerarius,* aiunt Patres Gallicani, *ut ingerat se audiendis confessionibus, quin ad id facultatem scripto traditam ab Episcopo aut ejus Vicario generali obtinuerit. Et Religiosi, quamvis exempti ab illius jurisdictione, excipere non poterunt confessiones, quin prius examen subierint, ab eoque aut ejus Vicario generali approbati fuerint, ex quorum nutu pendebit ut indefinitam aut ad tempus solùm facultatem concedant.*

Bullar. tom. T. 2. 102.

Inde est quòd Pius IV. S. P. in Bullâ quæ incipit, *In Principis Apostolorum.* datâ an. 1565. omnia & singula privilegia Regularibus concessa revocat ad terminos Concilii Trid. *Omnia illa & singula,* inquit, *privilegia, exemptiones, immuni-*

[...]tes, facultates, dispensationes, indulta, confessionalia, Mare magnum, & alia gratiæ in his omnibus & singulis, in quibus illa statutis & decretis Concilii Tridentini contrariantur, ipso jure revocata, cassata & annullata, ac ad ipsius Concilii terminos atque limites reducta sint & esse censeantur.

Urbanus pariter VIII. S. P. in Bullâ quæ incipit, *Cùm sicut accipimus.* an. 1628. sic pronuntiat. *Omnia & singula indulta hujusmodi audiendi sæcularium confessiones, absque Ordinarii examine & approbatione, quibusvis Collegiis, Capitulis, Apostolicâ auctoritate......concessa, tenore præsentium cassamus, revocamus, tollimus, abrogamus & annullamus.*

Ib. T. 4. p. 103.

Probatur 2°. ex Censurâ quâ tùm Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1656. tùm Alexander VII. S. P. an. 1659. confixêre Propositiones istas à quibusdam Regularibus Andegavensibus propugnatas.

Prima hæc erat: *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Galliâ ad obtinendas approbationes ab Episcopis, ut sæcularium confessiones audire possint; neque ex illius Concilii auctoritate privilegia Regularium restringi possunt, cùm in Galliâ receptum non sit, præterquam in decisionibus Fidei. Neque etiam Bulla Pii IV. pro confirmatione illius Concilii promulgata. Propositio ista*, ait Censura, *est falsa, temeraria, scandalosa, in hæresim & schisma inducens, sacro Concilio Tridentino & Sedi Apostolicæ injuriosa.*

Nov. Mém. du Clergé, T. 1. p. 658.

Secunda propositio hæc erat: *Ubi Concilium Tridentinum est receptum, non possunt Episcopi restringere vel limitare approbationes quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque illas*

Ibid.

nullâ ex causâ revocare. Quin imò Ordinum mendicantium Religiosi ad eas approbationes obtinendas non tenentur; & si ab Episcopis Religiosi non approbantur, rejectio illa tantumdem valet, ac si approbatio concessa fuisset. Propositio hæc, ait Censura, *complexè accepta est falsa, temeraria, scandalosa & erronea.*

Ibid. Tertia propositio: *Regulares Ordinum mendicantium semel approbati ab uno Episcopo ad confessiones audiendas in suâ Diœcesi, habentur pro approbatis in aliis Diœcesibus, nec novâ Episcoporum indigent approbatione. Regulares habent potestatem absolvendi sæculares à peccatis Episcopo reservatis, etiamsi ab Episcopo auctoritas illa ipsis indulta non fuerit. Propositio hæc*, ait Censura, *quoad primam partem, est falsa, & saluti animarum perniciosa; quoad secundam partem est falsa, auctoritati Episcoporum & Sedi Apostolicæ injuriosa.*

Idem S. Pontifex Alexander VII. sequentes propositiones damnavit Decreto dato die 24. Sept. an. 1665.

Recueil des Bulles, p. 458. Duodecima, *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate.*

Ibid. Decima tertia, *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.*

Et in altero Decreto dato die 18. Martii an. 1666. Ib. p. 463. damnavit istam propositionem, *Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.*

Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1655. declarat, *nullam esse occasionem in quâ S. Pontifex Regulares non mittat ad Episcopos, ut ab*

accipiant facultatem audiendi Fidelium confessio-
:s quam facultatem non habent nisi reipsâ sint ab
›iscopis approbati. Hinc est quòd cùm Innocen-
ıs X. approbasset Decretum sacræ Congregatio-
; Interpretum Concilii Tridentini, quo statueba-
r, *Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohi-
re Regularibus habentibus privilegia Apostolica,
in à Dominicâ Palmarum usque ad Dominicam in
bis inclusivè administrare valeant sæcularibus per-
nis Sacramentum confessionis*, hinc, inquam, est
ıòd Clerus Gallicanus reclamaverit adversùs tale
ecretum, scriptâ eam in rem ad S. Pontificem In-
›centium X. Epistolâ die 16. Decemb. an. 1645.
Ex quibus inferes, derogatum fuisse iis omnibus
S. Pontificum Constitutionibus quibus indulgent
egularibus facultatem audiendi confessiones Fi-
:lium, non petitâ nec obtentâ Episcoporum li-
:ntiâ. Sic derogatum est Clementinæ, *Dudum*.
litæ in Concilio Viennensi, per quam satis erat
Iendicantibus petere approbationem ab Episcopo,
uæ si recusaretur, ipso facto concessa habebatur.
)erogatum pariter Bullæ Leonis X. approbatæ in
:oncilio Lateranensi (octo dumtaxat reclamanti-
us Episcopis) quâ dicitur, *eos qui Regularibus
ræsentatis, admissis, vel etiam indebitè recusatis,
›nfitentur, satisfacere Canoni, Utriusque sexûs*. Ista,
ıquam, clausula, *vel etiam indebitè recusatis*, planè
evocata censetur, perinde ac similis quæ extat in
:xtravaganti Benedicti XI. quæ incipit, *Inter cun-
ctas*. Namque Concilium Tridentinum jubet ut Re-
ulares habeant approbationem Episcopi: qui au-
:em (quamquam si velis indebitè) recusantur, eam
on habent. Quàm multis verò dissidiis & incom-
ıodis viam aperiret dicta clausula, si obtineret,

nemo non intelligit: quotquot enim repulsam ab Episcopo paterentur, semper possent obtendere se indebitè fuisse recusatos. Idem dicendum de Constitutione Clementis X. an. 1670. quæ videtur nonnulla continere contraria juribus Episcoporum in dandâ vel limitandâ, aut etiam revocandâ approbatione, sive sæcularibus, sive regularibus Presbyteris datâ. Undè ad postulationem Cleri Gallicani Senatûs Decreto cautum est die 27. Sept. an. 1670. *ne quis Bullam hanc imprimere, divendere, & distribuere auderet.* Et altero Sanctioris Consilii Edicto statutum fuit, *ut posthabito Senatûs Burdigalensis Decreto, Mandata Episcopi Agennensis, quibus edixerat an. 1666. & 1668. nullum Regularem sine suâ approbatione posse in suâ Diœcesi confessiones audire, & absolvere à reservatis, suum robur haberent.* Ibidem statuit Rex, *Episcopos non teneri ad reddendam rationem recusatæ suæ approbationis.*

Probatur 3°. ex declaratione Regularium datâ Eminentissimo Cardinali Richelæo die 19. Februarii an. 1633. quâ profitentur, tam suo quàm aliorum Galliæ Regularium nomine, necessariam sibi esse Episcoporum approbationem ad validè excipiendas Fidelium confessiones, quam revocare ad nutum illi possunt.

Quæres 1°. cujusnam Episcopi necessaria sit approbatio: an pœnitentis, an Sacerdotis, an verò loci in quo Sacerdos confessiones excipit.

Resp. illius Episcopi necessariam esse approbationem, in cujus Diœcesi Sacerdos audit confessiones. Ab illo enim debet approbari, à quo jurisdictionem accipit: atqui jurisdictionem accipit ab Episcopo loci in quo audit confessiones.

Quæres

Quæres 2°. an necesse sit approbationem scripto dari.

Resp. ad valorem absolutionis indifferens esse, sive voce, sive scripto detur approbatio. Tutius tamen est ac convenientius, ut scripto detur, cùm sit hæc approbatio publicum testimonium probitatis & peritiæ Sacerdotis.

Quæres 3°. utrum necesse sit approbationi præire examen.

Resp. istud ex arbitrio Episcopi omnino pendere.

ARTICULUS IV.

De absolutione à casibus reservatis.

QUæres 1°. an sit penes S. Pontificem & Episcopos facultas sibi reservandi quædam peccata, à quibus non possint absolvere inferiores Sacerdotes, quamvis approbati ad confessiones audiendas.

Resp. affirmativè. Ita Concilium Tridentinum Sess. 14. c. 7. *Magnopere, inquit, ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam & graviora crimina non à quibusvis, sed à summis duntaxat Sacerdotibus absolverentur. Unde meritò Pontifices Maximi pro supremâ potestate sibi in Ecclesiâ traditâ, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt; quin hoc idem Episcopis omnibus, in suâ cuique Diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos traditâ supra reli-*

T. 14. Conc. p. 820. A.

quos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati, non tantùm in externâ politiâ, sed etiam coram Deo vim habere. Doctrinam hanc Can. 11. definit eadem Synodus.

Quæres 2°. quis possit absolvere à casibus reservatis.

Resp. 1°. eos qui reservarunt, aut inferioribus Sacerdotibus facultatem concesserunt absolvendi ab illis reservatis.

Resp. 2°. in articulo mortis nullam esse reservationem. Ita Concilium Tridentinum loco mox citato.

Resp. 3°. Episcopum absolvere posse à casibus reservatis S. Pontifici eos qui ob legitimum impedimentum, sive temporale, sive spiritale, non possunt S. adire Pontificem. Colligitur ex cap. *Mulieres*. Cap. *Ea noscitur*. Cap. *Quamvis*. Quibus in locis licet fiat tantùm mentio excommunicationis ob percussionem Clerici, tamen eadem regula ad casus omnes S. Pontifici reservatos extendi solet.

Resp. 4°. posse Episcopum absolvere à casibus reservatis S. Pontifici, si occulti sint. Ita Concilium Trid. Sess. 24. de reformatione cap. 6. *Liceat*, inquit, *Episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus....: & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in Diœcesi suâ per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum, in foro conscientiæ gratis absolvere, impositâ pœnitentiâ salutari.*

Ib. p. 281. c.

Quæres 3°. an Regulares privilegiati possint absolvere à casibus Episcopo reservatis, non acceptâ priùs ab eo speciali licentiâ.

Resp. non posse. Patet ex dictis hîc Articulo 3. non possunt enim regulares & sæculares Sacerdotes validè absolvere, nisi jurisdictionem habeant ab Episcopis & approbationem: at quando casus aliqui reservantur ab Episcopo, jurisdictionem aliis censetur auferre erga tales casus.

Quæres 4°. an Superior teneatur consentire pœnitenti per se vel per alium postulanti facultatem ut ab inferiori Sacerdote approbato absolvatur à reservatis.

Resp. vulgò teneri, quia, juxta S. Th. in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstiunculâ 4. ad 6. peccat Superior qui difficilem se præbet in hac concedendâ facultate. Rationem adducit sanctus Doctor, *Quia multi sunt adeo infirmi, quòd potius sine confessione morerentur, quàm ut tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur*. Et sanè jurisdictio data non est Superiori propter auctoritatem vel utilitatem ipsius, sed propter bonum pœnitentis; seu, ut loquitur Concilium Tridentinum, non est data in destructionem, sed in ædificationem.

T. 10. pag. 328. col. 2. B.

Quæres 5°. an qui confessus Sacerdoti habenti potestatem absolvendi à reservatis, omisit ex oblivione confiteri reservata peccata, teneatur postmodum illa tanquam reservata confiteri.

Resp. affirmativè, quia satisfactum non fuit intentioni reservantis, ut scilicet peccata hujusmodi subjicerentur Superiori, vel habenti jurisdictionem ab eo.

Quòd si tamen intendisset Superior, vel alter habens potestatem, tollere reservationem, jam satis esset alteri Sacerdoti confiteri. Quo sensu communiter admittunt omnes, eum, qui tempore Jubilæi omisit aliqua peccata reservata ex oblivione, non

teneri ea postmodum confiteri tanquam reservata; sive quia S. Pontifex tollit tunc omnem reservationem, sive quia Sacerdos absolvens virtute Jubilæi intendit tollere omnem reservationem.

Quæres 6°. an qui Superiori vel habenti facultatem invalidè confessus est, teneatur iterum sua peccata tanquam reservata confiteri.

Resp. 1°. non teneri, si confessus est Superiori qui reservavit. Nam ut Superior tollat reservationem, non requiritur confessio valida, sed sufficit ut eam velit tollere reservationem.

Resp. 2°. teneri, si tantùm confessus sit habenti potestatem delegatam. Nam habens hujusmodi potestatem potest solummodo absolvere sacramentaliter, & non extra Sacramentum; unde si extra Sacramentum tollere velit reservationem, nihil operatur: at non absolvit sacramentaliter, quando pœnitens invalidè confessus est.

Quæres 7°. utrum Fidelis possit in alienâ Diœcesi absolvi à casibus quos proprius ejus Episcopus sibi reservavit.

Resp. affirmativè. Ratio est, tùm quia reservatio non afficit Presbyterum, sed pœnitentem; tùm quia sequitur ille loci in quo confitetur disciplinam & leges: unde si confiteatur in alienâ Diœcesi, in quâ peccatum aliquod sit Episcopo reservatum, quod tamen reservatum non sit in suâ Diœcesi, tenetur adire Superiorem aut aliquem ab eo delegatum, à quo possit absolvi. Observa tamen, quòd si pœnitens in fraudem legis ac disciplinæ quæ in suâ Diœcesi viget, ad aliam eo animo tenderet ut possit faciliùs absolvi, reverâ non absolveretur, ac graviter peccaret; nemini quippe sua fraus debet patrocinari.

QUÆSTIO UNDECIMA.

De effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæ pertinent ad effectus Pœnitentiæ quatuor quæstionibus exponit S. Th. scilicet 86. 87. & 89. tertiæ partis; quæ sequentibus Articulis prosequemur.

In 1°. agemus de effectu Pœnitentiæ quoad peccata mortalia.

In 2°. de effectibus Pœnitentiæ quoad peccata venialia.

In 3°. de virtutum & meritorum recuperatione, per Pœnitentiam reviviscentiâ.

In 4°. de reditu peccatorum per Pœnitentiam remissorum.

ARTICULUS PRIMUS.

De effectu Pœnitentiæ quoad peccata mortalia.

Quæres 1°. utrum aliquod sit tam enorme peccatum mortale, quod non possit per Pœnitentiam deleri.

Resp. negativè. Patet ex dictis initio hujus Tractatus. Ratio est, inquit S. Th. quia quòd aliquod peccatum non possit deleri per Pœnitentiam, contingere potest dupliciter: vel quòd aliquis de peccato pœnitentiam agere non possit; vel quòd peccatum non possit deleri per Pœnitentiam. Neutrum potest. Non primùm: sic enim tolleretur arbitrii nostri libertas, & virtus gratiæ. Non secundum,

quia repugnat divinæ misericordiæ, de quâ dicitur Joelis 2. v. 13. *Benignus & misericors est, patiens, & multa misericordia.*

Quæres 2°. utrum peccatum mortale remitti possit absque pœnitentiâ.

Resp. 1°. nunquam remitti posse absque pœnitentiâ, quatenus virtus est includens odium & detestationem vitæ prioris, & propositum futuræ melioris. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*, ait Christus Luc. 13. v. 3. 5.

Resp. 2°. remitti posse per contritionem perfectam absque Sacramento re percepto, sed non sine ordine ad illud. Vide quæ supra dicta sunt, ubi de contritione perfectâ.

Quæres 3°. utrum pœnitentia necessaria ad remissionem peccati mortalis debeat esse formalis, an verò virtualis sufficiat.

Resp. sufficere virtualem, quia sufficit amor Dei super omnia, ex motivo perfectæ charitatis: sed amor ille est virtualis pœnitentia; ergo &c.

Quæres 4°. utrum unum peccatum mortale remitti possit per pœnitentiam sine alio.

Resp. negativè, quia non tollitur unum peccatum, nisi per inhærentem gratiam sanctificantem: atqui hæc compati non potest cum actuali peccato; aliàs fieri posset ut quis simul esset in gratiâ, & damnatione; simul pœnam æternam propter peccatum, & gloriam æternam propter gratiam mereretur: at id videtur planè absurdum & impossibile, *Nihil enim damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu.* (Rom. 8. v. 1.)

Quæres 5°. utrum remissio peccati mortalis sit omnino gratuita.

Resp. affirmativè. Ratio est, quia peccatum mortale secum importat privationem gratiæ; igitur

non potest remitti sine gratiâ: at hæc planè gratuita est; in homine quippe peccato mortali infecto nihil est quod gratiam promereri possit.

Quæres 6°. an remissâ culpâ mortali semper tollantur omnes peccati reliquiæ.

Resp. negativè. Sicut enim post Baptismum remanet adhuc fomes peccati & concupiscentia, ita post dimissam per pœnitentiam culpam mortalem, sæpissime remanet certa quædam animæ dispositio, seu habitus & infirmitas, qua inclinatur adhuc ad similes actus peccaminosos, quæ inclinatio & infirmitas, quamdiu in actum non erumpit, culpæ non imputatur.

Quæres 7°. utrum remissio culpæ sit effectus pœnitentiæ quatenus est virtus, vel quatenus est Sacramentum.

Resp. effectum esse utriusque, principalius tamen pœnitentiæ quatenus est Sacramentum. Ratio est, quia pœnitentia quatenus est virtus, se habet tantùm tanquam dispositio prævia ad Sacramentum, vel ut pars materialis Sacramenti; atqui Sacramentum principalius agit, ex opere scilicet operato, tanquam instrumentum Christi efficax & operativum gratiæ sanctificantis.

ARTICULUS II.

De effectu Pœnitentiæ quoad peccata venialia.

QUæres 1°. utrum peccata venialia remitti possint absque pœnitentiâ vel formali vel virtuali.

Resp. negativè. Quia peccatum veniale est vera offensa Dei; ergo remitti non potest sine volun-

tariâ ejus retractatione saltem virtuali. Nec sufficit, inquit S. Thomas, habitualis displicentia, quæ habetur per habitum charitatis vel virtutis pœnitentiæ, quia sic charitas non compateretur peccatum veniale, quod patet esse falsum.

Quæres 2°. utrum hæc virtualis pœnitentia necessaria ad remissionem venialium, debeat esse perfecta contritio; vel sufficiat attritio ex motivo supernaturali elicita.

Resp. sufficere attritionem. Ratio est, quia peccata venialia debent per pœnitentiam faciliùs remitti, quàm mortalia; sunt enim minora quovis peccato mortali, & qui est Dei amicus faciliùs veniam à levi culpâ debet obtinere, quàm qui est inimicus Dei: atqui si ad eorum remissionem necessaria foret perfecta contritio, difficiliùs remitterentur venialia, quàm mortalia. Hinc est quòd S. Augustinus sæpius doceat, peccata venialia deleri per solam Orationem Dominicam.

Quæres 3°. utrum peccata venialia remittantur per Sacramenta.

Resp. affirmativè: sunt enim Sacramenta causæ effectrices gratiæ per quam remittuntur venialia peccata perinde ac mortalia. Hinc justorum pia praxis, qui etsi sola habeant venialia peccata, sese clavibus Ecclesiæ subjiciunt per sacramentalem confessionem.

Quæres 4°. utrum Sacramentalia remittant peccata venialia, etiam ex opere operato.

Resp. 1°. ex dictis antea, ubi de Sacramentis generatim sumptis, per Sacramentalia Theologos intelligere res quasdam, vel sacras actiones ab Ecclesiâ institutas, quibus remissio peccatorum venialium tribui solet, non quidem ex opere operato,

quia nulla est Christi promissio, quâ effectus aliquis spiritualis sit infallibiliter annexus hujuscemodi Sacramentalibus; sed ex opere operantis, nempe Ecclesiæ fide, oratione, ac pietate illius qui Sacramentalibus utitur.

Quæres 5°. utrum veniale peccatum conjunctum in eodem homine cum peccato mortali, remitti possit, sive quoad culpam, sive quoad pœnam, sine illo.

Resp. nihil obstare. Nam ut remittatur peccatum veniale, sufficit & necessaria dumtaxat est illius detestatio: atqui potest aliquis sincerè detestari peccatum veniale, etiamsi non remittatur ei mortale. Sic potest v. g. aliquis, cùm se præparat ad confessionem omnium suorum peccatorum, sincero dolore affici, ac verè detestari cum aliquo Dei amore tùm peccata venialia, tùm mortalia: atqui tunc possunt remitti venialia, non remissis mortalibus; quia nempe attritio sola sufficit pro venialium remissione, ad remissionem verò mortalium præter attritionem requitur confessio.

ARTICULUS III.

De virtutum & meritorum reviviscentiâ per pœnitentiam.

OBservandum est, triplex vulgò distingui à Theologis operum genus: alia scilicet sunt mortifera, alia mortua, alia mortificata.

Mortifera opera ea sunt, quæ mortem animæ afferunt; qualia sunt peccata mortalia.

Mortua, sunt morales & honestæ actiones quas homo elicit in statu peccati mortalis: cùm enim

illæ actiones careant habituali gratiâ seu charitate, quæ vita est animæ, idcirco dicuntur opera mortua, talia sunt omnia opera facta in peccato mortali.

Mortificata verò opera illa dicuntur, quæ facta sunt ab homine justo, priusquam lapsus foret in peccatum mortale, quo hujusmodi operibus vita omnis interclusa fuit.

Non hîc agitur de mortiferis operibus: certum quippe est illa reviviscere non posse, quæ vitæ sunt incapacia: neque etiam de operibus mortuis; quod enim nusquam vixit, reviviscere non potest: atqui opera mortua nunquam vixerunt, quia facta sunt extra gratiam sanctificantem seu vivificantem. De solis igitur operibus mortificatis hîc movetur quæstio, utrum nempe illa per pœnitentiam subsequentem reviviscant, non quidem quasi iterum accipiant suum esse, quod in actione positum est, ac jam desiit; sed quoad suum effectum, seu jus illud quod contulerant suo auctori ad condignè obtinendam à Deo vitam æternam.

Duæ sunt eâ de re opiniones. Prima negans, veterum scilicet quorumdam Theologorum, quorum meminit S. Thomas hîc art. 5. in corpore. Secunda affirmans, quæ communis est apud Theologos.

CONCLUSIO.

Bona justorum opera & merita virtutum, per peccatum mortificata, beneficio pœnitentiæ subsequentis reparantur ac reviviscunt.

Probatur 1°. ex Scripturâ, Joelis 2. Postquam v. 12. Deus dixit, *Convertimini ad me in jejunio, fletu, & planctu &c.* v. 25. inter beneficia quæ

daturus illis est in mercedem conversionis, hæc recensentur, *Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca.* Quæ verba S. Hieronymus exponit de restitutione bonorum spiritalium quæ per peccata deperdita fuerant.

Galatarum 3. postquam Apostolus v. 1. Galatas objurgavit eo quòd Judaïsantibus faciliùs crederent, sic pergit v. 3. *Sic stulti estis, ut cùm spiritu cæperitis, nunc carne consummemini? Tanta passi estis sine causâ? si tamen sine causâ.* quibus verbis Apostolus Galatas multa primùm pro Christo passos, deinde in Judaïsmum prolapsos objurgat, & monet inutiles omnino fore omnes illas, quas pro Christo sustinuerunt afflictiones, nisi ad saniorem mentem redeant & agant pœnitentiam. Supponit igitur Apostolus, illis ad saniorem mentem reversis ac pœnitentibus utiles futuras præteritas illas afflictiones.

Hebræorum 6. v. 10. *Non enim injustus Deus*, ait Apostolus, *ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis, & ministratis.* Quo loco, etiamsi de operibus mortificatis speciatim ac præcisè non loquatur Apostolus, sed universim de bonis Hebræorum fidelium operibus, quæ erga sanctos exercuerant, tamen cùm satis probabile sit, aliquos ex iis per peccatum à gratiâ excidisse, sicut inferri potest ex præcedentibus; idcirco colligi potest loqui Apostolum, tùm de bonis eorum operibus factis in gratiâ, tùm de iis quæ per veram pœnitentiam subinde reparata fuerunt. Hunc locum sic intellexisse videtur Conc. Trid. Sess. 6. cap. 16. ubi ait, *justificatis hominibus sive acceptam gratiam perpetuò conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda*

T. 14. Conc. p. 763. C.

inter alia, hæc verba Apostoli, Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri.

Probatur 2°. ex SS. Patribus.

[Marginal notes: ...1.p.1292. ...D.E. | ...4.part.1. ...251. | ...dit. Com... vol. pag. 000. | ...14. Conc. ...763. & ...768.]

S. Ambrosius L. 1. in Lucam n. 33. *Vide*, inquit, *quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis: non solùm ablata restituit, sed etiam insperata concedit.*

S. Hieronymus in caput 3. ad Galatas, *Quicumque*, inquit, *ob fidem Christi laboraverit, & postea lapsus fuerit in peccatum, sicut priora dicitur passus fuisse sine causâ, dum peccat; sic rursus non perdet ea, si ad pristinam fidem & ad antiquum studium revertatur.*

S. Chrysostomus in eundem locum, dicit, quòd non frustra laboravit peccator, si revocet animum & agat pœnitentiam.

Probatur 3°. ratione theologicâ.

Prima, quia juxta Conc. Trid. Sess. 6. cap. 16. & Can. 32. tres dumtaxat conditiones requiruntur ut opera nostra meritoria sint, ac suum præmium consequantur: prima est, ut sint opera hominis justificati. Secunda, ut facta sint in Deo, id est, gratiâ & auxilio Dei. Tertia, ut homo, qui ea fecit, tandem in gratiâ decedat, sive acceptam gratiam perpetuò conservaverit, sive reparaverit amissam. Atqui hæ conditiones reperiuntur in meritis mortificatis, post actam pœnitentiam: certum quippe est merita nostra, antequam per peccatum mortificentur, duas priores habere conditiones; tertiam verò à pœnitentiâ mutuantur, per quam habitualis gratia conceditur homini, qui in eâ finaliter perseverare potest.

Secunda ratio est, quia circa bona hominis opera plùs virium non habet culpa, quàm gratia; ergo si per culpam mortificantur, necesse est ut per gra-

tiam, quæ & ipsam culpam perimit, denuo excitentur ac reviviscant.

Quæres, an merita in eodem perfectionis gradu, in quo primùm fuerant, reparentur ac reviviscant.

Resp. cum S. Thoma, præcedentia merita reparari ac reviviscere pro majori vel minori perfectione, seu intensione pœnitentiæ subsequentis. *Contingit*, ait sanctus Doctor 3. p. q. 89. art. 2. *intensionem motûs pœnitentis quandoque proportionatam esse majori gratiæ, quàm illa, à quâ exciderat per peccatum: quandoque autem æquali; quandoque verò minori. Et ideo pœnitens quandoque resurgit in majori gratiâ, quandoque autem in æquali, quandoque etiam in minori.* Et in resp. ad 2. *Pœnitentia*, inquit, *quantùm est de se, habet virtutem reparandi defectus ad perfectum, & etiam promovendi in ulteriorem statum: sed hoc quandoque impeditur ex parte hominis, qui remissiùs movetur in Deum, & detestationem peccati.* Et art. 5. ad 3. *Qui per pœnitentiam resurgit in minore charitate, consequetur quidem præmium essentiale, secundùm quantitatem charitatis in quâ invenitur. Habebit tamen gaudium majus de operibus in primâ charitate factis, quàm de operibus, quæ in secundâ fecit, quod pertinet ad præmium accidentale.* Quibus verbis declarat sanctus Doctor, eum, qui à peccatis resurgit per charitatem minorem eâ quam antea habuerit, præmium quidem essentiale beatitudinis reportaturum, sed in præmium prioris charitatis majoris, majus ipsi gaudium accidentale concedendum fore.

Dices 1°. Ezechielis 18. v. 24. *Si averterit se justus à justitiâ suâ, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur.* Ergo &c.

Resp. loqui Prophetam de illo justo qui à justitiâ excidit & in peccato moritur: addit enim, *In prævaricatione quâ prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.*

Dices 2°. Peccata semel dimissa non reviviscunt quoad pœnam, per peccatum de novo commissum; ergo neque bona opera per peccatum mortificata reviviscunt quoad meritum, per pœnitentiam.

Resp. nego consequens. Ratio disparitatis est; quia quòd peccata semel dimissa non redeant, neque quoad culpam, neque quoad pœnam, species quædam est justitiæ, quia pro illis per applicationem meritorum Christi satisfactum fuit: at quòd bona opera, valore suo per peccatum amisso, suam primam vim recuperent, ex purâ Dei misericordiâ & liberalitate profluit, quæ nobis manifestatur ex Scripturis. 2°. Peccata sunt quædam debita, quibus homo justitiæ divinæ fit debitor, quæ quidem in justificatione ipsi à Deo relaxata fuêre: cùm verò aliquis per sua peccata Deum offendit, ipsi quidem de novo fit debitor, sed veteribus debitis dimissis iterum non obligatur.

Quæres 1°. quo jure bona opera justi lapsi mortificata reviviscant per pœnitentiam.

Resp. tria spectanda esse in reviviscentiâ bonorum operum. 1°. id quod eam antecedit, nempe gratia sanctificans. 2°. id quod eam sequitur, nempe retributio præmii. 3°. id quod eam comitatur, nempe acceptatio divina, quâ vult ut ea merita mortificata reviviscant.

Dico igitur 1°. reviviscentiam illam spectatam ratione gratiæ sanctificantis quæ præcedit, esse planè gratuitam; quia sanctificans illa gratia est gratuita.

Dico 2°. si spectetur reviviscentia meritorum, ratione præmii quod eam sequitur, nempe ratione retributionis gloriæ, eam ex titulo justitiæ deberi, quia gloria est merces & corona justitiæ.

Dico 3°. si spectetur reviviscentia formaliter, seu ratione acceptationis divinæ, eam gratuitam esse & ex merâ Dei liberalitate. Non tenebatur enim Deus illa opera acceptare ad gloriam: potuisset enim absque ullâ injustitiâ sub hac conditione promittere præmium nostris ex gratiâ meritis, si videlicet in gratiâ perseveraremus, neque postea ullum committeremus peccatum; igitur titulo fidelitatis Dei & liberalitatis reviviscunt illa opera.

Quæres 2°. utrum gratia sanctificans ac virtutes infusæ per peccatum amissæ, per pœnitentiam redeant.

Resp. affirmativè. Id patet tùm ex locis supra citatis Scripturæ, tùm quia quidquid tam gratiæ sanctificantis, quàm juris ad gloriam aliquando fuit justo titulo ab homine acquisitum, & postea per peccatum mortale deperditum, ei de suo peccato debitè pœnitenti restituitur à Deo.

Dices 1°. Nunquam redit semel amissa innocentia, ut docet S. Th. 3. parte q. 89. art. 3. in corpore; ergo nec amissa gratia.

Resp. nego consequens. Innocentia enim non est gratia nudè & simpliciter sumpta, sed est gratia nunquam interrupta, seu non amissa: atqui impossibile est eum qui semel amisit gratiam, hanc nunquam amisisse.

Dices iterum: Virginitas semel amissa nunquam recuperatur, juxta S. Hieronymum.

Resp. dist. ant. Nusquam recuperatur, quoad materiale, concedo: nam violata semel carnis inte-

gritas, non reparatur. Quoad formale, nempe propositum abstinendi ab omni voluptate venereâ, nego. Cùm autem S. Hieronymus scribit, Deum non posse suscitare virginem lapsam, mens ipsius est, Deum efficere non posse ut virgo, quæ lapsa est, lapsa non sit. Consule S. Th. 1. p. q. 25. art. 4. ad 3. & 2. 2. q. 152. art. 1. in corpore & art. 3. ad 3.

Dices 5°. Adamus non recuperavit justitiam originalem.

Resp. dist. ant. Justitiam originalem connotativè sumptam, prout includit perfectam subjectionem appetitûs inferioris parti superiori, concedo. entitativè sumptam, prout est ipsamet gratia sanctificans, nego.

ARTICULUS IV.

De reditu peccatorum per pœnitentiam dimissorum.

QUæstio est, utrum quemadmodum bona opera per peccatum mortificata reviviscunt per pœnitentiam, ita quoque peccata per pœnitentiam jam dimissa, redeant per subsequentia peccata.

Hujus autem quæstionis triplex sensus esse potest.

Primus, an peccata semel dimissa eadem numero redeant quoad actum.

Secundus, an redeant secundùm genus vel speciem.

Tertius, an redeant secundùm reatum atque maculam, ita ut nempe propter illud novum peccatum à Deo imputentur ad mortem æternam, perinde ac si dimissa nusquam fuissent.

Certum est 1°. peccata semel dimissa nunquam redire

redire eadem numero quoad actum; neque divinâ, neque humanâ virtute. Non divinâ, quia Deus auctor peccati non potest esse: non humanâ, quia fieri non potest naturaliter regressus à privatione ad eandem numero formam.

Certum est 2°. peccata semel dimissa posse redire eadem secundùm genus vel speciem: nam justificatio non reddit hominem impeccabilem, nec donum perseverantiæ infallibiliter annexum est gratiæ justificanti.

Tota ergo difficultas est de reditu peccatorum dimissorum quantùm ad maculam & reatum.

Duobus verò modis dici possunt peccata redire quoad culpam. 1°. ita ut redeant simpliciter. 2°. ita ut redeant secundùm quid.

Simpliciter redire dicuntur, si ad novum peccatum redeat alia numero macula ejusdem conditionis cum maculâ peccati mortalis per pœnitentiam antea deleti; si redeat alius numero reatus ejusdem quoque conditionis cum reatu peccati prioris dimissi, ita ut peccatum sequens pœnitentiam non solùm inducat maculam & reatum sibi proprium, sed etiam reducat antiquum, perinde ac si semper perseverasset, nec per pœnitentiam deletus fuisset.

Redire autem dicuntur secundùm quid, si peccatum sequens pœnitentiam gravius fiat, tam quoad maculam, quàm quoad reatum, propter præcedentia quæ remissa fuerunt.

Circa quam difficultatem tres sunt præsertim Theologorum opinones.

Prima absolutè affirmat, per quodlibet peccatum mortale peccata per pœnitentiam dimissa redire.

Secunda vult ea quidem redire simpliciter,

non per quodlibet peccatum, ſed tantùm per aliquod ex quatuor iſtis, ſcilicet, per fraternum odium, apoſtaſiam à fide, contemptum confeſſionis, & dolorem de conceptâ pœnitentiâ, unde iſtud diſtichon

Fratres odit, apoſtata fit, ſpernitque fateri,
Pœnituiſſe piget, priſtina culpa redit.

Tertia contendit non redire ſimpliciter peccata, ſed tantùm ſecundùm quid, modo expoſito. Itaque ſit

CONCLUSIO.

Peccata per pœnitentiam dimiſſa non redeunt ſimpliciter, ſeu formaliter, ſed tantùm ſecundùm quid ac virtualiter.

Prima pars probatur. 1°. ex Scripturis, in quibus cùm mentio fit remiſſionis peccatorum, nulla legitur conditio de futuro appoſita, v. g. ſi perſeveremus in juſtitiâ. Sic Ezechielis 18. v. 30. ſimpliciter dicitur: *Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.* At ſi redirent illæ iniquitates ſecundùm reatum, eſſent in ruinam.

Id patet etiam ex ſingulari modo quo mundatio à peccatis in ſacris Litteris deſcribitur: v. g. cor pœnitentis dicitur mundum creari, & pœnitens dicitur dealbari ſupra nivem, Pſal. 50. Iſaiæ 1. quibus certè verbis Scriptura innuit, nihil eſſe in homine juſtificato unde redire poſſint & imputari eadem peccata dimiſſa.

Probatur 2°. ex SS. Patribus.

T. 3 p. 826. S. Hieronymus in caput 18. Ezechielis ait juſtum antea peccatorem non prægravari antiquis ſuis peccatis.

S. Prosper Lib. Responsionum ejus ad capitula objectionum Gallorum, Responsione ad secundam objectionem sic loquitur: *Qui recedit à Christo, & alienus à gratiâ finit hanc vitam, quid nisi in perditionem vadit? Sed non in id quod remissum est, recidit, nec in originali peccato damnabitur.*

Pag. 206. B.C.

Mitto alios.

Probatur 3°. rationibus theologicis.

Prima est, quia non videtur divinæ justitiæ consentaneum, ut quod semel punitum à Deo est, iterum ab eodem puniatur. Porro peccata dimissa punita fuêre in ipso Christo, qui in se omnium nostrûm iniquitates portavit; neque eas nobis dimisit Deus, nisi propter merita passionum Christi nobis applicata.

Secunda: Remittere peccatum, est ipsum non amplius imputare ad vindictam, juxta illud, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates.* &, *Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum.* Ergo ubi vera est remissio alicujus peccati, non amplius potest illud imputari: atqui peccata verè remittuntur per sinceram pœnitentiam; ergo &c.

Psal. 31. v. 1. & 2.

Tertia, quia sine pœnitentiâ sunt dona Dei, ut ait Apostolus Rom. 11. ergo non revocat veniam semel concessam, nec imputat ad pœnam peccatum antea dimissum.

Quarta: Absolutè & sine ullâ de futuro conditione pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ absolvitur ab omni peccato; ergo non redeunt illa: unde non imponitur lex iterum confitendi & subjiciendi clavibus Ecclesiæ peccata jam dimissa.

Secunda Conclusionis pars probatur.

1°. Quicunque post acceptam remissionem peccatorum iterum mortaliter peccat, is in priorem

damnationis statum recidit, qui erat effectus prioris peccati; & sicut relapsus in priorem morbum periculosior est, ita quoque culpa posterior, gravior quodammodo sit priori.

II°. Redire censentur illa peccata, ratione ingratitudinis quâ gratiæ primùm acceptæ parum memor homo videtur.

III°. ratione substractionis singularium & abundantium auxiliorum, quæ Deus novis peccatis offensus ita deinceps denegat, ut in graviora peccata subinde homo prolabatur.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Exodi 32. v. 14. Deus placatus precibus Moysis dimittit populo idololatriæ peccatum: nihilominus v. 34. testatur se ulturum peccatum illud; ergo redeunt peccata dimissa.

Resp. nego ant. Namque eò loci dicitur quidem Deus cohibuisse iræ suæ impetum, ne universam Hebræorum gentem disperderet, sicut colligitur ex v. 10. in quo Deus Moysen sic alloquitur: *Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos.* Et postea v. 14. addit: *Placatusque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversùs populum suum*; quæ verba significant Deum repressisse quidem paratum toti populo exitium, sed peccatum dimissum fuisse non significant: unde v. 35. dicitur: *Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli.*

Objicies 2°. Scriptura testatur peccata dimissa redire in memoriam Dei. Lib. 3. Regum c. 17. v. 18. Sarephtana mulier Eliam sic alloquitur: *Quid mihi & tibi, vir Dei? ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates meæ.* Item Psal. 78. v. 8. *Ne*

memineris iniquitatum nostrarum antiquarum. Psal. 108. v. 14. *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini.*

Resp. ea Scripturæ testimonia commodè exponi posse, vel de peccatis olim commissis, sed nondum dimissis; vel de dimissis ratione culpæ dumtaxat, non ratione pœnæ, quæ superstes remanet culpâ dimissâ.

Objicies 3°. parabolam quæ habetur cap. 18. S. Matth. v. 32. in quâ Dominus à servo crudeli in conservum suum debitum repetit quod remiserat: deinde v. 35. addit Christus, *Sic & Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris,* Ergo peccatorum debita licet extincta, redeunt odio fraterno.

Confirmatur 1°. auctoritate S. Augustini Serm. 83. aliàs 15. de verbis Domini cap. 6. sub finem, ubi sic loquitur: *Dicit enim Deus, Dimitte, & dimittetur tibi.... Nam si non dimiseris, revocabo te; & quidquid tibi dimiseram, replicabo tibi. Non enim mentitur veritas; non fallit, aut fallitur Christus, qui subjecit dicens, Sic & vobis faciet Pater vester qui in Cœlis est.* T. 5. p. 452. A.

Confirmatur 2°. ex S. Gregorio Magno L. 4. Dialog. cap. ultimo, ubi postquam retulit parabolam, sic concludit: *Ex quibus dictis constat,* inquit, *quia si hoc quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus; & illud rursus à nobis exigitur, quod nobis jam per pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus.* T. 2. p. 473. D.

Resp. nego consequens. Parabolæ sensus non aliò tendit, quàm ut intelligamus teneri nos condonare omnem injuriam quam proximus nobis intulit; adeo ut nullam ab æterno Patre veniam sit

accepturus, quisquis erga inimicum suum implacatum gerit animum: unde quod dicitur, Dominus ab inimiti servo debitum remissum repetiit, ornamentum quoddam est parabolæ. Videlicet in parabolis, non secus ac humano corpore, duo sunt partium genera, quædam ad usum, aliæ ad ornamentum: priores necessariæ sunt, aliæ adjectitiæ. In presenti parabolâ, Rex, duo servi, remissio decem millium talentorum, debitum centum denariorum cujus solutionem duriùs exigebat servus, partes sunt necessariæ parabolæ; cætera verò adjecta sunt ornatûs gratiâ, ut optimè observat Maldonatus in hunc locum: quæ quidem observatio rectè notanda est, quia multùm confert ad explicanda varia Scripturæ testimonia, & ad solvendas difficultates quæ in aliis theologicis argumentis occurrunt.

T.7.p.416. D. E. Et sanè quod S. Augustinus Lib. 16. de civitate Dei cap. 2. sub finem egregiè dicit, in propheticis historiis, quemadmodum in cytharis, non omnia resonare, sed nervos dumtaxat, idipsum nos de parabolis affirmare possumus.

Ad auctoritatem SS. Augustini & Gregorii reponi potest, peccata semel remissa per subsequens peccatum virtualiter redire, non verò formaliter. Scilicet peccatum quod veniam subsequitur ingrati animi labem involvit, & eo quidem turpiorem quò plura peccata condonata sunt. Huc accedit quòd immemorem acceptæ veniæ peccatorem in tot & tanta scelera nonnunquam labi patitur ultrix divina justitia, ut tam reus evadat, ac si præteritorum criminum veniam assecutus non fuisset.

Instabis. S. Augustinus L. 1. de Baptismo contra Donat. c. 12. expressè docet odio fraterno redire

peccata dimissa, sic loquitur: *Nam redire dimissa peccata ubi fraterna charitas non est, apertissimè Dominus in Evangelio de illo servo docet.* To. 9. pag. 90. A.

Resp. dist. ant. Peccata dimissa apparenter, concedo: verè dimissa, nego. Nam S. Augustinus eò loci loquitur de homine qui odio fraterno æstuans ad Baptismum accedit, cui homini peccata dimitti ait, in actu primo scilicet, & quoad exteriorem apparentiam, quia Baptismus remittit peccata, id-est, vim habet ea ex se remittendi; quamquam fieri possit per accidens, ut ea non remittat, quando nempe subjectum non est dispositum, seu quando ad Baptismum homo fictus accedit. Qui verò cum odio fraterno baptisandus venit, dubio procul cum ficto peccatorum dolore venit ad Sacramentum: *Quomodo ergo Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, si in isto ficto remissionem operatus est peccatorum?* inquit S. Augustinus de Simone mago, initio prædicti cap. 12. Cùm igitur huic fratris inimico Baptismus non contulerit veram remissionem peccatorum, verè dici non possunt redire peccata; quod enim verè redit, verè abiisse debuit. Quo itaque sensu redeunt? hoc nimirum, quòd quidquid ille fictus post Baptismum peccat, antecedentibus ejus peccatis adjungitur, & ipsi ad damnum simul imputatur. Ib. p. 89. B.

Hæc explicatio lucem affert obscuris S. Augustini verbis, ita in fine capitis citati loquentis: *Nec tamen illud quod nondum conservo dimiserat, impedivit Dominum ejus, quo minùs in illo tempore accipiendæ rationis, dimitteret ei omnia quæ debebat. Sed quid profuit, quandoquidem in caput ejus propter odiorum perseverantiam* (nota has duas voculas, quæ exprimunt odium fraternum in bapti- Ib. p. 90. D.

sando & baptisato, adeoque pessimam in illis dispositionem) *rursus omnia continuò replicata sunt? Sic non impeditur Baptismi gratia, quo minus omnia peccata dimittat*, (intellige quantùm in se est) *etiam si odium fraternum in ejus, cui dimittuntur, animo perseveret*; quia peccatum odii fraterni non impedit valorem Baptismi, nec characterem ejus, sed fructum, id est, sanctificationem.

Instabis 2°. S. Augustinus cap. 13. ejusd. Lib. loquens de illo homine qui flagrans odio fraterno suscipit Baptismum, sic Donatistas interrogat: *Quid ergo dicimus? Dimittuntur peccata huic homini, an non dimittuntur? Prorsus quod volunt, eligant. Si enim dimittuntur, continuò redeunt: Evangelium loquitur, veritas clamat.*

Ibid. G.

Resp. hæc verba S. Augustini, quamvis paulò duriora, eâdem solutione mitiganda esse, quâ antecedentia. Scilicet hoc unum vult sanctus Doctor, Si concedimus peccata illius hominis Baptismo dimitti, hoc sensu concedimus, quatenus Baptismi virtus potest ea dimittere independenter à probitate ministrantis; non tamen actu dimittit, propter indispositionem recipientis. Nisi ita exponas S. Augustinum, eum sibi contrarium fateri necesse erit.

Instabis 3°. Idem S. Augustinus cap. 12. docet schismaticos Baptismum percipientes transire à tenebris peccatorum ad lucem Baptismi, quæ peccatorum tenebris dispellitur, & illico post Baptismum recidere in priores tenebras. *Oculi quidem ejus*, inquit, *in tenebras perpetuò diriguntur, sed non potest lux nisi perfundere transeuntem. Si hoc ergo dixerint, hoc etiam in eis intelligant fieri, qui extra Ecclesiæ communionem, sed tamen Baptismate*

Ib. p. 89. F.

Ecclesiæ baptisantur, quod ubicunque fuerit, sanctum est per seipsum; & ideo non est eorum qui se separant: valet tamen & apud eos hactenus, ut per ejus lucem transeant ad dissensionis suæ tenebras, continuò redeuntibus peccatis, quæ Baptismatis sanctitas in illo temporis puncto dimiserat, tanquam redeunte obscuritate quam lux in transitu excusserat. Atqui dum homo è tenebris egrediens lucem ingreditur, verè & physicè tenebras excutit, non apparenter tantùm; ergo pariter homo baptisatus accipit remissionem peccatorum, licet redeant eadem peccata.

Resp. dist. maj. Docet in hypothesi datâ, non concessâ, concedo: absolutè, nego. Scilicet S. Augustinus eò loci probat adversùs Donatistas, non esse denuo baptisandos eos qui à schismate revertuntur ad Ecclesiam, & huic dilemmati à Donatistis cap. 11. proposito satisfacit. Vel hi qui in Ecclesiâ Donati baptisantur, veniam in Baptismo consequuntur peccatorum, vel non: si prius, ergo Spiritus sanctus per quem peccata dimittuntur, est apud Donatistas; si posterius, ergo nec est verus Baptismus apud schismaticos, quem tamen verum agnoscunt Catholici. Huic dilemmati ut respondeat S. Augustinus, exemplum proponit Simonis magi, & petit capite 12. quid si Simon ille fictus accessit ad Baptismum, an ei peccata fuerint dimissa, vel non? Sed quia Donatistæ poterant dicere, fuisse dimissa, probat S. Augustinus non potuisse dimitti ficto. Item quia Donatistæ poterant fateri peccata Simoni non fuisse dimissa, colligit non idcirco Simonem baptisandum fuisse, & addit, *Fateantur vero Baptismo Christi baptisari posse hominem, & tamen cor ejus in malitiâ vel sacrilegio*

Ibid. B.

perseverans, peccatorum abolitionem non sinere fieri. Inferiùs autem hanc Donatistarum responsionem proponit, *Si autem dixerint, in illo, qui fictus accessit, per sanctam vim tanti Sacramenti dimissa quidem illi esse peccata in ipso temporis puncto, sed per fictionem ipsius rediisse.... sicut fit cùm quisque à tenebris per lucem transit ad tenebras*; & juxta hanc Donatistarum hypothesim concludit S. Augustinus, eos fateri debere Baptisma à schismaticis susceptum, in ipso Baptismatis momento tenebras peccatorum expellere, sed eos in schismate permanentes iterum recidere in tenebras priorum peccatorum. Vides S. Augustinum argumentari non ex propriâ mente, sed ex responsione Donatistarum.

Ibid. E.

Instabis ultimò: Idem S. Augustinus in Psal. 108. docet, præterita Judæ peccata rediisse. *Si ergo*, inquit, *Judas teneret illud ad quod vocatus est, nullomodo ad eum vel sua præterita, vel parentum iniquitas pertineret: quia ergo non tenuit adoptionem in familiâ Dei, sed iniquitatem vetusti generis potius elegit, rediit iniquitas patrum ejus in conspectu Domini, ut in eo etiam ipsa puniretur; & peccatum matris ejus non est in eo deletum.*

To. 4. pag. 1210. E.

Resp. dist. ant. redierunt quoad pœnam, concedo; nam S. Augustinus expressè loquitur de punitione: quoad culpam, nego; nam Judas malorum parentum pessimus filius, paterni sceleris pœnas tulit dum vestigia ejus sequutus est: nec enim aliter Deus in filiis parentum iniquitates plectit, nisi dum filii paternos mores æmulantur, ut docet S. Augustinus ibidem.

QUÆSTIO ULTIMA.

De indulgentiis.

OMnis de indulgentiis diſputatio ad hæc capita revocatur.

I°. de nomine ac naturâ indulgentiarum.

II°. de poteſtate & uſu perpetuo Eccleſiæ in concedendis indulgentiis.

III°. de fundamento indulgentiarum, ſeu Eccleſiæ theſauro.

IV°. de valore indulgentiarum.

V°. de iis à quibus concedi poſſunt indulgentiæ.

VI°. de iis quibus illæ diſpenſari poſſunt, ac prodeſſe.

VII°. de diſpoſitionibus prærequiſitis ad lucrandas indulgentias.

VIII°. de cauſis propter quas dari poſſunt indulgentiæ.

IX°. de variis indulgentiarum ſpeciebus.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine, definitione, ac naturâ indulgentiarum.

GEneratim indulgentiæ nomen ſignificat juris alicujus remiſſionem, relaxationem. Hîc propriè ſumitur pro relaxatione pœnæ temporalis quæ luenda ſupereſt poſt condonatum culpæ ac pœnæ æternæ reatum.

Definitur indulgentia, *Remiſſio pœnæ temporalis*

quæ post culpam & pœnam æternam condonatam luenda superest, extra Sacramentum ab eo data qui potestatem habet dispensandi spiritualem Ecclesiæ thesaurum.

Dicitur 1°. *remissio pœnæ temporalis*, ut distinguatur à culpâ, & pœnâ æternâ, quæ per indulgentias non relaxantur.

Dicitur 2°. *extra Sacramentum*: ut distinguatur ab eâ remissione pœnæ quæ fit virtute Sacramenti Pœnitentiæ,

Dicitur 3°. *ab eo qui habet potestatem dispensandi thesaurum Ecclesiæ*; ut assignetur proprius indulgentiarum minister, SS. Pontifices nimirum & Episcopi.

Circa naturam verò indulgentiarum, hæc est communis ferè doctrina.

PRIMA CONCLUSIO.

Indulgentiæ, nec culpæ, nec æternæ pœnæ reatum tollunt.

Probatur 1°. Quia culpa & pœna æterna non remittuntur, nisi aut per Sacramentum, aut per contritionem perfectam extra Sacramentum: at indulgentia nec Sacramentum est, nec perfecta contritio. 2°. Quia mortale peccatum non dimittitur, nisi per infusionem gratiæ: sed Ecclesia potestatem non habet infundendi gratiam, nec instituendi Sacramenta. 3° denique, quia Ecclesia ligandi ac solvendi potestate utitur per modum judicii: at indulgentiæ non conceduntur per modum judicii.

Dices: Nonnulli è SS. Pontificibus in suis indulgentiarum diplomatibus aiunt se *absolvere à peccatis*.

Resp. clausulam hanc sic intelligendam ac interpretandam esse, quòd cùm indulgentiæ aut supponant Sacramentum Pœnitentiæ quo peccata remittuntur, aut ad illud excitent ac ducant, aliquo sensu, indirectè scilicet aut præsuppositivè, dicuntur absolvere à peccatis.

Secunda Conclusio.

Indulgentiæ remittunt pœnam temporalem, aut injunctam, aut per Canones injungendam.

Probatur. 1°. Quia in pluribus indulgentiarum diplomatibus clausula hæc, *de injunctis*, expressè legitur; in aliis verò suppleri debet ac subintelligi, juxta regulam Juris, *Favores sunt ampliandi, & odia restringenda*, & indulgentia ad pœnas sive injunctas, sive injungendas generatim extendenda. 2°. Indulgentiæ veteres quæ lapsis in gratiam Martyrum concedebantur, non tantùm relaxabant pœnas à Sacerdote injunctas, sed etiam à jure seu Canone injungendas. 3°. Si indulgentiæ hodiernæ eximerent dumtaxat à debito pœnarum, quæ in Sacramento Pœnitentiæ injunctæ sunt, vix jam alicujus forent emolumenti, adeo leves sunt, comparatè ad veteres, pœnæ quæ jam imponuntur. 4°. Ex Juris effato, ubi majus conceditur, minus concessum pariter videtur: atqui majus est remittere pœnas injunctas, quàm injungendas; illæ quippe duplici titulo debentur, scilicet & reatu pœnæ culpam consequente, & præcepto Sacerdotis. 5° denique, potestas clavium, in quâ fundatur indulgentia, generalis est ac indistincta, *Quæcunque solveritis, erunt soluta*. Ergo potestas illa se extendit ad pœnas non tantùm injunctas, sed injungendas.

Matth. 16. & 18.

Objectiones,

Dices 1°. Supremum est, Pœnitentiæ tribunal; nec ullus est in terris qui pœnam à Sacerdote in tribunali Pœnitentiæ impositam solvere possit.

Resp. dist. ant. Nullus est qui pœnam hanc solvere possit, directè, Sacerdotis sententiam vel irritando, vel ab eâ dispensando, concedo: indirectè, tollendo debitum & reatum pœnæ temporalis per indulgentias, nego: eo ferè modo quo si quis mulctam pecuniariam decreto Senatûs alicui impositam ex liberalitate de suo solveret, indirectè debitorem à lege per superiorem Judicem impositâ liberaret, non emendando Superioris sententiam, in quam nihil juris & auctoritatis habet, sed debitum solvendo.

Instabis 1°. Inde sequitur, pœnitentem non teneri ad eam pœnam sustinendam quam Sacerdos in tribunali Pœnitentiæ imposuit.

Bellar. L.1. de indulg. cap 8.

Resp. nego conseq. multis de causis. 1°. Quia licet pœnitentia illa vindicativa non foret ad emendationem præteriti, attamen medicinalis foret in remedium futuri: à pœnis autem medicinalibus non dispensat Ecclesia, quia omnino necessariæ sunt reprimendis cupiditatibus & asserendâ salute. 2°. Quia pœnitentia illa meritoria foret. 3°. Quia homo semper dubius ac incertus est an omnem indulgentiarum fructum perceperit. 4°. Quia aliter disciplinæ Ecclesiasticæ nervus dissolveretur. 5° denique, in diplomatibus indulgentiarum vulgò hæc conditio apponitur, *injunctâ salutari pœnitentiâ.*

Instabis 2°. Sequitur etiam, indulgentias in præsenti Ecclesiæ statu ferè inutiles esse, quia cùm non amplius vigeant Canones pœnitentiales, ac leviores jam imponi soleant pœnitentiæ, ad quid necessariæ sunt indulgentiæ?

Resp. nego ant. Imò inde potius concludi debet, eo magis nobis utiles ac necessarias esse indulgentias, ad supplendos scilicet pœnitentiæ nostræ defectus: leviores enim illæ satisfactiones impares sunt divinæ placandæ justitiæ; indulgentiarum igitur subsidium nobis maximè necessarium est.

Dices 2°. Non dimittitur nisi quod debitum est: atqui nemo debitor est pœnitentiæ per Canones injungendæ, tribus, vel septem, vel pluribus annis, quia Canones illi jam abrogati sunt, & in desuetudinemm abierunt.

Resp. dist. min. Nemo debitor est, pœnitentiæ per Canones injungendæ, quantùm ad modum & ordinem quo veteres Canones pœnitentiam agendam præscribebant, percurrendo nempe celebres illas stationes, de quibus antea diximus, concedo: quantùm ad substantiam & finem congruæ & peccatis proportionatæ pœnitentiæ, nego. Cùm enim incertum planè sit quæ pœnæ mensura, quæ magnitudo, acerbitas & diuturnitas peccatis lethalibus etiam dimissis in Judicio divino debita sit, idcirco eò totis viribus enitendum semper, ut pœnitentia & medicina vulnere inflicto minor non sit: quia verò pro humanâ infirmitate vix pares sumus tot pœnis hîc persolvendis, idcirco pia mater Ecclesia illarum defectum supplet per indulgentias, ne fortè graviores ac longè acerbiores in Purgatorio solvere teneamur.

Dices 3°. Dantur indulgentiæ decem & viginti millium annorum: atqui pœnitentiæ decem & viginti millium annorum nec injunctæ sunt, nec possunt injungi.

Resp. 1°. fictitias ac fabulosas esse hujusmodi indulgentias, judicio Gersonis, Dominici Soto,

Estii, Maldonati, Bellarmini L. 2. de indulg. capi 20. *Non solebant enim*, ait Bellarminus L. 1. c. 9. *indulgentias concedere, nisi tot annorum, quot annorum pœnitentiâ injungebantur: pœnitentiæ verò non solebant injungi nisi unius, duorum, trium, quinque, septem, decem, viginti annorum, aut ad summum per totam vitam, quæ ultra centum annos porrigi non solet.*

T. 2. p. 450. C.

Resp. 2°. tam abnormes indulgentias, etsi supponerentur datæ, respondere numero annorum quibus unumquodque peccatum publicâ pœnitentiâ castigari olim debebat, qui quidem numerus arithmeticâ proportione servatâ in immensum crescebat. V. g. adulterii & homicidii crimen semel commissum per annos viginti puniebatur; iteratum, per annos quadraginta: & ita proportione eâdem sive erga idem scelus, sive erga alia scelera semper observatâ, in immensum crescebat numerus annorum pœnitentiæ; ac consequenter primis Ecclesiæ sæculis millenorum annorum indulgentiis opus fuisset ad redimendum pœnitentiæ tempus. Cùm ergo ista computandæ pœnitentiæ ratio Veteribus incognita planè fuerit, nec videamus concessam primis sæculis tot millium annorum indulgentiam, concludendum est, & fictas esse illas indulgentias, & pœnitentiam post gravissima scelera necessariam, non tam tempore quàm fervore charitatis metiendam esse. Vide Bellarm. L. 1. de Indulg. cap. 9.

TERTIA CONCLUSIO.

Indulgentiæ liberant hominem à pœnâ temporali, non solùm coram Ecclesiâ, sed etiam coram Deo.

Probatur I°. ex verbis Christi Matth. 16. *Quæcunque*

cumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlis. Unde S. Paulus ait, quidquid incestuoso Corinthio donavit, se in personâ Christi donasse.

II°. Humanæ satisfactiones, ex probatis superiùs, vim & efficaciam habent coram Deo: cur & non relaxatio pœnæ temporalis quæ per indulgentias conceditur?

III°. Si indulgentia valeret dumtaxat coram Ecclesiâ, & non coram Deo, plùs noceret, quàm prodesset, & Ecclesia filios suos in re maximi momenti decipere videretur; eximeret enim illos à pœnâ hujus vitæ mitissimâ, & remitteret ad pœnas gravissimas Purgatorii: atqui tamen Concilium Trid. decreto de indulg. declarat eas *maximè salutares esse*, eosque anathemate ferit, *qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant*. T.14. Conc. p.918. A.

IV°. Non possent concedi indulgentiæ pro defunctis; quippe qui non ligantur jam Ecclesiæ præceptis, neque aut ipsi disciplinâ indigent, aut aliis exemplo esse possunt.

V°. Non aliâ mente Martyres olim libellos indulgentiæ lapsis concedebant, quàm ut etiam coram Deo à pœnis in alterâ vitâ luendis liberarentur: *ut cum pace à Martyribus sibi promissâ ad Dominum remittantur*, ait S. Cyprianus Epistolâ 14. qui Tract. de lapsis agnoscit *merita Martyrum, & opera justorum* plurimùm valere apud Deum: unde Tertullianus Montanista factus L. de pudic. cap. 22. Martyres sugillabat, quòd sibi assumerent potestatem dimittendi per sua merita pœnas divinæ justitiæ debitas. *Sufficiat Martyri*, dicebat, *propria delicta purgasse: ingrati & superbi est, in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consecutus*. Pag. 27. Pag. 571. B.

Supponit igitur Tertullianus, tamet i damnet, hanc fuisse suo tempore Ecclesiæ fidem, posse Fideles meritis SS. Martyrum apud Deum juvari.

VI° denique Sixtus IV. S. P. Constitutione quæ incipit, *Licet ea.* istam Petri Oxomensis sententiam proscripsit, *Romanus Pontifex Purgatorii pœnam remittere non potest.* Et Leo X. in Bullâ contra articulos Lutheri, hunc inter alios perstringit, *Indulgentiæ his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud divinam justitiam.*

T. 14. Conc. p. 395. n. 14.

Quarta Conclusio.

Indulgentia propriè est absolutio judiciaria, habens annexam solutionem ex thesauro.

I°. est absolutio judiciaria fundata in potestate clavium. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlis.* Generalis est & absoluta sententia.

Id ostendunt SS. Pontifices. Alexander III. in Epistolâ ad Episcopum Cantuariensem ait, neminem posse indulgentias concedere, nisi propriis subditis. Rationem statim reddit: *Quia non potest nisi proprius judex absolvere vel ligare.* Martinus V. in Conc. Constantiensi concedens indulgentiam plenariam, dicit se *absolutionem plenariam* concedere; & Gregorius VII. in multis Epistolis indulgentiam tribuens, ut plurimùm utitur verbo *absolutionis.*

Ratio est, quia non aliâ de causâ indulgentiæ mortuis concedi non possunt nisi per modum suffragii, quàm quòd Ecclesiæ clavibus ac jurisdictioni subjecti amplius non sint; ergo indulgentiæ quæ vivis conceduntur, veram & judiciariam suppo-

munt & arguunt eas concedendi potestatem.

II°. potestatem hanc veram esse solutionem ex thesauro Ecclesiæ, asserit Clemens VI. in Extravag. *Unigenitus*. Et ratio aperta videtur; quia videlicet judex quatenus judex satisfacere debet justitiæ, ejusque jura illæsa custodire: sed Ecclesiæ Prælati sunt à Deo judices constituti in dispensatione indulgentiarum; ergo debent justitiæ satisfacere; ergo non possunt arbitrio suo absque ullâ compensatione condonare pœnam temporalem, sed necesse est ut aliquid solvant ex communi Ecclesiæ thesauro ad æqualitatem.

Objectiones.

Dices 1°. Absolutio judiciaria supponit causæ cognitionem: sed indulgentia hanc causæ cognitionem non supponit nec requirit, quia sæpissime datur in communi iis omnibus qui hoc vel illud executi fuerint.

Resp. dist. maj. Absolutio judiciaria particularis, quæ fertur secundùm allegata & probata, causæ cognitionem requirit, concedo: absolutio generalis seu communis & conditionata, quales sunt indulgentiæ generales, nego. Prior absolutio dicitur sententia *ab homine*; posterior *à jure*. Prior privatæ causæ cognitionem exigit; ad posteriorem verò sufficit justa & legitima causa communem ac generalem concedendi indulgentiam.

Dices 2°. Si concessio indulgentiarum involvit jurisdictionem, & fiat per modum absolutionis, sequitur S. Pontificem fructum indulgentiæ percipere non posse, quia nullum Superiorem habet, nec seipsum absolvere potest; nemo quippe suimetipsius judex est, aut in semetipsum jurisdictionem potest exercere.

Resp. S. Pontificem posse ab alio, cui potesta-

tem faciat, indulgentiam percipere; quemadmodum potest ab alio sacramentaliter à peccatis absolvi.

Quinta Conclusio.

Indulgentiæ ab omni pœnâ temporali & laboriosis pœnitentiæ operibus vix unquam hominem penitus eximunt.

Probatur I°. exemplo Corinthii incestuosi cui Apostolus 2. Corinth. 2. v. 10. residuum quod superetat pœnæ luendæ non remisit, nisi postquam pœnitentiam unius anni peregisset.

II°. S. Cyprianus graviter eos redarguit, qui Libellaticis, antequam pœnitentiam egissent, indulgentiam, seu pacem & communionem temerè laxabant, quam pro ipsis expostulaverant Martyres. *Contra Evangelii vigorem*, ait Tract. de lapsis, *contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautis communicatio. Irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & accipientibus nihil profutura.* Et Epistolâ 10. *Peto*, inquit alloquens Martyres occasione Libellaticorum, *ut eos, quos ipsi videtis, quos nostis, quorum pœnitentiam satisfactioni proximam conspicitis, designetis nominatim libello, & sic ad nos fidei ac disciplinæ congruentes litteras dirigatis.* Observa verba hæc, *pœnitentiam satisfactioni proximam*, id est quæ ad æqualitatem accedat.

Pagi 173.

Pag. 24.

III°. Bonifacius VIII. Extravag. *Antiquorum.* docet *unumquemque plùs mereri, & efficaciùs consequi indulgentias, qui Basilicas ipsas Apostolorum amplius & devotiùs frequentat.* Ergo, judice Bonifacio, major vel minor percipitur fructus indul-

Extravag. comm. pag. 344.

gentiarum, pro majori vel minori pœnitentis fervore, pietate ac devotione. Idem declarat Innoc. IV. in caput, *Quod autem. De pœnitentiis.* ubi ait: *Licet generaliter fiat indulgentia propter laborem, propter devotionem & propter pericula, tamen unus plùs alio habet intra metam à Prælato constitutam, secundùm quòd plùs devotus est, vel plùs laborat, vel majoribus periculis se exponit.* Et Gregorius VII. Lincolniensi Episcopo indulgentiam peccatorum roganti, eâ lege concessit, ut pœnitentiam pro viribus ageret. *Si tamen*, inquit, *bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo quantùm valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris.* Ad quæ verba Baronius ibid. ait, *Sedis Apostolicæ indulgentias illis communicari, qui, quantùm suppetunt vires, benè operari non prætermittunt, non autem ignavis, otiosis, ac negligentiâ torpescentibus.*

Apud Baron. t. 11. p. 427. n. 63.

IV°. Doctrinam hanc confirmat usus & praxis veteris Ecclesiæ, quæ pro majori pœnitentium in bonis operibus exercendis curâ & ardore, benigniùs ac remissiùs cum ipsis agebat. Ita Concilium generale primum Nicænum Can. 12. Ancyranum Can. 5. &c.

V°. S. Antoninus 1. p. tit. 10. c. 3. ait, eorum qui utilitatem indulgentiarum extollunt mentem non esse, ut velint eas prodesse absque laboriosis pœnitentiæ operibus. *Nec credunt*, inquit, *quòd propter has indulgentias generales minùs teneantur agere pœnitentiam in hac vitâ, & hoc dictum satis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius.*

VI°. Ecclesia eximere non potest ab onere agendæ pœnitentiæ quæ jure divino necessaria est: *Facite fructus dignos pœnitentiæ. Nisi pœnitentiam ege-*

Luc. 3. v. 8.
Ib. 13. v. 13.

ritis, omnes peribitis. Pœnæ autem satisfactoriæ non tantùm sunt in vindictam præteriti peccati, sed etiam in remedium futuri: indulgentiæ autem eximere non possunt à pœnitentiâ medicinali, quæ omnino necessaria est frænandis cupiditatibus & asserendâ æternâ salute.

VII° denique, plurima sunt oppositæ sententiæ absurda & incommoda. Primum est, hodiernas indulgentias veteribus longè dissimiles fore: istæ quippe, ut mox vidimus, congruam exigebant pœnitentiam; nostræ verò, aut nullam aut levissimam: secundum, faciliùs in gratiam recipi qui peccaverunt post Baptismum, quàm qui ante Baptismum: tertium, majorem fore vim indulgentiarum, quàm Sacramenti Pœnitentiæ, siquidem rarò admodum contingit totam pœnam temporalem in Sacramento Pœnitentiæ dimitti: quartum, si Fidelium vulgo id semel persuasum foret, beneficio indulgentiarum sine bonis operibus ac congruâ pœnitentiâ, omne pœnæ temporalis debitum extingui, quis non videat inde torporem, negligentiam, atque adeo ipsa peccata foveri, enervari Ecclesiæ disciplinam, & ipsasmet indulgentias contemptui fore obnoxias, Hæreticis verò amplum nobis insultandi campum aperiri?

Objectiones.

Dices 1°. Non aliâ de causâ indulgentiæ plenariæ vel plenissimæ dicuntur, quàm quòd omnem penitus temporalem pœnam ex se ipsis remittant.

Resp. dist. ant. quantùm Ecclesiæ claves se extendere possunt, concedo: secus, nego. Auctor Glossæ in Extravagantem *Antiquorum*. quæ est Bonifacii VIII. explicat quid sit indulgentia plenissima. *Dico*, inquit, *Papam interpretatum fuisse*

in Consistorio, me præsente, hanc indulgentiam adeo plenam prout clavium potestas se extendit. Non ergo plenaria idcirco dicitur indulgentia, quòd omnem absolutè ac semper pœnæ temporalis luendæ reatum tollat, sed quòd de satisfactione debitâ imminuat, pro majori vel minori pœnitentium fervore ac pietate, quæ reverâ tanta interdum esse potest, ut omnis pœna remittatur; at istud tam rarum est, ut in jus & exemplum trahi non possit. Et verò certa quædam est pœnæ mensura Judicio Dei definita, & nobis incognita; neque potestas clavium eò se potest extendere, ut omnem penitus tollat Deo satisfaciendi necessitatem, quæ juris est divini. Plenariam quidem indulgentiam, quantùm est ex se, offert Ecclesia; sed non quilibet plenariam semper assequitur, sed proportione servatâ uniuscujusque dispositionis.

Dices 2°. Cùm licitum fuit, duodecimo nimirum sæculo, pœnitentias redimere dato militiæ sacræ nomine pro recuperandâ terrâ sanctâ, nonne tunc absque ullo pœnali opere omnis pœna temporalis beneficio indulgentiarum remittebatur?

Resp. non ita esse: qui enim seriò attenderit ad operosæ expeditionis pericula, ad expensas, longissimi itineris molestias, dimissa bona, patriam, parentes, amicos, & quidquid charum fuit, facilè judicabit, ne tunc quidem pœnæ totius temporalis per indulgentias factam esse relaxationem, cùm tot aliis duris operibus ac exercitiis pœna hæc compensaretur.

Neque est quòd te moveant abusus qui aliquando irrepsêre in dispensandis indulgentiis turpis lucri causâ, pudendo commercio & nundinatione: namque abusus illos semper damnavit ac repressit

Ecclesia; neque verò natura indulgentiarum ex privatâ nonnullorum agendi ratione æstimanda est, sed ex immotis Ecclesiæ regulis ejusque infallibili judicio.

ARTICULUS II.

De potestate ac usu Ecclesiæ perpetuo in concedendis indulgentiis.

LUtherus initium suæ ab Ecclesiâ defectionis sumpsit à doctrinâ indulgentiarum; & à reprehensione abusuum, progressus est ad reprehensionem ipsarum indulgentiarum: invidiâ scilicet percitus quòd Leo X. provinciam publicandi indulgentias Dominicanis demandasset, non suis Augustinianis, eas pias esse Ecclesiæ fraudes primò dixit; tùm non Ecclesiæ fraudes, sed meras Pontificum imposturas, Fidelibus noxias, nedum utiles ac salutares, quibus illi deluduntur falsâ spe consequendi remissionem pœnæ temporalis, quæ non ab Ecclesiâ, sed à solo Deo remitti potest, cùm sit justitiæ divinæ debita. Lutherum secuti sunt Zuinglius & Calvinus.

Quantùm verò ad usum indulgentiarum, insinuat Maldonatus nonnullos Scholasticos existimasse usum indulgentiarum non ante sexcentos annos in Ecclesiâ obtinuisse; seu, ut contendit Kemnitius, quadringentis dumtaxat annis ante millesimum ducentesimum. Verùm error ille inde nascitur, quòd non satis distinguant inter modum concedendi sub certis conditionibus & operibus indulgentias, qui sæculo duodecimo usurpabatur, & simplicem indulgentiarum usum, qui Ecclesiæ ipsi

coævus est: certum quippe est concessas fuisse indulgentias à Paschali II. Urbano II. Sergio III. & potissimùm à Leone III. qui sedit annis quadringentis ante millesimum ducentesimum à Kemnitio notatum. Et certè Valdenses primi fuêre indulgentiarum hostes; Valdenses autem mundo apparuêre circa annum Domini millesimum centesimum septuagesimum: quomodo igitur stare potest quod affirmat Kemnitius, indulgentiarum usum incæpisse anno millesimo ducentesimo?

Conclusio.

Ecclesia accepit à Christo potestatem conferendi indulgentias, quâ constanter ac perpetuò usa fuit.

Probatur ex Scripturis. Matth. 18. v. 18. *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Nihil excipit Christus: non culpam, quæ in Sacramento, non temporalem pœnam, quæ extra Sacramentum dimittitur. Joan. 20. v. 23. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Porro auctoritas conferendi indulgentias, seu solvendi à pœnâ temporali, includitur in auctoritate seu potestate absolvendi & retinendi peccata: qui enim potest peccata remittere ac retinere, potest etiam opera laboriosa in vindictam scelerum imponere: sed quisquis potest hæc opera laboriosa imponere, ea potest, cùm expedit, aliquâ ex parte relaxare; ad eandem enim potestatem utrumque pertinet.

Illâ potestate à Christo acceptâ semper vel ab initio usa est Ecclesia.

Sæculo primo usus est S. Paulus adversùs Corinthium incestuosum, quem cùm satanæ in interitum carnis tradidisset, post annum absolvit & à prolixiori pœnâ indulgentiùs eum liberavit. *Sufficit illi*, ait Apostolus 2. Cor. 2. v. 6. & seq. *qui ejusmodi est, objurgatio hæc, quæ fit à pluribus, ita ut è contrario magis donetis & consolemini, ne fortè abundantiori tristitiâ absorberetur....cui autem aliquid donastis, & ego. Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi.* A Christo igitur derivatur potestas relaxandi beneficio indulgentiæ pœnas temporales, quæ post dimissam culpam luendæ supersunt.

Sæculo secundo Martyres hac indulgentias concedendi potestate usos esse erga lapsos, testatur Tertullianus L. 1. ad Martyres cap. 1. *Quam pacem*, inquit, *quidam in Ecclesiâ non habentes, à Martyribus in carcere exorare consueverunt; & ideo eam etiam propterea in vobis habere, & fovere, & custodire debetis, ut si fortè & aliis præstare possitis.* Subinde verò hanc indulgentiarum potestatem sugillat Tertullianus factus Montanista Lib. de pudicitiâ c. 22. sed eam impugnando, à Catholicis probatam & usurpatam demonstrat.

Pag. 137. A.

Tertio sæculo illustre pro confirmandis indulgentiis testimonium suppeditat S. Cyprianus. Disputavit aliquando contentiosiùs cum Martyribus, non quidem circa potestatem, sed circa usum legitimum indulgentiarum, quas contendebat iis dumtaxat concedi debere, qui pœnitentiam egerant, non aliis qui propter libellos Martyrum, statim & absque morâ paci & communioni restitui temerè postulabant, antequam eorum causa, merita & opera discussa fuissent: si tamen urgeret

mortis periculum, jubet sanctus Doctor eos lapsos cum pace dimittendos esse. *Qui*, inquit Epistolâ 12. *libellum à Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis possunt, si premi infirmitate aliquâ & periculo cœperint, exomologesi factâ & manu eis in pœnitentiam impositâ, cum pace à Martyribus sibi promissâ ad Dominum remittantur.* Pag. 25.

Sæculo quarto Concilia Nicænum I. generale, Ancyranum, Neocæsariense, Laodicenum, Carthaginense IV. &c. de severitate pœnitentiæ impositæ remittunt, pro majori pœnitentium fervore ac studio in adimplendâ, quæ imposita fuerat, satisfactione.

Ulteriùs momentum istud ex Traditione & usu perpetuo Ecclesiæ in conferendis indulgentiis non protendimus, quia cùm hæc quatuor priora Ecclesiæ sæcula Novatoribus nostris puriora videantur, sufficere ipsis debent ad confirmandam Ecclesiæ potestatem in concedendis indulgentiis. Si quis ex sæculis subsequentibus exempla indulgentiarum desideraverit, consulat Bellarminum L. 1. de indulg. cap. 3.

Meritò igitur Conc. Trid. in Decreto de indulgentiis declarat ac statuit 1°. *potestatem conferendi indulgentias à Christo Ecclesiæ concéssam esse, atque hujusmodi potestate divinitùs sibi traditâ antiquissimis etiam temporibus illam usam fuisse.* 2°. *indulgentiarum usum christiano populo maximè salutarem, & sacrorum Conciliorum auctoritate probatum in Ecclesiâ retinendum esse, eosque anathemate damnandos, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant.* 3°. *in his tamen concedendis moderationem, juxta veterem &* T. 14. Conc. p. 917. B.

probatam in Ecclesiâ consuetudinem, adhibendam esse; ne nimiâ facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur. 4°. abusus qui in his irrepserunt, & quorum occasione insigne hoc indulgentiarum nomen ab Hereticis blasphematur, emendandos ac corrigendos esse. 5°. pravos quæstus omnes pro his consequendis, unde plurima in christiano populo abusuum causa fluxit, omnino abolendos esse. Cæteros verò qui ex superstitione, ignorantiâ, irreverentiâ, aut aliunde quomodocumque provenerunt, ab Episcopis colligi, & in primâ Synodo provinciali ab illis referri debere. Atque hæc Synodus Tridentina, quibus certè nihil accuratius, sapientius nihil ac cautius in præsenti causâ proferri potest.

Objectiones, Dices 1°. Exemplum Corinthii incestuosi nihil causam nostram hîc juvat: tùm quia non legimus ipsi à S. Paulo certam pœnæ mensuram ac speciem impositam fuisse; tùm quia debitam pœnam ille per annum integrum jam dederat, unde nihil erat quod ipsi condonari ac remitti posset; tùm denique quia nondum ille à culpâ fuerat absolutus, sed unà cum reconciliatione seu absolutione & culpa & pœna condonata ipsi fuit.

Resp. ad primum: licet incertum sit quæ mensura & species pœnæ Corinthio illi fuerit à sancto Paulo assignata, attamen aliquam, & quidem gravissimam, qualis est *traditio satanæ in interitum carnis*, impositam fuisse constat, cùm jussit sanctus Paulus eum separari à cætu Fidelium, & admoneri ut pœnitentiam ageret.

Ad secundum, distinguo: debitam pœnam per annum integrum dederat, sed non integram, quam debebat, concedo: integram, & quam ad æqualitatem gravitatis delicti debebat, nego. Quapropter

S. Paulus quod supererat pœnæ relaxavit, & quidem in personâ Christi, *ne fortè abundantiori tristitiâ absorberetur. Ex quo illud discimus*, ait sanctus Joannes Chrysostomus Hom. 4. in 2. ad Cor. *non ex scelerum tantùm naturâ, sed ex eorum etiam animo atque affectione judicendam esse pœnitentiam.* *Edit. Commel. p. 763.*

Ad tertium: 1°. jam absolutus à culpâ coram Deo fuerat Corinthius, tùm acerbitate pœnæ quam sustinuerat, tùm vehementiâ doloris ac contritionis; quam absolutionem postea sacramentaliter ministerio Sacerdotis est assecutus. 2°. planè indifferens est ac extraneum, sive indulgentia sequatur absolutionem, sive antecedat, sive comitetur & cum illâ conjuncta sit.

Dices 2°. Hoc unum ex Conciliis ac SS. Patribus hîc colligi meritò potest, pœnam scilicet peccatis debitam remissam ab Ecclesiâ tunc fuisse, cùm virtute perfectæ contritionis jam à Deo remissa præsumebatur.

Resp. dist. cùm remissa præsumebatur virtute contritionis, in ordine ad indulgentiam, & ex illius, totiusque satisfactionis adimplendæ voto seu desiderio, concedo: sine ordine ad indulgentiam, & ullo pœnitentiæ adimplendæ voto seu desiderio, nego. Quemadmodum igitur Sacerdos verè absolvit à culpâ, quæ per contritionem perfectam in Sacramento jam remissa videtur; ita & à pœnâ verè absolvit, licet non absolvat, nisi moraliter certum sit pœnam à Deo remittendam per indulgentiam, vel propter ipsius votum jam remissam esse.

Dices 3°. Indulgentiæ nostræ generales sunt, ac certis quibusdam conditionibus seu operibus à Summis Pontificibus sic alligantur, ut ijs omissis

nihil prosint: atqui hujusmodi indulgentiarum usus antiquior non videtur undecimo sæculo, ut probat Morinus L. 10. de Pœnit. cap. 19. & 20.

Resp. 1°. indulgentias sive generales sint, sive privatæ, ejusdem esse naturæ ac conditionis; nec aliud inter eas discrimen occurrere, quàm merè accidentale, quale est inter pœnitentiam privatam & publicam. 2°. nostrâ etiam ætate nonnullas esse indulgentias quæ ad omnes omnino Christianos non pertinent, sed ad certas Congregationes & Fraternitates. 3°. primis etiam sæculis indulgentiarum fructum à certis conditionibus seu pietatis operibus dependentem fuisse, quibus neglectis & omissis, cassa & inutilis erat indulgentia. Diversitas autem illa & varietas operum quæ injungebantur, naturam ipsam indulgentiarum non mutat: quamquam ergo indulgentiarum nostrarum forma non videatur sæculo undecimo antiquior, sicut contendit Morinus, attamen indulgentiæ ipsæ in se consideratæ, quatenùs sunt relaxationes pœnæ temporalis peccatis debitæ, & à Christo ipso suam vim & originem trahunt, ab Ecclesiâ semper usurpatæ fuêre, & eædem ubique sunt quantùm ad naturam & substantiam.

Dices 4°. Ecclesia dispensare non potest à jure divino: atqui dispensaret à jure divino, si pœnas temporales justitiæ divinæ debitas relaxaret.

Resp. dist. maj. Ecclesia ex sese ac propriâ auctoritate independenter à Christo non potest dispensare, concedo: nomine & auctoritate Christi nego. *Quod donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi*, ait Apostolus.

2. Cor. 2. v. 6.

ARTICULUS III.

De fundamento indulgentiarum, seu Ecclesiæ thesauro.

THesaurus Ecclesiæ hîc appellatur per metaphoram, cumulus seu collectio divitiarum, seu bonorum spiritualium, quorum dispensatio Ecclesiæ credita est. Thesaurum appellat, tùm Clemens VI. S. P. Extravag. *Unigenitus.* an. 1350. & Synodus Trid. Sess. 21. de reform. cap. 9.

Duo quæruntur: primum, an sit in Ecclesiâ thesaurus ex meritis Christi & Sanctorum. Secundum, quomodo Sanctorum merita ad thesaurum illum concurrant: an viâ solutionis & satisfactionis, an tantùm viâ suffragii, intercessionis & impetrationis.

Dissentiunt circa caput istud inter se Theologi: reverâ etenim modus ille quo merita Sanctorum ad thesaurum pertineat, definitus non est ac fide certus; è contra, eâdem fide tenendum, Ecclesiæ thesaurum ex meritis Christi constare, quâ certum est datam Ecclesiæ potestatem concedendi indulgentias. Solus Franciscus Mayronis Franciscanus in 4. dist. 19. q. 2. in dubium revocare visus est, num thesaurus Ecclesiæ ex supereffluentibus Christi meritis ac satisfactionibus coalescat.

Prima Conclusio.

Fide catholicâ certum est, thesaurum Ecclesiæ præcipuè ac primariò coalescere ex meritis & satisfactionibus Christi infinitis ac superabundantibus.

Probatur: quia fide catholicâ certum est, Chri-

ſtum eſſe Deum & hominem, eſſe *propitiationem*, *ac redemptionem pro omnibus.* 1. Joan. 2. v. 2. Coloſſ. 2. v. 14. ac conſequenter merita ipſius & ſatisfactiones infiniti ac ſupereffluentis valoris eſſe ac meriti, in quo indulgentiarum theſaurum fundari declarat Clemens VI. Conſt. laudatâ *Unigenitus.* titulo *De pœnit. & remiſſ. In arâ crucis*, inquit, *innocens immolatus, non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius generis humani ſuffeciſſet; ſed copiosè velut quoddam profluvium noſcitur effudiſſe.... Quantùm ergo exinde, ut nec ſupervacua, inanis aut ſuperflua tanta effuſionis miſeratio redderetur, theſaurum militanti Eccleſiæ acquiſivit?.... Quem quidem theſaurum non in ſudario repoſitum, non in agro abſconditum, ſed per B. Petrum cœli clavigerum, ejuſque ſucceſſores ſuos in terris vicarios commiſit Fidelibus ſalubriter diſpenſandum.*

Extravag. comm. pag. 351.

Dices cum Mayronio: Chriſto cumulatiſſimè tantum præmium redditum fuit, quantum meruit.

Tract. de indulg. 2. q. generali p. 371.

Reſpondet Maldonatus, ſententiam hanc hæreſi proximam eſſe: tùm quia ſi de præmio eſſentiali intelligatur, vi unionis hypoſtaticæ Chriſto debitum fuit ac connaturale; ſi verò de præmio accidentali, exaltatione ſcilicet nominis, Eccleſiæ dilatatione &c. adhuc falſa & erronea videtur ſententia: merita etenim & ſatisfactiones Chriſti valoris ac pretii ſunt infiniti, quæ ſemper excedunt quodcunque præmium accidentale.

Secunda Conclusio.

Sanctorum merita & ſatisfactiones aliquo modo etiam pertinent ad theſaurum Eccleſiæ.

Probatur 1°. ex articulo Symboli de communione

anctorum. Quid enim aliud est ista commu-
quàm bonorum operum ac meritorum socie-
& communicatio, ut quod ab uno agitur, ad
quodam jure pertineat: membra scilicet ejus-
corporis sese mutuò juvant. *Ecclesia*, inquit
mbr. L. 1. de Officiis c. 29. *in commune orat*,
mmune operatur.

T. 2. p. 58. C.

I°. Certum est ex Scripturis, Deum Sanctorum
ibus moveri & excitari ad condonandas de-
s pœnas. Pepercit Loth propter fidem Abra-
pepercit Israëlitis propter Moysen: pepercis-
Sodomitis, si vel decem viri justi Sodomis ex-
sent.

II°. justos inter quos vivimus, suis precibus
e pœnæ mitigationem seu relaxationem obtine-
demonstrat famosum exemplum Martyrum
pore S. Cypriani.

V°. ex ipsâ jam laudatâ Clementis Extravagante
igenitus. ubi sic loquitur. *Ad cujus quidem the-
ri cumulum beatæ Dei genitricis, omnium electo-
à primo justo usque ad ultimum merita admini-
um præstare noscuntur: de cujus consumptione seu
nutione non est aliquatenus formidandum, tam
pter infinita Christi merita, quàm pro eo quòd
ntò plures ex ejus applicatione trahuntur ad justi-
m, tantò magis accrescit ipsorum cumulus meri-
um.*

Extravag. comm. pag. 351.

Dixi in Conclusione, merita Sanctorum *quodam-
do* pertinere ad Ecclesiæ thesaurum. *Merita San-
rum*, ait Gamachæus noster disput. de indulgent.
. 3. p. 806. *qui plùs passi sunt, quàm meruerant,
debebant secundùm justitiam divinam, saltem
undariò & per accidens, licet non essentialiter
onuntur in illo Ecclesiæ thesauro.*

Dices: Christi satisfactio infinita est, nec exhauriri unquam potest: sola igitur sufficit omni debito pœnæ temporalis extinguendo; adeoque satisfactiones Sanctorum non solùm inutiles sunt & otiosæ, sed quodammodo Christo injuriosæ.

Resp. nego consequentiam: inutiles non esse, nec Christo injuriosas, imò planè necessarias, privatas nostras satisfactiones, suprà ex professo probavimus. *Non enim coronabitur nisi qui legitimè certaverit*, ait Apostolus 2. ad Timot. 2. Quare igitur Sanctorum merita & satisfactiones aut quidquam detraherent meritis Christi, aut inutiles forent ad ditandum Ecclesiæ thesaurum? Eas meritis Christi non adjungimus, quasi merita Christi non sufficerent, absit; sed ut illæ otiosæ non sint, ut Sancti hoc honore gaudeant, imò ut & vis ac efficacia meritorum Christi magis eluceat & commendetur, utpote quæ ipsis etiam Sanctorum bonis operibus, ut nobis aliquid mereantur, virtutem & efficaciam influunt ac communicant. Itaque Sanctorum merita cum meritis Christi conjuncta, non sunt quid majoris pretii & æstimationis, quàm merita Christi sola à meritis Sanctorum separata. Quemadmodum causæ secundæ quibus Deus utitur in hâc regendâ rerum universitate, conjunctæ cum omnipotentiâ divinâ non sunt quid intensivè majus aut potentius, quàm ipsa omnipotentia sine illis spectata, quibus certè Deus utitur, non ex aliquâ necessitate aut indigentiâ, sed ex liberâ suâ voluntate; ita pariter Ecclesia duce Christo utitur ad commodum nostrum superabundantibus Sanctorum satisfactionibus, non quòd absolutè ac essentialiter nobis necessaria sint, (quibus Christus abundè sufficit) sed quia sic expedire judicauit propter ipsum etiam, ut diximus, honorem Sanctorum, & commendatio-

nem meritorum Christi.

Instabis 1°. Majestate Christi indignum videtur, in eodem thesauro reponere superabundantes & infinitas satisfactiones Christi, cum momentaneis levibusque Sanctorum passionibus.

Resp. 1°. indignum non fuit majestate Dei, uniri hypostaticè cum humanâ natura in unâ Verbi personâ; cur indignum foret majestate Christi in eodem thesauro reponi merita ipsius cum meritis Sanctorum, maximè cùm tota istorum virtus à Christo tanquam à fonte profluat?

2°. Non eodem loco & pretio habemus merita Christi, & Sanctorum: scimus hæc finita esse, illa verò infinita; hæc secundariò dumtaxat & per accidens ad thesaurum Ecclesiæ concurrere, alia verò primariò ac essentialiter.

3°. Scriptura nonnulla exempla suppeditat rerum quæ uniuntur, tametsi aut naturâ, aut dignitate longè dispares sint. Exodi 14. v. 31. *Israëlitæ* dicuntur *credidisse Domino, & Moysi servo ejus.* L. 4. Reg. c. 19. v. 34. Deus ait: *Protegam urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum.* Act. 15. Apostoli in Concilio Hierosolymitano congregati aiunt: *Visum est Spiritui sancto & nobis.* S. Paulus 1. Cor. 3. se Christi *adjutorem facit*; & *Salvatoris* officium vendicat, 1. Cor. 9. & *illuminatorem* omnium hominum se dicit, Ephes. 3. An porrò ea omnia eodem titulo ac sensu sibi cum Christo communia esse usquam somniavit Apostolus? non certè.

Instabis 2°. Vix explicari potest modus quo passiones Sanctorum nobis per indulgentias applicantur: an simul cum meritis Christi; an seorsim: an partim ex meritis Christi, partim verò ex meritis Sanctorum.

Resp. inutiles prorsus & otiosas videri hujusce-modi quæstiones, quæ definiri certò non possunt. Certum est thesaurum Ecclesiæ componi ex passionibus Christi & Sanctorum. Certum est satisfactiones Christi, licet infinitas, finito modo nobis applicari; adeòque sine ullâ injuriâ posse aliquid addi ex satisfactionibus Sanctorum. Quomodo verò ista distribuantur; & quantùm ex parte Christi, quantùm verò ex parte Sanctorum excerpatur, ut nobis applicetur, quis novit?

Tertia Conclusio.

Merita & passiones Sanctorum ad Ecclesiæ thesaurum concurrunt ac pertinent, non modò viâ suffragii & impetrationis, sed etiam solutionis.

Probatur 1°. Quia eorum passiones seu satisfactiones, qui plùs solvunt, quàm debent, aliis ad pœnæ temporalis relaxationem seu compensationem viâ solutionis prodesse possunt: atqui benè multi sunt inter Sanctos, qui suis satisfactionibus ac bonis operibus plùs solvunt pro temporali pœnâ, quàm seipsâ debeant, ac mereantur eorum peccata. An non B. Virgo plùs passa est hâc in mortali vitâ, quàm debuerit, quandoquidem nulli omnino peccato, seu originali, seu actuali, obnoxia fuit? An non plùs quàm debuit passus est Joannes Baptista in utero materno sanctificatus, qui tam piè & austerè vixit, ut ne levi quidem maculâ vitam suam asperserit? An non Apostoli, totque Martyres plura dura & acerba sustinuerunt, quàm eorum noxæ mererentur? De seipso Job dicebat cap. 6. *Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in staterâ: quasi arena maris*

hac gravior apparebit. Et Apostolus 2. Cor. 11. v. 23. *Plùs ego*, ait, *in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis suprà modum, in mortibus frequenter.* 1. Cor. 4. v. 4. *Nihil mihi conscius sum.* At statim addit: *Non in hoc justificatus sum*; id est, plenam, ac certam fidem non habeo, me justum esse: nam quis seipsum perfectè novit? *Delicta quis intelligit?* Psal. 18. & ideo seipsum Paulus non judicat.

Idem Apostolus 2. Cor. 12. v. 15. dicebat: *Ego lubentissimè impendam, & superimpendar ipse pro vobis.* Et 2. ad Timoth. 2. v. 10. *Omnia sustineo propter electos.* Et ad Coloss. 1. v. 24. *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt* (seu quæ supersunt) *passionum Christi in carne meâ pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* Passiones suas eo omni modo Fidelibus impertiri ac communicare desiderabat Apostolus, quo fieri poterat; *impendam & superimpendar.* At communicari poterant solvendo pro illis pœnam temporalem, cujus illi debitores erant.

2°. Martyres, qui *digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati*, haud dubiè ultrà mensuram pœnæ peccatis eorum debitæ, passi sunt; unde pro iis non orat Ecclesia, sed illis seipsam potiùs commendat. *Injuriam enim facit Martyri, qui orat pro Martyre*, ait Aug. Serm. 159. aliàs 17. de verbis Apostoli. Ergo quod in ipsis meritorum ac passionum redundat, communicari aliis potest.

T. 5. p. 765. G.

3°. Clemens VI. laudatâ Extravag. *Unigenitus.* in thesauro Ecclesiæ recondit merita Christi & Sanctorum; neque distinguit inter modum quo nobis prosunt, vel solutionis, vel tantùm suffragii & impetrationis; merita autem Christi viâ solutionis no-

his per indulgentias applicari, nemo est qui dubitet; quamquam in gradu valde dispari, ut diximus.

4° denique, Pius V. inter alias multas, istam quoque Baii propositionem n. 60. proscripsit, *Per passiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non propriè redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut digni simus qui pretio sanguinis Christi à pœnis pro peccatis debitis liberemur.*

Recueil des Bulles, pag. 21.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1°. Omnes Sancti plenam & plenissimam laborum suorum mercedem receperunt. Lucæ 6. v. 38. Matth. 19. v. 29. Ergo nihil ipsis superest quod aliis viâ solutionis impendere possint.

Resp. dist. ant. plenam mercedem receperunt, quatenus opera eorum meritoria erant, concedo: quatenus satisfactoria, nego. Unum scilicet & idem opus bonum simul & meritorium est, quia fit ex charitate; & satisfactorium, quia pœnale. V. g. eleemosyna delet peccatum, quod satisfactorium est. Tob. 4. *Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat.* Et Ecclesiastici 3. *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum.* & tamen eadem eleemosyna, quia est opus bonum & Deo gratum, meritoria est vitæ æternæ. Matth. 25. *Percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi: esurivi enim, & dedistis mihi manducare.* Idem dicendum de jejunio, quod satisfactorium est, quia pœnale, & simul meritorium cùm sit ex charitate: & certè qui pro alio jejunat, non minùs meretur, quàm si jejunaret pro seipso; & ita hoc suo jejunio & satisfacit pro alio, & meretur pro semetipso. Itaque bona Sanctorum opera quatenùs meritoria,

plenam ac plenissimam mercedem consequuntur; quatenùs verò satisfactoria, plùs aliquando pœnarum divinæ justitiæ solvunt, quàm debeant: ac consequenter, quæ in iis superabundant ac supereffluunt, nobis per indulgentias applicantur ad remissionem pœnæ temporalis. De hâc distinctione operis meritorii & satisfactorii, lege Bellarminum Lib. 1. de Indulg. cap. 2. T. 2. p. 438.

Instabis. Vita æterna bonis operibus rependitur, non tantùm ut præmium amoris & meritorum, sed etiam ut merces laboris & satisfactionum.

Resp. dist. Sed etiam ut merces laboris & satisfactionum, tam ratione gloriæ, quàm pœnæ temporalis, quam plurimorum Sanctorum passiones longè superant & excedunt, concedo: quam non superant, nec excedunt, nego. Solutio patet ex dictis: indulgentiæ quippe exurgunt ex supereffluentibus Sanctorum meritis ac satisfactionibus.

Objicies 2°. Quidquid passi sunt ac fecerunt Sancti, pati ac facere debuerunt. *Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt... dicite... quod debuimus facere, fecimus* Lucæ 17. Ergo nihil ipsis residuum superest, quod aliis conferre possint; maximè cùm *non sint condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*, ait Apostolus Rom. 8. v. 18.

Resp. ad primum, Christum eò loci loqui de præceptis Decalogi, quæ servare tenemur, & cùm ea servamus, gloriandum nobis non est, quia nonnisi ex auxilio divinæ gratiæ planè gratuito ea observavimus. Verùm præter observationem præceptorum quæ est ad meritum, nonne plura sunt alia, quæ ex consilio observare possumus, quæ sunt non tantùm ad meritum, sed & ad satisfactionem? ex istis

autem nonnihil, proportione servatâ ad pœnam debitam, redundans esse potest, quod aliis conferatur.

Ad secundum: non sunt condignæ passiones hujus temporis leves ac momentaneæ, si conferantur cum æternâ gloriâ ad eam promerendam, maximè si spectentur in se absque divinâ promissione & auxilio gratiæ Dei; possunt tamen cum eâdem gratiâ condignum habere meritum ad satisfaciendum, etiam ultra debitum.

Objicies 3°. Si Sancti pro nobis mererentur remissionem pœnæ temporalis, mereri etiam nobis possent primam gratiam; quia, inquit Maldonatus, idcirco pœnæ remissionem nobis promerentur, quia sunt in gratiâ: quidni ergo & primam gratiam promereri nobis possunt?

Resp. causam hanc esse, quia gratia non est proxima & formalis ratio, cur Sancti satisfacere pro nobis possint ad temporalis pœnæ relaxationem; aliàs Sanctus quilibet gratiâ instructus, cujus tamen merita & passiones non excedunt debitum pœnæ ab illo persolvendæ, posset nos liberare à pœnâ illâ temporali persolvendâ, quod falsum est. Ratio igitur formalis, proxima & immediata est ipsa superaffluentia, seu redundantia meritorum ac satisfactionum in Sanctis, ad quam materialiter tantùm ac præsuppositivè se habet gratia sanctificans habitualis.

Objicies 4°. Opera bona, quamtumlibet excedant mensuram delictorum, condignum esse non possunt pretium alienæ satisfactionis, nisi ex distinctâ & formali intentione operantis; alioquin, ait idem Maldonatus, illorum etiam opera qui pro se satisfaciunt, nec habent superfluas ac redundantes

ſatisfactiones, aliis quoque prodeſſent, imò unus pro aliis omnibus poſſet, etiam non cogitando, ſatisfacere, quod videtur abſurdum: atqui non ea fuit Sanctorum mens ac intentio cùm bonis operibus incumbebant, ut ſatisfacerent pro aliis; præ ſuâ enim humilitate ac modeſtiâ vix ſe pares putabant ſatisfaciendo pro levioribus etiam culpis.

Reſp. nego ant. ejuſque probationes quæ ſophiſticæ ſunt ex ignoratione Elenchi. 1°. falsò ſupponitur neceſſariam eſſe in Sanctis expreſſam & formalem intentionem ſatisfaciendi pro aliis: ſufficit enim generalis intentio, quâ volunt aliis quantùm poſſunt prodeſſe, juxta mentem ac intentionem Eccleſiæ, quæ ſub capite ſuo Chriſto per indulgentias Sanctorum ſuperfluas ſatisfactiones nobis ſub certis conditionibus & operibus applicat. 2°. falsò ſupponitur, aut eos Sanctos, quorum ſatisfactiones non redundant, aut unum pro aliis omnibus ſatisfacere poſſe: ſæpius etenim hîc dictum fuit, indulgentias fundamentum habere, primariò & eſſentialiter in meritis Chriſti infinitis; ſecundariò verò ac per accidens in ſuperfluis Sanctorum meritis ac ſatisfactionibus.

Objicies 3°. Sequitur ex noſtrâ ſententiâ, indulgentias defunctis prodeſſe non poſſe, quia non amplius illi clavibus ac juriſdictioni Eccleſiæ ſubjacent.

Reſp. diſt. ant. prodeſſe non poſſe viâ ſolutionis, concedo: viâ ſuffragii & impetrationis, nego.

ARTICULUS IV.

De valore indulgentiarum.

Valoris nomine non hîc intelligitur aut pretium, aut utilitas indulgentiarum, sed validitas dumtaxat; ac quæritur quâ certâ regulâ dignosci possit ratas ac validas esse indulgentias. Alii sic quæstionem proponunt, *An indulgentiæ tantùm valeant, quantùm sonant*, clave, ut aiunt, non errante.

Conclusio.

Tantùm valent indulgentiæ, quantùm sonant, clave non errante: id est, si concurrant quatuor istæ conditiones; ex parte dantis, auctoritas, & causa legitima; ex parte accipientis, charitas, & executio eorum quæ in Litteris indulgentiarum præcipiuntur.

I°. necessaria est in dante auctoritas: nullus quippe, ut fert axioma Juris, major est defectus, quàm potestatis.

II°. requiritur causa justa & legitima ad concedendas indulgentias: Summi etenim Pontifices & Episcopi dispensatores dumtaxat sunt ac ministri, non absoluti domini bonorum Ecclesiæ; quapropter ad mentem & intentionem Christi, & juxta regulas legitimæ dispensationis, bona illa communicanda sunt Fidelibus.

III°. necessariam esse in suscipiente gratiam & charitatem constat, quia non remittitur pœna, nisi priùs remissâ & sublatâ culpâ.

IV°. requiritur etiam executio operis per Bullas indulgentiarum injuncti, quia sub illâ conditione illæ conceduntur. Quartam istam conditionem omittit S. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. art. 3. ubi docet *indulgentias tantùm valere, quantùm sonant*; modò ex parte dantis sit auctoritas, ex parte recipientis charitas, & ex parte causæ pietas. Idcirco verò executionis operis injuncti mentionem non facit sanctus Doctor, quia absolutè necessarium non videtur ut novum opus injungatur, quandoquidem in favorem operis præteriti indulgentia concedi potest. Sed de his mox recurret amplior dicendi locus.

ARTICULUS V.

De iis à quibus dari possunt indulgentiæ.

QUæres 1°. ad quem proprio jure pertineat publicas, solemnes, ac plenarias indulgentias conferre.

Resp. ad Summum Pontificem, jure tùm divino, tùm canonico. 1°. quia Petro dictum est: *Tibi dabo claves regni Cœlorum. Quodcumque solveris in terrâ, erit solutum & in Cœlo. Pasce oves meas.* Jure quippe divino S. Pontifex Petri successor jurisdictionem habet in universâ Ecclesiâ, & primatum supra cæteros Episcopos; adeoque ad ipsum quasi innato jure pertinet publica Ecclesiæ bona Fidelibus per solemnes ac publicas indulgentias dispensare. 2°. jure canonico potestas illi asserta & confirmata fuit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Can. 62. qui refertur cap. *Cùm ex.* Extra. *De pœnitentiis & remissionibus.* Unde in

Concilio Constantiensi suspectus de hæresi interrogari debet, *Utrum credat quòd Papa omnibus Christianis verè contritis ac confessis ex causâ piâ & justâ concedere possit indulgentias in remissionem peccatorum.*

T. 12. Conc. p. 270.

Dices: Indulgentiæ universales ac plenariæ dicuntur, quæ ad omnes spectant, & omnibus dantur: at quàm multi sunt quibus reipsâ non dantur?

Resp. indulgentias universales ac plenarias dici, quia omnibus offeruntur Christianis Fidelibus, licet non omnibus dentur seu applicentur, sive quia eas rejiciunt, sive quia indigni sunt quibus applicentur.

Quæres 2°. an Archiepiscopi & Episcopi jus habeant conferendi indulgentias.

Resp. affirmativè, jure tùm divino tùm ecclesiastico. 1°. jure divino, quia jurisdictionis potestatem immediatè à Christo acceperunt Joan. 2. *Quæcumque solveritis super terram erunt soluta & in Cœlis.* Act. 2. *Attendite vobis & universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo.* 2°. jure canonico: constat enim ex Canonibus antea laudatis Concilii generalis I. Nicæni, Ancyrani & aliorum, factam Episcopis potestatem mitiùs & indulgentiùs agendi cum pœnitentibus, pro majori eorum studio ac fervore in obeundis laboriosis pœnitentiæ operibus. Olim amplior erat illa potestas, ut patet ex S. Cypriano; postea restricta fuit ad annum pro Dedicatione Ecclesiæ, & ad dies quadraginta pro aliis temporibus. Ita statutum fuit in Concilio Lateranensi IV. jam citato, Can. 62. qui Canon, interprete Sylvestro, qui Innocentium IV. laudat, & Fagnano, intelligendus est de solis in-

T. 11. Conc. p. 216. C.

dulgentiis quæ publico ac solemni ritu conferuntur, non de iis quas Episcopi justis de causis in foro pœnitentiæ largiri possunt. Non tantùm autem jure suo possunt Episcopi conferre indulgentias, sed etiam nullæ in eorum Diœcesi publicari possunt, nisi de illorum licentiâ. Ita multis Conciliorum Decretis statutum est: Camerac. an. 1567. Rothomag. an. 1581. Turon. an. 1583. Narbon. an. 1609. & à Clero Gallicano in Comitiis generalibus anni 1625.

Quæres 3°. an Archiepiscopi easdem in suâ Provinciâ, quas Episcopus in suâ Diœcesi, concedere possint indulgentias.

Resp. affirmativè, in iis saltem locis in quibus recepta est invecta per Decretales disciplina. Probatur ex Cap. *Nostro.* quod est Honorii III. eodem titulo, *De pœnit. & remiss.* Lib. 5. Decretalium. At, inquies, Archiepiscopus jurisdictionem non habet in Diœceses suorum suffraganeorum, nisi in cursu visitationis, aut in casu appellationis: porro indulgentias concedere, est actus jurisdictionis.

Decretal. p. 1875.

Resp. non habere quidem jurisdictionem ordinariam nisi in hoc duplici casu; habere tamen extraordinariam, quantùm ad indulgentias concedendas, à jure canonico.

Quæres 4°. an Archiepiscopi extra suam Provinciam, & Episcopi extra suam Diœcesim jus habeant conferendi indulgentias.

Resp. negativè, defectu scilicet jurisdictionis. Ita respondet S. P. Alexander III. scribens ad Cantuariensem Episcopum, Cap. *Quòd autem.* titulo, *De pœnit. & remiss. Quòd autem consuluisti*, ait S. P. *utrum remissiones quæ fiunt in Dedicationibus Ecclesiarum, aut conferentibus ad ædificationem pontium,*

Ib. p. 1865.

aliis prosint, quàm iis qui remittentibus subsunt: hoc volumus tuam fraternitatem tenere, quòd cùm à non suo judice ligari nullus valeat vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus, ut prosint, proprii judices specialiter indulserunt.

Quæres 5°. an Abbates, Presbyteri, aliique inferiores ministri publicas & solemnes indulgentias dare possint, sine speciali commissione.

Resp. negativè: quia jure canonico eo jure privantur. Cap. *Accedentibus*. Lib. 4. Decret. titulo, *De excessibus prælatorum*. arguuntur Abbates qui suis finibus non contenti, manus ad ea quæ sunt Episcopalis dignitatis extendunt, de causis matrimonialibus cognoscendo, injungendo publicas pœnitentias, concedendo etiam Litteras indulgentiarum. *Præsenti decreto firmiter prohibemus*, aiunt Patres Conc. IV. Later. Can. 60. *ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, nisi fortè quisquam eorum speciali concessione, vel aliâ legitimâ causâ super hujusmodi valeat se tueri.*

Ib p. 1790.

T. 11. Conc. p. 213. A.

Dices 1°. Abbates jurisdictionem habent in suos Religiosos: quin & Præpositi Ordinum religiosorum extraneos participes aliquando faciunt meritorum & satisfactionum Ordinum suorum.

Resp. 1°. Abbates habere quidem in suos Religiosos jurisdictionem, quantùm ad disciplinam monasticam; sed eò se non extendit ut publicas & solemnes indulgentias largiri possint. 2°. Dico communicationem illam meritorum vel satisfactionum, quas Præpositi Ordinum religiosorum concedere solent, veri nominis indulgentiam non esse. 1°. quia illi Præpositi nullam jurisdictionem habent in exteros, ut eos à debito pœnæ temporalis persolven-

dæ absolvere validè possint. 2°. quia illa meritorum communicatio à pœnâ in foro pœnitentiæ injunctâ per Sacerdotem, liberare non potest. 3°. quia non fit virtute clavium ex thesauro Ecclesiæ. 4° denique, quia communicatio hæc fit per modum impetrationis seu orationis; quomodo etiam Fideles pro se invicem orant, ac pro aliis aliquo modo satisfacere & gratias promereri dicuntur, nòn viâ solutionis, sed suffragii & impetrationis.

Dices 2°. Simplices Presbyteri in foro pœnitentiæ ab aliquâ pœnæ temporalis parte liberant; ergo &c.

Resp. eam tantùm pœnæ relaxationem veram esse indulgentiam, quæ fit in foro externo, minuendo scilicet pœnam temporalem à jure, vel ab homine impositam: talis autem nòn est ea relaxatio quæ fit in tribunali Pœnitentiæ; quandoquidem, ait Bellar. L. 1. de indulg. cap. 11. quod minus (Sacerdotes) injungunt, expiandum erit pœnitenti vel in hac vitâ per opera pœnalia sponte assumpta, vel in Purgatorio. T. 2. p. 452. F.

Instabis 1°. Sacerdotes virtute clavium jurisdictionem exercent in tribunali Pœnitentiæ.

Resp. dist. jurisdictionem exercent in foro interno & secreto Pœnitentiæ, concedo: in foro externo & publico Ecclesiæ, negó. Porro facultas concedendi indulgentias pertinet ad forum externum Ecclesiæ.

Instabis 2°. Martyres olim indulgentias lapsis concedebant, inter quos haud dubiè aliqui erant Sacerdotes simplices, & aliqui Laïci.

Resp. dist. ant. indulgentias concedebant, precibus & intercessione apud Episcopos, concedo: auctoritate ac jurisdictione, nego.

Quæres 6°. an ad solemnes & publicas indulgentias conferendas necessaria sit potestas Ordinis seu characteris; an sufficiat potestas jurisdictionis.

Resp. sufficere potestatem jurisdictionis. Patet ex usu & praxi Ecclesiæ, quæ Episcopis electis & nondum consecratis permittit indulgentias conferre, quia fruuntur illi etiam non consecrati jurisdictione in suos.

Dices 1°. Indulgentia, ex dictis, est vera absolutio: sed ad absolvendum requiritur potestas Ordinis.

Resp. dist. maj. est absolutio à pœnâ temporali extra Sacramentum, concedo: à culpâ & pœnâ æternâ, nego. Dist. pariter min. ad absolvendum à culpâ & pœnâ æternâ requiritur potestas Ordinis, concedo: ad absolvendum à pœnâ temporali extra Sacramentum, nego.

Dices 2°. Facultas concedendi indulgentias pertinet ad potestatem clavium; ista autem clavium potestas non tantùm est jurisdictionis, sed etiam Ordinis.

Resp. dist. ant. pertinet ad potestatem clavium inadæquatam & partialem, ratione jurisdictionis, concedo: adæquatam & totalem, ratione etiam Ordinis, nego.

Instabis: Indulgentiæ valent coram Deo ad relaxationem pœnæ temporalis; ergo valent in foro interno pœnitentiæ, adeoque postulant non tantùm potestatem jurisdictionis, sed etiam Ordinis.

Resp. dist. conseq. ut applicentur indulgentiæ, concedo: ut dentur seu offerantur, nego. Ut igitur applicetur indulgentiæ fructus, atque cùm hæc applicatio jungitur cum absolutione sacramentali, necessaria quidem est potestas Ordinis; ut verò

dentur

dentur seu offerantur, requiritur tantùm potestas jurisdictionis: multis quippe offeruntur, quibus non applicantur, quia indignos se præbent quibus applicentur.

ARTICULUS VI.

De iis quibus indulgentiæ concedi possunt: an tantùm vivis, an etiam mortuis.

De viventibus nulla hîc controversia, & quæ hactenus à nobis de indulgentiis dicta sunt, viventes spectant, non alios. De solis igitur defunctis movetur hîc quæstio. Duobus autem modis solemnes ac publicæ indulgentiæ conferri & applicari possunt: per modum scilicet judicii & absolutionis; aut suffragii, seu subsidii cujusdam ecclesiastici: utroque modo eas mortuis dari posse negant Lutherani & Calvinistæ.

Prima Conclusio.

Indulgentiæ mortuis concedi non possunt per modum judicii & absolutionis.

Ratio aperta est, quia Ecclesia judicium exercere non potest in eos qui ejus clavibus & jurisdictioni non subjacent: atqui tales sunt mortui; ergo &c. Hinc est quòd cùm SS. Pontifices indulgentias ad mortuos extendunt, ordinariè clausulam istam addunt, *per modum suffragii*. Ita Alexander VI. Clemens VII. Julius III. & Gregorius XIII. de indictione Jubilæi; & Leo X. in Epistolâ ad Cajetanum, quam laudat Estius in 4. dist. 20. parag. 11. expressè meminit indulgentiarum, quæ conce-

duntur per modum judicii, & suffragii.

Major in 4. dist. 20. q. 2. ait sacram Facultatem Parisiensem se præsente damnasse istam Joan. Angeli propositionem, *Animæ in Purgatorio detentæ sunt de jurisdictione Papæ*: quam *suspectam, scandalosam, & nullatenus publicè prædicandam esse*, declarat sacra Parisiensis Facultas.

Dices: Ecclesia nonnunquam mortuos vel absolvit vel damnat; ergo jurisdictionem in eos exercet.

Resp. Ecclesiam mortuos vel absolvere vel damnare, cùm nempe declarat errore facti aut damnatum fuisse innocentem, cujus memoriam cum laude & honore restituit; aut absolutum reum, quem publicis privat Fidelium suffragiis. *Excommunicatio vel absolutio defunctorum*, ait Bellarminus L. 1. de indulg. c. 14. *est potius declaratio sententiæ, quæ ferenda fuisset, si meritum eorum non latuisset, quàm nova aliqua pœna, quæ ad animas ipsas pertingat.*

T. 2. p. 457. B.

SECUNDA CONCLUSIO.

Mortuis conceduntur indulgentiæ per modum suffragii.

Nomine suffragii, ait Estius in 4. dist. 20. parag. 1. intelligimus auxilium seu subsidium ecclesiasticum, quod tribus potissimùm modis conferri potest; vel merendo per opera, vel impetrando per orationes, vel satisfaciendo per passiones. *Indulgentia autem ut talis*, pergit Estius, *cùm propriè dispenset passiones sanctorum, non cujuscumque suffragii ecclesiastici, sed satisfactorii rationem habet.* Satisfactio autem hîc est debiti solutio, cùm nempe aliquis pœnam subit ac sustinet pro alio, cui illa debetur.

T. 2. p. 264. col 2.

Probatur Conclusio.

I°. quia certum est ex fide, animas Fidelium defunctorum quæ in Purgatorio detinentur, viventium suffragiis & incruento Missæ sacrificio juvari posse. Doctrina est Concilii Trid. Sess. 25. decreto de Purgat. Sess. 6. de justific. Can. 30. & Sess. 22. de sacrificio Missæ cap. 2. Porro si mortui bonis viventium operibus, eleemosynis, precibus, jejuniis juvari possunt per modum impetrationis, quidni etiam per modum satisfactionis & solutionis? Nonne inter viventes unus pro alio satisfactoria opera potest offerre & applicare? Ergo & viventes idem erga defunctos præstare possunt: eadem enim est ratio utriusque satisfactionis, unio scilicet quæ intercedit inter membra ejusdem corporis eodem vinculo fidei & charitatis copulata. Quippe qui degunt in Purgatorio Fideles, ejusdem nobiscum Ecclesiæ membra sunt: membra autem ejusdem corporis mutuò sibi auxilium & opem ferunt. Quo sensu intelligi potest quod ait Apostolus, *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne meâ, pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* Coloss. 1. v. 24.

II°. S. Thomas in 4. dist. 20. & in Supplemento q. 91. c. 10. docet indulgentias *directè ac primariò* viventibus concedi, mortuis verò *indirectè ac secundariò*. Ratio hæc ipsi est, quia vivens facit id pro quo indulgentia datur, quod mortui facere non possunt; unde istis *indirectè ac primariò* indulgentiæ valere non possunt, sed tantùm *secundariò ac indirectè*, quando vivens pro iis facit *quod est indulgentiæ causa.*

Eodem sensu Gamachæus noster disp. de indulg. c. 11. ait, *indulgentias per modum suffragii dari hoc sensu, quia non tribuuntur ipsis defunctis directè, sed* T. 3. p. 840. col. 2. B.

in Ecclesiâ
Tertulliani
Pag. 102. *Pro defuncti*
talitiis oblat
nus Lib. 9.
T. 1. p.168. Monicâ *obla*
F.
Serm. 172.
T. 5. p.827. *tionibus*, inq
E.
lutari, & elee
gantur, non est
tis misericordià
cata meruerunt
versâ observat
est, ista prodesse
runt ante morten
Ib. p. 828. *tem*... *Non ergo*
A.
sed eorum præcede
Judice igitur S.
defunctis oration
Porro, ut idem s
T. 2. p.126.-54. aliàs 118. n.
C.
tat Ecclesia, quin
solentissima audaci

tum & gratia sit aliquid personale, quod requiritur ut homo disponatur formaliter & intrinsecùs ad placendum Deo, & habendam internam seu inhærentem sanctitatem, sine quâ non posset gloriam & beatitudinem æternam obtinere; satisfactio verò, quamquam hoc sensu personalis sit, quia ab homine solvitur, potest tamen prodesse non tantùm illi qui eam exhibet, sed etiam alteri in cujus gratiam offertur. Deinde cùm satisfactio simpliciter sit pœnæ solutio, non confert homini realem sanctitatem & bonitatem internam, ut patet exemplo defunctorum, qui ob illas satisfactiones sibi applicatas, meliores seu sanctiores non evadunt.

Quæres 1°. quo titulo defunctis prosint indulgentiæ: an justitiæ, an misericordiæ dumtaxat divinæ; an ex condigno, an ex congruo?

Resp. verisimilius esse illas prodesse non ex justitiâ, neque ex condigno, sed ex benignitate Dei ac liberali & misericordi ejus acceptatione; adeoque tantùm de congruo. 1°. quia nullam habemus certam & fixam Dei eam in rem promissionem, nullum pactum. 2°. incertum est utrum viventes pro viventibus de condigno satisfacere possint, licet communi vinculo fidei ac charitatis inter se mutuò colligentur. Ratio est, quia nullibi obstrixit se Deus ut hanc satisfactionum inter viventes mutuam communicationem ex justitiâ ratam haberet. 3°. licet id de viventibus daremus, non eadem tamen ratio habenda foret de mortuis, propter longè diversum pœnarum genus, quæ hac in vitâ sustinentur & aliis applicantur, ab iis quas ferunt in Purgatorio animæ defunctorum: quapropter non videtur Deus teneri ex justitiâ vitæ hujus satisfactiones admittere pro remissione pœnarum Purga-

torii. Si verò id fiat, ut certò fieri credimus, ex benignitate ac misericordiâ Dei, non ex justitiâ fieri, videtur longè probabilius. Inde duo colliges.

Primum, incertum planè esse quâ mensurâ pœnæ Purgatorii relaxentur defunctis per indulgentias: tùm quia incertus est gradus fervoris ac pietatis, quo viventes pro mortuis satisfaciunt; tùm quia incertus pariter est gradus charitatis in quo justus mortuus est, qui tamen regula est applicationis quæ ipsi fit satisfactionum viventium. Ergo incerta est omnino mensura pœnæ quæ mortuis beneficio indulgentiarum remittitur.]

Alterum est, certò statui non posse an illæ animæ, pro quibus indulgentiæ concessæ sunt, fuerint à Purgatorio liberatæ, ita ut pro illis orandum amplius non sit, aut sacrificium offerendum. Quapropter Maldonatus Tract. de indulg. q. 6. improbat istam indulgentias conferendi formam, *Qui hoc vel illud fecerit, liberabit unam animam de Purgatorio.* *Quia*, inquit, *nemo scit, quantùm debeat pœnarum anima illa, quæ liberanda est, ut judicari possit, satis esse illud suffragium ad liberandam illam.* Altaria igitur quæ privilegiata dicuntur, istud non habent annexum privilegium, ut cùm in ipsis Missæ sacrificium in gratiam & levamen alicujus defuncti offertur, illum statim à Purgatorio liberent ac cœlo reddant. Quis enim certò definiat, quod ab unâ pendet Dei voluntate? Esto major quædam indulgentia his altaribus auctoritate Pontificiâ annexa fuerit; quis tamen sit certus ac fixus illius effectus, planè ignoramus.

Pag. 381.

Quæres 2°. an ut valeant indulgentiæ pro mortuis, aliquæ conditiones requirantur.

Resp. requiri ex parte conferentis, auctoritatem,

& causam legitimam; ex parte eorum qui suffragia sua pro defunctis offerunt, executionem eorum quæ præscripta sunt; & ex parte defunctorum, quibus indulgentia confertur, charitatem, ac certam meritorum præteritorum mensuram.

I°. auctoritatem in conferente indulgentias necessariam esse, eamque in Summo Pontifice ut in Capite Ecclesiæ potissimùm residere, communis est sententia.

II°. Cùm indulgentiæ viventibus dantur, causa legitima requiritur: quantò magis ubi agitur de mortuis? *Neque enim*, ait S. Thomas jam citatâ q. 71. art. 10. Supplementi, *Prælatus Ecclesiæ potest pro suo arbitrio animas à Purgatorio liberare, quia ad hoc ut indulgentiæ valeant, requiritur causa conveniens indulgentias faciendi*: seu, ut ait in 4. dist. 45. q. 2. *non quantam voluerit Pontifex defunctis potest concedere remissionem, sed quantam ratio postulat*. Atque explodit quod ridiculè nonnulli asserebant, posse S. Pontificem *totum evacuare Purgatorium*. *Non sufficit autem pro causâ*, inquit Bellar. L. 1. de indulg. c. 14. *utilitas illarum animarum, vel gloria Dei, quæ redundaret ex animarum illarum liberatione: nam si ista sufficerent, Christus ipse, piùs ac misericors, jam omnes animas liberasset. Itaque requiritur causa aliqua particularis pertinens ad honorem Dei, & Ecclesiæ utilitatem, sicut de indulgentiis pro viventibus dicemus; ita ut S. Pontifex arbitretur gratiorem esse Deo rem illam, cujus gratiâ indulgentiæ conceduntur, quàm executionem justitiæ, quæ exercetur in expiandis animabus Purgatorii.*

T. 1. p. 450. D.

III°. Ex parte viventium qui sua pro defunctis offerunt suffragia, requiritur tùm pia & prompta

executio eorum quæ in Litteris indulgentiarum imperantur; tùm ſtatus gratiæ ſanctificantis: ſi enim viventibus gratia hæc neceſſaria eſt, ut fructum indulgentiarum ipſi percipiant, (non enim remittitur pœna temporalis, niſi remiſsâ culpâ) quidni etiam, ut mortuis ipſum conferant & applicent? Ita conſtat ex Reſcripto Innocentii XII. qui teſtatur Innocentium X. Alexandrum VII. & Innocentium XI. certas indulgentias conceſſiſſe Fidelibus utriuſque ſexûs *verè pœnitentibus & confeſſis*, quas poſſent applicare per modum ſuffragii animabus Fidelium qui ex hac vitâ piè ac ſanctè migrarunt.

IV°. Ex parte defunctorum requiritur, in mente ac ſententiâ Cajetani, Tract. de indulg. q. 5. ut defunctus non ſolùm ſit in ſtatu gratiæ, ſed etiam, ut dum viveret, fuerit devotus clavium Eccleſiæ, mortuoſque ſuffragiis juvare ſtuduerit, & pro ſuis peccatis ſatisfacere non neglexerit. Verùm ſententiam hanc rejiciunt Eſtius & Bellarminus, rati ſtatum gratiæ ſufficere ut defuncti indulgentiarum effectum percipiant. Pro utrâque parte laudatur ſanctus Auguſtinus: verùm utraque ſententia videtur hac viâ conciliari poſſe, nempe ut qui defuncti ſunt in ſtatu gratiæ, beneficio indulgentiarum ſolatium aliquod ac refrigerium percipiant, uberius tamen pro majori eorum charitate ac fervore, quo dum viverent pœnitentiæ operibus ac virtutum exercitio incubuêre.

Quæres 3°. an indulgentiæ proſint tantùm illis pro quibus in particulari offeruntur, an omnibus in communi defunctis in Purgatorio detentis.

Præpoſitivus, referente S. Thoma in 4. diſt. 45. q. 2. art. 4. dicebat ſuffragia Eccleſiæ ſemper prodeſſe Fidelibus defunctis in communi, & illis qui-

dem magis qui liberationi propinquiores erant: quod illustrabat exemplo lucernæ, quæ si accendatur in Aulâ Regis pro ipso Rege, non ipsi tamen soli lucet, sed omnibus qui adsunt, & illis quidem magis, qui oculos habent vegetiores: item exemplo libri qui coram Rege legitur, ex quo non minorem fructum percipiunt alii qui adsunt, quàm Rex ipse; & nonnulli fortè majorem.

Verùm communis Doctorum sententia est, ait Bellarm. Lib. 1. de indulg. cap. 14. tam suffragia, quàm indulgentias prodesse omnibus defunctis, quoad gaudium quoddam accidentale; charitas enim facit omnia communia hoc sensu, quòd omnes qui sunt præditi charitate gaudent de bonis aliorum, ac si propria essent: sed quoad satisfactionem & liberationem à pœnis, suffragia Ecclesiæ communia prodesse omnibus in communi; sed suffragia particularia, & indulgentias, quæ pro certis animabus suscipiuntur, non prodesse nisi illis, quibus ex intentione viventium applicantur.

T. 2. p. 458. G. H.

ARTICULUS VII.

De dispositionibus necessariis ad lucrandas indulgentias.

Dubium non est quin executio injuncti operis per Bullam indulgentiarum, necessaria sit: at quæritur quo animi affectu opus illud perfici debeat. Estius in 4. dist. 20. paragr. 8. tria tempora distinguit: primum, quo indulgentia publicatur: secundum, quo fit opus pro consequendâ indulgentiâ: tertium, quo quis eam actu consequi vult. Primus status est peccati; secundus, pœnitentiæ; tertius, gratiæ.

Dico igitur 1°. necessarium non esse statum gratiæ, quo tempore indulgentiæ publicantur, ut illarum fructus postea percipi valeat: nullo enim jure, nullâ ratione probari id potest; *nisi fortè*, ait Bellarm. L. 1. de indulg. c. 13. *idem sit tempus publicationis & perceptionis: ut cùm in sacello Pontificio dantur indulgentiæ omnibus qui divinis Officiis in eo loco interfuerunt.*

T. 2. p. 454. G.

Dico 2°. quo tempore indulgentia conceditur, & ultimum perficitur opus injunctum, necessarium esse statum gratiæ sanctificantis: quia, ut sæpius dictum fuit, non remittitur pœna temporalis, nisi condonatâ priùs ac expunctâ per sanctificantem gratiam culpâ & pœnâ æternâ. Eâ ipsâ de causâ status gratiæ etiam requiritur, quando ultimum adimpletur opus injunctum, quia nempe eo dumtaxat instanti indulgentia suum sortitur effectum.

Dico 3°. ut opera injuncta valeant ad finem indulgentiæ, optandum quidem, at necessarium non esse gratiæ sanctificantis statum; sed sufficere quòd fiant animo religioso ac pœnitenti ab omni affectu lethalis peccati alieno. Ratio est 1°. quia veteres indulgentiæ primis Ecclesiæ sæculis concedebantur ante absolutionem sacramentalem, & consequenter ante perceptam gratiam sanctificantem, cùm nempe pœnitentes sese laboriosis operibus præparabant & exercebant. 2°. preces, jejunia, eleemosynæ laudem & pretium habent, etiam cùm in statu peccati mortalis fiunt, sed animo pœnitenti; disponunt enim hominem ad justitiam, & ad conciliandam Dei amicitiam.

Dico 4°. eum qui in statu peccati mortalis versatur, cujus affectum retinet, non posse opus injunctum utiliter ad finem indulgentiæ adimplere:

quia nemo in ſtatu & affectu peccati mortalis mereri poteſt ac Deo ſatisfacere.

Quæres 1°. an confeſſio ſacramentalis neceſſaria ſit, ut opera per indulgentias injuncta utilia ſint.

Reſp. negativè. Sicut enim, ex mox dictis, neceſſarius non eſt ſtatus gratiæ ſanctificantis; ita nec ad hoc videtur neceſſaria confeſſio, niſi fortè illa unum fuerit ex injunctis operibus formaliter expreſſum: ut in Extravag. *Unigenitus.* & in Conſtitutionibus Clementis VII. Julii III. & Gregorii XIII. ubi clauſula hæc expreſsè inſerta legitur, *verè pœnitentibus ac confeſſis.* Eſt tamen neceſſaria confeſſio priuſquam effectus indulgentiæ percipiatur, tanquam medium, quo ſtatus gratiæ recuperatur, ſine quo, ex dictis, indulgentiæ fructus non poteſt percipi.

Quæres 2°. an præter ſtatum gratiæ requiratur proportio operis ſatisfactorii cum indulgentiâ plenariâ, & propoſitum ſatisfaciendi.

Reſp. affirmativè; cujus reſponſionis cauſas & fundamenta expoſuimus hîc Art. 1. Concluſione tertiâ. Scilicet indulgentiæ vix unquam hominem eximunt ab omni pœnâ, & debito agendæ pœnitentiæ; quin & ipſæmet indulgentiæ majorem vel minorem effectum producunt, pro majori vel minori pœnitentis piâ diſpoſitione: atque cùm ſatisfactiones noſtræ vix pares ſint, quæ gravitati ac menſuræ delictorum reſpondeant; neceſſariæ nobis ſunt indulgentiæ ad ſupplendum pœnitentiæ noſtræ defectum; non ergo excludunt propoſitum ſatisfaciendi quantùm humana patitur infirmitas. At ſi ita eſt, inquies, inutilis & otioſa erit indulgentia; ſiquidem qui ſolvit totum quod debet, gratiâ & remiſ-

currat.

Quæres 3°. an
cit cum affectu p
tus coram Deo r
tiam.

Resp. eo in ca
lethalis peccati f
statu gratiæ sancti
illa non possunt,
quæ fieri possint;
dulgentiæ: neque
quæ mortua sunt
injungitur, imple

Quæres. 4°. an
præscriptum oper
stea illa exequi lic

Resp. affirmati
cultatem conferu
firmis, aut aliâ le
rant indulgentias,
operibus in alia co

ARTICULUS VIII.

De causis propter quas dari possunt indulgentiæ.

De causâ finali seu motivo indulgentiarum potissimùm hîc agitur. Causa verò generalis omnium indulgentiarum, est ut cedant in utilitatem Ecclesiæ, & gloriam Dei.

Quæres 1°. an valeant indulgentiæ sine justâ & legitimâ causâ.

Resp. non valere: quia S. Pontifex, Episcopi ministri sunt dumtaxat, dispensatores & œconomi bonorum Ecclesiæ, non domini. 1. Cor. 4. fidelis autem dispensatoris potestas absoluta non est, sed subordinata voluntati domini; ac dissipator ille haberi debet, non dispensator, qui contra domini sui voluntatem ac nullâ de causâ bona ejus diffundit ac disperdit: nulla scilicet est, sed irrita dispensatio quæ fit sine causâ. Indulgentias sine causâ justâ concessas, *indiscretas ac superfluas* appellat Concilium Lateran. IV. Can. 62. Clemens VI. Extravag. *Unigenitus.* declarat eâ conditione Petro ejusque successoribus thesaurum Ecclesiæ concreditum fuisse, ut eum pro *piis rationabilibusque causis dispensent.* Martinus V. in Constitutione post Concilium Constantiense, vult de hæresi suspectum interrogari, *Utrum credat quòd Papa omnibus Christianis verè contritis & confessis ex causâ piâ & justâ possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum.*

Extravag. p. 351. n. 70.

T. 12 Conc. p. 270.

Quæres 2°. quæ sit justa & legitima causa concedendi indulgentias.

Resp. cum Maldonato q. 4. de indulg. genera-

tim causam illam considerari, vel in pœnitente; vel extra pœnitentem.

I°. Causa justa in pœnitente est. 1°. ista generalis, ut *cunctorum Fidelium augeatur devotio, fides splendeat, spes vigeat, charitas vehementiùs augeatur.* Ita Clemens VI. Extravag. *Unigenitus.* 2°. magnitudo doloris, & acerbitas tristitiæ in pœnitente, ob diutiùs dilatam ejus cum Ecclesiâ reconciliationem: quo motivo ductus Apostolus, voluit Corinthium incestûs reum post anni unius pœnitentiam communioni restitui, *ne fortè*, inquit 2. Cor. 2. *abundantiori tristitiâ absorbeatur.* Tertia causa fuit, periculum mortis, quo urgente pœnitentibus pax & communio dabatur, ut supra ex S. Cypriano non semel vidimus. Quarta, ardens studium exequendi pœnitentiam injunctam, cujus intuitu contractum interdum fuit pœnitentiæ tempus. Quinta, difficultas exequendi injunctam pœnitentiam, seu propter longinquum iter, seu propter infirmitatem. Ita Concilium Triburiense anno 895. executionem pœnitentiæ quam Can. 55. homicidæ voluntario imposuerat, Can. 56. sic temperat: *licitum sit ei, tertiam feriam, & quintam atque sabbatum redimere uno denario, vel pretio denarii, sive tres pauperes pro nomine Domini pascendo.*

T. 9 *Conc.* p. 461.

II°. Causa justa extra pœnitentem ad concedendas indulgentias multiplex esse potest ad publicum Ecclesiæ bonum, & Dei honorem: Infidelium v. g. conversio; hæreseon extirpatio; pax & tranquillitas Reipublicæ christianæ; bellum sacrum ad recuperandam terram sanctam; Basilicarum constructio; pauperum, viduarum, ministrorum Ecclesiæ sustentatio &c.

Quæres 3°. an ad justam causam conferendi in-

dulgentiam requiratur proportio aliqua operis injuncti cum indulgentiâ, ita ut pro majori indulgentiâ major causa requiratur; an verò possit pro opere minimo dari indulgentia maxima.

Resp. 1°. consentire omnes, ad justam indulgentiæ causam non requiri ut opus injunctum sit æquivalens seu ad æqualitatem cum pœnâ debitâ; aliàs inutilis foret indulgentia, nec remissio foret, sed commutatio vel redemptio.

Resp. 2°. duas hîc esse oppositas opiniones. Prima existimat vel minimam causam sufficere ad indulgentiam, modò pia sit; hoc est non detur pro malo opere, vel pro opere merè temporali, aut pro opere vano & nihil ad divinam gloriam conferente, sed pro quocumque opere quod ad honorem Dei vel Ecclesiæ utilitatem cedat, quamquam sit levissimum ac tenuissimum. Altera sententia, quam Belminus *communiorem & veriorem esse agnoscit*, L. 1. de indulg. cap. 12. eorum est, qui ad justam causam requirunt aliquod non solùm pium & utile, sed etiam quod proportionem habeat cum indulgentiâ; ita ut non sit ratum, si detur pro causâ levissimâ indulgentia maxima.

Sentantiam hanc, quam sequimur, his momentis probat Bellarminus. 1°. Abusus quidam videtur esse vocabulorum, requirere ad indulgentiam causam justam, & opus levissimum admittere: quomodo enim justa causa dici potest, quæ nullam habet proportionem cum effectu? 2°. Non solùm infidelis dispensator dicitur, qui nullâ de causâ donat bona domini sui, sed etiam qui pro minimâ profudit, ac prodigit thesauros pretiosos domini sui. 3°. Si pro quacumque piâ causâ concessæ indulgentiæ ratæ forent, nullæ unquam dici possent super-

T. 2 p. 453. C.

ſtitiæ & indiſcretæ, cùm ſemper ſit in promptu aliqua pia cauſa quæ allegari poſſit. 4°. Non eſt diſſimilis indulgentiæ largitio diſpenſationi votorum: in votis autem conveniunt omnes, non poſſe diſpenſari niſi pro maximâ causâ, quæ magis Deo placeat, quàm voti executio. 5° denique, ſi vera foret oppoſita ſententia, poſſet S. Pontifex in momento liberare animas omnes Purgatorii, quia dici poſſet non deeſſe cauſam piam, quandoquidem ad gloriam Dei pertinet, ut tot animæ citiſſimè ad cœlos evolent, ubi perpetuò Deum laudabunt.

Hanc ſententiam ut quodammodo temperet Bellarminus, & cum oppoſitâ conciliet, nonnulla excipit.

I°. ad cauſam juſtam ut plurimùm duo requiri. 1°. finem aliquem pium ac Deo gratum, cujus aſſecutio magis Deo placeat, quàm pœnitentialis ſatisfactio quæ per indulgentiam relaxatur. 2°. opus aliquod, per quod reverâ finis ille probabiliter obtineri poſſit: nam ſi finis quidem valde placeat Deo, ſed per opus injunctum nullo modo valeat obtineri, non videtur juſta cauſa obtinendæ indulgentiæ. V. g. ſi detur indulgentia plenaria iis, qui ſemel recitaverint Orationem dominicam pro converſione Hæreticorum, cauſa juſta non videbitur, nec opus proportionatum quantitati indulgentiæ.

II°. ad proportionem cauſæ cum indulgentiâ, non requiri ut opus injunctum ſit in ſe valde meritorium vel ſatisfactorium, vel difficile ac laborioſum; (quamvis hæc tamen ſpectari debeant) ſed ut ſit medium aptum atque utile ad conſequendum finem, cujus gratiâ conceditur indulgentia. Itaque fieri poteſt ut per opus in ſe leve ac facile magna indulgentia acquiri poſſit, quia opus illud in ſe leve

ac

ac facile, medium est ad finem Deo gratissimum assequendum. Talis est v. g. assistentia illa præ foribus Basilicæ S. Petri Romæ, dum S. Pontifex solemni ceremoniâ populo benedicit: frequentia etenim populi eâ in circumstantiâ, medium est aptum & utile ad protestationem fidei de Capite Ecclesiæ. Similiter nonnullæ indulgentiæ conceduntur iis qui certâ die ad aliquam Basilicam seu Ædem sacram animo religionis ac pietatis accedunt: opus quidem in se leve, nec laboriosum; attamen attentis circumstantiis, proportionatum fini indulgentiarum, nempe ad cultum alicujus Sancti, ad incrementum pietatis &c.

Observat Maldonatus de indulg. q. 4. pœnitentiam quæ præscribitur in indulgentiis, semper ex sese æstimari non debere, sed ex fine propter quem imponitur. *Nam*, inquit, *fieri potest, ut meliùs agat pœnitentiam qui jejunaturus erat integrum annum, dato uno aureo nummo ad redimendos captivos, aut ad defendendam Ecclesiam ab hostibus, quod indulgentiis præscribitur; quàm si jejunasset totum annum. Non quòd non sit faciliùs unum aureum dare, quàm jejunare totum annum; sed quòd propter præsentem necessitatem & alias circumstantias, pluris est dare unum aureum, quàm jejunare.* Pag. 378. A.

III°. excipit Bellarminus, non eodem modo judicandum esse de causâ indulgentiæ, cùm datur alicui particulari, & cùm datur multis in commune. In priori casu oportet ut opus injunctum illi soli, sit proportionatum fini, cujus gratiâ datur indulgentia: in secundo casu, necesse non est ut opus singulorum, sed tantùm ut opus omnium simul proportionatum sit fini; atque hinc accidere potest, ut indulgentia maxima sit justissima, etiamsi opus

ædificatio gratior
pœnitentialis satis
laxatur. Confirma
S. Th. in Supplem
IV° denique
in causâ justâ duc
finem; & conting
cere sine ullis med
juncto, quando v
quo opere, & per
efficiendam. Sic in
Ecclesiâ benè me
tiæ, absque ullo in
esse satis justa, ip
cum meritis præc

Objectiones.

Dices 1°. Ex co
tùm valent, quan
Resp. effatum
sitis conditionibus
tis, quas antea exp
clave non errante:
clesiasticis, ad qu

mnem remittant pœnam temporalem.

Resp. indulgentias plenarias appellari, ex parte antis, qui quantùm est ex se, seu, ut ait Bonifaius VIII. referente Glossatore in Extravag. *Antiquorum. pro ut clavium potestas se extendit.* Plenarias quidem offert indulgentias S. Pontifex, sed um eâ semper tacitâ lege, ut sit ex parte recipienis dispositio proportionata ad plenariam indulgeniam obtinendam: quilibet enim Fidelis effectum ndulgentiarum consequitur, pro mensurâ suæ disositionis; quo modo etiam Sacramenta ipsa nobis gratiam conferunt majorem vel minorem, pro najori vel minori suscipientium præparatione seu lispositione.

Dices 2°. Si necesse sit causam indulgentiarum psis respondere, perpetua erit Fidelium anxietas & ollicitudo, an justa & conveniens fuerit concessæ ndulgentiæ causa.

Resp. non majorem esse debere anxietatem circa egitimam indulgentiarum causam, quàm circa veritatem seu validitatem Sacramentorum; par enim est ratio: atque tamdiu debent inferiores præsumere æquissimum fuisse Superiorum judicium, quamdiu non deprehenditur in contrarium error manifestus.

Dices 3°. Vera omnium indulgentiarum causa est thesaurus meritorum Christi, non verò præcisè opus injunctum ad obtinendam indulgentiam: porro thesaurus ille, cùm sit infinitus, omnem indulgentiarum quamtumvis largam & effusam distributionem superat.

Resp. merita Christi causam esse meritoriam ac primariam indulgentiarum, auctoritatem verò Ecclesiæ causam esse proximam, quæ nobis applicat

ea Christi merita: non applicantur verò nisi positis ex parte nostrâ debitis conditionibus, de quibus antea diximus.

ARTICULUS IX.

De variis indulgentiarum speciebus.

Multiplex distinguitur species indulgentiarum: alia est plenaria, & alia partialis.

I°. Plenariam communiter appellant eam quæ totam pœnam remittit. Estius in 4. dist. 20. paragr. 10. eam dicit, *cujus ea vis est, ut plenam is qui sit præparatus excipere queat peccatorum remissionem.* Cohærenter ad ea quæ superiùs dicta sunt, indulgentia plenaria est pœnæ temporalis relaxatio, quæ tam perfecta est, quàm potest esse vi clavium. Maldonatus de indulg. q. 4. observat, solitos non fuisse Veteres ante bellum sacrum contra Turcas, Hierosolymitanos, & Albigenses, plenarias ac generales hujusmodi concedere indulgentias; sed specialiter, imò sigillatim causâ cognitâ huic vel illi, qui hoc vel illud fecisset. Fatetur vel ipse Bellarminus L. 1. de indulg. cap. 12. *Veteres parcissimos fuisse in indulgentiis conferendis.* Absit tamen ut quis improbet usum illum indulgentiæ plenariæ, qui jamdiu in Ecclesiâ obtinet, & cujus tam illustre extat exemplum in Conciliis Lateranensi & Claromontano, in gratiam eorum qui suis impensis arma susciperent & Hierosolymam tenderent, vel cum certo militum numero quadraginta dies pugnassent contra Albigenses.

Pag. 378. C.

T. 2. p. 454. A.

II°. Indulgentia partialis ea dicitur, quæ partem duntaxat pœnæ temporalis remittit, & ad

certum numerum dierum, vel annorum condonatæ pœnitentiæ restringitur. Alludit scilicet forma illa indulgentiarum tot dierum vel annorum, ad veterem disciplinam, quando vi Canonum pœnitentialium agenda erat pœnitentia per tot dies vel annos: unde indulgentiæ tot dierum vel annorum significant dumtaxat remissionem pœnitentiæ quæ peragenda fuisset tot diebus vel annis, secundùm Canones pœnitentiales. Unde scitè observat Estius in 4. dist. 20. paragr. 10. dies illos vel annos referendos non esse ad pœnam luendam in Purgatorio, quasi v. g. quadraginta dierum indulgentia, tollat pœnam quadraginta dierum futuri sæculi; sed ad pœnitentiam in hoc sæculo pro peccatis secundùm Canones debitam. Ex quibus facilè intelligere est, dies & annos indulgentiarum primariò ac per se referri ad pœnam in præsenti sæculo exsolvendam, secundariò autem & indirectè seu consequenter, ad pœnam purgatorii; quia omnis indulgentia minuendo pœnam ab Ecclesiâ injunctam, minuit etiam partem pœnitentiæ, quæ eidem in alterâ vitâ secundùm mensuram soli Deo cognitam respondet.

III°. Alia est indulgentia quam Jubilæum ap-appellant, ad instar magni apud Judæos anni Jubilæi de quo cap. 25. & 27. Levitici, & cap. postremo Numer. Dicebatur annus remissionis, quia quolibet recurrente anno 50. magna fiebat remissio; bona divendita suis primis dominis restituebantur, servi libertate donabantur, cessabant labores agriculturæ, quiescebat tellus, non arabatur, non serebatur, sed ex frugibus anni superioris, quas Dominus triplò plures suppeditabat, omnes sustentari commodè poterant. Ad normam hujus

veteris Jubilæi, institutus est Jubilæus Christianorum, quem Bonifacius VIII. an. 1300. centesimo quocumque anno recurrente, celebrandum voluit; Clemens verò VI. an. 1350. ad annum quinquagesimum reduxit. Post Clementem Urbanus VI. an. 1389. statuit Jubilæum concedendum esse quocumque recurrente anno 33. in memoriam annorum 33. quos vulgò creditur Christus egisse in terris: attamen Constitutio Clementis observata fuit tùm anno 1400. à Bonifacio IX. tùm anno 1450. à Nicolao V. usque ad Paulum II. qui anno 1470. Jubilæum reduxit ad annum quemlibet vigesimum quintum recurrentem; quam legem confirmavit Sixtus IV. an. 1473. & nunc Ecclesia observat.

IV°. Indulgentia plenaria Jubilæi, præter pœnæ temporalis relaxationem, quæ omnibus indulgentiis propria est, aliqua continet privilegia, quibus non gaudent indulgentiæ plenariæ: v. g. potestate eligendi quemlibet confessarium ex approbatis, qui possint ab omnibus etiam reservatis peccatis & censuris absolvere, votaque omnia, excepto voto religionis & castitatis perpetuæ, in alia opera commutare.

V°. Indulgentia ad instar Jubilæi ea dicitur, quam SS. Pontifices extra annum vigesimum quintum recurrentem solent aliquibus gravibus de causis concedere, cum iisdem privilegiis quibus gaudent indulgentiæ Jubilæi.

VI°. Aliæ sunt indulgentiæ personales, quæ certis personis conceduntur; aliæ temporales, quæ ad certum ac definitum tempus limitantur, v. g. viginti quatuor horarum, unius aut alterius hebdomadæ, vel anni integri, ut in Jubilæis: aliæ verò perpetuæ; quæ alligatæ sunt certis locis, ut Eccle-

tis, vel Altaribus, vel quibusdam rebus mobilibus v. g. granis benedictis, imaginibus, rosariis &c. quæ indulgentiæ reales idcirco à nonnullis appellantur.

Gamachæus noster, de indulg. c. 6. observat indulgentias perpetuas *reducendas esse ac contrahendas ad annos viginti, propter regulam 57. Cancellariæ Romanæ, in quâ habetur indulgentiam absolutè concessam alicui Ecclesiæ pro tali die cujuslibet anni futuri, restringendam esse ad viginti annos.* Aliqui aiunt, *dictas indulgentias communiter extendi ad proximum Jubilæum, quo scilicet omnes plenariæ remissiones suspenduntur, etiam si perpetuæ illæ ac perennes fuerint.*

T. 3 p. 810. A.

Indulgentiam perpetuam quæ nullo spatio temporis limitata est, toties quisquis lucrari potest, quoties rem injunctam exequitur eo quo par est animo religionis ac pietatis. V. g. qui sæpius Basilicam Apostolorum Romæ visitat, annexam huic visitationi indulgentiam quadraginta dierum consequitur: non ita est de indulgentiis temporalibus, quas semel tantùm quis lucrari potest. Ita S. Th. in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. quæstiunculâ 2. ad 4. *Quando*, inquit, *ad determinatum tempus datur, ut cùm dicitur: Quicumque vadit ad Ecclesiam talem usque ad tale tempus, habeat tantum de indulgentiâ; intelligitur, semel tantùm. Sed si in aliquâ Ecclesiâ sit indulgentia perennis, sicut in Ecclesiâ divi Petri, quadraginta dierum, tunc quoties vadit aliquis, toties indulgentiam consequitur.*

Sunt inter nostros nonnulli, qui in hujusmodi realibus indulgentiis, quæ granis benedictis, imaginibus, rosariis &c. non aliam vim inesse putant, quàm quæ libellis Martyrum olim competebat; nempe ut

Episcopos & Sacerdotes excitarent ad indulgentiam lapsis, si benè affecti forent, concedendam. Verùm aliquid amplius in rebus hujuscemodi ad mentem SS. Pontificum inesse, Fidelibus persuasum videtur. Et verò si potest Ecclesia huic vel illi operi, hoc vel isto modo faciendo indulgentiam annectere, quare non poterit facere ut idem beneficium ab alicujus signi & symboli gestatione dependeat, cum eâ ipsâ lege ac conditione, quâ visitantibus Ecclesias indulgentia confertur; hoc est, ut quæ necessaria sunt pietatis ac pœnitentiæ opera non omittantur? Cæterùm graviter aberrant rudes & imperiti Christiani, qui aliter indulgentiarum fructus se assequi posse arbitrantur. Quapropter seriò monendi sunt ac edocendi, ne fortè in hujuscemodi rebus mobilibus benedictis vim plùs æquo tribuant, ac fiduciam ultra modum collocent, sed studeant potissimùm, totisque viribus elaborent, ut dignos faciant fructus pœnitentiæ.

Hîc locus esset agendi de Purgatorio: verùm argumentum istud attigimus Tom. 1. de Deo ac divinis attributis à pag. 616. ad pag. 662.

Atque hæc dicta sint de Pœnitentiâ, in quibus exponendis, si quid nobis incautis minùs sanum ac rectum excidisse deprehendatur, pro non dicto ac revocato habemus.

FINIS.

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ

DE

SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS;

QUAS IN SCHOLIS SORBONICIS HABUIT

HONORATUS TOURNELY,

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, Socius Sorbonicus; Regius & emeritus Professor, Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

EXPOSITIS iis quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent, ordo & recta methodus à nobis postulare videtur, ut de Sacramento Extremæ unctionis, quod Pœnitentiæ supplementum est, perfectio & consummatio, controversia instituatur. *Visum est sanctâ Synodo*, aiunt Patres Tridentini, *præcedenti doctrinæ de Pœnitentiâ adjungere ea quæ sequuntur de Sacramento Extremæ unctionis: quod non modò pœnitentiæ, sed & totius christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativum existimatum est à Patribus.*

Sess. 14. de Sacramento Extremæ unctionis in proœmio.

Quatuor autem Quæstionibus totam nostram præsentem disputationem absolvemus.

Prima erit de nomine, definitione Unctionis

extremæ; & an verùm sit Legis Evangelicæ Sacramentum.

Secunda, de caussis, materiâ, formâ, auctore & ministro.

Tertia, de subjecto cui administrari debet Sacramentum Extremæ unctionis.

Quarta denique, de effectibus & proprietatibus, necessitate nimirum, & iteratione Unctionis extremæ. Quibus ut viam præmuniamus, Canones Concilii Tridentini de Unctione extremâ, statim ante oculos more nostro ponimus.

Canones Concilii Tridentini de Sacramento Extremæ unctionis.

Can. 1. *Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse verè & propriè Sacramentum à Christo Domino nostro institutum, & à beato Jacobo Apostolo promulgatum; sed ritum tantùm acceptum à Patribus, aut figmentum humanum; anathema sit.*

Can. 2. *Si quis dixerit, sacram infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos; sed jam cessasse, quasi olim tantùm fuerit gratia curationum; anathema sit.*

Can. 3. *Si quis dixerit, Extremæ unctionis ritum, & usum, quem observat sancta Romana Ecclesia, repugnare sententiæ beati Jacobi Apostoli, ideoque eum mutandum, posseque à Christianis absque peccato contemni; anathema sit.*

Can. 4. *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur; non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate; ob idque proprium Extremæ unctionis ministrum non esse solum Sacerdotem; anathema sit.*

QUÆSTIO PRIMA.

De nomine, definitione Extremæ unctionis, & an verum sit Legis novæ Sacramentum.

ARTICULUS PRIMUS.

De nomine ac definitione Sacramenti Extremæ unctionis.

Dicitur 1°. communi & tritâ appellatione Extrema unctio: tùm quia infirmis in exitu, seu extremo vitæ periculo constitutis soleat administrari, unde etiam *Sacramentum exeuntium* dictum, asserit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. Tùm quia cùm multæ sint in Ecclesiâ unctiones, hæc ordine postrema est. Prima enim unctio, Catechumenorum est, quos Sacerdos antequam baptiset, ungit in pectore, & inter scapulas, idque oleo simplici benedicto: secunda, quâ idem baptisatos ungit chrismate in summo vertice: tertia, quâ ab Episcopo unguntur in fronte, qui confirmantur: quarta, quâ eodem chrismate Sacerdotum manus, Episcoporum verò & caput & manus in suâ Ordinatione inunguntur: quinta, quâ, juxta Innocentium III. Principes sæculares in humero vel brachio unguntur, non quidem chrismate, sed oleo tantùm: sexta, quæ adhibetur in altaris, templi & calicis consecratione, ut legimus apud eundem Innocentium: postrema denique, quæ infirmis exeuntibus datur in præsidium ac tutamen contra dæmonis impetus.

T. 14. Conc. p. 822. E.

Ibid. A. *Nam etsi*, ait Conc. Trid. Sess. 14. *adversarius noster occasiones per omnem vitam quærat, & captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit; nullum tamen tempus est, quo vehementiùs ille omnes suæ versutiæ nervos intendat, ad perdendos nos penitus, & à fiduciâ etiam, si possit, divinæ misericordiæ deturbandos, quàm cùm impendere nobis exitum vitæ perspicit.* Refert Beda Venerabilis, scribens in cap. 6. S. Marci & 8. S. Lucæ, energumenos olim sacri olei unctione curati solitos. Pariter corpora mortuorum inuncta fuisse, colligimus ex Evangelio Marci 16. & aliis veteribus monumentis. At inter illas omnes unctiones, sola Confirmatio, uti hæc nostra Extrema, inter Sacramenta novæ Legis numerantur: reliquæ, vel tantùm Sacramentalia quædam sunt, vel nudæ ceremoniæ, ait Estius in 4. dist. 23. paragr. 1.

T. 2. p. 285. col. 1. E.

Dicitur 2°. à Græcis in Euchologio, *oleum sanctum*, ἅγιον ἔλαιον, quia nempe precibus & Ecclesiæ benedictione sanctum effectum est, & homines unctione reddit sanctos. Passim etiam dicitur, εὐχέλαιον, *oleum cum oratione*; compositis ad invicem, εὐχῆς & ἐλαίου; vocibus, eo quòd oratio hujus olei unctionem semper comitetur, juxta verba S. Jacobi cap. 5. Epistolæ v. 14. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum &c.* His etiam de causis à Latinis passim appellatur, *oleum benedictionis, oleum sanctum, olei sacrati unctio, Sacramentum sacræ unctionis &c.*

Dicitur 3°. à subjecto cui ministratur, unctio infirmorum: *quia*, inquit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. *infirmis est adhibenda, illis præsertim, qui*

T. 14. Conc. p. 812.

tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti esse videantur.

Dicitur 4°. ab eodem Concilio, non modò *pœnitentiæ, sed & totius christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativum Sacramentum.* *Ibid. 811. E.*

Atque inde factum conjicimus, ut Græci posteriorum temporum pœnitentes satisfactionis loco, quamvis benè valentes, non aliter inungant, quàm infirmos, adhibitâ etiam Sacramenti formâ, ait Arcudius; quem abusum valde ille improbat L. 5. de Extremâ unctione cap. 3. Hunc pariter repressezat Innocentius IV. Epistolâ ad Episcopum Tusculanum an. 1254. *Nullis*, inquit, *per Sacerdotes vel Confessores, pro satisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua solummodo injungatur.* Goarius in notis ad Euchologium Græcorum, quamquam hunc Græcorum usum non approbet, contendit nihilominus hanc pœnitentium unctionem ab illis pro merâ haberi ceremoniâ, non pro vero Sacramento Extremæ unctionis. *Pag. 388. col. 2. C.* *T. 11. Conc. p. 613. n. 6.* *Pag 432. col. 1. n 3.*

Definiri autem potest Extrema unctio, *Sacramentum unctionis infirmorum, à Christo Domino institutum ad sanitatem mentis & corporis precibus Sacerdotum obtinendam, per infusionem gratiæ sanctificantis; & sanationem morborum, ubi saluti animarum expedit.* Continet hæc definitio omnes hujus Sacramenti partes & conditiones necessarias, de quibus sigillatim in decursu hujus Tractatûs.

res Lutheran
errores indic
cap. 3. his
sunt, qui con
Jacobi sement
tum esse humai
neo mandatum
tem; & qui ill
tiam curationi
furendae esset; &
sancta Romana
stratione observ.
gnare, atque n
denique; qui ban
peccato contemn

T. 14. *Conc.* p. 823. A.

Dallaeus Calvi
nus est omnia ar
strorsque, tum ex S
perpetuâ Ecclesia
esse verum nova

Duplex verò p
testimonium pro
Prius ex cap. 6.

& ungebant oleo multos ægros, & sanabant.

Alterum ex cap. 5. Epistolæ S. Jacobi v. 14. 15. & 16. *Infirmatur*, inquit, *quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.*

Novatores unam & eandem esse contendunt unctionem in hoc utroque testimonio, ut inde scilicet inferant, non magis ex verbis S. Jacobi, quàm S. Marci Sacramentum nostrum extundi posse, cùm utrobique hæc unctio ad solam pertineat morborum corporis curationem.

Circa primum ex S. Marco testimonium concordes non sunt nostri Theologi, an scilicet unctio quâ Apostoli infirmos ungebant & curabant, illa ipsa fuerit unctio sacramentalis de quâ disputamus. Negant Hugo Victorinus, Magister, Alensis, Bonaventura, Cajetanus, Bellarminus, Estius & alii, qui nullam ex dicto testimonio probationem ducunt in gratiam catholici dogmatis. Affirmant è contra Catharinus scribens contra Cajetanum, quem durâ ac severâ perstringit censurâ, cùm ait, *eum fundatissimam Ecclesiæ & Sanctorum doctrinam evertere; sed nihil inde lucrari, quàm pro gloriâ, quam fortè appetit ex novitatibus, infamiam & confusionem.* Non ita procul dubio in hominem involasset Catharinus, nisi ipsum quoque S. Jacobi textum infirmare & Catholicis eripere tentasset Cajetanus. Maldonato pariter, tùm quæst. 1. de Sacramento Extremæ unctionis, tùm Commentario in caput 6. S. Marci, multùm displicet eorum Theologorum opinio, qui verba S. Marci aliò pertinere volunt quàm ad Sacramentum Unctionis extremæ.

Pag. 381.

Pag. 771. col. 1, C.

Qui hic, inquit ille, citato
cramento Extremæ unctionis
dum omnino hoc Sacramentu
ticus; aut imprudenter, si
facit.

Petrus Suavis in suâ Co
riâ scribit, in primâ Decreti
mâ Patres dixisse, *Sacramen*
institutum à Christo fuisse,
unus è Theologis (Jodocus
Theologus) *Patres monuisse*
pore infirmos oleo unxisse à
dum fuisse Sacerdotes ordin
scilicet Romana in ultimâ de
Christo docet Sacerdotii Ord
dum & à ratione alienum, fi
stratam ab eis tali tempore u
affirmare, & hanc ipsam unc
quàm à Sacerdotibus, mini
pter, pergit ille, *immutato*
scriptum postea fuit, insinua

Edit. Gene. 1629. p. 360.

Narrationem hanc falsi a
lem esse contendit Cardina
Historiæ Conc. Trid. cap.
mò falsi accusat, quia, inq
est, quòd in Congregatione
de hoc argumento diebus 21
est ferè per mensem ante C
ram, in quâ confectum est
lud, Theologorum non
Theologis monuerunt insin
nem nostram atque figuratam
institutam. Deinde incredib
narrationem, eo quòd verisi

T. 2. p. 344 & seq.

llum voluisse definire aliquem articulum, non consentientibus antiquis Patribus, sed adstipulantibus dumtaxat paucis, iisque non primæ ætatis, neque præcipuæ auctoritatis; ac repugnantibus è Scholâ præcipuis, Hugone à S. Victore, Petro Lombardo, Alexandro Alensi, S. Bonaventura, imò & S. Thoma, qui omnes contendunt apud S. Marcum mentionem non esse de Sacramento Unctionis extremæ; quique consequenter ex verbis illius argumentum non petunt ad hoc Sacramentum comprobandum.

Itaque alii Theologi mediam quamdam ineunt sententiam: nempe unctionem, de quâ S. Marcus, typum ac figuram fuisse Sacramenti nostri, quod idcirco insinuatum seu adumbratum dicunt, non verò institutum Marci 6. capite; à S. verò Jacobo Fidelibus commendatum ac promulgatum fuisse. Ita Patres Tridentini Sess. 14. c. 1. Bellarminus de Sacramento Extremæ unctionis c. 2. Estius tùm in loca difficiliora Scripturæ, ad caput 6. S. Marci, tùm in 4. Sententiarum dist. 23. parag. 2. & alii inter recentiores. Itaque sit

Prima Conclusio.

Demonstratur ex Scripturis, Unctionem extremam esse verè & propriè Sacramentum, apud S. Marcum quidem insinuatum, per sanctum autem Jacobum Fidelibus commendatum, ac promulgatum.

Prima pars Conclusionis, nempe per unctionem illam, de quâ S. Marcus, quâ Apostoli ægrotos ungebant & sanabant à morbis corporum, insinuatum dumtaxat seu adumbratum fuisse, non verò institutum Sacramentum Unctionis extremæ,

Probatur 1°. auctoritate j
Tridentini Seſſ. 14. cap. 1. ub
T.14 Conc p. 821. B. *inſtitutam eſſe ſacram hanc un*
tanquam verè ac propriè Sacr
menti, à Chriſto Domino no
quidem inſinuatum, per Jacob
ac Domini fratrem, Fidelibu
promulgatum; quæ noſtræ ſur
T 3. p 483. E. ba. *Dicitur autem inſinuari*,
cap. 2. de Sacramento Extrem
non expreſsè proponitur, ſed a
indicatur per aliud tanquam
lum. Appoſitè verò unction
ſtus ab Apoſtolis uſurpari, t
mis, tùm ut Sacramentum
tur, quòd nempe ſolerent Ju
impoſitionem precibus pro al
gere, ita & olei unctionem in
in ſpem certam erigerentur
erat enim apud ipſos oleum
lum.

Probatur 2°. quia unctio d
aliò pertinere videtur, quàm
borum corporis de quâ S. M
Convocatis duodecim diſcip
(Chriſtus) *poteſtatem ſpirit*
ejicerent eos, & curarent omn
nem infirmitatem. Et v. 8. C
eos dimittit, ita præcipient
mortuos ſuſcitate, leproſos m
cite. Similia refert & S. Lu
6. Quis autem non videat
tionem referendam eſſe ad p
miraculorum tunc temporis

sariam ad fidem sibi conciliandam, & primordia Ecclesiæ dilatanda? Nihil verò his in locis de unctione sacramentali; nihil de gratiâ spirituali ipsi annexâ; nihil de oratione Sacerdotum, quæ omnia distinctè enumerat S. Jacobus.

Frustra reponit Maldonatus, Commentario in caput. 6. S. Marci, quòd si oleum illud solum fuisset medicamentum, non verum Sacramentum, non debuisset ab Apostolis certâ & communi lege adhiberi: tùm quia oleum opportuna non est omnibus morbis curandis medicina: tùm quia Apostoli medicamentis uti non debuêre; non enim medicinam, sed Evangelium profitebantur, & sufficiebat ipsis donum miraculorum: tùm quia hic sanandi modus per unctionem, obscurare poterat vim miraculi, & persuadere Judæis, virtuti naturali olei tribuendam esse sanitatis restitutionem. Frustra, inquam, hæc reponit Maldonatus; neque enim quisquam est tam stupidus, qui credat adhibitum fuisse ab Apostolis oleum, velut medicamentum, cujus vi naturali sanarentur ægroti, sed velut symbolum curationis, quam supernaturali Christi virtute operabantur: atque tantùm abest ut modus hic sanandi morbos miraculi vim obscuraret, quin potius illustrabat. Quis enim nescit, non solere naturali olei virtute morbos, præsertim graves & acutos, statim sanari? *At*, regerit Maldonatus, *quid opus erat oleo tanquam signo & symbolo, cùm sequuta statim sanitas fidem faceret*? Quasi ignoret Maldonatus, & Apostolos & Christum ipsum ejusmodi signa sensibilia solitos usurpare cùm miracula operabantur. Sic Christus hominem surdum & mutum curaturus, in ejus aures digitos immisit, & linguam ejus salivâ tetigit,

Pag 771. col. 1. C. D.

Ibid. E.

ut his signis hominis mentem erigeret in spem certam miraculi: nimirum his significabat fore, ut vi suâ ac nutu aures ejus aperirentur, & lingua solveretur. An verò propterea obscuratum dici debet his externis signis Christi miraculum? minimè profectò.

Probatur 3°. rationibus quas hîc exponit Bellarminus.

Prima est, quia unctio illa, quâ utebantur Apostoli, referebatur solùm aut præcipuè ad curationem morbi corporalis; Sacramenta verò per se ad animam pertinent, ad corpus per accidens, aut certè secundariò.

Secunda, Apostoli eo tempore nondum erant Sacerdotes.

Pag. 381 D. Respondet Maldonatus in Tractatu de Sacramento Unctionis extremæ q. 1. Christum anticipatione quadam Apostolos fecisse hujus Sacramenti ministros, sicut & Baptismi. Verùm mera est hæc conjectura nullo fundamento nixa: neque par videtur ratio Baptismi & Unctionis extremæ, propter disparem utriusque Sacramenti necessitatem.

Respondet præterea, non constare quonam tempore Apostoli fuerint à Christo ordinati Sacerdotes. *Nam*, inquit, *quod plerique Theologorum dicunt, illos fuisse ordinatos in Cœnâ, tantùm est opinio, & nescio quàm probabilis; saltem non est necessaria.* Verùm pugnat apertè hæc responsio cum Synodo Tridentinâ Sess. 22. cap. 1. ubi ait Apostolos à Christo Sacerdotes institutos in ultimâ Cœnâ. Hanc esse Ecclesiæ Romanæ sententiam asseruit plenis Comitiis Synodi Jodocus Ravestein Lovaniensis Theologus, ut antea ex Petro Suavi audivimus.

Ibid. E.

Tertia, Apostoli tunc promiscuè ungebant quoslibet ægrotos, ut cæcos, claudos &c. at Sacramentum Unctionis non datur nisi iis qui decumbunt cum periculo vitæ.

Quarta, Apostoli tunc cùm inungerent, non quærebant, essentne baptisati qui inungendi erant, & omnino probabile est multos ab eis inunctos qui Infideles erant: atqui tamen sine Baptismo nihil prosunt Sacramenta cætera; nec dari possunt aut debent nisi baptisatis, sine peccato.

Respondet Maldonatus, Christum præcepisse ut illis ægrotis nondum baptisatis, adhiberetur hoc Sacramentum, ut miraculo curationis repentinæ crederent Evangelio. Addit, *quòd nullum Sacramentum detur nisi baptisatis, non esse jus divinum apertum, sed ecclesiasticam disciplinam.* Verùm gratis id supponit, non probat Maldonatus.

Ibid.

Secunda pars Conclusionis, nempe ex cap. 5. S. Jacobi rectè probari Extremam unctionem esse verum Legis novæ Sacramentum, à Christo quidem institutum, & à S. Jacobo commendatum Fidelibus ac promulgatum,

Probatur ex ipso textu S. Jacobi ex cap. 5. ipsius Epistolæ jam citato. *Infirmatur*, inquit, *quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.*

Habemus eo in testimonio expressas omnes veri & propriè dicti Sacramenti novæ Legis dotes ac conditiones.

Primò, signum sensibile in unctione, & oratione; quarum hæc, formæ, illa verò, materiæ rationem habet.

Respondent Novatores 1°. unctionem il
solam curationem morborum corporis perti
cùm sit eadem cum eâ de quâ S. Marcus c.

Verùm negamus eandem esse unctioner
gamus unctionem, de quâ S. Jacobus, ad
dumtaxat corporis sanitatem pertinere; e
siquidem Apostolus mentionem facit rem
peccatorum, de quâ siluit S. Marcus.

Respondent 2°. non consentire inter se
Theologos, quale debeat esse oleum ut si
ria sufficiens Sacramenti: an simplex suffic
necesse sit illud fuisse ab Episcopo confecta

Verùm hæc nostrorum discordia Sacr
non nocet; omnes enim agnoscunt, ole
materiam Sacramenti, & Unctionem ext
esse verum Sacramentum. Hac igitur lite se
stat firma & inconcussa dignitas unctioni
morum.

Respondent 3°. non magis colligi posse
quòd Apostoli oleo inungebant & sanabant
tos, unctionem esse materiam Sacrament
vocatur Unctio infirmorum, quàm ex ec
Christus luto & sputo sanavit cæcum, lu
sputum fuisse veri alicujus Sacramenti ma

Verùm tam manifesta est disparitas, ut
sit eam ab adversariis non deprehendi. N
neque jussit Christus ut Apostoli eorumqu
cessores luto & sputo uterentur, sicut jussit
inungerent infirmos, interprete ipso S Ja
neque luto & sputo annexam voluit gratiam
remitterentur peccata; sicut testatur idem
cobus, annexam esse Unctioni infirmorum:
aliquam formam vel ministros assignavit Ch
in usurpando luto & sputo, sicut assigna
Unctione infirmis adhibendâ.

Respondent 4°. unctionis ceremoniam, extra donum curationis, partim ab Hæreticis, partim ab Ethnicis originem ducere. Namque Ethnici, *corpus lavant frigentis, & ungunt*, ait Virgilius: & Valentiniani Hæretici omnium primi usi sunt ceremoniâ unctionis, referente S. Irenæo L. 1. c. 21. aliàs 18.

Verùm quàm hæc misera sint, nemo non videt. Tùm quia & Ethnici & Hæretici aquam quoque adhibebant in suis mysteriis; an rectè inde concludi poterit, aquam non debere esse materiam Baptismi? Quæ absurditas! Tùm quia Ethnici, de quibus Poëta; & Valentiniani, de quibus S. Irenæus, loquuntur de unctione quâ ungebantur mortui, S. verò Jacobus de eâ quâ ungi debent infirmi. Tùm quia Hæretici ritibus quos ab Ecclesiâ acceperunt, admiscent multa profana & sacrilega, quæ nihil omnino habent commune cum nostris Sacramentis.

Secundò habemus formam Sacramenti Unctionis extremæ, nempe orationem, *Orent super eum.*

Respondent 1°. Novatores, nondum satis apud nostros Theologos esse constitutum, an forma deprecatoria sit omnino necessaria, an sufficeret indicativa.

Verùm quid refert qualis sit illa forma, de quâ nos postea; modò hoc assequamur, quod volumus, sanctum Jacobum aliquid assignare quod formæ rationem habeat.

Respondent 2°. totum hujus unctionis effectum à S. Jacobo tribui orationi fidei: *Et oratio fidei*, inquit, *salvabit infirmum.* At si vellet esse Sacramentum, effectum hunc tribueret unctioni & orationi simpliciter.

Verùm falsò supponitur effectum hunc non adscribi ipsimet Sacramento, seu visibili symbolo; unctioni nimirum & orationi: siquidem expressè ait S. Jacobus, *Ungentes eum in nomine Domini*; & hanc unctionem factam in nomine Domini appellat immediatè post, *orationem fidei*: non quidem subjectivè respectu ministri, quasi necessaria sit in eo fides ut verè perficiat Sacramentum; sed objectivè, quia continet fidei objectum, & in fide totius Ecclesiæ operatur Sacramentum, quomodo dixit S. Augustinus Tract. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; quod verbum fidei operari dicit, *non quia dicitur, sed quia creditur*.

T. 3. part. 1. p. 703. C.

Tertiò, signum illud sensibile esse perpetuum & constans in Religione christianâ, patet, tùm quia semper retentum fuit; tùm quia infirmis adhibendam esse hanc unctionem jubet S. Jacobus: at semper futuri sunt infirmi inter mortales.

Atque hinc concidit adversariorum responsio; qui volunt unctionem, de quâ S. Jacobus, signum fuisse temporale ac transiens, initiis Ecclesiæ accommodatum. Ita quidem fuit ea unctiò, quâ virtute divinâ infirmis sanitas corporis reddebatur non sine stupendo miraculo, de quâ loquitur S. Marcus c. 6. Verùm unctio infirmorum, de quâ S. Jacobus, perpetua & constans esse debuit, cùm sit ad eum spiritualem gratiæ effectum ordinata, quo semper indigent homines, maximè ubi morbis gravantur & exercentur, non sine manifesto mortis periculo.

Quartò, habemus annexam Unctioni infirmorum gratiæ promissionem: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Quo præsertim titulo distinguitur

Unctio Jacobæa, ab illâ de quâ S. Marcus.

Respondent 1°. Novatores, S. Jacobum etiam sanitatem corporis assignare tanquam effectum proprium unctionis: *Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus*, inquit. At nequidem inter nos consentientes sumus, quisnam ex duobus illis, sit præcipuus unctionis effectus, an sanitas corporis, an peccatorum remissio, an utraque simul.

Verùm communis est nostrorum sententia, sanitatem corporis non esse præcipuum effectum Sacramenti, sed remissionem peccatorum: istam enim directè ac primariò respicit & operatur Sacramentum, illam verò secundariò, si nempe saluti animæ expediat.

Respondent 2°. unctionem, de quâ S. Jacobus, non absolutè, sed conditionatè dumtaxat polliceri remissionem peccatorum; hoc enim sonant ista verba, *Et si in peccatis sit, remittentur ei*. At Sacramentum absolutè, non conditionatè effectum operatur.

Verùm 1°. dici potest, nec immeritò, Sacramenta effectum gratiæ operari conditionatè, non non quidem ex parte ipsius Sacramenti, sed ex parte subjecti percipientis Sacramentum, hominis scilicet, qui nisi sit legitimè præparatus gratiam non percipit, non quidem defectu virtutis in Sacramento, sed debitæ præparationis in homine: conditio ergo illa, de quâ S. Jacobus, si qua sit, tota est ex parte hominis, si nempe peccata habeat. At, (quæ secunda nostra responsio est) cùm difficile admodum sit, hominem esse tam purum, ut nullas nequidem veniales habeat noxas, consequenter particula *si* in textu S. Jacobi, non deno-

tat conditionem rei dubiæ, sed concessionem rei certæ, ait Estius in 4. dist 23. parag. 4. quo sensu idem S. Jacobus cap. 1. suæ Epistolæ v. 5. ait: *Si quis vestrûm indiget sapientiâ*: id est, *Cùm unusquisque vestrûm indigeat sapientiâ*. Pariter sensus verborum istorum, *Et si in peccatis fuerit, remittentur ei*; est, *Et cùm in peccatis, aut peccatorum reliquiis sit, remittentur ei.* Eodem modo explicanda est particula *si*, 2. ad Thessalonicenses 1. v. 6. *Si tamen justum est apud Deum, retribuere tribulationem iis qui vos conturbant*, hoc est, *Si quidem justum est &c.* Vide Estium in hunc locum.

Pag. 287. E.

Est. in Ep. p. 740. col. 2.

Respondent 3°. effectum Sacramenti semper esse certum & infallibilem, si nullus sit obex ex parte suscipientis: at experientiâ constat, non omnes qui unguntur oleo infirmorum, consequi sanitatem corporis.

Verùm rectè id debet intelligi de effectu principali, nempe remissione peccatorum, non verò de sanitate corporeâ, quæ tantùm est effectus secundarius, & quidem non absolutè, sed conditionatè promissus, si nempe saluti animæ expediat.

Quintò, habemus hujus Sacramenti ministros, *Inducat*, ait S. Jacobus, *Presbyteros Ecclesiæ.*

Frustra cavillantur hîc Novatores, per *Presbyteros* intelligendos esse seniores Ecclesiæ. 1°. quia certum est passim in novo Fœdere Sacerdotis seu Presbyteri nomen dignitatem & officium designare. 2°. in ipsâ sententiâ Novatorum, per Presbyteros non potuit S. Jacobus seniores intelligere; siquidem contendunt illi, Apostolum loqui de solâ curatione morborum corporis miraculosa per unctionem: at certum est donum miraculorum non

omnibus promiſcuè ſenioribus conceſſum fuiſſe.

Fruſtra pariter opponunt, S. Jacobum numero plurali dicere Presbyteros, cùm nos ipſi unum ſufficere aſſeramus.

Namque quis non videat eſſe enallagen numeri, ac indefinitum pro definito ſupponere? *Inducat Presbyteros*; id eſt, aliquem ex Presbyteris: quomodo dicimur peccata noſtra confiteri Presbyteris; hoc eſt alicui ex Presbyteris.

Sextò denique habemus deſignatum ſubjectum hujus Extremæ unctionis, infirmos ſcilicet, *Infirmatur quis in vobis*, ait S. Jacobus.

At vos Catholici, inquiunt Novatores, ungitis ſolos moribundos.

Verùm imponunt illi nobis. Quamvis enim ſoleat adminiſtrari Unctio extrema iis qui ſunt in exitu ſeu extremo vitæ periculo, & jam morituri creduntur; adminiſtratur etiam & aliis qui gravi morbo decumbunt, ex quo nonnunquam convaleſcunt. Ita docet Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 3. antea citato. Ita [illegible]iter Catechiſmus Romanus, ſed de his inferiùs.

Hactenus expoſuimus argumenta quæ ex Scripturis colligunt Orthodoxi, ut probent Extremam unctionem eſſe verum Sacramentum: adjunximus Novatorum reſponſiones & objectiones, ut unico conſpectu videas quàm firmum ſit dogma catholicum, ac levia & infirma momenta quibus impugnatur. Supereſt ut oſtendamus, non minùs certò probari dogma noſtrum ex uſu perpetuo ac conſtanti Eccleſiæ Traditione.

Secunda Conclusio.

Extremam unctionem verum esse ac propriè dictum Legis Evangelicæ Sacramentum, demonstratur ex usu perpetuo ac constanti Ecclesiæ Traditione.

Animus nobis non est singulas Ecclesiæ ætates percurrere, atque ex iis testes omnes appellare dogmatis quod hîc defendimus: sufficiet nobis nonnullos ex prioribus sæculis proferre, quales sunt

Origenes Hom. 2. in Leviticum, inter varios modos quibus in Lege Christi remittuntur peccata, enumerat Pœnitentiam & Unctionem infirmorum. *Est adhuc & septima*, inquit, *licet dura & laboriosa per pœnitentiam remissio peccatorum, cùm lavat peccator in lacrymis stratum suum, & fiunt ei lacrymæ suæ panes die ac nocte, & cùm non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & quærere medicinam, secundùm eum qui ait: Dixi, pronuntiabo adversùm me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. In quo impletur & illud quod Apostolus dicit: Si quis autem infirmatur, vocet Presbyteros Ecclesiæ, & imponant ei manus, ungentes eum oleo in nomine Domini. &c.* Duo hîc simul conjungit Sacramenta Origenes, Pœnitentiam scilicet, & Unctionem infirmorum, quòd ista nimirum semper habita sit tanquam perfectio & consummatio Pœnitentiæ; perinde ac Confirmatio dicta est consummatio atque perfectio Baptismi. Atque inde fluxit Græcorum praxis, qui pœnitentes jam absolutos, in supplementum satisfactionis inungunt.

T. 1. p. 68. G.

S. Joannes Chrysostomus L. 3. de Sacerdotio, de potestate Sacerdotum in relaxandis peccatis hæc

habet : *Neque enim tantùm cùm nos regenerant, sed etiam post regenerationem admissa peccata condonare possunt. Nam infirmatur*, inquit, *quis in vobis? advocet Presbyteros Ecclesiæ &c.* Quæ verba ex Epistolâ S. Jacobi deprompta sunt, quibus nostrum astruitur Unctionis extremæ Sacramentum.

Edit. postr. to. 1 p 384.

Innocentius I. S. P. in Epistolâ ad Decentium, à quo de multis consultus fuerat, hæc respondet quæ sunt ad nostrum institutum : *Sanè quoniam de hoc, sicuti de cæteris, consulere voluit dilectio tua, adjecit etiam filius meus Cælestinus Diaconus in Epistolâ suâ, esse à tuâ dilectione positum illud, quod in B. Apostoli Jacobi Epistolâ conscriptum est : Si infirmus aliquis in vobis est, vocet Presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini...... & si peccata fecit, remittet ei. Quod non est dubium, de Fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quo ab Episcopo confecto, non solùm Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in suâ aut suorum necessitate inungendo. Cæterùm illud superfluum videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt. Cæterùm si Episcopus aut potest, aut dignum ducit, aliquem à se visitandum, & benedicere & tangere chrismate sine cunctatione potest, cujus est ipsum chrisma conficere. Nam pœnitentibus istud infundi non potest, quia genus est Sacramenti. Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?* Hæc Innocentius, in quibus observa 1°. verba S. Jacobi superiùs relata, de Fidelibus ægrotantibus intelligi debere, atque unctionem illam

To. 1. Conc. p. 124. n. 8.

esse genus Sacramenti; hoc e
menta recenseri. Neque mo
quòd Innocentius dicat, *San*
firmos ungi posse; cùm tamen
morum simplex sit, non chri
peregrinus in versandis Vet
chrisma generatim sumi pro u
plicis sive compositi. Vel unu
Edit Rigal. p. 119. est in Epistolâ 70. ad Januar
cess: est, inquit, *eum qui bap*
chrismate, id est, unctione, e
bere in se gratiam Christi possi
nem hanc ab Episcopis & à P
nistrari. 3°. & ipsos Fideles e
aut suorum necessitate: eâde
liter, non formaliter sumptâ
tum est. Scilicet sicut Fideles
lebant ad morbos curandos
admovere, ita & oleo per Ep
inungere. Interrogatus verò
ceret, respondit licere. 4°. c
Unctionis infirmorum iis pœ
Innocentio, quibus cætera,
temporis, denegabantur Sa
conjici potest promanasse usu
nem extremam reis qui cap
nempe publicam illi subeant

T. 4. part. 1. p. 813. F. S. Augustinus in speculo d
ipsa verba commemorat ex q
mæ unctionis Sacramentum

Laudatur ex eodem S. Do
sermone ipsius 215. de tem
ille est in postremâ editione
in Appendicem, ubi extat n.

sario. In eo hæc leguntur : *Quoties aliqua infirmitas supervenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat, accipiat; & inde corpusculum suum ungat, ut illud quod scriptum est impleatur in eo, Infirmatur aliquis*, & alia S. Jacobi verba.

T. 5. A'p. p. 437. C.

S. Gregorius Magnus in Sacramentario, datâ operâ modum & formam præscribit quâ oleum ab Episcopo benedici, & infirmis administrari debet; hancque præscribit Orationem ab Episcopo vel Sacerdote fundendam, quâ Deum precatur, *ut mittere dignetur sanctum Angelum suum, qui famulum suum in angustiis & necessitatibus laborantem consolationibus suis attollat, quibus & de præsenti consequatur auxilia, & æterna remedia comprehendat.*

T. 3. p. 237. D.

Quæ hactenus laudavimus testimonia sunt tertii, quarti, quinti & sexti sæculi, ex quibus evidenter demonstratur, Unctionem infirmorum semper in usu, atque tanquam verum Sacramentum, cui annexa est gratiæ promissio, à Fidelibus habitam fuisse.

Fidem hanc confirmavit ac definivit Conc. Trid. Sess. 14. quatuor Canonibus.

Primus est. *Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse verè & propriè Sacramentum à Christo Domino nostro institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum; sed ritum tantùm acceptum à Patribus, aut figmentum humanum, anathema sit.*

T. 14. Conc. p. 826.

Secundus : *Si quis dixerit, sacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, sed jam cessasse, quasi olim tantùm fuerit gratia curationum, anathema sit.*

Tertius : *Si quis dixerit, Extremæ unctionis ritum & usum, quem observat sancta Romana Ecclesia, re-*

pugnare sententiæ B. Jacobi Apostoli, ideoque eum mutandum, posseque à Christianis absque peccato contemni, anathema sit.

Quartus: *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremæ unctionis ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.*

Objectiones Dallæi.

Objicit Dallæus 1°. Nulla unctionis infirmorum occurrit mentio in omnibus, qui plurimi supersunt, secundi & tertii sæculi libris, in quibus tamen accuratè explicantur quæcumque pertinent ad Sacramenta nostra.

II°. Veteres sex priorum sæculorum Scriptores, dum piorum mortes describunt, eos oleo inunctos fuisse non commemorant.

III°. Pœnitentibus in exitu nulli Veterum, ad nonum sæculum, Extremam unctionem vel negasse, vel concessisse leguntur, quibus tamen Eucharistiam alii quidem, ut vetustissimi, negant; alii, ut qui anno 325. & deinceps vixerunt, concedunt.

IV°. Vel ipsa discordia & dissensio nostrorum Theologorum, tùm circa auctorem, tùm circa materiam & formam, tùm circa effectus Unctionis extremæ, persuadere videtur, eam pro vero & propriè dicto non haberi Sacramento.

Resp. argumenta illa negativa nihil momenti ac ponderis habere, ubi suppetunt alia positiva, quæ rem demonstrant.

Ad primum itaque dico, falsò prorsus supponere Dallæum, apud nullum Scriptorem tertii sæculi occurrere mentionem Unctionis infirmorum. Non-

ne Origenes tertio floruit Ecclesiæ sæculo? At illo loco à nobis citato, de nostrâ Unctione apertè loquitur, & quidem non tanquam de ritu aliquo recentiùs inducto, sed ab ipso Apostolo Jacobo, cujus verba refert, commendato. Neque verò quisquam mirari debet, quod ex Scriptoribus secundi & tertii sæculi frequentiores non appellaverimus; namque nemo nescit plurima eorum temporum monumenta ad nos usque non pervenisse, & in iis quæ supersunt, non omnia Religionis nostræ capita, non omnes ritus exponi. V. g. Auctor Constitutionum Apostolicarum, qui vulgò dicitur esse Clemens Romanus, Auctor librorum de Ecclesiasticâ Hierarchiâ, qui Dionysius Areopagita à multis dicitur, non meminêre Eucharistiæ quæ infirmis in exitu dabatur: an inde meritò concludet aliquis, datam non fuisse morientibus Eucharistiam? Idem quoque dicendum de silentio Veterum circa Extremam unctionem.

Ad secundum: dico pariter, ex illo silentio nihil concludi posse, nisi pariter concludas morientibus datam non esse Eucharistiam; cùm neque Eusebius, neque Gregorius uterque Nazianzenus & Nyssenus, neque Ambrosius, Sulpitius, Metaphrastes, Hieronymus, & alii qui piorum mortes describunt, referant iis in exitu datum esse Viaticum, quod dandum esse præceperat Concilium Nicænum generale I. Can. 13. Imò neque in vitâ S. Bernardi, cujus tamen ætate in usu fuisse Unctionem infirmorum non negant adversarii, invitâ, inquam, S. Bernardi non legimus eum oleo infirmorum inunctum fuisse, quamquam ex vitâ S. Malachiæ manifestum sit, summo apud S. Doc-

torem in pretio fuisse Sacramentum nostrum. Si verò causas rogaveris hujusce silentii ; istas potissimùm habe. 1°. Scriptores, ea quæ communia & maximè vulgata sunt & usu quotidiano trita, ut plurimùm omittere. 2°. Cùm Extrema unctio sit perfectio atque consummatio Pœnitentiæ, eâ delibutos & inunctos præsupponimus, qui intra Pœnitentiæ gemitus ac labores ex hac vitâ discessisse memorantur. 3°. Cùm istud Sacramentum non sit absolutè necessarium, & aliunde plures eorum, quorum exitus narratur, subitâ morte rapti fuerint, non est quòd sollicitè adeo quæramus, cur de tali Unctione frequens non occurrat mentio in historiis quæ sanctorum virorum vitam & mortem nobis describunt.

Ad tertium eadem est responsio.

Ad quartum : istæ Theologorum nostrorum dissensiones ac discordiæ Sacramenti substantiam & existentiam non attingunt, sed liberas dumtaxat quæstiones, in quibus, salvâ fide, potest quilibet quod magis placuerit sentire ; ac sic animo comparatus esse debet, ut & sine pertinaciâ refellat, & sine iracundiâ refellatur.

QUÆSTIO SECUNDA.

De causis, hoc est, materiâ, formâ, auctore, & ministro Sacramenti Unctionis extremæ.

ARTICULUS PRIMUS.

De materiâ Sacramenti Extremæ unctionis.

DUplicem distinguunt Theologi materiam Unctionis extremæ, remotam, quæ est oleum; & proximam, quæ unctio dicitur, seu olei usus & applicatio. De utrâque hîc distinctè agemus.

De materiâ remotâ Sacramenti Extremæ unctionis.

Quæres 1°. quænam sit materia remota Unctionis extremæ.

Resp. esse oleum. Ita enim expressè significat S. Jacobus Epistolâ citatâ: *Ungentes*, inquit, *eum oleo in nomine Domini.* Ita perpetuus Ecclesiæ usus ac constans Traditio. *Ex Apostolicâ Traditione per manus acceptâ Ecclesia intellexit*, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. *materiam hujus Sacramenti esse oleum ab Episcopo benedictum: nam unctio aptissimè Spiritûs sancti gratiam, quâ invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat.* Et Catechismus Concilii parte secundâ agens de Unctione extremâ, *Ejus*, inquit n. 9. *elementum sive materia, quemadmodum Concilia, ac præcipuè Tridentinum decrevit, est oleum ab Episcopo consecratum; liquor scilicet non ex quavis pingui & crassâ naturâ, sed ex olearum*

T. 14. Conc. p. 812. B C.

baccis tantummodo expressus. Aptissimè autem hæc materia illud significat, quod vi Sacramenti interiùs in animâ efficitur: nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit; ita Sacramenti virtus animæ tristitiam ac dolorem minuit. Oleum præterea sanitatem restituit, hilaritatem affert, & lumini tanquam pabulum præbet: tùm verò ad recreandas defatigati corporis vires maximè accommodatum est. Quæ omnia, quid in ægroto divinâ virtute per hujus Sacramenti administrationem efficiatur, declarant.

S. Thomas in Supplemento q. 29. art. 4. in corp. hanc quoque congruam hujusce materiæ rationem profert; *Spiritalis*, inquit, *sanatio quæ in fine adhibetur, debet esse perfecta, quia post eam alia non relinquitur; & lenis, ut spes quæ exeuntibus est maximè necessaria, non frangatur, sed foveatur. Oleum autem lenitivum est, & penetrativum usque ad intima, & etiam diffusivum: & ideo quantùm ad utrumque prædictorum, est conveniens materia hujus Sacramenti.*

Quæres 2°. quale debeat esse oleum infirmorum: an ex olivis expressum; an simplex, an compositum ex balsamo aliisque aromatibus; an ab Episcopo consecratum.

Resp. ad primum, oleum illud ex olivis expressum esse debere, quod solum propriè oleum nuncupatur; sicut sola elementaris aqua simpliciter aqua dicitur.

Resp. ad secundum, oleum illud debere esse simplex, absque ullâ admixtione: quia illius admixtionis nulla prorsus fit mentio apud Auctores Ecclesiasticos. Nec obstat quòd Innocentius I. Epistolâ ad Decentium illud vocaverit *chrisma*: hoc quippe nomine, sicut jam observavimus, quamli-

bet unctionem generatim designavit. Duplex igitur oleum est in usu Ecclesiæ: aliud, quod balsamo conficitur, & vocatur oleum, aut unctio principalis, quo solent ungi, qui baptisantur, in vertice, & qui confirmantur, in fronte, & qui ordinantur, in manibus: aliud est simplex, quamquam ab Episcopo per benedictionem sacratum, quo unguntur Catechumeni in pectore & scapulis, & ægroti in sedibus sensuum, & energumeni ungi quoque solebant: unde vocatum est oleum Catechumenorum, aut infirmorum.

Resp. ad tertium, ex communi omnium Theologorum sententiâ, jure ac præcepto saltem Ecclesiastico necesse esse ut oleum infirmorum sit ab Episcopo consecratum seu benedictum. Ita quippe docet constans ac perpetua Traditio. *Consecratur autem oleum*, inquit Estius in 4. dist. 23. paragr. 8. *ad significandum, quòd non suâpte naturâ, sed Spiritûs sancti virtute morbis animæ medeatur. Per Episcopum verò fit ea consecratio, ut significetur omnem virtutem Sacramentorum derivari ex merito Christi, cujus personam præcipuè gerit Episcopus.* T. 2. p. 292

Utrum verò benedictio hujusmodi non tantùm necessitate præcepti, sed etiam Sacramenti omnino requiratur, disputant inter se Theologi. Negant Cajetanus, Maldonatus, Sanbovius &c. affirmant Bellarminus, Estius &c. quorum ista sunt gravissima momenta.

I°. hæc verba S. Jacobi, *Ungentes eum oleo in nomine Domini. Hoc est*, inquit Beda in hunc locum, *oleo consecrato in nomine Domini.* T. 5. p. 959. n. 10.

II°. Concilia Florentinum & Tridentinum conceptis verbis docent, materiam hujus Sacramenti esse oleum ab Episcopo *benedictum*; quod de ma-

teriâ essentiali haud dubiè debet intelligi.

III°. Non aliâ de causâ Veteres benedictionem hanc olei exigunt & commendant, quàm quòd intelligerent eam omnino pertinere ad substantiam Sacramenti. Inde communiter ab Auctoribus Ecclesiasticis post Innocentium I. appellatur *oleum sanctum, sacrum, consecratum, benedictum.*

His nihilominus momentis, alii, qui negantem sequuntur partem, respondent.

Ad primum, his verbis S. Jacobi, *Ungentes oleo in nomine Domine*, non significari benedictionem; sed hoc unum, nempe unctionem illam fieri debere vice & auctoritate Christi, ita ut verba hæc, *in nomine Domini*, referantur non ad oleum, sed ad actum ungendi: quam interpretationem adducit & ipse quoque citatus Beda.

Ib. p. n 40.

Ad secundum, Concilia Florentinum & Tridentinum, aiunt quidem materiam hujus Sacramenti esse oleum per Episcopum benedictum; sed non aiunt benedictionem illam esse essentialem: necessariam illam tantùm indicant, non assignato genere necessitatis, quam quæstionem permittunt disputationibus Theologorum.

Ad tertium, eadem est responsio. Neque enim quidquid Traditio commendat tanquam necessarium in perficiendis Sacramentis, idcirco pertinere dici debet ad substantiam Sacramenti, ut patet exemplo aquæ vino eucharistico permiscendæ, de quâ tota Traditio mentionem facit, quæ nihilominus absolutè non requiritur ad validam Calicis eucharistici consecrationem.

Quæres 3°. à quo debeat necessariò consecrari oleum infirmorum.

Estius in 4. dist. 23. paragr. 9. in eam videtur

propendere sententiam, à solo Episcopo posse validè oleum consecrari: *Unde*, inquit, *non apparet hâc in re Pontificem posse dispensare.* Pag. 292. col. 2. B.

Si usum & consuetudinem Latinæ Ecclesiæ consulamus, certum est 1°. solis Episcopis reservatam esse facultatem benedicendi seu consecrandi oleum infirmorum; atque simplicibus Presbyteris nusquam concessam illam fuisse. Si verò ad necessitatem attendamus hujus consecrationis, varia est sententia: qui enim existimant eam pertinere ad substantiam Sacramenti, consequenter necessariò exigunt Episcopale ministerium; qui verò negant, à simplici Presbytero factam benedictionem sufficere arbitrantur.

Certum 2°. apud Græcos simplices Presbyteros benedicere oleum infirmorum. Ita videre est in Euchologio, ubi describitur Officium olei sancti. Ita Goarius in suis notis pag. 436. ubi sic loquitur. *Cùm sacerdotalis sit ministerii ægrotos oleo sacro linire, usu consentiente factum est, ut non à Græcis Pontificibus, sed à Sacerdotibus consecratum, & quoties urget necessitas renovatum, & recens benedictum huic Sacramento conferendo proferatur. Non diffitendum tamen, primigeniæ potestatis hujus sacri olei consecrandi signum exhibere Pontifices Græcos, cùm feriâ quintâ magnâ solemnitate precum & ritûs apparatu, semel illud in anno sanctificant. At cùm in cærimoniali astantium unctione eodem tempore consumatur, (cuncti namque ad sacram synaxim accessuri in peccatorum expiationem sese ungendos offerunt; & Pontifex ipse primus omnium Oeconomi manu suscipit unctionem, & reliquos deinceps ipse ungit) facultatem illud denuo consecrandi privato cuicumque Parocho, ipsi Pontifices taciti ex antiquo more videntur remitte-* N°. 22.

in ipsâ ol
veteri ritu
Refert
in suâ Syn
tionis de p
pensis Ro
teria Sacra
expressum,
sentes fuerin
Quæres
tibus esset a
teria Extrem
Resp. af
mutetur olei
seu chrismat
Quæres 5°.
ab Episcopo
quentem usu
menti.
Resp. posse
miscere cum c
non fuit cons
contrahit, non

Pag. 437. vol. 1.

aquæ benedictæ, censetur acquirere benedictionem. Ita S. Th. Opusculo 65. ex cap. *Quod in dubiis. De consecratione Ecclesiæ.* his verbis: *Non negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri.* Ita Rituale Parisiense Eminent. Card. Noallii. *Si fortè*, inquit, *infra annum aliquo modo deficiat* (oleum infirmorum) *ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modicum oleum non benedictum in minori quantitate in illud infundi poterit.*

De materiâ proximâ Sacramenti Extremæ unctionis.

Quæres 1°. quæ sit materia proxima Sacramenti Extremæ unctionis.

Resp. esse unctionem ipsam, seu usum & applicationem olei: in Sacramentis quippe quæ in usu posita sunt, materia proxima est usus seu applicatio materiæ remotæ.

Quæres 2°. quæ corporis partes inungi debeant.

Resp. non unum & eundem esse Ecclesiarum usum ac praxim.

Arcudius L. 5. de Extremâ unctione c. 7. ait, *Sacerdotes Græcos ungere frontem, mentum, ambas genas, deinde pectus, tum manus, idque ex utrâque parte, postremò pedes.* Pag. 399. col. 2. A.

Simeon Thessalonicensis in Libro de Sacramentis, ibidem ab Arcudio laudatus ait: *Ungit Sacerdos oleo ad modum crucis, ipsius* (ægri) *frontem ob contentas in eâ cogitationes. Faciem quoque inungit, propter sensuum organa: postremò manus à pravis cogitationibus & operibus eum expians, sanctoque oleo & signo crucis muniens, & perfectè sanctificans.* Ibid. C.

Nulla hîc mentio unctionis pectoris ac pedum.

Apud Latinos non una est praxis ac disciplina. S. Gregorius in suo Sacramentario apud Menardum pag. 253. præscribit, ut quinque sensus inungantur. *Multi Sacerdotum*, inquit, *infirmos perungent in quinque sensus corporis, id est in superciliis oculorum, & in naribus deintus, & in narium summitate sive exteriùs, & in labiis exteriùs, & in manibus exteriùs, id est, deforis. In omnibus ergo his membris crucem faciant de oleo sacrato dicentes: In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti. Hoc enim faciant, ut si in quinque sensibus mentis & corporis aliqua macula inhæsit, hac medicinâ Dei sanetur.* Menardus in suis notis in hunc S. Gregorii locum pag. 336. describit varios veteres Codices, quibus aliarum partium unctio præscribitur. Codex Abbatis Rotaldi unctioni quinque sensuum adjungit unctionem colli, pectoris & scapularum. Vetus Anglicanum Pontificale præscribit unctiones colli, scapularum, pectoris, pedum, umbilici. Codex Remigio-Rhemensis addit utriusque temporis unctionem. *Ungatur*, inquit, *à Sacerdote, vel pluribus Sacerdotibus, de oleo sanctificato, facientibus cruces singulis in dextro tempore & sinistro, non in fronte, nec in vertice.*

Pag. 351.

Alberius Magnus in 4. dist. 23. art. 16. in corpore, ait *diversarum Ecclesiarum & Ordinum diversum esse usum. Quia in quibusdam Ecclesiis unguntur loca plura, in quibusdam pauciora.* Et in solutione argumentorum, ad secundum, *In quibusdam*, inquit, *Ecclesiis unguntur tantùm extremitates, ut os, & nares, & oculi & aures; quia in illis sunt organa quinque sensuum: tamen alii præter hæc unguunt scapulas, & pectus, & renes, in quibus est delectatio venereorum.*

Ob. an 1280. To. 16. pag. 522.

Eugenius IV. S. P. in Decreto pro instructione Armenorum, præter quinque sensus, renes inungi jubet. *Hoc Sacramentum*, inquit, *nisi infirmo de cujus morte timetur, dari non debet: qui in his locis ungendus est, in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem.* Duas postremas unctiones, in feminis præsertim, à pluribus Ecclesiis omitti, honestatis & pudoris causâ, nonnulli observant.

T. 13. Conc. p. 538. C.

In Rituali Parisiensi jam citato ita præscribitur. *Quinque corporis partes præcipuè ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit: nempe oculi, aures, nares, os, & manus; attamen pedes etiam & pectus ungenda sunt. In feminarum unctione, tangat tantùm Sacerdos partem pectoris superiorem; manus verò, quæ reliquis infirmis interiùs ungi debent, Presbyteris exteriùs ungantur.*

Pag. 204.

Quæres 5°. an plures unctiones sint necessariæ, an unica sufficiat ad Sacramenti substantiam.

Resp. varias in partes hîc Theologos abire. Multi arbitrantur quinque sensuum unctiones omnino esse necessarias ad veritatem substantialem Sacramenti: alii putant perinde esse, sive plures, sive unica fiat, licet fateantur quinque sensuum unctiones pertinere ad integritatem & majorem expressionem effectûs hujus Sacramenti. Videtur hæc postrema sententia magis esse ad mentem & praxim Ecclesiæ, quæ in casu necessitatis, ubi præ mortis instantis periculo omnes unctiones perfici non possunt, permittit unicam fieri. Ita Rituale Mechliniense ab Academiâ Lovaniensi approbatum anno

1588. statuit, in morbis contagiosis, & peste grassante, *ut periculum vitetur, sufficere inungi sensûs organum magis ad unctionem expositum aut detectum.* In Codice Remigio-Rhemensi, ubi legitur ritus abbreviatus conferendi hujus Sacramenti, unius pariter unctionis fit mentio. Ac ne aliunde plura ducamus argumenta, in ipso Rituali Parisiensi dicitur: *Si non possit super infirmum fieri nisi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & cateris precibus pratermissis dicatur, Per istam sacri olei unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus.*

Pag. 204.

Adde & S. Jacobum simpliciter unctionis mentionem facere, non plurium, & variam esse Ecclesiarum praxim ac disciplinam, quam cùm non improbet Ecclesia universa, non obscurè subindicat sibi verum videri Sacramentum Unctionis extremæ, sive pluribus, sive unicâ perficiatur unctione: quamquam, si nulla obstet necessitas, nusquam liceat eas omittere quæ sunt in usu Ecclesiæ in quâ quisque vivit. Adde denique, idem hîc esse dicendum de multiplici unctione, ac de triplici immersione in Baptismo quæ essentialis non est.

Quando verò contingit infirmum esse aliquo membro mutilatum, inungi debet pars membro amputato magis proxima. Ita Rituale Parisiense. *In cœcis autem aut surdis à nativitate*, inquit, *non fiat unctio oculorum, aut aurium, nec verba iis sensibus respondentia proferantur.*

ARTICULUS II.

De formâ Sacramenti Extremæ unctionis.

QUæres 1°. an sit hujus Sacramenti aliqua forma.

Resp. affirmativè. Colligitur manifestè ex laudato sæpius textu S. Jacobi, *Orent super eum, ungentes eum oleô in nomine Domini.* Contrariam nonnullorum sui temporis sententiam præsumptuosam & erroneam appellat S. Th. in Supplemento q. 29. art. 7. Et ratio est, quia, inquit ibid. sanctus Doctor, *omne Sacramentum efficit significando: significatio autem materiæ non determinatur ad effectum determinatum, cùm ad multa se habere possit, nisi per formam verborum; & ideo in omnibus Sacramentis novæ Legis, quæ efficiunt quod figurant, oportet esse res & verba.* Maldonatus hìc q. 1. quamquam existimet formam nostri Sacramenti in his verbis S. Jacobi contineri, *ungentes in nomine Domini*, contendit nihilominus, quod aliàs observavimus, Sacramentorum formas verbis necessariò non constare: *quia forma*, inquit, *est id omne per quod exprimitur significans materia*; *aliàs*, pergit ille, *in Sacramento Matrimonii nulla esset forma, quia non sunt certa verba* quam consecutionem Maldonati falsam esse ostendunt ea quæ dicemus in Tractatu de Matrimonio.

Pag. 387 A.

Pag. 386. E.

Quæres 2°. qualis olim fuerit, aut jam sit usurpanda forma Unctionis extremæ: an absoluta, an deprecatoria, an utraque simul.

Resp. in quibusdam Ritualibus modo absoluto; in aliis, deprecativo; in nonnullis, partim absolu-

to, partim deprecativo enuntiari formam hujus Sacramenti.

Dico igitur 1°. aliquando modo absoluto & indicativo expressam fuisse formam Unctionis extremæ. Referunt enim sanctus Thomas, S. Bonaventura, Paludanus, Richardus, Durandus & Gabriel, formam Ambrosianam, Mediolani suo tempore usu receptam, fuisse absolutam, his nempe verbis. *Ungo te oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti; ut more militis uncti præparatus ad certamen, aëreas possis superare potestates.*

Similis forma legitur in Codice Tiliano seu Sagiensi: *Ungo caput tuum oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, ut more militis uncti &c.*

Similis pariter in Codice Remigio-Rhemensi, & in Codice Ratoldi quem repræsentat Doctissimus Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 337. & in Ritualibus Suessionensi, Catalaunensi, Ambianensi, *quorum editio*, ait alter Benedictinus Pater Martene L. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 7. art. 3. n. 9. *necdum ducentos attigit annos.* Non absimiles sunt illæ formæ, quas Gregorius Cassander ad hymnum in Unctione infirmorum, qui incipit, *Christe cœlestis*, ait se legisse, quarum prima est. *Ungo te oleo sancto, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, obsecrans misericordiam tuam &c.* Deinde secundam commemorat: *In alio*, inquit, *pervetusto Codice lego singulis unctionibus hæc verba præmitti solere. N. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti accipe sanitatem. In pedum verò unctione, hoc modo, N. In nomine Domini nostri Jesu Christi, surge & ambula in pace.* De tertiâ autem subjicit: *Alibi inter cæteras hanc*

T. 1. p. 116.
Pag. 288.

formam reperi, In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti accipe sanitatem: hæc unctio per signum sanctæ crucis, & per oleum sanctificatum, & per donum Spiritûs sancti fiat tibi ad sanitatem.

Arcudius L. 3. de Extremâ unctione cap. 5. laudat Sacramentale Venetorum approbatum à Leone decimo, in quo hæc refertur forma, *Ungo te oleo sancto, ut hac unctione protectus, fortiter stare valeas adversùs varias catervas, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti. Et in Codice antiquo Halitgarii qui vixit circa annum Domini* 820. pergit Arcudius, *talis reperitur forma: Ungo te oleo sanctificato, ut more militum, & præparatus ad luctamen aëreas possis superare catervas &c.*

Pag. 593. col. 2. D.

Refert Albertus Magnus in 4. dist. 23. art. 4. se oculis lustrasse antiquissimos Germaniæ Rituales Libros, & in iis se deprehendisse formam Sacramenti Extremæ unctionis merè indicativam, quem ritum, inquit, Germani Gregorianum vocabant.

T. 16. p. 514.

Dico 2°. formæ absolutæ seu indicativæ admixtam aliquando fuisse deprecatoriam apud Latinos. Talis ista fuit quæ refertur in Libro Sacramentorum S. Gregorii apud Menardum pag. 252. *Inungo te de oleo sancto, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti: ut non lateat in te spiritus immundus, neque in membris, neque in medullis, neque in ullâ compagine membrorum: sed in te habitet virtus Christi altissimi, & Spiritûs sancti; quatenus per hujus operationem mysterii, & per hanc sacrati olei unctionem, atque nostram deprecationem, virtute sanctæ Trinitatis medicatus, sive fotus, pristinam & immelioratam recipere merearis sanitatem. Per eundem &c.* Hanc nihilominus formam in exemplum formæ indicativæ assignat Menardus in notis ad hunc locum

pag. 332. *Olim*, inquit, *forma hujus Sacramenti fuit indicativa, ut hîc apparet: (quamvis hîc appelletur oratio, sed impropriè; verè etenim oratio non est) & clarè constat etiam ex Codicibus manuscriptis Ratoldi, & Tiliano Monasterii S. Remigii, & Manuali excuso Ecclesiæ Suessionensis, quæ indicativam habent, deprecatoriam ignorant.* Ita Menardus.

Dico 3°. apud Græcos semper, apud Latinos verò multis abhinc sæculis solam formam deprecatoriam Sacramenti Extremæ unctionis in usu fuisse, & esse.

Arcudius loco antea citato refert non aliam apud Græcos formam esse hujus Sacramenti, quàm deprecatoriam, quæ legitur in Euchologio, in Officio olei sancti, & incipit ab his verbis, pag. 417. *Pater sancte, animarum & corporum medice &c.* Nostræ Latinæ quoad sensum respondet. Non aliam referunt Scriptores Græci, Gabriel Philadelphiæ Metropolita in Opere de septem Sacramentis, *Forma*, inquit, *hujus Sacramenti sunt verba, quæ à Sacerdotibus super ægros annuntiantur, quæ quidem vim habent dimittendi peccata, sanandique morbos eorum qui Sacramentum certâ fide suscipiunt.* Et Neophytus Rhodinus jam citatus, in suâ Synopsi vernaculâ sic habet: *Forma Extremæ unctionis est oratio illa quam dicit Sacerdos, cùm infirmum ungit.*

Eandem formam verbis deprecatoriis expressam multis abhinc sæculis apud Latinos usurpari patet. 1°. ex Rituali Monastico simul & Ecclesiastico Gemeticensi, sexcentorum annorum & supra, in quo hæc extat forma: *Per istam unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid peccasti per visum &c.* quam formam habent omnes Rituales Libri qui quatuor abhinc

Jumiege.

sæculis in usu sunt. 2°. ex S. Thoma & aliis nonnullis Scholasticis, qui sæculo decimo tertio usu tam constanti confirmatam videbant formam deprecatoriam, ut absolutam quasi insufficientem rejicerent ac improbarent. 3°. Eugenius IV. S. P. eandem refert in Decreto seu instructione Armenorum. 4° denique, Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1. ait formam hujus Sacramenti esse illa verba, *Per istam unctionem &c.*

Quæres 3°. an forma deprecatoria conveniens sit ac retinenda.

Resp. affirmativè. Demonstrant adducta mox momenta, & præcipuè auctoritas S. Jacobi, qui orationis mentionem facit. *Orent*, inquit, *super eum, ungentes eum oleo.* Et verò verba quibus illa forma coalescit, aptissimè exprimunt tùm Sacramentum, (*per istam unctionem*;) tùm divinam virtutem quæ in Sacramento operatur, *& suam piissimam misericordiam*; tùm effectum Sacramenti, nempe remissionem peccatorum, *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum.*

Neque dicas, per formam deprecatoriam non posse, ut oportet, exprimi certum Sacramenti effectum; quippe non semper efficax est oratio.

Namque 1°. oratio quidem extra Sacramentum, seu quæ non est forma Sacramenti, non potest certum exprimere effectum: at id potest oratio quæ forma est Sacramenti, cui voluit Christus vim & efficaciam certam suâ institutione conferre. 2°. Satis est ad vim & efficaciam Sacramenti, quòd ex se, & in actu primo, ut vocant, certum effectum producere valeat: contingere enim potest, ut propter malam subjecti dispositionem effectum actu non assequatur, quod certè per accidens est respectu

ipsius Sacramenti. 3°. S. Th. Suppl. qu. 29. art. 8. in corp. docet, *Extremam unctionem non habere aliquem effectum qui semper ex operatione ministri consequatur, omnibus quæ sunt de essentiâ Sacramenti ritè peractis, sicut character in Baptismo & Confirmatione, & transubstantiatio in Eucharistiâ, & remissio peccati in Pœnitentiâ, existente contritione, quæ est de essentiâ Sacramenti Pœnitentiæ, non autem de essentiâ hujus Sacramenti: & ideo in hoc Sacramento non potest esse forma indicativi modi, sicut in prædictis Sacramentis.*

Neque dicas rursum, per formam deprecatoriam neque intentionem, neque actionem ministri exprimi.

Namque rectè utraque exprimitur per ipsum actum quo Sacerdos in nomine Domini ungit infirmum.

Si verò quæras, quænam verba in formâ adductâ sint omnino essentialia: an omnia, an aliqua, & quæ. Respondebo ista dumtaxat essentialia videri, *Per istam unctionem indulgeat tibi Deus*: cætera ad majorem expressionem referuntur. Probatur. Quia per hæc exprimuntur actus, causa principalis, subjectum, & effectus. Actus quidem, *per istam unctionem*: causa principalis, *Deus*: subjectum, *tibi*: effectus, *indulgeat*. Misericordia Dei includitur in verbo *indulgeat*, ut & quod significatur verbis istis, *quidquid peccasti*; nam Deus indulget peccatori: caveat tamen Sacerdos, ne ulla ex præscriptis, verba omittat.

Quæres 4°. quid sentiendum sit de formâ absolutâ & indicativâ quam diximus in usu olim fuisse; an valida & legitima fuerit.

S. Thomas Albertum Magnum impugnans, eam

putat insufficientem & invalidam. Verùm, cum pace tanti Doctoris, ipsi hac in parte consentire non possumus: verisimile quippe non videtur, eam in usu & praxi toleratam fuisse Sacramenti formam, quæ nulla foret, invalida & illegitima, & quâ consequenter positâ, Fideles vero Sacramento Extremæ unctionis privati fuissent. At patet ex citatis antea testimoniis, in pluribus Ecclesiis formam absolutam & indicativam obtinuisse. Inde est quòd formam hanc pro nullâ & invalidâ non habeant, nec Richardus De mediâ villâ in 4. dist. 23. art. 1. qu. 4. ubi dumtaxat ait formam deprecativam esse convenientiorem, ob textum S. Jacobi: neque eam rejicit in responsione ad 2. Nec S. Bonaventura in responsione ad 2. cùm ait: *Objicitur, quòd non est eadem forma. Dicendum quòd secundùm id quod est necessarium & essentiale Sacramento, eandem oportet esse; sed forma verbi non est necessaria ratione vocis exterioris, sed prout est expressiva verbi interioris.* Nec Durandus eâdem dist. 23. q. 3. ubi utramque formam problematicè defendit. Postquam enim asseruit formam deprecativam, tandem subjungit: *Et si quis vellet tenere quòd forma indicativa, quâ dicitur usus fuisse D. Ambrosius qui fuit de primitivis Doctoribus, posset responderi ad rationes alterius partis: B. enim Jacobus loquens de oratione, fortè non intendit de formâ Sacramenti, sed de supplicatione quæ fit per orationem præcedentem, aut sequentem, per quam apud Deum sublevatur infirmus, & ei commendatur.* Nec Paludanus in 4. dist. 23. q. 1. *Si aliqua Ecclesia,* inquit, *habeant solam formam indicativi modi, sicut Ambrosiana, tempore saltem Ambrosii, ut dicitur, non est dicendum quòd nihil sit actum.* Nec Aureolus pariter qui in 4. dist. 23. art. 1. docet,

T. 5 p. 308. col. 2. A.

Edit. Antuerp. 1566. p. 359.

T. 2. p. 159 col. 1. C. *formam Extremæ unctionis posse esse indicativam.*

Quare non valet responsio Petri Ledesmæ c. 5. de formâ hujus Sacramenti, cùm ait hanc formam indicativam esse tantùm quoddam præambulum ad Sacramentum Extremæ unctionis.

Namque citati Theologi, ait eruditus P. Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 333. *cùm hæc scripserunt, non erant adeo stupidi ut ignorarent, si præter formam indicativam aliam haberet deprecatoriam Ambrosiana Ecclesia. Præterea, ut nemo dixerit, cùm quis infundens aquam profert hæc verba, Ego te baptiso &c. hanc formam esse præambulam ad Baptismi Sacramentum; ita absurdum est dicere, cùm ungitur ægrotus oleo sanctificato, & proferuntur hæc verba, Ungo te &c. ejusmodi formam esse quid præambulum ad Extremam unctionem. ... Neque hæc doctrina adversatur Concilio Tridentino, cùm ait Sess. 14. cap. 1. formam esse illa verba, Per istam unctionem &c. Nam Concilium deprecatoriam non ita astruit, ut rejiciat indicativam, quam olim in usu fuisse luce meridianâ clarius est: ut nec ita astruit illa verba, Per istam unctionem, ut destruat formam Græcorum, quæ licet deprecatoria sit, ejusmodi verba non tamen agnoscit.* Ita Hugo Menardus.

Ex quibus consequens est, ut dicamus validam olim fuisse formam Unctionis extremæ modo absoluto & indicativo expressam: adeoque Christum institutione suâ hoc unum voluisse, ut forma hujus Sacramenti idonea foret ad exprimendum ejus effectum; Ecclesiæ verò libertati permisisse, determinare modum, sive indicativum, sive deprecatorium, quo exprimi deberet illa forma: quam viam explicandi ac simul conciliandi formam Sacramenti

Confirmationis in utrâque Ecclesiâ, Latinâ & Græcâ, diversam amplexi sumus in nostro Tractatu de Sacramento Confirmationis.

Eandem viam hîc sequitur Maldonatus, de Extremâ unctione qu. 1. *Non fuit*, inquit, *propositum Christo aut Apostolis, ut certam aut immutabilem verborum formam nobis præscriberent, sed tantùm ut exponerent effectum Sacramenti, qui per formam explicandus erat.* Similiter Estius in 4. dist. 23. parag. 10. *Nihil vetat*, inquit, *ejusdem Sacramenti formam nunc enuntiativè, nunc deprecativè vel optativè recitari.*

Pag. 386. A.

Pag. 293. col. 1. D.

ARTICULUS III.

De auctore Sacramenti Extremæ unctionis.

Novatores Lutherani & Calvinistæ qui Extremam unctionem è numero Sacramentorum novæ Legis expungunt, consequenter negant eam ullatenus à Christo fuisse institutam; nisi ad tempus, & ad unam corporis sanitatem restituendam.

Inter nostros Magister Sententiarum L. 4. dist. 23. asserit unctionem infirmorum esse ab Apostolis institutam, non à Christo. S. Bonaventura, in eandem distinctionem q. 2. & Hugo à S. Victore, docent Spiritum sanctum per Apostolos Sacramentum hoc instituisse. Istam aliquorum è nostris opinionem adversùs nos contorquent novi Dogmatistæ, ut probent nostram Extremam unctionem verum non esse ac propriè dictum Sacramentum, vel ipso judicio Magistri, S. Bonaventuræ & Hugonis Victorini, cùm non sit, iis pronuntiantibus, à Christo institutum.

Verùm protervè abutuntur illi horum Theologorum sententiâ: nullus quippe eorum negavit Extremæ unctioni dignitatem ac rationem veri Sacramenti; & cùm affirmant eam ab Apostolis fuisse institutam, non à Christo, loquuntur de institutione immediatâ, non mediatâ: agnoscunt etenim ex instinctu Spiritûs sancti, & potestate à Christo primo omnium Sacramentorum parente derivatâ, eos egisse, quod certè est agnoscere unctionem esse à Christo, si non immediatè, mediatè saltem institutam: quâ in opinione nihil est quod fidei catholicæ adversetur. Quamquam enim longè probabilius nobis videatur, sicut ostendimus in Tractatu de Sacramentis in genere, Christum immediatè per seipsum omnia novæ Legis Sacramenta instituisse; non est tamen id fide certum ac definitum, sed in controversiâ & disputatione adhuc versatur.

Quæres itaque 1°. an Christus instituerit Sacramentum Extremæ unctionis.

Resp. affirmativè. Patet ex Concilio Tridentino, tùm Sess. 7. Can. 1. quo anathemate damnat *eos qui dicunt Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta*. Tùm Sess. 14. ubi ex professo de nostro Sacramento ait cap. 1. *Instituta est autem sacra hac unctio infirmorum, tanquam verè & propriè Sacramentum novi Testamenti, à Christo Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum.* Et Can. 1. *Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse verè & propriè Sacramentum à Christo Domino nostro institutum, & à B. Jacobo Apostolo promulgatum..... anathema sit.* Non ait Synodus, (quod observa) à sancto Jacobo institutum, sed promulga-

T. 14. Conc. p. 776.

Ib. p. 822.

Ib. p. 826.

tum dumtaxat Sacramentum Extremæ unctionis; quò certè innuit Christum immediatè per se Sacramentum hoc instituisse. *Hoc ipsum autem etiam necessaria ratio convincit*, ait hîc Estius in 4. dist. 23. parag. 3. *excedit enim Apostolicam omnemque humanam potestatem facultas instituendi Sacramenti; quia non potest homo promittere Deum tali signo adhibitò gratiam daturum, nisi cognitâ priùs voluntate atque ordinatione divinâ.* Vide alia momenta quæ adducit ibidem mox laudatus Theologus, & quæ nos etiam exposuimus ubi de Sacramentis in genere disserebamus.

Pag. 286. F.

Quæres 2°. quo tempore sit à Christo institutum Sacramentum unctionis infirmorum.

Resp. diversas esse Theologorum sententias. Magister, S. Bonaventura, & alii nonnulli existimant hoc Sacramentum post Christi in cœlum Ascensionem, ab Apostolis ex peculiari revelatione Spiritûs sancti fuisse institutum. Alii institutum volunt Marci 6. cap. cùm nempe Apostoli acceperunt à Christo facultatem ungendi & sanandi infirmos: laudantur pro eâ sententiâ Victor Antiochenus in caput 6. S. Marci; Beda Venerabilis in eundem locum; Jonas Aurelianensis L. 3. de Institutione laïcali c. 14. Theophilactus, Oecumenius ad citatum caput 6. S. Marci. Alii denique, & quidem nostro judicio verisimiliùs, putant institutum post Resurrectionem Christi à mortuis, tùm cùm Apostolis concessit ligandi atque solvendi auctoritatem. Cùm enim Extrema unctio sit perfectio ac consummatio pœnitentiæ, eo ipso tempore videtur instituta, quo Sacramentum ipsum Pænitentiæ. *Hi enim dies qui inter Resurrectionem Domini Ascensionemque fluxerunt*, ait S. Leo sermone primo de Asc

T. 1. p. 312. cap. 2.

censione, *non otioso transierunt decursu; sed magna in eis confirmata sunt Sacramenta, magna revelata mysteria.*

ARTICULUS IV.

De ministro Sacramenti Extremæ unctionis.

QUæres 1°. quis sit hujus Sacramenti minister. Resp. ex verbis S. Jacobi toties laudatis, planum fieri, Sacerdotes seu Presbyteros esse hujus Sacramenti ministros. *Infirmatur quis in vobis*, inquit, *inducat Presbyteros Ecclesiæ &c.*

Presbyterorum autem nomine, non seniores è populo seu societate christianâ intelligi debere, sicut nostris placet Novatoribus, sed eos qui dignitate seu Ordinatione suâ ad Episcopalem vel Sacerdotalem gradum evecti sunt, demonstrat Estius in hunc locum. *Tùm quia vix unquam in Scripturâ novi Testamenti vox ista, Presbyter, nomen est ætatis: passim verò aut populi Magistratus eo vocabulo designantur, ut in Evangelio, & interdum in Actis Apostolorum; aut ii significantur Presbyterorum nomine, qui ad Episcopalem aut Sacerdotalem functionem Ordinatione suâ promoti sunt.* Tùm quia series ipsa contextûs Apostoli hoc evincit. 1° *non simpliciter Presbyteri dicuntur, sed Presbyteri Ecclesiæ.* 2°. *quia jubentur orare super infirmum.* 3°. *quia per eos unctio facienda præscribitur in nomine Domini.* 4°. denique, *quia per eorum ministerium remissio peccatorum obtinenda promittitur.* Quæ omnia rectè cadunt in Presbyteros dignitate & ordinatione, non autem in eos qui tantùm ob ætatem ita dicuntur: aliàs, ut rectè observat idem Estius in 4. dist. 23.

Est. in Ep. p. 1142. col. 1.

paragr.

paragr. 11. *cùm etiam ætate juvenes Ecclesiis præficiantur aliquando, ut Timotheus Episcopus ab Apostolo constitutus, absurdum omnino foret hoc Extremæ unctionis & orationis munus ad solos seniores remittere*, eoque privare juniores Episcopos & Sacerdotes.

Pag 293. col. 2. B.

Non aliam hîc esse nominis Presbyterorum interpretationem demonstrant, tùm SS. Patres quotquot istum S. Jacobi textum exposuêre, tùm usus constans ac perpetuus Ecclesiæ, quæ non ab aliis quàm à Sacerdotibus Sacramentum hoc administrari permisit, tùm denique ipsum Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 3. ubi de ministro hujus Sacramenti sic loquitur: *Jam verò, quod attinet ad præscriptionem eorum qui & suscipere, & ministrare hoc Sacramentum debent, haud obscurè fuit illud etiam in verbis prædictis* (S. Jacobi) *traditum. Nam & ostenditur illic, proprios hujus Sacramenti ministros esse Ecclesiæ Presbyteros: quo nomine, eo loco, non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt; sed aut Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis ritè ordinati per impositionem manuum Presbyterii.* Et Can. 4. *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremæ unctionis ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.*

T. 14. Conc. p. 824.

Ib. p. 826.

Ex dictis duo inferes. 1°. nomen Presbyterorum hîc ad solum Episcopum non contrahi, sed ad simplices extendi Sacerdotes. 2°. ipsos non excludi Episcopos; quidquid enim potest simplex Sacerdos, potiori jure potest & Episcopus.

Dices: Innocentius I. in Epistolâ ad Decentium

videtur declarare posse à quibuslibet Laïcis ministrari Sacramentum Unctionis infirmorum. *Quod* T. 2. Conc. p. 1148. A. *non est dubium*, inquit, *de fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quo ab Episcopo confecto, non solùm Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in suâ aut suorum necessitate inungendo.*

Respondent aliqui, Innocentium non loqui de ministro, sed de subjecto seu percipiente Sacramentum Extremæ unctionis; ac verbum istud postremum, *inungendo*, passivè non activè esse intelligendum, ita ut sensus S. Pontificis iste sit, unctionem illam non à solis Sacerdotibus percipi debere, sed ab omnibus Fidelibus christianis per ministerium Sacerdotum. Ita Jansenius Gandavensis in caput 6. S. Marci. Verùm aliis displicet hæc responsio, quia, inquiunt, dubium non moverat Decentius utrum liceret singulis Christianis recipere unctionem; sed utrum ipsimet uti possent oleo per Episcopum benedicto, seipsos eo inungendo in suis aut suorum necessitate.

Respondent alii, Innocentium unicuique Christiano permittere in casu necessitatis, deficiente Sacerdote, seipsum aut alios isto infirmorum oleo inungere, quod eo in casu verum non est Sacramentum, sed pius dumtaxat aliquis ritus, qui propter desiderium Sacramenti, utcumque ejus vices ex pietate suscipientis supplet: quomodo, inquiunt, deficiente aquâ naturali, licet baptisare in vino, aut alio liquore; quomodo etiam permittitur, absente Sacerdote, exomologesim facere apud Diaconum, vel apud Laïcum. Id verò permittitur, non quasi Baptismus in vino valeat, aut quasi potestas sit penes Diaconum, vel etiam penes Laïcum

absolvendi à peccatis ; sed ut minister Baptismi, vel etiam baptisandus faciat quod ex parte suâ est, & ut pœnitens faciat etiam quod in se est.

Verùm neque hæc responsio aliis videtur idonea, quia supponit falsum, nempe licere in vino baptisato, licere Diacono vel Laïco sacramentaliter confiteri & ab eo absolvi ; hæc quippe nusquam licent. Non enim licet aliâ uti materiâ ad baptisandum, quàm aquâ naturali ; neque licet formam Baptismi applicare, quando vinum, aut alius liquor infunditur. Pariter non licet absolvi à Diacono vel Laïco. Potest quidem aliquis ex humilis ac demissi animi sensu sua peccata Diacono vel Laïco confiteri ; sed non licet Diacono vel Laïco verba sacramentalia absolutionis proferre. Prius permittit S. Thomas in Supplemento q. 8. art. 2. ad 1. non posterius. Itaque

Respondent alii, & nostrò quidem judicio aptius, permitti ab Innocentio cuilibet Christiano, ut occurrente necessitate, tùm se, tùm alios hoc oleo ungere possit, piâ devotione affectus erga rem sacram & Episcopali benedictione consecratam, per quam speret medelam consequi ; ita tamen ut nullum conficiat Sacramentum, sed sit tantùm, ut antea diximus, materialiter, non formaliter unctio infirmorum sacramentalis : quomodo solent Fideles uti aquâ benedictâ, aliisque rebus consecratis ; quomodo etiam oleo per Episcopum benedicto multos olim usos fuisse historiâ proditum est, ut constat de Machario apud Palladium Historiæ Lausiacæ c. 20. de Eutychio Constantinopolitano apud Eustathium Presbyterum in ejus vitâ ; de Martio Abbate apud Gregorium Turonensem in vitis Patrum c. 14. n. 2. Refert enim eum *quarta-* Pag. 1210. B.

nis, tertianisve febribus infuso benedicti olei liquore mederi solitum fuisse. Plura extant alia similia exempla quæ omittimus.

Quæres 2°. an quilibet Sacerdos sit minister idoneus hujus Sacramenti.

Resp. 1°. si sermo sit de administratione validâ, quemlibet Sacerdotem esse ministrum idoneum: quia ad validam hujus Sacramenti administrationem sufficit potestas Ordinis, nec requiritur potestas jurisdictionis.

Resp. 2°. si sermo sit de administratione licitâ, eos tantùm Sacerdotes esse ministros legitimos, qui vel ordinariam vel delegatam habent jurisdictionem.

An verò deficiente Sacerdote qui talem habeat jurisdictionem, possit in casu extremæ necessitatis Sacramentum hoc licitè à quovis alio, etiam Religioso, conferri, dubitatur. Negat Navarrus in Manuali c. 27. n. 101. Affirmant Soto, Sylvius, & alii quamplures, & quidem meritò: tùm quia cùm Ecclesia suis decretis, v. g. Clementinâ primâ *De privilegiis*. Clementinâ *Dudum. de sepulturis*, prohibuit Religiosis sub pœnâ excommunicationis, ne in jura & officia Parochorum involarent, voluit dumtaxat audaciam & temeritatem cohibere eorum, qui prætextu suorum privilegiorum existimabant sibi licitum esse munia Parochorum exercere, quasi jure ordinario; non verò prohibere voluit ut absente quolibet alio Sacerdote, in casu necessitatis possent infirmo jam morituro subvenire, conferendo ipsi Sacramentum Extremæ unctionis. Tùm quia S. Carolus in Concilio Mediolanensi V. ita præscribit: *Si porro is* (Parochus) *impeditus, aut aliàs in morâ est, mortisque periculum*

T. 15. Conc. p. 590. D.

fuſtat, hoc Sacramentum Sacerdos alius adminiſtret.

Quæres 3°. quot neceſſarii ſint Sacerdotes ad conferendam unctionem infirmorum.

Reſp. 1°. abſolutè unum ſufficere. Ita S. Th. L. 4. c. Gentes cap. 73. *Si tamen*, inquit, *unus ſolus Presbyter adſit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Eccleſiæ, cujus miniſter exiſtit, & cujus perſonam gerit.*

T. 14. p. 777. col. 2. B.

Et Alexander III. S. P. cap. *Quæſivit. De verborum ſignificatione.* ait, quòd *Sacerdos uno præſente Clerico & etiam ſolus poteſt infirmum ungere.*

Decretal. p. 1938.

Ante ipſum Innocentius I. in Epiſtolâ ad Decentium, declarat Epiſcopum eſſe miniſtrum hujus Sacramenti, nec tamen exigit ut collegam advocet.

T. 2. Conc. p. 1245.

Denique non deſunt exempla Sacramenti hujus ab uno dumtaxat Preſbytero vel Epiſcopo adminiſtrati, ut conſtat ex vitâ S. Eugendi, ex Everhelmo in vitâ S. Popponis; ex Prudentio Tricaſſino, qui ſolus inunxit beatam Mauram.

Neque obſtat quòd S. Jacobus numero plurali dicat, *inducat Presbyteros.* Jam enim obſervavimus poſt Eſtium, eſſe enallagen numeri, atque ſenſum eſſe aliquem ex Presbyteris; quomodo dicimur peccata confiteri Presbyteris, hoc eſt alicui Presbytero. Plura exempla ſimilis locutionis ſuppeditat S. Auguſtinus L. 3. de conſenſu Evangeliſtarum cap. 16.

Reſp. 2°. in Eccleſiâ Græcâ ſeptem adhiberi Sacerdotes in adminiſtrando Sacramento Unctionis extremæ, ita præſcribit Euchologium. Ita Arcudius L. 5. c. 3. *Septem autem numero Presbyteros*, ait, *Græcorum Eccleſia exigit, ſive propter ſeptem peccata mortalia, ſive quia ſeptenarius numerus in ſacrâ Scripturâ valde commendatur, & non caret myſterio.*

Pag. 381 B.

QUÆSTIO TERTIA.

De subjecto cui administrari debet Sacramentum Extremæ unctionis.

QUæres 1°. quibus sit administranda Extrema unctio.

Resp. ex textu S. Jacobi minimè obscurum esse, quibus hoc Sacramentum sit impertiendum; ait enim: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo; & oratio fidei salvabit infirmum.* Solis igitur infirmis dandam esse Extremam unctionem persuasum semper habuit, & praxi suâ confirmavit Ecclesia Occidentalis.

Non ita Orientalis, quæ sanos ac corpore vegetos inungit, perinde ac infirmos; adeo ut, ait Arcudius L. 5. de Extremâ unctione cap. ultimo, *modò non pudeat passim Græcorum Presbyteros hoc oleum instar Sacramenti ex imperitiâ benevalentibus administrare.* Et antea cap. 4. relatis auctoribus Græcis qui contendunt Sacramentum istud peccatoribus, *tum sanis tum infirmis administrari posse*, subjungit: *Favet multùm nominatis auctoribus authoritas Euchologii, in quo non tantùm ægrotus, sed etiam sanus qui sit ungendus introducitur. Favet etiam præsens Græcorum consuetudo, quæ quidem viget non in aliquo angulo Græciæ, sed ubique passim, quam eandem retinet hac nostrâ ætate Ruscia, universaque Moscovia.* Ejusdem Græcorum usûs meminit Goarius in suis notis ad Euchologium, sicut indicant ejus verba

Pag. 405. col. 2. C.

Pag. 387. col. 2. B.

superiùs relata, ubi de materiâ remotâ Extremæ unctionis; & ipse pariter Leo Allatius Lib. 3. de consensione Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis c. 16. n. 3. *Non tantùm*, inquit, *infirmos, sed sanos quosque homines Extremâ unctione, & sæpius Græci inungunt.* [Pag. 1251.]

Hanc esse Græcorum praxim certum est ac exploratum apud omnes; sed an illa unctio quâ sanos passim inungunt, ab illis pro vero nostro habeatur Sacramento, non ita certum & extra controversiam positum videtur. Affirmat Arcudius, qui idcirco contra hunc Sacramenti abusum vehementer insurgit: è contra negat Goarius, molestè ferens quòd Arcudius suos propter eam unctionem duriùs exagitet, quæ mera videtur esse apud ipsos ceremonia, non verum nostrum Sacramentum: quæ Goarii sententia eo magis nobis arridet, quòd audivimus antea ex Innocentio I. nostros etiam Latinos oleo per Episcopum sanctificato usos fuisse ad morbos depellendos; nec tamen suspicari possumus, in eâ unctione fuisse verum nostrum Sacramentum. Deinde vix intelligimus quomodo Græci à Latinis nusquam reprehensi eâ in parte fuerint, si pro certo habuissent unctionem illam, quam sanis promiscuè ac sæpius adhibebant, esse verum nostrum Sacramentum: siquidem nostris Latinis fuit semper persuasum, solos infirmos, juxta mentem & verba S. Jacobi, ac praxim Ecclesiæ constantem, eâ unctione esse liniendos. Innocentius etenim IV. in Epistolâ ad Tusculanum Episcopum absolutè & simpliciter non reprehendit Græcos, quòd peccatores sanos inungerent; sed quòd in satisfactionem pœnitentiæ solam imperarent unctionem, qui certè abusus erat, & disciplinæ relaxatio manifesta. [T. 11. Conc. p. 613. n. 6.]

Neque dicas 1°. nec S. Jacobum, nec Conc. Trid. cùm asserunt infirmos ungendos esse, sanos excludere.

Namque ubi designatur Sacramenti alicujus speciale subjectum, aliud omne excludi censetur; præsertim cùm nullo alio exemplo & facto contrario, potest ostendi, alteri quàm designato subjecto datum esse Sacramentum. Atqui & à S. Jacobo, & à Conc. Trid. & à totâ Traditione Latinæ Ecclesiæ homo infirmus designatur tanquam proprium hujus Sacramenti subjectum; & aliunde nullo exemplo potest ostendi, Latinam Ecclesiam hoc Sacramentum sanis ac benè valentibus administrasse; ergo ita homo infirmus designatur subjectum proprium illius, ut excludi censeatur sanus.

Nec dicas 2°. in praxi Græcorum adesse materiam & formam, & ministrum Sacramenti.

Namque pariter & in ritu quo Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes olim Græci recipiebant, aderat materia, forma, & minister Confirmationis; nec tamen erat verum ac proprium Sacramentum quod dicitur Confirmatio. Quid ita? quia non erat idem operandi modus, non eadem mens atque intentio, tùm conferentium, tùm percipientium eam exteriorem ceremoniam. Idem jam dici debet in præsenti negotio.

Nec denique dicas, unctionem illam quæ sanis adhibetur, à Græcis ipsis Sacramentum appellari.

Namque aut decepti sunt errore facti, vel etiam errore juris, recentiores illi Græci; aut dicendum ab illis improprio & latiori sensu unctionem hanc Sacramentum appellari.

Quæres 2°. quibus infirmis administranda sit Extrema unctio: an illis tantùm qui jam jam morituri

sunt; an aliis etiam qui gravi morbo decumbunt, de quorum morte timetur, quamquam non ita proxima sit.

Resp. utrisque posse ac debere administrari.

Ac primò quidem infirmis in exitu seu in extremis positis dandum esse istud Sacramentum, demonstrat tùm praxis Ecclesiæ continua; tùm vel ipsa Extremæ unctionis, & Sacramenti exeuntium appellatio; tùm auctoritas Concilii Trid. Sess. 14. cap. 3. *Declaratur*, ait Synodus, *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur; unde Sacramentum exeuntium nuncupatur.* Tùm denique status ipse moribundi, qui majori indiget gratiæ auxilio quo præmuniri possit contra tentationes dæmonis, quæ tunc urgent vehementiùs. *Nullum enim tempus est*, ait eadem Synodus in præfatione de Sacramento Extremæ unctionis, *quo vehementiùs ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & à fiducia etiam, si possit, divinæ misericordiæ deturbandos, quàm cùm impendere nobis exitum vitæ perspicit.*

T. 14. Conc. p. 822.

Ibid. Ai.

Secundò, aliis pariter infirmis qui periculosè decumbunt, & de quorum morte timetur, quamquam non ita proxima videatur, administrandum esse, demonstrat

1°. auctoritas Conciliorum Florentini & Tridentini. Florentinum in Decreto ait, *subjectum hujus Sacramenti esse infirmum, de cujus morte timetur.* Tridentinum loco mox citato ait, *hanc unctionem infirmis adhibendam, illis verò præsertim qui videntur esse in exitu.* quæ particula *præsertim*, innuit aliis quoque infirmis qui nondum sunt in exitu adhiberi posse.

T. 13. Conc. p. 538. C.

Demonstrat 2°. praxis antiqua Ecclesiæ, quæ ex

his tribus colligitur argumentis: tùm quòd Unctio ante Viaticum, quod nonnisi mente integrâ & corpore non deficiente suscipi debet, ministraretur. In Rituali Parisiensi Eminentissimi Card. Noallii præscribitur, *ut quoties cum oleo infirmorum Viaticum ad ægrotum defertur, antequam æger Viaticum sumat, inungatur à Sacerdote.* Tùm quòd unctio per septem dies repeteretur; id quod erga desperatos & penè sensu carentes observari non potuisset. Tùm denique quòd aliqui in Ecclesiâ, aut sedentes, sive genuflexi, hoc Sacramentum suscepisse referantur. Horum trium varia exempla & probationes ex veteribus monumentis suppeditat eruditus P. Martenne Benedictinus L. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus c. 7. art. 2. quæ si doctissimo alioquin Estio perspecta fuissent, non scripsisset haud dubiè in 4. dist. 23. paragr. 13. *perpetuo more Ecclesiæ, Extremam unctionem post Viaticum corporis Domini* administratam fuisse.

Pag. 294. col. 2. E.

Eodem articulo n. 9. & 10. idem P. Martenne observat duabus maximè de causis factum esse ut sæculo decimo tertio immutata fuerit hæc disciplina, atque solis infirmis extremum spiritum agentibus data sit nostra Unctio. Nempe 1°. *falsa persuasio quæ nonnullos vulgi animo invaserat, non ampliùs post susceptam infirmorum Unctionem licere convalescentibus ad opus conjugale reverti, carnes comedere &c. Altera differendæ Unctionis occasio fuit avaritia & cupiditas ministrorum, qui plura exigebant ab ungendis; adeo ut vix aliquando pauperes hujus Sacramenti participes fieri contingeret.*

Marten. T. 2. p. 110. & seq.

Demonstrant 3°. statuta Conciliorum. Rhemense an. 1583. *Cavendum*, ait, *ne mors Unctionem præveniat, vel morbo invalescente semimortuus non sentiat.*

T. 15. Conc. p. 898. C.

Burdigalense an. 1583. tit. 13. *Tamen*, inquit, *non eò usque differendum est, dum æger omnibus penè sensibus destitutus sit.* Ib. p. 957. C.

Bituricense an. 1584. tit. 28. Can. 1. *Administretur*, inquit, *tempestivè à Sacerdote Extrema unctio olei sancti, ita ut Christianus mente adhuc integrâ Sacramenti efficaciam agnoscere possit.* Ib. p. 1097. C.

Idem antea decreverat Concilium Mediolanense I. sub sancto Carolo: *Extremæ unctionis Sacramentum*, ait, *curet Parochus, ut ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.* Ib. p. 264. D.

Idem constat ex Lib. 6. Capitularium Caroli magni cap. 75. ibi enim dicitur sufficere ad ungendum infirmum, si *infirmitate depressus* ille sit, nondum fine vitæ perspecto. Idem ex Concilio Aquisgranensi II. an. 836. Can. 5. ubi præcipitur Sacerdoti ungere eum quem *depressum infirmitate* noverit, etiam si nondum urgentem vitæ illius finem perspexerit. Concilium pariter Moguntinum an. 1549. c. 34. requirit dumtaxat ut infirmus sit in mortis periculo. T. 1. Capit. p. 934. T. 7. Conc. p. 1711. D. T. 14. Conc. p. 679. D.

Inde est quòd Catechismus Concilii Tridentini parte 2. de Sacramento Extremæ unctionis n. 18. asserat gravissimè peccare eos qui *illud tempus ægroti ungendi observare solent, cùm jam omni salutis spe amissâ, vitâ & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimùm valere, si ægrotus, cùm in eo adhuc integra mens & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur.* Hæc omnia profectò monumenta ostendunt manifestè, quàm impudens sit Calvini calumnia dum scripsit Lib. 4. Instit. cap. 19. n. 21. nos *non infirmos, sed semimortua cadavera* nostrâ *pinguedine inficere, cùm jamjam anima in primoribus labris laborat.* Pag. 543.

IV°. Idem evincit tùm manifesta ratio quam mox exposuit Catechismus Romanus, tùm & effectus Sacramenti. Namque alter ex effectibus Unctionis infirmorum, est restitutio corporeæ sanitatis; ergo potest conferri quando nondum desperata est sanitatis restauratio: aliàs frustra conferetur ad hunc effectum consequendum homini jamjam morituro; quia Sacramentum non operatur hunc effectum per modum miraculi; sed operatur illum virtute ordinariâ supernaturali, quæ naturales causas adjuvat.

Ex his inferes 1°. non esse expectandam ultimam vitæ periodum, quâ homo extremum agit spiritum, ut inungatur, sed præoccupandum esse istud tempus, cùm adhuc infirmus integris est sensibus. Rectè Synodus Lingonensis an. 1404. *Quia*, inquit, *hoc Sacramentum tunc datur cùm infirmitas mortalis videtur, propterea frequenter infirmi aliqui mortem dubitantes illud recusant recipere, vel differunt quantùm possunt, & in tantùm quòd morte præventi recedunt absque Sacramenti receptione. Idcirco debent per omnes honestas vias induci ad recipiendum, & debet eis dici, quòd si recusent vel differant recipere, ex eo quòd contemnant Sacramentum, peccant mortaliter & graviter; & licet dicant, quòd non faciant ex contemptu, debet tamen dubitari ne malignus spiritus eos extrahens in extremo decipiat. Dicendum etiam est eis, quòd non debent dubitare quod per receptionem hujus Sacramenti veniat mors, verùm potius veniet utraque sanitas mentis & corporis, si devotè & dignè recipiant.*

Inferes 2°. infirmis, qui levi aliquâ laborant infirmitate, ex quâ mors timeri probabiliter non possit, dandam non esse Unctionem extremam.

Inferes 3°. nec eam dandam esse infantibus bap-

tisfatis, in quibus nullum est peccatum; est enim istud Sacramentum ad expungenda peccata destinatum, *Et si in peccatis fuerit*, ait S. Jacobus, *dimittentur ei*.

Inferes 4°. nec dandam iis qui cùm sano sint corpore, vel probabile, vel certum vitæ periculum adeunt; v. g. qui mare transmissuri sunt, aut prælium commissuri, aut capite plectendi: quamvis enim illi omnes egeant præparatione ad mortem, non tamen pro illis, sed pro solis ægrotantibus institutum esse hoc Sacramentum *constat ex sancto Jacobo*, ait hîc Estius in 4. dist. 23. paragr. 13. Idem docet Catechismus Romanus. Ratio est, tùm quia in illis infirmitas mentis non significatur infirmitate corporis, cùm exhibeatur hoc Sacramentum tanquam medicina utriusque, ita ut animæ curatio per curationem corporis significetur: tùm quia institutio respicit id quod ordinarium est, nempe homines de morte periclitantes esse infirmos, non sanos. Unde Synodus Carnotensis anno 1526. prohibet *Extremam unctionem dari adultis sanis, quia eis nihil prodesset, cùm sit Sacramentum pro infirmis solis institutum*. Jam citatus P. Martenne L. 1. de ritibus cap. 7. art. 1. singularem esse causam ait, cur reis ultimo supplicio afficiendis non detur Extrema unctio, *quia nempe*, inquit, *publicis peccatoribus ac pœnitentibus illud denegabant antiqui, ut patet ex Innocentio I. Epistolâ ad Decentium. Nam pœnitentibus, inquit, istud infundi non potest, quia genus est Sacramenti. Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?* T. 2. p. 103

Inferes 4°. adhibendam esse Unctionem amentibus, furiosis, & arreptitiis, si dum sanâ mente erant,

signa sinceræ ad Deum conversionis ostenderint; maximè si anteaSacramentum exoptassent ac postulassent: si tamen ejusmodi amentes & furiosi nulla haberent lucida intervalla, neque posset ipsis unctio administrari sine evidenti periculo irreverentiæ, satius foret eo in casu illos non inungi, cùm Sacramentum hoc non sit absolutè necessarium ad salutem.

Inferes 5°. non esse denegandam iis Christianis qui subitâ vi morbi oppressi omni sensu destituuntur, nec suum de peccatis dolorem, ac Sacramenti desiderium significare possunt; eorum quippe perspecta pietas ac fides, videtur non obscurum esse argumentum desiderii eorum, quod, si possent, demonstrarent. Vide quæ diximus in Tractatu de Pœnitentiâ, ubi de absolvendis ejusmodi moribundis loquebamur.

Inferes denique, eam Unctionem non esse denegandam senibùs qui præ decrepitâ senectute, quamvis nullâ urgente infirmitate, in dies morituri creduntur; ipsa enim gravis & annosa senectus infirmitas est morti proxima. Ita jubet Concilium Mediolanense IV. sub S. Carolo titulo 6. secundæ partis, *Parochus*, inquit, *Extremæ unctionis Sacramentum sicut his ministrare debet, adultis scilicet periculosè ægrotantibus, propeque moribundis, senio confectis, etiam non ægrotis, in diem morituris; ita istis ne ministret, nempe pueris rationis usu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, & iis qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt.*

T. 15. Conc p. 437. E.

QUÆSTIO ULTIMA.

De effectibus, & proprietatibus Unctionis extremæ, necessitate nimirum & iteratione.

ARTICULUS PRIMUS.

De effectibus Extremæ unctionis.

Effectus Sacramenti Unctionis extremæ exponit Synodus Trid. Sess. 14. cap. 2. his verbis. *Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur (S. Jacobi.) Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritûs sancti, cujus unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit; & ægroti animam alleviat & confirmat, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando: quâ infirmus sublevatus, & morbi incommoda ac labores leviùs fert, & tentationibus dæmonis, calcaneo insidiantis, faciliùs resistit; & sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.*

T. 14. Conc. p. 821.

Ex quo testimonio Concilii habes, effectum primarium ad quem primò ac directè institutum est Sacramentum unctionis infirmorum, esse gratiam sanctificantem, in ordine ad fines aliquos & effectus proprios hujus Sacramenti, quos omnino esse quatuor ex eodem textu colligimus: nempe, remissionem peccatorum; abstersionem reliquiarum

peccati; infirmi alleviationem seu levamen contra tædium, torporem, & incommoda infirmitatis; denique sanitatis corporeæ restitutionem. De his sic generatim expressis facilè consentiunt inter se omnes Catholici Theologi, verùm in exponendo uno quoque effectu, nonnihil discrepant atque dissentiunt.

Quæres itaque 1°. an Sacramentum Extremæ unctionis peccata per se ac directè, an verò per accidens dumtaxat remittat.

Resp. 1°. Dominicum Soto in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. cum aliis nonnullis Thomistis in eâ esse opinione, per Unctionem extremam primariò, directè, ac per se, ut dicitur, non dimitti peccata quoad culpam, sed per accidens dumtaxat; quia gratia sanctificans quam infundit, compati non potest cum peccatis, præsertim lethalibus. Nomine igitur peccatorum, intelligit ille reliquias peccatorum; hoc est, ut ipse loquitur, *vestigia & cicatrices, quæ sunt pravæ habitudines, puta pronitas & proclivitas ad malum, & ineptitudo, torpor, languor & debilitas ad bonum operandum.* Intelligit etiàm pœnam peccatis, quamquam ratione culpæ dimissis, debitam. Observa obiter, nullum ex tali opinione sequi in praxi detrimentum salutis animæ; siquidem Sacramentum saltem per accidens remittit peccata homini benè præparato: parum verò refert quoad praxim, ad bonum & salutem spiritualem hominis, quòd disputent Theologi, an Sacramentum primariò & per se, vel tantùm per accidens effectum illum producat, modò illum homo percipiat.

Resp. 2°. Sacramentum Extremæ unctionis per se ac primariò, seu vi suæ institutionis, remittere peccata.

Patet, tùm ex verbis S. Jacobi, *Si in peccatis fuerit, remittentur ei.* Tùm ex Concilio Tridentino mox citato, *Res hujus Sacramenti est gratia,* inquit, *Spiritûs sancti, cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, abstergit.* Tùm ex formâ ipsius Sacramenti, *Per istam unctionem, ac piissimam suam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum &c.* Tùm ex SS. Patribus antea citatis, qui unctionem infirmorum recensent inter Sacramenta quæ peccata dimittunt. At 1°. nomine peccatorum hîc intelligi debent peccata propriè dicta ratione culpæ, non verò tantùm ratione pœnæ, vel aliarum reliquiarum quæ ex peccato sequuntur. Ratio est, quia in usu Scripturæ, à quo sine causâ gravi recedere non licet, peccatorum nomine vera intelliguntur quoad culpam peccata. 2°. Citata mox testimonia intelligi debent, non tantùm de dimissione per accidens, sed quæ sit propria, seu ex ipsâ institutione hujus Sacramenti; aliàs frustra hunc effectum assignarent & adscriberent Extremæ unctioni, siquidem certum est alia etiam Sacramenta, quæ vivorum dicuntur, per accidens remittere peccata.

Nec te moveat quòd S. Jacobus conditionatè loquatur, *si in peccatis sit.* Namque 1°. jam supra observavimus cum Estio, particulam *si* non semper significare conditionem rei incertæ, sed concessionem rei certæ & indubitatæ. 2°. Dici potest non immeritò Apostolum particulam *si* apposuisse: cùm enim nostrum Sacramentum destinatum sit ad delenda etiam peccata mortalia, quæ superesse possunt, vel etiam non superesse, idcirco dixit Apostolus, *si in peccatis sit*: innuens quòd si nullum sit in homine, cùm Sacramentum istud percipit, pecca-

hoc est in
in aliis duo
tuale ordin
peccati, &
Responde
primarium e
tibus aggreg
Pag. 288. quentibus:
col. 1 A. B. *ejus requirit*,
quibus dicitu
Spiritûs sancti
quias abstergit
etiam generalit
tum, Extrema
num.

Quæres 4°.
dimittat nostru
tum, an etiam
Resp. non con
Estius loco mox
tis, sola venialia
tus & alii etiam

Et Conc. Trid. *delicta, si qua sint adhuc expianda, abstergit.* Tùm quia forma ipsa Sacramenti indefinitè quoque ait, *quidquid peccasti per visum &c.* & aliunde SS. Patres, cùm de effectu hujus Sacramenti loquuntur, non distingunt inter peccata venialia & mortalia. Nomine verò peccatorum & delictorum, mortalia, non minùs, quàm venialia intelliguntur; imò & potiori jure. Quæ autem sint illa mortalia peccata in quæ vim suam exerit nostrum Sacramentum, explicat Bellarminus hîc cap. 8. ea nempe quæ interdum remanent post omnia alia Sacramenta: *Potest enim fieri*, inquit, *ut quis post confessionem & communionem in peccatum mortale incidat, & ignoret se eo peccato teneri; unde non poterit illud novâ confessione expiare: potest etiam fieri ut confessionem & communionem non ritè peregerit, & hoc ipsum ignoret. Ista igitur sunt vera reliquia, quæ hoc Sacramento tolluntur, nisi quis ponat obicem.* Hoc ipsum docere videtur S. Th. Lib. 4. contra Gentes cap. 73. his verbis. *Contingit quòd homo omnium peccatorum quæ commisit notitiam vel memoriam non habet, ut possit per pœnitentiam singula expurgare, à quibus oportet hominem in suo exitu per hoc Sacramentum emundari.* Et in Supplemento qu. 30. art. 1. *Si invenit peccatum aliquod*, inquit, *vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.* Denique S. Carolus Borromæus in Instructione de Extremâ unctione sic loquitur: *Potest fieri, ut ignorante eo qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat: in quo delendo ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri possit eum per hoc Sacramentum salvari, qui alioqui fuisset damnandus.*

T. 3. p. 48. B.

T. 14. pag. 276. col. 2. E.

Act. Mediol. Eccl. T. 1. p. 449. col. 1.

Dices: Ex communi Theologorum sententiâ duo

tantùm sunt Sacramenta mortuorum, quæ nempe mortuis per lethale peccatum vitam gratiæ restituunt, Baptismus scilicet & Pœnitentia: cætera, inter quæ Extrema unctio, sunt Sacramenta vivorum, quæ per accidens tantùm dimittunt peccata mortalia, infundendo gratiam quæ cum illis compati non potest.

Respondet Sanbovius Tractatu de Sacramento Extremæ unctionis disput. 5. art. 1. duo quidem esse tantùm Sacramenta, quæ *ex primâ intentione suæ institutionis* peccata mortalia dimittant, & quæ idcirco propriè vocantur Sacramenta mortuorum, Baptismum scilicet & Pœnitentiam: at Extremæ unctionis esse proprium, ut *ex secundariâ intentione suæ institutionis* eadem peccata expurget. Verùm quænam sit illa secundaria intentio institutionis hujus Sacramenti, & quò tandem spectet ejus primaria intentio, non satis explicat ille Theologus, ac videtur ejus responsio recidere in aliam, quam ipse tamen non admittit, nempe istud Sacramentum per se ac primariò remittere venialia, secundariò ac per accidens, mortalia: nisi velit hoc sensu ex secundariâ dumtaxat intentione suæ institutionis, sacram unctionem remittere mortalia peccata, quòd sit instituta tanquam supplementum, perfectio ac consummatio pœnitentiæ.

Resp. itaque, in tribus maximè distingui Extremam unctionem ab aliis duobus, mortuorum, ut dicitur, Sacramentis. 1°. Quia Baptismus & Pœnitentia ex suâ institutione ac ordinariâ lege, supponunt in subjecto seu homine peccatum mortale, sive originale, sive actuale; est enim hæc necessaria horum Sacramentorum materia, circa quam occupatur eorum efficacia: at Extrema unctio non sup-

ponit absolutè & necessariò peccatum aliquod mortale; unde S. Jacobus particulam conditionalem *si*, adhibuit, ut innueret, adhuc Sacramentum nostrum virtutem suam exercere, etsi nullum sit in homine cui datur, lethale peccatum. 2°. Baptismus & Pœnitentia in hunc finem sunt à Christo instituta Sacramenta, ut illis homo sanus utatur in decursu vitæ suæ: at Extrema unctio pro infirmis in exitu positis, seu de quorum vitâ multùm timetur, instituta fuit; atque hoc postulabat, inquit Maldonatus Tractatu de Extremâ unctione q. 2. analogia & natura Sacramenti. *Habent enim*, inquit, *Christiani tria Sacramenta: Baptismum, per quem generantur & nascuntur in Christo: Pœnitentiam, per quam resuscitantur Deo, qui mortui erant peccato, postquam in Christo nati erant: Unctionem extremam, per quam quasi per medicinam, qui fuerant jam suscitati per pœnitentiam, sed habebant aliquid reliquum peccatorum, quasi morbum, curarentur.* 3°. Quia Baptismus & Pœnitentia non supponunt ante se alia Sacramenta, per quæ deleatur peccatum mortale, sive originale, sive actuale: at Extrema unctio ea supponit ante se Sacramenta, atque in Pœnitentiæ dumtaxat subsidium & defectum venit, ea reliqua peccata delens quæ per Pœnitentiam deleta non sunt.

Pag. 389 A

At, inquies, nonne Extrema unctio datur post absolutionem sacramentalem? Supponit igitur peccata remissa; non ea remittit. Ita certè, si verè remissa sunt, ea non remittit Extrema unctio: at si non sunt remissa, aut si post illa, novum aliquod commissum est peccatum, Extrema unctio vi suâ illud dimittit, si homo sit, ut oportet, contritus: quâ in contritione includitur semper votum seu de-

siderium subjiciendi per Pœnitentiam clavibus Ecclesiæ tale peccatum, si cognosceretur; atque ad hoc præcipuè instituta est Extrema unctio.

Quæres 5°. quisnam sit secundus Extremæ unctionis effectus.

Resp. ex citato textu Concilii Trid. secundum illum effectum in eo esse positum, ut abstergat reliquias peccati; hoc est, pœnam temporalem, pravas dispositiones ad peccatum, animi torporem, debilitatem, atque ineptitudinem ex originali vel actuali peccato provenientem, quâ fit ut homo non ita sit promptus ac expeditus ad intuenda & meditanda cœlestia. Unde S. Augustinus L. ultimo de Trinitate c. 27. alloquens animam suam, *Qua*, inquit, *causa est, cur acie fixâ lucem illam incommutabilem videre non possis, nisi infirmitas? Et quid tibi eam fecit, nisi iniquitas?*

T. 8. pag. 1002. G.

Si verò quæsieris an omnes illas peccati reliquias ita abstergat Extremæ unctionis gratia, ut nullæ remaneant.

Respondebo 1°. esse Theologos qui asserunt eas (si debita præcesserit dispositio) abstergi in ipso exitu, non verò cùm homo convalescit: quandoquidem, experientiâ teste, supersunt ferè in plerisque iidem pravi habitus, eadem infirmitas, idem languor.

Resp. 2°. cum Estio, eas omnes reliquias non abstergi, cùm in hâc mortali vitâ fieri id non possit; sed saltem hoc efficit Sacramenti gratia, *ut debilitata ac repressæ, minùs impediant ægrotum ab earum rerum cogitatione, quæ ad ipsius salutem pertinent.*

Pag. 288. col. 1. C.

Quæres 6°. quisnam sit tertius effectus Extremæ unctionis.

Resp. esse alleviationem animæ ægrotantis quâ

confirmatur, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando; quâ & incommoda morbi leviùs ferat, & in spem melioris vitæ quâdam interna consolatione perfusus erigatur, & diaboli calcaneo insidiantis tentationibus faciliùs resistat. Ita colligitur ex jam citatis verbis S. Jacobi & Concilii Tridentini.

Quæres 7°. an sanitas corporis sit quoque effectus hujus Sacramenti, & quo modo producatur; an ex opere operato, an verò ex opere operantis.

Resp. ad primum, affirmativè. *Et oratio fidei salvabit infirmum*, ait S. Jacobus. *Sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur*, ait Conc. Trid. Quæ verba, *ubi saluti animæ expedierit*, ostendunt, non absolutum, sed conditionatum esse istum effectum. Alii & aliam conditionem apponunt, *nisi tam gravis sit morbus, ut ordo naturalis, quem Deus invertere ac mutare non tenetur, exigat talis infirmi mortem*. quâ duplici conditione suppositâ, facile erit intelligere cur virtute & efficaciâ nostri Sacramenti non semper convalescant infirmi.

Ad secundum, Estius respondet Extremam unctionem non operari sanitatem corporis ex opere operato, sed ex opere operantis; unde concludit, respectu hujus effectûs sacram unctionem non tam Sacramentum esse, quàm aliquid sacramentale, *cujusmodi est*, inquit, *aspersio aquæ benedictæ. &c.* Pag. 19. col. 2 B.

Alii respondent, quoties virtute Extremæ unctionis recuperatur sanitas, eam ex opere operato produci: ex quo minimè sequitur, quod aliqui opponunt, nempe sanitatem quæ producitur ex opere operato, debere semper à Sacramento produci in homine qui cum debitâ dispositione illud percipit.

Namque cùm effectus iste conditionatus sit, non absolutus, secundarius, non primarius, necesse non est ut semper sequatur ex Sacramento, ubi nullus est obex ex parte suscipientis; sed satis est quòd ubi ponitur propter Sacramentum, virtute illius, hoc est ex opere operato ponatur. Quamquam verò contingat sæpius sanitatem restitui viâ naturali, per remedia naturalia, non idcirco deprimenda virtus Sacramenti, quæ remedia ipsa naturalia adjuvat & ad felicem perducit exitum.

ARTICULUS II.

De proprietatibus Extremæ unctionis, necessitate, & iteratione.

QUæres 1°. an & quando necessaria sit Sacramenti Extremæ unctionis perceptio: an necessitate medii, aut præcepti divini vel ecclesiastici dumtaxat.

Resp. 1°. certum esse apud omnes Theologos, Sacramentum istud non esse necessarium absolutè, & necessitate, ut vocant, medii, ad salutem æternam consequendam. Ratio est, quia lege ordinariâ supponit gratiam justificantem jam infusam per Sacramentum Pœnitentiæ, cujus perfectio est ac consummatio.

Pag. 296. Resp. 2°. Estium in 4. dist. 23. parag. 15. cum aliis nonnullis docere, nullo præcepto aut divino aut ecclesiastico teneri Fideles ad percipiendum nostrum Sacramentum; (modò absit omnis contemptus) ac consequenter verba S. Jacobi, *Infirmatur quis in vobis &c.* interpretatur ille, non de præcepto, sed consilio & adhortatione.

Resp. 3°. Fideles, dum gravis & periculosa premit infirmitas, jure ac præcepto tùm divino, tùm ecclesiastico, teneri sacram infirmorum Unctionem percipere.

Prior pars probatur, tùm ex laudatis sæpius S. Jacobi verbis, quæ gratis & sine fundamento ad merum consilium seu exhortationem inflectuntur: verba enim hæc, *inducat Presbyteros*, imperantis sunt ac præcipientis, non consulentis tantùm & adhortantis. Tùm ex ipso effectu primario hujus Sacramenti, qui certè maximè necessarius est in luctâ illâ extremâ quam infirmus à dæmone sustinendam habet: tunc enim necesse est vegetiorem esse animum, & magis ad cælestia erectum; tunc omnia mundana desideria exuenda & deponenda; tunc maximè (si unquam) anhelandum ad intimam cum Deo unionem, Apostolo dicente, *Cupio dissolvi & esse cum Christo*. Tùm ex comparatione hujus Sacramenti cum Sacramento Confirmationis: sicut enim peccaret haud dubiè contra jus ac mandatum divinum, qui imminente persecutione, cùm necesse est fidem intrepido animo sustineri ac defendi, non curaret de percipiendo Confirmationis Sacramento; ita pariter & ille qui in periculo vitæ constitutus, non confugeret ad Unctionem sacram, cujus vi præmuniri debet adversùs ultimos, sed graviores dæmonis impetus. Tùm denique ex Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. ubi ait nullâ ratione audiendos esse qui docent Unctionem hanc *nec mandatum Dei, nec promissionem gratiæ habere. . & à fidelibus sine peccato contemni posse.* Supponit igitur Synodus, esse Dei mandatum de sacrâ Unctione percipiendâ, nec posse sine gravi peccato contemni, quod expressè definit Can. 3. ejusdem Sessionis.

T. 14. Conc. p. 823. A.

Porro qui recusaret, vel non curaret percipere sacram illam Unctionem, si non animo, saltem facto ipso censetur illam negligere, contemnere, ac parvi facere effectum ad quem illa destinatur; quæ certè animi dispositio pessima est, ac verum involvit contemptum. Unde Patres Concilii Coloniensis an. 1549. *Ecclesiasticâ sepulturâ eos privandos esse decernunt, qui infirmitatis suæ tempore unctionem sacram respuerint, ac contempserint.* Denique videtur hæc fuisse mens atque doctrina Concilii Cabilonensis II. an. 813. Can. 48. *Secundùm B. Apostoli Jacobi*, inquit, *documentum, cui etiam documenta Patrum consentiunt, infirmi oleo quod ab Episcopis benedicitur, à Presbyteris ungi debent.*

H. p. 666. E.

T. 7. Conc. p. 1283.

Altera pars, præcepto nimirum ecclesiastico teneri Fideles periculosè decumbentes sacram infirmorum Unctionem percipere, probatur: tùm quia Ecclesia jubet ac vult id omne à suis observari, quod est jure ac præcepto divino necessarium: tùm quia de facto summâ semper curâ & sollicitudine commendavit istud Sacramentum, sicut facile est ostendere veteribus monumentis, ex Origene, Chrysostomo, Augustino, Innocentio I. Gregorio I. antea laudatis, quæ eadem sollicitudo ad subsequentes quoque ætates promanavit.

Narrat S. Bernardus in vitâ S. Malachiæ Hybernorum Pontificis, eum gravi dolore affectum fuisse, quòd mulier quædam, ad quam vocatus fuerat, exiisset è vivis, antequam sacro oleo perungi potuisset. Quæ fuerit S. Caroli eâ de re sollicitudo, patet ex Concilio Mediolanensi V. parte 1. *Caveat*, inquit, *Parochus ne in eo Sacramento ministrando negligentiam, ullamve mora culpam contrahat. Alioquin si ad illius ministrationem accersitus*

T. 15 Conc. p. 390. D.

ire neglexerit, cùm rationem Deo reddet, tùm pœnâ ab Episcopo graviter plectatur. Is porro ad omnem hujus Sacramenti in tempore administrandi diligentiam, præterquam quòd præcipuè curâ suâ, quæ sanctæ sollicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi Episcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est quòd culpâ suâ mulier quædam, Sacramenti hujus gratiâ fraudata, decesserit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque vi, quasi maximo imbre, pro oleo sancto, quod non ministravit, mortuam perfuderit. Manè autem exaudivit Dominus Sanctum suum: ita ut illa è morte tanquam è somno excitata, è lecto sese erigens, Sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps à morbo convaluerit. Denique mandatum illud ecclesiasticum probant manifestè omnes Ecclesiarum Rituales Libri, in quibus ritus administrandi hoc Sacramentum præscribitur. *Secundùm authoritatem canonicam*, ait Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus in suo Pœnitentiali, *ne illis* (infirmis) *janua pietatis clausa videatur, orationibus & consolationibus ecclesiasticis, sacrâ unctione olei inuncti, secundùm statuta SS. Patrum, communione viatici reficiantur.*

Quæres 2°. an Extrema unctio sæpius iterari possit, & ab eodem homine percipi.

Resp. 1°. eâ de re excitatam controversiam sæculo duodecimo, inter Gofridum Vindocinensem, Yvonem Carnotensem, qui negabant eam posse iterari, & Petrum Cluniacensem, Petrum Lombardum, Hugonem Victorinum, qui affirmabant, quæ posterior sententia sola prævaluit.

Resp. 2°. olim etiam in eâdem infirmitate eodemque statu positis, per septem dies repetitam fuisse unctionem. Ita fert Liber Sacramentorum S. Gregorii editionis Menardi pag. 253. *Deinde communicet eum corpore & sanguine Domini. Et sic faciant illi per septem dies, si necessitas fuerit, tam de communione, quàm de alio officio.* Eundem ritum à pluribus Ritualibus Libris antiquissimis præscribi observat eruditus P. Martene L. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 7. art. 2. n. 5. pag. 109.

Resp. denique, jam à multis sæculis obtinuisse usum, ut nonnisi semel, homini in eâdem infirmitate eodemque statu constituto, administretur Unctio extrema; à quâ tamen infirmitate recreatus si postea in aliam aut similem inciderit, potest iterum inungi. *Quòd si infirmi*, ait Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. *post susceptam hanc unctionem convaluerint, iterum Sacramenti hujus subsidio juvari poterunt, cùm in aliud simile vitæ discrimen inciderint.* Rationem affert S. Th. L. 4. c. Gentes c. 73. *Hujus Sacramenti inunctio*, inquit, *ordinatur ad sanandum. Medicina autem sanativa toties iterari debet, quoties infirmitas iteratur.*

T. 11. Conc. p. 822.

T. 14. p. 77. col. 1. B. C.

Quæres denique, an, & quæ dispositiones requirantur in eo qui sacram percipit Unctionem.

Resp. 1°. præviam requiri pœnitentiam & absolutionem sacramentalem. 2°. si quis peccati alicujus mortalis sibi conscius est, quod non potest confiteri, debet de illo dolorem ac contritionem habere, cum voto seu desiderio illud confitendi, ubi facultas fuerit. 3°. S. Thomas in Supplemento q. 32. art. 4. requirit actualem devotionem, unde danda est unctio cùm infirmus est adhuc integr

ſenſibus ; aut ſaltem ea requiritur devotio, quæ præceſſerit, nec fuerit revocata, priuſquam infirmus ille ſenſu & ratione fuerit deſtitutus.

Supereſſet ut hîc diceremus de ceremoniis quæ debent obſervari in adminiſtratione hujus Sacramenti: verùm de illis conſulere quiſque debet Librum Ritualem Eccleſiæ cui addictus eſt, & ſummâ religione ac curâ exequi quidquid in eo obſervandum præſcribitur.

Atque hæc ſufficiant de Sacramento Extremæ unctionis, in quo exponendo ſi quid nobis incautis minùs ſanum aut rectum excidiſſe deprehendatur, pro non dicto ac revocato habemus.

FINIS.

INDEX QUÆSTIONUM.

consta
QUÆS
materi
Unctio.
ARTICU
unctioni
De materi.

De materiá
nis.
ARTICULU
unctionis.
ARTICULU
ma unction
ARTICULU
ma unctionis
QUÆSTIO
trari debet S
QUÆSTIO
tatibus Uncti
iteratione.
ARTICU